Pecyn Cyhoeddus

Cyngor Sir CEREDIGION County Council

Neuadd Cyngor Ceredigion, Penmorfa,
Aberaeron, Ceredigion SA46 0PA
ceredigion.gov.uk

Dydd Mawrth, 5 Medi 2023

Lisa Evans

Dwynwen Jones

Annwyl Syr / Fadam

Ysgrifennaf i'ch hysbysu y cynhelir Cyfarfod o Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu yn Hybrid - Neuadd Cyngor Ceredigion, Penmorfa, Aberaeron /o bell trwy fideo-gynhadledda, Dydd Llun, 11 Medi 2023 am 9.30 am i drafod y materion canlynol:

1. **Ymddiheuriadau**

2. **Datgelu buddiant personol (gan gynnwys datganiadau chwipio) Atgoffir aelodau am eu cyfrifoldeb personol yn datgan unrhyw fudd personol a budd sydd yn rhagfarnu yn gysylltiedig â materion a gynhwysir yn yr agenda hwn yn unol â darpariaethau Deddf Llywodraeth Leol 2000, Cyfansoddiad y Cyngor a Chod Ymddygiad Aelodau. Yn ogystal, mae'n rhaid i Aelodau ddatgan unrhyw chwip plaid gwaharddedig a roddwyd ar Aelod yng nghyswllt y cyfarfod yn ôl Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011**

3. **Adroddiad Diogelu Gr?p Gweithredol Lleol ar y Cyd CYSUR/CWMPAS Chwarter 4 2022/23 (Tudalennau 3 - 54)**

4. **Datganiad Polisi Rheoli Perfformiad drafft a Fframwaith Rheoli Perfformiad (Tudalennau 55 - 84)**

5. **Offeryn Asesiad Effaith Integredig diwygiedig (Tudalennau 85 - 106)**

6. **Cynllun Cydraddoldeb Strategol Drafft Ceredigion 2024-28 (Tudalennau 107 - 164)**

7. **Adroddiad Monitro Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2022-23 (Tudalennau 165 - 204)**

8. **Adroddiad ar y Bwlch Cyflog rhwng y Rhywiau 2023 ac Adroddiad Cydraddoldeb yn y Gweithlu 2023 (Tudalennau 205 - 232)**

9. **Cyfarfod Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion a gynhaliwyd ar 13 Mehefin 2023 (Tudalennau 233 - 240)**

10. **Asesiad Strategol Trosedd ac Anhrefn Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Ceredigion. (Tudalennau 241 - 300)**

11. **Adroddiad Blynyddol Trosolwg a Chraffu (Tudalennau 301 - 356)**

12. **Hunanwerthuso'r trefniadau craffu (Tudalennau 357 - 370)**

13. **Cadarnhau Cofnodion Cyfarfod Blaenorol ac unrhyw faterion sy’n codi o’r Cofnodion hynny (Tudalennau 371 - 380)**

14. **Diweddariad gan Gadeiryddion y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu ac ystyried y Blaenraglenni Gwaith drafft (Tudalennau 381 - 398)**

Atgoffir yr Aelodau y dylent lofnodi’r Gofrestr Bresenoldeb

Darperir Gwasanaeth Cyfieithu ar y Pryd yn y cyfarfod hwn ac mae croeso i’r sawl a fydd yn bresennol ddefnyddio’r Gymraeg neu’r Saesneg yn y cyfarfod.

Yn gywir

Miss Lowri Edwards
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Democrataidd

At: Gadeirydd ac Aelodau Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu
Weddill Aelodau’r Cyngor er gwybodaeth yn unig.

Cyngor Sir CEREDIGION County Council

ADRODDIAD I'R:	**Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu**
DYDDIAD:	**11/9/23**
LLEOLIAD:	
TEITL:	**Adroddiad Diogelu Grŵp Gweithredol Lleol ar y Cyd CYSUR/CWMPAS Chwarter 4 2022/23**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Monitro gweithgarwch ar sail amlasiantaethol o ran y camau a gymerwyd i ddiogelu plant ac oedolion yng Ngheredigion.
RHESWM Y MAE'R PWYLLGOR CRAFFU WEDI GOFYN AM Y WYBODAETH HON:	Sicrhau bod aelodau'n monitro cynnydd yng nghyfarfodydd rheoli chwarterol Grŵp Gweithredol Lleol ar y Cyd CYSUR/CWMPAS

CEFNDIR:

Amgaeir Adroddiad Diogelu Grŵp Gweithredol Lleol ar y Cyd CYSUR/CWMPAS ar gyfer Chwarter 4 2022/23.

Adroddiadau rheoli amlasiantaethol yw'r rhain ar ddiogelu plant ac oedolion yng Ngheredigion yn ystod y cyfnod rhwng 1 Ionawr a 31 Mawrth 2023. Darparant wybodaeth reoli ar y camau a gymerwyd o dan Ganllawiau Diogelu Cymru.

Mae'r adroddiadau yn cynnwys y wybodaeth a ddarparwyd gan asiantaethau eraill sy'n ymwneud â diogelu llesiant plant ac oedolion yng Ngheredigion.

Mae aelodau Grŵp Gweithredol Lleol ar y Cyd CYSUR/CWMPAS (Ceredigion) yn trafod y wybodaeth reoli hon er mwyn monitro a gwerthuso pa mor effeithiol yw'r trefniadau ar gyfer diogelu plant ac oedolion yng Ngheredigion a'r canlyniadau.

Mae'r cyfarfodydd amlasiantaethol hyn yn gyfle i nodi a gweithredu ar unrhyw faterion perfformiad a materion eraill o fewn y maes gwaith hwn.

Mae gwybodaeth am berfformiad hefyd yn cael ei darparu i Fwrdd Diogelu Rhanbarthol Canolbarth a Gorllewin Cymru sydd hefyd yn gyfle i ddadansoddi perfformiad, tueddiadau a materion ar draws y rhanbarth.

Crynodeb o'r pwyntiau allweddol:

- Yn Chwarter 4, roedd gostyngiad yn nifer y cysylltiadau/adroddiadau a dderbyniwyd ynghylch plant/pobl ifanc o'i gymharu â Chwarter 3 gyda 1112 o gysylltiadau/adroddiadau wedi'u derbyn yn Chwarter 3 o'i gymharu â 1010 o gysylltiadau/adroddiadau yn Chwarter 4.
- Fodd bynnag, roedd cynnydd yn nifer y cysylltiadau/adroddiadau a aeth ymlaen i gymryd camau o dan y Gweithdrefnau Amddiffyn Plant o 193 yn Chwarter 3 o'i gymharu â 200 yn Chwarter 4.
- Canran yr adroddiadau a aeth ymlaen i Drafodaeth Strategaeth yn y chwarter hwn oedd 19.8% o'i gymharu â 17.3% yn Chwarter 3.
- Yn Chwarter 3, aeth 7.3% o adroddiadau ymlaen i Ymholiad Adran 47 o'i gymharu ag 8.4% yn Chwarter 4. Yn y chwarter hwn, roedd angen i 1.6% o adroddiadau a dderbyniwyd fynd ymlaen i Gynhadledd Gychwynnol Amddiffyn Plant, sef yr un ganran a aeth ymlaen i gynhadledd yn Chwarter 3.
- Cyfanswm y plant sy'n destun Cynhadledd Gychwynnol Amddiffyn Plant yn Chwarter 4 oedd 23, ac mae hyn yn cymharu â 35 yn Chwarter 3.
- Cyfanswm y plant a gafodd eu rhoi ar y Gofrestr Amddiffyn Plant yn Chwarter 4 yn dilyn y Gynhadledd Gychwynnol Amddiffyn Plant oedd 20 o'i gymharu â 31 yn Chwarter 3.
- Cyfanswm y plant a gafodd eu dileu o'r gofrestr ar ôl Cynadleddau Adolygu Amddiffyn Plant yn y chwarter hwn oedd 15 o'i gymharu â 28 yn Chwarter 3.
- Cyfanswm yr Ymholiadau Adran 47 a gwblhawyd yn ystod y chwarter hwn oedd 85 o'i gymharu ag 81 yn Chwarter 3. Cafodd 70 o'r ymholiadau hyn eu cynnal ar y cyd â'r Heddlu, a chafodd 25 eu cynnal fel un Asiantaeth Gwasanaethau Cymdeithasol.
- Y prif gategori o gam-drin a arweiniodd at ymholiad Adran 47 yn Chwarter 4 oedd cam-drin corfforol (32), cam-drin/cam-fanteisio rhywiol (24), cam-fanteisio arall (11), esgeulustod (9) a cham-drin emosiynol (8). Mae hyn yn dilyn yr un patrwm a welwyd yn Chwarter 3.
- Roedd 52 o blant ar y Gofrestr Amddiffyn Plant ar ddiwedd y chwarter hwn, o'i gymharu â 49 ar ddiwedd Chwarter 3. Roedd 22 o blant wedi'u cofrestru o dan y categori cam-drin emosiynol/seicolegol yn y chwarter hwn, 26 o dan y categori esgeulustod a 4 o dan y categori esgeulustod a cham-drin emosiynol/seicolegol.
- Y prif ffactorau risg ar gyfer y 52 o blant oedd ar y Gofrestr Amddiffyn Plant ar 31/03/23 oedd cam-drin domestig, iechyd meddwl rhieni, rhieni'n camddefnyddio sylweddau/alcohol a rhieni'n gwahanu.
- O ran Diogelu Oedolion, bu cynnydd sylweddol yn nifer yr oedolion yr amheuir eu bod mewn perygl o gael eu cam-drin a/neu eu hesgeuluso, gyda 190 o oedolion mewn perygl wedi'u hadrodd yn y chwarter hwn o'i gymharu â 142 yn Chwarter 3.
- Unwaith eto, y categori cam-drin yr adroddwyd amdano fwyaf y chwarter hwn oedd cam-drin emosiynol/seicolegol, gyda 97 o adroddiadau o oedolion mewn perygl lle mai hwn oedd y prif gategori o gam-drin. Esgeulustod oedd yr ail brif gategori o gam-drin a adroddwyd (66), yna cam-drin corfforol (62), cam-drin ariannol (40), a cham-drin rhywiol (24). Mae hyn yn dilyn patrwm y chwarter blaenorol.
- O'r adroddiadau a dderbyniwyd, mewn perthynas â phob categori o gam-drin, adroddir mai menywod sy'n wynebu'r risg fwyaf, a hynny o gryn dipyn. Fodd bynnag, o ran pryderon ynghylch esgeulustod, roedd mwy o wrywod (36) yn cael eu heffeithio gan y categori hwn o gam-drin na merched (30), sydd yn wahanol iawn i'r chwarteri blaenorol.
- Yn Chwarter 4, fel yn Chwarter 3, yr Heddlu oedd y ffynhonnell fwyaf o adroddiadau (46).

	A gwblhawyd Asesiad Effaith Integredig? Os naddo, esboniwch pam	Naddo

Crynodeb:

Caiff yr adroddiad hwn ei ddarparu'n barhaus ac mae'n dangos y gwaith parhaus a wneir ar ddiogelu plant ac oedolion yng Ngheredigion.

LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL:	**Hirdymor:**	Cael cydbwysedd rhwng anghenion tymor byr a chynllunio hirdymor ar gyfer y dyfodol
	Integreiddio:	Effeithio'n gadarnhaol ar bobl, yr economi, yr amgylchedd a'r diwylliant a cheisio dod â budd i bob un ohonynt
	Cydweithredu:	Cydweithio â phartneriaid eraill i gyrraedd y nod
	Cynnwys:	Cynnwys y rhai hynny sydd â diddordeb a cheisio eu safbwyntiau; ymgysylltu ac ymgynghori â rhanddeiliaid
	Atal:	Defnyddio adnoddau i atal problemau rhag codi neu waethygu

ARGYMHELLIAD(ARGYMHELLION):
Nodi cynnwys yr adroddiad a'r lefelau gweithgarwch â'r Awdurdod Lleol

RHESWM DROS YR ARGYMHELLIAD(ARGYMHELLION):
Er mwyn monitro dull llywodraethu gweithgarwch yr Awdurdod Lleol a'i asiantaethau partner

Enw cyswllt: **Audrey Somerton-Edwards**

Swydd: **Swyddog Arweiniol Corfforaethol: (Plant a Theuluoedd)**

Dyddiad yr Adroddiad: **29 Mehefin 2023**

Acronymau:
CP – Amddiffyn Plant

CPR – Cofrestr Amddiffyn Plant
Part 4 – Honiadau a wnaed yn erbyn aelod o staff neu'r rhai sy'n gweithio gyda phlant e.e. – gofalwyr maeth, gwirfoddolwyr, cylchoedd chwarae at ati
CPCC – Cynadleddau Achos Amddiffyn Plant
ICPC – Cynadleddau Cychwynnol Amddiffyn Plant

GRŴP GWEITHREDOL LLEOL CYSUR CEREDIGION

Adroddiad Rheoli Perfformiad

Chwarter: 4

1.1.23 – 31.3.23

CYNNWYS:	**TUDALEN**
ADRAN 1: Cyflwyniad	3
ADRAN 2: Prif Ddata a Data Cymharol	4
ADRAN 3: Atgyfeiriadau Amddiffyn Plant	6
ADRAN 4: Ymholiadau Adran 47 Amddiffyn Plant	8
ADRAN 5: Cynadleddau Amddiffyn Plant	9
ADRAN 6: Cofrestr Amddiffyn Plant	17
ADRAN 7: Cyfarfodydd Strategaeth Amddiffyn mewn Amgylchiadau Arbennig	19
ADRAN 8: Cyfarfodydd Amlasiantaethol ar Gamfanteisio'n Rhywiol ar Blant (MACSE)	20
ADRAN 9 Adroddiad Cryno Blynyddol	21
ADRAN 10: Yr Heddlu – Cynadleddau Amlasiantaethol Asesu Risg (MARAC)	22
ADRAN 11: Gwasanaethau Dysgu	25
ADRAN 12: Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	31
ADRAN 13: Gwasanaethau Arbenigol Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed (S-CAMHS)	35
ADRAN 14: Diogelu Oedolion	42

ADRAN 1: CYFLWYNIAD

Dyma'r adroddiad rheoli amlasiantaethol ar gyfer diogelu plant yng Ngheredigion yn ystod y cyfnod rhwng 1 Ionawr a 31 Mawrth 2023. Mae'n darparu gwybodaeth rheoli perfformiad am y camau a gymerwyd i ddiogelu plant.

Mae'n cynnwys adroddiadau gan asiantaethau sy'n bartneriaid ynglŷn â diogelu a hybu llesiant plant yng Ngheredigion.

Mae'r dangosyddion a'r mesurau a ddefnyddir yn cael eu diffinio a'u hadrodd yn lleol, yn rhanbarthol ac yn genedlaethol.

Mae aelodau Grŵp Gweithredol Lleol CYSUR Ceredigion yn trafod y wybodaeth reoli hon yn gyson er mwyn monitro a gwerthuso pa mor effeithiol yw'r trefniadau diogelu plant yng Ngheredigion a'r canlyniadau.

Dylid cyfeirio unrhyw sylwadau neu gwestiynau am yr adroddiad hwn at:

Elizabeth Upcott
Rheolwr Corfforaethol Diogelu
Elizabeth.Upcott@ceredigion.gov.uk
01545 574212

ADRAN 2: Prif Ddata a Data Cymharol

Canlyniadau'r Atgyfeiriadau	**Ion-Maw 2023**	**Hyd-Rhag 2022**	**Gorff-Medi 2022**	**Ebr-Meh 2022**	**Ion-Maw 2022**
Adroddiadau / Atgyfeiriadau sy'n arwain at Drafodaethau / Cyfarfodydd Strategaeth Amddiffyn Plant	200	193	171	221	154
Nifer y Cynadleddau Cychwynnol Amddiffyn Plant (ac eithrio Cynadleddau Trosglwyddo a Chyn Geni)	15	16	7	5	8
Nifer y Cynadleddau Cychwynnol Amddiffyn Plant Cyn Geni	1	1	2	4	2
Nifer y Cynadleddau Trosglwyddo Amddiffyn Plant	-	1	1	-	-
Cynadleddau Trosglwyddo Amddiffyn Plant Cyn Geni	-	-	-	-	-
Cyfanswm y Cynadleddau Cychwynnol Amddiffyn Plant (gan gynnwys Cynadleddau Trosglwyddo a Chyn Geni)	**16**	**18**	**10**	**9**	**10**
Cyfanswm y plant a fu'n destun Cynadleddau Cychwynnol / Cyn Geni / Trosglwyddo	**23**	**35**	**21**	**13**	**21**
Nifer y plant â'u henwau ar y Gofrestr Amddiffyn Plant (ac eithrio Cynadleddau Throsglwyddo a Chyn Geni)	20	30	14	8	19
Nifer y plant â'u henwau i'w rhoi ar y Gofrestr Amddiffyn Plant pan gânt eu geni	-	1	2	4	2
Nifer y plant â'u henwau ar y Gofrestr Amddiffyn Plant ar ôl eu trosglwyddo o Awdurdodau Lleol eraill	-	-	-	-	-
Nifer y plant â'u henwau i'w rhoi ar y Gofrestr Amddiffyn Plant adeg geni ar ôl eu trosglwyddo o Awdurdodau Lleol eraill	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Cyfanswm y plant â'u henwau ar y Gofrestr Amddiffyn Plant ar ôl Cynadleddau Cychwynnol	**20**	**31**	**16**	**12**	**21**
Cyfanswm y plant na roddwyd eu henwau ar y Gofrestr Amddiffyn Plant	3	4	5	1	-
Nifer y Cynadleddau Adolygu Amddiffyn Plant	**32**	**17**	**16**	**19**	**13**
Nifer y Cynadleddau Adolygu Amddiffyn Plant Cyn Geni	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Cyfanswm y Cynadleddau Adolygu Amddiffyn Plant (gan gynnwys Cyn Geni)	**32**	**17**	**16**	**19**	**13**
Nifer y plant a fu'n destun Cynadleddau Adolygu Amddiffyn Plant	**51**	**39**	**26**	**43**	**23**
Nifer y plant â'u henwau i'w rhoi ar y Gofrestr Amddiffyn Plant pan gânt eu geni	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Cyfanswm y plant a fu'n destun Cynadleddau Adolygu / Cyn Geni	**51**	**39**	**26**	**43**	**23**
Cyfanswm y plant sy'n parhau ar y Gofrestr Amddiffyn Plant	**36**	**11**	**13**	**29**	**11**
Cyfanswm y plant y tynnwyd eu henwau oddi ar y Gofrestr Amddiffyn Plant	15	28	13	14	12

Dadansoddiad:

Roedd ychydig o gynnydd yn nifer yr atgyfeiriadau a arweiniodd at gymryd camau gweithredu o dan Weithdrefnau Diogelu Cymru yn ystod y chwarter hwn.

Canran y plant a drafodwyd mewn cynadleddau adolygu ac a gafodd eu datgofrestru oedd 28%.

ADRAN 3: Adroddiadau ac Atgyfeiriadau Amddiffyn Plant

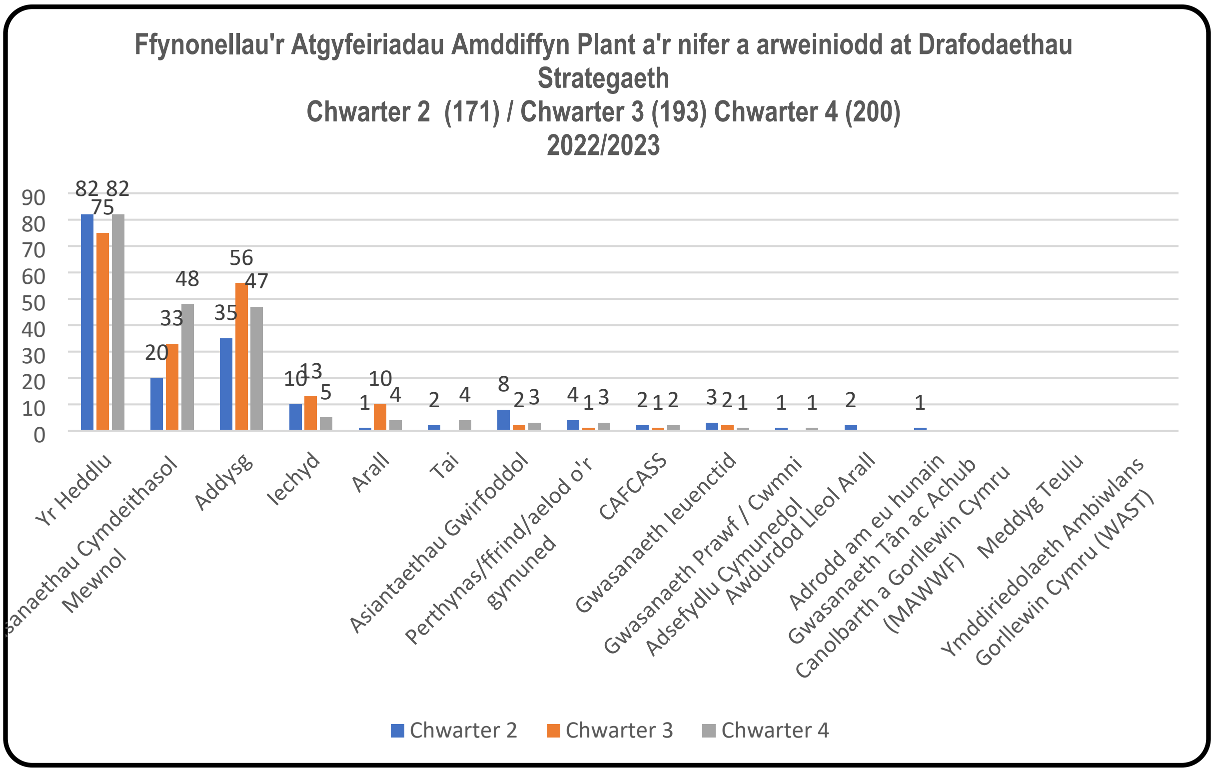

Dadansoddiad:

Yr Heddlu yw'r ffynhonnell fwyaf o atgyfeiriadau o hyd yn ystod y chwarter hwn; mae atgyfeiriadau Gwasanaethau Cymdeithasol mewnol wedi cynyddu ac mae cyfradd ysgolion wedi lleihau ychydig.

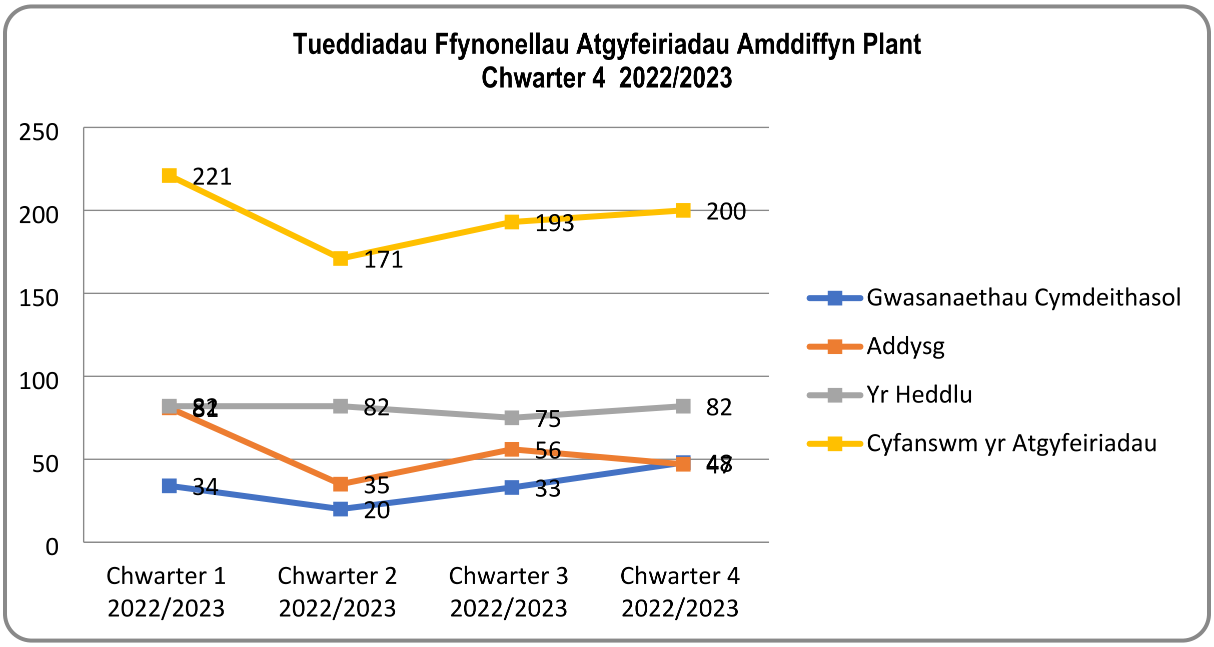

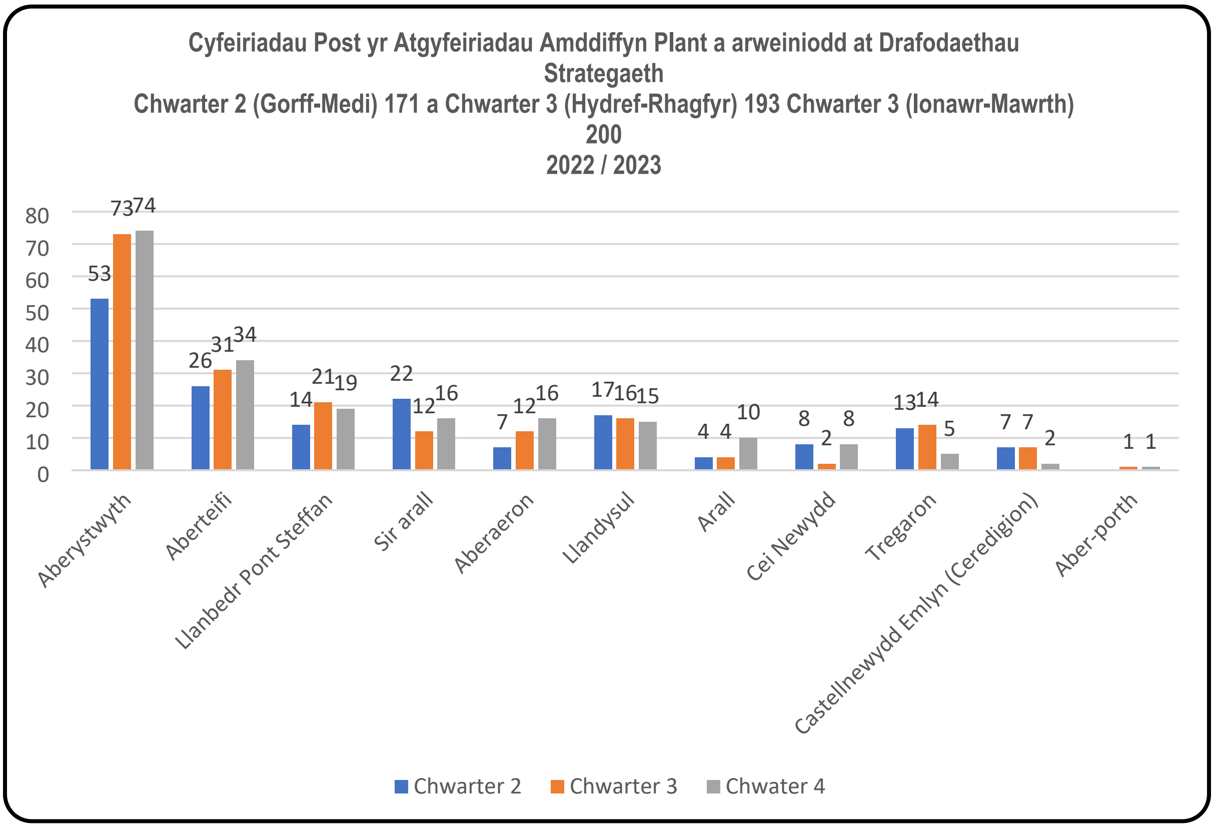

Dadansoddiad:

Aberystwyth yw'r ardal lle y ceir y nifer fwyaf o atgyfeiriadau yn gyson.

Dadansoddiad yn ôl % o Weithgarwch Diogelu Chwarter 4 2022/2023 (1 Ionawr – 31 Mawrth)			
Nifer yr holl Gysylltiadau Cychwynnol ynghylch gwybodaeth plant			
Cysylltiadau/Atgyfeiriadau 1010	Trafodaethau Strategaeth 19.8%	Ymholiadau Adran 47 8.4%	Cynadleddau Cychwynnol Amddiffyn Plant 1.6%

Yn Chwarter 3 roedd 1112 o gysylltiadau/atgyfeiriadau ac o'r rhain aeth 17.3% ymlaen i Drafodaeth Strategaeth, aeth 7.3% ymlaen i Ymholiad Adran 47, ac aeth 1.6% ymlaen i Gynhadledd Gychwynnol Amddiffyn Plant.

ADRAN 4: Ymholiadau Adran 47 Amddiffyn Plant

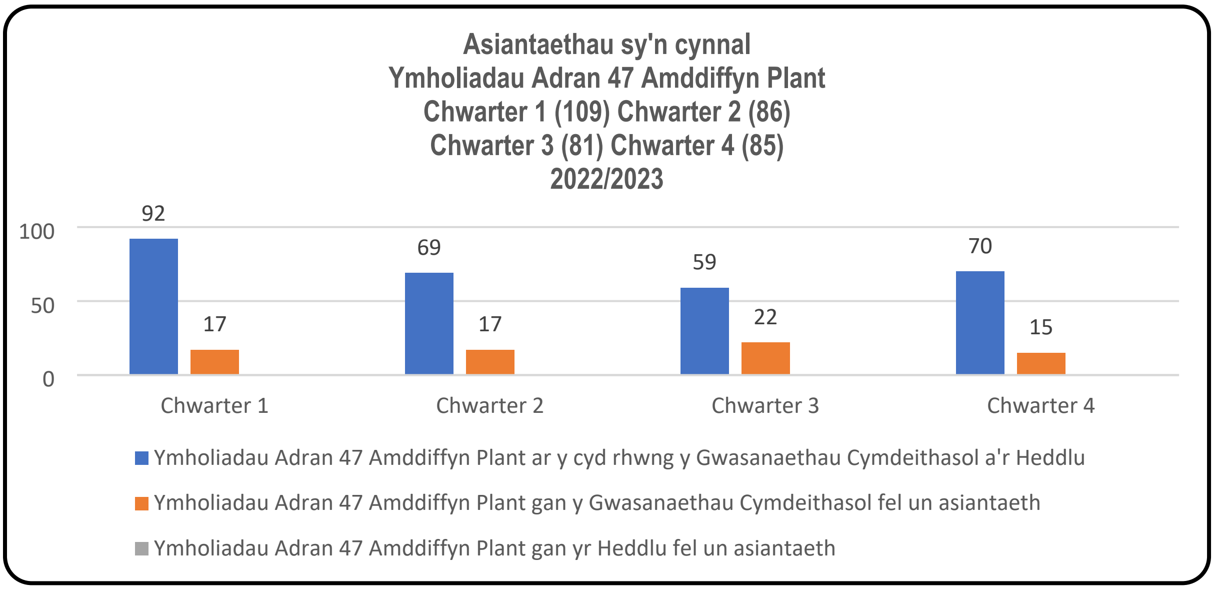

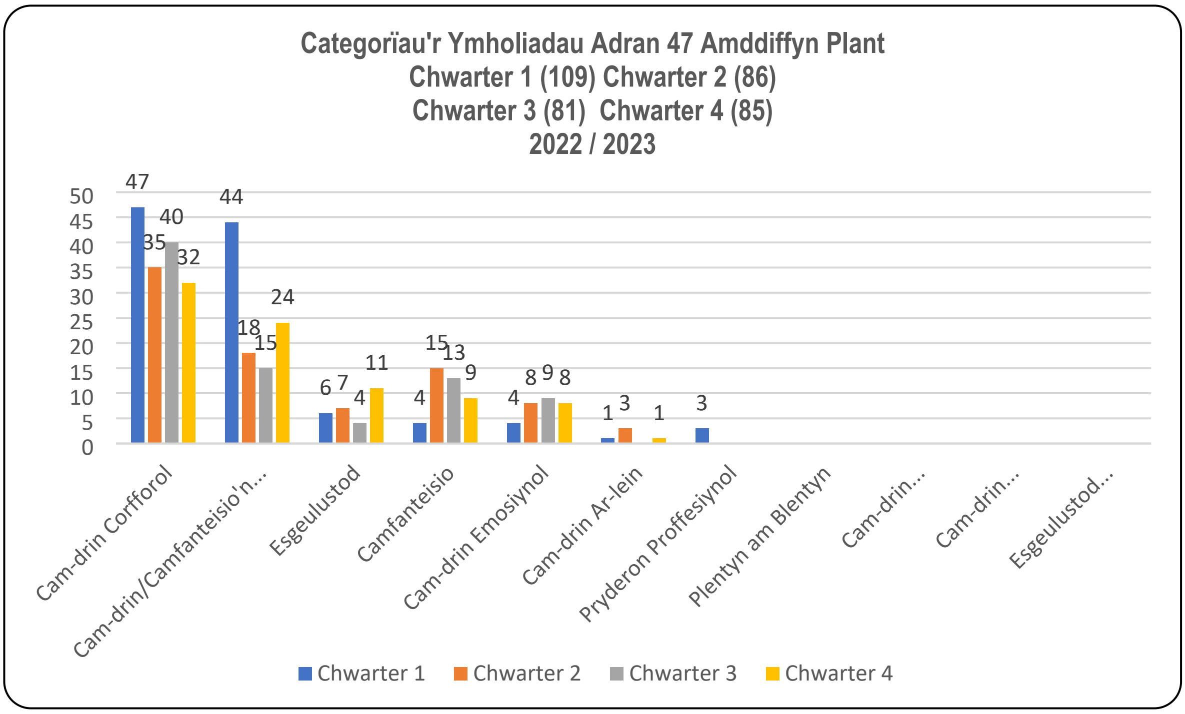

Dadansoddiad:
Y pryderon pennaf a arweiniodd at gwblhau ymholiadau amddiffyn plant yn Chwarter 4 oedd honiadau am gam-drin corfforol a cham-drin/camfanteisio'n rhywiol. Cynhaliwyd y mwyafrif o'r ymholiadau ar y cyd rhwng yr Heddlu a'r Gwasanaethau Plant.

ADRAN 5: Cynadleddau Amddiffyn Plant

Mae'r tabl hwn yn cynnwys ffigurau wedi'u dadansoddi mewn perthynas â Chanlyniadau Cynadleddau Cychwynnol Amddiffyn Plant					
Cyfanswm y Cynadleddau Cychwynnol Amddiffyn Plant	**Nifer y plant**	**Nifer y plant heb eu geni**	**Nifer y teuluoedd**	**Nifer y plant ar y Gofrestr Amddiffyn Plant, gan gynnwys y rhai heb eu geni a'r rhai a drosglwyddwyd**	**Nifer y plant â Chynllun Plentyn sydd Angen Gofal a Chymorth os na chofrestrwyd**
16	22	1	16	20	3

Cynadleddau Cychwynnol Amddiffyn Plant a gynhaliwyd o fewn y terfynau amser
Cofnodwyd bod 87.0% o'r Cynadleddau Cychwynnol Amddiffyn Plant wedi'u cynnal o fewn 15 diwrnod gwaith ar ôl y Drafodaeth/Cyfarfod Strategaeth. Ar gyfer 1 gynhadledd i 2 sibling, bu oedi wrth gynnal y gynhadledd oherwydd argaeledd asiantaeth, ac ar gyfer cynhadledd arall i 1 person ifanc roedd yr oedi oherwydd yr angen am eglurhad ynghylch gwneud penderfyniadau.
Mae Cynadleddau Cychwynnol ac Adolygu Achos yn cael eu cynnal trwy ddulliau hybrid / rhithiol trwy Microsoft Teams. Bu modd i rieni a phlant gymryd rhan yn y cyfarfodydd.

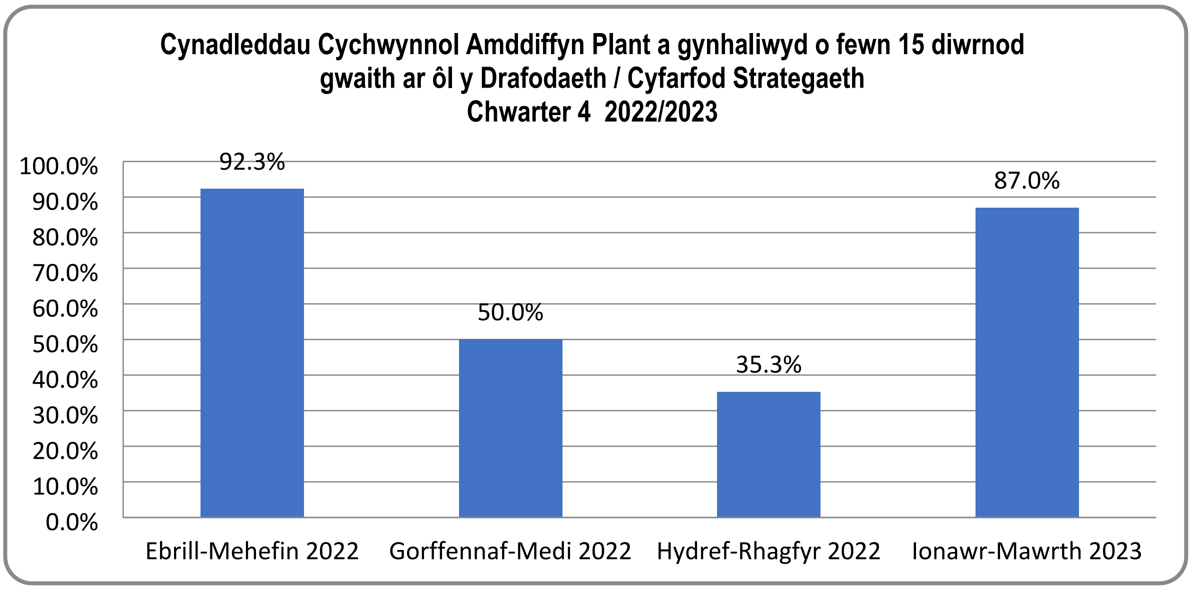

Cyfarfodydd y Grŵp Craidd Amddiffyn Plant a gynhaliwyd o fewn y terfynau amser:
Cofnodwyd bod 90.0% o Gyfarfodydd y Grŵp Craidd Amddiffyn Plant wedi'u cynnal o fewn 10 niwrnod gwaith ar ôl y Gynhadledd Gychwynnol Amddiffyn Plant. Gohiriwyd 2 Grwp Craidd oherwydd argaeledd gweithwyr proffesiynol dros wyliau'r Pasg.

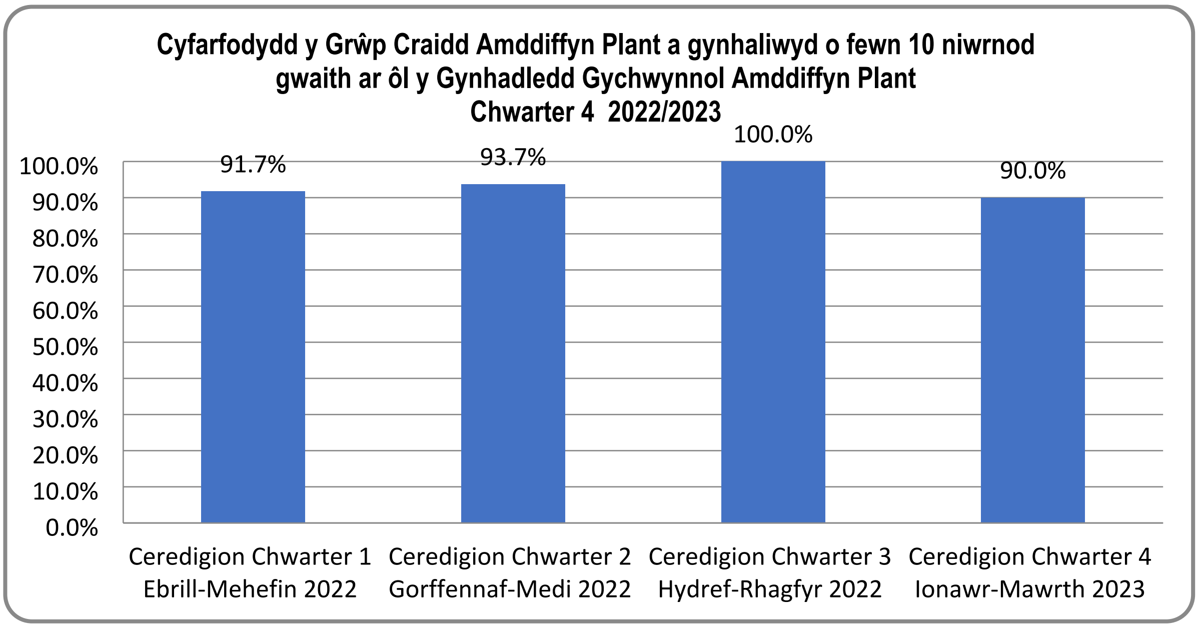

Mae'r tabl hwn yn cynnwys ffigurau wedi'u dadansoddi mewn perthynas â Chynadleddau Cychwynnol Amddiffyn Plant						
Cyfanswm y Cynadleddau Adolygu Amddiffyn Plant	**Nifer y plant**	**Nifer y plant heb eu geni**	**Nifer y teuluoedd**	**Nifer y plant sy'n aros ar y Gofrestr Amddiffyn Plant**	**Nifer y plant a gafodd eu tynnu oddi ar y Gofrestr Amddiffyn Plant**	**Nifer y plant â Chynllun Plentyn sydd Angen Gofal a Chymorth yn dilyn datgofrestru**
32	51	-	31	36	15	9

Canlyniadau'r Adolygiadau:
O'r 14 o blant a ddatgofrestrwyd, derbyniodd 9 ymyrraeth bellach trwy Gynllun Plentyn sydd Angen Gofal a Chymorth, daeth 3 o blant yn blant sy'n derbyn gofal ac nid oedd angen unrhyw wasanaethau ar 3 phlentyn arall.

Cynadleddau Adolygu Amddiffyn Plant a gynhaliwyd o fewn y terfynau amser:
Cofnodwyd bod 86.3% o'r Cynadleddau Adolygu Amddiffyn Plant wedi'u cynnal o fewn y terfynau amser. Y rheswm dros yr oedi wrth gynnal cynadleddau mewn pryd oedd fel a ganlyn:-
Ar gyfer 1 teulu gyda 2 sibling, bu oedi wrth dderbyn adroddiadau proffesiynol, a chafodd cynhadledd arall ar gyfer 1 plentyn ei haildrefnu oherwydd nid oedd cworwm yn y cyfarfod. Gohiriwyd y gynhadledd ar gyfer 1 teulu gydag 1 plentyn oherwydd y Nadolig, ac yn achos 2 gynhadledd arall gydag 1 plentyn yr un, argaeledd rhieni oedd y rheswm dros yr oedi. Mewn cynhadledd ychwanegol ar gyfer 1 plentyn nodwyd bod

yr oedi oherwydd bod y plentyn wedi'i ddosbarthu'n Blentyn sy'n Derbyn Gofal ar ddiwrnod y gynhadledd a rhoddwyd blaenoriaeth i faterion Llys.

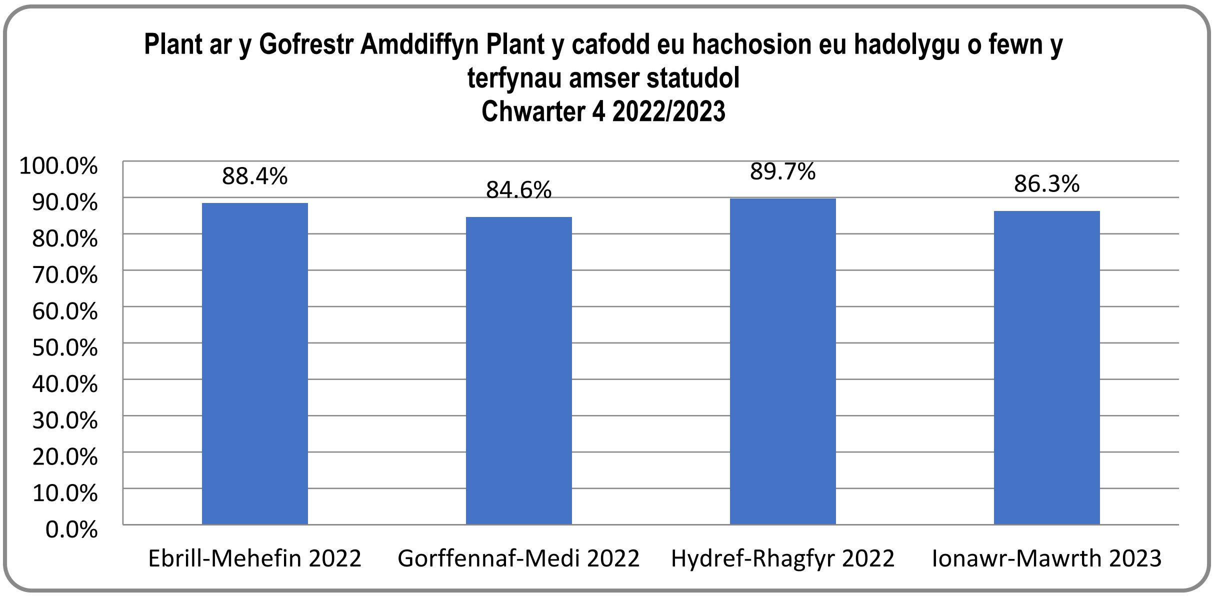

Cyfranogiad rhieni a phlant mewn Cynadleddau Amddiffyn Plant *Data cymharol ar gyfer Chwarter 3 mewn cromfachau						
*Adroddiad y Gweithiwr Cymdeithasol i rieni 24 awr cyn y Gynhadledd Amddiffyn Plant	*Cadeirydd Amddiffyn Plant wedi cwrdd â'r teulu cyn y Gynhadledd Amddiffyn Plant	*Cadeirydd Amddiffyn Plant wedi cwrdd â'r plentyn cyn y Gynhadledd Amddiffyn Plant	*Aelod o'r teulu yn bresennol yn y Gynhadledd Amddiffyn Plant	*Barn plant wedi'i chlywed mewn Cynhadledd Amddiffyn Plant os nad oeddent yn bresennol (5-18 oed)	*Presenoldeb plant yn y Gynhadledd Amddiffyn Plant (11 oed neu'n hŷn)	*Plant y penod-wyd eiriolwr / Tros Gynnal ar eu cyfer
100% (100%)	94% (85%)	67% (100%)	94% 84%)	88% (89%)	20% (4%)	20% 22%)

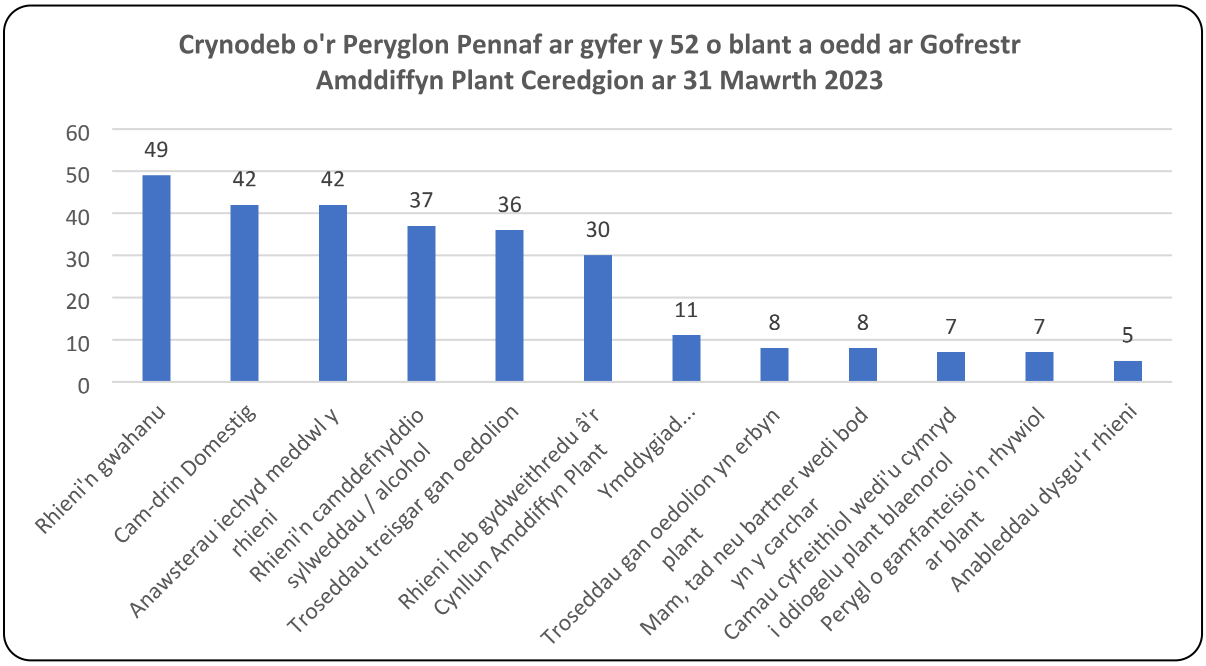
Crynodeb o'r Peryglon Pennaf ar gyfer y 52 o blant a oedd ar Gofrestr Amddiffyn Plant Ceredgion ar 31 Mawrth 2023
60
50
40
30
20
10
0
49
42
42
37
36
30
11
8
8
7
7
5
Rhieni'n gwahanu
Cam-drin Domestig
Anawsterau iechyd meddwl y rhieni
Rhieni'n camddefnyddio sylweddau / alcohol
Troseddau treisgar gan oedolion
Rhieni heb gydweithredu â'r Cynllun Amddiffyn Plant
Ymddygiad...
Troseddau gan oedolion yn erbyn plant
Mam, tad neu bartner wedi bod yn y carchar
Camau cyfreithiol wedi'u cymryd i ddiogelu plant blaenorol
Perygl o gamfanteisio'n rhywiol ar blant
Anableddau dysgu'r rhieni

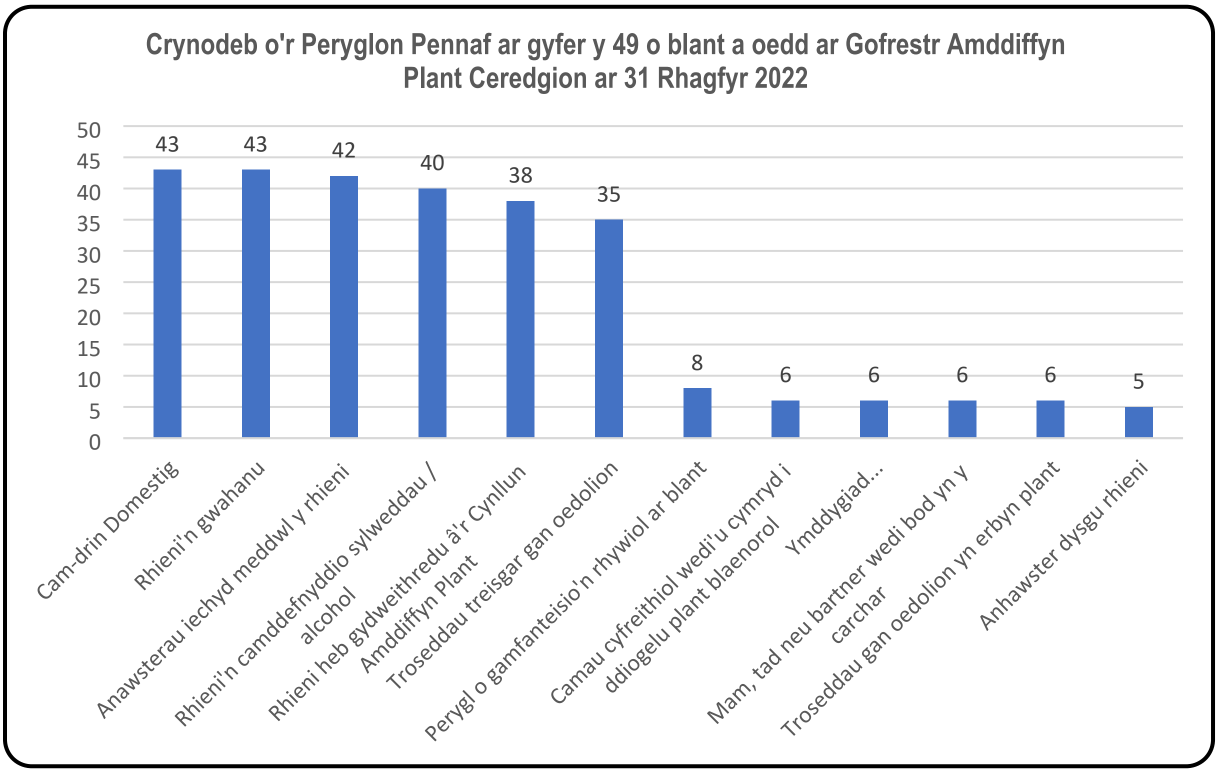
Crynodeb o'r Peryglon Pennaf ar gyfer y 49 o blant a oedd ar Gofrestr Amddiffyn Plant Ceredgion ar 31 Rhagfyr 2022
50
45
40
35
30
25
20
15
10
5
0
43
43
42
40
38
35
8
6
6
6
6
5
Cam-drin Domestig
Rhieni'n gwahanu
Anawsterau iechyd meddwl y rhieni
Rhieni'n camddefnyddio sylweddau / alcohol
Rhieni heb gydweithredu â'r Cynllun Amddiffyn Plant
Troseddau treisgar gan oedolion
Perygl o gamfanteisio'n rhywiol ar blant
Camau cyfreithiol wedi'u cymryd i ddiogelu plant blaenorol
Ymddygiad...
Mam, tad neu bartner wedi bod yn y carchar
Troseddau gan oedolion yn erbyn plant
Anhawster dysgu rhieni

Y Tri Pherygl Pennaf Tocsig ar gyfer y 52 o blant a oedd ar Gofrestr Cofrestr Amddiffyn Plant Ceredigion ar 31 Mawrth 2023		
Nifer y plant sydd â Chynllun Amddiffyn Gofal a Chymorth lle mae pob un o'r Tri Pherygl Tocsig yn ymddangos (Cam-drin Domestig, Rhieni'n Camddefnyddio Sylweddau a Phroblemau Iechyd Meddwl Rhieni)	32	61.5%
Nifer y plant sydd â Chynllun Amddiffyn Gofal a Chymorth lle mae Rhieni'n Gwahanu a / neu yn y Carchar yn ymddangos (Profiad Niweidiol yn ystod Plentyndod)	49	94.2%
Nifer y plant sydd â Chynllun Amddiffyn Gofal a Chymorth lle mae pob un o'r pum Profiad Niweidiol yn ystod Plentyndod yn ymddangos (Cam-drin Domestig, Rhieni'n Camddefnyddio Sylweddau, Iechyd Meddwl Rhieni, Rhieni'n Gwahanu ac yn y Carchar)	6	11.5%

Dadansoddiad:
Y prif ffactorau risg a gofnodwyd oedd rhieni'n gwahanu, cam-drin domestig, anawsterau iechyd meddwl rhieni a rhieni'n camddefnyddio sylweddau/alcohol.

Roedd rhieni 2 sibling yn bodloni'r meini prawf a chawsant eu hatgyfeirio at y Prosiect Ysbrydoli Teuluoedd; cawsant eu hatgyfeirio hefyd at y rhaglen Dewisiadau i gyflawnwyr trais domestig.

Roedd rhieni 1 plentyn arall yn bodloni'r meini prawf ar gyfer Prosiect Ysbrydoli Teuluoedd ond ni chawsant eu hatgyfeirio oherwydd nad oeddent yn fodlon ymgysylltu â'r broses; fodd bynnag, cawsant eu hatgyfeirio at y rhaglen Dewisiadau i gyflawnwyr trais domestig.

Presenoldeb Asiantaethau mewn Cynadleddau:

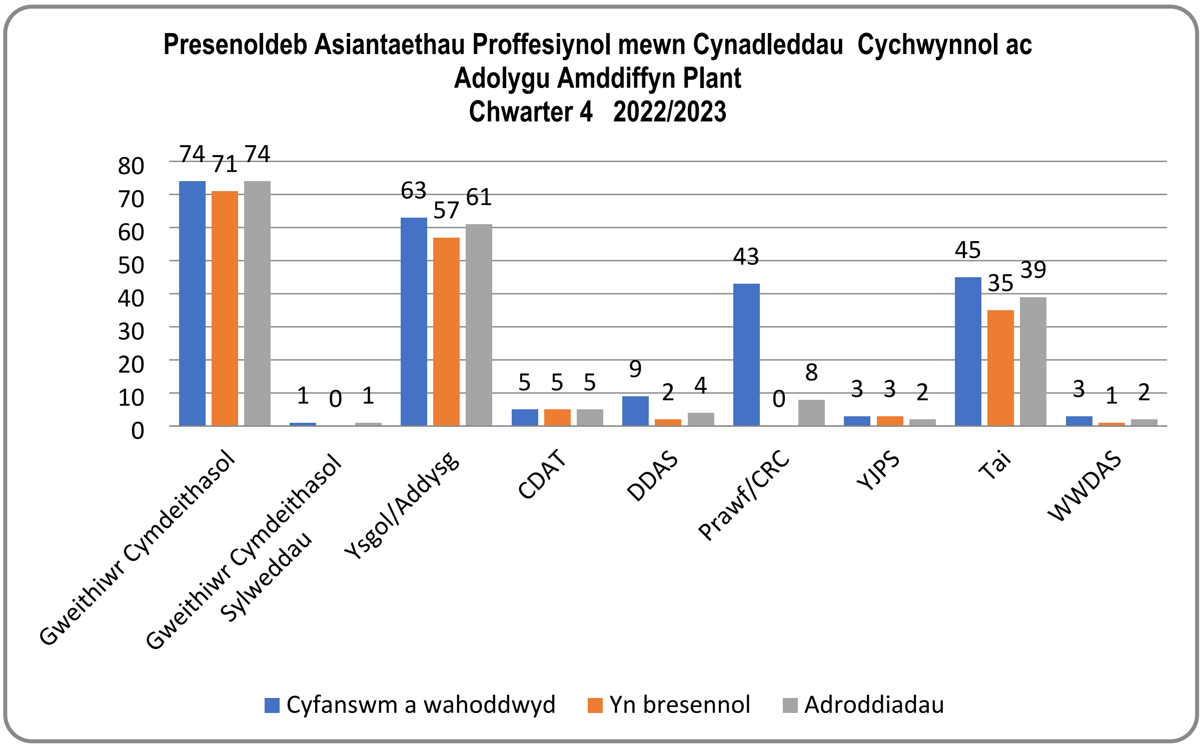

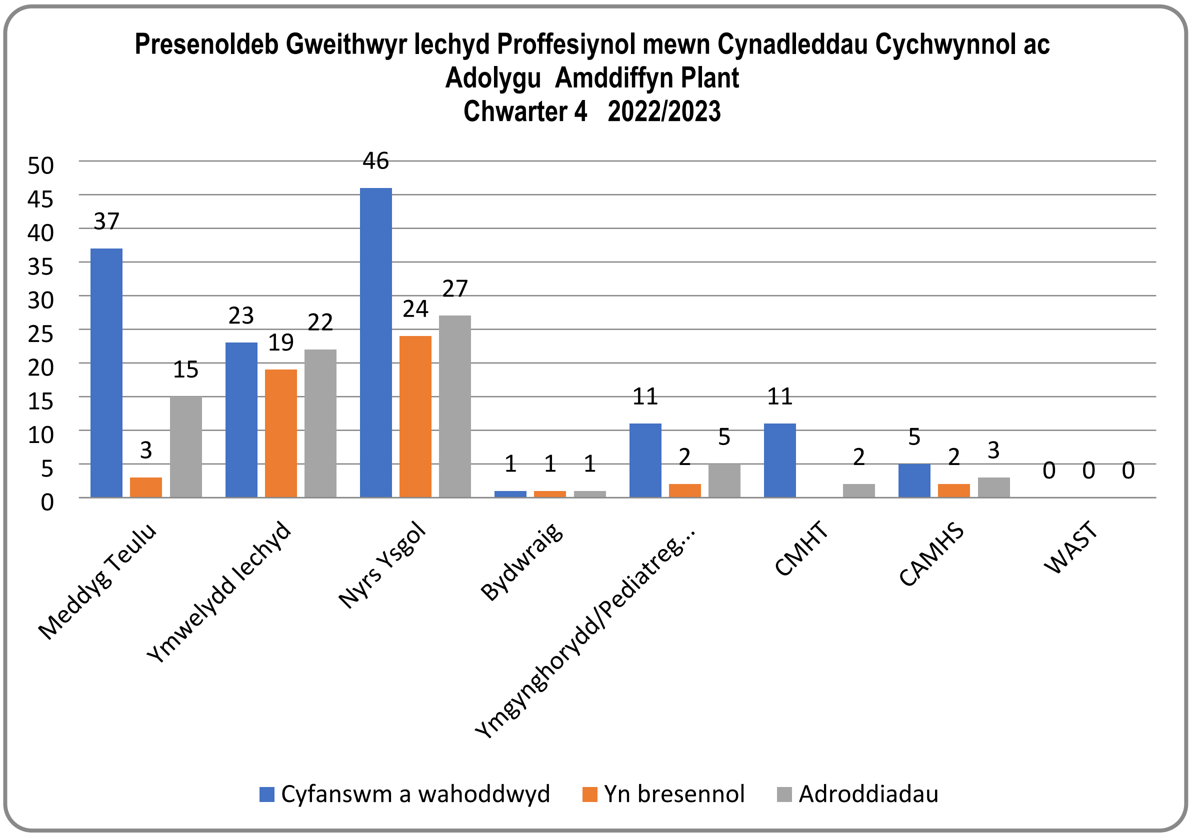

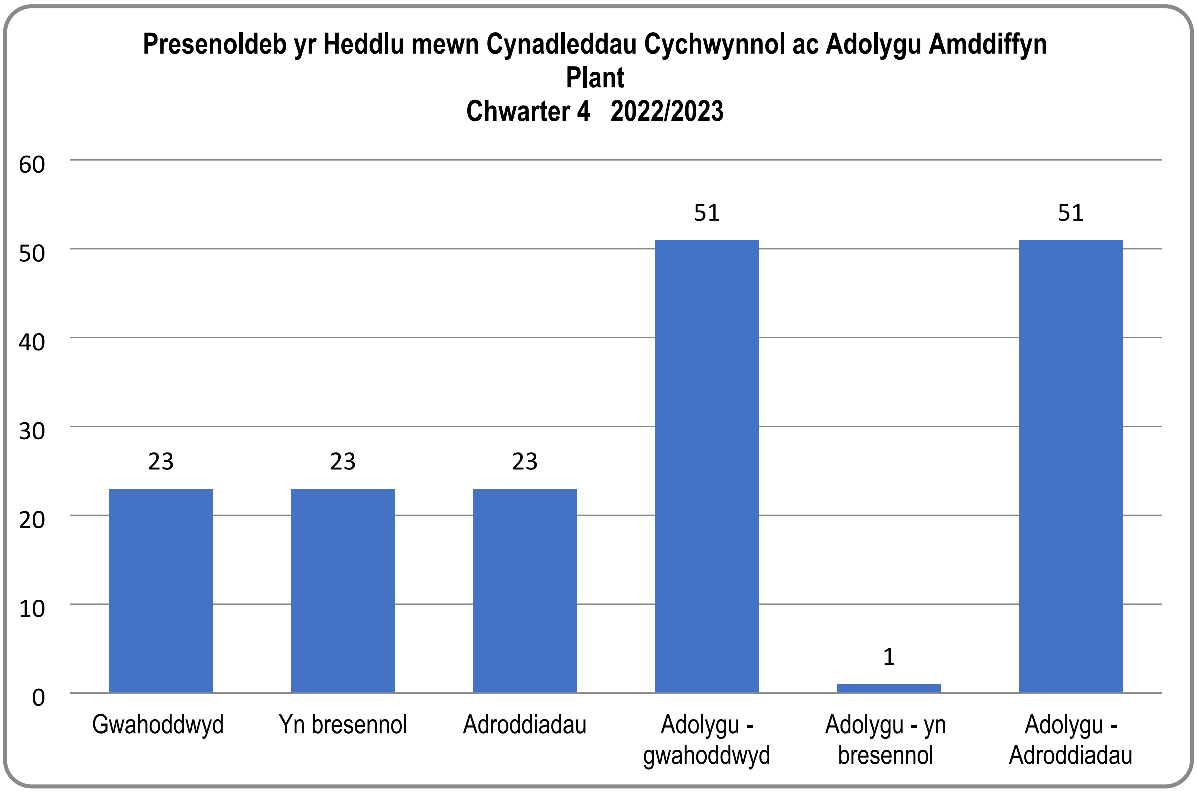

Mae'r siartiau uchod yn dangos yr asiantaethau a fu'n bresennol mewn Cynadleddau Amddiffyn Plant. Ar gyfartaledd estynnwyd gwahoddiad i 6 aelod o staff asiantaethau i bob cynhadledd, a bu 3 yn bresennol ar gyfartaledd.
Roedd 5 adroddiad ysgrifenedig ar gyfartaledd ar gael ym mhob Cynhadledd Amddiffyn Plant.

Roedd 6 Chynhadledd Amddiffyn Plant (8%) ar gyfer plant wedi argymell galw cyfarfod Grŵp Teulu.
Roedd 59 (80%) o benderfyniadau cofrestru Cynhadledd Amddiffyn Plant yn ddienw, gyda 15 (20%) o gofrestriadau Cynhadledd Amddiffyn Plant yn benderfyniad mwyafrif.
Roedd 2 Gynhadledd Amddiffyn Plant (3%) ar gyfer plant wedi nodi bod anghytuno ynghylch diogelwch y Cynllun Amddiffyn Plant ar gyfer diogelu llesiant plentyn ar y Gofrestr Amddiffyn Plant.
Cafodd 8 (11%) o blant eu nodi fel gofalwyr ifanc.
Ar gyfer 5 (8%) o blant nodwyd bod diffyg gwybodaeth ynghylch partner y fam.
Ar gyfer 10 (14%) o bobl ifanc nodwyd bod ganddynt anabledd dysgu cymedrol/difrifol, a nodwyd bod gan 8 (14%) o bobl ifanc Gynllun Datblygu Unigol.
Nodwyd bod gan 3 (4%) o blant anabledd corfforol/nam ar y synhwyrau, a nodwyd bod anawsterau o ran ymddygiad gan 10 (14%) o bobl ifanc.
Nodwyd bod gan 4 (5%) o blant anawsterau lleferydd/iaith, a nodwyd bod 4 (7%) person ifanc wedi'u gwahardd o'r ysgol.

ADBORTH PLANT A RHIENI

Nid yw'r system flaenorol ar gyfer cael adborth plant a theuluoedd yn dilyn eu presenoldeb yn y Gynhadledd Amddiffyn Plant wedi bod yn bosibl ers dechrau'r pandemig ym Mawrth 2020 oherwydd y ffaith bod y rhan fwyaf o Gynadleddau yn cael eu cynnal yn rhithiol.

Fodd bynnag, ers dechrau Ebrill 2022, mae Holiaduron Gwerthuso wedi cael eu hanfon at deuluoedd ar ôl iddynt fod yn bresennol yn y Gynhadledd Amddiffyn Plant i geisio eu barn a'u hadborth. Bydd y broses hon yn parhau hyd nes bod y Cynadleddau Amddiffyn Plant yn cael eu cynnal wyneb yn wyneb.

<table>
<tr><th colspan="7">ADBORTH PLANT A RHIENI</th></tr>
<tr><td colspan="7">Darparwyd holiaduron gwerthuso i blant/pobl ifanc (o oedran/lefel dealltwriaeth briodol), rhieni a gofalwyr a fynychodd Gynadleddau Amddiffyn Plant yn ystod y chwarter. Dosbarthwyd cyfanswm o 62 holiadur a chwblhawyd 7 (11.3%). Mae'r tabl canlynol yn darparu crynodeb o'r ymatebion.</td></tr>
<tr><th colspan="4">Sut oedd lleoliad ac amser y gynhadledd?</th><th colspan="3">Oeddech chi'n teimlo'n barod i fod yn bresennol yn y gynhadledd?</th></tr>
<tr><th></th><th>Addas iawn</th><th>Iawn</th><th>Anaddas</th><th>Oeddwn</th><th>Ddim yn siŵr</th><th>Ddim o gwbl</th></tr>
<tr><td>Plant</td><td>1</td><td>0</td><td>0</td><td>1</td><td>0</td><td>0</td></tr>
<tr><td>Rhieni</td><td>3</td><td>0</td><td>0</td><td>2</td><td>1</td><td>0</td></tr>
<tr><td>Gofalwyr</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr>
<tr><td>Aelodau'r Teulu</td><td>3</td><td>0</td><td>0</td><td>3</td><td>0</td><td>0</td></tr>
<tr><th colspan="4">Oeddech chi'n gallu dweud eich dweud?</th><th colspan="3">Oeddech chi'n teimlo bod eich barn chi'n cyfrif?</th></tr>
<tr><th></th><th>Oeddwn</th><th>Dim digon</th><th>Nac ydw</th><th>Oeddwn</th><th>Peth</th><th>Ddim o gwbl</th></tr>
<tr><td>Plant</td><td>1</td><td>0</td><td>0</td><td>1</td><td>0</td><td>0</td></tr>
<tr><td>Rhieni</td><td>2</td><td>1</td><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>0</td></tr>
<tr><td>Gofalwyr</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr>
<tr><td>Aelodau'r Teulu</td><td>3</td><td>0</td><td>0</td><td>3</td><td>0</td><td>0</td></tr>
<tr><th colspan="4">Hoffech chi ddweud rhywbeth a allai ein helpu i wella'r broses?</th><th colspan="3">Y camau a gymerwyd gan y Gwasanaeth Sicrhau Ansawdd ac Adolygu Annibynnol i fynd i'r afael â phryderon</th></tr>
<tr><td>Plant</td><td colspan="3">•</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td>Rhieni</td><td colspan="3">• Cyfarfodydd wyneb yn wyneb, methu cysylltu i'r gynhadledd rithwir.</td><td colspan="3">*Cadeirydd wedi cwrdd â'r teulu yn dilyn y gynhadledd</td></tr>
<tr><td>Gofalwyr</td><td colspan="3">•</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td>Aelodau'r Teulu Estynedig</td><td colspan="3">•</td><td colspan="3"></td></tr>
</table>

ADRAN 6: Cofrestr Amddiffyn Plant

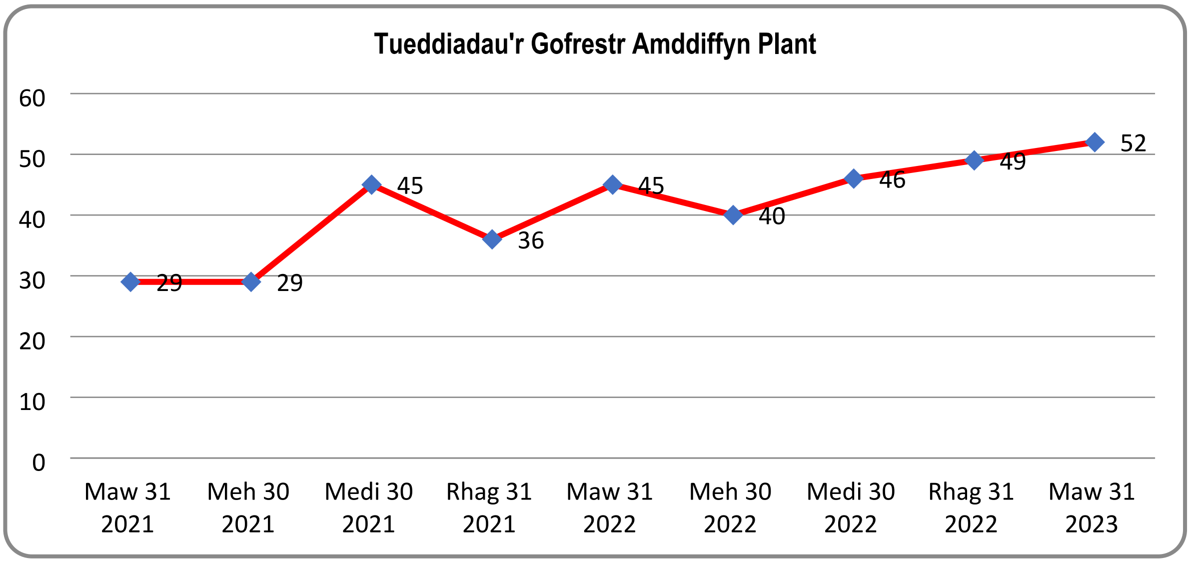

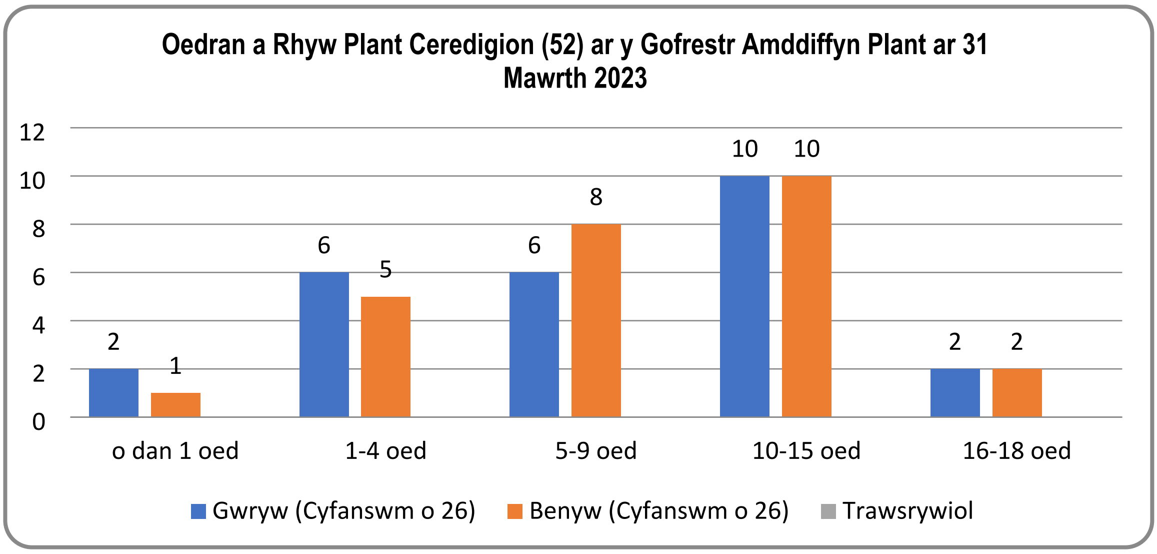

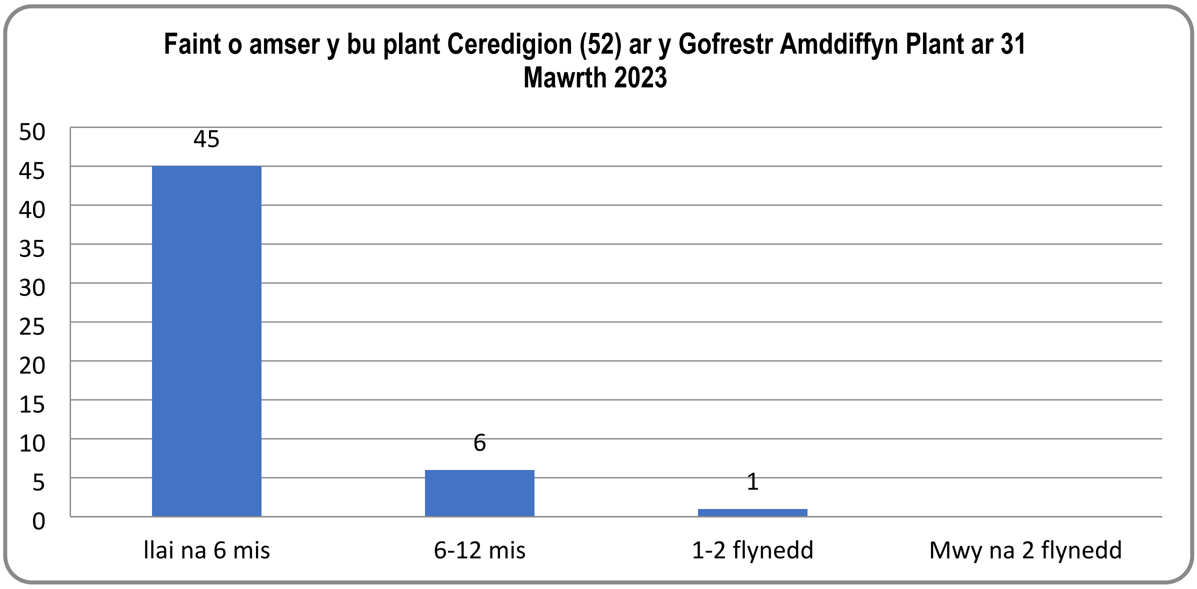

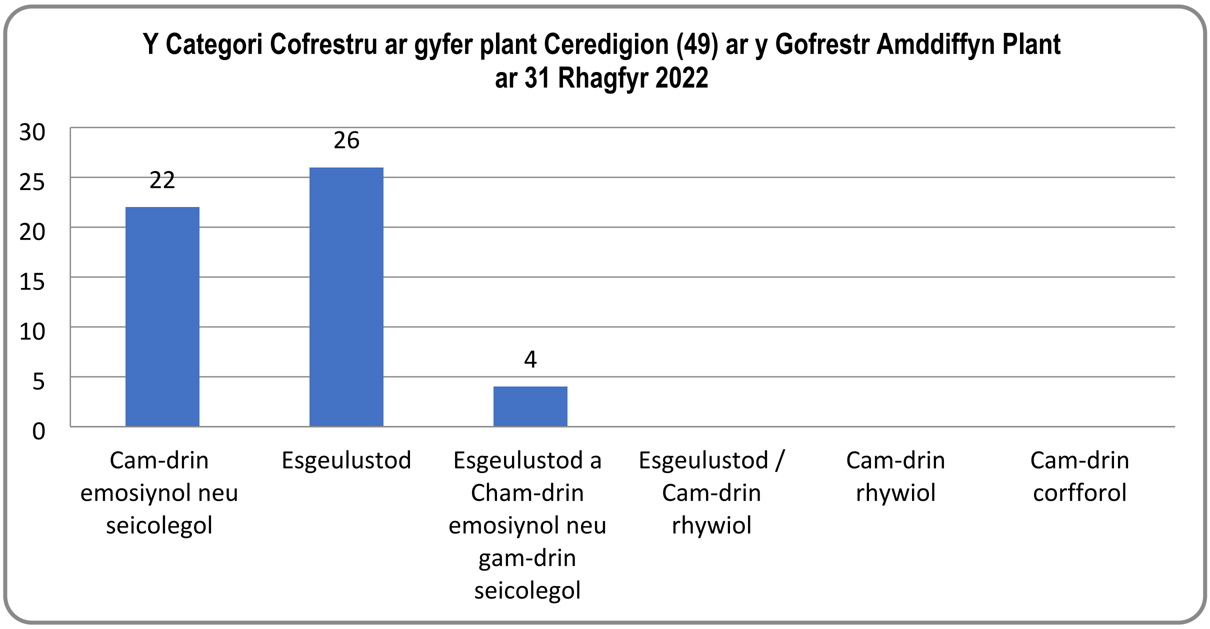

Mesur 28 Llywodraeth Cymru – Yr amser ar gyfartaledd y bu pob plentyn ar y Gofrestr Amddiffyn Plant:		
Ar gyfer y Mesur hwn mae'n ofynnol rhoi'r amser ar gyfartaledd mewn diwrnodau calendr y treuliodd pob plentyn ar y Gofrestr cyn ei ddatgofrestru yn ystod y chwarter dan sylw	Ionawr – Mawrth	287.5

Mesur 27 Llywodraeth Cymru – Nifer y plant a ail-gofrestrwyd ar Gofrestr Amddiffyn Plant yr Awdurdod Lleol o fewn y flwyddyn								
Cynadleddau Cychwynnol	**Ion-Maw 2023**	**Hyd-Rhag 2022**	**Gorff-Medi 2022**	**Ebr-Meh 2022**	**Ion-Maw 2022**	**Hyd-Rhag 2021**	**Gorff-Medi 2021**	**Ebr-Meh 2021**
Nifer y plant oedd wedi bod ar y gofrestr o'r blaen ac a ddatgofrestrwyd dros y 12 mis diwethaf	3	5	0	0	0	0	9	0

ADRAN 7: Cyfarfodydd Strategaeth Gweithdrefnau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan

Categori o Gyfarfod Strategaeth Amddiffyn Plant	Cyfanswm yr achosion	Cyfanswm y cyfarfodydd
Perygl o gamfanteisio ar blentyn	**23**	**42**
Pryderon ynghylch esgeulustod	**3**	**3**
Pryderon ynghylch cam-drin rhywiol	**1**	**2**
Pryderon ynghylch cam-drin corfforol	**2**	**2**
Pryderon ynghylch ymddygiad rhywiol niweidiol	**10**	**10**
Pryderon ynghylch person ifanc yn mynd ar goll	**4**	**4**
Pryderon ynghylch cam-drin emosiynol	**1**	**1**
Pryderon ynghylch person sy'n dod i gysylltiad â phlant yn rhinwedd ei swydd	**13**	**16**
Cyfanswm y cyfarfodydd		**80**
Cyfanswm yr achosion a drafodwyd yn y chwarter hwn	**57**	

ADRAN 8: Cyfarfodydd Rheoli Amlasiantaethol ar Gamfanteisio'n Rhywiol ar Blant (MACE)

Achos Newydd / Adolygu	Ymadael / Aros yn MACE	Gwryw / Benyw	Oedran	Yn y cartref / mewn gofal	Cofrestr Amddiffyn Plant	Dyddiad y cyfarfod	Presenoldeb Asiantaethau
Adolygu	Aros	B	16	C	Ie	13.03.23	Diogelu, yr Heddlu, Addysg, Gofal wedi'i Gynllunio, Comisiynydd Heddlu a Throseddu
Adolygu	Aros	B	14	C	Ie	24.01.23 15.02.23 02.03.23 15.03.23	Diogelu, yr Heddlu, Addysg, Gofal wedi'i Gynllunio, Comisiynydd Heddlu a Throseddu, Iechyd
Adolygu	Aros	G	17	C	Na	08.03.23 27.03.23	Diogelu, yr Heddlu, Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid, IOM, Camddefnyddio Sylweddau, CAMHS, DDAS
Adolygu	Aros	G	15	C	Na	12.01.23 23.03.23	Diogelu, yr Heddlu, PGT, Addysg, Iechyd, Barod, Comisiynydd Heddlu a Throseddu
Adolygu	Aros	G	17	C	Ie	24.01.23 14.02.23 28.03.23	Diogelu, yr Heddlu, PGT, Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid, Addysg, Comisiynydd Heddlu a Throseddu
Newydd	Aros	G	15	C	Ie	28.02.23	Diogelu, yr Heddlu, Addysg, PGT, Iechyd, Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid
Adolygu	Ymadael	G	15	C	Ie	31.01.23 01.03.23	Diogelu, yr Heddlu, TPA, Addysg, Tîm o Amgylch y Teulu, Iechyd, Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid, Llamau
Adolygu	Ymadael	G	10	C	Ie	17.03.23	Diogelu, yr Heddlu, Addysg

ADRAN 9: Adroddiad Cryno Blynyddol

1 Ebrill 2022 i 31 Mawrth 2023		
Cyfarfodydd/Trafodaethau Strategaeth Amddiffyn Plant		Data cymharol ar gyfer y flwyddyn flaenorol
Cyfarfodydd / Trafodaethau Strategaeth	785	498
Cyfarfodydd Strategaeth (Rhan 4 a 5)	272	193
Canlyniadau Atgyfeiriadau Amddiffyn Plant		
Nifer y Cynadleddau Cychwynnol Amddiffyn Plant (ac eithrio Cynadleddau Trosglwyddo a Chyn Geni)	43	29
Cynadleddau Cychwynnol Cyn Geni Amddiffyn Plant	8	4
Cynadleddau Trosglwyddo Amddiffyn Plant	2	1
Cyfanswm Cynadleddau Cychwynnol Amddiffyn Plant (gan gynnwys Cynadleddau Trosglwyddo a Chyn Geni)	53	34
Cyfanswm y plant a gafodd eu trafod mewn Cynadleddau Cychwynnol Amddiffyn Plant	92	80
Cyfanswm y plant â'u henwau ar y Gofrestr Amddiffyn Plant (gan gynnwys adeg eu geni)	79	72
Cyfanswm y plant a fu'n destun Cynadleddau Cychwynnol Amddiffyn Plant heb eu cofrestru	13	8
Cynadleddau Cychwynnol Amddiffyn Plant lle roedd plant ar y Gofrestr yn flaenorol ond wedi cael eu datgofrestru o fewn y 12 mis diwethaf	8	0
Canlyniadau Cynadleddau Adolygu Amddiffyn Plant		
Cyfanswm y Cynadleddau Adolygu Amddiffyn Plant	84	51
Cyfanswm y plant a adolygwyd	159	105
Enwau wedi'u datgofrestru o'r Gofrestr Amddiffyn Plant	70	55
Nifer y Plant a Theuluoedd sy'n destun Cynadleddau Amddiffyn Plant		
Nifer y Plant	126	106
Nifer y Teuluoedd	66	49

ADRAN 10: Adroddiad yr Heddlu – Cynadleddau Amlasiantaethol Asesu Risg (MARAC)

Ionawr
Manylion Data Misol

Cyfanswm yr achosion oedd yn bodloni meini prawf MARAC	290
Nifer yr achosion a adolygwyd ac a benderfynwyd yng ngham adolygu MRE **(Ailddigwydd/Uwchgyfeirio MARAC)**	**Adolygwyd:** 174 **Penderfynwyd:** 90
Cyfanswm yr achosion a gafodd sylw mewn Trafodaethau Dyddiol	**Trafodwyd:** 200 **Penderfynwyd:** 182
Achosion aeth i MARAC	**18 MARAC**
Canran yr achosion	**MRE** Penderfynwyd: 52% **DD** 91% wedi'i benderfynu yn y Trafodaethau Dyddiol 9% wedi mynd i MARAC
Dadansoddiad o nifer yr achosion yn ôl dosbarth (wedi bodloni meini prawf MARAC)	**Sir Gaerfyrddin: 110** **Sir Benfro: 67** **Ceredigion: 41** **Powys: 72**
Nifer y plant ar yr aelwyd	**Cyfanswm: 285** **Sir Gaerfyrddin: 101** **Sir Benfro: 81** **Ceredigion: 40** **Powys: 63**

	Wedi'i benderfynu yn MRE	**Wedi'i benderfynu yn y Trafodaethau Dyddiol**	**MARAC**	**Amser a arbedwyd yn mynd i MARAC** **(*10 munud yr achos ar gyfartaledd)**	
Sir Gaerfyrddin	28	73	9		
Sir Benfro	22	45	6		
Ceredigion	18	17	0		
Powys	22	47	3		

Chwefror
Manylion Data Misol

Cyfanswm yr achosion oedd yn bodloni meini prawf MARAC	**258**
Nifer yr achosion a adolygwyd ac a benderfynwyd yng ngham adolygu MRE **(Ailddigwydd/Uwchgyfeirio MARAC)**	**Adolygwyd: 140** **Penderfynwyd: 80**
Cyfanswm yr achosion a gafodd sylw mewn Trafodaethau Dyddiol	**Trafodwyd: 178** **Penderfynwyd:** 160
Achosion aeth i MARAC	**18 MARAC**
Canran yr achosion	**MRE** Penderfynwyd: 57% **DD** 92% wedi'i benderfynu yn y Trafodaethau Dyddiol 8% wedi mynd i MARAC
Dadansoddiad o nifer yr achosion yn ôl dosbarth (wedi bodloni meini prawf MARAC)	**Sir Gaerfyrddin: 110** **Sir Benfro: 55** **Ceredigion: 27** **Powys: 66**
Nifer y plant ar yr aelwyd	**Cyfanswm: 254** **Sir Gaerfyrddin: 87** **Sir Benfro: 83** **Ceredigion: 26** **Powys: 58**

	Wedi'i benderfynu yn MRE	**Wedi'i benderfynu yn y Trafodaethau Dyddiol**	**MARAC**	**Amser a arbedwyd yn mynd i MARAC** **(*10 munud yr achos ar gyfartaledd)**	
Sir Gaerfyrddin	30	68	12		
Sir Benfro	21	31	3		
Ceredigion	7	20	0		
Powys	22	41	**3**		

Mawrth
Manylion Data Misol

Cyfanswm yr achosion oedd yn bodloni meini prawf MARAC	**300**
Nifer yr achosion a adolygwyd ac a benderfynwyd yng ngham adolygu MRE **(Ailddigwydd/Uwchgyfeirio MARAC)**	**Adolygwyd gan: 157** **Penderfynwyd: 97**
Cyfanswm yr achosion a gafodd sylw mewn Trafodaethau Dyddiol	**Trafodwyd: 203** **Penderfynwyd: 185**
Achosion aeth i MARAC	**18 MARAC**
Canran yr achosion	**MRE** Penderfynwyd: 62% **DD** 91% wedi'i benderfynu yn y Trafodaethau Dyddiol 9 % wedi mynd i MARAC
Dadansoddiad o nifer yr achosion yn ôl dosbarth (wedi bodloni meini prawf MARAC)	**Sir Gaerfyrddin: 108** **Sir Benfro: 73** **Ceredigion: 45** **Powys: 74**
Nifer y plant ar yr aelwyd	**Cyfanswm: 172** **Sir Gaerfyrddin: 75** **Sir Benfro: 44** **Ceredigion: 17** **Powys: 36**

	Wedi'i benderfynu yn MRE	**Wedi'i benderfynu yn y Trafodaethau Dyddiol**	**MARAC**	**Amser a arbedwyd yn mynd i MARAC** **(*10 munud yr achos ar gyfartaledd)**	
Sir Gaerfyrddin	25	83	10		
Sir Benfro	29	44	2		
Ceredigion	14	31	3		
Powys	29	45	3		

ADRAN 11: Gwasanaethau Dysgu

ADRODDIAD LOG GWASANAETHAU YSGOLION

BWLIO

Mae data bwlio yn cael eu casglu gan bob ysgol yn ystod cyfarfodydd Cyrff Llywodraethu bob tymor. Gweler isod y data a gasglwyd ar gyfer Tymor yr Hydref 2022 (a gafodd eu coladu yn nhymor yr Hydref 2022).

Mathau o Fwlio	Gwanwyn 2022	Haf 2022	Hydref 2022
Gallu	4	2	2
Oedran			
Edrychiad	7	5	7
Deuffobig			
Anabledd		1	3
Rhyw	2		3
Homoffobig			3
Plentyn sy'n derbyn gofal			
Anneuaidd			
Beichiogrwydd neu Famolaeth			
Hiliol	2	5	12
Crefydd neu Gred			
Rhywiol	2		
Cyfeiriadedd Rhywiol			
Trawsffobig			
Gofalwyr Ifanc			
E-ddiogelwch	4	2	9
Arall	5	9	26
Heb ei nodi		3	2
Cyfanswm	26	27	67

Mae'r ffigyrau uchod yn dangos cynnydd sylweddol yn yr achosion o fwlio a gofnodwyd yn Nhymor yr Hydref o'i gymharu â Thymor yr Haf blaenorol.

HYFFORDDIANT

Mae hyfforddiant Diogelu ac Amddiffyn Plant Lefel 1 ar gael fel rhaglen e-ddysgu yn unig a nodir isod nifer y staff sydd wedi cwblhau'r hyfforddiant hwn yn ystod cyfnod Chwarter 4. Yn ogystal, mae nifer y staff sydd wedi cwblhau hyfforddiant Amddiffyn Plant Lefel 2 yn rhithiol yn ystod y cyfnod hwn wedi'i nodi isod hefyd.

Lefel 1	221 mewnol 89 allanol
Lefel 2	78

Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol

Mae 315 aelod o staff mewnol a 44 aelod o staff allanol wedi cwblhau hyfforddiant ar-lein Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol yn ystod cyfnod Chwarter 4.

ADDYSG DDEWISOL GARTREF

Nifer y plant rydych yn ymwybodol ohonynt sydd yn cael eu haddysgu'n ddewisol gartref	Nifer y plant Addysg Ddewisol Gartref sy'n hysbys i'r Awdurdod Lleol sydd wedi cael cynnig ymweliad blynyddol yn ystod y 12 mis diwethaf	Canlyniad
245	264	Wedi gwrthod – 59 Heb fynychu – 14 Plentyn wedi'i weld – 109 Plentyn heb ei weld – 14 Llythyr Gorchymyn Mynychu'r Ysgol wedi'i anfon at 2

PLANT SY'N DERBYN GOFAL

Plant oedran ysgol statudol sy'n derbyn gofal yng Ngheredigion	*Ionawr: 53 (2 wedi symud allan o'r sir yn ystod y mis)* *Chwefror: 51 (2 wedi symud allan o'r sir yn ystod y mis)* *Mawrth: 48*
Plant oedran ysgol statudol sy'n derbyn gofal a leolir y tu allan i'r Sir	Ionawr: 38 (2 wedi gadael Ceredigion yn ystod y mis) Chwefror: 42 (3 wedi gadael Ceredigion yn ystod y mis) Mawrth: 44 (2 wedi symud allan o Geredigion)
Plant oedran ysgol statudol sy'n derbyn gofal gan Awdurdodau Lleol eraill	Ionawr: 26 Chwefror: 27 Mawrth: 26

CYSYLLTIADAU YSGOLION

Gweler isod nifer a natur y cysylltiadau a dderbyniwyd gan ysgolion/sefydliadau addysg yn ystod cyfnod Chwarter 4.

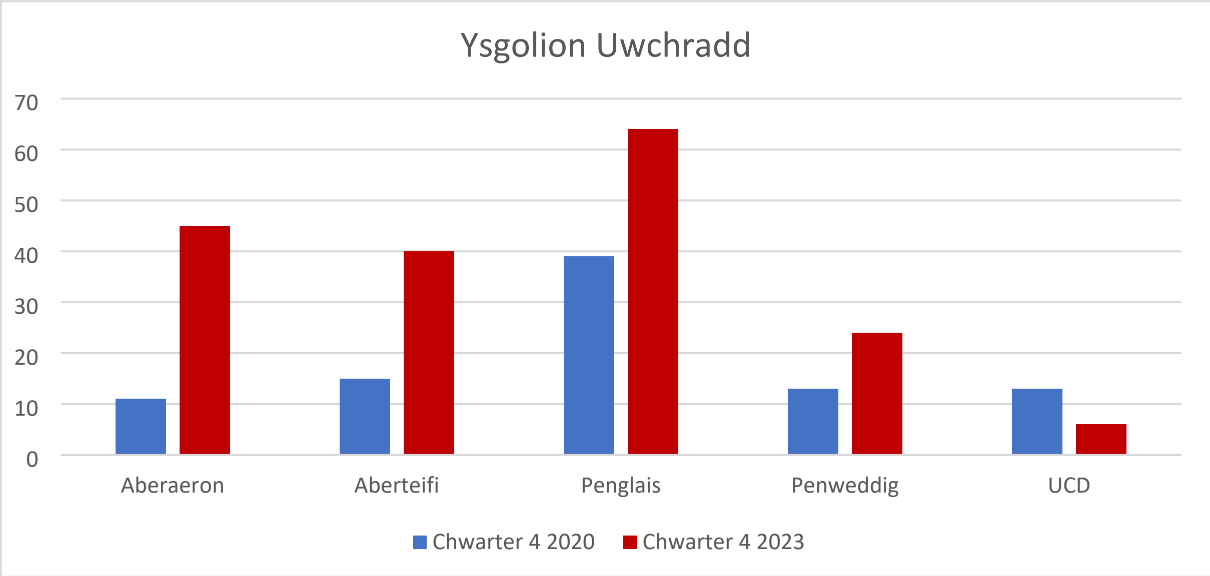

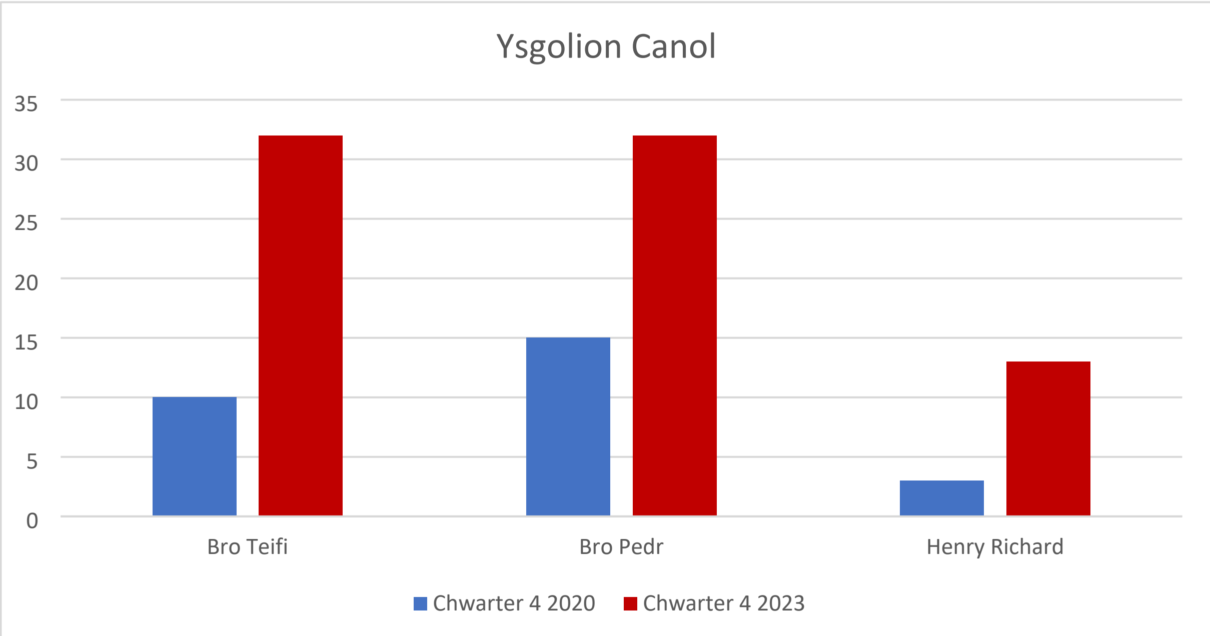

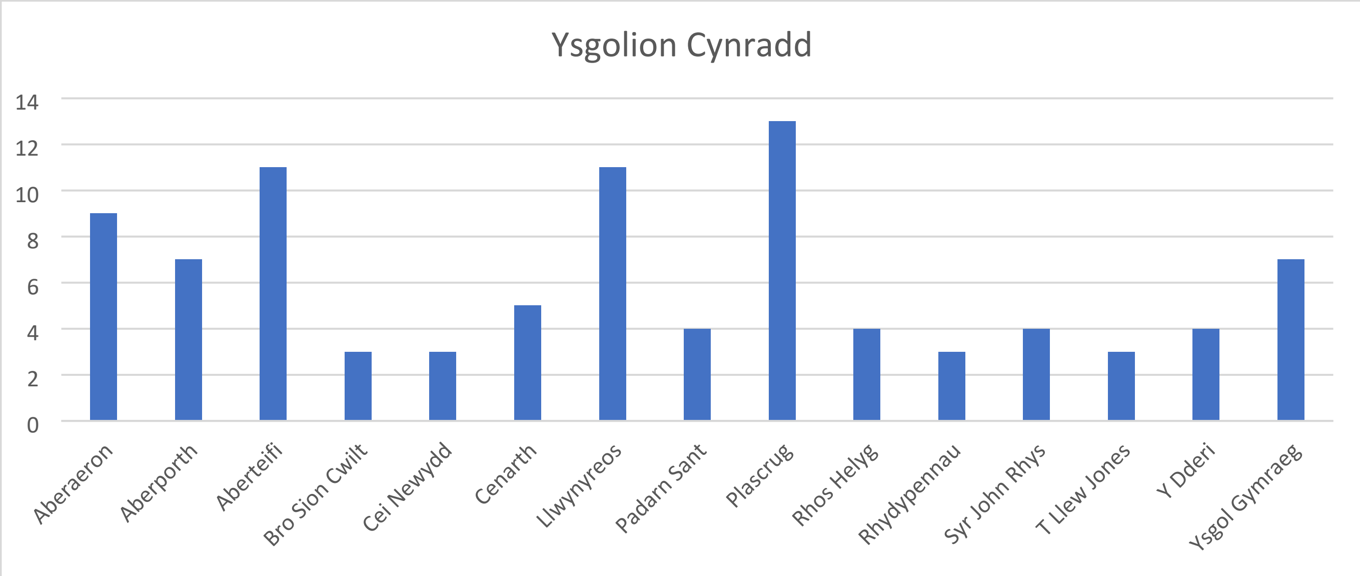

Sylwer, roedd 24 o ysgolion cynradd wedi cysylltu yn ystod Chwarter 4. Oherwydd y nifer uchel nid oedd modd cynnwys pob ysgol ar un tabl. Felly mae'r uchod dim ond yn nodi'r ysgolion oedd wedi cysylltu pedair gwaith neu ragor yn ystod y cyfnod.

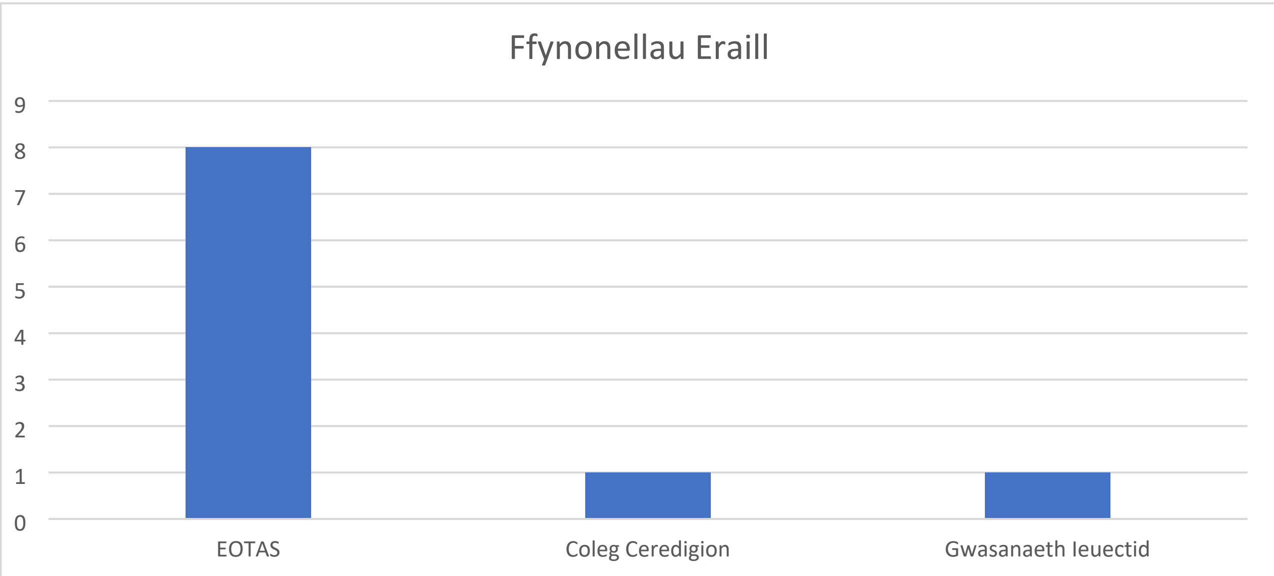

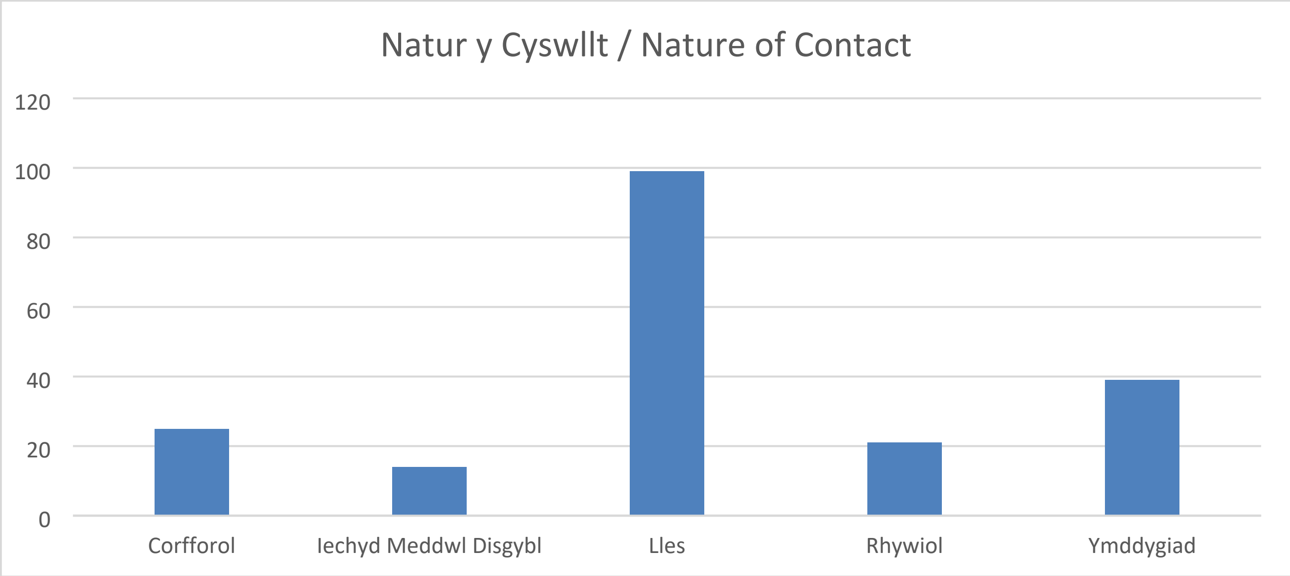

Oherwydd y nifer fawr o resymau a roddwyd ar gyfer cysylltu, mae rhai wedi cael eu grwpio gyda'i gilydd fel y nodir isod er mwyn gallu cyflwyno'r wybodaeth yn fwy eglur ar y siart. Yn yr adroddiad arbennig hwn, rwyf wedi tynnu sylw at y prif bryderon a godwyd er mwyn cymharu â Chwarter 1 y flwyddyn ddiwethaf.

Llesiant	Gan gynnwys plant sydd ar goll, presenoldeb, tor-berthynas, gofalwyr ifanc, problemau cysylltu yn ystod y cyfnod clo, problemau cysylltu rhwng rhieni
Rhywiol	Gan gynnwys perthnasau amhriodol a chamfanteisio'n rhywiol ar blant

Sylwer, cafodd cyfanswm o 86 o ddisgyblion eu gwahardd o ysgolion uwchradd Ceredigion yn ystod cyfnod Chwarter 4 am gyfanswm o 275.5 o ddiwrnodau. (Mae'r ffigurau hyn yn llawer uwch na'r rhai a adroddwyd yn Chwarter 3 pan gafodd 59 o ddisgyblion eu gwahardd am gyfanswm o 173.5 o ddiwrnodau). Mae'r rhesymau a nodwyd ar gyfer y gwaharddiadau wedi'u nodi fel: ymddygiad sy'n tarfu ar eraill yn barhaus, bwlian, difrod, cysylltiedig â sylweddau neu alcohol, ymosodiadau corfforol yn erbyn disgyblion ac oedolion, cam-drin hiliol, cam-drin geiriol, arall.

Yn ogystal â hyn, derbyniodd Porth Cymorth Cynnar 150 o atgyfeiriadau ar gyfer cymorth ac atal yn ystod Chwarter 4, sydd unwaith eto yn gynnydd sylweddol o'i gymharu â Chwarter 3 pan gafodd 119 o atgyfeiriadau eu gwneud (nid yw'r data yn cynnwys atgyfeiriadau gan y Tîm o Amgylch y Teulu).

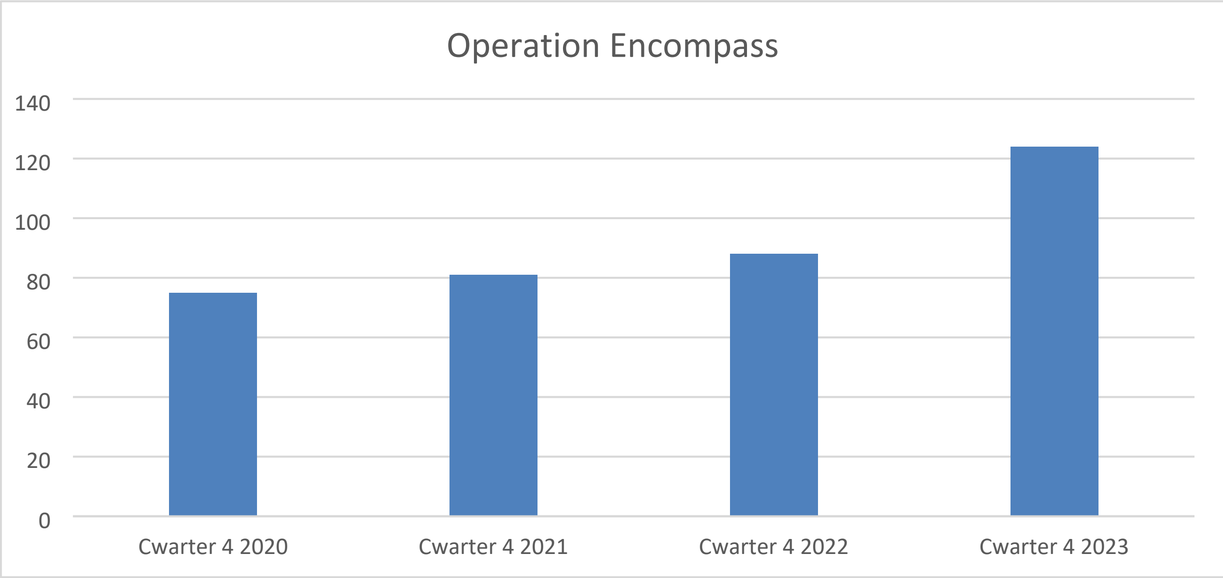

Mae'r ffigurau uchod yn dangos cynnydd sylweddol yn yr atgyfeiriadau Operation Encompass sydd wedi cael eu rhannu â'r ysgolion o fewn yr un cyfnod amser Chwarter 4 ers 2020.

ADRAN 12: IECHYD

**Adroddiad Diogelu Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
ar gyfer y Grwpiau Gweithredol Lleol**

Chwarter 4 2022/23

Mae'r adroddiad hwn yn rhoi gwybodaeth a diweddariadau i'r Grwpiau Gweithredol Lleol ar y datblygiadau o ran diogelu ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda yn ystod Chwarter 4, 2022/23.

Diogelu Oedolion

- **<u>Chwarter 4 2022/23 Data Difrod Pwysau Osgoi Ysbyty Acíwt</u>**

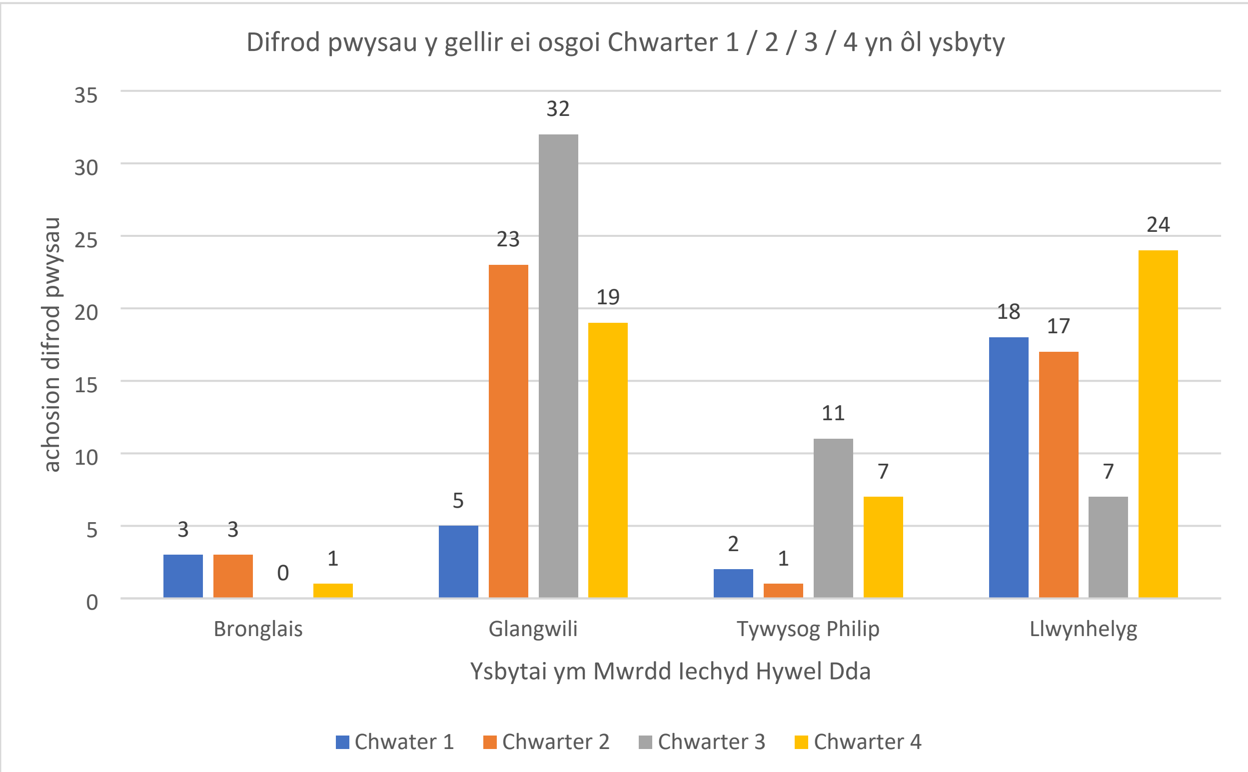

Graff 1

Roedd cyfanswm o 51 o achosion o ddifrod pwysau y gellir eu hosgoi ar draws pob un o'r pedwar safle ysbyty acíwt yn Chwarter 4 (Graff 1). O'r rhain, roedd 39 o'r achosion a adroddwyd yn achosion gradd 1 neu 2 (ni fyddai'r graddau hyn wedi cael eu hadrodd i'r tîm diogelu cyn cyflwyno Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru)); cafodd 8 achos eu cofnodi fel anaf meinwe dwfn posibl amheus. Nid yw'n anghyffredin i ddifrod pwysau gael ei adrodd fel anaf meinwe dwfn amheus, ond o fewn ychydig ddiwrnodau daw'n amlwg ei fod yn radd 1 neu 2. Mae adrodd am achosion yn dal y difrod pwysau ar ei radd fwyaf arwyddocaol. Adroddwyd bod un yn

radd 3 ac roedd tri achos nad oedd modd pennu cam iddynt. O'i gymharu ag adroddiad y chwarter blaenorol, roedd cyfran uwch o achosion o raddau is.

Mae nifer yr achosion yn yr adroddiad yn adlewyrchu pryd y cynhaliwyd y cyfarfodydd craffu yn hytrach na phryd y digwyddodd y difrod pwysau; yn yr adroddiad hwn digwyddodd 72.5 % o achosion yn y chwarteri blaenorol. Mae'r treiglad amser hwn yn digwydd pan fydd achosion yn cael eu gohirio os oes angen rhagor o wybodaeth neu ymchwiliad pellach, neu eu cario drosodd os caiff cyfarfodydd eu gohirio a'u haildrefnu

Mae ysbyty Bronglais wedi dweud bod cyfarfodydd craffu ar gyfer mis Chwefror a mis Mawrth wedi'u hatal oherwydd problemau staffio, felly bydd achosion yn cael eu cario drosodd i'r chwarter nesaf. Gall hyn fod yn ffactor sy'n cyfrannu at y nifer isel o achosion a adroddwyd.

Graff 2

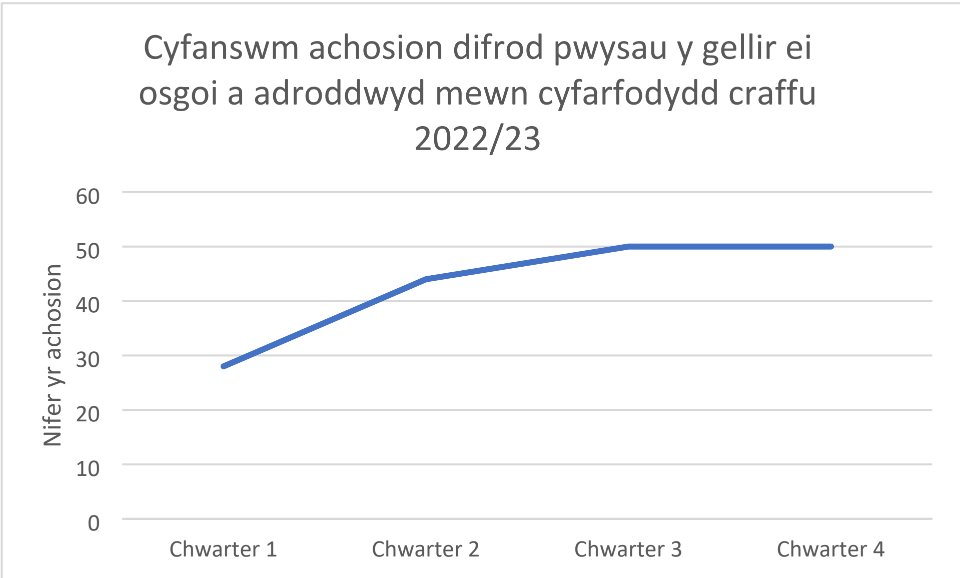

Rhoddir sicrwydd o ran yr achosion o ddifrod pwysau a adroddwyd sydd heb eu trafod eto yn y cyfarfod craffu y bydd camau gweithredu priodol wedi cael eu rhoi ar waith i reoli difrod pwysau unigolion yn ddiogel pan gaiff ei nodi.

Tîm Diogelu Oedolion

Yn ddiweddar, cynhaliodd y Tîm Diogelu Oedolion arolwg ar addasrwydd Ffurflen Ymateb i Ymholiadau Tîm Diogelu Oedolion Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda.

Mae'r Ffurflen Ymateb i Ymholiadau yn hwyluso'r broses o gasglu gwybodaeth yn amserol gan wasanaethau'r Bwrdd Iechyd, gan ddefnyddio cwestiynau wedi'u targedu i lywio Ymholiadau Adran 126. Anfonir y Ffurflen Ymateb i Ymholiadau at y Timau Diogelu Oedolion yn yr Awdurdod Lleol perthnasol er mwyn llywio penderfyniadau ynghylch adroddiadau diogelu. Mae hefyd yn galluogi'r gwasanaeth i nodi unrhyw wersi a ddysgwyd a helpu i lywio'r camau gweithredu er mwyn mynd i'r afael â'r rhain. Yn ogystal, mae defnyddio ffurflen ymateb safonedig yn darparu adroddiad cadarn ar gyfer unrhyw graffu neu herio achos a all ddigwydd yn y dyfodol.

Gofynnwyd am ymatebion gan y Bwrdd Iechyd yn ogystal â Thimau Diogelu Awdurdodau Lleol.

SBAR.docx

Mae'r Tîm Diogelu Oedolion yn falch o groesawu aelod newydd i'r tîm gyda Charlotte Holyoak sydd wedi dechrau yn y swydd Ymarferydd Diogelu Cymorth.

Plant sy'n Derbyn Gofal

- **Risgiau**

  Mae'r risg yn parhau i'r gwasanaeth oherwydd pwysau cost ar gyllideb gwasanaeth plant sy'n derbyn gofal i ateb anghenion plant ar eu pennau eu hunain sy'n ceisio lloches a leolir o dan y Cynllun Trosglwyddo Cenedlaethol. Ar hyn o bryd o'r 30 sydd wedi'u lleoli dim ond un sy'n byw o fewn ôl troed Hywel Dda. Mae'r gwasanaeth yn ysgwyddo costau yn dilyn comisiynu asesiadau iechyd yn yr ardaloedd lle mae'r plant ar eu pennau eu hunain sy'n ceisio lloches wedi'u lleoli.

Diogelu Plant

- **Adolygiad Carlam Amddiffyn Plant**

Yn dilyn cyfranogiad y Bwrdd Iechyd yn yr adolygiad gydag Awdurdod Lleol Sir Benfro, mae cynllun gweithredu wedi cael ei ddatblygu er mwyn manteisio ar yr hyn a ddysgwyd ar gyfer gweithwyr iechyd proffesiynol.

- **Diweddariad**

Mae Nyrs a Enwir a Swyddog Arweiniol Diogelu Plant wedi cael eu penodi. Bydd deiliad newydd y swydd yn dechrau ar ddiwedd yr haf a gofynnir i randdeiliaid allweddol gwrdd â hi fel rhan o'i chyfnod cynefino.

Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol

- **Risgiau**

Mae gennym risg ar y gofrestr risg gwasanaeth ar gyfer ansicrwydd gallu'r Bwrdd Iechyd i reoli nifer yr achosion o ddigwyddiadau domestig a chyfarfodydd MARAC. Achosir hyn gan gynnydd mewn gweithgarwch o ganlyniad i'r pandemig a bylchau mewn capasiti cynaliadwy yn adnoddau'r ymarferydd diogelu corfforaethol a'r tîm gweinyddu diogelu i reoli hysbysiadau digwyddiadau domestig trwy'r system cyfiawnder troseddol a rhannu'r wybodaeth honno a thynnu sylw at systemau'r Bwrdd Iechyd mewn achosion risg uchel.

- **Diweddariad**

Mae'r Swyddog Cymorth Cam-drin Domestig newydd Donna Walters wedi dechrau yn ei swydd.

System Reoli Unwaith Dros Gymru

Yn dilyn ymgais y tîm cenedlaethol i geisio datrys rhai materion sydd heb gael sylw ac sydd wedi bod yn effeithio ar dreialu ffurflen adrodd GIG Cymru, rydym yn y camau cynnar o brofi ffordd o weithio o'i gwmpas. Rhagwelir y byddwn yn dechrau treialu'r ffurflen adrodd o fewn rhanbarth Canolbarth a Gorllewin Cymru yn y dyfodol agos. Bydd rhagor o fanylion yn cael eu rhannu pan fydd profion mewnol wedi'u cynnal.

Mandy Nichols-Davies
Pennaeth Diogelu

ADRAN 13: Gwasanaethau Arbenigol Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed (S-CAMHS):

Adroddiad Diweddaru S-CAMHS ar gyfer CYSUR

Yn unol â dogfen Llywodraeth Cymru "Canllawiau Derbyn", mae Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda wedi rhoi Polisi/Llwybr Derbyn cadarn yn ei le yn amlinellu'r broses ar gyfer derbyn unrhyw berson ifanc i'r Ward Iechyd Meddwl Oedolion. Mae'r canllawiau yn datgan bod rhaid i'r Bwrdd Iechyd gael uned ddynodedig, ac o fewn Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda yr uned ddynodedig yw Ward Morlais ar gampws Ysbyty Glangwili.

Mae protocol newydd wedi cael ei gymeradwyo i fodloni'r gofyniad statudol hwn a fydd yn sicrhau cydymffurfiaeth yn erbyn disgwyliadau Llywodraeth Cymru.

Gall cael eich derbyn i ward iechyd meddwl oedolion fod yn brofiad brawychus a gwneir pob ymdrech i ystyried y dewis arall lleiaf cyfyngol ar gyfer derbyn cleifion. Yn y mwyafrif o achosion caiff person ifanc ei dderbyn i'r uned ddynodedig ar Ward Cilgerran gyda chymorth staff o'r uned iechyd meddwl.

Yn unol â'r canllawiau, mae'r staff wedi derbyn hyfforddiant ychwanegol ar ddiogelu pobl ifanc ac, yn ogystal, mae staff ar Ward Morlais i gyd wedi cwblhau'r canlynol:

- Hyfforddiant Diogelu Plant Lefel 3
- Tystysgrif DBS fanylach ddilys
- Hyfforddiant penodol ar anghenion emosiynol ac iechyd meddwl plant a phobl ifanc
- Hyfforddiant ar y Ddeddf Iechyd Meddwl a Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014

Rhaid i bawb a dderbynnir i wely iechyd meddwl gael ei adrodd, yn fewnol i gychwyn, fel DATIX, a dilynir hyn gan adroddiad Digwyddiad Anffafriol Difrifol i'r Uned Gyflenwi yn unol â'r ddogfen Canllawiau Derbyn Llywodraeth Cymru.

Chwarter 4 Derbyniadau i'r gwely addas i'r oedran yr Enfys / Morlais ar y Ward Iechyd Meddwl Oedolion ar safle Ysbyty Glangwili:

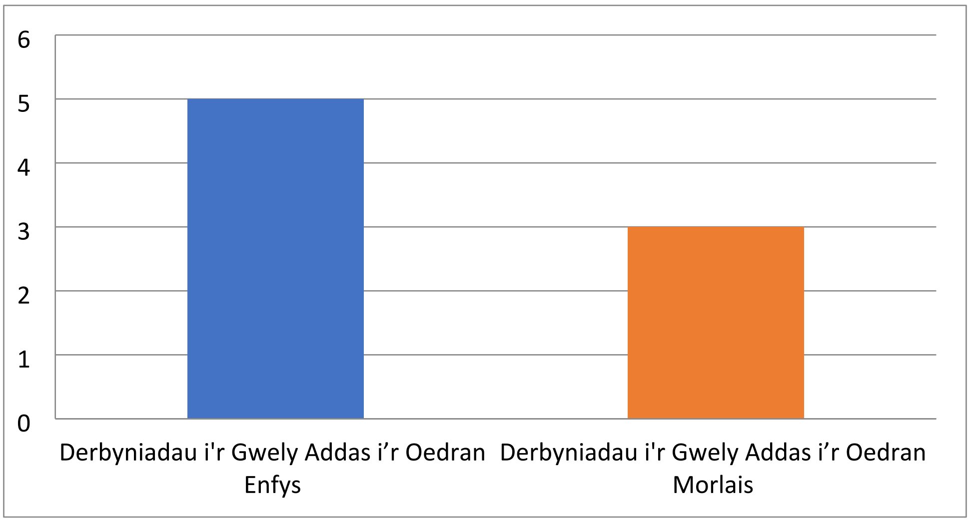

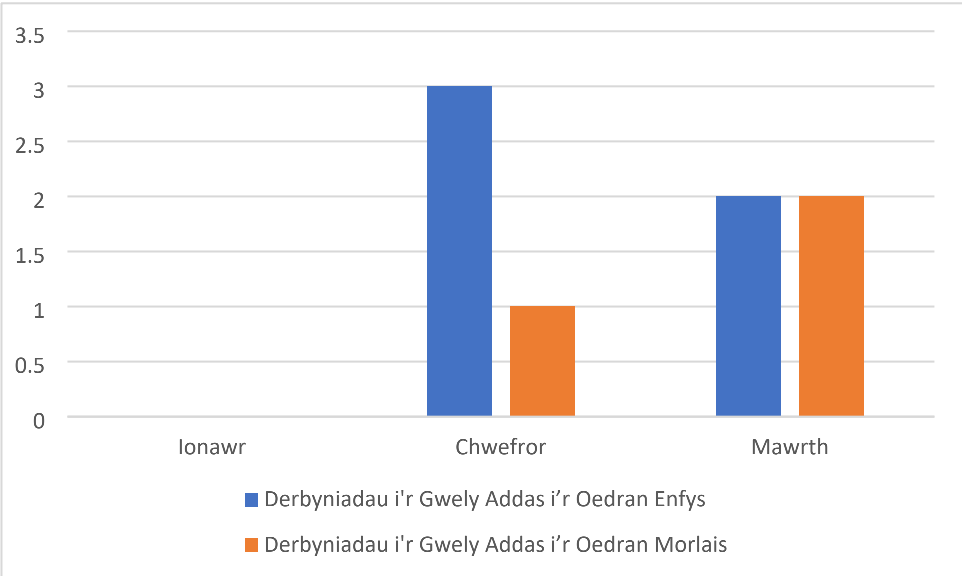

Chwarter 4 Derbyniadau i'r gwely addas i'r oedran yr Enfys / Morlais yn ôl rhyw:

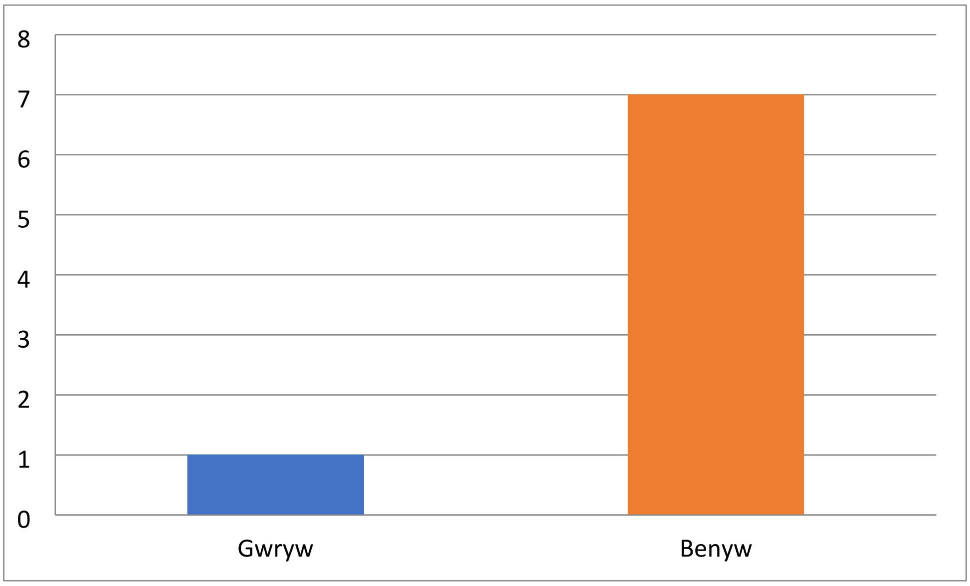

Chwarter 4 Derbyniadau i'r gwely yr Enfys / Morlais yn ôl ardal:

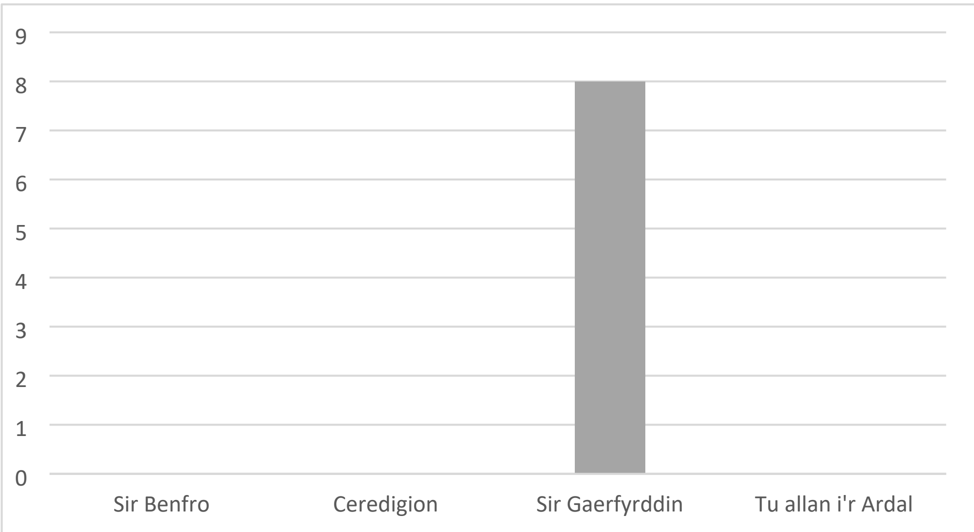

Derbyniadau i'r Gwely Addas i Oedran Paediatreg (Uned yr Enfys, ddim yn adroddadwy)

Mae cofnodion arbenigol CAMHS ar gyfer Chwarter 4 wedi'u hamlinellu uchod gyda chyfanswm o 8 wedi'u derbyn, gyda 5 wedi'u derbyn i'r gwely pediatrig a 3 wedi'u derbyn i'r Ward Iechyd Meddwl Oedolion (Morlais). Ym mis Chwefror, cafodd un person ifanc ei dderbyn i'r gwely paediatrig ar ddau achlysur gwahanol yn yr un mis. Ym mis Mawrth, cafodd un person ifanc ei dderbyn i'r gwely paediatrig ar ddau achlysur gwahanol yn yr un mis; yn dilyn ei dderbyn am yr eildro cafodd y person ifanc ei drosglwyddo i Dŷ Lidiard.

Chwarter 4 Derbyniadau i'r Enfys / Morlais wedi'i rannu yn ôl tîm derbyn:

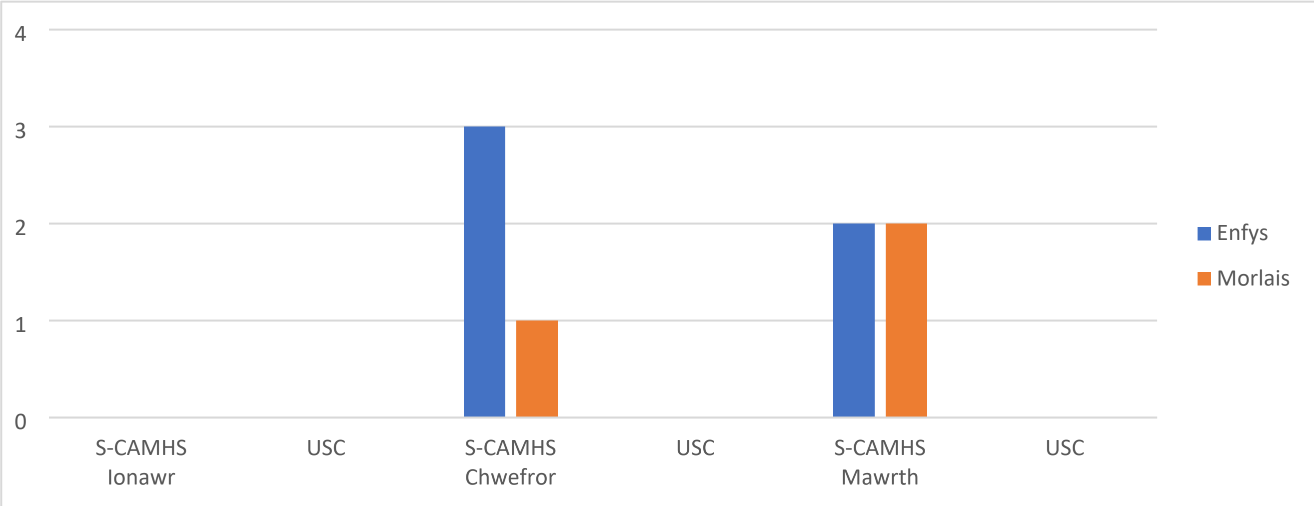

Statws Deddf Iechyd Meddwl

Gweithgarwch Deddf Iechyd Meddwl dan 18 oed yn Chwarter 4:

3 x Adran 136

1 x Adran 5(2) Cadw

Canlyniadau Derbyn

	Wedi'i ryddhau gartref	Ei dderbyn i ward arall	Aros ar y ward
Enfys	4	1 (person ifanc wedi'i drosglwyddo i Dŷ Lidiard)	0
Morlais	3	0	0

Derbyniadau sy'n gysylltiedig â chleifion hunan-niweidio

O fewn Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda mae systemau cadarn yn eu lle i S-CAMHS ddarparu asesiad iechyd meddwl yn dilyn atgyfeiriad gan y ward pediatrig pan gaiff unrhyw berson ifanc ei dderbyn yn dilyn achos o hunan-niweidio. Yn gyffredinol y rheswm am ei dderbyn yw gorddos, ond gall fod yn dilyn achos bwriadol o dorri'r croen neu geisio crogi ei hun.

Bydd pob achos o orddos/hunan-niweidio yn cael apwyntiad dilynol o fewn tri diwrnod gwaith i fonitro risg a darparu cymorth. Mae llwybr cadarn yn ei le ynghyd ag arweiniad ar gyfer derbyn yr holl bobl ifanc sy'n cyflwyno eu hunain yn dilyn hunan-niweidio er mwyn gallu cytuno ar asesiad iechyd meddwl cynhwysfawr a chynllun rheoli risg. Lle y bo'n briodol, gellir ystyried atgyfeirio i'r Tîm Diogelu a/neu'r Gwasanaethau Cymdeithasol.

Mae'r tabl canlynol yn rhoi manylion am y nifer a dderbyniwyd yn dilyn achos o hunan-niweidio bwriadol yn Chwarter 4 2022/2023 ar gyfer y 3 Ardal Awdurdod Lleol:

Chwarter 4 Ystadegau derbyniadau hunan-niweidio / gorddos wedi'u rhannu yn ôl rhyw ac ardal:

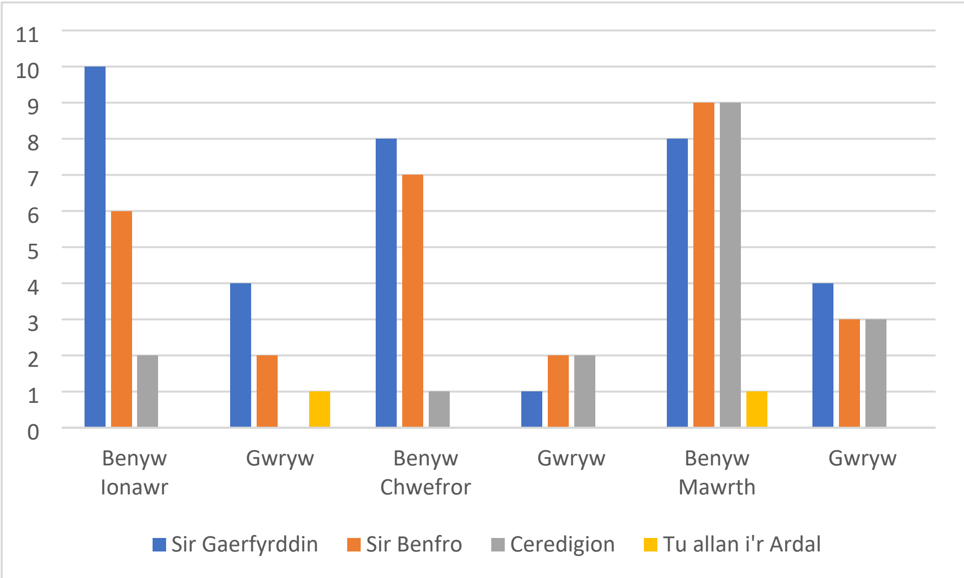

Chwarter 4 Ystadegau derbyniadau hunan-niweidio / gorddos wedi'u rhannu yn ôl rhyw a phroffil oedran:

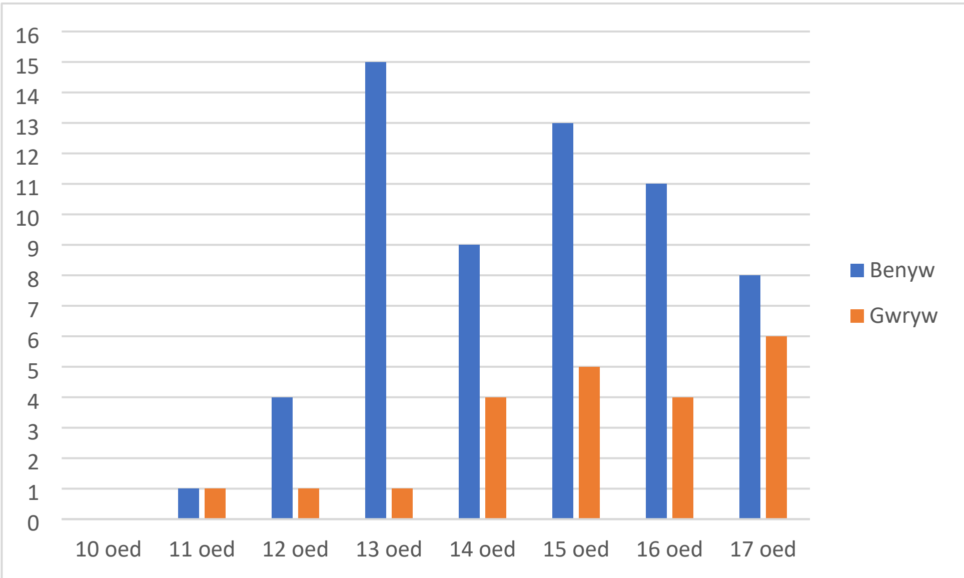

Data Cymhariaeth (12 mis diwethaf) – Gwely Addas i'r Oedran

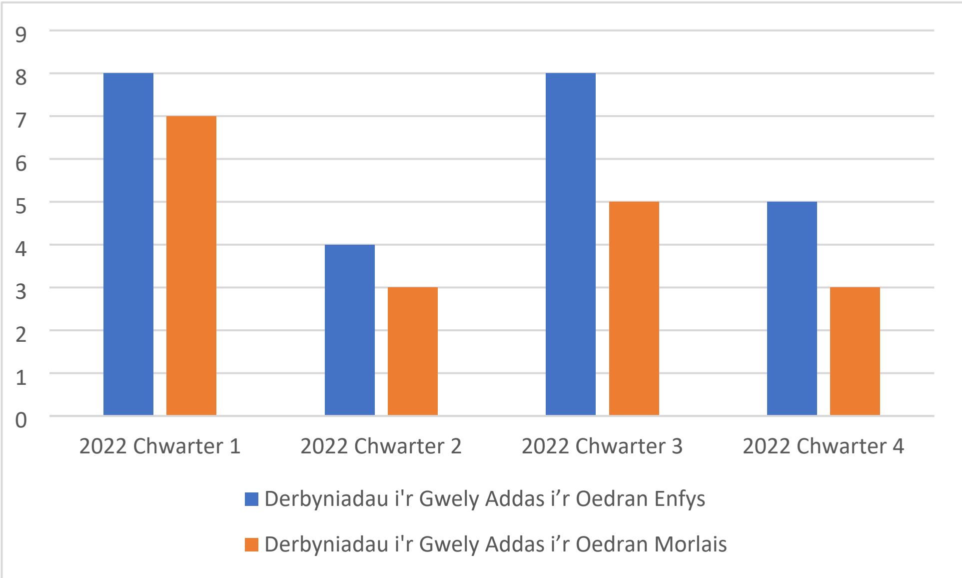

Tueddiadau Derbyniadau yn ôl ardal (12 mis diwethaf)

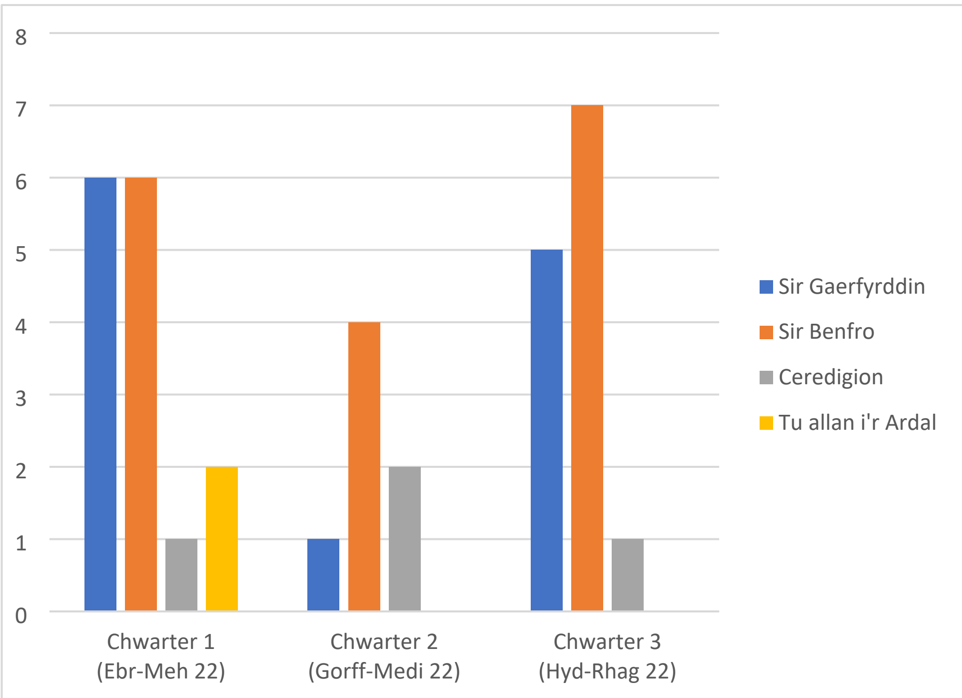

Cymhariaeth Derbyniadau Blynyddol yn ôl Ardal

Mae'r graff canlynol yn cymharu'r nifer a dderbyniwyd ar gyfer Chwarter 4 2022/2023 yn erbyn y nifer a dderbyniwyd ar gyfer yr un chwarter yn 2021/2022 a 2021/2020, wedi'i ddiffinio ymhellach yn ôl ardal.

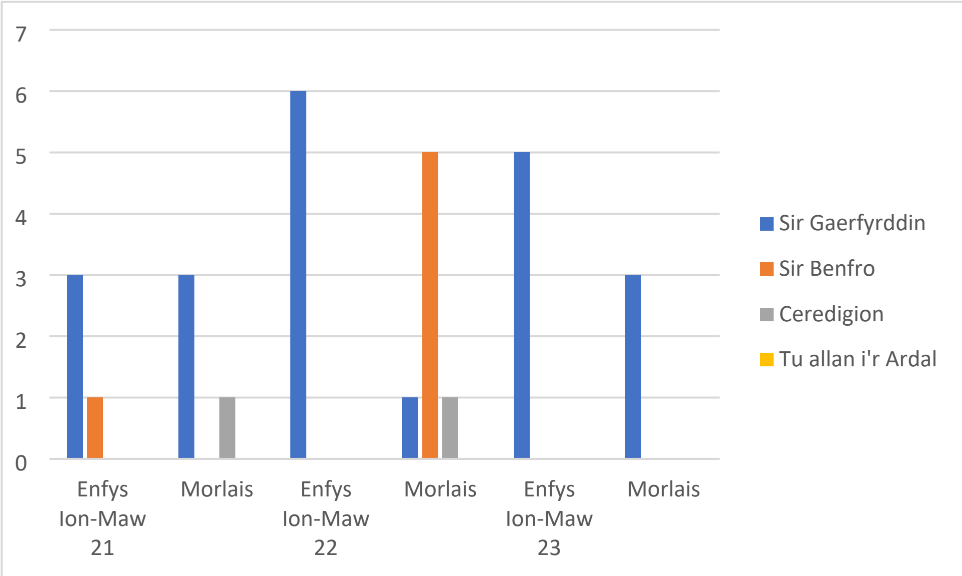

Eiriolaeth

Yn unol â Mesur Iechyd Meddwl (Cymru) 2012, disgwylir i'r Byrddau Iechyd sicrhau bod mynediad i Wasanaethau Eiriolaeth yn ei le, yn unol â Rhan 4 o'r Mesur, ar gyfer unrhyw unigolyn a dderbynnir i'r ysbyty. Gofynnir i bob person ifanc a dderbynnir i Ward Morlais a hoffai gael mynediad i Eiriolwr Iechyd Meddwl Annibynnol. Y targed perfformiad disgwyliedig yw bod 100% o gleientiaid yn cael cynnig hyn a bod y wybodaeth yn cael ei chofnodi a'i hadrodd trwy ein Dadansoddwr Gwybodaeth.

Ar Ward Cilgerran mae gwybodaeth yn cael ei darparu i bobl ifanc pan gânt eu derbyn ar argaeledd cael mynediad i'r Gwasanaeth Eiriolaeth. Fodd bynnag, nid yw'r safon perfformiad uchod yn gymwys, felly nid yw data yn cael eu casglu fel mater o arfer.

Angela Lodwick Cyfarwyddwr Cynorthwyol Iechyd Meddwl ac Anableddau Dysgu – Ionawr – Mawrth 2023

CEREDIGION

GRŴP GWEITHREDOL LLEOL CYSUR

Adroddiad Rheoli Perfformiad – Diogelu Oedolion

Chwarter: 4

1/1/23 – 31/3/23

Chwarter 4 – Trosolwg

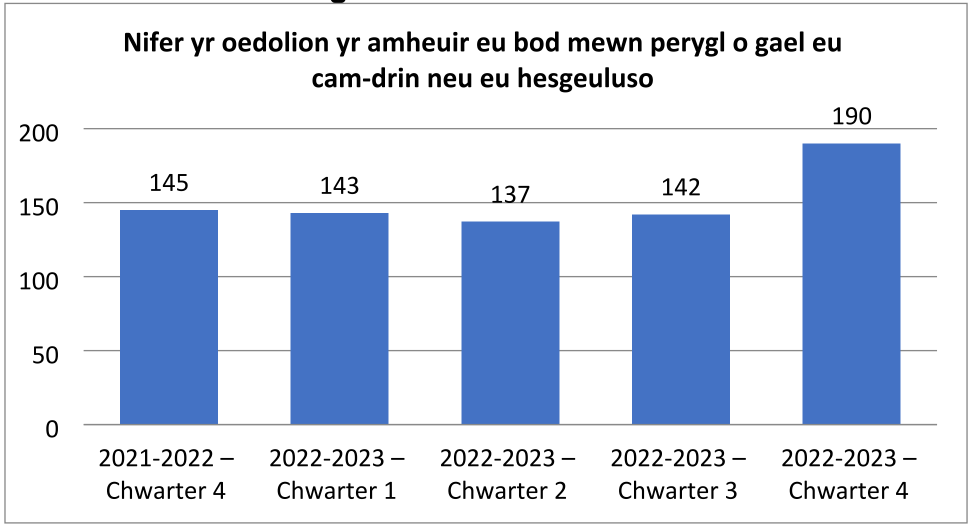

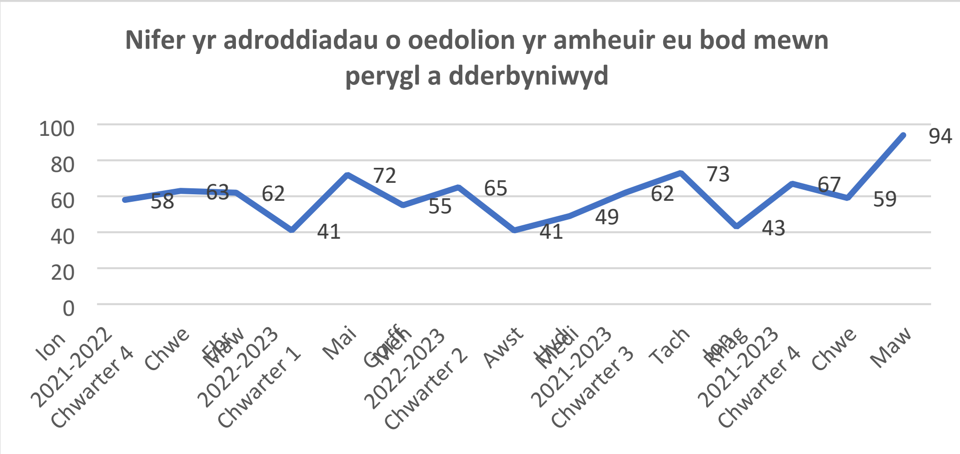

Labeli Rhesi	Cyfrif Rhif Adnabod Asesiad
2021-22 Ch4	**183**
Ion	58
Chwef	63
Maw	62
2022-23 Ch1	**168**
Ebr	41
Mai	72
Meh	55
2022-23 Ch2	**155**
Gorff	65
Awst	41
Medi	49
2022-23 Ch3	**178**
Hyd	62
Tach	73
Rhag	43
2022-23 Ch4	**220**
Ion	67
Chwef	59
Maw	94
Cyfanswm	**904**

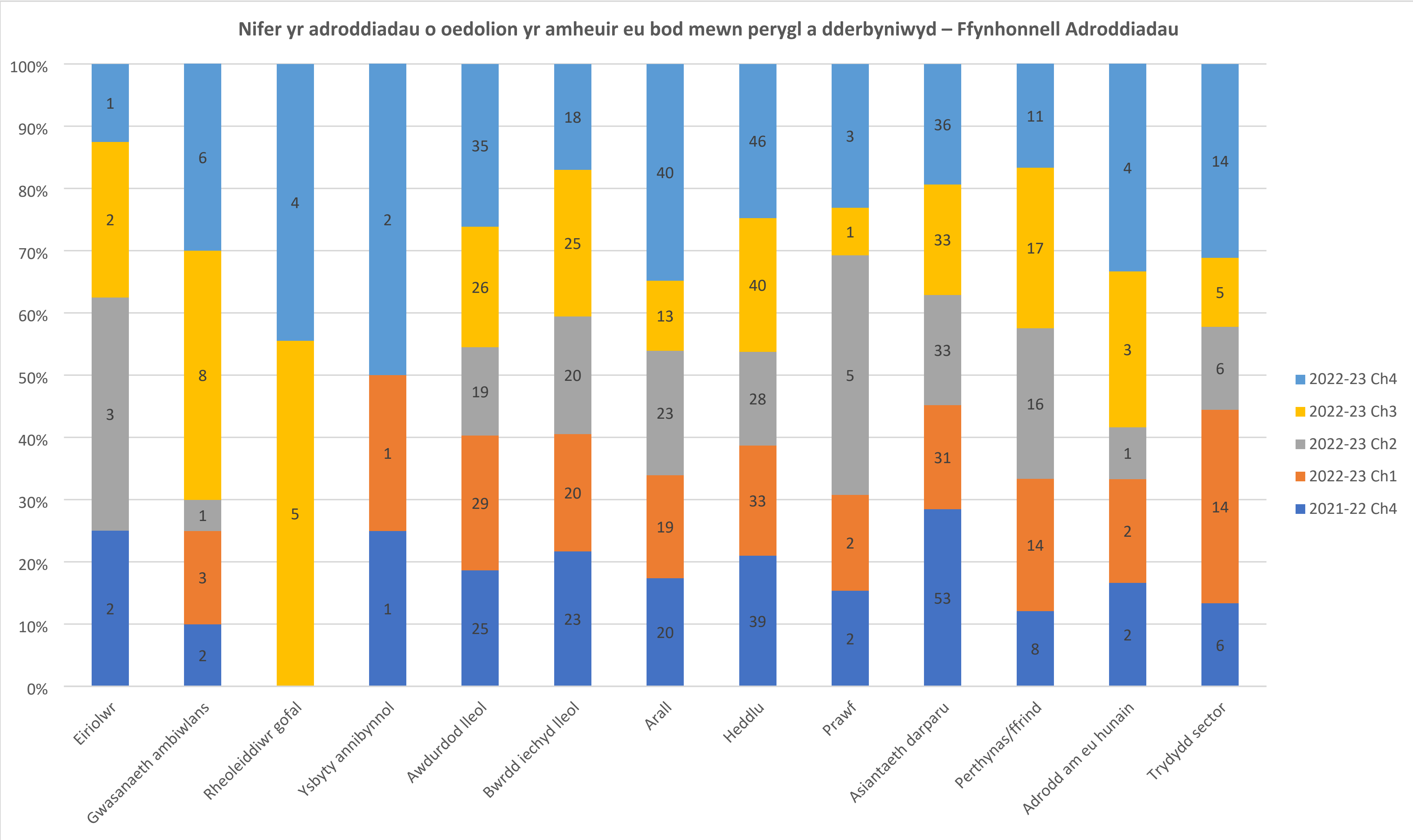
Nifer yr adroddiadau o oedolion yr amheuir eu bod mewn perygl a dderbyniwyd – Ffynhonnell Adroddiadau
100%
90%
80%
70%
60%
50%
40%
30%
20%
10%
0%
Eiriolwr
Gwasanaeth ambiwlans
Rheoleiddiwr gofal
Ysbyty annibynnol
Awdurdod lleol
Bwrdd iechyd lleol
Arall
Heddlu
Prawf
Asiantaeth darparu
Perthynas/ffrind
Adrodd am eu hunain
Trydydd sector
2022-23 Ch4
2022-23 Ch3
2022-23 Ch2
2022-23 Ch1
2021-22 Ch4

Cyfrif Rhif Adnabod Asesiad	Labeli Colofnau					
Labeli Rhes	**2021-22 Ch4**	**2022-23 Ch1**	**2022-23 Ch2**	**2022-23 Ch3**	**2022-23 Ch4**	**Cyfanswm**
Eiriolwr	2		3	2	1	8
Gwasanaeth ambiwlans	2	3	1	8	6	20
Rheoleiddiwr gofal				5	4	9
Ysbyty annibynnol	1	1			2	4
Awdurdod lleol	25	29	19	26	35	134
Bwrdd iechyd lleol	23	20	20	25	18	106
Arall	20	19	23	13	40	115
Heddlu	39	33	28	40	46	186
Prawf	2	2	5	1	3	13
Asiantaeth darparu	53	31	33	33	36	186
Perthynas/ffrind	8	14	16	17	11	66
Adrodd am eu hunain	2	2	1	3	4	12
Trydydd sector	6	14	6	5	14	45
Cyfanswm	**183**	**168**	**155**	**178**	**220**	**904**

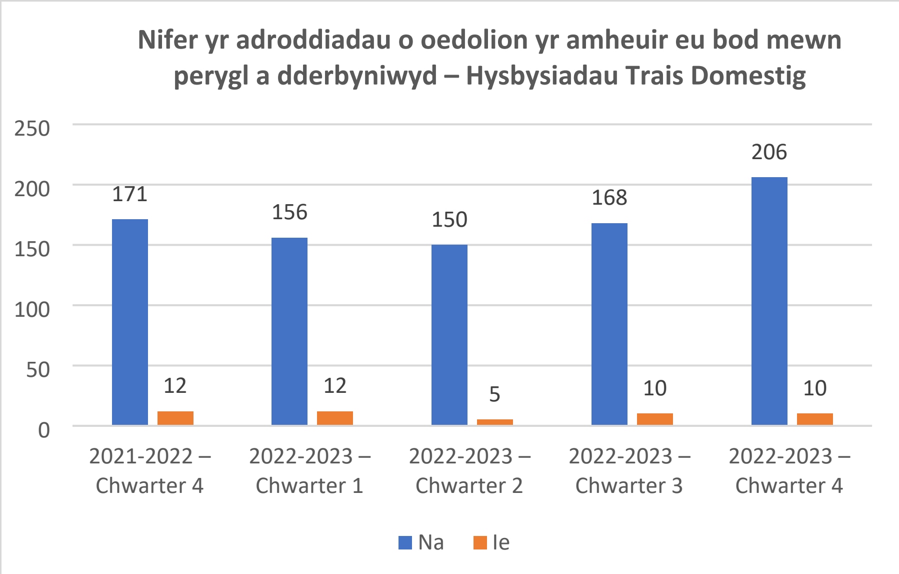
Nifer yr adroddiadau o oedolion yr amheuir eu bod mewn perygl a dderbyniwyd – Hysbysiadau Trais Domestig
250
200
150
100
50
0
171
12
156
12
150
5
168
10
206
10
2021-2022 – Chwarter 4
2022-2023 – Chwarter 1
2022-2023 – Chwarter 2
2022-2023 – Chwarter 3
2022-2023 – Chwarter 4
Na
Ie

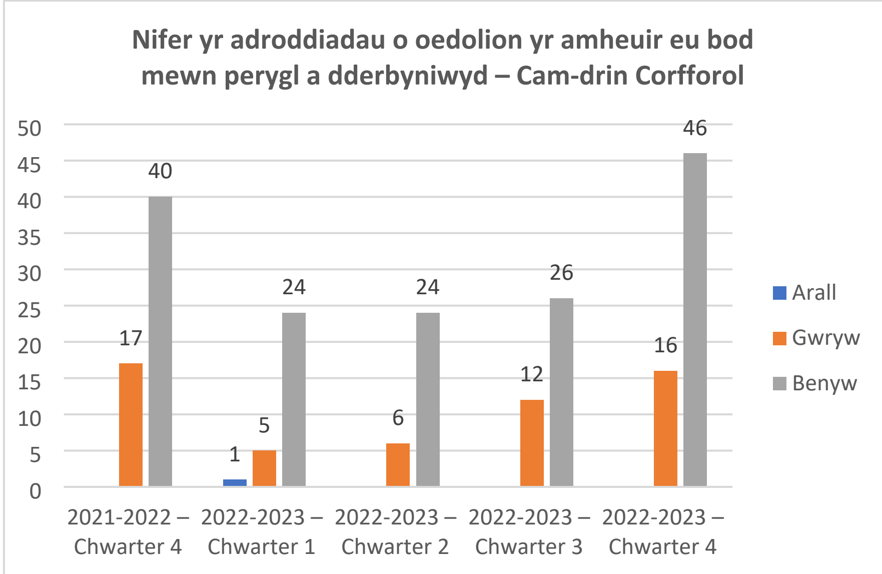
Nifer yr adroddiadau o oedolion yr amheuir eu bod mewn perygl a dderbyniwyd – Cam-drin Corfforol
50
45
40
35
30
25
20
15
10
5
0
17
40
1
5
24
6
24
12
26
16
46
2021-2022 – Chwarter 4
2022-2023 – Chwarter 1
2022-2023 – Chwarter 2
2022-2023 – Chwarter 3
2022-2023 – Chwarter 4
Arall
Gwryw
Benyw

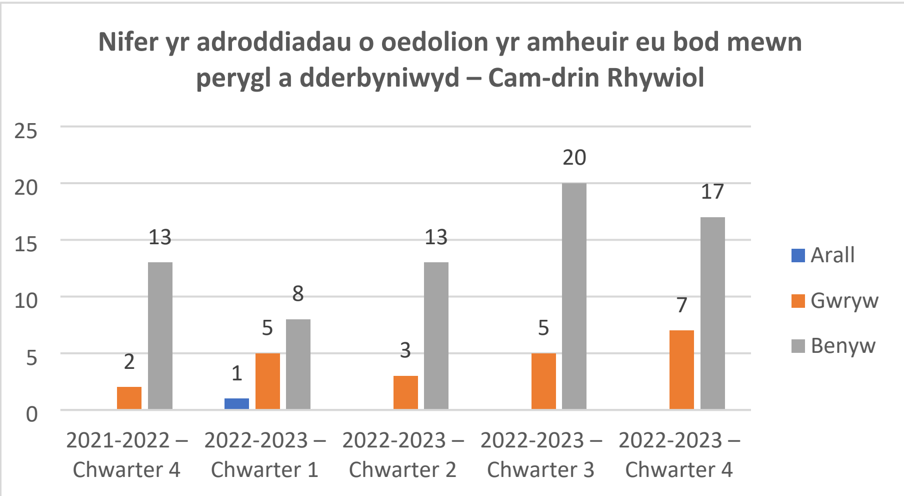
Nifer yr adroddiadau o oedolion yr amheuir eu bod mewn perygl a dderbyniwyd – Cam-drin Rhywiol
25
20
15
10
5
0
2
13
1
5
8
3
13
5
20
7
17
2021-2022 – Chwarter 4
2022-2023 – Chwarter 1
2022-2023 – Chwarter 2
2022-2023 – Chwarter 3
2022-2023 – Chwarter 4
Arall
Gwryw
Benyw

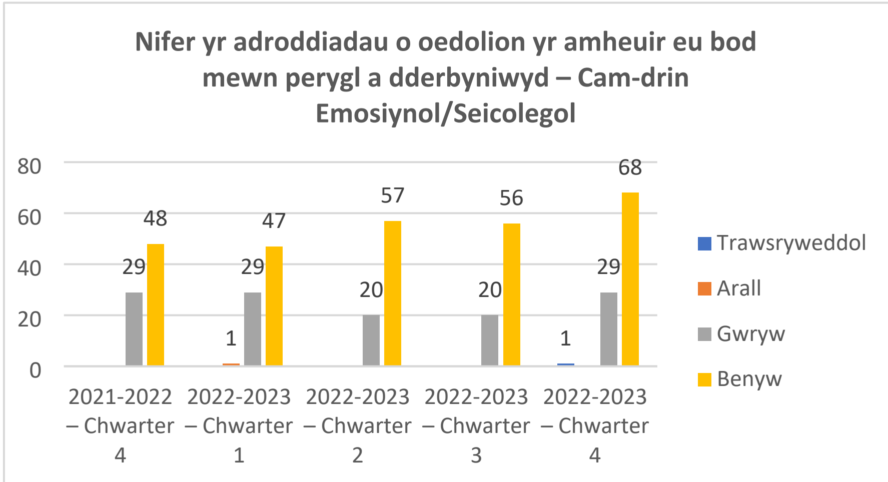
Nifer yr adroddiadau o oedolion yr amheuir eu bod mewn perygl a dderbyniwyd – Cam-drin Emosiynol/Seicolegol
80
60
40
20
0
29
48
1
29
47
20
57
20
56
1
29
68
2021-2022 – Chwarter 4
2022-2023 – Chwarter 1
2022-2023 – Chwarter 2
2022-2023 – Chwarter 3
2022-2023 – Chwarter 4
Trawsryweddol
Arall
Gwryw
Benyw

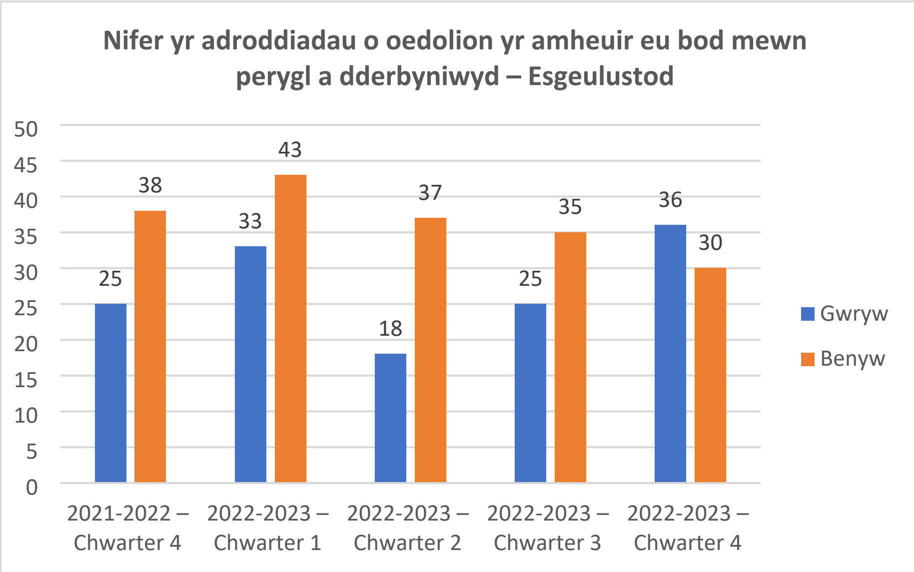
Nifer yr adroddiadau o oedolion yr amheuir eu bod mewn perygl a dderbyniwyd – Esgeulustod
50
45
40
35
30
25
20
15
10
5
0
25
38
33
43
18
37
25
35
36
30
2021-2022 – Chwarter 4
2022-2023 – Chwarter 1
2022-2023 – Chwarter 2
2022-2023 – Chwarter 3
2022-2023 – Chwarter 4
Gwryw
Benyw

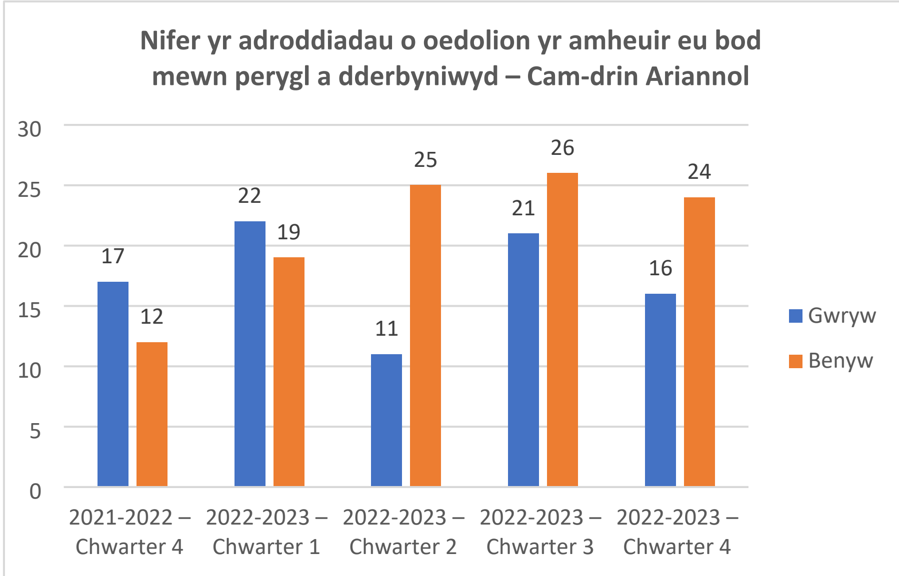
Nifer yr adroddiadau o oedolion yr amheuir eu bod mewn perygl a dderbyniwyd – Cam-drin Ariannol
30
25
20
15
10
5
0
17
12
22
19
11
25
21
26
16
24
2021-2022 – Chwarter 4
2022-2023 – Chwarter 1
2022-2023 – Chwarter 2
2022-2023 – Chwarter 3
2022-2023 – Chwarter 4
Gwryw
Benyw

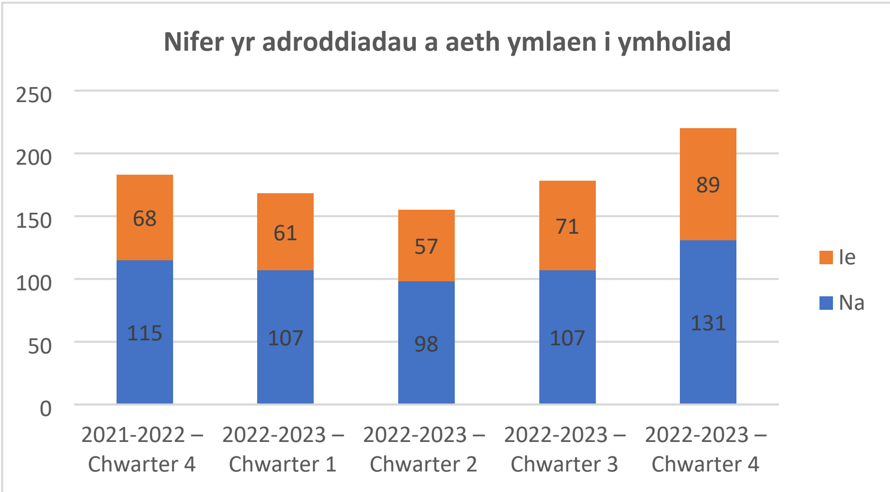
Nifer yr adroddiadau a aeth ymlaen i ymholiad
250
200
150
100
50
0
68
115
61
107
57
98
71
107
89
131
2021-2022 – Chwarter 4
2022-2023 – Chwarter 1
2022-2023 – Chwarter 2
2022-2023 – Chwarter 3
2022-2023 – Chwarter 4
Ie
Na

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

CYNGOR SIR CEREDIGION

Adroddiad i'r:	**Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu**
Dyddiad y cyfarfod:	**11 Medi 2023**
Lleoliad:	**O bell drwy fideo-gynadledda**
Teitl:	**Datganiad Polisi Rheoli Perfformiad drafft a Fframwaith Rheoli Perfformiad**
Pwrpas yr adroddiad:	**Cyflwyno'r Datganiad Polisi Rheoli Perfformiad drafft a'r Fframwaith Rheoli Perfformiad**
Aelod o'r Cabinet a'r Portffolio:	**Y Cynghorydd Bryan Davies, Arweinydd y Cyngor a'r Aelod o'r Cabinet dros Bolisi, Perfformiad, Partneriaethau a'r Gwasanaethau Democrataidd**

Cefndir

Dros y pedair blynedd diwethaf mae'r Cyngor wedi bod yn cryfhau ei ddull o reoli perfformiad corfforaethol fel rhan o'i "siwrnai" barhaus o ran perfformiad. Yn benodol, mae wedi:

- Cyflwyno proses newydd symlach o gynllunio busnes
- Cyflwyno dangosfyrddau perfformiad newydd i fonitro'r cynnydd - ar sail cynlluniau busnes lefel 1 - drwy'r Bwrdd Perfformiad
- Adfywio System Berfformio Teifi
- Diweddaru'r broses o reoli perfformiad yn dilyn COVID-19 er mwyn cynnwys "ymarfer myfyriol" fel elfen graidd.

Adlewyrchir hyn yn yr adborth cadarnhaol a dderbyniwyd gan Archwilio Cymru i ddull y Cyngor o reoli perfformiad.

Mae deddfwriaeth ddiweddar, ar ffurf y drefn berfformio newydd sy'n seiliedig ar Hunanasesu, hefyd wedi golygu bod angen ffordd newydd o asesu ein perfformiad cyffredinol. Llwyddwyd i gyflwyno proses Hunanasesu newydd yn 2022/23 a chyhoeddwyd Adroddiad Hunanasesu cyntaf y Cyngor ym mis Ionawr 2023.

Ar ôl cyflwyno'r prosesau newydd hyn mae'r Cyngor bellach mewn sefyllfa i dynnu'r rhain ynghyd i greu dogfen ddrafft Fframwaith Rheoli Perfformiad (Atodiad 2).

Ystyrir bod Fframwaith Rheoli Perfformiad yn arfer da ac mae'n esbonio:

- Sut mae'r broses gorfforaethol o reoli perfformiad yn gweithio

- Sut mae'r prosesau unigol yn cyd-fynd â’i gilydd i gefnogi cynllunio corfforaethol
- Sut mae rheoli perfformiad yn cael ei ddefnyddio i gyflawni’r Amcanion Llesiant Corfforaethol a chanlyniadau gwell

Mae nod dwbl i’r Fframwaith – 1) darparu dull safonol i'r Cyngor o reoli perfformiad a 2) fel rhan allweddol o'r trywydd archwilio i ddangos bod gan y Cyngor drefniadau rheoli perfformiad cadarn ar waith.

Mae Datganiad y Polisi Rheoli Perfformiad (Atodiad 1) yn cyd-fynd â'r Fframwaith Perfformiad. Mae’r Datganiad yn nodi prif egwyddorion y Cyngor o ran rheoli perfformiad ac yn ystyried y ddeddfwriaeth newydd ac arfer da. Yn benodol, mae’n tynnu sylw at rôl hanfodol rheoli perfformiad wrth wella’r canlyniadau i bobl a chymunedau Ceredigion ac wrth ategu’r gwaith o lunio polisïau a dod i benderfyniad ar sail tystiolaeth.

Y Sefyllfa Bresennol

Mae’r Fframwaith Rheoli Perfformiad wedi’i ddrafftio ac ynghlwm ar ffurf Atodiad 2. Datblygwyd hwn ar sail cyfuniad o arfer da, gofynion deddfwriaethol a dyheadau’r Cyngor ei hun.

Mae dull cyffredinol y Cyngor yn seiliedig ar gylch gwelliant safonol y diwydiant, sef “Cynllunio-Gwneud-Adolygu”. Er bod llawer o awdurdodau lleol wedi mabwysiadu dull tebyg, mae proses Ceredigion yn cynnwys cam ychwanegol yn y cylch sef “Myfyrio” yn ei gylch. Mae hyn yn cyfleu ymrwymiad y Cyngor i ddefnyddio arfer myfyriol er mwyn dysgu’n barhaus. Trwy ganolbwyntio ar *sut rydym yn gwneud pethau* ac nid dim ond *yr hyn wnawn ni,* gallwn ddysgu o'n profiadau a manteisio ar yr arloesedd a'r creadigrwydd sy'n bodoli yn y sefydliad gyda’r nod o wella perfformiad. Mae hyn yn rhan annatod o ddull gweithredu’r Cyngor.

Mae gweddill y Fframwaith yn disgrifio pob cam o’r broses, ynghyd â’r ‘llinyn aur’, y broses Hunanasesu newydd a sut mae’r fframwaith yn cefnogi ein cyfraniad i’r amcanion llesiant cenedlaethol. Mae diagram o Amserlen y Perfformiad Blynyddol ar dudalen 19 sy’n rhoi crynodeb defnyddiol o'r hyn sy'n digwydd a phryd.

Mae Datganiad y Polisi Rheoli Perfformiad yn cyd-fynd â’r Fframwaith ac yn nodi prif egwyddorion y Cyngor o ran rheoli perfformiad yn y dyfodol.

Argymhelliad:	**Derbyn a chymeradwyo’r Datganiad Polisi Rheoli Perfformiad drafft a’r Fframwaith Rheoli Perfformiad a gwneud argymhellion, fel sy’n briodol, pan gaiff yr adroddiad ei gyflwyno i’r Cabinet ar 3 Hydref 2023.**
Rhesymau dros y penderfyniad:	**Mabwysiadu Datganiad Polisi Rheoli Perfformiad diweddaredig a Fframwaith Rheoli Perfformiad sy’n**

amlinellu'r prif egwyddorion ar gyfer rheoli perfformiad yn y Cyngor.

Atodiadau:	Atodiad 1 – Datganiad Polisi Rheoli Perfformiad drafft Atodiad 2 – Fframwaith Rheoli Perfformiad drafft
Swyddog Arweiniol Corfforaethol:	Alun Williams (Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Polisi a Pherfformiad a Diogelu'r Cyhoedd)
Swyddog Adrodd:	Alun Williams (Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Polisi a Pherfformiad a Diogelu'r Cyhoedd)
Dyddiad:	17 Gorffennaf 2023

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

Cyngor Sir Ceredigion

Datganiad Polisi Rheoli Perfformiad

Mae Cyngor Sir Ceredigion yn cydnabod bod rheoli perfformiad yn gadarn yn hanfodol er mwyn cyflawni ei weledigaeth o ddarparu gwasanaethau cyhoeddus dwyieithog cynaliadwy sy'n cynnig gwerth am arian ac sy'n cynnal economi gref ac amgylchedd iach, wrth hyrwyddo llesiant ymhlith ein pobl a'n cymunedau.

Mae rheoli perfformiad yn ymwneud â chymryd camau gweithredu i wella perfformiad y cyngor a gwella'r canlyniadau i bobl a chymunedau lleol. Mae'n golygu *mesur* y gwasanaethau yr ydym yn eu darparu, asesu *ansawdd* y gwasanaethau hynny a sut yr ydym yn *rheoli ein hadnoddau*, er mwyn darparu *gwerth am arian* i bobl Ceredigion. Mae'n dweud wrthym pa mor dda yr ydym yn gwneud, y mannau lle'r ydym yn perfformio'n dda ac y gallwn ddysgu oddi wrthynt, a lle y mae angen i ni wella.

Bydd y Cyngor yn sefydlu Fframwaith Rheoli Perfformiad effeithiol a fydd yn cael ei wreiddio yn niwylliant y sefydliad. Bydd y Fframwaith yn darparu ymagwedd safonedig o reoli perfformiad er mwyn cynnal lefelau perfformio ar draws y Cyngor ac a fydd yn dangos 'y llinyn aur', fel bod pawb yn glir sut mae eu rôl yn cyfrannu at gyflawni gweledigaeth y Cyngor a'r Amcanion Llesiant Corfforaethol.

Prif egwyddorion rheoli perfformiad effeithiol yng Nghyngor Sir Ceredigion yw:

- Bod gan bawb ran i'w chwarae yn y broses o reoli perfformiad
- Bod y Cabinet a'r Grŵp Arweiniol yn derbyn gwybodaeth amserol, o ansawdd uchel ynghylch perfformiad, er mwyn gwneud penderfyniadau ar sail gwybodaeth drylwyr
- Bod Hunanasesu ac Ymarfer Myfyriol yn rhan hanfodol o wella'n barhaus
- Bod ymateb cyflym i wybodaeth am berfformiad
- Bod rheoli perfformiad yn ategu llywodraethu da ac atebolrwydd
- Bod cynnydd yn cael ei adolygu'n rheolaidd drwy gyfrwng y broses ddemocrataidd, y Bwrdd Perfformiad a'r Grŵp Arweiniol
- Bod y cynlluniau busnes a'r mesurau perfformio yn adlewyrchu Amcanion Llesiant Corfforaethol y Cygnor, i sicrhau bod ein hamcanion yn cael eu bodloni a'n bod yn gwybod ein bod yn darparu'r gwasanaethau cywir yn y ffordd gywir
- Bod arfarniadau perfformiad personol yn cefnogi'r staff i fod yn gyfrifol am reoli eu perfformiad eu hunain ac i geisio gwella o hyd.

Bydd y Cyngor yn rheoli ei berfformiad corfforaethol a gweithredol er mwyn:

- Sicrhau y bodlonir y gofynion statudol a'r amcanion polisi, yn benodol:
    - Rhan 6 o Ddeddf Etholiadau Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru)

2021 - y ddyletswydd i adolygu perfformiad, ymgynghori ynghylch perfformiad, adrodd ar berfformiad, trefnu Asesiad o Berfformiad gan Banel ac ymateb i Asesiad o Berfformiad gan Banel.
    - Rhan 2 o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 – yr angen i bennu ac adolygu cynnydd yn erbyn ein Hamcanion Llesiant Corfforaethol
- Sicrhau bod y Cyngor yn cyflawni ei weledigaeth a'i Amcanion Llesiant Corfforaethol drwy well perfformiad a/neu effeithlonrwydd.
- Sicrhau bod prosiectau mawr ac arloesol yn cael eu cyflawni'n llwyddiannus.
- Cefnogi gwaith partneriaeth effeithiol.
- Cadw a hybu enw da'r Cyngor.
- Gwella'r gwaith o gynllunio, blaenoriaethu a dod i benderfyniad ar sail tystiolaeth.
- Nodi arloesedd a chreadigrwydd er mwyn gweld cyfleoedd i wella perfformiad a/neu effeithlonrwydd.
- Bod yn hunanymwybodol a gweld a ydym yn cyflawni'r canlyniadau cywir.
- Dysgu oddi wrth feincnodi ac arfer orau, naill ai'n fewnol neu'n allanol.

Bydd y Fframwaith Perfformio yn berthnasol i holl wasanaethau a swyddogaethau Cyngor Sir Ceredigion ac yn benodol bydd yn rhan o'i ymagwedd tuag at y canlynol:

1. Datblygu Strategaeth Gorfforaethol
2. Pennu Polisi
3. Pennu ac adolygu Amcanion Llesiant Corfforaethol
4. Cynnal Hunanasesiad ac Asesiad gan Banel o Berfformiad ledled y sefydliad
5. Bodloni'r dyletswyddau statudol
6. Cynllunio a monitro busnes
7. Dod i benderfyniad ar sail tystiolaeth
8. Y broses o Reoli Risg
9. Rheoli prosiectau corfforaethol
10. Monitro strategaethau a chynlluniau'r Cyngor
11. Monitro'r dyletswyddau statudol, er enghraifft ynghylch cydraddoldeb, iaith, iechyd a diogelwch a'r ddyletswydd economaidd-gymdeithasol
12. Rheoli a monitro clod, cwynion a sylwadau
13. Ymgysylltu ac ymgynghori i gael safbwyntiau'r trigolion a rhanddeiliaid eraill ynglŷn â pherfformiad y Cyngor.

Mae rheoli perfformiad yn broses barhaus a bydd y Cyngor yn ei defnyddio i herio'i hun yn barhaus i wella. Bydd y Fframwaith yn disgrifio'r cylch parhaus hwn.

Arweinydd y Cyngor yw deilydd y portffolio ar gyfer rheoli perfformiad a chadeirydd y Bwrdd Perfformiad hefyd. Y Prif Weithredwr sydd â'r cyfrifoldeb cyffredinol dros sicrhau y glynir wrth bolisi'r Cyngor ar Reoli Perfformiad, ar y cyd â'r Cyfarwyddwyr Corfforaethol a'r Uwch-reolwyr sy'n rhan o Grŵp Arweiniol y Cyngor. Mae'r gwasanaeth Partneriaethau, Perfformiad ac Amddiffyn y Cyhoedd yn gyfrifol am reoli, monitro ac adolygu perfformiad o ddydd i ddydd, tra bod y Tîm Perfformiad ac Ymchwil yn dadansoddi ac yn adrodd ar berfformiad.

Mae cael mynediad at ddata amserol a chywir ar berfformiad yn hanfodol i gefnogi’r gwaith o reoli perfformiad a pharatoi ar gyfer arolygiadau rheoleiddio. Mae’r Fframwaith Perfformiad yn cefnogi hyn drwy roi ar waith ddull safonol o fesur ac asesu perfformiad drwy system rheoli perfformiad electronig Teifi.

Bydd y Fframwaith Rheoli Perfformiad yn cael ei adolygu o dro i dro er mwyn sicrhau bod y prosesau sydd ynddo yn parhau’n addas i’r diben ac yn parhau i gefnogi’r Cyngor wrth iddo gyflawni ei weledigaeth a’i Amcanion Llesiant Corfforaethol. O ganlyniad i gyflwyno Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, bydd hyn yn arbennig o bwysig ar gyfer y broses o gynnal Hunanasesiad a adolygir yn flynyddol ar ddiwedd pob cylch.

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

GOLUD·GWLAD·RHYDDID

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

FFRAMWAITH RHEOLI PERFFORMIAD

Gorffennaf 2023

CYNNWYS

Cyflwyniad o Arweinydd y Cyngor	2
Cefndir	3
Diffinio Rheoli Perfformiad	4
Cyfrifoldebau Perfformiad	5
Y Llinyn Aur	6
Cylchred Gwelliant Parhaus	6
Cam 1: Cynllun	7
Cam 2: Gwneud-Gweithredu a Monitro ein cynlluniau	9
Cam 3: Adolygu	11
Cam 4: Adlewyrchu	13
Hunanasesiad & Asesiad y Panel Perfformiad	17
Cyfraniad at y Nodau Llesiant Cenedlaethol	19
Yr Egwyddor Datblygu Cynaliadwy	20
Amserlen Perfformiad Blynyddol	21
System Perfformiad Teifi	22
Ansawdd Data	22
Dogfennau Perthnasol	22

Fersiwn: 1.0 / Gorffennaf 2023
Cymeradwyaeth: Heb e'i cymeradwyo eto

CYFLWYNIAD

Oddi wrth Arweinydd Cyngor Sir Ceredigion & Aelod Portffolio Rheoli Perfformiad

Rydym yn cydnabod bod rheoli perfformiad da yn hanfodol i sicrhau gwelliannau o ran darparu gwasanaethau. Mae'n ymwneud â rheolaeth dda a sicrhau bod nodau ein cymuned, ein sefydliad a'n tîm yn cael eu cyflawni. Dyna pam rydym wedi diweddaru ein fframwaith perfformiad i sicrhau ei fod yn addas i'r diben ac yn cefnogi'r gwaith o gyflawni ein Hamcanion Llesiant Corfforaethol a'r drefn perfformiad newydd sy'n seiliedig ar Hunanasesiad.

Fel Arweinydd a Deilydd Portffolio Rheoli Perfformiad, rwy'n cefnogi cydweithwyr ar draws y Cyngor drwy hyrwyddo'r defnydd o reoli perfformiad i helpu i nodi meysydd i'w gwella a chymryd camau i wella perfformiad.

Un o'r prif ffyrdd yr wyf yn gwneud hyn yw drwy gadeirio'r Bwrdd Perfformiad Chwarterol sy'n monitro ac yn herio ein perfformiad i sicrhau bod ein hamcanion yn cael eu cyflawni. Mae'r agwedd gefnogol hon yn bwysig mewn amgylchedd lle mae disgwyliadau cwsmeriaid yn codi tra bod capasiti'n gyfyngedig.

Creodd pandemig COVID-19 ffenestr o gyfle i ddysgu oddi wrth, i drawsnewid gwasanaethau ac i sicrhau newid a gwelliannau cynaliadwy. Yn ei hanfod, roedd yn caniatáu inni ailystyried y ffordd rydym yn gweithio a'i haildrefnu mewn ffordd sydd o fudd i'r cwsmer, y gweithlu, ac sy'n cael llawer llai o effaith ar ein hamgylchedd.

Er enghraifft, mae'r model 'gweithio hybrid' newydd yn darparu ffyrdd mwy ystwyth a symudol o weithio i staff ac wedi arwain at fwy o effeithlonrwydd. Ar yr un pryd, mae hefyd wedi rhoi'r cyfle i ni ddatblygu gwasanaethau Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu cyhoeddus er mwyn gwella cyswllt â chwsmeriaid a sicrhau ein bod yn cynnig gwasanaethau cydgysylltiedig sy'n canolbwyntio ar y cwsmer ac sy'n cael eu rheoli'n dda, sy'n hawdd eu cyrchu ac sy'n hawdd eu cyrraedd. Mae gan y Cyngor hanes o arloesi, a bydd rheoli perfformiad yn chwarae rhan allweddol wrth wireddu'r manteision hynny.

Bwriad y ddogfen hon yw helpu i sicrhau dealltwriaeth gyson o egwyddorion rheoli perfformiad, a sut y cânt eu gweithredu yng Ngheredigion. Yn ystod y blynyddoedd diwethaf rydym wedi cryfhau ein fframwaith perfformiad ac rydym yn edrych i wreiddio diwylliant perfformiad ymhellach wrth i'n taith perfformiad barhau.

Cynlluniwyd y fframwaith gyda chymorth Rheolwyr ac Aelodau allweddol, ac mae'n gweithredu o fewn cylch gwelliant parhaus. Rydym yn ei ddefnyddio i adolygu cynnydd yn rheolaidd, gwirio sut rydym yn perfformio a sicrhau ein bod yn cyflawni'r Amcanion Llesiant Corfforaethol a gwella canlyniadau i bobl a chymunedau Ceredigion.

Gobeithiwn y bydd y ddogfen hon yn ddefnyddiol i chi ddeall mwy am ein hymagwedd at reoli perfformiad.

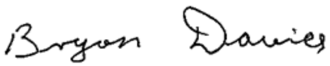

Cynghorydd Bryan Davies

Arweinydd Cyngor Sir Ceredigion & Aelod Portffolio Rheoli Perfformiad

CEFNDIR

Rheoli Perfformiad

Mae'r fframwaith perfformiad yn gweithredu ochr yn ochr â strwythur cyffredinol y Strategaeth Gorfforaethol, y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig, yr Amcanion Llesiant Corfforaethol, y Datganiad Llywodraethu Blynyddol a Rheoli Rhaglenni/Prosiectau. Mae'n rhan o broses cynllunio corfforaethol y Cyngor.

Mae'r fframwaith perfformiad yn bodoli i gefnogi'r Cyngor i gyflawni ei nodau sefydliadol, gosod y safonau sydd i'w cyflawni a sicrhau bod pobl yn gweithio mewn ffyrdd sy'n cyflawni'r safon honno.

Mae'r fframwaith yn bwysig, oherwydd ein bod yn rhedeg busnes cymhleth felly mae angen i ni ganolbwyntio ein hadnoddau a'n galluoedd tuag at ddarparu gwasanaeth rhagorol a boddhad cwsmeriaid yn y meysydd yr ydym wedi'u nodi fel y rhai mwyaf perthnasol.

Ein Gweledigaeth ac Amcanion Llesiant Corfforaethol

Mae Strategaeth Gorfforaethol 2022-2027 yn esbonio sut mae'r Cyngor yn bwriadu cyflawni ei bedwar Amcan Llesiant Corfforaethol neu Flaenoriaethau Strategol.

Prif bwrpas Strategaeth Gorfforaethol y Cyngor yw darlunio sut y bydd yr Awdurdod yn cefnogi ac yn hybu cynaliadwyedd a llesiant dinasyddion, drwy ei weledigaeth hirdymor a'i amcanion strategol.

Bydd yr Amcanion Llesiant Corfforaethol yn caniatáu i ni ddarparu gwasanaethau a fydd yn gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol pobl a chymunedau Ceredigion. Dewiswyd y rhain ar ôl ymgysylltu â'r cyhoedd, ystyried Asesiad Llesiant Lleol Ceredigion a gwrando ar ddyheadau'r weinyddiaeth wleidyddol newydd. Amlinellir yr Amcanion Llesiant Corfforaethol yn y diagram gyferbyn.

Gweledigaeth y Cyngor yw:

"Mae Cyngor Sir Ceredigion yn darparu gwasanaethau cyhoeddus dwyieithog cynaliadwy gwerth am arian sy'n cefnogi economi gref ac amgylchedd iach wrth hyrwyddo llesiant yn ein pobl a'n cymunedau"

Er mwyn sicrhau ein bod yn cyflawni hyn, mae gennym Fframwaith Rheoli Perfformiad ar waith sy'n ein galluogi i adolygu ac olrhain cynnydd yn rheolaidd, gwirio sut rydym yn perfformio a sicrhau ein bod yn cyflawni'r Amcanion Llesiant Corfforaethol ac yn gwella canlyniadau i bobl a chymunedau Ceredigion.

Ein Gweledigaeth:

Mae Cyngor Sir Ceredigion yn darparu gwasanaethau cyhoeddus dwyieithog cynaliadwy gwerth am arian sy'n cefnogi economi gref ac amgylchedd iach wrth hyrwyddo llesiant yn ein pobl a'n cymunedau

Ein Hamcanion Llesiant Corfforaethol:

DIFFINIO RHEOLI PERFFORMIAD

Beth yw Rheoli Perfformiad?

Yn syml, mae rheoli perfformiad yn cymryd camau mewn ymateb i berfformiad gwirioneddol a pherfformiad a ragwelir i wneud canlyniadau i bobl Ceredigion yn well nag y byddent fel arall.

Pam bod Rheoli Perfformiad yn Bwysig i Ni?

Mae rheoli perfformiad yn bwysig oherwydd ei fod yn ein galluogi i:

- Sicrhau bod ein nodau'n cael eu blaenoriaethu a bod adnoddau'n cael eu dyrannu'n effeithiol
- Asesu anghenion tymor byr a chynaliadwyedd hirdymor
- Sicrhau ein bod yn darparu gwerth am arian
- Ysgogi ac ymgysylltu â staff a phennu atebolrwydd
- Rhoi rhybudd cynnar a chywiro perfformiad gwael
- Dysgu o berfformiad y gorffennol a gwella perfformiad yn y dyfodol
- Cynyddu boddhad cwsmeriaid
- Myfyrio ar berfformiad presennol a sut rydym yn gwneud pethau i nodi cyfleoedd i wella
- Sicrhau bod y cyngor a'i bartneriaid yn cyflawni'r hyn yr ydym wedi bwriadu ei wneud
- Rhannu arfer da ar draws y sefydliad.
- Gwella llesiant pobl leol a mwyhau ein cyfraniad at y saith nod llesiant cenedlaethol.

Rydym o'r farn bod fframwaith rheoli perfformiad cadarn yn rhan annatod o drefniadau cynllunio corfforaethol y Cyngor i lywodraethu'r Cyngor a sicrhau bod dull safonol yn cael ei gymhwyso ar draws y sefydliad. Mae hyn yn cefnogi ein dull "Un Tîm", Tîm Ceredigion, lle rydym yn gweithio ar y cyd i wella perfformiad, darparu gwasanaethau cost-effeithiol a gwella canlyniadau i drigolion Ceredigion.

Ein Siwrne Perfformiad

Dros y tair blynedd diwethaf, mae dull Ceredigion o reoli perfformiad wedi'i adfywio a'i ddiweddaru. Ers hynny, gwnaed cynnydd da o ran adeiladu diwylliant rheoli perfformiad cryf ar draws y sefydliad a pharatoi ar gyfer y drefn perfformiad Hunanasesu newydd a gyflwynwyd gan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Adlewyrchir hyn yn y broses cynllunio busnes newydd, y Bwrdd Perfformiad a ail-lansiwyd a'r adborth cadarnhaol ar ymagwedd y Cyngor at hunanasesu. Mae'r ddeddfwriaeth newydd yn pwysleisio pwysigrwydd gwreiddio diwylliant rheoli perfformiad cryf a chyflawni hyn yw prif egwyddor taith perfformiad barhaus y Cyngor.

Mae'r dysgu yn ystod pandemig COVID-19 wedi creu'r cyfle i sicrhau newid a gwelliannau cynaliadwy trwy ffyrdd newydd o weithio a buddsoddi mewn technolegau newydd i ddarparu gwasanaethau o ansawdd uchel mewn ffordd effeithlon ac ecogyfeillgar.

Mae gan y Cyngor hanes o arloesi a thros y pum mlynedd nesaf bydd yn parhau i ddatblygu'r dull arloesol hwn a symud i ffyrdd mwy ystwyth a doethach o weithio. Bydd rheoli perfformiad yn chwarae rhan allweddol yn y trawsnewid hwn.

Pwy sydd yn gyfrifol am Rheoli Perfformiad?

Mae rheoli perfformiad yn gyfrifoldeb i bawb – mae gan bawb ran i'w chwarae wrth gyflawni amcanion, tasgau a mesurau cynllunio busnes sy'n cefnogi'r gwaith o gyflawni Amcanion Llesiant Corfforaethol y Cyngor a'i weledigaeth gyffredinol. Mae Tabl 1 yn dangos pwy sy'n gyfrifol am beth.

UN TÎM

Rydym yn Un Tîm: 'Tîm Ceredigion'

Mae Rheoli Perfformiad yn cefnogi ein dull Un Tîm

Mae'n cefnogi ni i gyd-weithio i helpu ni i gydgysylltu meddwl, dysgu a deallusrwydd i godi perfformiad a sicrhau effeithlonrwydd

Mae'r dull Un Tîm yn rhan o ddiwylliant y Cyngor ac mae'n ammatod i'r ffyrdd newydd o weithio

CYFRIFOLDEBAU PERFFORMIAD

PWY	CYFRIFOLDEB
Cabinet	• Sicrhau bod trefniadau llywodraethu effeithiol i gefnogi rheoli perfformiad yn eu lle, yn gadarn ac yn effeithiol • Gwerthuso a herio Deiliaid Portffolio ar berfformiad yn erbyn blaenoriaethau ac amcanion y cytunwyd arnynt • Ar eithriadau, byddwch yn fodlon y bydd camau adferol yn gwella perfformiad yn effeithiol yn unol â'r canlyniadau a nodir yn y Strategaeth Gorfforaethol
Y Prif Weithredwr	• Arwain y Grŵp Arweiniol ar faterion strategol neu weithredol o bwys a dal Cyfarwyddwyr Corfforaethol i gyfrif • Bod yn berchen ar weledigaeth y Cyngor, gan ddarparu arweinyddiaeth a chyfeiriad clir drwy gydol ei oes a chytuno ar raglen i gyflawni'r canlyniadau a gosod disgwyliadau ar gyfer cyflawni • Sicrhau'r buddsoddiad sydd ei angen i gyflawni'r Strategaeth Gorfforaethol fel bod y canlyniadau y cytunwyd arnynt yn cael eu cyflawni
Bwrdd Perfformiad	• Adolygu a herio lefelau perfformiad presennol yn erbyn y Cynlluniau Busnes Lefel 1 bob chwarter • Dal Swyddogion Arweiniol Corfforaethol a Deiliaid Portffolio i gyfrif • Nodi meysydd ar gyfer craffu pellach • Gofyn am newidiadau/awgrymiadau ar gyfer monitro pellach mewn Cynlluniau Busnes Lefel 1
Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio	• Adolygu a gwneud argymhellion ar y casgliadau y daethpwyd iddynt yn Adroddiad Hunanasesu drafft y Cyngor • Derbyn fersiwn derfynol Adroddiad Hunanasesu'r Cyngor fel un o'r derbynwyr statudol fel y nodir yn Neddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 • Adolygu'r Gofrestr Risg Corfforaethol bob chwarter
Grŵp Arweiniol	• Arwain a goruchwylio'r gwaith o gyflawni perfformiad y Cyngor yn erbyn Strategaeth Gorfforaethol y Cyngor • Gwerthuso a herio effeithiolrwydd trefniadau i gyflawni canlyniadau strategol yn unol â chyfarwyddyd y Cabinet • Ar eithriadau, paratowch camau gweithredu adferol i'r Cabinet eu cymeradwyo

PWY	CYFRIFOLDEB
Swyddogion Arweiniol Corfforaethol	• Arwain a sicrhau y caiff perfformiad y Cyngor ei gyflawni'n effeithiol yn erbyn y Strategaeth Gorfforaethol a'r Cynlluniau Busnes • Cynnal adolygiadau chwarterol, casglu data a gwybodaeth sicrwydd ansawdd, herio effeithiolrwydd trefniadau i gyflawni canlyniadau strategol a sicrhau bod materion o bwys yn cael eu huwchgyfeirio'n brydlon i'r Cyfarwyddwyr Corfforaethol a/neu'r Deilydd Portffolio. • Ar eithriadau, awgrymu camau gweithredu adferol i'w hystyried gan y Grŵp Arweiniol
Rheolwyr Corfforaethol	• Arwain ar berfformiad meysydd gwasanaeth diffiniedig tra hefyd yn sicrhau bod staff yn ymwybodol o'r rôl y mae eu cyfraniad yn ei wneud i berfformiad • Cefnogi Swyddogion Arweiniol Corfforaethol i gyflawni'r Strategaeth Gorfforaethol • Ar eithriadau, awgrymu camau gweithredu adferol i'w hystyried gan Swyddogion Arweiniol Corfforaethol
Staff i gyd	• Bod yn gyfrifol am reoli perfformiad eich hun, gan geisio gwella'n barhaus a chymryd camau personol cadarnhaol

Y Llinyn Aur

Mae'r fframwaith hefyd yn sicrhau bod pawb yn glir ynghylch sut y maent yn helpu i gyflawni gweledigaeth y cyngor. Mae'r Cyngor yn defnyddio diagram 'Llinyn Aur' (sydd i'w weld ar y dde) i ddangos y cysylltiadau rhwng y prif strategaethau a chynlluniau. Mae'r diagram yn nodi'r blaenoriaethau cenedlaethol a rhanbarthol ar gyfer gwella sydd wedi'u cynnwys yn y Cynllun Llesiant Lleol a'r Strategaeth Gorfforaethol. Hefyd, mae'n dangos y gwasanaethau, y timau a'r aelodau unigol o staff yn y Cyngor sy'n gyfrifol am gyflawni'r blaenoriaethau.

Mae Llinyn Aur cryf yn bwysig gan ei fod yn dangos sut y mae gwaith cynllunio a chamau gweithredu ar un lefel yn cyfrannu at yr hyn sy'n digwydd ar y lefel nesaf, a sut mae pob rôl o fewn y Cyngor yn cyfrannu tuag at gyflawni Amcanion Llesiant Corfforaethol Ceredigion.

Mae'r Strategaeth Gorfforaethol yn amlinellu gweledigaeth y Cyngor a'r cyfeiriad y bydd yn mynd iddo a chaiff hyn ei nodi drwy ein cynlluniau busnes, arfarniadau unigol a chynlluniau datblygu. Mae'r camau ar gyfer cyflawni'r Amcanion Llesiant Corfforaethol yn cael eu saernïo gan aelodau unigol o staff a thimau sy'n cyfrannu at Strategaeth a Gweledigaeth y Cyngor. ▶

Y LLINYN AUR

CYLCHRED GWELLIANT PARHAUS

Y Cylchred Gwelliant Parhaus

Mae ein hymagwedd gyffredinol at reoli perfformiad yn seiliedig ar gylchred barhaus o welliant, gan ddilyn y cylch Cynllunio-Gwneud-Adolygu a gydnabyddir gan y diwydiant fel y dangosir yn y diagram isod. Ategir y cylch hwn gan y camau canlynol:

- **Cynllunio** ein gweithgareddau i gyflawni ein gweledigaeth a'n Hamcanion Llesiant Corfforaethol
- **Gwneud** neu cyflwyno'r gweithgareddau
- **Adolygu** ein cynnydd yn rheolaidd i asesu a ydym yn cyflawni ein hamcanion
- **Myfyrio** ar sut rydym yn cyflawni ein gweithgareddau i nodi cyfleoedd ar gyfer gwella, effeithlonrwydd, neu'r ddau

Mae Rheoli Perfformiad yn flaenoriaeth uchel yng Ngheredigion. Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i welliant parhaus, mae'n ceisio barn dinasyddion yn rheolaidd ac yn cynnal hunanwerthusiad i nodi cyfleoedd ar gyfer gwella. Mae tudalennau 7 i 14 yn amlinellu pob un o'r camau hyn.

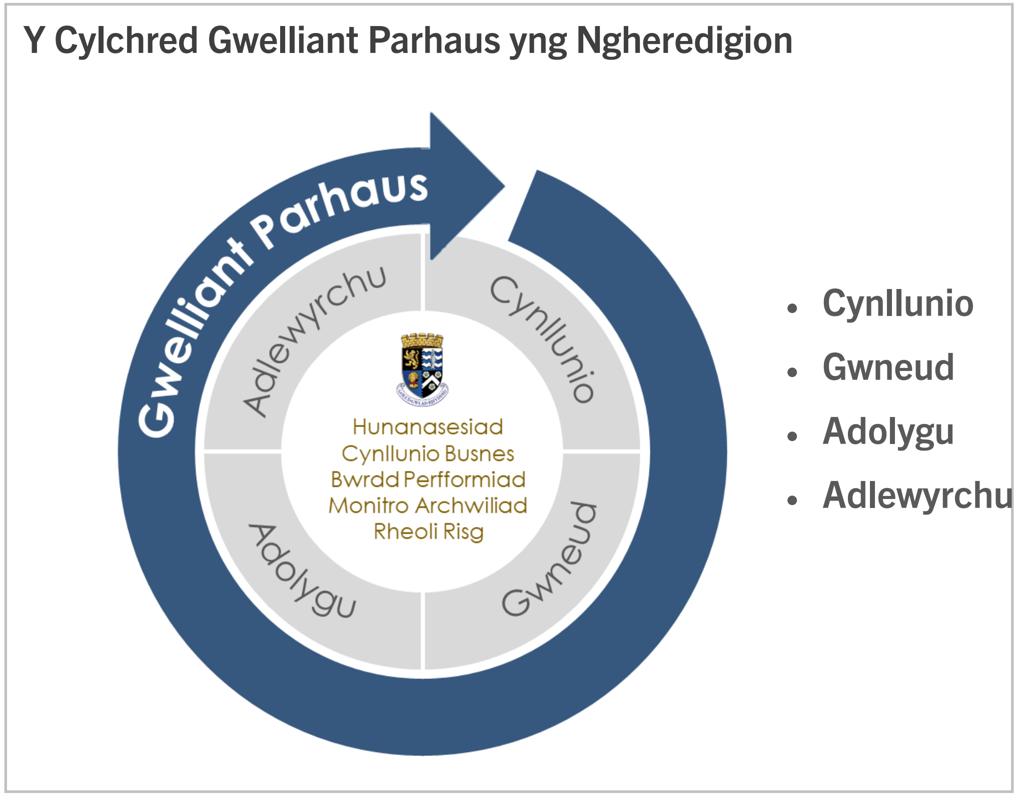

CAM 1: CYNLLUN

Beth yw'r Cam Cynllunio?

Mae cynllunio effeithiol yn hanfodol i gyflawni canlyniadau llwyddiannus. Mae'n llywio ein penderfyniadau a'n blaenoriaethau, ac mae hefyd yn rhagofyniad ar gyfer monitro ein perfformiad yn barhaus.

Sylfaen hanfodol rheoli perfformiad effeithiol yw cynllunio effeithiol. Diben cynllunio yw troi ein hamcanion lefel uchel yn gamau gweithredu gan reolwyr a mesurau perfformiad cysylltiedig. Ymgymerir â'r broses gynllunio ar bob lefel yn y Cyngor, gan gynhyrchu hierarchaeth o gynlluniau sy'n cysylltu â'i gilydd fel rhan o'r Edau Aur, gan alinio'r Cyngor a'i bartneriaid i gyflawni'r weledigaeth gyffredinol y cytunwyd arni ar gyfer y Sir.

Amlinellir y Strwythur Cynllunio yng Ngheredigion yn y diagram gyferbyn, gan alinio gweledigaeth y Cyngor trwodd i arfarniadau unigol gweithwyr a chynlluniau datblygu. Mae hefyd yn dangos y prif ddylanwadau sy'n effeithio ar ddatblygiad cynlluniau'r Cyngor, a'r ffyrdd allweddol o fonitro ein perfformiad.

Datganiad Gweledigaeth

Mae ein datganiad gweledigaeth yn nodi ein nodau tymor canolig a hirdymor, gan ddisgrifio'r hyn yr ydym am i'r sefydliad fod a gweithredu fel nod i anelu ato.

Strategaeth Corfforaethol

Mae ein Strategaeth Gorfforaethol 2022-27 yn nodi gweledigaeth y Cyngor a'i Amcanion Llesiant Corfforaethol (blaenoriaethau corfforaethol) a chamau i'w cyflawni. Mae'r Prif Weithredwr a'r Grŵp Arweiol yn gyfrifol am ddatblygu'r Strategaeth Gorfforaethol, gan gymryd i ystyriaeth pum ffordd o weithio'r Egwyddor Datblygu Cynaliadwy o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Mae'r Cynllun yn cael ei graffu gan y Cydlynu Trosolwg a Chraffu Pwyllgor, wedi'i gymeradwyo gan y Cabinet a'i gymeradwyo gan y Cyngor. Mae'r Amcanion Llesiant Corfforaethol yn cael eu hadolygu'n flynyddol fel sy'n ofynnol gan y Ddeddf.

Strategaeth Ariannol Tymor Canolig

Mae Strategaeth Ariannol Tymor Canolig y Cyngor (MTFS) yn darparu fframwaith cynllunio ac ariannol integredig ar gyfer y pedair blynedd nesaf, gan gynnwys strategaeth fanwl y gyllideb ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf. Mae'r gyllideb refeniw flynyddol a blaengynllunio ariannol ynghyd â'r rhaglen gyfalaf yn galluogi'r Cyngor i alinio ei adnoddau ariannol â'i Amcanion Llesiant Corfforaethol.

Mae'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol ar gyfer Cyllid a Chaffael (Swyddog Adran 151) yn gyfrifol am ddatblygu'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig i sicrhau bod y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig yn cefnogi blaenoriaethau'r Cyngor ac yn sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran defnydd y Cyngor o adnoddau. Mae'r MTFS yn cael ei graffu gan y

Y Strwythur Cynllunio Corfforaethol yng Ngheredigion

Dylanwadau ar ein Cynlluniau

- Ymchwil a Deallus-rwydd, e.g. Asesiad o Lesiant Lleol
- Barn Preswylwyr ac Ymgynghoriad
- Deddfwriaeth a pholisi
- Partneriaid a Rhan-ddeiliaid
- Cyllideb
- Blaenoriaethau Gwella
- Asesiadau Risg

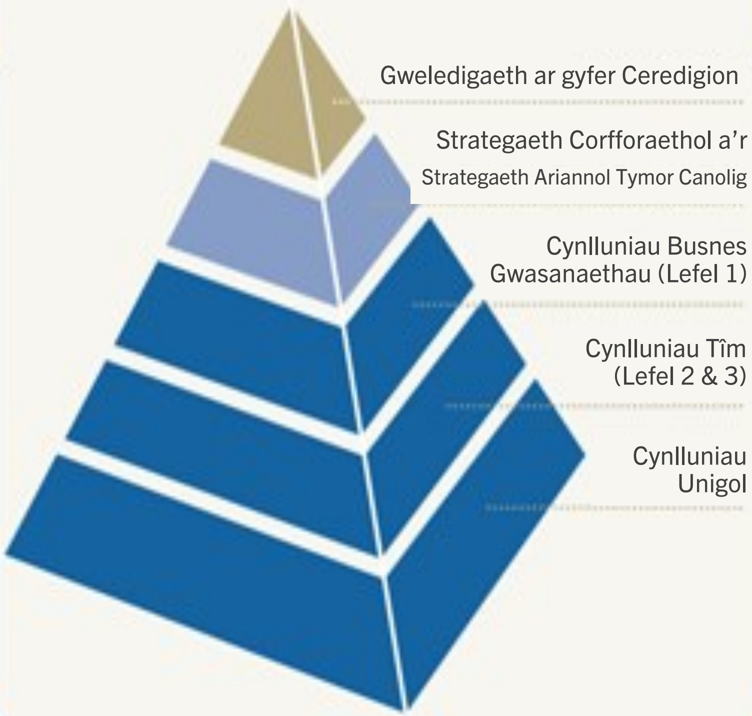

Monitro Ein Perfformiad

- Adborth Preswylwyr a Chwsmeriaid
- Adolygiadau Pwyll-gorau Archwiliad
- Asesiadau ac Ar-chwiliadau Rholaidd
- Monitro gan y Bwrdd Perfformiad
- Hunan Asesiad
- Meincnodi

Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu, wedi’i gymeradwyo gan y Cabinet a’i gymeradwyo gan y Cyngor.

Cynlluniau Rhaglen a Phrosiect

Mae cynllunio effeithiol yn sicrhau bod elfennau allweddol o raglen/prosiect yn cael eu hystyried yn gynnar. Mae'n chwarae rhan hanfodol wrth helpu i gyflawni nodau dymunol, lleihau risgiau, ac yn y pen draw cyflawni'r cynnyrch, gwasanaeth neu ganlyniad y cytunwyd arno.

Mae holl brosiectau newydd Ceredigion yn cael eu hadolygu gan Banel Rheoli Prosiectau Corfforaethol (CPMP) y Cyngor, sy’n darparu adolygiad annibynnol o’r prosiect arfaethedig i sicrhau bod trefniadau’n gadarn ac y byddant o fudd i Geredigion. Mae'r Panel yn cynnwys arbenigedd mewn cyllid, caffael, adnoddau cyfreithiol a dynol.

Mae Templed Brîff Rheoli Prosiect Corfforaethol yn cofnodi manylion angenrheidiol y prosiect, megis amcanion, cwmpas, amserlenni, cyflawniadau a chanlyniadau. Mae hyn yn dangos map ffordd clir, yn sicrhau bod yr adnoddau ar gael, ac yn dal pawb yn atebol o'r cychwyn cyntaf. Caiff ei gymeradwyo gan yr Uwch Berchennog Cyfrifol (SRO).

Mae rheolwyr rhaglen/prosiect penodedig yn gyfrifol am greu cynlluniau a dogfennau gofynnol eraill. Maent hefyd yn gyfrifol am geisio cyngor y Panel Rheoli Prosiect Corfforaethol a chymeradwyaeth y Grŵp Arweiniol i symud ymlaen. Mewn rhai achosion, megis prosiectau ar raddfa fawr, bydd strwythurau llywodraethu ar wahân yn eu lle, megis bwrdd rhaglen a grwpiau ffrydiau gwaith unigol.

Er mwyn sicrhau bod rheoli risg yn cael ei drin yn y modd mwyaf effeithlon o fewn y Cyngor, mae risg yn cael ei gynnwys fel rhan o'r broses Rheoli Prosiectau Corfforaethol ac yn cael eu hystyried gan y Panel Rheoli Prosiectau Corfforaethol. Amlinellir hyn ym Mholisi, Strategaeth a Fframwaith Rheoli Risg y Cyngor.

Cynlluniau Busnes Lefel 1

Cynlluniau busnes Lefel 1 yw’r cynlluniau gweithredu i gyflawni Strategaeth Gorfforaethol y Cyngor. Nhw yw'r peiriant ar gyfer llwyddiant. Mae pob cynllun yn amlinellu’r cyfraniad y bydd y gyfarwyddiaeth yn ei wneud i gyflawni blaenoriaethau a chanlyniadau’r Cyngor. Mae’n nodi’r amcanion a’r tasgau i gyflawni ymrwymiadau’r Cyngor, ac yn diffinio mesurau a thargedau perfformiad.

Mae ein proses cynllunio busnes integredig yn rhoi’r cyfle i wneud penderfyniadau rhesymegol a chydgysylltiedig am lefelau a mathau o ddarpariaethau a sut a ble i ddefnyddio adnoddau: cyllid, pobl, sgiliau ac asedau. Mae hefyd yn broses allweddol ar gyfer asesu risgiau i gyflawniad a sut i reoli'r risgiau hynny.

Mae'r broses cynllunio busnes yn dechrau ym mis Ionawr bob blwyddyn, gyda chynlluniau newydd yn cael eu cyhoeddi ym mis Ebrill ar gyfer dechrau'r flwyddyn ariannol newydd. Mae monitro yn digwydd trwy'r Bwrdd Perfformiad Chwarterol sydd hefyd yn bwydo rhaglen waith y pwyllgorau craffu. Mae’r pedwar cam yn y broses cynllunio busnes wedi’u hamlinellu yn y diagram ar y dde, gan ddechrau gyda chyfle i adolygu lle mae’r gwasanaeth trwy hunanasesiad, gosod amcanion, tasgau a mesurau, adnabod risgiau a monitro parhaus.

Mae Swyddogion Arweiniol Corfforaethol yn gyfrifol am ddatblygu eu cynlluniau busnes lefel 1, sy’n cael eu hadolygu a’u cymeradwyo gan y Cyfarwyddwr Corfforaethol a’r Aelod Portffolio.

Cynlluniau Busnes Lefel 2 a 3

Mae cynlluniau busnes Lefel 2 (Rheolwr Corfforaethol) a Lefel 3 (Tîm) yn trosi amcanion Lefel 1 yn dargedau gwasanaeth a gweithgarwch gweithredol, gan alinio â'r Amcanion Llesiant Corfforaethol.

Mae Rheolwyr Corfforaethol a Rheolwyr Tîm yn gyfrifol am gynhyrchu eu cynlluniau Lefel 2 a 3 yn ôl eu trefn Mae'r rhain yn cael eu monitro trwy gyfarfodydd gwasanaeth / tîm.

Cynlluniau Unigol (Gwerthusiadau Staff)

Mae cynlluniau unigol (gwerthusiadau staff) yn trosi amcanion cynllun busnes y gwasanaeth yn fesurau a thargedau gwaith ymarferol ar gyfer holl aelodau staff y Cyngor. Maent yn sicrhau bod gweithwyr yn deall eu cyfraniad a’u hatebolrwydd tuag at gyflawni gweledigaeth ac Amcanion Llesiant Corfforaethol y Cyngor.

Cynhelir gwerthusiad blynyddol ar gyfer pob aelod o staff, sy'n cynnwys cyfle i adolygu cynnydd dros y flwyddyn flaenorol, cytuno ar amcanion ar gyfer y flwyddyn i ddod ac i nodi gofynion dysgu a datblygu. Mae hefyd yn gyfle i fyfyrio ar y galw am y gwasanaeth yn y dyfodol, a dyheadau gyrfa’r gweithiwr.

Mae'r gwerthusiad blynyddol yn hanfodol i bob gweithiwr ac mae'n darparu gwybodaeth werthfawr i'r sefydliad mewn perthynas â chynllunio'r gweithlu a chynnydd gwrthrychol.

Y Camau Allweddol yn y Proses Cynllunio Busnes

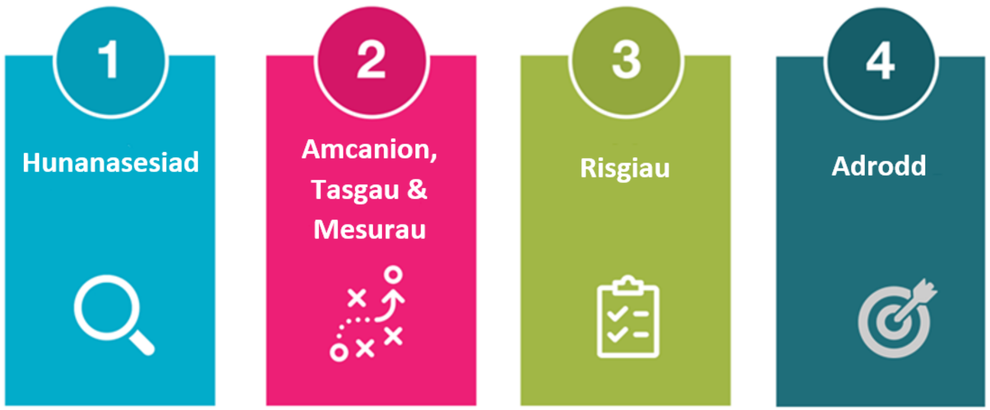

CAM 2: GWNEUD - GWEITHREDU A MONITRO EIN CYNLLUNIAU

Beth yw'r Cam Gwnued?

Mae cam 'gwneud' rheoli perfformiad yn ymwneud â chyflawni ein camau gweithredu a monitro perfformiad wrth gyflawni ein cynlluniau. Mae hefyd yn ymwneud â sicrhau bod systemau a phrosesau priodol ar waith i gefnogi cyflawniad ein cynlluniau a sicrhau ein bod yn defnyddio'r systemau a'r prosesau hyn yn effeithiol.

Mae monitro perfformiad parhaus yn hanfodol i gyflawni ein hamcanion, gan ei fod yn caniatáu ar gyfer gweithredu ymatebol ar bob lefel o'r Cyngor.

Cyflawni Cynlluniau Busnes ac Amcanion Llesiant Corfforaethol

Cynllunio Busnes yw'r mecanwaith a ddefnyddiwn i alluogi darparu gwasanaethau, ac mae'n cynnwys yr holl amcanion, tasgau a mesurau sy'n cyfrannu at gyflawni Amcanion Llesiant Corfforaethol y Cyngor. Cedwir Cynlluniau Busnes yn System Rheoli Perfformiad Inphase ar ffurf dangosfwrdd perfformiad. Mae hyn yn galluogi rheolwyr i gael un cynllun gweithredu i fonitro ac adrodd yn ei erbyn, gan wneud y broses o fonitro yn fwy effeithlon.

Yng Ngheredigion, rydym yn defnyddio dangosfyrddau perfformiad ar gyfer lefelau adrodd corfforaethol a gwasanaeth. Defnyddir dangosfyrddau Cynllun Busnes Lefel 1 i fonitro perfformiad ar lefel gwasanaeth yn ystod y Bwrdd Perfformiad, tra bod Dangosfwrdd y Strategaeth Gorfforaethol yn cyflwyno trosolwg lefel uchel o gynnydd yn erbyn ein Hamcanion Llesiant Corfforaethol.

Mesurau Perfformiad

Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu set o fesurau perfformiad ar draws yr holl gynlluniau busnes a ddefnyddir i fonitro perfformiad bob chwarter. Mae'r mesurau yn cyd-fynd ag amcanion y cynllun busnes, sydd yn eu tro, yn cyd-fynd â'r Amcanion Llesiant Corfforaethol. Mae'r Cyngor yn eu hystyried yn arf dysgu allweddol ac yn adrodd arnynt yn rheolaidd i'r Bwrdd Perfformiad. Mae gan aelodau etholedig rôl bwysig i'w chwarae wrth fonitro perfformiad a pha mor dda y mae'r Cyngor yn cyflawni ei Amcanion Llesiant Corfforaethol. Maent yn herio swyddogion ar berfformiad gwasanaethau i sicrhau bod blaenoriaethau'n cael eu cyflawni a bod anghenion cymunedau lleol yn cael eu diwallu.

Adolygir mesurau perfformiad bob blwyddyn yn ystod y broses cynllunio busnes i sicrhau eu bod yn parhau'n berthnasol a bod targedau yn heriol. Mae rhaglen waith barhaus i gefnogi Swyddogion Arweiniol Corfforaethol a'u gwasanaethau i ddatblygu eu mesurau, a'i phrif ffocws yw sicrhau bod cyfres o fesurau'r Cyngor yn berthnasol, yn heriol ac yn canolbwyntio ar ganlyniadau.

Monitro

Defnyddir mesurau i fonitro darpariaeth gwasanaeth yn ymarferol ac i helpu i ganolbwyntio sylw ar feysydd sydd angen sylw. Er mwyn i hyn fod yn effeithiol mae'n rhaid i'r Cyngor feddu ar ddealltwriaeth dda o sut mae'n perfformio a chael mynediad at ddata o ansawdd da. Mae dangosfyrddau a mesurau perfformiad yn darparu'r data hwn ac yn dangos yr allbynnau a'r canlyniadau sy'n cael eu cyflawni.

Gall mynediad at ddata perfformiad amserol dynnu sylw'r Grŵp Arweiniol a'r Cabinet at feysydd sy'n peri pryder a chamau unioni a gymerwyd. Mae'r dangosfwrdd yn darparu'r lefelau perfformiad presennol o gymharu â'r targed, y sefyllfa ar gyfer y flwyddyn hyd yma a dadansoddiad o dueddiadau i gynorthwyo'r gwaith monitro. Mae cael y mesurau cywir yn eu lle yn sicrhau ein bod nid yn unig yn canolbwyntio ein hymdrechion ar y meysydd cywir, ond hefyd yn ein galluogi i nodi meysydd i roi sylw iddynt yn fwy effeithiol.

Sicrhau bod Targedau yn SMART

Mae amcanion a thargedau yn rhan o bob sefydliad ac yn darparu ymdeimlad o gyfeiriad, cymhelliant, ffocws clir, ac egluro pwysigrwydd.

Trwy osod nodau, rydym yn darparu targed i ni ein hunain anelu ato. Defnyddir targed SMART i helpu i arwain gosod nodau. Mae SMART yn acronym sy'n sefyll am Benodol, Mesuradwy, Cyraeddadwy, Realistig ac Amserol. Felly, mae nod CAMPUS yn ymgorffori'r holl feini prawf hyn i helpu i ganolbwyntio ein hymdrechion a chynyddu'r siawns o gyrraedd eich nod.

Rydym yn defnyddio targedau SMART wrth osod ein Hamcanion, Tasgau a Mesurau i fonitro perfformiad. Mae'r diagram ar y dde yn crynhoi pob un o'r meini prawf. ▶

S	M	A	R	T
SBESIFFIG	**MESURADWY**	**CYRRAEDDADWY**	**PETHNASOL**	**AMSERLEN**
• Dywedwch beth fyddwch chi'n ei wneud • Defnyddiwch eiriau gweithredu • Wedi'i ddiffinio'n dda, yn glir, ac yn ddiamwys • Dylai targedau fod yn benodol ac yn gyfyng ar gyfer cynllunio effeithiol	• Darparu ffordd o werthuso • Defnyddiwch fetrigau neu dargedau data • Defnyddiwch feini prawf penodol sy'n mesur eich cynnydd tuag at yr amcan	• O fewn eich cwmpas • Posib cyflawni • Cyraeddadwy ac nid yn amhosibl ei gyflawni	• Yn gwneud synnwyr o fewn swyddogaeth eich swydd • Yn gwella'r gwasanaeth neu'r sefydliad mewn rhyw ffordd • Yn cyd-fynd â gweledigaeth ac amcanion y Cyngor	• Nodwch pryd y byddwch yn ei gwblhau • Byddwch yn benodol o ran dyddiad neu amserlen • Defnyddiwch linell amser wedi'i diffinio'n glir, gan gynnwys dyddiad cychwyn a dyddiad targed. • Pennu terfyn amser uchelgeisiol i egluro blaenoriaethu tasgau

CAM 3: ADOLYGU

Beth yw'r cam Adolygu?

Mae'r cam adolygu yn asesu os ydym ar y trywydd iawn i gyflawni ein hamcanion a chyrraedd targedau. Mae hefyd yn nodi cyfleoedd i wella. Mae'r cam hwn yn canolbwyntio ar werthuso perfformiad yn hytrach na monitro. Mae nifer o fecanweithiau ar waith i gefnogi'r cam adolygu fel y dangosir yn y tabl ar y dde.

Mae gan y Cyngor gyfrifoldeb i ddarparu'r gwasanaethau gorau posibl i bobl leol ac i ddangos sut rydym yn perfformio ac yn darparu gwerth am arian mewn ffordd dryloyw. Bydd hyn yn hysbysu'r cyhoedd am safon y gwasanaeth y gallant ei ddisgwyl ac yn gwella didwylledd ac atebolrwydd cyhoeddus.

Yn seiliedig ar ein gwerthusiad o berfformiad, gellir gwneud diwygiadau. Gall y rhain gynnwys ailddosbarthu adnoddau, cynlluniau diwygiedig ac amserlenni, neu hyd yn oed newidiadau i'n Hamcanion Llesiant Corfforaethol a'n hamcanion Cynllunio Busnes yn y cylch cynllunio nesaf.

Mecanweithiau Adolygu

Asesiad Panel Perfformiad (APP)

Cynhelir Asesiadau gan y Panel Perfformiad unwaith ym mhob cylch etholiad, ac maent yn rhoi persbectif annibynnol ac allanol o'r graddau y mae'r Cyngor yn bodloni gofynion perfformiad Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Mae'n cynnwys ystod eang o Aelodau, Swyddogion, Partneriaid a Phreswylwyr. Mae'r Panel Adolygu yn cyhoeddi adroddiad o'u canfyddiadau a'u hargymhellion.

Hunanasesiad

Mae'r broses Hunanasesu yn darparu adolygiad parhaus ar draws y sefydliad o gynnydd y Cyngor, gan gynnwys cyflawni ei Amcanion Llesiant Corfforaethol. Cyhoeddir hwn yn flynyddol yn Adroddiad Hunanasesu'r Cyngor. Caiff ei adolygu gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a'i gymeradwyo gan y Cyngor.

Adolygiadau y Grŵp Arweiniol

Mae Grŵp Arweiniol y Cyngor yn adolygu perfformiad yn barhaus er mwyn sicrhau bod y Strategaeth Gorfforaethol a'r Amcanion Llesiant Corfforaethol yn cael eu cyflawni.

Adroddiadau'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu

Defnyddir y gwerthusiad o berfformiad y Cyngor i helpu i osod yr agenda ar gyfer Pwyllgorau Craffu'r Cyngor. Maent yn archwilio perfformiad y Cyngor yn barhaus ac yn galw meysydd i mewn sydd angen sylw. Mae naill ai'r Tîm Perfformiad neu'r gwasanaeth yn gyfrifol am ddarparu unrhyw wybodaeth perfformiad y gofynnir amdani.

Bwrdd Perfformiad / Cynlluniau Busnes

Cynhelir y Bwrdd Perfformiad yn chwarterol ac mae'n adolygu cynnydd yn erbyn amcanion, tasgau a mesurau Cynllun Busnes Lefel 1, ynghyd â'r monitro cyllideb ddiweddaraf a throsglwyddiad yr Amcanion Llesiant Corfforaethol.

Cofrestr Risg Corfforaethol

Mae rheoli risg yn eitem sefydlog ar agendâu'r Grŵp Arweiniol. Mae'r Gofrestr Risg Gorfforaethol yn cael ei diweddaru a'i hadolygu gan y Grŵp Arweiniol a'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio bob chwarter.

Adolygu'r Rhaglen a Phrosiect

Mae rhaglenni a phrosiectau'r Cyngor yn cael eu hadolygu gan y Byrddau Rhaglen a'r Timau Prosiect yn rheolaidd, fel y pennir gan drefniadau llywodraethu pob bwrdd. Cyfrifoldeb y Rheolwr Rhaglen a Phrosiect yw darparu gwybodaeth perfformiad angenrheidiol ar gyfer yr adolygiad.

Adolygiad Perfformiad Gwasanaeth / Unigol

Cynhelir adolygiad distrwythur ar lefel gwasanaeth a thîm ar ffurf cyfarfodydd gwasanaeth neu dîm. Cyfrifoldeb y Rheolwyr Corfforaethol a'u Rheolwyr Tîm yw adolygu'n effeithiol ar lefel gwasanaeth neu dîm. Rheolwyr sy'n gyfrifol am sicrhau bod gwerthusiadau staff yn digwydd o fewn yr amserlenni gofynnol.

Ffurflenni Ymateb Rheolwyr

Mae Ffurflenni Ymateb Rheolwyr (FfYR) yn cofnodi cynnydd ar gyflawni argymhellion archwilio, yn lleol ac yn genedlaethol. Caiff y rhain eu hadolygu fel eitem sefydlog ar y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.

Asesu Perfformiad

Rydym yn asesu perfformiad ein hamcanion, mesurau a thasgau yn erbyn y targedau y cytunwyd arnynt ac yn defnyddio system goleuadau traffig Coch-Ambr-Gwyrdd ("RAG") i'w categoreiddio. Esbonnir y diffiniadau a'r trothwyon ar gyfer y system RAG yn y diagram ar y dde. ▶

Meincnodi

Caiff perfformiad ei feincnodi o bryd i'w gilydd yn erbyn awdurdodau lleol eraill, i helpu i werthuso ein perfformiad. Mae'n ein helpu i nodi cyfleoedd i wella effeithlonrwydd ac ansawdd gwasanaethau drwy nodi arfer gorau. Nid oes 'un maint i bawb' gyda meincnodi – ar gyfer rhai cymariaethau rydym yn cymharu â Chymru gyfan, ac ar gyfer eraill rydym yn cymharu â'n cymdogion agosaf.

Rydym hefyd yn cyhoeddi data meincnodi yn flynyddol yn Adroddiad Hunanasesu'r Cyngor ac rydym yn gweithio'n rhagweithiol gyda Data Cymru i ddatblygu eu hofferyn data meincnodi sy'n cefnogi pob awdurdod lleol ledled y wlad drwy ddarparu data perfformiad ar draws ystod o wasanaethau.

Asesu Amcanion, Tasgau a Mesuriadau Perfformiad

AMCANION	MESURIADAU	TASGAU
Coch Dyddiad cychwyn wedi mynd heibio ond heb ddechrau neu ddyddiad gorffen wedi pasio ond heb gwblhau	**Coch** 15% neu mwy i ffwrdd o'r targed	**Coch** Dyddiad cychwyn wedi mynd heibio ond heb ddechrau neu ddyddiad gorffen wedi pasio ond heb gwblhau
Ambr Ar y gweill ond tu ôl yr amserlen neu ar y gweill ac ar amser ond ddim yn cwrdd â'r targed	**Ambr** Rhwng 0 a 15% i ffwrdd o'r targed	**Ambr** Ar y gweill ond tu ôl yr amserlen neu ar y gweill ac ar amser ond ddim yn cwrdd â'r targed
Gwyrdd Ar y gweill ac ar amser ac yn cwrdd â'r targed	**Gwyrdd** Ar y targed	**Gwyrdd** Ar y gweill ac ar amser ac yn cwrdd â'r targed
Gwyrdd gyda tic Wedi Cwblhau	**Tuedd i fyny** Perfformiad yn gwella i gymharu a'r chwarter diwethaf	**Gwyrdd gyda tic** Wedi Cwblhau
% **Bar Cynnydd** Yn dangos pa mor bell mae'r amcan wedi symud ymlaen a pa mor agos at gwblhau	**Dim newid tuedd** Perfformiad yr un peth i gymharu a'r chwarter diwethaf	% **Bar Cynnydd** Yn dangos pa mor bell mae'r amcan wedi symud ymlaen a pa mor agos at gwblhau
	Tuedd i lawr Perfformiad yn gostwng i gymharu a'r chwarter diwethaf	

CAM 4: ADLEWYRCHU

Arfer Adlewyrchu

Mae'r cam hwn yn ymwneud ag adfyfyrio ar berfformiad presennol a pherfformiad y gorffennol i nodi cyfleoedd ar gyfer gwella. Mae'n wahanol i'r cam "Adolygu" oherwydd mae'n ymwneud â myfyrio ar sut rydym yn gwneud pethau, nid dim ond yr hyn a wnawn. Mae'r gwahaniaeth hwn yn hollbwysig, gan fod cryn ddysgu i'w gael o edrych ar sut y caiff gwasanaethau eu darparu, y prosesau sydd ar waith ac adolygu'r ffordd y mae pethau bob amser wedi'u gwneud.

Mae'r cam hwn hefyd yn ymwneud â dadansoddi a dysgu o'r wybodaeth a gawsom yn ystod y cam 'Adolygu' ac o ffynonellau amrywiol eraill, gan gynnwys adborth defnyddwyr gwasanaeth, ein canlyniadau perfformiad ein hunain a chanfyddiadau arolygiadau ac archwiliadau allanol. Mae'n ein galluogi i chwilio am opsiynau ar gyfer newid trwy ddadansoddi'r hyn sydd wedi gweithio a'r hyn nad yw wedi gweithio.

Mae tri mecanwaith ar waith ar gyfer cynnal ymarfer myfyriol – y pecyn cymorth ymarfer myfyriol y gellir ei ddefnyddio ar unrhyw adeg ar gyfer unrhyw sefyllfa, y broses cynllunio busnes flynyddol a'r broses hunanasesu sefydliad cyfan (gweler y dudalen gyferbyn).

Nid yw arfer myfyriol yn newydd yng Ngheredigion. Rydym yn cydnabod y cyfle ar gyfer hunanfyfyrio a her adeiladol. Mae'n elfen graidd o ddull rheoli perfformiad cyffredinol Cyngor Sir Ceredigion ac mae'n rhan annatod o gynllunio busnes a hunanasesiad y sefydliad cyfan.
Drwy ganolbwyntio ar werthuso sut rydym yn gwneud pethau yn ogystal â'r hyn rydym yn ei wneud, gallwn ddysgu o'n profiadau a manteisio ar yr arloesedd a'r creadigrwydd sy'n bodoli i nodi cyfleoedd i wella ein perfformiad, boed hynny drwy godi lefelau perfformiad, nodi arbedion effeithlonrwydd neu wella cwsmeriaid. boddlonrwydd.

Mewn amgylchedd cyflym lle mae adnoddau'n gyfyngedig a disgwyliadau cwsmeriaid yn cynyddu, rydym yn cydnabod pwysigrwydd neilltuo amser i ymgymryd â'r myfyrio hwn a'i annog yn frwd. Mae'n rhan o'n diwylliant cadarnhaol o wella lle rydym yn mynd ati'n rhagweithiol i chwilio am gyfleoedd i wella.

Dangosir y cylch ymarfer myfyriol yng Ngheredigion yn y diagram ar y dde, ynghyd â disgrifiad byr o bob cam. Mae'r camau hyn yn cael eu cymhwyso i bob ymarfer myfyriol a gynhelir.

Y Cylchred Arfer Adlewyrchu

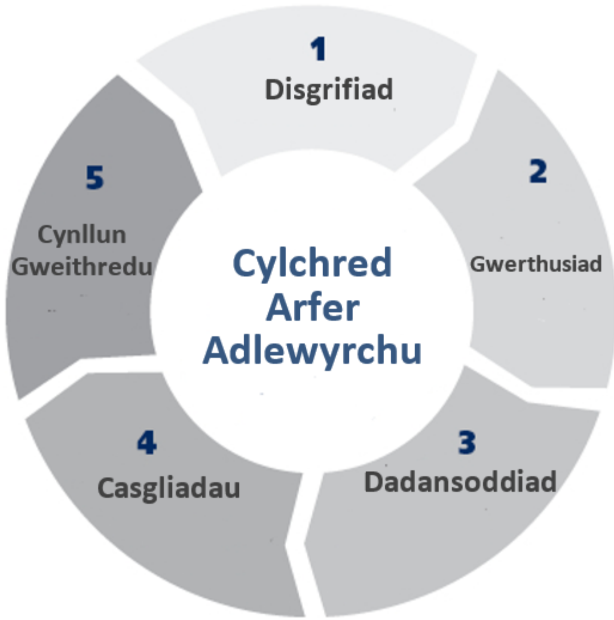

1 Disgrifiad
Gosod yr olygfa - disgrifio ble ydyn ni nawr, sut yr ydym yn darparu gwasanaethau ar hyn o bryd a sut yr ydym yn perfformio ar y funud.

2 Gwerthusiad
Gwerthuso'r sefyllfa - beth sydd yn gweithio'n dda, beth ydy'r heriau yr ydym yn wynebu, beth yr ydym yn poeni am a beth yw ein huchelgeisiau ar gyfer taith perfformiad y Cyngor.

3 Dadansoddiad
Gwneud synnwyr o ble rydym ni - ble rydym ni eisiau bod, beth sydd angen cyflawni, pam yr ydym ni yn gwneud pethau ar hyn o bryd, beth yr ydym ni eisiau gwneud yn wahanol er mwyn gwella perfformiad neu effeithlonrwydd neu'r ddau.

4 Casgliadau
Crynhoi'r Casgliadau - beth yr ydym wedi dysgu wrth adlewyrchu ar berfformiad cyfredol.

5 Cynllun Gweithredu
Crynhoi'r dysgu a'r gweithredoedd byddwn yn cymryd fel canlyniad ac adeiladau rhain mewn i Gynlluniau Busnes neu i Gynllun Gweithredu'r Hunanasesiad.

Tudalen 76

Cefnogi'r Amcanion Llesiant Corfforaethol

Mae arfer myfyriol yn cefnogi'r gwaith o gyflawni Amcanion Llesiant Corfforaethol y Cyngor drwy ein helpu i nodi cyfleoedd i wella er mwyn sicrhau cynaliadwyedd hirdymor gwasanaethau, i fanteisio ar yr arloesedd a'r creadigrwydd sy'n bodoli eisoes a rhannu'r hyn a ddysgwyd ar draws y sefydliad. Yn benodol, y buddion hyn yw:

- Caffael gwybodaeth newydd.
- Mireinio gwybodaeth bresennol, er enghraifft trwy gywiro camsyniadau cyfredol.
- Gwell dealltwriaeth o'r rhesymeg y tu ôl i'n gweithredoedd, h.y. pam rydyn ni'n gwneud yr hyn rydyn ni'n ei wneud, a pham rydyn ni'n eu gwneud nhw mewn ffordd arbennig.
- Gwella ein nodau a'r rheolau a ddefnyddiwyd ar gyfer gwneud penderfyniadau
- Dealltwriaeth well o'r sefydliad, fel deall ein cryfderau, heriau a chyfleoedd.
- Mwy o deimladau o ymreolaeth, cymhwysedd a rheolaeth.
- Gwell perfformiad, er enghraifft oherwydd dysgu sut i weithredu mewn ffordd fwy effeithiol, neu oherwydd bod fwy o gymhelliant i weithredu.
- Cefnogi lefel uwch o hunanymwybyddiaeth o natur ac effaith ein perfformiad gwaith.

PECYN CYMORTH ARFERION ADLEWYRCHOL

Mae'r Pecyn Cymorth Arfer Myfyriol yn set syml o ganllawiau a ddatblygwyd i helpu gwasanaethau a thimau i gynnal arfer myfyriol ar unrhyw adeg yn ystod y flwyddyn. Mae wedi'i seilio'n fras ar y model "Arwyddion Diogelwch" a ddefnyddir mewn amgylcheddau Gofal Cymdeithasol ac yn ei hanfod mae'n gofyn tri chwestiwn uniongyrchol a pherthnasol iawn am berfformiad unrhyw wasanaethau neu dîm – beth sy'n gweithio'n dda, beth ydych chi'n poeni amdano, a beth sydd angen digwydd. Trwy ateb y cwestiynau hyn a mapio'r atebion mae wedi bod yn arf effeithiol i gynnal gwerthusiad gonest ac addysgiadol o ddigwyddiadau neu sefyllfaoedd, a chanfod a oedd yna ddull gwell y gellid ei ddefnyddio yn y dyfodol.

CYNLLUNIAU BUSNES

Cynhelir y broses Cynllunio Busnes rhwng Ionawr a Mawrth bob blwyddyn i osod yr Amcanion, Tasgau, Mesurau a Risgiau ar gyfer pob gwasanaeth.
Y cam cyntaf wrth osod y cynllun busnes yw ymarfer hunan-asesu i fyfyrio ar berfformiad y gorffennol a'r presennol a'r hyn sy'n gweithio'n dda, pa bryderon sy'n bodoli a beth sydd angen i ni ei wneud er mwyn gwella perfformiad a mynd i'r afael â'r heriau sy'n ein hwynebu.
Mae adlewyrchu fel hyn yn rhoi sylfaen gref i adeiladu'r cynllun ohoni a sicrhau ein bod wedi ystyried yr heriau a'r cyfleoedd sy'n bodoli.
Rydym i gyd yn cydnabod bod capasiti yn brin, ac o ganlyniad ni fu cynllunio busnes effeithiol erioed mor bwysig i sicrhau ein bod yn darparu'r 'gwasanaethau cywir yn y ffordd gywir'. Mae cael y cyfle i 'fyfyrio' ar berfformiad y gorffennol a'r presennol yn hanfodol i ddeall ein cryfderau, ein gwendidau a'n cyfleoedd. Yn y modd hwn, mae arfer myfyriol yn hanfodol i'n helpu i bennu ein camau gweithredu a'n blaenoriaethau ar gyfer y flwyddyn i ddod.

HUNAN ASESIAD

Hunanasesiad yw'r drefn berfformiad newydd ar gyfer prif gynghorau a gyflwynwyd gan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

Mae arfer adfyfyriol yn greiddiol i broses hunanasesu'r Cyngor. Mae'r Llinellau Ymholi Allweddol (KLOEs) a ddefnyddir i werthuso perfformiad yn cynnwys cyfres o gwestiynau myfyriol sydd wedi'u cynllunio i nodi ble rydym yn perfformio'n dda, beth yw ein heriau mwyaf, ble rydym eisiau bod, beth sydd angen i ni ei wneud i gyrraedd yno a beth fydd dywedwch wrthym ein bod wedi cyrraedd yno. Drwy ateb y cwestiynau hyn, mae'n rhoi darlun cynhwysfawr o'n perfformiad presennol, ein huchelgeisiau, yr heriau sy'n ein hwynebu a'r hyn y mae angen inni ei wneud er mwyn cyflawni ein huchelgeisiau.

Nid yw hunanasesu yn newydd i Geredigion, ac mae gan y Cyngor hanes hir o'i ddefnyddio'n effeithiol i ganfod ffyrdd arloesol o ddarparu gwasanaethau, yn fwyaf diweddar yn y 'Rhaglen Llesiant Gydol Oes' sy'n cael ei rhoi ar waith i drawsnewid y modd y darperir gwasanaethau cymdeithasol. gofal yn y Sir dros y pum mlynedd nesaf.

HUNANASESIAD & ASESIAD Y BWRDD PERFFORMIAD

Cyflwynodd Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 broses newydd ar gyfer monitro perfformiad pob awdurdod lleol, yn seiliedig ar hunanasesiad.

Mae’r gyfundrefn berfformiad newydd yn diffinio prif gynghorau fel ‘sefydliadau hunan wella’ drwy system sy’n seiliedig ar hunanasesu ac asesiad perfformiad panel. Bwriad y dull newydd yw adeiladu ar, a chefnogi, diwylliant lle mae cynghorau’n herio’r sefyllfa bresennol yn barhaus ac yn gofyn cwestiynau am sut y maent yn gweithredu a sut y gallant ddysgu o arfer gorau. Bydd hunanasesiad tryloyw ac agored o gyngor yn rhan sylfaenol o'r dull hwn.

Mae hunanasesu effeithiol yn rhoi sicrwydd dibynadwy yn fewnol ac yn allanol i reoleiddwyr ac arolygiaethau ac yn bennaf oll mae'n helpu cynghorau i ddysgu'n barhaus a chyflawni gwelliant cynaliadwy a chanlyniadau gwell i ddinasyddion, defnyddwyr gwasanaethau a'u gweithlu eu hunain.

Mae pum dyletswydd benodol wedi’u cyflwyno gan y Ddeddf:

1. **Dyletswydd i barhau i adolygu perfformiad**
   Mae gan Gyngor Sir Ceredigion ddyletswydd i adolygu i ba raddau y mae’n cyflawni ei ‘gofynion perfformiad’ drwy bennu i ba raddau y mae:
   - Arfer ei swyddogaethau yn effeithiol
   - Defnyddio ei adnoddau yn economaidd, effeithlon ac effeithiol
   - Sicrhau bod ei lywodraethu yn effeithiol ar gyfer sicrhau'r uchod
2. **Dyletswydd i ymgynghori ar berfformiad**
   Rhaid i gynghorau ymgynghori ag amrywiaeth o bobl o leiaf unwaith ym mhob blwyddyn ariannol ynghylch i ba raddau y maent yn bodloni eu gofynion perfformiad. Yr ymgyngoreion statudol yw:
   - Pobl leol
   - Pobl eraill sy'n cynnal busnes yn y Sir
   - Staff y Cyngor
   - Pob Undeb Llafur a gydnabyddir gan y Cyngor
3. **Dyletswydd i adrodd ar berfformiad**
   Rhaid i'r Cyngor gynhyrchu adroddiad hunanasesu bob blwyddyn ariannol. Rhaid i’r adroddiad nodi ei gasgliadau ynghylch i ba raddau yr oedd yn bodloni’r gofynion perfformiad, ac unrhyw gamau y mae’n bwriadu eu cymryd, neu y mae eisoes wedi’u cymryd i wella ymhellach.
4. **Dyletswydd i drefnu panel asesu perfformiad**
   O leiaf unwaith ym mhob cyfnod etholiad, rhaid i'r Cyngor drefnu i banel annibynnol gynnal asesiad o'r graddau y mae'r cyngor yn bodloni'r gofynion perfformiad ac adrodd ar ei ganlyniadau.
5. **Dyletswydd i ymateb i panel asesu perfformiad**
   Rhaid i'r Cyngor baratoi ymateb i Adroddiad y Panel Asesu yn nodi
   - I ba raddau y mae'n derbyn y casgliadau yn yr adroddiad
   - Sut mae'n bwriadu dilyn unrhyw argymhellion
   - Unrhyw gamau pellach y mae'r Cyngor yn bwriadu eu cymryd i wella perfformiad

Diben y darpariaethau perfformiad a llywodraethu yn y Ddeddf yw adeiladu a chefnogi ar ddiwylliant sy’n datblygu, lle mae cynghorau’n mynd ati i geisio a chroesawu her, boed yn cael ei chyflwyno gan y cyngor, er enghraifft drwy weithdrefnau craffu, neu’n allanol. Mae'r darpariaethau wedi'u cynllunio i ddatblygu fframwaith sy'n cefnogi cynghorau, trwy broses adolygu barhaus, i feddwl am eu perfformiad a'u heffeithiolrwydd nawr ac ar gyfer y dyfodol; i annog sefydliadau mwy chwilfrydig sy'n barod i herio eu hunain i wneud mwy; a bod yn fwy arloesol a mwy uchelgeisiol yn yr hyn a wnânt.

Integreiddiad mewn i Fframwaith Perfformiad y Cyngor

Nid yw hunanasesu yn broses annibynnol, yn hytrach mae wedi’i hintegreiddio fel rhan o drefniadau cynllunio corfforaethol a rheoli perfformiad parhaus y Cyngor. Mae'r diagram isod yn dangos sut mae hunanasesu yn cyd-fynd â'n fframwaith perfformiad cyffredinol.

Mae'n hanfodol i lywio Cynllunio Busnes a Rheoli Risg, ac yn ei dro mae'n tynnu ar ganlyniadau monitro cynlluniau busnes a'r gofrestr risg gorfforaethol i werthuso ein perfformiad presennol a chwblhau'r hunanasesiad.

Mae amseriad Hunanasesiad hefyd yn bwysig. Mae wedi’i amseru i lywio a dylanwadu’n dryloyw ar brosesau cynllunio strategol, rheolaeth ariannol a chyllideb y Cyngor, adolygiadau rheoli risg, cynllunio gwelliant a rheoli perfformiad parhaus. Er enghraifft, mae cyhoeddi'r Adroddiad Hunanasesu ym mis Tachwedd yn sicrhau ei fod yn cael ei baratoi mewn pryd i lywio'r broses cynllunio busnes a gosod targedau blynyddol yn chwarter olaf pob blwyddyn rhwng Ionawr a Mawrth.

Hunanasesiad o fewn y Fframwaith Perfformiad Ehangach

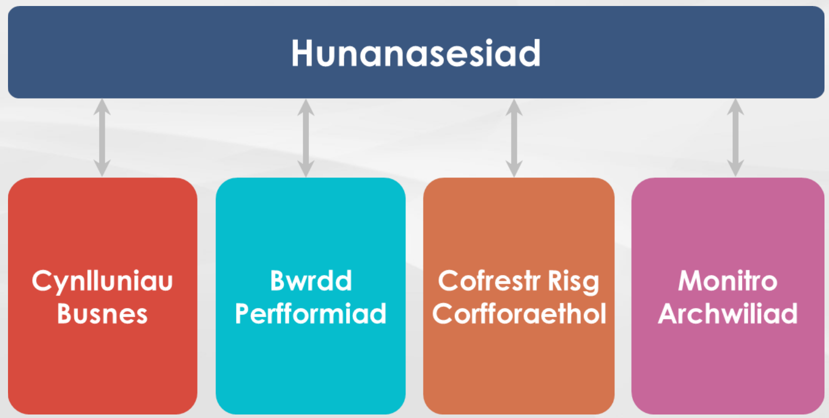

SUT YR YDYM YN CYNNAL HUNANASESIAD

Ein Dull i’r Hunan Asesiad

Mae ein dull at Hunanasesu yn seiliedig ar asesu ein hunain yn erbyn cyfres o Lwybrau Ymholi Allweddol. Mae “KLOEs” fel y cyfeirir atynt weithiau, yn gyfres o gwestiynau allweddol perthnasol yr ydym yn eu gofyn i ni ein hunain wrth i ni weithio drwy'r Hunanasesiad.

Mae’r dull Llinellau Ymholi Allweddol yn ddull profedig o gynnal hunanasesiadau mewn Llywodraeth Leol ac ar draws y sector cyhoeddus ehangach. Mae'n sicrhau ein bod yn parhau i ganolbwyntio ar y farn gorfforaethol neu 'gyfannol' o berfformiad y Cyngor fel sy'n ofynnol gan y Ddeddf. Mae hefyd yn darparu'r eglurder hunanwerthuso sydd ei angen i'n helpu i nodi cyfleoedd ar gyfer gwella, ac wrth wneud hynny, mae'n darparu llwybr archwilio cryf i esbonio'r camau gweithredu yr ydym wedi'u cymryd wrth ymateb.

Cofnodir y canfyddiadau yn ein dogfen Matrics Hunanasesu. Mae’r Matrics yn cofnodi’r dystiolaeth sy’n dangos sut yr ydym yn perfformio ar hyn o bryd, ein huchelgeisiau ar gyfer y dyfodol a’r camau y mae angen inni eu cymryd er mwyn cyflawni’r uchelgeisiau hynny. Defnyddir y ddogfen hon i nodi'r cyfleoedd sy'n bodoli ar gyfer gwelliant ac fe'i defnyddir i ddatblygu ein Cynllun Gweithredu Hunanasesu. Mae'r Matrics Hunanasesu ar gael ar gais.

Cylchred Barhaus

Mae hunanasesu yn broses barhaus o welliant - yn ystod y flwyddyn rydym yn cynnal ymgynghoriad i gefnogi hunanasesiad, rydym yn coladu tystiolaeth i lywio ein gweithdai, rydym yn cyflawni'r camau gweithredu yn ein cynllun gweithredu Hunanasesiad ac rydym yn monitro eu cynnydd tuag at ei gwblhau. Yr Adroddiad Hunanasesu yw'r allbwn allweddol o'r broses ond mae'r gwaith ar wella canlyniadau yn weithgaredd parhaus drwy gydol y flwyddyn.

Mae’r diagram isod yn crynhoi’r prif gamau a’r graddfeydd amser sydd ynghlwm wrth gynnal yr Hunanasesiad a chynhyrchu’r Adroddiad Hunanasesu.

Gwerthusiad, Adlewyrchiad ac Adnabod Cyfleoedd

Yn ystod mis Ebrill bob blwyddyn rydym yn dod ag amrywiaeth eang o dystiolaeth ynghyd i'n helpu i asesu ein perfformiad presennol. Mae hyn yn cynnwys monitro perfformiad mewnol, adroddiadau rheolyddion o arolygiadau a chanlyniadau gweithgareddau ymgynghori ac ymgysylltu. Rydym yn cynnal ymarfer o adolygu'r dystiolaeth i nodi canfyddiadau allweddol - lle mae perfformiad wedi gwella, lle mae cyfleoedd i wella a beth yw'r themâu allweddol o'n hymgynghoriad.

Cyflwynir canfyddiadau’r ymarfer hwn i Weithdai Hunanasesu gyda Grŵp Arweiniol y Cyngor a Phwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu i helpu i asesu ein perfformiad.

Yn y gweithdai rydym yn ailasesu ein hunain yn erbyn y Prif Linellau Ymholi, gan ddiweddaru ein tystiolaeth ar gyfer pob cwestiwn a defnyddio hyn i nodi camau gweithredu ar gyfer gwella. Maent yn adolygu'r dystiolaeth sydd ar gael iddynt ac yn ychwanegu eu persbectif eu hunain i ddarparu sgorau wedi'u diweddaru ar gyfer pob cwestiwn.

Mae'r gweithdai canfyddiadau'n cael eu coladu gan y Tîm Perfformiad ac Ymchwil. Maent yn cynhyrchu'r Adroddiad Hunanasesu drafft trwy dynnu ar y matrics tystiolaeth, y sgorau a'r camau gwella a nodwyd yn y gweithdy, ynghyd â ffynonellau allweddol eraill megis strategaethau allweddol ac adroddiadau arolygu.

Mae rhan o’r coladu’n cynnwys croeswirio’r sgôr gyda’r dystiolaeth a ddarparwyd a cheisio eglurder ar ein casgliadau lle bo angen. Mae bylchau mewn tystiolaeth a dealltwriaeth o’n perfformiad hefyd yn cael eu hamlygu, sydd i gyd wedi’u cynllunio i sicrhau bod y broses yn gadarn.

Drwy ganolbwyntio ar hyn, gallwn ddysgu o’n profiadau a manteisio ar yr arloesedd a’r creadigrwydd sy’n bodoli yn y Cyngor i nodi cyfleoedd i wella ein perfformiad, boed hynny drwy godi lefelau perfformiad, nodi effeithlonrwydd neu wella boddhad cwsmeriaid.

Mae Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio’r Cyngor yn chwarae rhan allweddol yn y proses Hunan Asesu. Maent yn gyfrifol am adolygu'r Adroddiad Hunanasesu drafft a gwneud argymhellion ar gyfer newidiadau i'r casgliadau y daethpwyd iddynt neu'r camau y mae'r Cyngor yn bwriadu eu cymryd. Caiff yr Adroddiad drafft ei adolygu gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ym mis Medi.

Caiff yr Adroddiad Hunanasesu ei ddiweddaru yn dilyn argymhellion y Pwyllgor a chyhoeddir yr adroddiad terfynol ym mis Ionawr a'i gyflwyno i'r derbynwyr statudol.

Y camau a’r amserlen i gwblhau Adroddiad Hunanasesu Ceredigion

Mawrth/Ebrill	Ebrill/Mai	Mai i Mehefin	Gorffennaf i Awst	Medi	Tachwedd	Ionawr
Cynnal Adolygiad Bwrdd Gwaith o Dystiolaeth	Cynnal gweithdai gyda Chynghorwyr a Swyddogion	Coladu Tystiolaeth a chynhyrchu Adroddiad Hunanasesu Drafft	Grŵp Arweiniol a Chabinet yn Adolygu Drafft yr Adroddiad Hunanasesu	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn Adolygu Drafft yr Adroddiad Hunanasesu	Adroddiad Hunanasesu yn cael ei Adolygu/ Cymeradwyo gan Gabinet a’r Cyngor	Adroddiad Hunanasesu Terfynol yn cael ei Chyhoeddi

CYFRANIAD AT Y NODAU LLESIANT CENEDLAETHOL

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn ceisio gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru drwy ei gwneud yn ofynnol i gyrff cyhoeddus gydweithio i greu Cymru gynaliadwy. Ei bwriad yw helpu i greu Cymru yr ydym ni eisiau byw ynddo, nawr ac yn y dyfodol. Mae 7 nod llesiant cenedlaethol sy'n nodi gweledigaeth a rennir i bob corff cyhoeddus weithio tuag at.

Mae Cyngor Sir Ceredigion yn cydweithio â'i bartneriaid lleol a rhanbarthol i greu'r Ceredigion yr ydym ei heisiau. Enghraifft dda o hyn yw Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion sy'n dod ag arweinwyr gwasanaethau cyhoeddus y Sir a'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau ynghyd. Mae Cynllun Llesiant Lleol 5 Mlynedd newydd y Bwrdd ar gyfer 2023-28 wedi'i gyhoeddi'n ddiweddar sy'n nodi'r weledigaeth a rennir ar gyfer Ceredigion.

Fel y Cyngor, datblygwyd ei flaenoriaethau gan ddefnyddio'r dystiolaeth a'r adborth ymgysylltu o Asesiad Ceredigion o Lesiant Lleol ac amrywiaeth o ffynonellau allweddol eraill. Mae'n seiliedig ar dystiolaeth ac yn cael ei fonitro'n rheolaidd gan y Bwrdd. Mae hyn yn sicrhau bod llesiant Cyngor Sir Ceredigion a Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion wedi'u halinio i ddewis blaenoriaethau'r Sir, a chyfraniad i'r Nodau Llesiant cenedlaethol.

Mae'r Fframwaith Perfformiad yn darparu'r mecanwaith ar gyfer adolygu ac asesu ein cynnydd a nodi cyfleoedd i wella. Rydym yn defnyddio'r un safonau uchel o reoli perfformiad er mwyn cyflawni'r canlyniadau cyffredin hyn. Yn y modd hwn, mae'r fframwaith yn cefnogi cyflawni'r holl nodau llesiant cenedlaethol a grynhoir yn y diagram gyferbyn.

Crynodebau o'r Dyletswyddau i Fyrddau Cyhoeddus yn y Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Mae'r Ddeddf yn rhoi'r uchelgais, caniatâd a rhwymedigaeth gyfreithiol i wella ein llesiant cymdeithasol, diwylliannol, amgylcheddol ac economaidd.

Mae'r Ddeddf yn ei wneud yn ofynnol i gyrff cyhoeddus yng Nghymru feddwl am effaith hirdymor eu penderfyniadau, i weithio'n well gyda phobl, cymunedau a'i gilydd, ac i atal problemau parhaus megis tlodi, anghydraddoldebau iechyd a newid yn yr hinsawdd.

Sut mae'r Fframwaith Perfformiad yn helpu uchafu cyfraniad y Cyngor at y Nodau Llesiant Cenedlaethol

Nodau Llesiant Cenedlaethol

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn gosod allan 7 Nod Llesiant

Mae'n rhaid i bob cyrff cyhoeddus gweithio i gyflawni'r nodau

Bydd y camau yr ydym yn fwriadau cymryd i gyflawni ein Nodau Llesiant Corfforaethol yn helpu ni i wella canlyniadau i bobl leol a hefyd yn uchafu ein cyfraniad at y Nodau Llesiant Cenedlaethol.

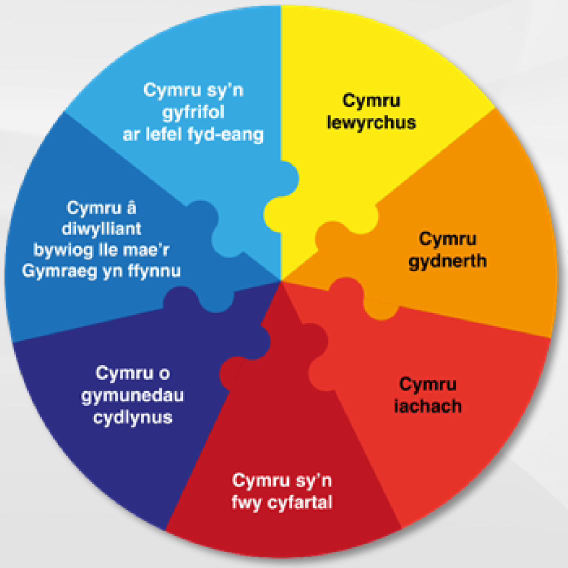

Y Fframwaith Perfformiad

Mae'r Fframwaith Perfformiad yn darparu mecanwaith i adolygu ac asesu ein cynnydd ac adnabod cyfleoedd i wella

Mae'r holl amcanion, tasgau a mesurau yr ydym yn ymgymryd ag yn gysylltiedig ag un neu fwy o'r nodau llesiant cenedlaethol, sydd yn galluogi ni i ddilyn ei chyfraniad at y nod addas

YR EGWYDDOR DATBLYGU CYNALIADWY

Cyflwynodd Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 hefyd yr Egwyddor Datblygu Cynaliadwy ac mae'n amlinellu'r 5 Ffordd o Weithio y mae'n rhaid i bob corff cyhoeddus eu mabwysiadu. Datblygu cynaliadwy yw'r egwyddor drefniadol ganolog sy'n llywio'r hyn a wnawn a sut yr ydym yn ei wneud.

Yn ei hanfod, mae'n golygu bod yn rhaid inni ymdrechu i sicrhau bod anghenion y presennol yn cael eu diwallu heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion eu hunain. Rydym wedi gwreiddio'r egwyddor ar draws y Cyngor ac wedi mabwysiadu'r egwyddor wrth gynllunio a chyflawni ein Hamcanion Llesiant Corfforaethol ac yn ein hymagwedd at reoli perfformiad.

Mae'r egwyddor wedi'i hintegreiddio'n llawn yn y Fframwaith Perfformiad, ac mae rhai enghreifftiau o sut mae'n cymhwyso pob un o'r 5 Ffordd o Weithio wedi'u hamlygu yn y tabl gyferbyn.

Ffordd o Weithio	Sut mae'r Fframwaith Perfformiad yn cefnogi'r 5 Ffyrdd o Weithio
Hirdymor	• Mae mesurau perfformiad yn monitro amcanion tymor byr a hirdymor y Cyngor. • Mae'r Hunanasesiad yn ystyried y cyfleoedd a'r heriau tymor hir fel rhan o'i rôl i sicrhau gwasanaethau cynaliadwy o ansawdd uchel. • Mae fframwaith perfformiad y Cyngor yn monitro cynnydd yn erbyn yr Amcanion Llesiant Corfforaethol sydd wedi'u gosod yn seiliedig ar adolygiad cynhwysfawr o dystiolaeth gan gynnwys tueddiadau tymor hir fel yr amlygwyd yn Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion. • Mae defnydd y Cyngor o arfer myfyriol yn ei hanfod yn edrych ar yr uchelgeisiau, y cyfleoedd a'r heriau hir dymor sy'n bodoli.
Integreiddio	• Mae'r fframwaith rheoli perfformiad yn cwmpasu holl wasanaethau'r Cyngor ac yn defnyddio methodoleg safonol i sicrhau ein bod i gyd yn dysgu o arfer gorau. • Croesewir syniadau ac awgrymiadau ar gyfer datblygiad pellach gan unrhyw un yn y Cyngor. • Mae angen cytundeb gan bob gwasanaeth cyn cymeradwyo'r fframwaith perfformiad. • Mae'r fframwaith rheoli perfformiad yn rhan annatod o drefniadau cynllunio corfforaethol y Cyngor. • Mae cynllunio busnes yn dangos yr edefyn aur yn glir, h.y. y cysylltiadau rhwng cynlluniau busnes, Amcanion Llesiant Corfforaethol a Hunanasesiad, a mesurau a thasgau unigol.
Cynnwys	• Mae'r fframwaith rheoli perfformiad wedi'i ddylunio o'r 'gwaelod i fyny' yn seiliedig ar sgyrsiau gyda swyddogion allweddol ac aelodau dros y tair blynedd diwethaf, gan arwain at ei fersiwn derfynol sy'n adlewyrchu uchelgeisiau'r Cyngor ar gyfer ei daith perfformiad dros y pum mlynedd nesaf a thu hwnt. Enghraifft dda o hyn yw cynnwys arfer myfyriol fel un o'i egwyddorion craidd ac fe'i nodwyd gan arweinyddiaeth y Cyngor fel ffordd gadarn o nodi a chofnodi dysgu ar draws y sefydliad. • Mae'r fframwaith rheoli perfformiad wedi'i adolygu a'i gymeradwyo gan ystod o grwpiau ar draws y Cyngor - Grŵp Arweinyddiaeth, Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu, y Cabinet a'r Cyngor. • Mae'r ymgynghoriad â rhanddeiliaid i gefnogi Hunanasesiad yn gofyn cwestiynau penodol am y ffordd y caiff perfformiad ei fonitro. • Mae'r fframwaith rheoli perfformiad yn ddogfen gyhoeddedig ac mae croeso i unrhyw un adolygu'r ddogfen a rhoi adborth arni. • Mae'r Cyngor yn diweddaru ei gydweithwyr yn Archwilio Cymru yn rheolaidd am ei daith perfformiad sy'n cynnwys datblygu ei ddull o reoli perfformiad.
Cydweithio	• Er mwyn gwireddu'r weledigaeth gyffredinol ar gyfer y Sir mae angen i ni gydweithio'n effeithiol gyda'n partneriaid i greu dull integredig o wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol y Sir drwy gryfhau cydweithio ar draws gwasanaethau'r Sir. • Rydym yn defnyddio'r un safonau uchel o reoli perfformiad er mwyn cyflawni'r canlyniadau cyffredin hyn. Mae hyn yn cynnwys gosod mesurau priodol i alluogi partneriaid a'r cyhoedd i asesu cynnydd. • Mae'r Bwrdd Perfformiad yn cynnwys ystod o Aelodau o wahanol Bwyllgorau'r Cyngor – y Cabinet, y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu a'r Pwyllgor Llywodraethu a Llywodraethu ac Archwilio. • Mae'r Amcanion Llesiant Corfforaethol yn cyd-fynd â Chynllun Llesiant Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion.
Atal	• Gan dynnu ar y dystiolaeth, mae ein Hamcanion Llesiant Corfforaethol a'n camau wedi'u cynllunio i atal problemau rhag digwydd neu waethygu. • Mae'r fframwaith yn cefnogi cyflwyno rhaglenni penodol sy'n seiliedig ar atal, megis y Rhaglen Llesiant Trwy Oed sy'n trawsnewid y ddarpariaeth gofal cymdeithasol yn y Sir.

AMSERLEN PERFFORMIAD BLYNYDDOL

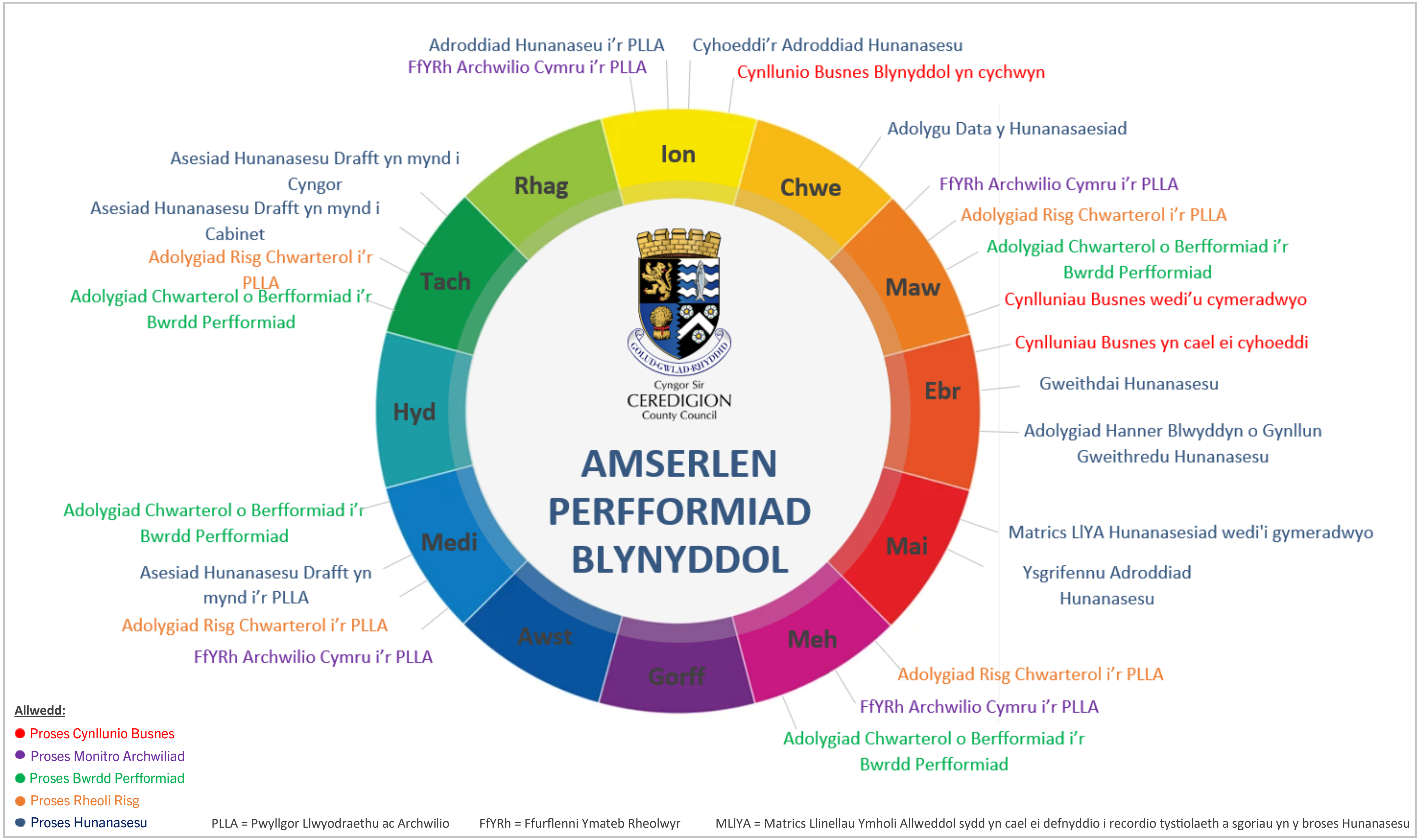

PERFFORMIAD TEIFI, ANSAWDD DATA A DOGFENNAU PERTHNASOL

System Rheoli Perfformiad Teifi

System Teifi yw System Rheoli Perfformiad electronig y Cyngor a dyma'r offeryn a ddefnyddiwn i olrhain a monitro perfformiad. Mae'n gweithredu mewn amser real ac yn ein galluogi i nodi meysydd sy'n peri pryder yn gyflym a lle mae angen cymryd camau.

Mae'n awtomeiddio llawer o'r gwaith monitro ac adrodd i'n galluogi i ganolbwyntio ar y materion sy'n wirioneddol bwysig, h.y. deall yr achosion sylfaenol a dod o hyd i atebion i wella perfformiad.

Mae'r swyddog cyfrifol neu 'berchennog' yn gyfrifol am ddiweddaru ei amcanion, tasgau, mesurau perfformiad a risgiau gyda chynnydd cyfredol ynghyd ag unrhyw dystiolaeth i gefnogi'r canlyniad. Mae hyn yn rhan allweddol o drefniadau llywodraethu'r Cyngor. Mae holl ddefnyddwyr y system yn derbyn hyfforddiant pan fyddant yn ymuno â'r sefydliad a darperir hyfforddiant yn flynyddol.

Mae Swyddogion Arweiniol Corfforaethol yn adolygu'r canlyniadau a dangosfyrddau ar system Teifi ac yn y pen draw sy'n gyfrifol am lefel perfformiad eu gwasanaeth. Cyflwynir dangosfyrddau o system Teifi i'r Bwrdd Perfformiad bob chwarter i'w harchwilio.

Ansawdd Data

Mae pob cam o'r broses rheoli perfformiad yn dibynnu ar dystiolaeth a data i alluogi'r Cyngor i farnu beth yw anghenion Ceredigion, beth yw anghenion ei gwsmeriaid, beth mae wedi'i gyflawni, a sut mae'n cymharu. Mae'n hanfodol felly bod yr holl wybodaeth hon yn seiliedig ar ddata o ansawdd uchel, dibynadwy ac amserol er mwyn sicrhau bod y dyfarniadau sy'n seiliedig arno yn gadarn.

Yn gyffredinol, mae angen i bob swyddog cyngor sy'n cofnodi data mewn system cyngor fod yn ymwybodol eu bod yn gyfrifol am ansawdd data ac yn cael effaith arno. Ar gyfer adrodd ar fesurau perfformiad, mae cyfrifoldeb ychwanegol ar y rhai sy'n cyfrifo mesurau (a'u rheolwyr llinell) i sicrhau bod diffiniadau'n cael eu cymhwyso'n gywir ac yn gyson a bod cyfrifiadau'n cael eu gwirio'n gywir.

Mae hyn yn bwysig oherwydd mae Ceredigion yn ymdrechu i fod yn sefydliad sy'n seiliedig ar dystiolaeth ac sy'n cael ei yrru gan ddata.

Mae'r fframwaith perfformiad yn cefnogi hyn drwy helpu i sicrhau y darperir data cyflawn, cywir ac amserol a ddefnyddir mewn monitro mewnol ac a gyhoeddir yn allanol i gyfleu cynnydd y Cyngor wrth gyflawni ei weledigaeth a'i Amcanion Llesiant Corfforaethol i'r cyhoedd a rhanddeiliaid.

Mae'n bwysig cefnogi nid yn unig rhagoriaeth mewn gwasanaeth cwsmeriaid ond hefyd llywodraethu corfforaethol, cynllunio busnes a mwy o atebolrwydd. Cyflawnir hyn drwy ddefnyddio prosesau adrodd perfformiad safonol a gwiriadau ansawdd data, gan gynnwys:

- Mae System Berfformiad Teifi yn cynnwys dilysu canlyniadau perfformiad chwarterol ac yn pennu statws yn awtomatig yn seiliedig ar baramedrau a ddiffiniwyd ymlaen llaw.
- Mae data perfformiad coll yn cael ei amlygu'n awtomatig gan System Berfformiad Teifi.
- Mae System Berfformiad Teifi yn safoni'r broses diweddaru perfformiad chwarterol.
- Cynhelir gwiriadau synnwyr gan y Tîm Perfformiad ac Ymchwil cyn cyhoeddi dangosfwrdd pob Bwrdd Perfformiad.
- Cynhelir ôl-drafodaeth ar ôl pob Bwrdd Perfformiad sy'n ystyried unrhyw faterion yn ymwneud ag ansawdd y wybodaeth perfformiad a gyflwynir, megis gwelliannau i fesurau.
- Mae'r Tîm Perfformiad ac Ymchwil yn mynd ar drywydd cwestiynau/materion a godwyd gan y Bwrdd Perfformiad neu fforymau eraill mewn perthynas â data.
- Mae rhaglen waith barhaus i gryfhau'r set o fesurau perfformiad a ddefnyddir, er mwyn sicrhau nid yn unig perthnasedd ond cywirdeb.
- Mae'r Swyddog Perfformiad a Gwella Corfforaethol yn cysylltu'n rheolaidd â SAC/SC rhwng Byrddau Perfformiad i gadw'r dangosfyrddau yn gyfredol.

Dogfennau Perthnasol

Dylid darllen y ddogfen hon ar y cyd â'r polisïau a'r strategaethau allweddol canlynol sy'n ffurfio proses cynllunio corfforaethol y Cyngor:

- Strategaeth Gorfforaethol 2022-27
- Strategaeth Ariannol Tymor Canolig
- Polisi, Strategaeth a Fframwaith Rheoli Risg
- Datganiad Llywodraethu Blynyddol
- Templed Cryno Panel Rheoli Prosiect Corfforaethol
- Adroddiad Hunanasesu Ceredigion
- Cynllun Llesiant Lleol Ceredigion

Gellir lawrlwytho copïau o'r dogfennau hyn oddi ar wefan y Cyngor (www.ceredigion.gov.uk) neu maent ar gael gan y Tîm Perfformiad.

Cysylltwch â Ni

Post:

Cyngor Sir Ceredigion

Canolfan Rheidol
Rhodfa Padarn
Llanbadarn Fawr
Aberystwyth
Ceredigion
SY23 3UE

Ffôn :

01545 570881

Mae Fersiwn **Testun Plaen** neu Fersiwn **Hawdd ei Ddarllen** o'r ddogfen yma ar gael o Gyngor Sir Ceredigion

www.ceredigion.gov.uk

Eitem Agenda 5

Cyngor Sir CEREDIGION

ADRODDIAD I'R:	**Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu**
DYDDIAD:	**11/09/2023**
LLEOLIAD:	**Siambr y Cyngor**
TEITL:	**Offeryn Asesiad Effaith Integredig diwygiedig.**
DIBEN YR ADRODDIAD:	**Cyflwyno'r offeryn Asesiad Effaith Integredig diwygiedig ar gyfer craffu**
Y RHESWM PAM FOD Y PWYLLGOR CRAFFU WEDI GOFYN AM YR WYBODAETH:	**Er mwyn sicrhau bod gan y Cyngor ddull effeithiol o asesu effaith polisïau, strategaethau neu wasanaethau newydd neu ddiwygiedig.**

CEFNDIR:

Mae offeryn Asesiad Effaith Integredig Cyngor Sir Ceredigion wedi'i gynllunio i helpu swyddogion ac aelodau etholedig i ystyried effaith polisi, strategaeth neu wasanaeth newydd neu ddiwygiedig.

Mae'n asesiad integredig sy'n galluogi swyddogion y Cyngor ac aelodau etholedig i wirio bod ein penderfyniadau yn cyd-fynd ag Amcanion Llesiant Corfforaethol y Cyngor, yn cydymffurfio â Mesur y Gymraeg 2011 a Deddf Cydraddoldeb 2010, gan gynnwys ein dyletswydd economaidd-gymdeithasol, ac yn cyfrannu at Nodau Llesiant Cenedlaethol Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2014. Mae'r offeryn hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i swyddogion y Cyngor ystyried a ydynt wedi cynllunio eu cynnig yn unol â'r Egwyddor Datblygu Cynaliadwy ac wedi rheoli unrhyw risg sy'n gysylltiedig â'r penderfyniad.

Mae Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus, sy'n rhan o Ddeddf Cydraddoldeb 2010, yn gosod gofynion ychwanegol ar awdurdodau cyhoeddus. Rhaid i Gyngor Sir Ceredigion feddwl hefyd am yr angen i **ddileu gwahaniaethu anghyfreithlon**, **hyrwyddo cyfle cyfartal** rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchodedig a'r rhai nad ydynt, ac **annog cysylltiadau da** rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchodedig a'r rhai nad ydynt. Ymdrinnir â'r gofynion hyn yn yr adran 'Nod Llesiant Cenedlaethol: Cymru fwy cyfartal' yn y templed.

Y SEFYLLFA BRESENNOL:

Dyluniwyd yr offeryn presennol dros bum mlynedd yn ôl ac mae wedi'i ddiweddaru i adlewyrchu newidiadau mewn deddfwriaeth.

Mae fformat yr offeryn yn parhau. Mae canllawiau ac awgrymiadau wedi'u hymgorffori yn yr offeryn diwygiedig i helpu pobl sy'n ei gwblhau; gellir diweddaru'r rhain wrth i dystiolaeth a data newydd ddod i'r amlwg.

Mae swyddogion Cydraddoldeb a Chynhwysiant yn cynnig cyngor un wrth un i swyddogion y Cyngor sy'n cwblhau templed yr AEI. Bydd y rhain yn parhau ond bydd sesiynau grŵp yn cael eu treialu i helpu i wella ansawdd yr Asesiadau Effaith Integredig a gyflwynir i'r Cabinet i gefnogi'r broses o wneud penderfyniadau strategol.

LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL:	**A gwblhawyd Asesiad Effaith Integredig? Os naddo, nodwch pam** ***Crynodeb:*** **Hirdymor:** **Integreiddio:** **Cydweithio:** **Cynnwys:** **Atal:**	Naddo, nid yw hwn yn newid sylweddol a fydd yn effeithio ar drigolion Ceredigion.

ARGYMHELLION:

Darparu adborth ar yr offeryn AEI diwygiedig ac argymell ei fod yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet i'w gymeradwyo.

Argymell i'r Cabinet y dylid trefnu gweithdy i aelodau etholedig i egluro'r offeryn a'i bwysigrwydd yn y broses o wneud penderfyniadau.

Y RHESWM DROS YR ARGYMHELLION:

Er mwyn i'r pwyllgor craffu allu rhoi mewnbwn i ddatblygiad yr offeryn AEI diwygiedig a hyfforddiant arno yn y dyfodol.

Enw Cyswllt:	Cathryn Morgan
Swydd:	Swyddog Cydraddoldeb a Chynhwysiant
Dyddiad yr Adroddiad:	25/07/2023
Acronymau:	AEI – Asesiad Effaith Integredig

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

Cyngor Sir CEREDIGION County Council

TECLYN ASESU EFFAITH INTEGREDIG (AEI)

Mae'r teclyn AEI hwn wedi'i gynllunio i helpu'ch proses benderfynu a sicrhau bod eich cynnig:

- yn cyd-fynd ag Amcanion Llesiant Corfforaethol y Cyngor
- yn cydymffurfio â Deddf Cydraddoldeb 2010, gan gynnwys ein dyletswydd economaidd-gymdeithasol.
- yn cydymffurfio â Mesur y Gymraeg 2011 (gofynion Safonau'r Gymraeg)
- yn cyfrannu at nodau Llesiant Cenedlaethol Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ac yn cynnwys egwyddorion Datblygu Cynaliadwy
- yn ystyried rheoli risg.

Drwy gydol y ddogfen mae ffenestri naid gwybodaeth. Gallwch hofran drosodd rhain i gael awgrymiadau a chynghorion. Maen nhw'n edrych fel hyn - **AWGRYM**

Mae hefyd dolenni gwe i ffynonellau data tystiolaeth a allai helpu i lywio'ch ffordd o feddwl, a'r farn rydych chi wedi dod iddi. I weld y wybodaeth hon pwyswch **ctrl** ar eich bysellfwrdd a chliciwch ar y ddolen.

Mae swyddogion Cydraddoldeb a Chynhwysiant yn darllen trwy bob AEI ac yn rhoi adborth i'r awdur drwy Swyddogion Arweiniol Corfforaethol. Mae AEI a gyflwynir i'r Cabinet yn cael ei gyhoeddi ar wefan y Cyngor fel y gall y cyhoedd eu gweld.

Mae'r teclyn AEI hwn wedi'i gategoreiddio yn y 7 Nod Llesiant Cenedlaethol i Gymru:

1. **Cymru lewyrchus** - lle mae gan bawb swyddi a does dim tlodi.
2. **Cymru gydnerth** - lle rydym yn barod am bethau fel llifogydd.
3. **Cymru iachach** - lle mae pawb yn iachach ac yn gallu gweld y meddyg pan fo angen.
4. **Cymru sy'n fwy cyfartal** - lle mae gan bawb gyfle cyfartal beth bynnag fo'u cefndir.
5. **Cymru o gymunedau cydlynus** - lle gall cymunedau fyw'n hapus gyda'i gilydd.
6. **Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu** - lle mae gennym lawer o gyfleoedd i wneud gwahanol bethau a lle mae llawer o bobl yn gallu siarad Cymraeg.
7. **Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang** - lle rydym yn gofalu am yr amgylchedd ac yn meddwl am bobl eraill ledled y byd.

A OES ANGEN I MI ASESU EFFAITH?

Ydy eich cynnig yn:

- cyflwyno gwasanaeth newydd neu'n ychwanegu at wasanaeth sy'n bodoli eisoes a fydd yn effeithio ar ddefnyddwyr y gwasanaeth?
- dileu, lleihau neu'n newid gwasanaeth a fydd yn effeithio ar ddefnyddwyr y gwasanaeth?
- cyflwyno polisi, strategaeth neu gynllun newydd a fydd yn effeithio ar drigolion Ceredigion?
- cyflwyno newidiadau sylweddol i strategaeth, polisi, neu gynllun sy'n bodoli eisoes a fydd yn effeithio ar drigolion Ceredigion?
- newid strwythurau staffio cymaint fel y gallai gweithwyr neu ddefnyddwyr gwasanaethau gael eu heffeithio?

YDY

Mae angen AEI os mai 'ydy' yw eich ateb i **unrhyw un** o'r cwestiynau hyn.

Cwblhewch y templed isod.

NAC YDY

Nid oes angen AEI os mai nac ydy yw eich ateb i **bob un** o'r cwestiynau hyn.

Cofiwch gynnwys eich rheswm dros beidio â chynnal AEI ar dempled Adroddiad y Cabinet.

Manylion y Cynnig

Teitl y Polisi / Cynnig / Menter	
Maes Gwasanaeth	**Enw'r swyddog sy'n cwblhau'r AEI**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol	**Cyfarwyddwr Strategol**
Rhowch ddisgrifiad cryno o bwrpas y cynnig	
Ar bwy fydd y cynnig hwn yn effeithio'n uniongyrchol? AWGRYM	
A yw'r rhai y bydd y cynnig yn effeithio arnynt wedi cael cyfle i wneud sylwadau arno?	

Rheoli Fersiynau

Dylid defnyddio'r AEI yn ystod camau cyntaf y broses benderfynu, ac yna dylid ei fireinio drwy gydol y broses benderfynu. Mae'n bwysig cadw cofnod o'r broses hon fel y gallwn ddangos sut yr ydym wedi ystyried a chynnwys ystyriaethau o ran datblygu cynaliadwy, y Gymraeg a chydraddoldeb lle bynnag y bo modd.

Rhif y Fersiwn	Awdur	Cam yn y broses benderfynu AWGRYM	Dyddiad yr Ystyriwyd	Disgrifiad o unrhyw newidiadau a wnaed AWGRYM

Amcanion Llesiant Corfforaethol y Cyngor

Pa un o Amcanion Llesiant Corfforaethol y Cyngor y mae'r cynnig hwn yn mynd i'r afael ag ef a sut? Cliciwch yma i ddarllen crynodeb o'n Strategaeth Gorfforaethol 2022-27

Hybu'r economi, cefnogi busnesau a galluogi cyflogaeth	
Creu cymunedau gofalgar ac iach	
Darparu'r dechrau gorau mewn bywyd a galluogi i bobl o bob oed ddysgu	
Creu cymunedau cynaliadwy sy'n fwy gwyrdd ac sydd wedi'u cysylltu'n dda â'i gilydd	

Nod Llesiant Cenedlaethol: Cymru Lewyrchus

Cymdeithas arloesol, gynhyrchiol a charbon isel lle mae gan bawb waith addas a lle nad oes tlodi.

Cliciwch yma am wybodaeth am Gymru lewyrchus.

Ydy'r cynnig yn cyfrannu at y nod hwn? Disgrifiwch yr effeithiau cadarnhaol neu negyddol. (Cliciwch yma am wybodaeth)
Pa dystiolaeth sydd gennych i ategu'r farn hon?
Pa gam(au) allwch chi ei gymryd/eu cymryd i liniaru unrhyw effeithiau negyddol neu i gyfrannu'n well at y Nod Llesiant Cenedlaethol hwn?

Nod Llesiant Cenedlaethol: Cymru Gydnerth

Cymdeithas lle mae bioamrywiaeth yn cael ei chynnal a'i gwella a lle mae ecosystemau yn iach ac yn gweithredu.

Cliciwch yma am wybodaeth am Gymru gydnerth.

Ydy'r cynnig yn cyfrannu at y nod hwn? Disgrifiwch yr effeithiau cadarnhaol neu negyddol. (Cliciwch yma am wybodaeth)
Pa dystiolaeth sydd gennych i ategu'r farn hon?
Pa gam(au) allwch chi ei gymryd/eu cymryd i liniaru unrhyw effeithiau negyddol neu i gyfrannu'n well at y Nod Llesiant Cenedlaethol hwn?

Nod Llesiant Cenedlaethol: Cymru Iachach

Cymdeithas lle mae pobl yn gwneud dewisiadau iach ac yn mwynhau iechyd corfforol a meddyliol da.

Cliciwch yma am wybodaeth am Gymru Iachach.

Ydy'r cynnig yn cyfrannu at y nod hwn? Disgrifiwch yr effeithiau cadarnhaol neu negyddol. (Cliciwch yma am wybodaeth)
Pa dystiolaeth sydd gennych i ategu'r farn hon?
Pa gam(au) allwch chi ei gymryd/eu cymryd i liniaru unrhyw effeithiau negyddol neu i gyfrannu'n well at y Nod Llesiant Cenedlaethol hwn?

Nod Llesiant Cenedlaethol: Cymru sy'n Fwy Cyfartal

Cymdeithas lle mae gan bawb gyfle cyfartal beth bynnag fo'u cefndir neu eu hamgylchiadau.

Mae'r adran hon yn hirach oherwydd gofynnir i chi asesu effaith eich cynnig ar bob grŵp sydd wedi'i ddiogelu gan **Ddeddf Cydraddoldeb 2010**.

Cliciwch yma am wybodaeth am gydraddoldeb yng Nghymru.

Ydych chi'n credu y bydd y cynnig hwn yn cael effaith gadarnhaol neu negyddol ar bobl oherwydd eu hoedran? (Cliciwch yma am wybodaeth)	
Plant a Phobl Ifanc hyd at 18 oed	Dewiswch un eitem.
Pobl 18-50	Dewiswch un eitem.
Pobl hŷn 50+	Dewiswch un eitem.
Disgrifiwch yr effeithiau cadarnhaol neu negyddol.	
Pa dystiolaeth sydd gennych i gefnogi hyn?	
Pa gam(au) allwch chi ei gymryd/eu cymryd i liniaru unrhyw effeithiau negyddol? **A oes cyfle i ddefnyddio'r cynnig hwn i gael gwared â gwahaniaethu anghyfreithlon, hyrwyddo cyfle cyfartal neu annog cysylltiadau da rhwng pobl yn y grŵp hwn a gweddill y boblogaeth?**	

Ydych chi'n credu y bydd y cynnig hwn yn cael effaith gadarnhaol neu negyddol ar bobl oherwydd eu hanabledd? (Cliciwch yma am wybodaeth)	
Amhariad ar y clyw	Dewiswch un eitem.
Amhariad corfforol	Dewiswch un eitem.
Amhariad ar y golwg	Dewiswch un eitem.

Anabledd Dysgu	Dewiswch un eitem.
Salwch hirdymor	Dewiswch un eitem.
Iechyd Meddwl	Dewiswch un eitem.
Arall	Dewiswch un eitem.
Disgrifiwch yr effeithiau cadarnhaol neu negyddol	
Pa dystiolaeth sydd gennych i ategu'r farn hon?	
Pa gam(au) allwch chi ei gymryd/eu cymryd i liniaru unrhyw effeithiau negyddol? **A oes cyfle i ddefnyddio'r cynnig hwn i gael gwared â gwahaniaethu anghyfreithlon, hyrwyddo cyfle cyfartal neu annog cysylltiadau da rhwng pobl yn y grŵp hwn a gweddill y boblogaeth?**	

Ydych chi'n credu y bydd y cynnig hwn yn cael effaith gadarnhaol neu negyddol ar bobl sy'n drawsryweddol? (Cliciwch yma am wybodaeth)	
Menywod Traws	Dewiswch un eitem.
Dynion Traws	Dewiswch un eitem.
Pobl Anneuaidd	Dewiswch un eitem.
Disgrifiwch yr effeithiau cadarnhaol neu negyddol	
Pa dystiolaeth sydd gennych i ategu'r farn hon?	

Pa gam(au) allwch chi ei gymryd/eu cymryd i liniaru unrhyw effeithiau negyddol? **A oes cyfle i ddefnyddio'r cynnig hwn i gael gwared â gwahaniaethu anghyfreithlon, hyrwyddo cyfle cyfartal neu annog cysylltiadau da rhwng pobl yn y grŵp hwn a gweddill y boblogaeth?**

Ydych chi'n credu y bydd y cynnig hwn yn cael effaith gadarnhaol neu negyddol ar bobl â gwahanol gyfeiriadedd rhywiol? (Cliciwch yma am wybodaeth)	
Pobl Ddeurywiol	Dewiswch un eitem.
Dynion hoyw	Dewiswch un eitem.
Menywod hoyw / lesbiaid	Dewiswch un eitem.
Pobl Heterorywiol	Dewiswch un eitem.
Disgrifiwch yr effeithiau cadarnhaol neu negyddol	
Pa dystiolaeth sydd gennych i ategu'r farn hon?	
Pa gam(au) allwch chi ei gymryd/eu cymryd i liniaru unrhyw effeithiau negyddol? **A oes cyfle i ddefnyddio'r cynnig hwn i gael gwared â gwahaniaethu anghyfreithlon, hyrwyddo cyfle cyfartal neu annog cysylltiadau da rhwng pobl yn y grŵp hwn a gweddill y boblogaeth?**	

Ydych chi'n meddwl y bydd y cynnig hwn yn cael effaith gadarnhaol neu negyddol ar bobl sy'n briod neu mewn partneriaeth sifil? (Cliciwch yma am wybodaeth)

Pobl sy'n briod	Dewiswch un eitem.
Pobl mewn partneriaeth sifil	Dewiswch un eitem.
Disgrifiwch yr effeithiau cadarnhaol neu negyddol	
Pa dystiolaeth sydd gennych i ategu'r farn hon?	
Pa gam(au) allwch chi ei gymryd/eu cymryd i liniaru unrhyw effeithiau negyddol? **A oes cyfle i ddefnyddio'r cynnig hwn i gael gwared â gwahaniaethu anghyfreithlon, hyrwyddo cyfle cyfartal neu annog cysylltiadau da rhwng pobl yn y grŵp hwn a gweddill y boblogaeth?**	

A ydych chi'n meddwl y bydd y cynnig hwn yn cael effaith gadarnhaol neu negyddol ar bobl sy'n feichiog neu ar absenoldeb mamolaeth? (Cliciwch yma am wybodaeth)	
Beichiogrwydd	Dewiswch un eitem.
Mamolaeth	Dewiswch un eitem.
Disgrifiwch yr effeithiau cadarnhaol neu negyddol	
Pa dystiolaeth sydd gennych i ategu'r farn hon?	
Pa gam(au) allwch chi ei gymryd/eu cymryd i liniaru unrhyw effeithiau negyddol neu i gyfrannu'n well at yr egwyddor hon?	

A ydych yn meddwl y bydd y cynnig hwn yn cael effaith gadarnhaol neu negyddol ar bobl oherwydd eu tarddiad ethnig? (Cliciwch yma am wybodaeth)	
Asiaidd / Asiaidd Prydeinig	Dewiswch un eitem.
Du / Affricanaidd / Caribïaidd / Du Prydeinig	Dewiswch un eitem.
Grwpiau Ethnig Cymysg/ Aml-ethnig	Dewiswch un eitem.
Gwyn	Dewiswch un eitem.
Grwpiau ethnig eraill	Dewiswch un eitem.
Disgrifiwch yr effeithiau cadarnhaol neu negyddol	
Pa dystiolaeth sydd gennych i ategu'r farn hon?	
Pa gam(au) allwch chi ei gymryd/eu cymryd i liniaru unrhyw effeithiau negyddol? **A oes cyfle i ddefnyddio'r cynnig hwn i gael gwared â gwahaniaethu anghyfreithlon, hyrwyddo cyfle cyfartal neu annog cysylltiadau da rhwng pobl yn y grŵp hwn a gweddill y boblogaeth?**	

Ydych chi'n credu y bydd y cynnig hwn yn cael effaith gadarnhaol neu negyddol ar bobl â gwahanol grefyddau, credoau neu ddim cred? (Cliciwch yma am wybodaeth)	
Bwdhaidd	Dewiswch un eitem.
Cristion	Dewiswch un eitem.
Hindŵaidd	Dewiswch un eitem.
Dyneiddiwr	Dewiswch un eitem.
Iddewig	Dewiswch un eitem.

Mwslim	Dewiswch un eitem.
Sikh	Dewiswch un eitem.
Pobl heb gred	Dewiswch un eitem.
Eraill	Dewiswch un eitem.
Disgrifiwch yr effeithiau cadarnhaol neu negyddol	
Pa dystiolaeth sydd gennych i ategu'r farn hon?	
Pa gam(au) allwch chi ei gymryd/eu cymryd i liniaru unrhyw effeithiau negyddol? **A oes cyfle i ddefnyddio'r cynnig hwn i gael gwared â gwahaniaethu anghyfreithlon, hyrwyddo cyfle cyfartal neu annog cysylltiadau da rhwng pobl yn y grŵp hwn a gweddill y boblogaeth?**	

Ydych chi'n credu y bydd y cynnig hwn yn cael effaith gadarnhaol neu negyddol ar ddynion neu fenywod? (Cliciwch yma am wybodaeth)	
Dynion	Dewiswch un eitem.
Menywod	Dewiswch un eitem.
Disgrifiwch yr effeithiau cadarnhaol neu negyddol	
Pa dystiolaeth sydd gennych i ategu'r farn hon?	

Pa gam(au) allwch chi ei gymryd/eu cymryd i liniaru unrhyw effeithiau negyddol? **A oes cyfle i ddefnyddio'r cynnig hwn i gael gwared â gwahaniaethu anghyfreithlon, hyrwyddo cyfle cyfartal neu annog cysylltiadau da rhwng pobl yn y grŵp hwn a gweddill y boblogaeth?**

A ydych yn credu y bydd y cynnig hwn yn cael effaith gadarnhaol neu negyddol ar bobl o Gymuned y Lluoedd Arfog? (Cliciwch yma am wybodaeth)	
Aelodau o'r Lluoedd Arfog	Dewiswch un eitem.
Cyn-filwyr	Dewiswch un eitem.
Gwŷr/gwragedd	Dewiswch un eitem.
Plant	Dewiswch un eitem.
Disgrifiwch yr effeithiau cadarnhaol neu negyddol	
Pa dystiolaeth sydd gennych i ategu'r farn hon?	
Pa gam(au) allwch chi ei gymryd/eu cymryd i liniaru unrhyw effeithiau negyddol?	

Dyletswydd economaidd-gymdeithasol

Mae anfantais economaidd-gymdeithasol yn golygu byw ar incwm isel o'i gymharu ag eraill yng Nghymru, gydag ychydig neu ddim cyfoeth cronedig, sy'n ei gwneud hi'n anoddach cael gafael ar nwyddau a gwasanaethau sylfaenol.

Mae cefndir teuluol neu lle mae person yn cael ei eni yn dal i effeithio ar ei fywyd. Er enghraifft, mae plentyn o deulu cyfoethog yn aml yn gwneud yn well yn yr ysgol na phlentyn o deulu tlawd, hyd yn oed os yw'r plentyn tlotach yn fwy naturiol academaidd. Gelwir hyn weithiau yn anghydraddoldeb economaidd-gymdeithasol.

Ydych chi'n credu y bydd y cynnig hwn yn cael effaith gadarnhaol neu negyddol ar bobl sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol?	Dewiswch un eitem.
Disgrifiwch yr effeithiau cadarnhaol neu negyddol	
Pa dystiolaeth sydd gennych i gefnogi'r farn hon?	
Pa gam(au) allwch chi ei gymryd/eu cymryd i liniaru unrhyw effeithiau negyddol? **A oes cyfle i ddefnyddio'r cynnig hwn i gael gwared â gwahaniaethu anghyfreithlon, hyrwyddo cyfle cyfartal neu annog cysylltiadau da rhwng pobl yn y grŵp hwn a gweddill y boblogaeth?**	

Nod Llesiant Cenedlaethol: Cymru o Gymunedau Cydlynus

Cymdeithas gyda chymunedau deniadol, hyfyw, diogel, sydd â chysylltiadau da

Cliciwch yma <https://www.llyw.cymru/llesiant-cymru-2022-cymru-o-gymunedau-cydlynus-html> i weld gwybodaeth am gymunedau cydlynus.

Ydy'r cynnig yn cyfrannu at y nod hwn? Disgrifiwch yr effeithiau cadarnhaol neu negyddol. AWGRYM
Pa dystiolaeth sydd gennych i ategu'r farn hon?

Pa gam(au) allwch chi ei gymryd/eu cymryd i liniaru unrhyw effeithiau negyddol neu i gyfrannu'n well at y nod?

Nod Llesiant Cenedlaethol: Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu

Cymdeithas sy'n hyrwyddo ac yn amddiffyn diwylliant, treftadaeth a'r iaith Gymraeg ac sy'n annog pobl i gymryd rhan yn y celfyddydau, chwaraeon a hamdden.

Cliciwch yma <https://www.llyw.cymru/llesiant-cymru-2022-cymru-diwylliant-bywiog-lle-maer-gymraeg-yn-ffynnu-html> i ddarllen gwybodaeth am ddiwylliant a'r iaith Gymraeg

Ydy'r cynnig yn cyfrannu at y nod hwn? Disgrifiwch yr effeithiau cadarnhaol neu negyddol.
Pa dystiolaeth sydd gennych i ategu'r farn hon?
Pa gam(au) allwch chi ei gymryd/eu cymryd i liniaru unrhyw effeithiau negyddol neu i gyfrannu'n well at yr egwyddor hon?
Nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad hwn yn eu cael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg. (Cliciwch yma am wybodaeth)

Nod Llesiant Cenedlaethol: Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang

Cymdeithas sy'n ystyried sut y gallai ein gweithredoedd effeithio ar wledydd a phobl eraill ledled y byd.

Cliciwch yma i ddarllen am gyfrifoldeb byd-eang.

Ydy'r cynnig yn cyfrannu at y nod hwn? Disgrifiwch yr effeithiau cadarnhaol neu negyddol. AWGRYM
Pa dystiolaeth sydd gennych i ategu'r farn hon?
Pa gam(au) allwch chi ei gymryd/eu cymryd i liniaru unrhyw effeithiau negyddol neu i gyfrannu'n well at y nod?

Cryfhau'r Cynnig

Os ydych wedi nodi unrhyw effeithiau negyddol yn yr adrannau uchod, rhowch fanylion am unrhyw newidiadau a chamau gweithredu ymarferol a allai helpu i ddileu neu leihau'r effeithiau negyddol.

Beth fyddwch chi'n ei wneud?	**Pryd?**	**Pwy sy'n gyfrifol?**	**Cynnydd**

Os na chymerir camau i ddileu neu liniaru effeithiau negyddol, a fyddech cystal â chyfiawnhau pam. *(Os ydych wedi nodi unrhyw wahaniaethu anghyfreithlon yna mae'n rhaid newid neu ddiwygio'r cynnig.)*
Sut fyddwch chi'n monitro effaith ac effeithiolrwydd y cynnig?

Egwyddor Datblygu Cynaliadwy: 5 Ffordd o Weithio

Disgrifiwch isod sut rydych wedi gweithredu'r pum ffordd o weithio yn unol ag egwyddor datblygu cynaliadwy Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Hirdymor Sicrhau cydbwysedd rhwng anghenion tymor byr ac anghenion tymor hir a'r angen i gynllunio ar gyfer y dyfodol AWGRYM	
Cydweithio Cydweithio â phartneriaid eraill i gyflawni canlyniadau AWGRYM	
Cynnwys Cynnwys pobl sydd â buddiant a gofyn am eu barn AWGRYM	
Atal Darparu adnoddau i atal problemau rhag codi neu waethygu AWGRYM	
Integreiddio Ystyried effaith eich cynnig ar bedwar piler llesiant (cymdeithasol, economaidd, diwylliannol a'r amgylchedd), amcanion cyrff cyhoeddus eraill ac ar draws meysydd gwasanaeth yn y Cyngor. AWGRYM	

Risg

Crynhowch y risg sy'n gysylltiedig â'r cynnig.

	1	2	3	4	5
Meini prawf asesu effaith	Isel iawn	Isel	Canolig	Uchel	Uchel iawn
Meini prawf asesu tebygolrwydd	Annhebygol o ddigwydd	Llai tebygol o ddigwydd	Yr un mor debygol o ddigwydd ag o beidio digwydd	Mwy tebygol o ddigwydd	Tebygol o ddigwydd

Disgrifiad o'r risg	**Effaith** (difrifoldeb**)**	**Tebygolrwydd** (y gallu i gyflawni)	**Sgôr** (Effaith x Tebygolrwydd)

Cymeradwyo

Swydd	**Enw**	**Llofnod**	**Dyddiad**
Rheolwr Corfforaethol		X ________	Cliciwch yma i fewnosod dyddiad
Swyddog Arweiniol Corfforaethol		X ________	Cliciwch yma i fewnosod dyddiad
Cyfarwyddwr Corfforaethol		X ________	Cliciwch yma i fewnosod dyddiad
Deiliad y Portffolio		X ________	Cliciwch yma i fewnosod dyddiad

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

Cyngor Sir CEREDIGION County Council

ADRODDIAD I'R:	Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu
DYDDIAD:	11/09/2023
LLEOLIAD:	Siambr y Cyngor, Penmorfa
TEITL:	Cynllun Cydraddoldeb Strategol Drafft Ceredigion 2024-28
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Cyflwyno'r Cynllun Cydraddoldeb drafft a'r adroddiad ymgysylltu cysylltiedig.
Y RHESWM Y MAE'R PWYLLGOR CRAFFU WEDI GOFYN AM Y WYBODAETH:	Craffu ar y Cynllun Cydraddoldeb Strategol Drafft 2024-28 a sicrhau ei fod yn bodloni gofynion Deddf Cydraddoldeb 2010 a Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus 2011.

CEFNDIR:

Mae Cyngor Sir Ceredigion yn gorff cyhoeddus penodedig o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010. Mae Dyletswydd Cydraddoldeb Penodol Sector Cyhoeddus Cymru yn ei gwneud yn ofynnol i ni nodi ein Hamcanion Cydraddoldeb ac yna eu hadolygu bob pedair blynedd. Rhaid cyhoeddi'r amcanion diwygiedig ar gyfer 2024-28 a'r cynllun gweithredu cysylltiedig erbyn 31ain Mawrth 2024.

SEFYLLFA AR HYN O BRYD:

Cynhaliwyd ymgyrch ymgysylltu ranbarthol i gasglu adborth cychwynnol ar gyflwr cydraddoldeb yn ardal Dyfed Powys. Cynhaliwyd yr ymgyrch rhwng 22 Mai 2023 a 2 Awst 2023. Mae adroddiad am yr ymgyrch ymgysylltu hon wedi'i atodi fel Atodiad 2.

Mae canfyddiadau'r ymgyrch ymgysylltu wedi'u hystyried, ynghyd â thystiolaeth o ymgynghoriadau a thrafodaethau blaenorol yng nghyfarfodydd Gweithgor Cydraddoldeb Ceredigion. Y canlyniad yw ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol drafft 2024-28.

Rydym wedi adolygu ein Hamcanion Cydraddoldeb yn sgil ein hymgysylltu a'n hymchwil. Ein casgliad yw bod ein hamcanion yn dal yn addas i'r diben ond, oherwydd natur newidiol cymdeithas a'r gwaith yr ydym wedi'i wneud hyd yma, mae angen i ni ddiwygio'r camau y byddwn yn eu cymryd i gyflawni'r amcanion. Ein Hamcanion Cydraddoldeb yw:

1. Bod yn Gyflogwr Cyfle Cyfartal Enghreifftiol

2. Meithrin Perthynas Dda a Mynd i'r Afael â Rhagfarn

3. Sicrhau Ymgysylltu a Chyfranogi

4. Sicrhau Urddas, Parch a Mynediad i Wasanaethau

5. Darparu Addysg Deg a Chynhwysol

Unwaith y caiff ei gymeradwyo gan y Cabinet, bydd y cynllun drafft yn destun ymgynghoriad cyhoeddus yn ystod Gaeaf 2023.

Pan ddaw'r ymgynghoriad cyhoeddus i ben a phan fydd unrhyw newidiadau gofynnol wedi'u gwneud, bydd y cynllun terfynol yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu ar gyfer adborth cyn cael ei gyflwyno i Gabinet Cyngor Ceredigion i'w gymeradwyo ym mis Chwefror 2024.

Mae Cynllun Cydraddoldeb Strategol Drafft 2024-28, sydd wedi'i atodi fel Atodiad 1, i'w gyhoeddi ar ein gwefan erbyn 31ain Mawrth 2024.

LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL:	**A oes Asesiad Effaith Integredig wedi'i gwblhau? Os nad oes, dywedwch pam**	Oes
	Crynodeb:	
	Hirdymor:	Mae hwn yn gynllun pedair blynedd sy'n adeiladu ar gynlluniau blaenorol. Gellir cario materion cydraddoldeb hirsefydlog o un cynllun pedair blynedd i'r nesaf. Mae hyn yn ein galluogi i fynd i'r afael ag anghenion tymor hwy a chynllunio ar gyfer y dyfodol.
	Integreiddio:	Mae'r gweithgor Cydraddoldeb yn cynnwys cynrychiolwyr o ystod o Wasanaethau'r Cyngor. Mae hyn yn ein helpu i ystyried cyd-ddibyniaethau a thensiynau posibl rhwng gwasanaethau.
	Cydweithio:	Mae llawer o gyfleoedd i gydweithio ag eraill i gyflawni'r cynllun. Er enghraifft, bydd y cynllun graddedigion newydd yn gofyn am gydweithio â phrifysgolion; byddwn yn gweithio gyda Chymorth i Ddioddefwyr i gyflawni'r Trustmark Troseddau Casineb a byddwn yn gweithio gyda'r tîm Cydlyniant Cymunedol Rhanbarthol ar ystod o gamau gweithredu.

Cynnwys:	Cynhaliwyd ymgyrch ymgysylltu ranbarthol i gasglu adborth cychwynnol ar gyflwr cydraddoldeb yn ardal Dyfed Powys. Cyfrannodd yr ymatebion at Ddatblygu'r Cynllun drafft hwn. Bydd y Cynllun drafft yn destun ymgynghoriad cyhoeddus eto yn ystod gaeaf 2023 cyn iddo gael ei gymeradwyo'n ffurfiol. Mae'r Cynllun Cydraddoldeb ei hun yn cynnwys camau gweithredu i wneud mwy gyda grwpiau o randdeiliaid o grwpiau lleiafrifol penodol ac i wella'r ffordd yr ydym yn rhoi adborth i'r rheini sydd wedi cymryd rhan yn ein hymgyrchoedd Ymgysylltu ac ymgynghori.
Atal:	Mae'r cynllun wedi'i ddatblygu o ganlyniad i'n gwaith ymgysylltu a'n hymchwil i gyflwr presennol cydraddoldeb yng Ngheredigion. Nod y cynllun yw cydlynu ein hadnoddau i nodi achosion sylfaenol anghydraddoldeb a mynd i'r afael â nhw.

ARGYMHELLION:
Cymeradwyo Cynllun Cydraddoldeb Strategol Drafft 2024-28 cyn iddo fynd allan i ymgynghoriad cyhoeddus yn ystod gaeaf 2023. Gwneud argymhellion fel y bo'n briodol pan gyflwynir yr adroddiad i'r Cabinet ar 3ydd Hydref 2023.

RHESWM DROS YR ARGYMHELLION:
Bydd y Cynllun Cydraddoldeb Strategol Drafft 2024-28 arfaethedig yn datblygu nod y Cyngor o fynd i'r afael ag anghydraddoldeb, cael gwared â gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth anghyfreithlon a meithrin cysylltiadau da rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchodedig a'r rheini nad ydynt yng Ngheredigion.

Enw Cyswllt:	Cathryn Morgan
Swydd:	Rheolwr Cydraddoldeb a Chynhwysiant
Dyddiad yr Adroddiad:	21/08/2023
Acronymau:	

Ceredigion Deg a Chyfartal 2024-28

Cynllun Cydraddoldeb Strategol Cyngor Sir Ceredigion

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

Awdur: Rheolwr Corfforaethol Partneriaethau a Pherfformiad

Cymeradwywyd gan y Cabinet: XX/XX/XXXX

Dyddiad Cyhoeddi: XX/XX/XXXX

Drafft 4

Sut i gysylltu â ni:

Gellir cyflwyno sylwadau ac awgrymiadau i'n helpu i wella a pherfformio orau fel sefydliad cyfle cyfartal ar unrhyw adeg i'r:

Tîm Cydraddoldeb a Chynhwysiant

Cyngor Sir Ceredigion, Canolfan Rheidol, Rhodfa Padarn, Llanbadarn Fawr, Aberystwyth, Ceredigion SY23 3UE

clic@ceredigion.gov.uk

Fformatau hygyrch

Os hoffech gael y cyhoeddiad hwn mewn fformat a/neu iaith arall, cysylltwch â ni.

Mae pob cyhoeddiad hefyd ar gael i'w lawrlwytho a'i archebu mewn amrywiaeth o fformatau o'n gwefan.

DRAFT

Cynnwys

1. Rhagair 4
2. Cefndir 4
2.1 Y Ddyletswydd Cydraddoldeb Gyffredinol 4
2.2 Ymrwymiad i’r Gymraeg..5
2.3 Dyletswydd Economaidd-gymdeithasol 5
2.4 Dyletswyddau Cydraddoldeb Penodol y Sector Cyhoeddus (Cymru).......5
3. Proffil Ceredigion 6
3.1 Dinasyddion Ceredigion...6
3.2 Cyngor Sir Ceredigion 7
4. Ein Hamcanion Cydraddoldeb..8
4.1 Bod yn Gyflogwr Cyfle Cyfartal Enghreifftiol 8
4.2 Meithrin Perthynas Dda a Mynd i'r Afael â Rhagfarn...........................10
4.3 Sicrhau Ymgysylltu a Chyfranogi 12
4.4 Sicrhau Urddas, Parch a Mynediad i Wasanaethau 14
4.5 Darparu Addysg Deg a Chynhwysol 17
5. Casgliad...18

1. Rhagair

Dyma ein pedwerydd Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2024-28. Mae'n disgrifio sut y byddwn yn parhau tuag at ein nod i gyflawni ein hymrwymiad i gydraddoldeb a sut y byddwn yn cyflawni ein rhwymedigaethau a nodir yn Neddf Cydraddoldeb 2010.

Yn ystod haf 2023 buom yn gweithio gyda chydweithwyr yn rhanbarth Canolbarth a Gorllewin Cymru i gasglu barn pobl ar gydraddoldeb yn ein hardal leol. Rydym hefyd wedi defnyddio ffynhonnell dystiolaeth gyfoethog o ymgyrchoedd blaenorol a gynhaliwyd gan y cyngor a Llywodraeth Cymru, er enghraifft, ein Hasesiad o Lesiant Lleol (Mawrth 2022), ein Hasesiad Digonolrwydd Gofal Plant (Mehefin 2022) a Chynllun Cymru Wrth-hiliol Llywodraeth Cymru (Gorffennaf 2022). Mae mwy o wybodaeth yn ein Hadroddiad Ymgysylltu 2023.

Rydym wedi adolygu ein Hamcanion Cydraddoldeb yn sgil ein hymgysylltu a'n hymchwil i gyflwr presennol cydraddoldeb yng Ngheredigion. Ein casgliad yw bod ein hamcanion yn dal yn addas i'r diben ond, oherwydd natur newidiol cymdeithas a'r gwaith yr ydym wedi'i wneud hyd yma, mae angen i ni ddiwygio'r camau y byddwn yn eu cymryd i gyflawni'r amcanion. Ein Hamcanion Cydraddoldeb yw:

1. Bod yn Gyflogwr Cyfle Cyfartal Enghreifftiol
2. Meithrin Perthynas Dda a Mynd i'r Afael â Rhagfarn
3. Sicrhau Ymgysylltu a Chyfranogi
4. Sicrhau Urddas, Parch a Mynediad i Wasanaethau
5. Darparu Addysg Deg a Chynhwysol

2. Cefndir

2.1 Y Ddyletswydd Cydraddoldeb Gyffredinol

Nod y ddyletswydd cydraddoldeb gyffredinol yw sicrhau ein bod yn ystyried anghenion pob unigolyn wrth gyflawni ein gwaith o ddydd i ddydd, wrth ddatblygu polisi, wrth ddarparu gwasanaethau ac mewn perthynas â'r cyhoedd ac â'n gweithlu. Rhaid i gyrff cyhoeddus roi sylw dyledus i'r angen i:

1. Cael gwared â gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth anghyfreithlon ac ymddygiad arall a waherddir gan y Ddeddf.
2. Hybu cyfle cyfartal rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchodedig a'r rheini nad ydynt.

DRAFT

3. Meithrin perthynas dda rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchodedig a'r rheini nad ydynt.

Mae’r Ddeddf Cydraddoldeb yn amddiffyn pobl rhag gwahaniaethu, erledigaeth ac aflonyddu os ydynt yn rhannu un neu ragor o’r ‘nodweddion gwarchodedig canlynol.

- Oed
- Anabledd
- Ailbennu Rhywedd
- Priodas a phartneriaeth sifil
- Beichiogrwydd a mamolaeth
- Hil
- Crefydd neu gred (gan gynnwys diffyg cred)
- Rhyw
- Cyfeiriadedd rhywiol

Mae rhai pobl yn rhannu mwy nag un o'r nodweddion hyn. Gelwir hyn yn ‘groestoriadedd’. Gall effaith croestoriadedd amrywio, ac mae'n anodd ei fesur. Mae angen i ni fod yn ymwybodol o hyn pan fyddwn yn datblygu polisi, yn hybu cydraddoldeb ac yn mynd i'r afael â gwahaniaethu, erledigaeth ac aflonyddu.

2.2 Ymrwymiad i’r Gymraeg

Mae hybu a defnyddio’r Gymraeg yn dod o dan ofynion Mesur y Gymraeg 2011 yn hytrach na’r Ddeddf Cydraddoldeb. Fodd bynnag, yng Ngheredigion rydym yn ystyried gofynion y Gymraeg ochr yn ochr â nodweddion gwarchodedig y Ddeddf Cydraddoldeb er mwyn annog dull cydweithredol o weithredu o ran anghenion pob cymuned wrth gynllunio a darparu gwasanaethau.

Mae Mesur y Gymraeg 2011 yn ei gwneud yn ofynnol i ni sicrhau bod gwasanaethau Cymraeg yn cael eu cynnwys wrth gynllunio a darparu gwasanaethau. Rhaid i ni gynnig gwasanaethau Cymraeg i siaradwyr Cymraeg heb iddynt orfod gofyn amdanynt. Gelwir hyn yn ‘gynnig gweithredol’.

2.3 Dyletswydd Economaidd-gymdeithasol

Daeth y ddyletswydd economaidd-gymdeithasol i rym yng Nghymru yn 2021. Ei nod yw gwella'r broses o wneud penderfyniadau a helpu'r rheini sydd dan anfantais economaidd-gymdeithasol. Mae anfantais economaidd-gymdeithasol yn golygu bod â chynilion isel neu incwm isel o gymharu ag eraill yng Nghymru, gan ei gwneud yn anos cael gafael ar wasanaethau a chyfleoedd sylfaenol. Gall hyn arwain at anghydraddoldeb o ran canlyniadau, er enghraifft lefelau is o iechyd da, gwaith â chyflog is, cyrhaeddiad addysgol gwaeth a risg uwch o ddioddef trosedd.

Mae angen i ni ddeall sut y gall y penderfyniadau a wnawn gynyddu neu leihau cyfleoedd i bobl sydd dan anfantais economaidd-gymdeithasol. Gwnawn hyn gyda'n hasesiad o'r effaith ar gydraddoldeb sydd wedi'i gynnwys yn ein Teclyn Asesu Effaith Integredig.

2.4 Dyletswyddau Cydraddoldeb Penodol y Sector Cyhoeddus (Cymru)

Yn ogystal â chyflawni'r ddyletswydd gyffredinol, rhaid i gyrff cyhoeddus fel y cyngor gyflawni'r dyletswyddau penodol a ganlyn:

- Pennu Amcanion Cydraddoldeb a chyhoeddi Cynllun Cydraddoldeb Strategol.
- Ymgysylltu â phobl mewn perthynas â'r nodweddion gwarchodedig.
- Casglu a chyhoeddi gwybodaeth sy'n berthnasol i gydymffurfio â'r Ddyletswydd Gyffredinol.
- Cyhoeddi gwybodaeth monitro cyflogaeth bob blwyddyn.
- Sicrhau bod ein gweithlu yn gwybod ac yn deall ein dyletswydd o dan y Ddeddf Cydraddoldeb.
- Cynnal Asesiadau o'r Effaith ar Gydraddoldeb o bolisïau ac arferion perthnasol
- Mynd i'r afael â gwahaniaethau annheg rhwng cyflogau.
- Sefydlu amodau perthnasol i fodloni'r ddyletswydd gyffredinol mewn prosesau caffael.
- Adolygu cynnydd ar y Cynllun Cydraddoldeb Strategol a'n Hamcanion Cydraddoldeb.

3. Proffil Ceredigion

3.1 Dinasyddion Ceredigion

Mae gan Geredigion boblogaeth o 71,475. Pe gallem gywasgu ein poblogaeth i bentref o tua 100 o bobl, byddai:

DRAFT

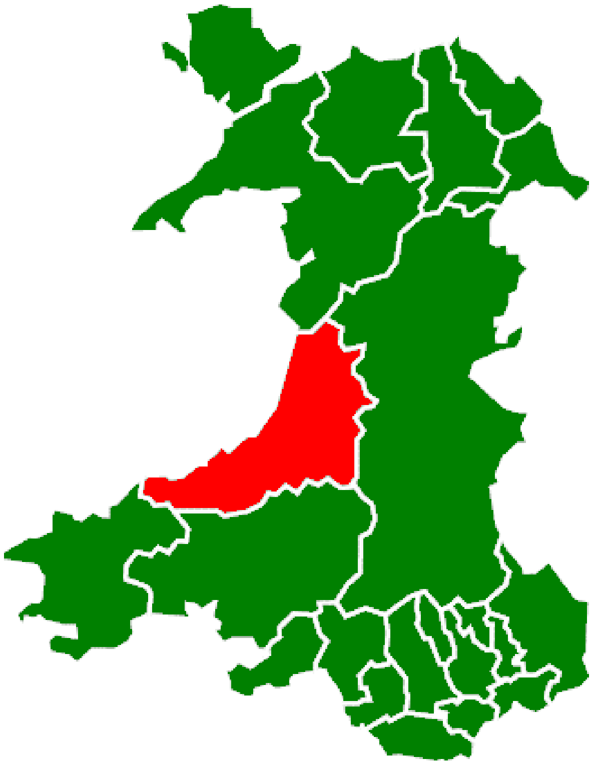

- 51 o fenywod a 49 o wrywod.
- 14 o blant 15 oed neu iau a 6 o bobl ifanc rhwng 16 a 19 oed.
- 54 o bobl rhwng 20 a 64 oed.
- 22 o bobl rhwng 65 ac 84 oed a 3 pherson 85 oed neu hŷn.
- 12 myfyriwr prifysgol (amcangyfrif yw hwn sy'n seiliedig ar Where do HE students study? | HESA)
- 1 person y mae ei rywedd bellach yn wahanol i'r hyn ydoedd pan gawsant eu geni. Byddai'n well gan 8 person beidio â dweud wrthych beth yw eu hunaniaeth o ran rhywedd.
- 5 o bobl sy’n hoyw, lesbiaidd, deurywiol, panrywiol, arywiol neu gwiar. Byddai'n well gan 10 o bobl beidio â dweud wrthych beth yw eu cyfeiriadedd rhywiol.
- 4 o bobl o amrywiaeth o gefndiroedd ethnig heb fod yn wyn.
- 46 o bobl sy'n Gristnogion, 2 berson sydd â chrefydd arall, 43 o bobl heb ddim crefydd. Byddai'n well gan 8 o bobl beidio â dweud wrthych am eu credoau neu ddiffyg credoau.
- 45 o bobl sy'n gallu siarad Cymraeg. Byddai 7 o'r rhain yn 65 oed neu'n hŷn.
- 22 o bobl sy'n cael eu hystyried yn anabl o dan y Ddeddf Cydraddoldeb. Mae 9 o'r bobl hyn yn cael llawer o anawsterau gyda'u gweithgareddau o ddydd i ddydd.
- 11 o bobl sy'n darparu gofal di-dâl i aelod o'u teulu neu ffrind.

Ffynhonnell: SYG Proffil Cyfrifiad 2021 ar gyfer ardaloedd yng Nghymru a Lloegr - Nomis (nomisweb.co.uk)

DRAFT

Pan fyddwn yn ystyried y ddelwedd hon o bobl Ceredigion yn cyd-fyw, mae’n hawdd gwerthfawrogi amrywiaeth ein poblogaeth a’r angen i ni gydnabod a deall hoffterau ac anghenion pawb. Mae'n bwysig bod grwpiau o bobl sydd wedi'u hymyleiddio ac nas clywir yn aml yn cael eu cynnwys mewn penderfyniadau a'u bod yn gallu cael gafael ar wasanaethau.

3.2 Cyngor Sir Ceredigion

Mae Cyngor Sir Ceredigion yn gyfrifol am sicrhau ein bod yn gwneud ein gwaith yn unol â’r gyfraith a safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei gyfrifo’n briodol, ac yn cael ei ddefnyddio’n effeithlon, ac yn effeithiol.

Rydym wedi ymrwymo i wella lles cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol y bobl sy'n byw, yn gweithio ac yn astudio yng Ngheredigion, ac sy’n ymweld â Cheredigion. Mae'r ymrwymiad hwn wedi'i nodi yn ein Strategaeth Gorfforaethol 2022-2027 sy'n disgrifio sut y bydd y cyngor yn mynd i'r afael â'r heriau sydd o'i flaen ac yn manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd. Ein Hamcanion Llesiant Corfforaethol ar gyfer y cyfnod hwn yw:

1. Hybu'r Economi, Cefnogi Busnesau a Galluogi Cyflogaeth
2. Creu Cymunedau Gofalgar ac Iach
3. Darparu’r Dechrau Gorau mewn Bywyd a Galluogi i Bobl o Bob oed Ddysgu
4. Creu Cymunedau Cynaliadwy, Gwyrdd sydd â Chysylltiadau Da

Etholir Cynghorwyr Lleol gan y gymuned i benderfynu sut y dylai'r cyngor gyflawni ei weithgareddau. Maent yn cynrychioli budd y cyhoedd yn ogystal â buddiannau unigolion sy'n byw yn y ward y maent wedi'u hethol ynddi. Mae 38 o Gynghorwyr yn cynrychioli'r 34 ward etholiadol yng Ngheredigion.

Mae'r cyngor yn gyfrifol am ystod eang o wasanaethau, megis casglu sbwriel, glanhau strydoedd, cynllunio, addysg, gofal cymdeithasol, cynnal a chadw ffyrdd, iechyd y cyhoedd, amddiffyn plant, unigolion a theuluoedd sy’n agored i niwed, tai, hamdden, amgueddfeydd a llyfrgelloedd. Mae'r cyngor yn cyflogi 2,037 o bobl i ddarparu ein gwasanaethau.

Mae angen i'n holl wasanaethau gydweithio i wneud yn siŵr ein bod yn cyflawni ein hamcanion cydraddoldeb. Mae ein Gweithgor Cydraddoldeb yn ein helpu i wneud hyn. Mae'r gweithgor yn cynnwys cynrychiolydd o ystod o wasanaethau perthnasol ac yn cyfarfod yn rheolaidd i fonitro cynnydd ein gwaith ar gydraddoldeb ac i rannu arferion da ar draws gwasanaethau.

Isod mae ein Hamcanion Cydraddoldeb ar gyfer 2024-28 a’r camau y byddwn yn eu cymryd i fynd i’r afael ag anghydraddoldeb, cael gwared â gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth anghyfreithlon a meithrin cysylltiadau da rhwng pobl sy’n rhannu nodwedd warchodedig a’r rheini nad ydynt yng Ngheredigion.

4. Ein Hamcanion Cydraddoldeb

4.1 Bod yn Gyflogwr Cyfle Cyfartal Enghreifftiol

Fel y cyflogwr mwyaf yn y sir, mae'r Cyngor yn cydnabod ac yn croesawu ei gyfrifoldeb o hybu cydraddoldeb a gwerthfawrogi amrywiaeth ar draws ein gweithlu ac arferion recriwtio.

Rydym yn cefnogi uchelgeisiau Llywodraeth Cymru i gyflogi gweithlu sy'n cynrychioli ein poblogaeth, a bod anghydraddoldebau o safbwynt cyflogaeth ar gyfer pobl dduon, Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig yn cael eu lleihau.

Y pedwar grŵp uchaf a nododd ymatebwyr i'n harolwg rhanbarthol oedd â phrofiad gwaeth, neu waeth o lawer na'r boblogaeth gyfan o ran gwaith oedd pobl anabl, pobl o leiafrifoedd ethnig, pobl hŷn (65+ oed) a phobl sy'n feichiog neu sydd wedi rhoi genedigaeth yn ddiweddar.

Rydym yn hyderus bod dynion a menywod yn cael eu talu'n gyfartal am wneud swyddi cyfatebol ar draws y Cyngor. Fodd bynnag, ar hyn o bryd mae llai o fenywod mewn rolau uwch na dynion a chyfran uwch o fenywod o gymharu â dynion ar raddfeydd is.

Mae'n dra hysbys ac yn fater sy'n cael ei drafod yn aml bod llawer o bobl ifanc yn gadael y sir i fynd ar drywydd cyfleoedd mewn mannau eraill yng Nghymru neu ymhellach ledled y DU. Rydym yn rhagweld y bydd ein cynllun graddedigion a'n cynlluniau prentisiaeth yn helpu i fynd i'r afael â hyn.

"Mae cyfleoedd gwaith i bobl anabl yn symbolaidd ac nid yw cyrff cyhoeddus yn gwneud digon i ddyrchafu a recriwtio pobl anabl mewn cyflogaeth y tu hwnt i swyddi cyflog is. Mewn gwasanaethau cyhoeddus, mae rhwystrau ychwanegol, megis yr angen i siarad Cymraeg sy'n gwahaniaethu'n anuniongyrchol yn erbyn pobl fyddar gan nad oes cyrsiau Cymraeg hygyrch i bobl fyddar yng Nghymru gyfan."

"I bob gwasanaeth cyhoeddus gael mwy o hyfforddiant gwrth-hiliol, cyflogi staff o gefndiroedd amrywiol, a gwybod y gall pobl dduon hefyd fod yn Gymry a pherthyn".

"Nid yw pobl o liw hyd yn oed yn cael cyfle."

(Arolwg Cydraddoldeb Rhanbarthol, 2023)

Rhaid i ni wneud yn siŵr bod ein gweithlu, yn enwedig staff sy'n delio'n uniongyrchol â'r cyhoedd a'r rheini sy'n gwneud penderfyniadau allweddol, yn deall anghenion amrywiol ein holl ddinasyddion ac yn cael digon o wybodaeth i allu ymateb i'r anghenion hyn.

Camau i gyflawni'r Amcan Cydraddoldeb hwn

4.1.1 Byddwn yn cyhoeddi adroddiad bob blwyddyn o ran y bwlch cyflog rhwng y rhywiau ac yn cymryd camau i annog cymysgedd mwy cyfartal o ddynion a menywod mewn swyddi gradd is a gradd uwch.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Bod canran y bobl sy'n ymgeisio am swyddi, ac sy'n cael eu penodi, yn adlewyrchu demograffeg poblogaeth Ceredigion (Cyfrifiad 2021)

4.1.2 Byddwn yn cyhoeddi adroddiad blynyddol o ran cydraddoldeb y gweithlu ac yn cymryd camau i annog cynrychiolaeth gymesur yn ein gweithlu, yn enwedig yn y gweithlu gofal cymdeithasol ac mewn uwch reolwyr.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Bod canran y bobl sy'n ymgeisio am swyddi, ac sy'n cael eu penodi, yn adlewyrchu demograffeg poblogaeth Ceredigion (Cyfrifiad 2021)

4.1.3 Byddwn yn adolygu polisïau adnoddau dynol a llenyddiaeth recriwtio fel eu bod yn adlewyrchu anghenion a hunaniaethau amrywiol y gymuned yr ydym yn byw ynddi.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Bod polisïau adnoddau dynol a llenyddiaeth recriwtio yn cael eu hadolygu a'u diweddaru lle bo'n briodol.

4.1.4 Byddwn yn parhau i ddatblygu a darparu ystod o hyfforddiant o safbwynt ymwybyddiaeth ddiwylliannol a chydraddoldeb.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Nifer cynyddol o staff, rheolwyr ac aelodau etholedig yn cwblhau hyfforddiant ymwybyddiaeth ddiwylliannol a chydraddoldeb.

4.1.5 Byddwn yn hyrwyddo ein cynllun graddedigion ac yn datblygu dull cydgysylltiedig o weithredu o ran profiad gwaith a chyfleoedd prentisiaeth.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Nifer y cyfleoedd a gynigir o ran profiad gwaith, nifer y prentisiaid a recriwtiwyd, a nifer y graddedigion a recriwtiwyd o dan y cynllun graddedigion.

4.1.6 Byddwn yn adeiladu ar ein gweithgareddau ymgysylltu â chyflogeion ac yn parhau i sicrhau bod lleisiau ein gweithlu i gyd yn sail i wneud penderfyniadau.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Canran y cyflogeion sy'n teimlo bod y Cyngor yn poeni am eu hiechyd a'u lles.

4.2 Meithrin Perthynas Dda a Mynd i'r Afael â Rhagfarn

Mae Cymorth i Ddioddefwyr wedi gweld cynnydd mawr yn y galw am ei wasanaethau cymorth troseddau casineb. Roedd y cynnydd hwn yn bennaf oherwydd digwyddiadau hiliol a homoffobig.

Tair prif thema'r 'gobeithion a dymuniadau' a fynegwyd yn nigwyddiad Balchder Aberystwyth ym mis Ebrill 2023 oedd 'cynhwysiant, derbyniad a diogelwch'.

Y pedwar grŵp uchaf a nododd ymatebwyr i'n harolwg rhanbarthol oedd â phrofiad gwaeth, neu waeth o lawer o gyd-dynnu yn y gymuned na'r boblogaeth gyfan oedd pobl anabl, pobl o leiafrifoedd ethnig, pobl sy'n lesbiaidd, yn hoyw neu'n ddeurywiol a phobl drawsryweddol.

Rydym yn cefnogi ymrwymiad Llywodraeth Cymru i ddathlu a gwella cynrychiolaeth pobl LHDTC+ a phobl dduon, Asiaidd a phobl o leiafrifoedd ethnig yn nhreftadaeth a diwylliant Cymru.

Mae gwahaniaethu ar sail oedran yn sail i lawer o'r problemau y mae pobl hŷn yn eu hwynebu ar hyn o bryd, gan arwain at bobl hŷn yn cael eu trin yn annheg, yn teimlo eu bod wedi'u hallgáu'n gymdeithasol ac nad yw eu hawliau'n cael eu parchu. Mae cymunedau oed-gyfeillgar yn herio gwahaniaethu ar sail oedran trwy ddod â phobl o wahanol oedran at ei gilydd a meithrin delweddau cadarnhaol o heneiddio.

"Mae hiliaeth a phroblemau casineb anabledd yn rhemp. Mae rhywiaeth yn rhemp ac mae'n anodd teimlo'n ddiogel".

(Arolwg Cydraddoldeb Rhanbarthol, 2023)

"Rhowch y gorau i ledaenu jôcs, beirniadaeth, gwahaniaethu, trais trawsffobig ac ati a dewch i weld normalrwydd unigolion traws."

Dymunaf…"I bobl beidio â theimlo cywilydd neu ofn byw fel eu hunan go iawn."

(Balchder Aberystwyth, 2023)

Mae ein teclyn Asesu Effaith Integredig yn galluogi'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau i ystyried effaith ein penderfyniadau ar bobl sy'n rhannu un neu ragor o'r nodweddion a warchodir gan y Ddeddf Cydraddoldeb (2010). Mae hefyd yn ein helpu i nodi camau y gallwn eu cymryd i wella'r berthynas rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchodedig a phobl nad ydynt.

Camau i gyflawni'r Amcan Llesiant hwn

4.2.1 Byddwn yn monitro'r defnydd a wneir o Asesiadau Effaith Integredig ac yn rhoi cyngor arnynt.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Nifer yr Asesiadau sy'n cyrraedd y safon ofynnol a gyflwynir gyda phapurau'r Cabinet / cyfanswm yr Asesiadau sydd eu hangen = % llwyddiant

4.2.2 Byddwn yn gweithredu ar ein hymrwymiad i 'Siarter Troseddau Casineb' Cymorth i Ddioddefwyr ac yn defnyddio marc y Siarter Troseddau Casineb lle bo'n briodol.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Ein bod wedi ein rhestru fel partner gweithredol ar wefan Cymorth i Ddioddefwyr ac yn defnyddio marc ymddiriedaeth Troseddau Casineb ar ein gwefan, mewn ymgyrchoedd recriwtio a mannau priodol eraill.

4.2.3 Byddwn yn sicrhau bod casgliadau perthnasol, yn enwedig rhai a ddefnyddir i gyflwyno'r cwricwlwm, yn dathlu amrywiaeth ac yn annog ymgysylltu gwrth-hiliol.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Canran y bobl sy'n cytuno bod eu hardal leol yn fan lle mae pobl o wahanol gefndiroedd yn cyd-dynnu'n dda *(Arolwg Cenedlaethol Cymru/Arolwg Blynyddol y Rhanddeiliaid)*

4.2.4 Byddwn yn cefnogi'r tîm Cydlyniant Cymunedol rhanbarthol i fonitro tensiynau mewn cymunedau.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Cynhelir cyfarfodydd aml-asiantaethol bob wythnos i fonitro tensiynau, a rhoddir sylw priodol i bryderon.

4.2.5 Byddwn yn cefnogi'r tîm Cydlyniant Cymunedol rhanbarthol i gyflwyno ymgyrch flynyddol yn y cyfryngau i hyrwyddo ymwybyddiaeth, dathlu amrywiaeth a choffáu digwyddiadau hanesyddol perthnasol.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Nifer yr ymgyrchoedd a hyrwyddir bob blwyddyn ar y cyfryngau.

4.2.6 Byddwn yn ymuno â'r rhwydwaith o gymunedau Oed-gyfeillgar ac yn rhoi cynllun gweithredu ar waith sy'n adlewyrchu anghenion poblogaeth sy'n heneiddio.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Ein bod yn aelod o'r rhwydwaith o gymunedau Oed-gyfeillgar ac yn cyflawni amcanion y cynllun gweithredu.

4.3 Sicrhau Ymgysylltu a Chyfranogi

Rydym yn gwerthfawrogi'r cyfraniad y mae trigolion Ceredigion yn ei wneud i'n helpu i ddatblygu a gwerthuso ein gwasanaethau. Rydym eisiau ei gwneud hi'n haws i bawb yng Ngheredigion gael llais, yn enwedig pobl sy'n cael eu tangynrychioli.

Rydym yn cefnogi ymrwymiad Llywodraeth Cymru i weld mwy o bobl sy'n cael eu tangynrychioli yn cymryd rhan mewn democratiaeth, gan gynnwys sefyll am swyddi etholedig. Hefyd rydym yn cefnogi uchelgais y Rhwydwaith Cydraddoldeb Menywod o weld cyfartaledd dynion a menywod mewn gwleidyddiaeth.

Roedd y bobl a atebodd ein harolwg cydraddoldeb yn teimlo mai'r tri grŵp o bobl sy'n cael y profiad gwaethaf wrth ddylanwadu ar benderfyniadau yw pobl o leiafrifoedd ethnig, pobl anabl a phobl ifanc. Roeddent o'r farn mai dynion, pobl hŷn, a siaradwyr Cymraeg sydd â'r profiad gorau o ddylanwadu ar benderfyniadau, ond nodwyd bod pobl hŷn sydd ddim yn defnyddio'r we yn cael eu gadael allan yn fynych hefyd.

Mae gennym fwy o waith i'w wneud i hysbysu rhanddeiliaid fel eu bod yn deall yn well yr hyn y mae'r Cyngor yn ei wneud ac fel eu bod yn gallu cymryd rhan mewn trafodaethau ynghylch newid gwasanaethau. Mae angen i ni wneud hyn mewn ffyrdd amrywiol i wneud yn siŵr fod pawb yn cael cyfle i roi adborth a helpu i lunio gwasanaethau at y dyfodol.

"Mae pethau ar-lein fwyfwy ac mae yna raniad digidol sy'n effeithio'n wael, o bosib, ar bobl hŷn".

"Mae cyfarfodydd ymgynghori etc bron bob amser yn anghyfleus i bobl fyddar. Felly os na allwch chi fod yn bresennol, nid oes cyfle i gael dylanwad".

(Arolwg Cydraddoldeb Rhanbarthol, 2023)

"Mae'r rhan fwyaf o systemau gwneud penderfyniadau yn cael eu rhedeg gan bobl hŷn a phobl hŷn sy'n cyfrannu atyn nhw, felly mae'n gallu bod yn fyd caeëdig".

"O fy mhrofiad i, mae menywod yn cael eu hanwybyddu yn aml pan fyddant yn mynegi barn".

(Arolwg Cydraddoldeb Rhanbarthol, 2023)

Camau i gyflawni'r Amcan Llesiant hwn

4.3.1 Byddwn yn cefnogi rhaglenni a chynlluniau i gynyddu cynrychiolaeth mewn gwleidyddiaeth leol a'r drefn leol o wneud penderfyniadau, yn enwedig ymhlith pobl ifanc, menywod, pobl anabl, pobl LGBTQ+ a phobl o gefndiroedd du ac ethnig leiafrifol.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Bod canran y menywod, pobl anabl, pobl LGBTQ+ a phobl o gefndiroedd du ac ethnig leiafrifol sy'n cymryd rhan mewn gwleidyddiaeth leol a'r drefn leol o wneud penderfyniadau yn adlewyrchu demograffeg poblogaeth Ceredigion (Cyfrifiad 2021).

4.3.2 Byddwn yn datblygu aelodaeth Fforwm Anabledd Ceredigion.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Bod presenoldeb yng nghyfarfodydd y Fforwm yn cynyddu o flwyddyn i flwyddyn a bod yr aelodau'n teimlo eu bod yn rhan o'r drefn leol o wneud penderfyniadau (cyfartaledd presenoldeb 2023 = 6 o bobl).

4.3.3 Byddwn yn gweithio gyda phartneriaid i sefydlu fforwm rhanddeiliaid Du, Asiaidd ac Ethnig Leiafrifol fel y gallwn ddeall yn well enghreifftiau o arfer da.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Sefydlir fforwm rhanddeiliaid Du, Asiaidd ac Ethnig Leiafrifol a bod yr aelodau'n teimlo eu bod yn rhan o'r drefn leol o wneud penderfyniadau.

4.3.4 Byddwn yn gweithio gyda phartneriaid i sefydlu fforwm rhanddeiliaid LGBTQ+ fel y gallwn ddeall yn well enghreifftiau o arfer da.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Sefydlir fforwm rhanddeiliaid LGBTQ+ a bod yr aelodau'n teimlo eu bod yn rhan o'r drefn leol o wneud penderfyniadau.

4.3.5 Byddwn yn datblygu ac yn gwella ein defnydd o blatfformau ymgysylltu ar-lein a'n defnydd o ddulliau ymgysylltu sydd ddim yn ddigidol.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Bod ein pecyn ymgysylltu yn cael ei ddatblygu a'i hyrwyddo. Bod yr Adroddiad Blynyddol ar Ymgysylltu yn adlewyrchu'r dulliau ymgysylltu gwell ac yn cael ei gymeradwyo gan y Cabinet.

4.3.6 Byddwn yn gwella'r ffordd rydym yn rhoi adborth i'r rheiny sydd wedi cymryd rhan yn ein hymgyrchoedd ymgysylltu ac ymgynghori.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Bod ein pecyn ymgysylltu yn cael ei ddatblygu a'i hyrwyddo. Bod yr Adroddiad Blynyddol ar Ymgysylltu yn adlewyrchu'r adborth ac yn cael ei gymeradwyo gan y Cabinet.

4.4 Sicrhau Urddas, Parch a Mynediad at Wasanaethau

DRAFT

Rydym yn cefnogi ymrwymiad Llywodraeth Cymru i sicrhau bod ein gwasanaethau'n cynnwys anghenion penodol pobl LGBTQ+ a phobl o gefndiroedd ethnig gwahanol, p'un a ydynt yn siarad Cymraeg, Saesneg neu ieithoedd eraill.

Mae ein Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant (Mehefin 2022) yn cydnabod bod gofal plant i blant anabl yng Ngheredigion yn gyfyngedig iawn a'i bod hi'n anodd dod o hyd i leoliadau gofal plant lle mae'r staff wedi'u hyfforddi'n drwyadl ac â phrofiad o weithio gyda phlant anabl.

Roedd ein Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant (Mehefin 2022) yn cydnabod bod yna angen am gyfleoedd chwarae yn y Gymraeg ac am weithgareddau ar gyfer un rhyw yn achos plant dros ddeg oed lle bo'u crefydd/diwylliant yn mynnu nad ydynt yn cymysgu.

Roedd ein Asesiad o Lesiant Lleol (Mehefin 2022) yn cydnabod bod angen mwy o ddarpariaeth tai ar gyfer pobl hŷn, a thai â gofal arferol a gofal nyrsio, er mwyn diwallu anghenion pobl hŷn a'u dyhead i aros yn annibynnol a byw yn eu cartref.

Y prif bwnc a drafodwyd yng nghyfarfodydd Fforwm Anabledd Ceredigion yn ystod 2022-23 oedd traffig a'r trefniadau parcio yn nhrefi Ceredigion. Roedd y bobl a atebodd ein harolwg cydraddoldeb yn teimlo bod pobl anabl yn cael profiad llawer gwaeth na gweddill y boblogaeth o ran defnyddio trafnidiaeth a chael mynediad i'r arfordir a'r cefn gwlad.
Roedd y sawl a atebodd ein harolwg cydraddoldeb o'r farn fod pobl anabl yn cael profiad gwaeth, neu lawer gwaeth, na gweddill y boblogaeth o ran defnyddio gwasanaethau. Y carfanau a oedd fwyaf o dan anfantais wedyn oedd pobl o leiafrifoedd ethnig a phobl hŷn.

Rydym eisiau cynyddu'r defnydd a wneir o'r Gymraeg ym mhob elfen o fywyd cyhoeddus Ceredigion er mwyn i bobl fedru byw, dysgu, perthyn a llwyddo drwy gyfrwng y Gymraeg.

Camau i gyflawni'r Amcan Llesiant hwn

"Dim gofal plant ar gael i blant a phobl ifanc anabl yng Ngheredigion naill ai yn ystod y tymor neu yn y gwyliau".

(Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant, 2022)

"Cydbwyso'r angen i gadw'r Gymraeg yn fyw gydag anghenion pobl sydd ddim yn siarad Cymraeg".

"Nid yw hygyrchedd wedi'i wreiddio wastad mewn systemau ar-lein a gall hyn beri anhawster i bobl â gwahanol anableddau".

"Rwy'n 'nabod pobl sydd heb y we o gwbl ac rwy'n gweld eu bod nhw wedi cael eu gadael allan dipyn o lawer o wybodaeth".

"Fel menyw wen mewn perthynas â menyw ddu rwyf wedi profi aflonyddu ar drafnidiaeth gyhoeddus yn y gorffennol ac rwy'n ceisio peidio defnyddio trafnidiaeth gyhoeddus nawr os oes modd".

"Bydden i'n dwlu cael mynediad i'r cefn gwlad ond nid yw'r rhan fwyaf o hwnna chwaith yn hwylus i bobl anabl".

"Anghofir am bobl hŷn ac anabl ac nid ydynt yn cael eu cynnwys wrth wneud gwaith uwchraddio digidol. Gwneir awgrymiadau anymarferol ac maen nhw'n teimlo eu bod yn cael eu gadael ar ôl a'u cau allan".

(Arolwg Cydraddoldeb Rhanbarthol, 2023)

4.4.1 Byddwn yn parhau i fwrw ati i hyrwyddo'r cyfleoedd i ddatblygu Cymraeg Gwaith i ddiwallu anghenion ein gwasanaethau a chefnogi ein diwylliant dwyieithog.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Nifer y gweithwyr sydd wedi gwella eu sgiliau Cymraeg (ar y continwwm).

4.4.2 Byddwn yn parhau i gynnig cyfleoedd cynhwysol ac arbenigol i blant a phobl ifanc anabl gael chwarae a gwneud gweithgareddau corfforol.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Nifer y cyfleoedd cynhwysol ac arbenigol a gynigir neu a ariennir gan y Cyngor a nifer y plant a phobl ifanc anabl sy'n mynychu.

4.4.3 Byddwn yn parhau i gefnogi darpariaeth gofal plant gynhwysol ac arbenigol ar gyfer plant a phobl ifanc anabl.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Nifer y llefydd gofal plant cynhwysol ac arbenigol a gynigir neu a ariennir gan y Cyngor a nifer y plant a phobl ifanc anabl sy'n mynychu.

4.4.4 Byddwn yn sefydlu model integredig o ofal cymunedol a thai yn Nhregaron.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Mae prosiect Cylch Caron wedi'i gwblhau.

4.4.5 Byddwn yn ystyried anghenion pobl anabl wrth gynnal a chadw neu wella palmentydd a ffyrdd (er enghraifft, cyrbiau is a pharcio i'r anabl).

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Bod yr holl waith cynnal a chadw a gwelliannau i balmentydd a ffyrdd yn dilyn canllawiau'r Adran Drafnidiaeth parthed symudedd cynhwysol.

4.4.6 Byddwn yn anelu at gyflawni sgôr o AAA ar gyfer ein gwefan.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Bod dogfennau pdf ddim yn cael eu defnyddio mwyach fel y prif ddull o ddiweddaru gwybodaeth ar ein gwefan.

4.4.7 Byddwn yn parhau i ddatblygu ein ffyrdd o gyfathrebu â'r cyhoedd.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Bod ein pecyn Ymgysylltu yn cael ei ddiweddaru, yn cael ei ddefnyddio'n rheolaidd a rhoddir hyfforddiant ar sut i'w ddefnyddio.

4.4.8 Byddwn yn darparu tai sy'n diwallu anghenion ein cymunedau.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Tystiolaeth o'r angen o ran tai a nifer y cleientiaid o grwpiau penodol a ailgartrefir mewn llety addas.

4.4.9 Byddwn yn adolygu ein Strategaeth Toiledau fel ei bod yn adlewyrchu anghenion poblogaeth sy'n newid, lle bo hynny'n rhesymol ac yn ymarferol bosib.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Bod y Strategaeth Toiledau ddiweddaredig yn adlewyrchu anghenion pobl ag anableddau a phobl â hunaniaethau rhywedd amrywiol.

4.4.10 Byddwn yn gweithio gyda phartneriaid i ddatblygu atebion cynaliadwy a fforddiadwy o ran teithio.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Bod cynllun gweithredu yn cael ei ddatblygu a'i roi ar waith sy'n galluogi mynediad priodol i'n gwasanaethau.

4.4.11 Byddwn yn sicrhau bod egwyddorion Safonau'r Gymraeg yn sail i'r ffordd y mae'r Cyngor yn darparu ei wasanaethau i'r cyhoedd, fel bod defnyddwyr gwasanaethau yn gallu defnyddio'r gwasanaethau hyn drwy'r Gymraeg yn naturiol, os mai dyna'u dewis.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Bod Comisiynydd y Gymraeg yn barnu bod ein Hadroddiad Cydymffurfio yn foddhaol.

4.5 Darparu Addysg Deg a Chynhwysol

DRAFT

Rhaid inni wneud yn siŵr fod plant, pobl ifanc, ac oedolion Ceredigion yn cael mynediad teg a chyfartal i addysg. Mae gan bawb yr hawl i beidio â dioddef gwahaniaethu, bwlio a chamdriniaeth mewn lleoliadau addysgol, gan gynnwys rhai dysgu gydol oes ac addysg bellach.

Roedd ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol diwethaf yn cynnwys cam gweithredu i roi Canllawiau Gwrth-fwlio 2020 Llywodraeth Cymru ar waith. Mae'r canllawiau wedi'u diweddaru i adlewyrchu dyheadau cynllun gweithredu Gwrth-hiliaeth Cymru ac mae angen inni wneud yn siŵr fod ein hysgolion i gyd yn gweithredu'r fersiwn ddiweddaredig.

Rydym yn cefnogi ymrwymiad Llywodraeth Cymru i gefnogi pobl ifanc LGBTQ+ a mynd i'r afael â bwlio homoffobig, deuffobig a thrawsffobig, ac i weithredu dull ysgol gyfan sy'n gwbl gynhwysol o LGBTQ+.

Yn ôl yr ymatebwyr i'n harolwg rhanbarthol, y tri grŵp sy'n cael profiad o fyd addysg sy'n waeth, neu lawer gwaeth, na'r boblogaeth gyffredinol yw pobl anabl, pobl o leiafrifoedd ethnig, a phobl sy'n feichiog neu sydd newydd roi genedigaeth.

"Gwneud yr ysgol yn lle gwell a stopio bwlis".
Gŵyl Plant a Phobl Ifanc, 2023

"Mynnu bod ysgolion yn caniatáu clybiau Pride/ clybiau hunaniaethau eraill. Dim mynnu eu bod yn creu rhai, dim ond bod hawl ganddynt i'w cael nhw".
Pride Aberystwyth, 2023

"Er ei bod hi'n ysgol cyfrwng Cymraeg, mae'r plant yn siarad Saesneg gyda'u ffrindiau – mae'n dorcalonnus ein bod yn mynd â'n plant i ysgol Gymraeg a'u bod nhw wedyn yn siarad Saesneg."

"Gyda'r cyllid yn fach, mae cael cymorth i ddisgyblion ag anabledd ym myd addysg yn gallu bod yn her".

Arolwg Cydraddoldeb, 2023

Camau i gyflawni'r Amcan Llesiant hwn

4.5.1 Byddwn yn mabwysiadu ac yn gweithredu canllawiau trawsryweddol cenedlaethol Llywodraeth Cymru.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Bod y Cabinet yn cymeradwyo mabwysiadu'r canllawiau trawsryweddol cenedlaethol a'u bod yn cael eu rhoi ar waith yn ysgolion Ceredigion.

4.5.2 Byddwn yn anelu at sicrhau bod Cyrff Llywodraethu Ysgolion yn cynrychioli rhychwant amrywiaeth y disgyblion a geir yn y lleoliad addysg.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Canran y cyrff llywodraethu ysgolion y mae eu haelodau yn adlewyrchu amrywiaeth y disgyblion a geir yn y lleoliad.

4.5.3 Byddwn yn sicrhau bod y polisïau gwrth-fwlio mewn ysgolion a lleoliadau addysg yn adlewyrchu fersiwn ddiweddaredig Llywodraeth Cymru o'r canllawiau gwrth-fwlio, 'Hawliau, Parch, Cydraddoldeb'.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Bod y Cabinet yn cymeradwyo mabwysiadu canllawiau gwrth-fwlio Llywodraeth Cymru a'u bod yn cael eu rhoi ar waith yn ysgolion Ceredigion.

4.5.4 Byddwn yn gweithredu ein Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 2022-32

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Bod y gwaith o weithredu'r cynllun yn mynd rhagddo fel y cynlluniwyd a bod adroddiadau monitro yn cael eu cymeradwyo gan y Cabinet.

4.5.5 Byddwn yn gwella'r ddarpariaeth addysgol a'r canlyniadau i blant ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY) ac yn lleihau'r bwlch cyrhaeddiad rhwng plant heb ADY a'r rheiny gydag ADY.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Bod yr holl ddisgyblion sydd ag ADY yn gwneud cynnydd priodol a bod tystiolaeth o hyn drwy gyfrwng data ar gyrhaeddiad disgyblion ADY ym mhob cyfnod allweddol.

4.5.6 Byddwn yn parhau i gefnogi pobl hŷn a phobl anabl i fanteisio ar dechnolegau digidol, ac i gydnabod manteision bod ar-lein.

Sut fyddwn yn mesur llwyddiant:

Nifer y bobl dros 50 oed a nifer y bobl ag anabledd neu anghenion dysgu ychwanegol sy'n cofrestru gyda Dysgu Bro ar gyfer dosbarth/gweithdy ar lythrennedd digidol.

5. Casgliad

Bydd y Cynllun Cydraddoldeb Strategol drafft hwn yn awr yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu er mwyn cael adborth cyn ei gyflwyno i'r Cabinet ym mis Hydref 2023.

Unwaith y bydd wedi ei gymeradwyo, bydd ymgynghoriad cyhoeddus yn cael ei gynnal ar y cynllun drafft yn ystod y gaeaf, 2023. Pan ddaw'r ymgynghoriad cyhoeddus i ben ac y gwneir unrhyw newidiadau gofynnol, bydd y cynllun terfynol yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu er mwyn cael adborth cyn ei gyflwyno gerbron Cabinet Cyngor Ceredigion ym mis Chwefror 2024.

Bwriedir cyhoeddi Cynllun Cydraddoldeb Strategol newydd 2024-28 ar ein gwefan erbyn y 1af o Ebrill 2024.

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

Asesiad Cydraddoldeb Ceredigion 2023

Adroddiad dadansoddi yn dilyn yr ymgyrch ymgysylltu

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

Cynnwys

1. Y Dull 2

2. Ymatebion i'r Arolwg Cydraddoldeb 5

3. Sylwadau a phrofiad bywyd 9

- 3.1 Addysg 9
- 3.2 Gwaith a Lefelau Cyflog 10
- 3.3 Safonau Byw 11
- 3.4 Iechyd 13
- 3.5 Trosedd a Mynediad at Gyfiawnder 14
- 3.6 Dylanwadu ar benderfyniadau 15
- 3.7 Mynediad at Wybodaeth a Gwasanaethau Digidol 16
- 3.8 Cyd-dynnu yn y gymuned 16
- 3.9 Effaith digwyddiadau ers yr arolwg cydraddoldeb diwethaf yn 2019 17

4. Casgliad 18

1. Y Dull

Cynhaliwyd ymgyrch ymgysylltu ranbarthol i gasglu adborth cychwynnol ynglŷn â chydraddoldeb yn ardal Dyfed Powys. Cynhaliwyd yr ymgyrch rhwng 22 Mai 2023 a 2 Awst 2023.

Mae grŵp Cydraddoldeb ac Amrywiaeth Canolbarth a Gorllewin Cymru yn cynnwys Cynghorau Sir Ceredigion, Powys, Sir Gaerfyrddin a Sir Benfro, Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda a Bwrdd Iechyd Addysgu Powys, Heddlu Dyfed-Powys, Swyddfa Comisiynydd Heddlu a Throseddu Dyfed Powys, Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru, Cynghorau Gwirfoddol pob sir (CAVO, CAVS, PAVO a PAVS), Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant, Prifysgol Aberystwyth ac Awdurdodau Parciau Cenedlaethol Arfordir Penfro a Bannau Brycheiniog.

Gyda'n gilydd fe wnaethom ni greu arolwg (a oedd ar gael yn Gymraeg, Saesneg, Wcreineg, Rwsieg, Pwyleg a Rwmaneg ac ar ffurf Hawdd ei Ddeall) a phoster dwyieithog. Gwahoddwyd pobl i gwblhau'r arolwg ar-lein neu i ofyn am gopi papur yn ein llyfrgelloedd a'n canolfannau hamdden neu drwy'r post trwy wasanaeth Clic.

Yng Ngheredigion anfonwyd neges e-bost at y rhestr isod o randdeiliaid gan gynnwys dolen i'r wybodaeth ar-lein a chopïau o'r arolwg a'r poster. Gofynnwyd i bawb gwblhau'r arolwg, arddangos y poster a rhannu'r wybodaeth gyda'u rhwydweithiau. Gofynnwyd iddynt gysylltu â ni os byddai angen copïau o'r arolwg arnynt neu os byddai angen anfon poster atynt.

Rhestr rhanddeiliaid Cyngor Sir Ceredigion:

- Fforwm Darparwyr Gwasanaethau Plant a Phobl Ifanc (105 o aelodau)
- Grŵp Blynyddoedd Cynnar, Gofal Plant a Chwarae (42 o aelodau)
- Gweithgor Cydraddoldeb Cyngor Ceredigion (46 aelod)
- Cynghorwyr Sir Ceredigion
- Clercod Cynghorau Tref a Chymuned Ceredigion
- Aelodau'r Fforwm Anabledd (55 unigolyn/grŵp drwy e-bost ynghyd â 199 trwy eu tudalen ar Facebook)
- Coleg Ceredigion
- Hyfforddiant Ceredigion
- Grŵp Lleisiau Mamolaeth y Bwrdd Iechyd
- Gwasanaethau ysgolion

Cafodd y wybodaeth ei rhoi ar safle MS Teams y Cyngor Ieuenctid ac ar safle MS Teams staff Cyngor Ceredigion. Fe'i hyrwyddwyd hefyd ar y cyfryngau cymdeithasol a thrwy ddatganiad i'r wasg ar 25/05/2023.

Fodd bynnag, nid ydym yn dibynnu ar yr arolwg ar-lein yn unig. Mae gennym ffynhonnell dda o dystiolaeth yn dilyn ymgyrchoedd ymgysylltu blaenorol a gynhaliwyd gan Gyngor Ceredigion a Llywodraeth Cymru. Mae'r data hwn wedi cyfrannu at y gwaith o adolygu ein Hamcanion Cydraddoldeb presennol a datblygu ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol newydd ar gyfer 2024-28.

Casglwyd llawer o wybodaeth ansoddol yn sgil y sylwadau a gyflwynwyd yn yr arolwg ar-lein. Casglwyd rhagor o ddatganiadau yn nigwyddiad 'Pride' Aberystwyth ym mis Ebrill 2023 ac yng Ngŵyl Plant a Phobl Ifanc Ceredigion ym mis Awst 2023.

Cafwyd trafodaethau hefyd yn ystod cyfarfodydd gyda'r Fforwm Anabledd a'r Fforwm Darparwyr Gwasanaethau Plant a Phobl Ifanc ym mis Gorffennaf 2023. Gallwch chi weld detholiad o'r sylwadau hyn yn Adran 3.

Ymgyrchoedd ymgysylltu ac ymgynghori lleol perthnasol

- Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant (Mehefin 2022)
- Asesiad o Ddigonolrwydd Chwarae (Mehefin 2022)
- Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion (Mawrth 2022)
- Hunanasesiad Oed-gyfeillgar Ceredigion (2022-23)

Ymgyrchoedd ymgysylltu ac ymgynghori cenedlaethol perthnasol

- Cynllun Gweithredu Cymru Gwrth-hiliol | GOV. CYMRU (Gorffennaf 2022)
- Cynllun Gweithredu LHDTC+ Llywodraeth Cymru (Chwefror 2023)

Mae gweithgor Cydraddoldeb Strategol Ceredigion yn cyfarfod yn rheolaidd. Rydym wedi trafod ein hymateb lleol i Gynllun Gweithredu Cymru Gwrth-hiliol a Chynllun Gweithredu LHDTC+ Cymru. Rydym wedi nodi'r camau y mae angen eu cymryd i ddangos ein hymrwymiad i Siarter Troseddau Casineb, Cymorth i Ddioddefwyr, y gwnaeth y Cyngor ymrwymo iddo yn 2022. Rydym hefyd yn cydnabod bod angen gwneud mwy o waith ar rai o'r camau gweithredu yn ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol presennol.

Mae Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru wedi mynegi pryderon penodol am y ddibyniaeth gynyddol ar ddulliau cyfathrebu ar-lein am nad oes gan lawer o bobl hŷn fynediad atynt.

Rydym hefyd wedi ystyried adborth gan 170 o blant ac 84 o rieni mewn sesiynau chwarae yng Ngheredigion ynghylch ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar Dlodi Plant. Gofynnwyd iddynt, "Pa dri pheth fyddai'n gwneud y gwahaniaeth mwyaf i blant a'u teuluoedd, yn awr ac yn y dyfodol?" Yr ymateb pennaf oedd, "help gyda chostau bwyd, tanwydd a thai" a'r ail ymateb mwyaf poblogaidd oedd "cael eu trin â pharch waeth beth fo'u hoedran, rhyw, anabledd neu ethnigrwydd."

2. Ymatebion i'r Arolwg Cydraddoldeb

Cwblhaodd 237 o ymatebwyr yr arolwg cydraddoldeb rhanbarthol. Roedd 72 o'r ymatebion o Geredigion. Roedd 67 o'r rhain gan unigolion a 5 oddi wrth sefydliadau (Partneriaeth Natur Lleol Ceredigion, Cyngor Sir Ceredigion, Cyngor Tref Llandysul a Chynghorau Cymuned Llangwyryfon a Llanrhystud). Ni chafwyd unrhyw gopïau papur.

Roedd 73 ymateb o Sir Gaerfyrddin, 28 o Bowys, 60 o Sir Benfro, 3 o Abertawe ac 1 o ardal 'Hywel Dda'.

Ar gyfartaledd, 0.7% yw'r gyfradd ymateb ar gyfer ymgynghoriadau cyhoeddus yn y DU. Roedd ymateb Ceredigion i'r arolwg yn is (0.1% o'r boblogaeth). Fodd bynnag, roedd y gyfradd ymateb gan bobl sy'n rhannu nodweddion a warchodir gan y Ddeddf Cydraddoldeb yn gyffredinol uwch na'r boblogaeth yn gyffredinol. Gallwch weld enghreifftiau yn y graffiau isod.

Ffigur 1.

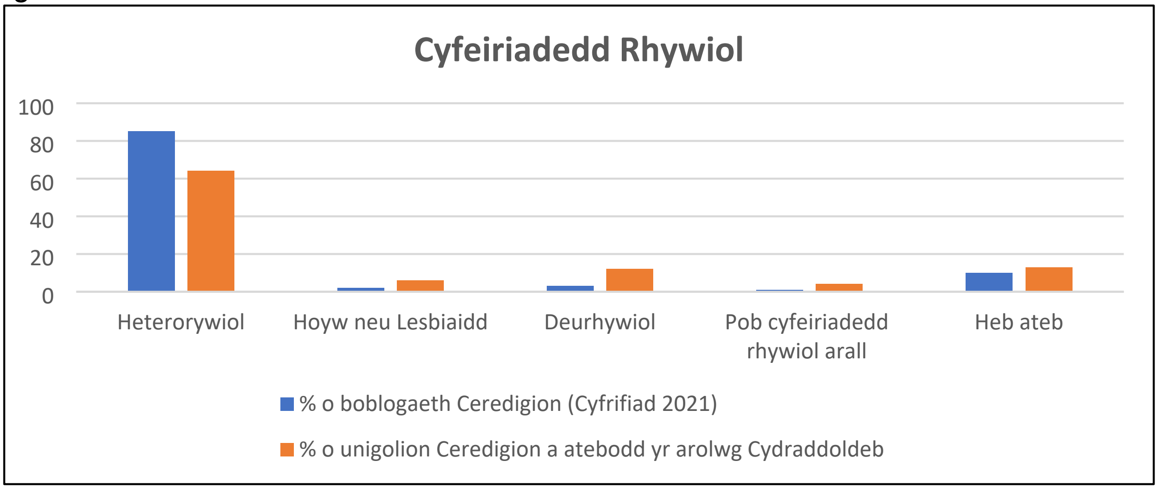

Ffigur 2.

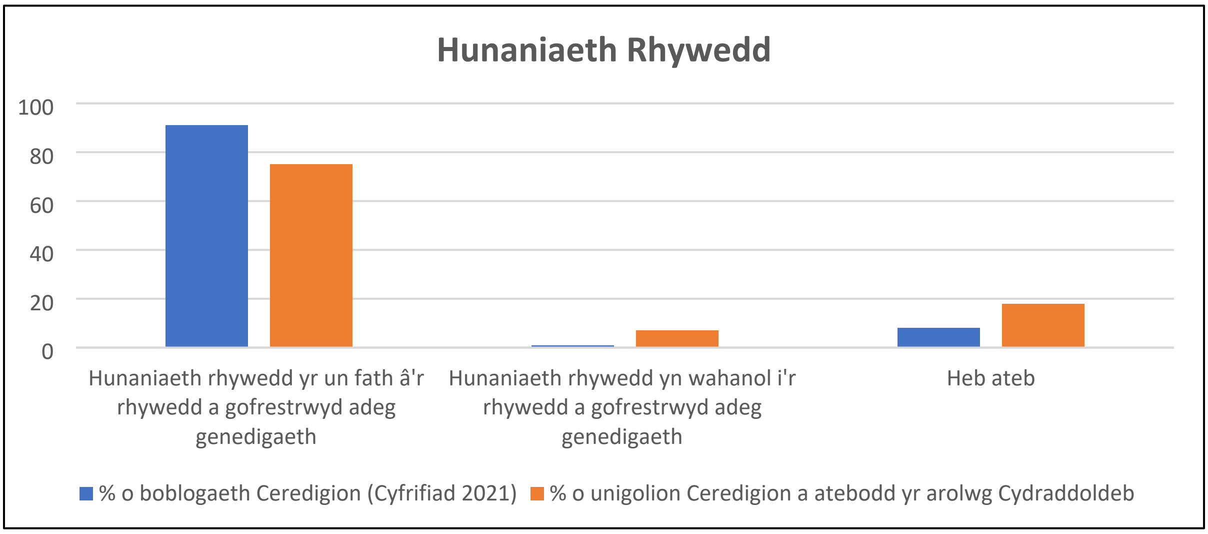

Ffigur 3.

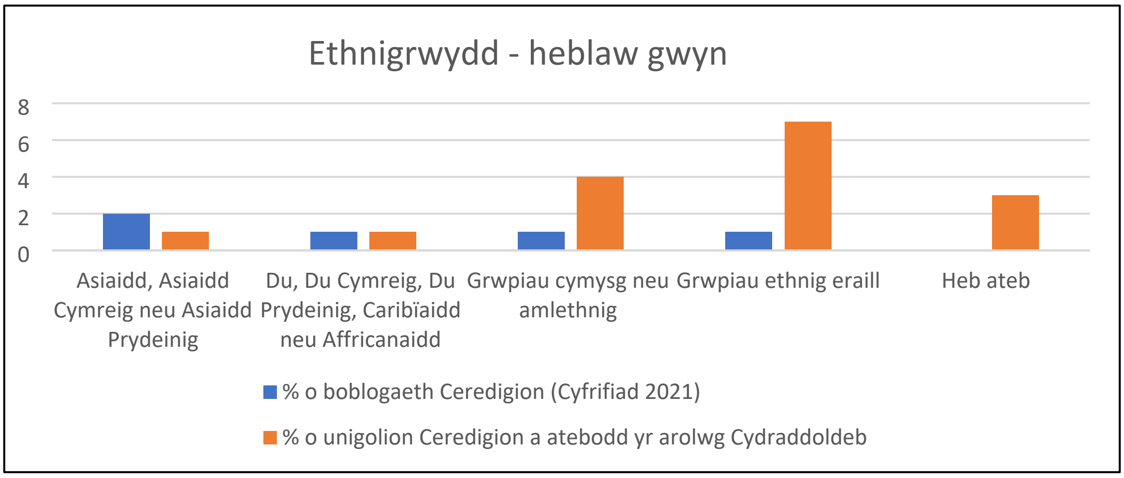

Ffigur 4.

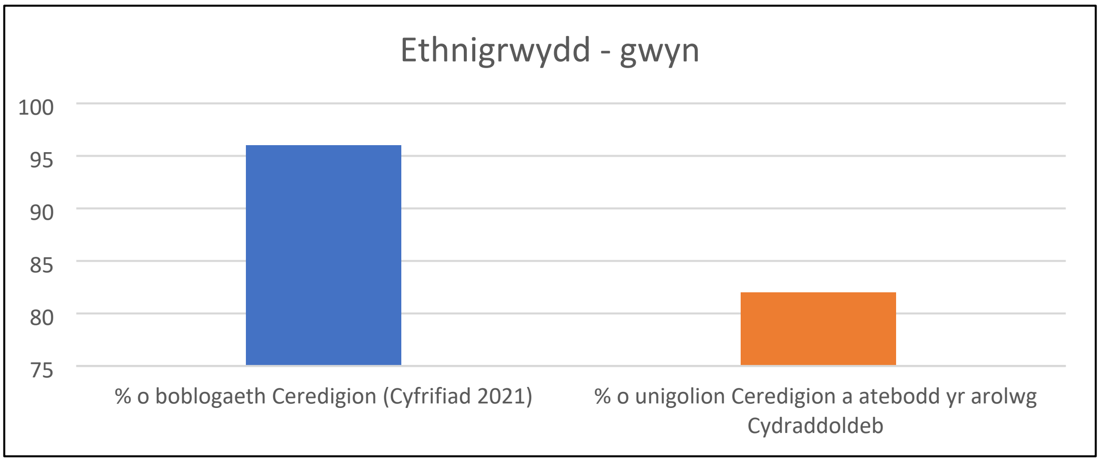

Ffigur 5.

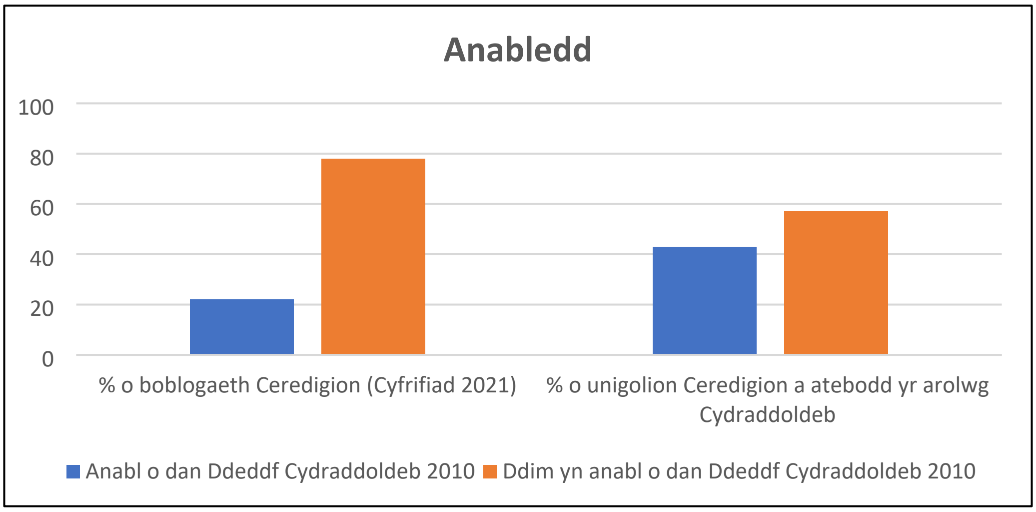

Gofynnodd ein harolwg cydraddoldeb rhanbarthol a oedd pobl yn teimlo bod grwpiau penodol o bobl wedi cael gwell profiad neu waeth profiad na'r boblogaeth yn gyffredinol mewn chwe agwedd ar fywyd.

Dyma'r grwpiau penodol:

- Pobl anabl
- Pobl o leiafrif ethnig
- Lesbiaid, pobl hoyw neu ddeurywiol
- Pobl anneuaidd
- Pobl drawsrywiol
- Pobl ifanc (25 oed neu'n iau)
- Pobl hŷn (65 oed neu'n hŷn)
- Menywod
- Dynion
- Pobl sengl
- Pobl sydd mewn perthynas
- Cymry Cymraeg
- Pobl sy'n feichiog neu sydd wedi rhoi genedigaeth yn ddiweddar
- Aelodau o Gymuned y Lluoedd Arfog

Dyma'r chwe agwedd ar fywyd a oedd dan sylw:

1. Addysg
2. Gwaith a lefelau cyflog
3. Safonau byw (mynediad at ofal a chymorth, tai, trafnidiaeth a hamdden)
4. Iechyd
5. Troseddau a mynediad at gyfiawnder
6. Cymryd rhan (mynediad at wybodaeth, dylanwadu ar benderfyniadau, cyd-dynnu yn y gymuned)

Mae'r tabl isod yn dangos y 3 grŵp yr oedd y bobl a atebodd ein harolwg yn teimlo bod ganddynt brofiad gwaeth neu lawer gwaeth o'r chwe agwedd ar fywyd.

Y grwpiau a oedd yn ymddangos amlaf yn y tri chategori uchaf oedd:

- Pobl anabl (14 waith)
- Pobl o leiafrif ethnig (11 waith)
- Pobl hŷn (6 waith)
- Pobl drawsrywiol a phobl sy'n feichiog/wedi rhoi genedigaeth yn ddiweddar (4 waith)
- Pobl ifanc (3 waith),
- Lesbiaid, pobl hoyw neu bobl ddeurywiol (ddwywaith)
- Menywod (unwaith)

Y Chwe Agwedd ar Fywyd		Profiad gwaeth neu lawer gwaeth
Addysg	**1**	Bod yn anabl
	2	Bod o leiafrif ethnig
	3	Bod yn feichiog/wedi rhoi genedigaeth yn ddiweddar
Gwaith	**1**	Bod yn anabl
	2	Bod o leiafrif ethnig a bod yn berson hŷn (65+)
	3	Bod yn feichiog/wedi rhoi genedigaeth yn ddiweddar
Lefelau cyflog	**1**	Bod yn berson ifanc (dan 25 oed)
	2	Bod yn anabl
	3	Bod yn fenyw
Mynediad at ofal a chymorth	**1**	Bod yn anabl
	2	Bod o leiafrif ethnig
	3	Bod yn drawsrywiol
Tai	**1**	Bod yn anabl
	2	Bod o leiafrif ethnig
	3	Bod yn berson ifanc (dan 25 oed)
Mynediad i Drafnidiaeth	**1**	Bod yn anabl
	2	Bod yn berson hŷn (65+)
	3	Bod yn feichiog/wedi rhoi genedigaeth yn ddiweddar
Hamdden a mynediad i'r arfordir a chefn gwlad	**1**	Bod yn anabl
	2	Bod yn berson hŷn (65+)
	3	Bod yn feichiog/wedi rhoi genedigaeth yn ddiweddar
Iechyd	**1**	Bod yn anabl
	2	Bod o leiafrif ethnig
	3	Bod yn berson hŷn (65+)
Profiad o droseddu	**1**	Bod o leiafrif ethnig
	2	Bod yn anabl
	3	Bod yn lesbiaid, hoyw neu ddeurywiol a bod yn drawsrywiol
Mynediad at wasanaethau cyfiawnder	**1**	Bod o leiafrif ethnig
	2	Bod yn anabl
	3	Bod yn drawsrywiol
Dylanwadu ar benderfyniadau	**1**	Bod o leiafrif ethnig
	2	Bod yn anabl
	3	Bod yn berson ifanc (dan 25 oed)
Mynediad at wybodaeth a gwasanaethau digidol	**1**	Bod yn berson hŷn (65+)
	2	Bod yn anabl
	3	Bod o leiafrif ethnig
Cyd-dynnu yn y gymuned	**1**	Bod yn anabl
	2	Bod o leiafrif ethnig
	3	Bod yn lesbiaidd, hoyw neu ddeurywiol a bod yn drawsrywiol
Ansawdd bywyd ers 2019	**1**	Bod yn anabl
	2	Bod yn berson hŷn (65+)
	3	Bod o leiafrif ethnig

3. Sylwadau a phrofiad bywyd

(Mae'r holl sylwadau wedi'u cymryd o'r ymatebion i'r arolwg cydraddoldeb rhanbarthol oni nodir yn wahanol).

3.1 Addysg

Fel merch ddeurywiol, cefais brofiad o fwlio yn yr ysgol (ymhell yn ôl mewn rhanbarth gwahanol) a wnaeth ddifrodi fy addysg. Ers hynny, rwyf wedi ei chael hi'n anodd sicrhau mynediad i addysg oedolion er mwyn unioni hyn. Rwyf bellach yn 64 oed ac rwy'n dal i wynebu rhwystrau o ran cael y cyfleoedd addysgol yr wyf yn chwilio amdanynt.

Ceir anghysondeb yn y ddarpariaeth addysg a'r adnoddau i ysgolion ac adrannau ffrwd Cymraeg, ac mae hyn yn golygu bod gan y rhai mewn grwpiau sydd heb gynrychiolaeth ddigonol lai o fynediad at adnoddau dysgu.

Er bod y plant mewn ysgol ddynodedig Gymraeg, maent yn siarad Saesneg gyda'u ffrindiau - mae'n dorcalonnus bod ein plant yn mynd i ysgol Gymraeg a'u bod wedyn yn siarad Saesneg.

Mae Ceredigion yn ffafrio'r rheiny sy'n siarad Cymraeg. Mae'r addysg mewn ysgolion uwchradd o safon uwch os ydyw drwy gyfrwng y Gymraeg o gymharu â'r Saesneg.

Dylai myfyrwyr traws a hoyw gael eu hamddiffyn rhag bwlio a dylai pobl draws gael eu cynnwys yn yr addysg a ddarperir mewn ysgolion Cynradd ac Uwchradd. (Pride Aberystwyth, 2023).

Dylid ei gwneud hi'n ofynnol i ysgolion ganiatáu clybiau Pride/clybiau hunaniaethau eraill. Ni ddylid mynnu eu bod yn cael eu sefydlu ond dylid eu caniatáu. *(Pride Aberystwyth, 2023)*

Addysg ryw o ansawdd dda sy'n draws-gyfeillgar a chwiar-gyfeillgar ym mhob ysgol. *(Pride Aberystwyth, 2023)*

Gwnewch yr ysgol yn lle gwell a stopiwch y bwlis. *(Gŵyl Plant a Phobl Ifanc, 2023)*

Gwell gweithgareddau ar gyfer addysgu gartref. *(Gŵyl Plant a Phobl Ifanc, 2023)*

3.2 Gwaith a Lefelau Cyflog

Dwi'n Affricanwr. Rwyf wedi ymgeisio am swyddi ac nid wyf wedi cael fy newis ar gyfer y cam cyntaf, ond mae'r swyddi dan sylw yn dal i fod ar y llwyfannau hysbysebu. Yn amlwg, mae hiliaeth yn chwarae rhan enfawr.

Dylai pob gwasanaeth cyhoeddus ddarparu mwy o hyfforddiant gwrth-hiliaeth, cyflogi staff o gefndiroedd amrywiol, a sylweddoli y gall pobl ddu hefyd fod yn Gymry a pherthyn.

Gwella prosesau recriwtio ar gyfer pobl o leiafrifoedd ethnig a sicrhau bod mannau yn hygyrch i bobl anabl.

Gwell hyfforddiant. Mwy o amrywiaeth o ran recriwtio a phenodiadau. A yw'r uwch swyddogion yn y gwasanaethau cyhoeddus yn mynd ar gyrsiau hyfforddi ynglŷn â rhagfarn ddiarwybod?

Mae'n haws i bobl sy'n gallu siarad Cymraeg gael swyddi oherwydd mae'r Gymraeg yn un o ofynion nifer o swyddi. Mae ganddyn nhw lai o gystadleuaeth mewn cyfweliadau oherwydd bod nifer y siaradwyr Cymraeg yn llai. Nid wyf wedi gallu ymgeisio am swyddi (swyddi yr wyf fel arall yn fwy na chymwys i'w gwneud) am nad wyf yn rhugl yn y Gymraeg. Rwy'n credu bod hyn yn lleihau amrywiaeth yn y gweithle oherwydd mae'n anoddach dysgu Cymraeg oni bai eich bod eisoes wedi'ch amgylchynu gan siaradwyr Cymraeg ac yn rhan o'r criw Cymraeg, felly dim ond cyfran fach o'r gymuned sydd wedi'i chynnwys.

Mae'n rhaid i chi fod yn barod i siarad Saesneg er mwyn medru gwneud y rhan fwyaf o swyddi. Wrth weithio yng Nghymru, mae pobl wedi gwneud sylwadau ar fy acen Gymraeg pan dwi'n siarad Saesneg.

Nid yw pob Cymro yn gallu neu eisiau siarad Cymraeg. Mae'n cael ei gorfodi ac mae'n arwain at wahaniaethu yn y gwaith ac ym maes gofal iechyd. Mae'n teimlo fel petai hyn yn ymylu ar fod yn hiliaeth. Dylai fod yn ddewis personol.

Mae Ceredigion yn blaenoriaethu ac yn cefnogi'r rheiny sy'n siarad Cymraeg wrth roi cyfleoedd o ran cyflogaeth / enillion, yn enwedig y rheiny sy'n gweithio o fewn y cyngor. Ychydig iawn o gyfleoedd sydd ar gael i bobl anabl.

Tocenistaidd yw'r cyfleoedd gwaith i bobl anabl ac nid yw cyrff cyhoeddus yn gwneud digon i hyrwyddo a recriwtio pobl anabl yn y gwaith y tu hwnt i swyddi sydd â chyflogau is. Mae rhwystrau ychwanegol yn y gwasanaethau cyhoeddus megis y gofyniad i siarad Cymraeg sy'n gwahaniaethu'n anuniongyrchol yn erbyn pobl fyddar gan nad oes cyrsiau Cymraeg hygyrch ar gael i bobl fyddar drwy Gymru gyfan.

Gwell cyfleoedd gwaith. *(Gŵyl Plant a Phobl Ifanc, 2023)*

Tâl gwell i Gynorthwywyr Addysgu. *(Gŵyl Plant a Phobl Ifanc, 2023)*

Rhowch y cyfle i weithwyr werthuso eu rheolwyr llinell yn ddienw; caniatewch i bobl weithio gartref lle bynnag y bo hynny'n bosibl, yn enwedig pobl ag anableddau

3.3 Safonau Byw

Mae'r sylwadau hyn yn ymwneud â mynediad at ofal a chymorth, tai, trafnidiaeth, hamdden a mynediad i'r arfordir a chefn gwlad.

Trefnwch gludiant rheolaidd fel y gall pobl gael mynediad at wasanaethau. Hefyd, ewch ati i wella gwasanaethau lleol gan wella mynediad a sicrhau clybiau ymarfer corff fforddiadwy a grwpiau cymorth.

Gweithiwch nosweithiau a phenwythnosau/gwyliau banc fel y mae eraill yn ei wneud er mwyn bod yn fwy hygyrch. Dewch â'r staff yn ôl i'r gymuned fel y gallwn ni alw i mewn a'u gweld! Rhowch y gorau i ddibynnu ar wirfoddolwyr ac ewyllys da.

Ailgyflwynwch ganolfannau dydd yn y sir i gynorthwyo gofalwyr.

Yng Ngheredigion, does dim gofal plant ar gael i blant a phobl ifanc anabl yn ystod y tymor nac ychwaith adeg gwyliau ysgol. Mae hon yn broblem hirdymor ac mae wedi fy atal rhag dychwelyd i weithio yn y sector gofal iechyd. *(Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant 2022)*

Mae gan fy mab anghenion lluosog a chymhleth ac mae'n mynd i leoliad addysgol gydag adnoddau a reolir gan yr awdurdod lleol. Ar hyn o bryd does dim darpariaeth ar ôl ysgol yn fy nhref leol ac er ein bod wedi cael taliadau uniongyrchol i'w helpu i fynychu gweithgareddau cyfoethogi ar ôl ysgol, does dim Cynorthwywyr Personol yn ymgeisio am y swydd. *(Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant 2022)*

Wrth ofalu am blant ag anghenion cymhleth mae yna lawer o oriau hyfforddi er mwyn sicrhau y gallwn ni ddiwallu anghenion plant unigol. Mae hyn yn gost ychwanegol i'n cyllideb staffio ac nid yw hyn yn cael ei ystyried wrth ddyrannu unrhyw gymorth ariannol. *(Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant 2022)*

Mae gwarchodwyr plant cyfrwng Cymraeg yn cael eu bwcio ymlaen llaw (rhestr aros) ac maen nhw'n gyfyngedig iawn. Mae'n bwysig i ni fel teulu i gael lleoliad Cymraeg iaith gyntaf ar gyfer ein plant gan ein bod yn Gymry Cymraeg, dyw llawer o'r gwarchodwyr plant ddim yn rhugl nac yn hyderus yn y Gymraeg fel iaith gyntaf. *(Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant 2022)*

Mae angen gwell hyfforddiant arnoch ar ddelio â sefyllfaoedd sy'n ymwneud ag oedolion sydd â chyflyrau meddygol ac mae angen i swyddogion yr heddlu fod yn drugarog wrth ddelio â'r sefyllfaoedd hyn.

Nid oedd fy merch a'i phartner a oedd yn eu 30au canol yn gallu dod o hyd i unman i fyw yng Ngheredigion a bu'n rhaid iddyn nhw symud i Sir Benfro – yr unig le yr oedden wedi medru dod o hyd i rywle i fyw – llwyddon nhw i brynu tŷ yno.

Yn gyffredinol, mae'n ymddangos bod y sefyllfa dai yn erchyll - mae costau rhent a phrisiau tai yn hurt ac mae ansawdd y stoc dai yn annigonol. Hefyd, mae'r grantiau cyfredol ar gyfer inswleiddio'r stoc dai hŷn yn debygol o greu problemau difrifol yn y dyfodol gan fod yr hyn a ddefnyddir yn anaddas.

Gwyddom fod menywod a phobl LHDTC+ yn llawer mwy tebygol na dynion o ddioddef cam-drin domestig gan gynnwys trais, cam-drin emosiynol, cam-drin rhywiol a cham-drin ariannol sy'n golygu bod mwy o angen gwasanaethau tai arnynt. Hefyd, maent yn fwy tebygol o wynebu gwahaniaethu gan ddarparwyr tai. Mae fy mhrofiad personol yn adlewyrchu hyn.

Mae rhan fwyaf y landlordiaid preifat yn gwrthod pobl anabl oherwydd nad ydyn nhw am dalu am unrhyw addasiadau. Mae pobl anabl hefyd yn fwy tebygol o fod angen budd-daliadau, oherwydd mae bod yn anabl yn hynod o ddrud; ac mae landlordiaid preifat yn aml yn gwrthod rhentu i bobl sy'n derbyn budd-daliadau er bod hynny'n anghyfreithlon.

Rydym i gyd wrth ein bodd yn byw yn ein cartrefi ein hunain, ond mae angen i ni archwilio sut beth fyddai byw ar y cyd. Mae angen cynnal adolygiad gan edrych ar drefniadau rhannu llety i leihau unigrwydd ac ystyried datblygiadau newydd a fyddai'n ei gwneud hi'n haws i bobl wrth iddyn nhw heneiddio. *(Hunanasesiad Oed-gyfeillgar 2022/23)*

Mwy o dai fforddiadwy i brynwyr tro cyntaf. *(Gŵyl Plant a Phobl Ifanc, 2023)*

Mae pobl o liw a phobl LHDT+ yn fwy tebygol o ddioddef troseddau casineb mewn mannau cyhoeddus gan gynnwys ar drafnidiaeth gyhoeddus. Rwy'n fenyw wen sydd mewn perthynas â menyw ddu ac rwyf wedi wynebu aflonyddu ar drafnidiaeth gyhoeddus yn y gorffennol ac o'r herwydd, rwyf bellach yn osgoi defnyddio trafnidiaeth gyhoeddus os oes modd.

Pe bawn i'n gallu cyrraedd gweithleoedd ar ddydd Sul, byddwn i'n byw'r freuddwyd. Yn lle hynny, mae'r straen o chwilio am waith yn golygu nad wyf ond yn cael awr o gwsg bob nos. Does neb eisiau rhywun sy'n methu â gweithio ar ddydd Sul.

Nifer cyfyngedig iawn o lefydd sydd yna i deithwyr anabl ar fysiau a phrin yw'r tacsis hygyrch. Mae pobl hŷn yn dibynnu ar fysiau ac mae'r gwasanaethau yn cael eu torri. Ar ben hynny, mae'r modd y rhoddir gwybod i bobl am newidiadau yn ofnadwy.

Nid yw'n rhwydd i bobl anabl na phobl sydd â phroblemau iechyd gael mynediad i lwybr yr arfordir a thraethau yng Ngheredigion – mae'r llwybr yn gul iawn ac mae'n erydu mewn cryn dipyn o lefydd. Mae angen sicrhau bod modd i bobl anabl gael mynediad i draethau ac mae angen trafnidiaeth gyhoeddus reolaidd i'r traethau hyn hefyd.

Bygi traeth er mwyn medru cael mynediad i'r traeth *(Ymarfer ymgysylltu â phobl hŷn 2022/2023)*

Diffyg palmentydd ar gyfer sgwteri symudedd a phroblemau o ran symud. *(Hunanasesiad Oed-gyfeillgar 2022/23)*

Ni allaf gael mynediad i lwybr yr arfordir gan nad yw'n addas i bobl anabl. Byddwn wrth fy modd yn cael mynediad i gefn gwlad ond nid yw'r rhan fwyaf o'r llwybrau hyn yn addas i bobl anabl chwaith. Byddwn wrth fy modd yn gweld llwybrau pridd sy'n fwy llydan a fyddai'n addas ar gyfer ffrâm gerdded ar olwynion neu gadair olwyn ac nid llwybrau tarmac gan y byddent yn eu difetha.

Bron yn ddieithriad, mae grisiau yn rhan o bob cyfleuster sydd wedi'i ddynodi ar gyfer yr anabl. Un enghraifft o hyn yw'r ganolfan hamdden. Yn aml, mae teuluoedd cyfan yn defnyddio'r ystafelloedd newid i'r anabl, boed hynny yn y pwll nofio neu

rannau eraill o'r ganolfan hamdden. Hefyd, o bryd i'w gilydd, maent ar gau am nad ydynt yn cael eu glanhau'r un pryd â'r ystafelloedd newid arferol.

Yn aml, nid yw pobl draws yn medru cael mynediad i ystafelloedd newid am nad ydynt yn teimlo'n ddiogel yn y prif ystafelloedd newid. Mae fy ffrindiau wedi wynebu aflonyddu. Mae angen mwy o ystafelloedd newid ar gyfer teuluoedd ac ystafelloedd newid preifat fel nad oes angen defnyddio'r ystafelloedd newid sydd wedi'u neilltuo ar gyfer yr anabl.

Mae toiledau yn holl bwysig. Dylai fod cyfleusterau newid ar gael ar gyfer oedolion a phlant. Faint o incwm sydd wedi'i greu o godi tâl am ddefnyddio toiledau? (*Hunanasesiad Oed-gyfeillgar 2022/23)*

Gadewch i bobl draws wneud pi-pi mewn heddwch. *(Pride Aberystwyth, 2023)*

Fel dyn trawsryweddol, rwy'n poeni bob dydd am fy hawliau dynol. Dim ond mater o amser yw hi hyd nes y daw'r dydd pan na fydd hawl gennyf ddefnyddio toiledau cyhoeddus y dynion.

Mwy o glybiau ar gyfer plant 4 oed. *(Gŵyl Plant a Phobl Ifanc, 2023)*

Clybiau 14+ i bobl ifanc *(Gŵyl Plant a Phobl Ifanc, 2023)*

Mae'n ymddangos mai ychydig iawn sydd yna ar gyfer pobl ifanc rhwng 10 oed a'u hugeiniau cynnar mewn ardaloedd gwledig. Mae fy merch a'm hwyrion sydd o dan 5 oed eisiau symud i'm pentref – byddai hyn yn wych nawr ond heb gar na thrafnidiaeth gyhoeddus, bydd hi'n ddiflas iawn arnynt ymhen rhai blynyddoedd.

3.4 Iechyd

Mae'r ardal hon yn un wledig iawn. Mae Ysbyty Bronglais ar lethr heb ddim llefydd parcio – mae'n anodd mynd â phobl anabl i apwyntiadau yno. Rwy'n gorfod eu gollwng wrth yr hen fynedfa, mynd i chwilio am le i barcio cyn rhedeg i fyny'r allt a mynd â nhw i'r apwyntiad.

Fel menyw ddeurywiol mewn perthynas lesbiaidd, nid wyf wedi medru cael gwasanaeth cwnsela seicorywiol digonol o'i gymharu â phobl heterorywiol sydd wedi goroesi triniaeth debyg o ran canser y fron.

Oherwydd fy awtistiaeth, mae'r meddygon yn fy ngwrthod ac nid ydynt yn gwrando, felly dydw i ddim yn trafferthu mynd atynt.

Mae teithio'n anodd pan fyddwch chi'n anabl ac mae'r ymddiriedolaeth hon yn gweithio ar draws 3 sir. Dim ond 3 chlinig sy'n cynnig gofal iechyd i bobl draws ac mae'r clinigau hyn yn Lloegr. Mae 2 ohonynt yn Llundain ac mae ganddynt restrau aros o 5 mlynedd.

Gwell gofal iechyd meddwl a chorfforol i bobl yn y gymuned LHDTC+ *(Pride Aberystwyth, 2023)*

3.5 Trosedd a Mynediad at Gyfiawnder

Rwyf innau, fy ffrindiau a'm cymdogion yn cael ein gor-blismona. Yn bennaf mae hyn oherwydd fy mod i'n dlawd ac yn byw mewn ardal dlawd. Un tro pan oeddwn allan gyda'r nos yn fy nghadair olwyn, dywedwyd wrthyf am symud oddi yno am ddim rheswm. Ar adeg arall, cefais fy symud gan 3 swyddog am ddefnyddio mainc wrth gael pwl o asthma. Dywedwyd wrthyf fy mod yn hela ofn ar bobl.

Mae'r bobl o liw yr wyf yn eu hadnabod yn cael eu stopio'n gyson am resymau gwirion. A hynny, dim ond am eu bod allan yn cerdded.

Mae Aberystwyth yn lle heddychlon gyda digon o awyr iach a chyfradd troseddu isel. (*Hunanasesiad Oed-gyfeillgar 2022/23)*

Rwyf am i bob aelod o'r gymuned LHDTC+ deimlo'n ddiogel ac iddynt gael eu derbyn. *(Pride Aberystwyth, 2023)*

Mae angen i bobl roi'r gorau i jôcs trawsffobig, beirniadaeth, gwahaniaethu, trais ac ati, yn erbyn pobl draws *(Pride Aberystwyth, 2023)*

Byddai Aberaeron yn well pe byddech chi'n cael gwared ar fêps a chyffuriau. *(Gŵyl Plant a Phobl Ifanc, 2023)*

Mannau diogel ar gyfer pobl LHDTC+ a lleiafrifoedd eraill. *(Pride Aberystwyth, 2023)*

Mae hiliaeth a chasineb tuag at bobl anabl yn gyffredin iawn. Mae rhagfarn ar sail rhyw hefyd yn gyffredin ac anodd yw teimlo'n ddiogel.

3.6 Dylanwadu ar benderfyniadau

Mae pethau'n mynd yn gynyddol ar-lein ac mae'n bosibl y bydd yna raniad digidol a gellir dadlau bod hynny'n effeithio'n andwyol ar bobl hŷn.

Nid wyf yn credu bod y Gymraeg yn cael ei thrin yn deg ac yn gyfartal e.e. nid oes gan gynghorau cymuned gyfleusterau cyfieithu.

Ddim yn eangfrydig – mae'r meddylfryd yn gul iawn/unffurf- mae rheolwyr yn gwneud y penderfyniadau y maen nhw eu heisiau ond maent yn cynnal 'ymgynghoriad' cyn gwneud y penderfyniadau hynny.

Fel Pagan, os byddaf yn sôn am fy nghredoau, rwy'n aml yn teimlo nad wyf yn cael fy nghymryd o ddifrif yn ystod trafodaethau cyhoeddus. Nid wyf yn teimlo ei bod yn ddiogel i mi rannu fy marn grefyddol y tu allan i gylchoedd caeedig.

Rwy'n gwrthod y syniad, sy'n eang yng Ngheredigion, nad oes angen i ni ystyried anghenion na hawliau pobl o liw o ran bywyd cyhoeddus a dylanwadu ar benderfyniadau am fod y boblogaeth o ran lleiafrifoedd ethnig yn gymharol fach.

Nid yw lleisiau menywod yn cael eu clywed o hyd, ac mae menywod yn cael eu tangynrychioli'n druenus ar lefel y Cyngor Sir a’r cynghorau cymuned.

Mae'r cyfan yn dibynnu ar y penderfyniad sy’n cael ei wneud. Mae rhieni pobl ifanc anabl yn ddi-flewyn-ar-dafod gan eu bod wastad wedi gorfod gweiddi.

Mae rhan fwyaf y systemau gwneud penderfyniadau yn cael eu rhedeg gan bobl hŷn a phobl hŷn sy’n gwneud y penderfyniadau sy’n golygu mai criw dethol o bobl sydd wrthi. Dwi'n meddwl am gynghorau tref, ac ati.

Byddai modd i ddynion ymddiswyddo neu roi’r gorau iddi er mwyn rhoi cyfle i ymgeiswyr benywaidd. Gallent hefyd gymryd mwy o gyfrifoldeb am ofal plant, gofal i’r henoed a gwaith tŷ fel y gallai menywod gael amser i gymryd rhan mewn bywyd cyhoeddus.

O’m mhrofiad i, mae menywod yn aml yn cael eu hanwybyddu pan mae ganddyn nhw farn.

Mae angen cynnwys y cymunedau yr ydych chi'n eu gwasanaethu mewn ffordd ddiffuant ac nid dim ond drwy ymgynghoriadau cymhleth sy'n eithrio llawer (yn benodol y grwpiau economaidd-gymdeithasol is) rhag cymryd rhan mewn trafodaethau am benderfyniadau a allai effeithio ar eu bywydau.

Does neb yn gwrando beth bynnag. Dim ond siaradwyr Cymraeg a'r rhai sydd â chysylltiadau â’r Cyngor sydd â gwir lais a dylanwad.

Ymddengys mai ychydig iawn o ddealltwriaeth sydd yna o fewn y Cyngor Sir o'r berthynas rhwng democratiaeth a chyfranogiad y Gymuned. Yn anffodus, mae'r cyfle i gael unrhyw wir ddylanwad neu hyd yn oed fod yn rhan o unrhyw drafodaeth yn fach iawn.

Mae cyfarfodydd ymgynghori, ac ati, bron bob amser yn anhygyrch i bobl fyddar. Felly, os na allwch chi fynychu, nid oes modd i chi ddylanwadu.

3.7 Mynediad at Wybodaeth a Gwasanaethau Digidol

Roedd fy ngwraig yn arfer dysgu TGCh yn y gymuned. Roedd ei dosbarthiadau yn cynnwys pobl rhwng 17 a 92 oed. Roedd pobl o bob un o'r grwpiau sydd wedi’u rhestru yn rhan o’r dosbarthiadau. Felly, roedd gan bawb a oedd yn dymuno bod yn rhan o’r dosbarthiadau yr un mynediad iddynt.

Nid yw hygyrchedd bob amser yn rhan annatod o systemau ar-lein, a gall hyn beri heriau i bobl sydd â gwahanol anableddau.

Rwy'n adnabod pobl nad oes ganddynt y rhyngrwyd o gwbl, ac rwy'n gweld eu bod wedi'u heithrio o lawer o wybodaeth oherwydd ein bod yn tueddu i dybio bod gan bawb ffôn clyfar a mynediad at gyfrifiadur.

Gall hen bobl fforddio'r dechnoleg ond ni allant ei defnyddio.

Mae llawer o bethau bellach yn ddigidol, ac nid oes gan lawer o'r henoed fynediad at gyfrifiaduron na'r rhyngrwyd.

Peidiwch ag anghofio nad yw pawb ar-lein. *(Gŵyl Plant a Phobl Ifanc, 2023)*

Mae angen hyrwyddo digwyddiadau yn ehangach. Dyw rhai o hyd ddim yn ymwybodol o'r gymuned wych sydd yna. *(Pride Aberystwyth, 2023)*

Mae pobl oedrannus ac anabl yn cael eu hanghofio ac nid ydynt wedi'u cynnwys yn y gwaith uwchraddio digidol. Mae awgrymiadau anymarferol yn cael eu gwneud ac maent yn teimlo eu bod yn cael eu gadael ar ôl ac yn cael eu heithrio. Mae'n anoddach arnyn nhw.

Mae'n dibynnu ar y person. Nid oes gan lawer o bobl rwy'n gweithio gyda nhw unrhyw ddiddordeb, felly mae darparu'r cyfle yn amherthnasol.

Ar y cyfan, mae'r gwasanaeth Cymraeg yn waeth.

3.8 Cyd-dynnu yn y gymuned

Mae dod at ein gilydd fel cymuned yn anodd yn fy mhentref i gan fod yna grwpiau neu wahanol breswylwyr sy'n ceisio trefnu pethau ac mae'n ymddangos fel petaent yn ceisio bychanu eraill - felly rwy'n tueddu i'w hosgoi a chadw mas o bethau.

Rwy'n ffodus iawn i fyw mewn pentref cyfeillgar a hyfryd.

Nid yw'n hawdd i mi ymuno, felly ar y cyfan, rydw i ar fy mhen fy hun.

Mae siarad yr un iaith yn dod â ni'n agosach at ein gilydd, mae'n druenus iawn fod llai ohonom bellach yn fy nghymuned.

Mae'n waeth i siaradwyr di-Gymraeg.

Mae rhai o'r nodweddion gwarchodedig yn ffasiynol nawr ac maent yn cael llawer o sylw yn y cyfryngau a llawer o gyfleoedd. Nid yw anableddau a henaint byth yn boblogaidd ac maent yn cael eu gadael ar ôl a'u hanwybyddu.

Mae'r pethau cymunedol sy'n cael eu cynnal fel arfer yn digwydd yn ystod yr wythnos yn ystod amser gwaith felly nid oes modd i bobl sy'n gweithio na gofalwyr fynd iddynt. Dylid gwneud mwy o ymdrech i ddiwallu anghenion pawb ac nid dim ond cyd-fynd ag anghenion gweithwyr y cyngor.

Mae pobl yn tueddu i feddwl am eu bywydau eu hunain a gadael i chi fwrw ymlaen a'ch bywyd ond rydym yn helpu ein gilydd pan fydd angen (*Hunanasesiad Addas i Bobl Ifanc 2022/23)*

Yn yr ardal hon, mae pobl yn dueddol o roi llawer o ystyriaeth i bobl hŷn. (*Hunanasesiad Oed-gyfeillgar 2022/23)*

Rwyf am i bob aelod o'r gymuned LHDTC+ deimlo'n ddiogel a chael eu derbyn. *(Pride Aberystwyth, 2023)*

Hoffwn i bobl roi'r gorau i weiddi pethau sarhaus ataf yn y tafarndai. *(Pride Aberystwyth, 2023)*

Byddwn i wrth fy modd yn byw mewn byd lle byddai pobl yn gofyn i chi am eich rhagenwau cyn tybio beth ydynt. *(Pride Aberystwyth, 2023)*

Rwy'n dymuno... i bobl beidio â theimlo cywilydd nac ofn byw eu bywyd fel y byddent am ei wneud go iawn. *(Pride Aberystwyth, 2023)*

3.9 Effaith digwyddiadau ers yr arolwg cydraddoldeb diwethaf yn 2019

Gofynnwyd i bobl ystyried effaith Covid-19, Brexit, y rhyfel yn Wcráin a'r argyfwng costau byw.

Roedd Covid yn wych o ran gofalu am berthynas – cawsom y llonydd a oedd ei angen arnom ar adeg pan oedd pethau ar fin bod yn anodd. Roedd hefyd yn dda ar gyfer fy merch feichiog – roedd yn darparu’r cyfle a’r amser i'r ddau riant fod yno. Serch hynny, roedd hi’n anodd iawn ar fy mam a oedd yn ei 80au yn Lloegr yn ystod Covid am fod yn rhaid iddi hunanynysu.

Rwy'n credu bod pobl ifanc yn ei chael hi’n anodd ymwneud ag eraill ar ôl y cyfnod clo ac mae’r ffaith bod prisiau’n cynyddu yn ei gwneud hi'n anoddach iddynt ddechrau arni a byw eu bywydau.

Gan fy mod i'n fewnblyg, fe wnes i mewn gwirionedd elwa o’r cyfnodau clo gan fy mod o’r diwedd wedi cael yr hawl i weithio gartref. Yn anffodus, wnaeth hyn ddim para, er gwaethaf y ffaith i weithio gartref gael effaith mor gadarnhaol ar fy iechyd meddwl. Mae effaith chwyddiant, heb godiad cyflog, yn gysgod dros bopeth ac oherwydd y sefyllfa dai yng Nghymru rwy'n cael fy ngorfodi i rannu tŷ gyda 12 arall gan fod hyn yn fforddiadwy (Rwy'n teimlo’n ddiflas).

Byddwn i'n dweud bod y rhai sy'n hoyw, lesbiaidd, deurywiol, anneuaidd neu drawsryweddol, yn cael eu derbyn yn fwy nawr nag yr oeddent o’r blaen.

Mae'r gost sy'n gysylltiedig â byw gydag anabledd wedi cynyddu a does neb yn cydnabod hynny.

Mae arian parod yn dal i fod yn gyfreithlon. Gwnewch yn siŵr y gallwn ni reoli ein cyllideb ein hunain. (*Gŵyl Plant a Phobl Ifanc, 2023)*

Mae pawb ar wahân i’r bobl gyfoethog wedi cael eu taro gan yr argyfwng costau byw.

Rwyf am ddathlu fy mhen-blwydd nesaf yn 14 oed gyda fy nhad a’r teulu yn fy nhŷ yn Wcráin. *(Gŵyl Plant a Phobl Ifanc, 2023)*

Rwyf am fynd yn ôl i'r Wcráin *(Gŵyl Plant a Phobl Ifanc 2023)*

4. Casgliad

Mae'r holl wybodaeth uchod wedi ei hystyried fel rhan o'r broses ymgysylltu ac ymgynghori sydd wedi ein helpu i lunio fersiwn ddrafft ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol ar gyfer 2024-28.

Bydd fersiwn ddrafft y Cynllun Cydraddoldeb Strategol yn awr yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu er mwyn cael adborth cyn y bydd yn cael ei gyflwyno i Gabinet Cyngor Ceredigion ym mis Hydref 2023.

Os caiff y Cynllun ei gymeradwyo, bydd y Tîm Cydraddoldeb a Chynhwysiant yn cynnal ymgynghoriad cyhoeddus o’r cynllun drafft yn nhymor y gaeaf 2023. Ar ôl i'r ymgynghoriad cyhoeddus ddod i ben ac i’r newidiadau angenrheidiol gael eu gwneud, bydd y cynllun terfynol yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu er mwyn cael adborth cyn y bydd yn cael ei gyflwyno i Gabinet Cyngor Ceredigion ym mis Chwefror 2024.

Disgwylir i’r Cynllun Cydraddoldeb Strategol newydd ar gyfer 2024-28 gael ei gyhoeddi ar ein gwefan erbyn 1 Ebrill 2024.

Cyngor Sir Ceredigion County Council - Integrated Impact Assessment (IIA)

An integrated tool to inform effective decision making

This **Integrated Impact Assessment tool** incorporates the principles of the Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015 and the Sustainable Development Principles, the Equality Act 2010 and the Welsh Language Measure 2011 (Welsh Language Standards requirements) and Risk Management in order to inform effective decision making and ensuring compliance with respective legislation.

1. PROPOSAL DETAILS:	
Proposal Title	Draft Strategic Equality Plan 2024-2028

Service Area	Policy, Performance and Public Protection	Corporate Lead Officer	Alun Williams	Strategic Director	Barry Rees

Name of Officer completing the IIA	Cathryn Morgan	E-mail	Cathryn.morgan@ceredigion.gov.uk	Phone no	07807 845565

Please give a brief description of the purpose of the proposal

The Specific Public Sector Equality Duty for Wales require us to set out our Equality Objectives and then review every four years. This is our fourth Strategic Equality Plan. The revised objectives for 2024-28 and accompanying action plan must be published by 31st of March 2024.

We have reviewed our Equality Objectives in light of engagement and research into the current state of equality in Ceredigion. Our conclusion is that our objectives are still fit for purpose but, due to the changing nature of society and the work we have undertaken up to now, we need to amend the actions we will take to achieve the objectives. Our Equality Objectives are:

1. To be an Exemplar Equal Opportunities Employer
2. To Foster Good Relations and Tackle Prejudice
3. To ensure Engagement and Participation
4. To ensure Dignity, Respect and Access to Services
5. To provide Fair and Inclusive Education

Who will be directly affected by this proposal?

People who live in, work in, study in and visit Ceredigion, including the Council Workforce. There is a particular focus on people who share one or more of the characteristics that are protected by the Equality Act 2010.

VERSION CONTROL: The IIA should be used at the earliest stages of decision making, and then honed and refined throughout the decision making process. It is important to keep a record of this process so that we can demonstrate how we have considered and built in sustainable development, Welsh language and equality considerations wherever possible.				
Author	Decision making stage	Version number	Date considered	Brief description of any amendments made following consideration
Cathryn Morgan	Scrutiny committee	1	21/08/2023	

COUNCIL STRATEGIC OBJECTIVES: Which of the Council's Strategic Objectives does the proposal address and how?	
Boosting the Economy, supporting Business and enabling employment.	Equality Objective 1 describes the steps we will take to encourage a more diverse workforce and enable employment.
Creating caring and healthy Communities.	Equality Objective 1 includes an action to develop and deliver a range of cultural awareness and equalities training. Equality Objective 2 describes the steps we will take to foster good relations and tackle prejudice. Equality Objective 3 describes the steps we will take to ensure engagement and participation. This will improve our understanding of our diverse population and how best we can meet their needs, where practicably and reasonably possible. Equality Objective 4 describes the steps we will take to ensure dignity, respect and access to services. This will help us to offer inclusive and accessible care and support services. Equality Objective 5 includes actions to support trans gender pupils and to address bullying in schools.
Providing the best start in life and enabling Learning at all ages.	Equality Objective 5 describes the steps we will take to provide a fair and inclusive education.
Creatin sustainble, greener and well-connected Communities.	Equality Objective 4 reflects the need for more affordable and appropriate housing and for sustainable and affordable travel solutions.

2. SUSTAINABLE DEVELOPMENT PRINCIPLES: How has your proposal embedded and prioritised the five sustainable development principles, as outlined in the Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015, in its development?			
Sustainable Development Principle	Does the proposal demonstrate you have met this principle? If yes, describe how. If not, explain why.	What evidence do you have to support this view?	What action (s) can you take to mitigate any negative impacts or better contribute to the principle?
Long Term Balancing short term need with long term and planning for the future.	This is a four year plan which builds on previous plans. Long-standing equality issues can be carried from one four year plan to the next. This enables us to address longer term needs and plan for the future.	Our gradual progress towards achieving a more equal Ceredigion can be seen by comparing the annual reports published on our Equalities web page.	Continue to use previous plans as one of our evidence sources when revising plans for the next cycle.
Collaboration Working together with other partners to deliver.	There are many opportunities to collaborate with others in order to deliver the plan. For example, the new graduate scheme will require collaboration with Universities; we will work with Victim Support to achieve the Hate Crime Trustmark and we will work with the Regional Community Cohesion team on a range of actions.	The draft Strategic Equality Plan 2024-28.	
Involvement Involving those with an interest and seeking their views.	A regional engagement campaign was undertaken to collect initial feedback on the state of equality in the Dyfed Powys area. The responses contributed to the Development of this draft Plan. The draft Plan will go out to public consultation again in winter 2023 before it is formally approved. The Equality plan itself includes actions to do more with groups of stakeholders from specified minority groups and to improve the way that we feedback to those who have participated in our Engagement and consultation campaigns.	The analysis report of the Engagement campaign for Ceredigion Equality Assessment 2023. The draft Strategic Equality Plan 2024-28.	

Prevention Putting resources into preventing problems occurring or getting worse.	The plan has been developed as a result of our engagement and research into the current state of equality in Ceredigion. The aim of the plan is to coordinate our resources to identify and address the root causes of inequality.	The analysis report of the Engagement campaign for Ceredigion Equality Assessment 2023. The draft Strategic Equality Plan 2024-28.	
Integration Positively impacting on people, economy, environment and culture and trying to benefit all three.	The Equalities working group includes representatives from a range of Council Services. This helps us to consider interdependencies and possible tensions between services. The draft Equalities plan will be discussed at Leadership group meeting so that all CLO's are able to identify further impacts should they exist.	Minutes of meetings of the Strategic Equalities working group.	

3. WELL-BEING GOALS: Does your proposal deliver any of the seven National Well-being Goals for Wales as outlined on the Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015?			
Well-being Goal	Does the proposal contribute to this goal? Describe the positive or negative impacts.	What evidence do you have to support this view?	What action (s) can you take to mitigate any negative impacts or better contribute to the goal?
3.1. A prosperous Wales Efficient use of resources, skilled, educated people, generates wealth, provides jobs.	We anticipate that successful delivery of this plan will contribute to a prosperous Wales. For example: Increased number of people attending cultural awareness and equality training. Graduate scheme, work experience and apprenticeship opportunities. Working with stakeholders to identify examples of good practice.	The draft Strategic Equality Plan 2024-28. Research undertaken by Welsh Government to inform their Anti-racist Wales plan.	

Tudalen 152

	Improve educational outcomes for children with additional learning needs.		
3.2. A resilient Wales Maintain and enhance biodiversity and ecosystems that support resilience and can adapt to change (e.g. climate change).	The Strategic Equality Plan does not contribute directly to a resilient Wales. However, by fostering good relations and building community cohesion, communities will have greater connectivity and potentially greater resilience.	The draft Strategic Equality Plan 2024-28.	
3.3. A healthier Wales People's physical and mental wellbeing is maximised and health impacts are understood.	We anticipate that successful delivery of this plan will contribute to a healthier Wales. For example: A well trained workforce is well placed to provide culturally aware support. Inclusive play and physical activity opportunities improve physical and mental wellbeing of those who are able to attend. We will establish an Integrated model of community care and housing in Tregaron.	The draft Strategic Equality Plan 2024-28.	
3.4. A Wales of cohesive communities Communities are attractive, viable, safe and well connected.	A significant part of the plan is to foster good relations between those who share a protected characteristic and those who do not by building community cohesion and tackling prejudice. We will work with stakeholder groups to help us to achieve this.	The draft Strategic Equality Plan 2024-28.	

3.5. A globally responsible Wales Taking account of impact on global well-being when considering local social, economic and environmental well-being.	The Strategic Equality Plan does not directly contribute to a globally responsible Wales. However, by fostering good relations and building community cohesion, communities will have greater connectivity and potentially greater understanding of global citizenship.	The draft Strategic Equality Plan 2024-28.	

3.6. A more equal Wales People can fulfil their potential no matter what their background or circumstances.				Describe why it will have a positive/negative or negligible impact.	What evidence do you have to support this view?	What action (s) can you take to mitigate any negative impacts or better contribute to positive impacts?
Age Do you think this proposal will have a positive or a negative impact on people because of their age? (Please tick ✓)						
Children and Young People up to 18	Positive	Negative	None/ Negligible	The plan responds to needs expressed by young people to have better job prospects, to be treated with respect and to address bullying in schools. It responds to needs expressed by people of all ages to address inequality in society. It responds to needs expressed by, or on behalf of, older	The analysis report of the Engagement campaign for Ceredigion Equality Assessment 2023. The draft Strategic Equality Plan 2024-28.	
	✓					
People 18-50	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Older People 50+	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					

				people to address the digital divide and housing and transport matters. Much of this will be supported by the work we will do to join the Age Friendly network.		

Disability Do you think this proposal will have a positive or a negative impact on people because of their disability? (Please tick ✓)				The plan includes actions to increase diversity in the workplace and to increase representation of disabled people in local politics and decision making. There are also actions to provide inclusive and specialised play, physical activity and childcare opportunities for disabled children and young people. We will consider the needs of disabled people when maintaining footways and carriageways and when we review our Toilet Strategy. We will improve the methods we use to communicate with the public, this includes the provision of large print, Easy Read and plain text versions of documents.	The draft Strategic Equality Plan 2024-28.	
Hearing Impairment	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Physical Impairment	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Visual Impairment	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Learning Disability	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Long Standing Illness	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Mental Health	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Other	Positive	Negative	None/ Negligible			

<table>
<tr><td colspan="4">Transgender
Do you think this proposal will have a positive or a negative impact on transgender people? (Please tick ✓)</td><td rowspan="3">The plan responds to Welsh Government's LGBTQ+ action plan and needs expressed by our local trans community.

For example, we will adopt and implement Welsh Government's national trans guidance, we will review our Toilet Strategy and we will establish a LGBTQ+ stakeholder forum so that we can better understand examples of good practice.</td><td rowspan="3">The analysis report of the Engagement campaign for Ceredigion Equality Assessment 2023.

The draft Strategic Equality Plan 2024-28</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">Transgender</td><td>Positive</td><td>Negative</td><td>None/ Negligible</td></tr>
<tr><td>✓</td><td></td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><td colspan="4">Marriage or Civil Partnership
Do you think this proposal will have a positive or a negative impact on marriage or Civil partnership? (Please tick ✓)</td><td rowspan="5">The impact of the Equality plan on this cohort will be negligible. Work has been undertaken in previous plans to ensure equality for people who are married or in a civil partnership.</td><td rowspan="5">Previous Strategic Equality annual reports</td><td rowspan="5"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">Marriage</td><td>Positive</td><td>Negative</td><td>None/ Negligible</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>✓</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Civil partnership</td><td>Positive</td><td>Negative</td><td>None/ Negligible</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>✓</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td colspan="4">Pregnancy or Maternity
Do you think this proposal will have a positive or a negative impact on pregnancy or maternity? (Please tick ✓)</td><td rowspan="2">The impact of the Equality plan on this cohort will be negligible. Work has been undertaken in previous plans to ensure equality for people</td><td rowspan="2">Previous Strategic Equality annual reports</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td>Pregnancy</td><td>Positive</td><td>Negative</td><td>None/ Negligible</td></tr>
</table>

Tudalen 156

			✓	who are pregnant or have recently given birth. The review of our Toilet Strategy is likely to have a positive impact.		
Maternity	Positive	Negative	None/ Negligible			
			✓			

Race Do you think this proposal will have a positive or a negative impact on race? (Please tick ✓)				The plan responds to Welsh Government's Anti-racist Wales action plan and the needs expressed by local people who have various ethnic backgrounds. It's likely that there will be a negative impact on people who are white because the intention of the plan is to increase the diversity of the workplace and people who take part in local politics and decision making. The plan includes a range of actions to raise cultural awareness. For example, we will work towards increasing diversity in the workplace representation of BAME people in local politics and decision making.	The analysis report of the Engagement campaign for Ceredigion Equality Assessment 2023. The draft Strategic Equality Plan 2024-28	
White	Positive	Negative	None/ Negligible			
		✓				
Mixed/Multiple Ethnic Groups	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Asian / Asian British	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Black / African / Caribbean / Black British	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Other Ethnic Groups	Positive	Negative	None/ Negligible			

	✓			We will take action against Hate Crime and we will deliver a media campaign to celebrate diversity and commemorate relevant historical events.		

<table>
<tr><td colspan="4">Religion or non-beliefs
Do you think this proposal will have a positive or a negative impact on people with different religions, beliefs or non-beliefs? (Please tick ✓)</td><td rowspan="19">It's unlikely that that plan will have a significan negative or positive impact on people because of their belief or non-belief.

There are actions to increase diversity in the workplace and in local politics and decision making; this may have an unintended positive impact on some people with the religions and beliefs listed.

There are also actions designed to increase understanding and community cohesion between people from different backgrounds and these may also have an unintended positive impact.</td><td rowspan="19">It is noted that the Ceredigion population (according to the 2021 Census) includes people with the following religions and beliefs:

378 - Buddhist

158 - Hindu

75 - Jewish

515 - Muslim

35 - Sikh

677 - 'other' religion

33,409 people said that they are Christian.

30,749 people said that they have no religion.

5,480 people did not answer this question in the Census.

Most of the respondents to our engagement campaign (43%) said that they have no religion. 34% said that they</td><td rowspan="19"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">Christian</td><td>Positive</td><td>Negative</td><td>None/ Negligible</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>✓</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Buddhist</td><td>Positive</td><td>Negative</td><td>None/ Negligible</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>✓</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Hindu</td><td>Positive</td><td>Negative</td><td>None/ Negligible</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>✓</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Humanist</td><td>Positive</td><td>Negative</td><td>None/ Negligible</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>✓</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Jewish</td><td>Positive</td><td>Negative</td><td>None/ Negligible</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>✓</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Muslim</td><td>Positive</td><td>Negative</td><td>None/ Negligible</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>✓</td></tr>
<tr><td>Sikh</td><td>Positive</td><td>Negative</td><td>None/ Negligible</td></tr>
</table>

			✓		are Christian. 10% said that they are Atheist. 8% preferred not to say and 5% selected 'other'	
Non-belief	Positive	Negative	None/ Negligible			
			✓			
Other	Positive	Negative	None/ Negligible			
			✓			

Sex Do you think this proposal will have a positive or a negative impact on men and/or women? (Please tick ✓)				There are currently more women in lower paid jobs and more men in higher paid jobs in the Council. We want to achieve a more even mix of men and women in lower and higher grade jobs. This will have a negative effect on men and a positive one on women. We want to increase representation of women in local politics, this will also have a negative impact on men.	The draft Strategic Equality Plan 2024-28 [Annual gender pay gap reports.]()	
Men	Positive	Negative	None/ Negligible			
		✓				
Women	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					

Sexual Orientation Do you think this proposal will have a positive or a negative impact on people with different sexual orientation? (Please tick ✓)				The plan responds to Welsh Government's LGBTQ+ action plan and the needs expressed by local LGBTQ+ people. The plan includes a range of actions that will have a positive impact on LGBTQ+ people. For example,	The analysis report of the Engagement campaign for Ceredigion Equality Assessment 2023. The draft Strategic Equality Plan 2024-28.	
Bisexual	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Gay Men	Positive	Negative	None/ Negligible			

	✓			removing personal pronouns in our recruitment literature, addressing Hate Crime and developing a LGBTQ+ stakeholder group		
Gay Women / Lesbian	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Heterosexual / Straight	Positive	Negative	None/ Negligible			
			✓			

Having due regards in relation to the three aims of the Equality Duty - determine whether the proposal will assist or inhibit your ability to eliminate discrimination; advance equality and foster good relations.
3.6.2. How could/does the proposal help advance/promote equality of opportunity?
The draft Strategic Equality Plan 2024-28 is designed to address inequalities, to meet the needs of people with protected characteristics and to encourate their increased participation. Annual progress reports will be presented to Scrutiny committee and Cabinet to ensure that we meet our aim and objectives.
3.6.3. How could/does the proposal/decision help to eliminate unlawful discrimination, harassment, or victimisation?
The draft Strategic Equality Plan 2024-28 is designed to help eliminate unlawful discrimination, harassment or victimisation. Annual progress reports will be presented to Scrutiny committee and Cabinet to ensure that we meet our aim and objectives.
3.6.4. How could/does the proposal impact on advancing/promoting good relations and wider community cohesion?
The draft Strategic Equality Plan 2024-28 is designed to advance good relations and improve community cohesion. Annual progress reports will be presented to Scrutiny committee and Cabinet to ensure that we meet our aim and objectives.

Having due regard of the Socio-Economic Duty of the Equality Act 2010. **Socio-Economic Disadvantage is living in less favourable social and economic circumstances than others in the same society.**
3.6.5 What evidence do you have about socio-economic disadvantage and inequalities of outcome in relation to the proposal?

Describe why it will have a positive/negative or negligible impact.
We know that people who are disabled and Black, Asian and minority ethnic people are more likely to experience socio-economic disadvantage and inequality of outcome than other sectors of the population. Women and LGBTQ+ people can face bullying, domestic abuse and other experiences that can result in socio-economic disadvantage. The plan aims to address this inequality by taking positive action.
What evidence do you have to support this view?
Welsh Government's Anti-racist Wales action plan and LGBTQ+ action plan. Comments from our Regional Engagement campaign (see separate report).
What action(s) can you take to mitigate any negative impacts or better contribute to positive impacts?
We will deliver the Strategic Equality plan 2024-28.

3.7. A Wales of vibrant culture and thriving Welsh language Culture, heritage and Welsh Language are promoted and protected.				Describe why it will have a positive/negative or negligible impact.	What evidence do you have to support this view?	What action (s) can you take to mitigate any negative impacts or better contribute to positive impacts?
Will the proposal be delivered bilingually (Welsh & English)?	Positive	Negative	None/ Negligible	The plan and annual reports will be published in Welsh and in English. Council services are delivered bilingually. Our corporate Equality workgroup meetings are held bilingually with simultaneous translation.	The draft Strategic Equality Plan 2024-28.	
	✓					
Will the proposal have an	Positive	Negative	None/			

Tudalen 161

effect on opportunities for persons to use the Welsh language?			Negligible	The plan includes actions to promote our work Welsh development opportunities, to ensure that service users are able to access services in the Welsh language and to implement our Welsh in Education Strategic Plan 2022-32.	As above	
	✓					
Will the proposal increase or reduce the opportunity for persons to access services through the medium of Welsh?	Positive	Negative	None/ Negligible	As above	As above	
	✓					
How will the proposal treat the Welsh language no less favourably than the English language?	Positive	Negative	None/ Negligible	The plan and annual reports will be published in Welsh and in English. Council services are delivered bilingually. Our corporate Equality workgroup meetings are held bilingually with simultaneous translation.	As above	
	✓					
Will it preserve promote and enhance local culture and heritage?	Positive	Negative	None/ Negligible	The services that will be provided will be promoted bilingually, in line with our Welsh Language Policy Statement.	As above	

				Work Welsh development opportunities and the Welsh in Education Plan 2022-32 will help the promotion of the Welsh language. The plan will increase opportunities for disabled children and young people to take part in sport, art and recreation activities. We hope that our local culture and heritage will be enhanced by ensuring that relvent collections celebrate diversity.		

4. STRENGTHENING THE PROPOSAL: If the proposal is likely to have a negative impact on any of the above (including any of the protected characteristics), what practical changes/actions could help reduce or remove any negative impacts as identified in sections 2 and 3?

4.1 Actions.

What are you going to do?	When are you going to do it?	Who is responsible?	Progress
We will deliver the Strategic Equality plan 2024-28	March 2024 - April 2028	Ceredigion County Council	

4.2. If no action is to be taken to remove or mitigate negative impacts please justify why.
(Please remember that if you have identified unlawful discrimination, immediate and potential, as a result of this proposal, the proposal must be changed or revised).

The two negative impacts that have been identified are on men and people who are white. The intention of the plan is to increase the diversity of the workplace and of people who take part in local politics and decision making. If the plan is successful, fewer white people and fewer men will be in these positions.

This negative impact must be accepted if we are to achieve improved gender equality and equality of race/ethnicity.
4.3. Monitoring, evaluating and reviewing. *How will you monitor the impact and effectiveness of the proposal?*
The Corporate Equalities Workgroup will meet three times each year to monitor the impact and effectiveness of the plan. Annual monitoring reports will be submitted to Scrutiny and Cabinet and published on our website.

5. RISK: What is the risk associated with this proposal?

Impact Criteria	1 - Very low	2 - Low	3 - Medium	4 - High	5 - Very High
Likelihood Criteria	1 - Unlikely to occur	2 - Lower than average chance of occurrence	3 - Even chance of occurrence	4 - Higher than average chance of occurrence	5 - Expected to occur

Risk Description	Impact (severity)	Probability (deliverability)	Risk Score
Failure to comply with the Equality Act	**5**	**1**	**5**

Does your proposal have a potential impact on another Service area?

Equality is a cross-cutting theme across all council services. The Strategic Equality plan has a positive impact on service areas in terms of strategically mainstreaming and delivering on our Equality Duty.

6. SIGN OFF

Position	Name	Signature	Date
Service Manager	Diana Davies		
Corporate Lead Officer	Alun Williams		
Strategic Director	Barry Rees		
Portfolio Holder	Cllr Catrin M S Davies		

CYNGOR SIR CEREDIGION

ADRODDIAD I'R:	**Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu**
DYDDIAD:	**11/09/2023**
LLEOLIAD:	**Siambr y Cyngor, Penmorfa**
TEITL:	Adroddiad Monitro'r Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2022-23
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Disgrifio'r cynnydd wrth gyflawni'r Amcanion Cydraddoldeb a geir yn ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol ar gyfer 2020-24.
Y RHESWM PAM MAE'R PWYLLGOR CRAFFU WEDI GOFYN AM Y WYBODAETH:	I fonitro cynnydd y Cyngor wrth leihau anghydraddoldeb yng Ngheredigion ac wrth gwrdd â'i ddyletswyddau parthed Deddf Cydraddoldeb 2010 a Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus 2011.

Y CEFNDIR:

Mae Deddf Cydraddoldeb 2010 yn rhoi dyletswydd ar Awdurdodau Lleol i ystyried anghenion pob unigolyn wrth i'r awdurdodau gyflawni eu gwaith bob dydd. Mae'r Ddeddf yn cynnwys Dyletswyddau Cydraddoldeb Sector Cyhoeddus Penodol i Gymru sy'n ei gwneud hi'n ofynnol i'r Cyngor bennu Amcanion Llesiant mewn Cynllun Cydraddoldeb Strategol, ac mae'n rhaid adolygu'r cynllun bob pedair blynedd.

Mae'r modd y caiff y Gymraeg ei hybu a'i defnyddio yn cael sylw ym Mesur y Gymraeg 2011 yn hytrach nag yn y Ddeddf Cydraddoldeb. Fodd bynnag, rydym yn ystyried gofynion y Gymraeg ochr yn ochr â nodweddion gwarchodedig y Ddeddf Cydraddoldeb fel bod gennym ddull cydlynus o fodloni anghenion cyfathrebu pob cymuned.

Mae cynllun gweithredu'n sicrhau bod Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-24 y Cyngor yn cael ei gyflawni, a chaiff ei rannu yn bum Amcan Cydraddoldeb sef:

1. **Cyflogwr Cyfle Cyfartal Enghreifftiol**
2. **Meithrin Perthnasoedd Da a Mynd i'r Afael â Rhagfarn**
3. **Ymgysylltu a Chyfranogi**
4. **Urddas, Parch a Mynediad i Wasanaethau**
5. **Addysg Deg a Chynhwysol**

Gellir gweld y cynllun a'r dogfennau cysylltiedig yma: Cynllun Cydraddoldeb Strategol ac Amcanion - Cyngor Sir Ceredigion.

Y SEFYLLFA BRESENNOL

Dyma’r trydydd adroddiad blynyddol ynghylch hynt ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-2024. Mae’n amlinellu’r cynnydd a wnaed gan y Cyngor o ran ei Amcanion Cydraddoldeb rhwng Ebrill 2022 a Mawrth 2023.
Dengys y system lliwiau (BRAG) ba mor dda y mae cam gweithredu’n perfformio neu’n cael ei gyflawni.

- Glas: Cam gweithredu wedi’i gwblhau
- Coch: Cam gweithredu heb ddechrau / pryderon na fydd y cam gweithredu’n cael ei gwblhau
- Oren: Cam gweithredu ychydig ar ei hôl hi
- Gwyrdd: Cam gweithredu yn mynd rhagddo yn ôl y cynllun

Ffigurau 2022/23		Glas	Coch	Oren	Gwyrdd
1	Cyflogwr Cyfle Cyfartal	1	0	2	5
2	Meithrin Perthnasoedd Da a Mynd i’r Afael â Rhagfarn	1	0	0	5
3	Ymgysylltu a Chyfranogiad	1	0	4	7
4	Urddas, Parch a Mynediad i Wasanaethau	3	0	4	10
5	Addysg Deg a Chynhwysol	2	0	0	9

Dyma’r camau gweithredu Oren:

1. Byddwn yn parhau i hyrwyddo a gweithredu cynllun Hyderus o ran Anabledd (sy’n croesawu ceisiadau gan bobl anabl gan ymrwymo i wneud addasiadau yn y gweithle).

2. Byddwn yn gweithio tuag at leihau gwahaniaethu rhwng y rhywiau a diffyg cynrychiolaeth ar gyfer lleiafrifoedd ethnig a phobl anabl mewn prentisiaethau, gan gynnwys gweithio gyda’n contractwyr i gynnwys buddion cymunedol fel elfen graidd ym mhob un o gontractau caffael perthnasol y Cyngor.

3. Byddwn yn ymgysylltu â phobl Ceredigion gan gynnwys pobl sydd â nodweddion gwarchodedig, ac yn cysylltu â grwpiau lleol, rhanbarthol a chenedlaethol.

4. Byddwn yn parhau i gefnogi Fforwm Anabledd Ceredigion.

5. Byddwn yn monitro ac yn cynghori ynghylch Asesiadau Effaith Integredig.

6. Byddwn yn mabwysiadu egwyddorion Siarter Anableddau Dysgu *Dream Team.*

7. Prosiect Cylch Caron – byddwn yn sefydlu gofal yn y gymuned sy’n addas i’r diben er mwyn ateb anghenion iechyd a thai.

8. Byddwn yn ystyried anghenion pobl anabl wrth gynnal a chadw neu wella palmentydd a ffyrdd (er enghraifft, cyrbiau is).

9. Byddwn yn parhau i gefnogi clybiau chwaraeon cymunedol er mwyn iddynt gyflawni Safon Anabledd Insport.

10. Byddwn yn datblygu gweledigaeth ar gyfer Ceredigion Actif gan ennill safon aur Insport.

Uchafbwyntiau 2022/23

- Mae nifer y staff sydd wedi mynychu hyfforddiant ar gydraddoldeb wedi cynyddu'n sylweddol. Yn 2020-21, cwblhaodd 514 o staff fodiwlau e-ddysgu a threfnwyd pedair sesiwn hyfforddiant. Yn 2022-23 cwblhaodd 4,021 o staff fodiwlau e-ddysgu a threfnwyd 28 o sesiynau hyfforddiant.

- Manteisiodd mwy o bobl ar y pasbortau i ofalwyr sy'n rhoi pum diwrnod ychwanegol o wyliau blynyddol â thâl i ofalwyr di-dâl. Mae'r polisi interim Gweithio Hybrid wedi caniatáu i'r rhan fwyaf o'r staff corfforaethol weithio mewn ffordd fwy hyblyg. Mae'n bwysig inni gadw talent yn ein gweithlu ac rydym yn gweithio'n galed er mwyn bod yn hyblyg o ran sut rydym yn gwneud ein gwaith.

- Gwnaeth y Cabinet gefnogi Siarter Troseddau Casineb Cymorth i Ddioddefwyr yn Nhachwedd 2022. Byddwn yn cydweithio gyda Chymorth i Ddioddefwyr yn 2023-24 i roi camau ar waith a fydd yn caniatáu inni fod yn bartner gweithredol.

- Mae ein Polisi Ymgysylltu a Chyfranogi wedi cael ei adolygu. Fe'i cymeradwywyd gan y Cabinet ym mis Hydref 2022 ac fe'i cyhoeddwyd ar ein gwefan. Bydd y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Adnoddau Corfforaethol yn craffu ar yr adroddiadau monitro cyn iddynt gael eu cyflwyno i'r Cabinet.

- Cynhaliwyd digwyddiad llwyddiannus – 'Pawb a'i Farn Ceredigion 2022' – a roddodd gyfle i aelodau'r Cyngor Ieuenctid drafod materion pwysig gyda Ben Lake AS, Prif Weithredwr Cyngor Sir Ceredigion, ein Prif Swyddog Addysg, a Dirprwy Arweinydd y Cyngor a'r Aelod o'r Cabinet dros Lesiant Gydol Oes - y Cynghorydd Alun Williams. Digwyddiad blynyddol yw hwn.

- Cynyddodd canran y Cynghorwyr Sir benywaidd o 12% i 24% yn dilyn yr etholiad ym mis Mai ac is-etholiad Llanbedr Pont Steffan ym mis Hydref. Mae canran yr Aelodau benywaidd sydd newydd eu hethol yn sylweddol uwch sy'n dangos y camau cadarnhaol tuag at gyflawni amrywiaeth mewn democratiaeth.

- Mae nifer y camau gweithredu sydd ar eu hôl hi wedi gostwng o 14 i 10. Nid oes yr un o'r camau gweithredu wedi'u marcio'n Goch. Mae nifer y camau gweithredu a gwblhawyd wedi cynyddu o 3 i 8.

Am ragor o wybodaeth gweler Adroddiad Monitro'r Cynllun Cydraddoldeb Strategol, Mawrth 2022 i Ebrill 2023, sydd ynghlwm ar ffurf Atodiad 1.

	A gwblhawyd Asesiad Effaith Integredig? Os naddo, nodwch pam	Naddo, gan nad yw'r adroddiad hwn yn ymwneud â pholisi newydd na newid i wasanaeth.
LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL:	***Crynodeb:***	
	Hirdymor:	**Ddim yn berthnasol**
	Integreiddio:	**Ddim yn berthnasol**
	Cydweithio:	**Ddim yn berthnasol**
	Cynnwys:	**Ddim yn berthnasol**
	Atal:	**Ddim yn berthnasol**

ARGYMHELLION:

Derbyn a chymeradwyo Adroddiad Monitro Cynllun Cydraddoldeb Strategol y Cyngor ar gyfer 2022-23 a gwneud argymhellion - fel y bo'n briodol - pan gyflwynir yr adroddiad i'r Cabinet ar 03/10/2023.

RHESYMAU DROS YR ARGYMHELLION:

Mae'n ofyniad o dan y Ddeddf Cydraddoldeb ein bod yn llunio Adroddiad Monitro Blynyddol ar gyfer Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2022/23 ac yn ei gyhoeddi ar ein gwefan erbyn 31/03/24.

Enw Cyswllt:	Cathryn Morgan
Swydd:	Rheolwr Cydraddoldeb a Chynhwysiant
Dyddiad yr Adroddiad:	21/08/2023
Acronymau:	

Adroddiad Monitro Cynllun Cydraddoldeb Strategol

Ebrill 2022 - Mawrth 2023

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

Awdur: Cathryn Morgan, Partneriaethau a Pherfformiad

Cymeradwywyd gan y Cabinet: XX / XX / XXXX

Dyddiad cyhoeddi: XX/ XX/XXXX

Cynnwys

1. Cefndir 3
1.1 Y Ddyletswydd Cydraddoldeb Gyffredinol 3
1.2 Ymrwymiad i'r Gymraeg 3
2. Dyletswyddau Cydraddoldeb Penodol y Sector Cyhoeddus yng Nghymru 4
2.1 Amcanion Cydraddoldeb, Cynllun Cydraddoldeb Strategol ac Adroddiad Blynyddol 4
2.2 Ymgysylltu 5
2.3 Hygyrchedd Gwybodaeth wedi'i chyhoeddi 5
2.4 Gwahaniaeth mewn Cyflog 5
2.5 Asesu Effaith 5
2.6 Hyfforddiant Staff 5
2.7 Caffael 6
3. Cynnydd wrth gyflawni ein hamcanion penodol yn ystod 2022-23 6
3.1: Adroddiad Monitro'r Cynllun Cydraddoldeb Ebrill 2022 - Mawrth 2023 7

1. Cefndir

1.1 Y Ddyletswydd Cydraddoldeb Gyffredinol

1. Mae Deddf Cydraddoldeb 2010 yn rhoi dyletswydd sector cyhoeddus ar Awdurdodau Lleol i ystyried anghenion pob unigolyn yn eu gwaith bob dydd, wrth ddatblygu polisïau, darparu gwasanaethau ac mewn perthynas â'r cyhoedd a'u gweithwyr eu hunain. Mae'r Ddeddf yn ei gwneud hi'n ofynnol i gyrff cyhoeddus roi sylw dyledus i'r canlynol: Dileu gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth anghyfreithlon ac ymddygiad arall sy'n cael ei wahardd gan y Ddeddf.

2. Hyrwyddo cyfle cyfartal rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchodedig a'r rhai nad ydynt.

3. Meithrin perthynas dda rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchodedig a'r rhai nad ydynt.

Mae'r Ddeddf Cydraddoldeb yn ei gwneud hi'n anghyfreithlon gwahaniaethu yn erbyn pobl sy'n rhannu un neu fwy o 'nodweddion gwarchodedig'. Mae rhai pobl yn rhannu mwy nag un o'r nodweddion hyn. Gelwir hyn 'croestoriadedd'. Mae angen i ni fod yn ymwybodol o hyn wrth ystyried ein Dyletswydd Cydraddoldeb. Mae’r nodweddion gwarchodedig wedi'u rhestru isod

- Oed
- Anabledd
- Ailbennu rhywedd
- Priodas a phartneriaeth sifil
- Beichiogrwydd a mamolaeth
- Hil
- Crefydd neu gred (gan gynnwys dim cred)
- Rhyw
- Cyfeiriadedd rhywiol

1.2 Ymrwymiad i’r Gymraeg

Mae hyrwyddo a defnyddio'r Gymraeg yn cael ei gwmpasu gan ofynion Mesur y Gymraeg 2011 yn hytrach na'r Ddeddf Cydraddoldeb. Fodd bynnag, yng Ngheredigion mae'n bwysig ystyried gofynion y Gymraeg ochr yn ochr â nodweddion gwarchodedig y Ddeddf Cydraddoldeb er mwyn hyrwyddo dull cydweithredol o ymdrin ag anghenion pob cymuned wrth ddylunio a darparu gwasanaethau.

O dan ofynion Mesur y Gymraeg 2011, mae'n ofynnol i Gyngor Sir Ceredigion sicrhau bod gwasanaethau Cymraeg yn cael eu cynnwys wrth gynllunio a darparu gwasanaethau, a bod gwasanaethau Cymraeg yn cael eu cynnig i siaradwyr Cymraeg heb iddynt orfod gofyn amdanynt (h.y. cysyniad y cynnig gweithredol).

2. Dyletswyddau Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus Cymru

Mae'r Dyletswyddau Penodol yng Nghymru wedi eu nodi yn Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011 a daethant i rym ar 6 Ebrill 2011. Mae'r Dyletswyddau Penodol ar Awdurdodau Lleol yng Nghymru yn cynnwys:

- Amcanion cydraddoldeb, cynlluniau cydraddoldeb strategol ac adroddiadau blynyddol,
- Ymgysylltu,

- Hygyrchedd gwybodaeth,
- Gwahaniaeth cyflog,
- Asesu effaith,
- Hyfforddiant staff,
- Caffael.

Mae'r adroddiad hwn yn amlinellu ein hymrwymiad i fodloni gofynion Deddf Cydraddoldeb 2010 gan gynnwys Dyletswyddau Cydraddoldeb Penodol y Sector Cyhoeddus yng Nghymru.

2.1 Amcanion Cydraddoldeb, Cynllun Cydraddoldeb Strategol ac Adroddiad Blynyddol

Mae ein Hamcanion Cydraddoldeb wedi'u hamlinellu yn ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol '*Ceredigion Deg a Chyfartal 2020-24'*. Mae'r cynllun yn sicrhau bod ein hamcanion yn cael eu cyflawni. Ein hamcanion cydraddoldeb yw:

1. Bod yn Gyflogwr Cyfle Cyfartal Enghreifftiol
2. Meithrin Perthnasoedd Da a Mynd i’r Afael â Rhagfarn
3. Sicrhau Ymgysylltu a Chyfranogiad
4. Sicrhau Urddas, Parch a Mynediad at Wasanaethau
5. Darparu Addysg Deg a Chynhwysol

Mae ein Gweithgor Cydraddoldeb Corfforaethol yn cyfarfod bob tri mis i fonitro cynnydd ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol ac i drafod materion eraill sy'n ymwneud â chydraddoldeb. Cadeirydd y grŵp yw ein Heiriolydd Cydraddoldeb, sy'n aelod o Gabinet Cyngor Sir Ceredigion.

Dyma'r trydydd adroddiad blynyddol ar gynnydd ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-24, *'Ceredigion Teg a Chyfartal.'* Gellir dod o hyd i'r cynllun a'r dogfennau cysylltiedig ar Cynllun Strategol Cydraddoldeb & Amcanion - Cyngor Sir Ceredigion <https://www.ceredigion.gov.uk/eich-cyngor/strategaethau-cynllunio-a-pholisiau/cydraddoldeb-ac-amrywiaeth/cynllun-strategol-cydraddoldeb-amcanion/>

2.2 Ymgysylltu

Pan fyddwn yn dylunio neu'n diwygio ein hamcanion cydraddoldeb, mae'n rhaid i ni ymgysylltu ag a chynnwys pobl sy'n cael eu diogelu gan y Ddeddf Cydraddoldeb, neu bobl sy'n eu cynrychioli. Mewn gwirionedd, rydym yn ymgysylltu ag unrhyw berson yr ydym yn teimlo sy'n briodol.

Mae canllawiau ymgysylltu ac ymgynghori ar gael i'r holl staff a darperir cymorth gan ein staff Cydraddoldeb a Chynhwysiant. Rhestrir rhagor o wybodaeth am ein gwaith ymgysylltu o dan Amcan 3 adroddiad monitro'r cynllun gweithredu yn Adran 3.1.

2.3 Hygyrchedd Gwybodaeth wedi'i chyhoeddi

Mae'r Cyngor yn cynhyrchu gwybodaeth mewn amrywiaeth eang o fformatau yn ôl yr angen ac ar gais. Mae'n ofynnol i bob dogfen gyhoeddus gynnwys y frawddeg 'mae'r ddogfen hon ar gael yn Gymraeg, neu mewn fformatau eraill ar gais'. Mae canllawiau ar fformatau hygyrch ar gael i staff ar ein gwefan fewnol.

Mae ein gwefan wedi cyflawni sgôr hygyrchedd AA ond nid yw'n gwbl hygyrch eto. Adroddir ar gynnydd o dan Amcan 4 (cam 4.12) yn yr adroddiad monitro yn Adran 3.1.

2.4 Gwahaniaeth mewn Cyflog

Mae ein tîm Adnoddau Dynol yn casglu a dadansoddi data sy'n ymwneud â gwahaniaeth mewn cyflog rhwng y rhywiau a chyfran ein gweithlu sy'n rhannu un neu fwy o nodweddion gwarchodedig. Cyflwynir adroddiadau blynyddol i'r Cabinet ac yna eu cyhoeddi ar ein gwefan. Adroddir ar gynnydd o dan Amcan 1 (camau 1.1 a 1.2) yn yr adroddiad monitro yn Adran 3.1.

2.5 Asesu Effaith

Os byddwn yn gwneud newidiadau sylweddol i'r ffordd yr ydym yn darparu gwasanaethau, mae'n rhaid i ni asesu'r effaith y gallai hyn ei chael ar y rhai sy'n defnyddio ein gwasanaethau, yn enwedig pobl sy'n rhannu un neu fwy o'r nodweddion a ddiogelir gan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

Mae ein hofferyn Asesu Effaith Integredig yn ein galluogi i wneud hyn. Mae hyn yn cael ei ddiwygio, byddwn yn dechrau defnyddio'r fersiwn wedi'i diweddaru yn 2023-24. Adroddir ar gynnydd o dan Amcan 3 (camau 3.9 a 3.10) yn yr adroddiad monitro yn Adran 3.1.

2.6 Hyfforddiant Staff

Mae gan bob aelod o staff fynediad i Bwll Dysgu Ceredigion. Mae'r adnodd dwyieithog hwn yn caniatáu i fodiwlau e-ddysgu gael eu cwblhau. Mae llawer o'n hyfforddiant staff bellach yn cael ei ddarparu'n rhithiol trwy Microsoft Teams ac mae'r defnydd o gapsiynau a chyfieithu wedi gwneud hyfforddiant yn fwy hygyrch i'r rhai sydd â nam ar eu clyw neu eu golwg. Mae ystod eang o hyfforddiant cydraddoldeb wedi'i ddarparu yn 2022-23. Adroddir ar gynnydd o dan Amcan 1 (cam 1.3) yn yr adroddiad monitro yn Adran 3.1.

2.7 Caffael

Mae ein polisi caffael a'n manylebau contract yn cynnwys gofynion cydraddoldeb a'r Gymraeg yn safonol. Adroddir rhagor o fanylion o dan Amcan 4 (cam 4.15) yn yr adroddiad monitro yn Adran 3.1.

Mae angen mwy o waith i sicrhau bod cymalau budd cymunedol yn ein contractau yn cael eu hystyried i'w llawn botensial i helpu i leihau anghydraddoldebau a meithrin cysylltiadau da yng Ngheredigion. Adroddir ar hyn o dan Amcan 5 (cam 5.9) yn yr adroddiad monitro yn Adran 3.1.

3. Cynnydd wrth gyflawni ein hamcanion penodol yn ystod 2022-23

Mae system 'GCAG' yn dangos i ni pa mor dda mae gweithred yn perfformio neu'n cael ei chyflawni. Dangosir cyfanswm statws GCAG isod.

Yn ôl y disgwyl, mae mwy o weithredoedd 'Glas' a llai o gamau gweithredu 'Ambr' yn 2022-23 wrth i ni symud i flwyddyn olaf y Cynllun Cydraddoldeb Strategol pedair blynedd hwn.

Statws GCAG	Diffiniad	2020-21	2021-22	2022-23
Glas	Cam gweithredu wedi'i gwblhau	**1**	**3**	**8**
Coch	Cam gweithredu heb ddechrau / mae pryderon na chaiff ei gwblhau	**0**	**0**	**0**
Ambr	Gweithredu ychydig y tu ôl i'r targed	**14**	**17**	**10**
Gwyrdd	Cam gweithredu yn mynd rhagddo yn ôl y disgwyl	**39**	**34**	**36**

Mae'r tabl isod yn dangos cynnydd pob un o'n Hamcanion Cydraddoldeb.

Ffigyrau 2022-23		**Glas**	**Coch**	**Ambr**	**Gwyrdd**
1	Cyflogwr Cyfle Cyfartal	**1**	**0**	**2**	**5**
2	Meithrin Perthnasoedd Da a Mynd i'r Afael â Rhagfarn	**1**	**0**	**0**	**5**
3	Ymgysylltu a Chyfranogiad	**1**	**0**	**4**	**7**
4	Urddas, Parch a Mynediad i Wasanaethau	**3**	**0**	**4**	**10**
5	Addysg Deg a Chynhwysol	**2**	**0**	**0**	**9**

3.1: Adroddiad Monitro'r Cynllun Cydraddoldeb Ebrill 2022 – Mawrth 2023

Amcan 1: Cyflogwr Cyfle Cyfartal Enghreifftiol. **Bod yn gyflogwr cyfle cyfartal, gyda staff wedi'u hyfforddi ac yn ymwybodol o anghenion a materion sy'n gysylltiedig â chydraddoldeb. Parhau i gau'r bwlch cyflog rhwng y rhywiau.**			
Gweithred 1.1	• Byddwn yn monitro ac yn cau gwahaniaethau bwlch cyflog rhwng y rhywiau posibl. • Byddwn yn cyhoeddi Adroddiad Bwlch Cyflog Blynyddol y Gweithlu.	**Pobl a Threfniadaeth**	**Gwyrdd**
Canlyniad: Parhau i gau'r bwlch cyflog rhwng y rhywiau.			
Dangosodd adroddiad Bwlch Cyflog y Gweithlu 2021-22 fod bwlch cyflog cymedrig o -6.0% a bwlch cyflog canolrifol o -7.6% yn bodoli rhwng dynion a menywod. Mae hyn wedi cynyddu o 31 Mawrth 2021 lle'r oedd y bwlch cyflog cymedrig yn -5.3% a'r bwlch cyflog canolrifol oedd -3.9%. Rydym yn hyderus bod dynion a menywod yn cael eu talu'n gyfartal am wneud swyddi cyfatebol ar draws y Cyngor. Y prif reswm dros ein bwlch cyflog rhwng y rhywiau ar draws y sefydliad yw anghydbwysedd rhwng cydweithwyr gwrywaidd a benywaidd ar draws y sefydliad. Ar hyn o bryd mae llai o fenywod mewn rolau uwch na dynion, yn ogystal â chyfran uwch o fenywod o'i gymharu â dynion ar raddfeydd is. Darperir mwy o fanylion yn adroddiad blynyddol Bwlch Cyflog y Gweithlu ynghyd â'r mesurau yr ydym yn eu cymryd i fynd i'r afael â'r bwlch cyflog. Bydd adroddiad Bwlch Cyflog y Gweithlu ar gyfer 2022-23 yn cael ei gynhyrchu erbyn diwedd mis Hydref 2023 a bydd yn cael ei gyhoeddi ar wefan y Cyngor yn dilyn cymeradwyaeth drwy'r broses ddemocrataidd.			
Gweithred 1.2	• Byddwn yn parhau i gasglu data cydraddoldeb y gweithlu a'r Gymraeg gan staff newydd a data gwirfoddol gan staff presennol. • Byddwn yn cyhoeddi Adroddiad Cydraddoldeb y Gweithlu blynyddol.	**Pobl a Threfniadaeth**	**Gwyrdd**
Canlyniad: Cynnydd yn nifer y staff sy'n datgelu data cydraddoldeb a sgiliau Cymraeg.			

Cesglir data Cydraddoldeb y Gweithlu a'r Gymraeg gan yr holl staff newydd sy'n ymuno â'r Cyngor ac atgoffir staff presennol yn flynyddol i ddiweddaru eu data cydraddoldeb drwy hunanwasanaeth Ceri. Mae diweddaru data Cymraeg hefyd wedi'i gynnwys yn y broses arfarnu flynyddol. Mae dros 92% o staff wedi datgelu data cydraddoldeb gwirfoddol. Cyflwynwyd Adroddiad Cydraddoldeb y Gweithlu 2021-22 i'r Cabinet ym mis Rhagfyr 2022. Bydd Adroddiad Cydraddoldeb y Gweithlu ar gyfer 2022-23 yn cael ei gynhyrchu erbyn diwedd mis Hydref 2023 a'i gyhoeddi ar wefan y Cyngor yn dilyn cymeradwyaeth drwy'r broses ddemocrataidd.			
Gweithred 1.3	Byddwn yn gwella ymwybyddiaeth staff o faterion cydraddoldeb a Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus trwy hyfforddiant.	**Pobl a Threfniadaeth**	**Gwyrdd**
Canlyniadau: • Cynnydd yn nifer y staff sy'n cwblhau'r e-ddysgu gorfodol ar Gydraddoldeb ac Amrywiaeth. • Mwy o reolwyr yn cwblhau hyfforddiant Cydraddoldeb ac Amrywiaeth. • Cynnydd yn nifer y staff sy'n cwblhau hyfforddiant ymwybyddiaeth LHDT.			
E modiwlau dysgu • Cydraddoldeb ac Amrywiaeth: 1,969 o gyflawniadau (1,817 o staff mewnol a 152 allanol) • Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg: 1,225 o gyflawniadau (1,129 o staff mewnol a 96 allanol) • Deall Awtistiaeth: 721 o gyflawniadau (577 mewnol a 144 allanol) • Cyfathrebu Effeithiol Awtistiaeth: 106 o gyflawniadau (56 mewnol a 50 allanol) **Hyfforddiant a gynigir i gynyddu ymwybyddiaeth o gydraddoldeb, amrywiaeth ac anabledd:** • 7 x Sesiynau Ymwybyddiaeth LHDT: 44 o staff mewnol yn bresennol. • 1 x Ymwybyddiaeth Trawsryweddol: 17 wedi mynychu (7 aelod o staff mewnol a 10 allanol) • Mae Cydraddoldeb ac Amrywiaeth i reolwyr bellach wedi'i gynnwys ar ffurf newydd rhaglen Rheolwyr Ceredigion ac nid yw'n cael ei chyflwyno ar wahân. • 1 x Troseddau Casineb: 6 aelod o staff yn mynychu (4 mewnol a 2 allanol) • 1 x Troseddau Casineb Ymddygiad Gwrthgymdeithasol: mynychodd 5 aelod o staff (3 mewnol a 2 allanol) • 6 x Sesiynau Atal / WRAP: Mynychodd 110 o staff (101 mewnol a 9 allanol)			

Tudalen 176

- 1 x Deall proses Lloches a Ffoaduriaid: 17 aelod o staff wedi mynychu (12 mewnol a 5 allanol)
- 1 x Ymwybyddiaeth o fod yn Fyddar: 12 aelod o staff mewnol yn bresennol.
- 1 x Gweithdy Ymwybyddiaeth o fod yn Fyddar ac Iaith Arwyddion: 8 aelod o staff mewnol yn bresennol.
- 3 x Ymwybyddiaeth Epilepsi: 38 aelod o staff wedi mynychu (21 mewnol ac 17 allanol)
- 1 x Ymwybyddiaeth o Nam ar y Golwg: Mynychodd 10 aelod o staff mewnol.
- 2 x Cyflwyniad i glefyd Parkinson: mynychodd 36 aelod o staff (24 mewnol a 12 allanol)
- 2 x Trosolwg Clefyd Huntington: 13 o staff mewnol yn bresennol.
- 1 x Deddf Galluedd Meddyliol a Sesiwn Anaf i'r Ymennydd: mynychodd 24 o staff mewnol.

Roedd 10 aelod o staff y Cyngor hefyd yn bresennol mewn digwyddiadau rhanbarthol ar niwroymwahanu a'r Ddeddf Iechyd Meddwl ac Anaf Ymennydd Caffaeledig a'r Ddeddf Iechyd Meddwl.

Gweithred 1.4	Byddwn yn parhau i hyrwyddo a gweithredu'r Cynllun Hyderus o ran Anabledd, (sy'n croesawu ceisiadau gan bobl anabl ac yn ymrwymo i wneud addasiadau yn y gweithle).	**Pobl a Threfniadaeth**	**Ambr**

Canlyniad: Mwy o benodiadau wedi eu cofnodi fel pobl sydd ag anabledd.

Mae'r Cynllun Hyderus o ran Anabledd yn rhan sefydledig o weithdrefnau recriwtio'r Cyngor ac mae'n cael ei gynnwys yn Rhaglen Hyfforddi orfodol Rheolwyr Ceredigion. Rydym yn gyflogwr Hyderus o ran Anabledd; mae hyn yn cael ei hyrwyddo ar ein gwefan Gyrfaoedd.

Dangosodd Cyfrifiad 2021 fod 20% o boblogaeth Ceredigion yn anabl. Dim ond 5% o gyfanswm y rhai a wnaeth gais am swyddi gyda'r Cyngor yn 2022-23 oedd yn nodi eu bod yn anabl. Derbyniwyd 196 o geisiadau gan unigolion a gofnododd fod ganddynt anabledd; penodwyd 23 (12%) ohonynt. Roedd y ffigwr ar gyfer 2021-22 yn uwch ar 16%. Penodwyd 17% o'r ymgeiswyr nad oeddent yn nodi eu bod yn anabl.

Yn ystadegol, mae ymgeisydd sy'n datgelu ei fod yn nodi ei fod yn anabl yn llai tebygol o gael ei benodi. Byddai'n ymddangos, o'i gymharu â data poblogaeth, efallai na fydd llawer o ymgeiswyr yn teimlo'n hyderus i ddatgelu eu hanabledd neu nad ydym yn denu ymgeiswyr anabl.

Nid yw'r maes hwn wedi datblygu cymaint ag yr hoffem, a'n nod yw hyrwyddo'r Cynllun Hyderus o ran Anabledd ymhellach trwy hyfforddiant ychwanegol i reolwyr a thrwy'r wefan recriwtio a'r sianel cyfryngau cymdeithasol. Mae angen gweithredu cadarnhaol hefyd i annog mwy o geisiadau gan ymgeiswyr anabl ac i hyrwyddo'r Cynllun Hyderus o ran Anabledd.			
Gweithred 1.5	Byddwn yn cefnogi gweithwyr sy'n feichiog neu sydd wedi rhoi genedigaeth yn ddiweddar trwy fabwysiadu'r chwe maes gweithredu o dan yr adroddiad '*Gwahaniaethu ar sail Beichiogrwydd a Mamolaeth yn y Gweithle: Argymhellion ar gyfer Newid*'.	**Pobl a Threfniadaeth**	**Glas** (cyflawn)
Canlyniad: Mae'r 6 maes gweithredu wedi eu mabwysiadu			

Dyma'r 6 maes gweithredu a fabwysiadwyd, a'n hymateb i'r argymhellion. Mae monitro'n digwydd drwy Adroddiad Cydraddoldeb Blynyddol y Gweithlu.

Arweinyddiaeth ar gyfer newid: Fel bod cyflogwyr yn denu'r dalent orau, creu'r amodau i'w staff berfformio'n dda, ac osgoi colli sgiliau a phrofiad a all ddeillio o gamsyniadau ac arfer gwael mewn perthynas â gweithwyr beichiog a mamau newydd. Mae Dysgu a Datblygu yn sicrhau bod rheolwyr yn cael eu hyfforddi i sicrhau nad ydynt yn wahaniaethol ac mae'r Tîm Adnoddau Dynol yn darparu cyngor ac arweiniad i reolwyr ar bob cam o gylch bywyd y gweithwyr. Anogir rheolwyr i ddarparu ar gyfer ceisiadau gweithio hyblyg lle bynnag y bo hynny'n bosibl, gan gynnwys ceisiadau rhan-amser ar gyfer gweithwyr sy'n gofyn am hyn wrth ddychwelyd ar ôl absenoldeb mamolaeth. Mae cadw'r dalent orau yn ein gweithlu yn bwysig i ni.

Gwella ymarfer cyflogwyr: Hyrwyddo gweithleoedd sy'n gyfeillgar i deuluoedd, rheoli effeithiol a chyfathrebu agored. Mae'r polisi gweithio hybrid dros dro wedi dod â hyd yn oed mwy o hyblygrwydd i nifer fawr o rolau swyddi. Ar hyn o bryd mae'r polisi cydbwysedd bywyd gwaith yn cael ei ddiwygio a'i ddadgyfuno i gyfres o bolisïau newydd sy'n addas i deuluoedd.

Gwella mynediad at wybodaeth a chyngor: fel bod menywod a chyflogwyr yn deall eu hawliau a'u rhwymedigaethau. Mae llawer o wybodaeth ar CeriNet a'r porth gweithwyr ac yn ogystal â hyn rydym yn gweithio mewn partneriaeth ag undebau llafur cydnabyddedig drwy gydol gwaith achos ac ymgynghoriadau.

Gwella rheolaeth iechyd a diogelwch yn y gweithle: fel bod cyflogwyr yn rheoli risgiau'n effeithiol ac nad yw menywod yn cael eu gorfodi i ddewis rhwng eu swydd a'u hiechyd neu iechyd eu plentyn heb ei eni. Mae'r Tîm Iechyd a Diogelwch yn cynghori rheolwyr a gweithwyr ar asesiadau risg beichiogrwydd sy'n cael eu hadolygu'n rheolaidd yn ystod beichiogrwydd.

Gwella mynediad at gyfiawnder: Trwy gael gwared ar rwystrau i fenywod godi cwynion. Mae'r Cyngor eisoes yn gwneud trefniadau cadarn i weithwyr godi pryderon e.e. cwyn, urddas yn y gwaith, chwythu'r chwiban.

Gweithred 1.6	Byddwn yn cynnig, lle y bo'n briodol, trefniadau gweithio'n hyblyg a rhan-amser i gefnogi rhieni a gofalwyr. Byddwn yn diwygio ein polisïau ar weithio'n hyblyg a chydbwysedd rhwng bywyd a gwaith.	**Pobl a Threfniadaeth**	**Gwyrdd**

Canlyniad: Mae polisïau gweithio'n hyblyg a gweithio ystwyth diwygiedig ar waith.

Bu cynnydd yn nifer y bobl sy'n manteisio ar basbortau Gofalwyr sy'n arwain at ofalwyr di-dâl yn cael mynediad at hyd at 5 diwrnod ychwanegol o absenoldeb â thâl. Mae'r polisi gweithio Hybrid Dros Dro wedi caniatáu i'r rhan fwyaf o staff corfforaethol weithio mewn ffordd fwy hyblyg. Dim ond 52.8% o'n staff sy'n llawn amser.

Mae gwaith yn mynd rhagddo i adolygu polisïau gweithio'n hyblyg a byddwn yn cynnal adolygiad yr hydref hwn o'n polisi gweithio hybrid dros dro. Mae'r Cyngor yn rhoi hyd at 5 diwrnod ychwanegol o absenoldeb â thâl i ofalwyr di-dâl sydd â phasbort gofalwyr ac mae Polisi Gofalwyr mewn Cyflogaeth y Cyngor yn darparu cymorth ychwanegol i'r gweithwyr hyn i gadw eu talent yn ein gweithlu.

- Mae 47.2% o'n staff yn rhan-amser.
- Mae 38.5% o'n gweithwyr yn fenywod rhan amser.
- Mae 8.8% o'n gweithwyr yn ddynion rhan amser.

Mae mwy o fenywod yn cael eu cyflogi'n llawn amser (614) na dynion (533).

Mae rheolwyr llinell yn rhagweithiol iawn wrth ddarparu ar gyfer llawer o geisiadau gweithio hyblyg; mae'n bwysig i ni gadw talent yn ein gweithlu, ac rydym yn gweithio'n galed i fod yn hyblyg o ran sut mae ein gwaith yn cael ei wneud. Bydd dadgyfuno ein polisi Cydbwysedd Rhwng Bywyd a Gwaith yn cael ei gwblhau yn ystod 2023/24.

Gweithred 1.7	Byddwn yn gweithio tuag at leihau gwahaniaethu rhwng y rhywiau a diffyg cynrychiolaeth ar gyfer lleiafrifoedd ethnig a phobl anabl mewn prentisiaethau, gan gynnwys gweithio gyda'n contractwyr drwy gynnwys Buddion Cymunedol fel elfen graidd ym mhob contract caffael perthnasol y Cyngor.	**Porth Cymorth Cynnar**	**Ambr**

Canlyniad: Llai o wahaniaethu rhwng y rhywiau mewn prentisiaethau. Mwy o brentisiaid Du, Asiaidd, ethnig lleiafrifol ac anabl.			
Mae Hyfforddiant Ceredigion Training (HCT) yn hyrwyddo prentisiaethau mewn digwyddiadau Gyrfaoedd ar draws y sir. Mae 90% o brentisiaid yn Ddynion, 9% yn Fenywod ac mae 1% yn nodi eu bod yn 'arall'. Mae 12% wedi datgelu bod ganddyn nhw rai anableddau a dywedodd 0% eu bod o gefndir Du neu ethnig lleiafrifol. Crëwyd taenlen adrodd safonedig ar gyfer contractau cyfalaf mawr yn Fframwaith Contractwyr Rhanbarthol De-orllewin Cymru sy'n gofyn am unrhyw hyfforddiant a recriwtio newydd y gellir eu cyflawni i gofnodi yn ôl rhyw, anabledd ac ethnigrwydd. Mae hyn yn dilyn yr un dull â'r un a ddefnyddir ym Mhartneriaeth Adeiladu Gogledd Cymru. Ar hyn o bryd mae gwybodaeth yn cael ei chasglu ar gyfer contractau yn Ysgol Gynradd Aberteifi ac Ysgol Uwchradd Aberteifi.			
Gweithred 1.8	Byddwn yn parhau i weithredu ein Polisi Caethwasiaeth Fodern. Mae hyn yn cynnwys ein hymrwymiad gyda'n cyflenwyr a'n contractwyr i ddilyn Cod Ymarfer Llywodraeth Cymru ar Gyflogaeth Foesegol a Thryloywder yn y Gadwyn Gyflenwi, er enghraifft gwarchod rhag contractau cyflogaeth ansicr a sicrhau hawliau gweithwyr.	**Pobl a Threfniadaeth**	**Gwyrdd**
Canlyniadau: • Mwy o sesiynau Caethwasiaeth Fodern wedi cael eu darparu, nifer cynyddol o staff sy'n mynychu • Mwy o sesiynau Masnachu mewn Pobl a Phlant.			
Roedd 7 x sesiwn hyfforddiant am Gaethwasiaeth Fodern a Masnachu Pobl: 50 staff yn bresennol (45 mewnol a 5 allanol)			

Amcan 2: Meithrin Perthnasoedd Da a Mynd i'r Afael â Rhagfarn. **Meithrin perthnasoedd da rhwng y rhai sy'n rhannu nodwedd warchodedig a'r rhai nad ydynt drwy adeiladu cydlyniant cymunedol a mynd i'r afael â rhagfarn. Dylai pawb allu byw heb ofni trais a cham-drin a chael eu trin â pharch.**			
Gweithred 2.1	Byddwn yn gweithio gyda'r Cydlynydd Cydlyniant Cymunedol Rhanbarthol i gefnogi Ceredigion o gymunedau cydlynol.	**Tîm Cydlyniant Cymunedol**	**Gwyrdd**
Canlyniad: Datblygir fframwaith cydlyniant cymunedol a chyflawnir canlyniadau.			

Mae ein tîm Cydlyniant Cymunedol yn un o 8 tîm rhanbarthol ledled Cymru sy'n cael eu hariannu gan Lywodraeth Cymru. Y nod yw darparu dull cyson o gydweithio ar draws Cymru. Mae'r tîm yn gweithio i gynllun gweithredu blynyddol ac wedi cwblhau camau gweithredu a sefydlwyd yn foddhaol ar gyfer 2022-23, y mae llawer ohonynt wedi'u cynnwys yn yr adroddiad hwn.

Gweithred 2.2	Byddwn yn parhau i godi ymwybyddiaeth o droseddau casineb ac i gyfeirio dioddefwyr posibl at wasanaethau adrodd a chymorth.	**Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd/ Cydlyniant Cymunedol**	**Gwyrdd**

Canlyniadau:

- Mwy o sesiynau ymwybyddiaeth o droseddau casineb wedi'u cyflwyno.
- Roedd mwy o staff yn bresennol.

Cytunodd y Cabinet i lofnodi'r Siarter Troseddau Casineb Cymorth i Ddioddefwyr ym mis Tachwedd 2022. Mae'r siarter yn nodi hawliau dioddefwyr, a'r ymrwymiadau y mae sefydliadau'n eu gwneud i fynd i'r afael â throseddau casineb, darparu cefnogaeth a gwybodaeth i ddioddefwyr, a chodi ymwybyddiaeth o droseddau casineb ymhlith staff a chymunedau. Byddwn yn gweithio gyda Chymorth i Ddioddefwyr yn 2023-24 i gyflawni camau gweithredu a fydd yn ein galluogi i ddod yn 'bartner gweithredol'.

Mynychodd 52 o staff mewnol a 9 aelod o staff allanol sesiynau hyfforddi ar Gaethwasiaeth Fodern a Masnachu Pobl, Troseddau Casineb a hyfforddiant Troseddau Casineb Ymddygiad Gwrthgymdeithasol. Cyfarfu Cymorth i Ddioddefwyr hefyd â'n tîm Gwasanaeth Ieuenctid i drafod codi ymwybyddiaeth am Droseddau Casineb.

Gweithiodd y tîm Cydlyniant Cymunedol rhanbarthol gyda Chymorth i Ddioddefwyr i gydlynu diwrnod hyfforddi LHDTC+ rhanbarthol wedi'i anelu at weithwyr proffesiynol a gweminar ledled Cymru ar y pwnc '*Codi Ymwybyddiaeth a Dealltwriaeth o Eithafiaeth a Gwrywdod Gwenwynig*' ar gyfer gweithwyr proffesiynol sy'n gweithio gyda phobl ifanc. Cafodd Wythnos Ymwybyddiaeth o Droseddau Casineb ei hyrwyddo gyda sesiwn hyfforddi yn edrych ar effeithiau casineb ar-lein ar unigolion a chymunedau a gyda digwyddiad ymgysylltu yng ngêm Uwch Gynghrair Cymru - Clwb Pêl-droed Tref Aberystwyth yn erbyn Sir Hwlffordd.

Gweithred 2.3	Byddwn yn parhau i gefnogi gwaith i gynyddu adroddiadau o gam-drin domestig i Goleudy, (Cymorth i Ddioddefwyr).	**Porth Cynnal**	**Gwyrdd**

Canlyniadau:

- Nifer cynyddol o staff sy'n cwblhau e-ddysgu Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol
- Mwy o sesiynau Holi a Gweithredu wedi'u cwblhau.

Cwblhaodd 1,696 o staff (1,589 mewnol a 107 allanol) e-ddysgu Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol. Mynychodd 40 o staff mewnol Sesiynau Hyfforddi Holi a Gweithredu.

Gweithred 2.4	Byddwn yn monitro ac yn ymateb i densiynau cymunedol sy'n ymwneud â phroses Brexit.	**Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd/ Cydlyniant Cymunedol**	**Gwyrdd**

Canlyniad: Mwy o ymyriadau a dad-ddwysáu.

Mae materion Brexit (Masnach) wedi lleihau ers llofnodi'r Cytundeb Masnach a Chydweithio. Ni fu unrhyw heriau na materion sylweddol yn ystod y 12 mis diwethaf ac mae Brexit wedi'i dynnu o'r gofrestr risg gorfforaethol. Fodd bynnag, cynhelir brîff gwylio yn enwedig o ran yr hawl i weithio, mewnfudo a mynediad at fudd-daliadau a gwasanaethau.

Rydym yn monitro tensiynau cymunedol drwy gynnal cyfarfodydd monitro tensiwn gyda Heddlu Dyfed Powys, Prifysgol Aberystwyth, Gwasanaeth Tân Canolbarth a Gorllewin Cymru, Cymorth i Ddioddefwyr, Cyngor Hil Cymru, Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant ac adrannau amrywiol o fewn yr Awdurdod Lleol, gan gynnwys Diogelwch Cymunedol, Tai a Chamddefnyddio Sylweddau. Mae amrywiaeth o densiynau wedi'u nodi a'u lliniaru dros y flwyddyn ddiwethaf gan gynnwys mudiadau protest, dosbarthiad taflennu gan grŵp asgell dde eithafol a llety dros dro i bobl sy'n Sipsiwn, Roma neu Deithwyr.

Rydym hefyd yn sganio cyfryngau cymdeithasol / ffynonellau ar-lein i fonitro materion a thensiynau. Mae materion allweddol yn cael eu codi a'u cofnodi mewn cyfarfodydd Monitro Tensiwn. Mae cydlyniant cymunedol a monitro tensiwn yn eitemau agenda rheolaidd yng nghyfarfodydd y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol, CONTEST (Gwrthderfysgaeth), Troseddau Cyfundrefnol Difrifol a Thrais (SVOC),

grŵp Ailsefydlu Ffoaduriaid Ceredigion a Grŵp Llywio Sipsiwn a Theithwyr. Rydym hefyd yn mynychu *Grŵp Diddordeb Arbennig cenedlaethol ar Wrthweithio Eithafiaeth (SIGCE)* i drafod gweithgarwch grwpiau asgell dde yn ein rhanbarth a gweithgarwch cenedlaethol wedi'i dargedu at ffoaduriaid a grwpiau mudol.			
Gweithred 2.5	Byddwn yn cyfeirio dinasyddion yr Undeb Ewropeaidd sy'n byw yng Ngheredigion at Gynllun Preswylio'n Sefydlog i Ddinasyddion yr UE y Swyddfa Gartref ac yn darparu'r lefel briodol o gymorth gan yr awdurdod lleol.	**Cydlyniant Cymunedol a Chyswllt Cwsmeriaid**	**Glas**
Canlyniad: Mwy o ddinasyddion yr UE sy'n byw yng Ngheredigion yn gwneud cais i'r cynllun.			
Mae'r cynllun bellach wedi cau.			
Gweithred 2.6	Byddwn yn parhau i weithredu ymgyrch flynyddol yn y cyfryngau ac ymwybyddiaeth y cyhoedd. Gallai enghreifftiau gynnwys Diwrnod Rhyngwladol y Menywod, Wythnos Ymwybyddiaeth o Droseddau Casineb a Diwrnod Cofio'r Holocost.	**Gwasanaethau Democrataidd / Cydlyniant Cymunedol**	**Gwyrdd**
Canlyniad: Mwy o ymgyrchoedd wedi eu cynnal.			
Mae'r tîm Cydlyniant Cymunedol Rhanbarthol a thîm Cyfathrebu Allanol y Cyngor yn cefnogi calendr blynyddol o ddiwrnodau cenedlaethol ac ymgyrchoedd i hyrwyddo ymwybyddiaeth, dathlu amrywiaeth, a choffáu rhai digwyddiadau hanesyddol. Yn ystod 2022/23 bu'r ddau dîm yn hyrwyddo ac yn cefnogi nifer o ymgyrchoedd gan gynnwys: 1. Mae Casineb yn Brifo Cymru - ymgyrch Llywodraeth Cymru. 2. Diwrnod Hawliau Dynol 3. Diwrnod Hawliau'r Gymraeg 4. Diwrnod Hawliau Gofalwyr 5. Diwrnod y Rhuban Gwyn - ymgyrch ryngwladol yn galw ar ddynion i sefyll yn erbyn trais yn erbyn menywod. 6. Wythnos Diogelu Genedlaethol 7. Diwrnod Pobl Hyn/Older Persons' Day 8. Diwali 9. Wythnos/diwrnod y lluoedd arfog			

10. Wythnos Ymwybyddiaeth o Droseddau Casineb
11. Mis Pride – cyfryngau cymdeithasol
12. Mis Hanes Pobl Dduon – cyfryngau cymdeithasol
13. Diwrnod Gwelededd Trawsryweddol – cyfryngau cymdeithasol
14. Wythnos Rhyng-ffydd – cyfryngau cymdeithasol
15. Diwrnod Cofio'r Holocost – negeseuon ar gyfryngau cymdeithasol a goleuo adeiladau cyhoeddus yn borffor
16. Mis Hanes LHDT - negeseuon ar gyfryngau cymdeithasol
17. Wythnos Ffoaduriaid – negeseuon ar gyfryngau cymdeithasol
18. Mis Hanes Teithwyr Sipsiwn – negeseuon ar gyfryngau cymdeithasol (rhanbarthol).

Amcan 3: Ymgysylltu a Chyfranogiad **Sicrhau ein bod yn ymgysylltu'n effeithiol â phobl sy'n rhannu nodweddion gwarchodedig. Galluogi pobl i ddylanwadu ar benderfyniadau ac i fanteisio ar y cyfle i gymryd rhan mewn bywyd gwleidyddol a bywyd bob dydd.**			
Gweithred 3.1	Byddwn yn ymgysylltu â phobl Ceredigion, gan gynnwys pobl â nodweddion gwarchodedig ac yn cysylltu â grwpiau lleol, rhanbarthol a chenedlaethol.	**Polisi, Performance a Diogelu'r Cyhoedd (a phob maes gwasanaeth i'w weithredu)**	**Ambr**
Canlyniad: Mae'r ymgysylltu a wneir yn ystyrlon. Mae pobl yn cymryd rhan ac yn gallu dylanwadu ar benderfyniadau ac mae Adroddiad Blynyddol Ymgysylltu yn adlewyrchu hyn.			
Mae llawer yn cael ei wneud i ymgysylltu â thrigolion a rhanddeiliaid, ond mae'r dull corfforaethol o weithredu yn anghyson. Mae enghreifftiau da o ymgysylltu parhaus wedi'u rhestru yn ein Hadroddiad Blynyddol Ymgysylltu a Chyfranogiad 2022-23 ac rydym yn hwyluso amrywiaeth o ddefnyddwyr gwasanaeth ar gyfer grwpiau a rhanddeiliaid a chyfranddalwyr. Cynhaliwyd saith ymarfer ymgysylltu wedi'u targedu, pum ymarfer ymgynghori a phedwar ymarfer 'hysbysu' (lle mae gan y Cyngor ddyletswydd i hysbysu'r cyhoedd a darparu ffordd i bartïon sydd â diddordeb i ymateb) yn ystod 2022-23.			

Mae'r gyfradd ymateb ar gyfer ymgynghoriadau cyhoeddus y DU yn 0.7% ar gyfartaledd ac mae nifer yr ymatebion i ymgyrchoedd y Cyngor yn gyffredinol yn is. Mae angen i ni barhau i ddatblygu dulliau ymgysylltu arloesol wrth gydnabod bod yr adnodd ar gyfer y gwaith hwn yn gyfyngedig.			
Gweithred 3.2	Byddwn yn adolygu ac yn gweithredu ein Polisi Ymgysylltu.	**Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd**	**Glas (cyflawn)**
Canlyniad: Mae'r Polisi Ymgysylltu wedi'i gyhoeddi a'i weithredu. Cynnydd yn cael ei gofnodi mewn Adroddiad Blynyddol Ymgysylltu.			
Mae'r polisi Ymgysylltu a Chyfranogiad wedi'i ddiwygio. Fe'i cymeradwywyd gan y Cabinet ym mis Hydref 2022 ac fe'i cyhoeddwyd ar ein gwefan. Bydd y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Adnoddau Corfforaethol yn craffu ar adroddiadau monitro cyn iddynt gael eu cyflwyno i'r Cabinet.			
Gweithred 3.3	Byddwn yn gweithredu ein Strategaeth Cyfranogiad Plant a Phobl Ifanc ac yn ystyried Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn, (CCUHP) wrth wneud penderfyniadau.	**Porth Cymorth Cynnar**	**Gwyrdd**
Canlyniadau: • Targedau penodol wedi eu cyhoeddi yn Strategaeth Cyfranogiad Plant a Phobl Ifanc 2018-21. Cynnydd yn cael ei gofnodi mewn Adroddiad Blynyddol Cyfranogiad CYP. • Rhaglen e-ddysgu ar CCUHP wedi cael ei datblygu, rhagwelir y bydd yn cael ei lansio i staff 2020			
Mae Strategaeth Cyfranogiad Plant a Phobl Ifanc Gwasanaeth Ieuenctid Ceredigion 2018-2021 bellach wedi dod i ben. Mae ein dull o sicrhau bod plant a phobl ifanc yn cymryd rhan yn benderfyniadau bellach wedi'i gynnwys ym Mholisi Ymgysylltu a Chyfranogiad newydd y Cyngor. Mae hyn yn golygu bod cyfranogiad plant a phobl ifanc yn rhan o'n dull ymgysylltu a chyfranogi gydol oes. Mae Cyngor Ieuenctid Ceredigion yn cynnwys 25 o bobl ifanc sy'n cynrychioli pob Ysgol Uwchradd Ceredigion, Coleg Ceredigion, Llysgenhadon Cymunedol Aberystwyth, Clybiau Ffermwyr Ifanc Ceredigion, Fforwm yr Urdd a Gwasanaeth Cymorth ac Atal, Porth Cymorth Cynnar. Cynhaliwyd 4 cyfarfod llawn a digwyddiad diwedd y flwyddyn, 'Pawb a'i Farn Ceredigion 2022' - cyfle i aelodau'r cyngor ieuenctid drafod materion allweddol gyda Ben Lake AS, Prif Swyddog Gweithredol Cyngor Sir Ceredigion, ein Prif Swyddog Addysg a'n			

Dirprwy Arweinydd ac Aelod Cabinet dros Gydol Oes a Lles, y Cynghorydd Alun Williams. Cafodd y digwyddiad ei gadeirio gan Lloyd Warburton, aelod o Senedd Ieuenctid Cymru dros Geredigion. Mae cofnodion pob cyfarfod y Cyngor Ieuenctid yn cael eu cyflwyno i Bwyllgor Craffu ac i Gabinet.

Mynychodd bobl ifanc y Fforwm Comisiynydd Heddlu a Throsedd Dyfed Powys i drafod lefelau plismona a throseddu yn ardal Heddlu Dyfed Powys. Yn ogystal, cyflwynwyd tri grŵp ffocws gyda grŵp o bobl ifanc ar iechyd meddwl a dioddefwyr trosedd ifanc, gweithgareddau atal camddefnyddio sylweddau a chymorth ar gyfer pobl ifanc sy'n cyflawni troseddau lefel isel.

Mae fforwm GUS (‘Give Us Support’) yn sicrhau bod lleisiau pobl ifanc na glywir yn aml yn cael eu clywed. Cyfarfu 12 o bobl ifanc yn fisol yn ystod 2022-23 a rhoddwyd eu barn ar 10 ymgynghoriad lleol a chenedlaethol.

Cwblhaodd 114 o bobl (94 o staff mewnol ac 20 allanol) modiwl e-ddysgu Ymwybyddiaeth CCUHP sydd ar gael i holl staff Cyngor Sir Ceredigion. Cafodd pecyn gweithdy Pobl Ifanc CCUHP ei ddiweddaru a'i ailgynllunio. Pwrpas y pecyn yw galluogi staff i gyflwyno sesiwn awr o hyd yn yr ystafell ddosbarth neu mewn man cymunedol o amgylch Hawliau Plant a Chyfranogiad.

Gweithred 3.4	Byddwn yn cefnogi’r rhaglenni a chynlluniau i gynyddu cynrychiolaeth mewn gwleidyddiaeth a gwneud penderfyniadau lleol, yn enwedig i fenywod, pobl anabl neu bobl o grwpiau ethnig lleiafrifol.	**Gwasanaethau Democrataidd**	**Gwyrdd**

Canlyniad: Mwy o fenywod, pobl anabl a phobl bobl o grwpiau ethnig lleiafrifol yn cael eu cynrychioli.

Cynyddodd canran y Cynghorwyr Sir benywaidd o 12% i 24% yn dilyn yr etholiad ym mis Mai ac isetholiad Llanbedr Pont Steffan ym mis Hydref, ac mae canran yr Aelodau benywaidd newydd yn sylweddol uwch sy'n dangos camau cadarnhaol tuag at gyflawni amrywiaeth mewn democratiaeth. Nodwyd hefyd bod nifer y Cynghorwyr benywaidd a etholwyd yn cynrychioli nifer yr ymgeiswyr a safodd etholiad.

Mae'r ffigurau ar gyfer Plaid Cymru a'r Democratiaid Rhyddfrydol yn gadarnhaol ond mae cryn dipyn o waith i'w wneud o hyd. Nododd aelodau annibynnol nad yw'r ffigyrau'n cynrychioli nifer y menywod y gofynnwyd iddynt sefyll fel ymgeiswyr, a bod angen gwneud mwy o waith i'w hannog i sefyll etholiad.

Nid yw ffigurau sy'n dangos cynrychiolaeth pobl anabl ac aelodau o gefndiroedd ethnig lleiafrifoedd ar gael.

Gweithred 3.5	Byddwn yn cefnogi ymgysylltu â phobl ifanc 16 ac 17 oed os yw'r oedran pleidleisio yn cael ei ostwng yng Nghymru.	**Gwasanaethau Democrataidd / Porth Cymorth Cynnar**	**Gwyrdd**
Canlyniad: Dull wedi'i dargedu ar gyfer hyrwyddo a chodi ymwybyddiaeth gan ddefnyddio Cyngor Ieuenctid Ceredigion, 6ed Dosbarth Ysgolion Uwchradd, sefydliadau Addysg Bellach, Gwasanaethau Cymorth Ieuenctid, Fforymau Plant a Phobl Ifanc a chyfryngau cymdeithasol y Gwasanaeth Ieuenctid.			
Mae gwybodaeth am 'Bleidleisio yn 16 oed' a sut i gofrestru i bleidleisio ar gyfer etholiadau lleol a Senedd y dyfodol wedi cael eu rhannu ar Sianel Timau Cyngor Ieuenctid Ceredigion. Mae aelodau'r Cyngor Ieuenctid yn gyfrifol am rannu'r wybodaeth gyda'u cyfoedion. Rhannodd Gwasanaeth Ieuenctid Ceredigion wybodaeth ar eu cyfryngau cymdeithasol i godi ymwybyddiaeth i ymgyrch 'Wythnos croeso i'ch pleidlais' y comisiwn etholiadol a gynhaliwyd rhwng 30 Ionawr a 5 Chwefror 2023. Helpodd yr ymgyrch i godi ymwybyddiaeth i gofrestru i bleidleisio. Rhannwyd gwybodaeth am 'Wythnos Croeso i'ch pleidlais' hefyd gyda Chyngor Ieuenctid Ceredigion, partneriaid y trydydd sector a sefydliadau addysg bellach yng Ngheredigion.			
Gweithred 3.6	Byddwn yn parhau i gefnogi Fforwm Anabledd Ceredigion.	**Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd**	**Ambr**
Canlyniad: 4 cyfarfod agored y flwyddyn a 4 cyfarfod gyda CSC. Mae llais pobl anabl yn cael ei glywed ac yn ddylanwadol.			
Cynhaliwyd cyfarfodydd yn ystod y flwyddyn, ond mae'r presenoldeb yn parhau'n isel. Mae llais pobl anabl sy'n mynychu cyfarfodydd i'w glywed ond mae gwaith i'w wneud i sicrhau bod pobl anabl yn cael eu cynrychioli'n llawn yn y Fforwm Anabledd.			
Gweithred 3.7	Byddwn yn cynnal y dudalen cydraddoldeb ar wefan y cyngor i gyfeirio at wybodaeth berthnasol ac i gyhoeddi ein cynllun a'n hadroddiadau Cydraddoldeb Strategol.	**Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd**	**Gwyrdd**
Canlyniad: Tudalen Cydraddoldeb gyfoes ar wefan CCC.			

Mae'r dudalen Cydraddoldeb ac Amrywiaeth ar wefan Cyngor Sir Ceredigion yn gyfredol ac mae'n cynnwys dolenni i Gynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-24 ac Adroddiad Monitro Blynyddol 2021-22.			
Gweithred 3.8	Byddwn yn monitro cynnydd y Cynllun Cydraddoldeb Strategol ac yn cynhyrchu a chyhoeddi adroddiad monitro blynyddol.	**Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd**	**Gwyrdd**
Canlyniad: Nifer y Camau Gweithredu Glas (wedi ei gwblhau) a Gwyrdd (yn dangos cynnydd da) yn erbyn cyfanswm y camau gweithredu.			
Mae 54 o gamau gweithredu yn y Cynllun Cydraddoldeb Strategol. 8 yn Glas (cyflawn), 0 yn Goch (heb ddechrau eto), 10 yn Ambr (y tu ôl i'r targed) a 36 yn Wyrdd (ar y targed). Caiff cynnydd ei fonitro gan y Gweithgor Cydraddoldeb Strategol a chyhoeddir adroddiad blynyddol ar ein gwefan ar ôl i'n Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu graffu arno ac mae'r Cabinet wedi cymeradwyo'r cynnwys.			
Gweithred 3.9	Byddwn yn adolygu'r broses Asesiad Effaith Integredig.	**Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd**	**Gwyrdd**
Canlyniad: Proses AEI ddiwygiedig yn cael ei gweithredu			
Mae'r offeryn Asesu Effaith Integredig diwygiedig ar gam 'drafft'. Mae'n cynnwys y wybodaeth ddiweddaraf am boblogaeth Ceredigion *(Cyfrifiad 2021)* ac mae'n ei gwneud yn ofynnol i swyddogion ystyried ymgysylltu â rhanddeiliaid fel rhan o'r asesiad. Bydd yr offeryn drafft yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet i'w gymeradwyo ym mis Hydref 2023 a'i weithredu ar ôl hyn.			
Gweithred 3.10	Byddwn yn monitro ac yn cynghori ar Asesiadau Effaith Integredig (AEI).	**Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd**	**Ambr**
Canlyniadau: Nifer yr AEI sy'n cyrraedd y safon ofynnol a gyflwynir gyda Phapurau'r Cabinet / nifer yr AEI sy'n ofynnol x 100 = A%			

Tudalen 188

Cyflwynwyd 12 x Asesiad Effaith Integredig i'r safon ofynnol gyda Phapurau'r Cabinet / roedd angen 21 x AEI = 57% o'r safon ofynnol. Yn 2020-21, roedd 41% o'r safon ofynnol ac yn 2021-22, roedd 48% o'r safon ofynnol. Mae hyn yn dangos gwelliant cyson ar y blynyddoedd blaenorol ond mae mwy o waith i'w wneud i gyflawni 100%.			
Gweithred 3.11	Darparu cymorth ac arweiniad i holl wasanaethau'r Cyngor i sicrhau eu bod yn gweithredu Safonau'r Gymraeg, a chynyddu argaeledd a safon y gwasanaethau cyfrwng Cymraeg.	**Gwasanaethau Democrataidd**	**Gwyrdd**
Canlyniad: Mae gwasanaethau cyfrwng Cymraeg ar gael yn weithredol i siaradwyr Cymraeg			
Bydd Adroddiad Cydymffurfiaeth Flynyddol Safonau'r Gymraeg 2022-23 yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet ym mis Mehefin 2023. Datblygwyd fframwaith hunan-fonitro ac mae pob Prif Swyddog Corfforaethol wedi sgorio eu perfformiad gwasanaeth yn erbyn hwn. Mae Swyddog Polisi'r Gymraeg y Cyngor yn gweithio'n agos gyda rheolwyr gwasanaethau i'w helpu i osod cynlluniau i wella ansawdd ac argaeledd gwasanaethau Cymraeg. Yn ystod 2022-23 fe wnaethom adolygu Siarter Cwsmeriaid y Cyngor, sy'n disgrifio lefel y gall defnyddwyr gwasanaethau ei disgwyl wrth gysylltu â'r Cyngor; mae hyn yn cynnwys darparu ein gwasanaethau yn Gymraeg neu Saesneg, yn unol â'r iaith a ffefrir gan y defnyddiwr. Rydym wedi cyhoeddi'r Polisi Iaith Gymraeg ar Wobrwyo Grantiau, er mwyn sicrhau bod prosesau dyfarnu grantiau yn ystyried unrhyw effaith ar y Gymraeg. Rydym wedi adolygu proses gwynion gorfforaethol y Cyngor i hwyluso cyflwyno pryderon yn y Gymraeg. Ni chawsom unrhyw gwynion am ein gwasanaethau Cymraeg nac am weithredu Safonau'r Gymraeg eleni. Datblygwyd Adroddiad Adolygiad Strategaeth Iaith pum mlynedd y Cyngor a chyhoeddwyd adroddiad pwnc ar oblygiadau data'r cyfrifiad 2021 ar y Gymraeg yng Ngheredigion; hyn er mwyn paratoi ar gyfer datblygu a chyhoeddi Strategaeth Iaith newydd ar gyfer y cyfnod 5 mlynedd nesaf.			
Gweithred 3.12	Byddwn yn mabwysiadu egwyddorion Siarter Anabledd Dysgu y 'Dream Team'	**Swyddogion Arweiniol -** **Yr holl wasanaethau**	**Ambr**

Canlyniad: Gwell canlyniadau i bobl ag anableddau dysgu.
Mae'r Cyngor wedi llofnodi'r Siarter – ldcharter.com. Ysgrifennwyd hyn gan bobl ag anableddau dysgu ac mae'n gofyn i ni ystyried eu bywyd a'u hawliau, y ffordd rydym yn cyfathrebu, eu cefnogaeth, eu cymuned, eu mynediad at iechyd, eu hannibyniaeth, eu bywyd cymdeithasol a'u perthnasoedd. Mae staff Iechyd a Gofal Cymdeithasol yn gweithio gyda'r 'Dream Team' ar sail ranbarthol i ddatblygu ffyrdd o wella gwasanaethau i bobl ag anableddau dysgu. Fel rhan o ymrwymiad y Siarter, bydd aelodau'r 'Dream Team' Gorllewin Cymru yn cynnal archwiliadau. Nid oes gan Gyngor Ceredigion dyddiad archwilio eto. Yn 2022-23, mynychodd 128 o staff sesiynau hyfforddiant ar ymwybyddiaeth anabledd, profiad realiti awtistiaeth a sesiynau hyfforddi Ymwybyddiaeth Awtistiaeth Hanfodol (89 o staff mewnol a 38 allanol). Mynychodd 15 o bobl hyfforddiant Hawdd ei Ddeall (14 mewnol ac 1 allanol). Prynwyd 12 trwydded i ddefnyddio llyfrgell Ffoto-symbolau Hawdd eu Darllen i helpu'r Cyngor i greu arwyddion, llythyrau a dogfennau Hawdd eu Deall.

Amcan 4: Urddas, Parch a Mynediad at Wasanaethau. **Sicrhau mynediad teg a chyfartal i bob gwasanaeth. Byddwn yn gwneud hyn drwy sicrhau bod pobl â nodweddion gwarchodedig yn cael eu trin ag urddas a hefyd yn diwallu eu hanghenion lle maent yn wahanol i anghenion pobl eraill.**			
Gweithredu 4.1	Byddwn yn hwyluso mynediad at wybodaeth, cyngor a chymorth trwy Porth Cymorth Cynnar, gan gynnwys Dewis a Gwasanaethau Gwybodaeth i Deuluoedd. Byddwn hefyd yn cyflwyno sesiynau cymunedol dementia-gyfeillgar a thechnoleg hygyrch.	**Porth Cymorth Cynnar**	**Gwyrdd**
Canlyniadau: • Mae mwy o bobl yn cael eu cynorthwyo. • Mwy o sesiynau dementia-gyfeillgar yn cael eu darparu.			
Mae 543 o ddefnyddwyr cofrestredig a 607 o adnoddau ar gyfer Ceredigion ar wefan Dewis ar ddiwedd mis Mawrth 2023. Atgoffir pob darparwr gofal plant cofrestredig i ddiweddaru eu gwybodaeth ar Dewis. Mae'r holl grantiau a weinyddir gan yr Uned Gofal Plant yn ei gwneud yn ofynnol i ymgeiswyr ddiweddaru gwybodaeth am Dewis yn rheolaidd i fod yn gymwys ar gyfer y grantiau.			

Cynigiodd y Cysylltwyr 42 sesiwn galw heibio ledled Ceredigion i ddarparu cyngor a chymorth wyneb yn wyneb i'r cyhoedd. Deliodd y tîm Gofalwyr a Chymuned â 3,538 o ymholiadau drwy Clic. Roedd y rhain yn cynnwys ceisiadau am gymorth gan y Cysylltwyr, ceisiadau am daliad incwm isel Llywodraeth Cymru i ofalwyr di-dâl a chardiau Gofalwyr Ceredigion sy'n rhoi mynediad i ofalwyr di-dâl i aelodaeth a gostyngiadau am ddim ledled Ceredigion. Yn ogystal â'r ymholiadau hyn, deliodd y tîm â 621 o geisiadau ychwanegol ar gyfer y gronfa Gofalwyr. Roedd 1,970 o Ofalwyr di-dâl yn gofrestredig gyda'r Gwasanaeth Gwybodaeth i Ofalwyr ym mis Mawrth 2023. Mynychodd 86 o staff sesiynau ymwybyddiaeth dementia a sesiynau hyfforddi Dementia Interpreter (59 o staff mewnol a 27 allanol). Cafodd 146 o bobl eraill, rhai ohonynt yn Ofalwyr di-dâl, hyfforddiant dementia rhithwir ar y bws dementia. Cynhaliwyd 5 sesiwn ymgysylltu gyda 93 o bobl hŷn. Mae eu hadborth wedi cyfrannu at ein hunanasesiad Oed-gyfeillgar a fydd yn ein galluogi i ymuno â'r rhwydwaith Cymunedau Oed-gyfeillgar yng Nghymru.			
Gweithred 4.2	Byddwn yn darparu cefnogaeth wedi'i dargedu megis "Cynllun Cyfeirio" a'r cynllun "Ymuno" i alluogi plant ag anghenion ychwanegol i fynychu gweithgareddau prif ffrwd.	**Porth Cynnal / Ysgolion**	**Gwyrdd**
Canlyniad: Gall plant ag anghenion ychwanegol fynychu gweithgareddau gofal plant a chwarae prif ffrwd.			
Manteisiodd 6 o blant ar gymorth Ymuno mewn 3 lleoliad gofal plant yn ystod 2022-23 (manteisiodd 1 plentyn yn 2021-22). Ymatebodd 1 lleoliad gofal plant a 2 teulu i'r holiadur adborth 2022-23. Adroddodd pob un ohonynt fod Ymuno wedi gwneud gwahaniaeth cadarnhaol i ddatblygiad cymdeithasol y plentyn a dywedodd y teulu fod y cynllun wedi eu galluogi i aros mewn gwaith. Mae'r nifer sy'n manteisio ar Ymuno yn parhau i fod yn isel ond mae'n gwella'n araf. Roedd nifer y plant anabl a fynychodd glybiau ar ôl ysgol yn ddealladwy wedi lleihau yn ystod y pandemig ac mae'n cymryd amser i niferoedd gynyddu. Gwaethygir y sefyllfa gan y ffaith bod y ddau brif leoliad gofal plant a ddefnyddiodd gynllun Ymuno (yn Aberteifi a Phenparcau), wedi cau yn ystod y pandemig. Nid yw'r ddarpariaeth gofal plant wedi ailddechrau yn y ddwy ardal hon eto ac mae hyn yn golled fawr i blant anabl a'u teuluoedd. Mae nifer y clybiau y tu allan i'r ysgol gofrestredig yng Ngheredigion wedi gostwng oherwydd amryw o resymau ond rydym wedi gweld cynnydd yn nifer y clybiau sydd heb eu cofrestru. Mae Ymuno yn ariannu cefnogaeth mewn lleoliadau gofal plant cofrestredig yn unig. Cefnogwyd 175 o blant ag anghenion ychwanegol mewn lleoliadau cyn ysgol gan Gynllun Cyfeirio (150 yn 2021-22). Cefnogwyd 7 o blant gan y Grant Cymorth Ychwanegol Cynnig Gofal Plant. Roedd hyn yn ychwanegol i'r cyllid Cynllun Cyfeirio a dderbynion nhw hefyd.			

Yn dilyn penodiad y Swyddog Arweiniol Anghenion Dysgu Ychwanegol Blynyddoedd Cynnar gan yr Awdurdod Lleol, datblygwyd rhaglen hyfforddi benodol ar gyfer y sector Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant. Mae 87% o warchodwyr plant a 100% o arweinwyr lleoliadau gofal plant bellach wedi ymgymryd â'r hyfforddiant hwn ac mae'r sector yn ei werthfawrogi. Casglwyd y sylwadau canlynol o ffurflenni adborth: • *"Mae'n fy ngwneud i'n fwy ymwybodol o unrhyw anawsterau y gallai plentyn eu cael a sut alla i eu helpu neu gael help ychwanegol iddyn nhw".* • *"Dwi'n teimlo bod gen i'r hyder i fynd i'r afael â phroblemau gyda'r teulu ac maen nhw'n gwrando arna i"* • *"Mae un ferch fach yn fy ngofal a heb sgiliau iaith. Roedden ni'n teimlo'n ddigon hyderus i drafod y ffordd ymlaen i'r rhieni heb eu poeni."*			
Gweithred 4.3	Byddwn yn darparu cyfleoedd i bobl ag anableddau dysgu ddatblygu ystod o sgiliau bywyd sy'n diwallu eu hanghenion (Cyfathrebu Cyflawn, Creative Lifestyle Solutions, Llond Bol, Canolfan Cymorth Cymunedol).	**Porth Gofal / Ysgolion**	**Gwyrdd**
Canlyniad: Mwy o bobl sydd wedi defnyddio gwasanaethau eiriolaeth.			
Mae 'Camu 'Mlaen' yn cael ei arwain gan Gyngor Ceredigion ac yn cael ei ddarparu gan ysgolion Ceredigion, staff Gwasanaethau Cymdeithasol, Coleg Ceredigion a Gyrfa Cymru. Mae'r fenter yn rhoi cyfle i bobl ifanc ag anghenion dysgu ychwanegol aros a pharhau â'u haddysg yng Ngheredigion a datblygu sgiliau allweddol wrth iddynt baratoi ar gyfer eu cam nesaf mewn bywyd. Mae'r 3ydd garfan o bobl ifanc wedi dechrau'r cwrs 2 flynedd ym mis Medi 2022 gyda'r garfan 1af yn graddio ym mis Awst 2022. Mae pobl ifanc yn yr ysgol yn dechrau pontio'n raddol o'r ysgol i ddarpariaeth 'Camu 'Mlaen' ym mis Ionawr bob blwyddyn.			
Gweithred 4.4	Byddwn yn datblygu manyleb a dogfennau tendro ar gyfer gwasanaethau eiriolaeth newydd ar gyfer Anableddau Dysgu, Iechyd Meddwl a Phobl Hŷn.	**Cyllid a Chaffael**	**Glas** (cyflawn)
Canlyniad: Mwy o bobl sydd wedi defnyddio gwasanaethau eiriolaeth.			
Dechreuodd y contract eiriolaeth ranbarthol newydd gyda 3CIPA ar 1 Ebrill 2022. Mae yn gonsortiwm o 5 darparwr, sy'n ehangu'r cwmpas meysydd darpariaeth eiriolaeth ac arbenigeddau. Mae hyn wedi galluogi'r gwasanaeth i fod ar gael i bawb, nid yn unig i bobl hŷn neu'r rhai sydd ag anableddau dysgu neu faterion iechyd feddwl. Cymerodd 3CIPA 65 o atgyfeiriadau newydd yn 2022-23.			

Mae'r Strategaeth Eiriolaeth ranbarthol wedi'i drafftio ac mae'n mynd drwy'r prosesau arwyddo gyda'r tri Awdurdod Lleol a Bwrdd Iechyd Hywel Dda cyn mabwysiadu.			
Gweithred 4.5	Byddwn yn darparu ystod ddwyieithog o ddosbarthiadau Ymyrraeth Iechyd ar draws pob rhan o'r sir, gan gynnwys cyflyrau cronig cymhleth ar gyfer cyflyrau ar y galon, Iechyd Meddwl, Rheoli Poen (Dianc) Canserau ac Atal Cwympiadau, gan gynnwys y rhaglen Hyfforddiant Sadrwydd Osgo o dan y Cynllun Cenedlaethol Atgyfeirio Ymarfer Corff (NERS).	**Porth Cymorth Cynnar**	**Gwyrdd**
Canlyniadau: • 200 neu mwy o Ddosbarthiadau Ymyrraeth Iechyd bob mis, pob un o fewn 20 munud o amser teithio i bob cleient. • Nifer yr unedau gweithgaredd a ddarperir y flwyddyn. • Rhaglenni sydd wedi'u hadeiladu o amgylch y cleient er mwyn adeiladu arferion sy'n newid bywydau wrth gadw lles gweithredol ac iechyd meddwl.			
Derbyniwyd 1,011 o atgyfeiriadau NERS yn 2022/23. Dilynir yr holl atgyfeiriadau, er nad yw pob preswylydd yn penderfynu dechrau'r ymyrraeth. Darparwyd 29,000 o Unedau Gweithgareddau yn 2022-23. Cynigiwyd 424 o ddosbarthiadau neu weithgareddau Ymyrraeth Iechyd, gan gynnwys NERS, Fit4Life a Theithiau Cerdded Lles bob mis yng Ngogledd, Canolbarth a De'r sir. Roedd 3,137 o bobl yn mynychu rhaglenni Ymyrraeth Iechyd ym mis Ebrill 2023. Mae'r holl raglenni yn brysur ac yn cael derbyniad da gan gleientiaid o bob cwr o Geredigion.			
Gweithred 4.6	Prosiect Cylch Caron – byddwn yn sefydlu gofal yn y gymuned i ddiwallu anghenion iechyd a thai sy'n addas i'r diben.	**Porth Gofal**	**Ambr**
Canlyniad: Mae'r nifer o wasanaethau ychwanegol sydd eu hangen fel rhan o Brosiect Cylch Caron yn cael eu nodi.			
Rydym yn weithio ar manylebau tendr ar gyfer prosiect Cylch Caron ar hyn o bryd a'u trefnu i fynd trwy Craffu a'r Cabinet i'w cymeradwyo yn 2023-24.			
Gweithred 4.7	Byddwn yn bwrw ymlaen â datblygu Cofrestr Tai Hygyrch ac yn gweithio ar sicrhau bod cyngor a gwasanaethau Opsiynau Tai yn hygyrch.	**Porth Gofal**	**Gwyrdd**

Canlyniad: Lefelau boddhad uwch o bobl sy'n gwneud cais am dai hygyrch.			
Mae'r Gofrestr Tai Hygyrch bellach yn fyw. Gall ymgeiswyr hunangyfeirio ond cymerir camau ychwanegol gan swyddogion i sicrhau eu bod ar y rhestr fer ar gyfer yr eiddo cywir a bod cyfleoedd yn cael eu gwneud i'r eithaf ar gyfer pobl sy'n gwneud cais am dai hygyrch. Mae gwaith pellach ar y gweill i fapio'r eiddo hygyrch yn y Sir fel y gallwn gynghori ymgeiswyr yn briodol. Nid oedd dyraniad tai hygyrch yn 2022-23.			
Gweithred 4.8	Byddwn yn ystyried darparu mynediad i'r gwasanaeth trafnidiaeth gyhoeddus i bobl anabl, pobl hŷn a theuluoedd â phlant ifanc fel rhan o unrhyw waith cynnal a chadw neu wella a wneir.	**Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol**	**Gwyrdd**
Canlyniadau: • Mae gwaith i wella arosfannau bysiau ar hyd y llwybr T2/T5. • Parhau i gefnogi a hwyluso menter Llywodraeth Cymru sy'n cynnig teithio am ddim i bawb ar benwythnosau ar rwydwaith TrawsCymru. • Mae'r ddwy fenter yn gwella hygyrchedd trwy gyfrwng gwelliannau i'r seilwaith a'r gwasanaethau			
Mae menter Llywodraeth Cymru a oedd yn darparu teithiau penwythnos am ddim ar rwydwaith TrawsCymru bellach wedi dod i ben. Mae gwaith wedi parhau ar welliannau i fynediad, arosfannau newydd a darparu gwybodaeth ar goridorau'r T2 a'r T5. Rydym wedi sefydlu contractau tymor byr i gadw lefelau gwasanaeth yn ystod cyfnod anodd i'r diwydiant bysiau. Rydym yn parhau i weithio gyda phartneriaid allweddol gan gynnwys Llywodraeth Cymru, Trafnidiaeth Cymru a'r gweithredwyr gyda'r bwriad o ddarparu'r lefel orau o gyfleoedd a gwasanaethau teithio i'r cyhoedd gyda'r adnoddau sydd ar gael. Rydym wedi sicrhau cyllid gan Lywodraeth Cymru ac wedi cynnal ymarfer caffael i ddarparu contractau bysiau lleol. Bydd y gwasanaethau newydd yn dechrau ym mis Medi 2023. Fel rhan o hyn, rydym wedi darparu bwrdd prisiau wedi'i seilio ar filltiroedd a ddylai wneud prisiau bws yn fwy cyson ar draws y sir. Rydym yn parhau i weithio gyda rhanddeiliaid eraill, gan gynnwys awdurdodau lleol cyfagos ar wasanaethau gan gynnwys y Cyswllt / Bwcabus yn ogystal â gwasanaethau trawsffiniol. Mae bysiau trydan newydd wedi dechrau ar y gwasanaeth T1 rhwng Aberystwyth a Chaerfyrddin. Mae'r gwasanaethau hyn yn cael eu comisiynu a'u rheoli gan Trafnidiaeth Cymru ar ran Llywodraeth Cymru. Dyma'r model gwasanaethau TrawsCymru yn symud ymlaen - hyd yn hyn yr Awdurdodau Lleol sydd wedi cyflawni'r rôl comisiynu a rheoli contractau.			

<table>
<tr><td>Gweithred 4.9</td><td>Byddwn yn ystyried anghenion pobl anabl wrth gynnal a chadw neu wella llwybrau troed a cherbytffyrdd (er enghraifft cyrbiau is).</td><td>Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol</td><td>Ambr</td></tr>
<tr><td colspan="4">Canlyniad: Mwy o welliannau i lwybrau troed sy'n mynd i'r afael â materion hygyrchedd.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Gyda chyllideb Priffyrdd sy'n gostwng mae'r gwaith a wneir yn lleihau ac felly mae'n rhaid i'r pwyslais fod ar gynnal a chadw yn hytrach na gwella.</td></tr>
<tr><td>Gweithred 4.10</td><td>Byddwn yn parhau i weithredu Cymhennu Ceredigion er mwyn codi ymwybyddiaeth a lleihau nifer y rhwystrau ar lwybrau troed yn ein trefi megis byrddau hysbysebu ffrâm A a biniau ar olwynion.</td><td>Priffyrdd a gwasanaethau amgylcheddol</td><td>Gwyrdd</td></tr>
<tr><td colspan="4">Canlyniad: Mae Cyhoeddiadau Clutter Free Ceredigion yn cael eu rhannu / cyhoeddi ar lwyfannau cyfryngau cymdeithasol y Cyngor yn rheolaidd sy'n darparu ar gyfer codi ymwybyddiaeth yn barhaus.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Mae cyhoeddiadau Cymhennu Ceredigion <http://www.ceredigion.gov.uk/preswyliwr/caru-ceredigion/> yn cael eu defnyddio a'u cyfeirio gyda'r bwriad o gael dylanwad cadarnhaol ar y mater rhwystrau ar lwybrau troed.</td></tr>
<tr><td>Gweithred 4.11</td><td>Byddwn yn cynnal archwiliadau hygyrch i sicrhau bod pob aelod o'r cyhoedd yn gallu cael mynediad i swyddfeydd y Cyngor.</td><td>Economi ac Adfywio</td><td>Gwyrdd</td></tr>
<tr><td colspan="4">Canlyniad: Nifer cynyddol o adolygiadau hygyrch wedi’u cynnal, a’r gwelliannau a argymhellwyd wedi cael sylw.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Rydym yn parhau i gynnal archwiliadau hygyrchedd ar gyfer adeiladau'r Cyngor a datblygiadau mawr. Mae hyn yn cynnwys gweithredu'r Strategaeth Toiledau o ran hygyrchedd a gwaith parhaus i gynyddu nifer y toiledau gyda mannau newid yn y Sir.</td></tr>
<tr><td>Gweithred 4.12</td><td>Rydym wedi cyflawni safon hygyrchedd AA ar gyfer ein gwefan a byddwn yn gweithio tuag at ennill safon AAA, gan gynnwys darparu bar offer darllenadwy.</td><td>Cyswllt Cwsmeriaid</td><td>Glas (cyflawn)</td></tr>
<tr><td colspan="4">Canlyniad: Lefelau uwch o foddhad cwsmeriaid.</td></tr>
</table>

Bydd y camau hyn bob amser yn mynd rhagddynt i fodloni unrhyw safonau newydd – rydym wedi cyflawni'r holl safonau sylfaenol angenrheidiol ar gyfer hygyrchedd (gradd AA). Mae dros 90% o'r wefan wedi cyrraedd safon AAA. Mae'r 10% sy'n weddill oherwydd y defnydd dogfennau PDF sydd bron yn amhosibl eu cyrraedd. Rydym yn annog darparwyr cynnwys gwe i ystyried cyhoeddi 2 neu 3 tudalen we yn hytrach na dogfennau PDF sengl.			
Gweithred 4.13	Byddwn yn parhau i reoli llwybr yr arfordir i sicrhau bod y llwybr yn bodloni disgwyliadau ymwelwyr, gan gynnwys parhau i ddilyn egwyddorion ' *Mynediad Lleiaf Rhwystrol'* lle bo hynny'n bosibl. Byddwn yn ystyried anghenion pobl ag anableddau wrth gynnal neu wella hawliau tramwy cyhoeddus.	**Economi ac Adfywio**	**Gwyrdd**
Canlyniad: Mae'r egwyddorion mynediad lleiaf rhwystrol wedi'u cynnwys yn y Cynllun Gwella Hawliau Tramwy.			
Mae nodi rhwystrau i fynediad, er enghraifft, graddiannau, camfâu, wyneb y llwybr, wedi'u cynnwys fel safon ym mhob taflen llwybrau a hyrwyddir. Rydym yn parhau i weithio tuag at yr egwyddorion mynediad lleiaf rhwystrol. Gatiau yw'r prif opsiwn ar hawliau tramwy cyhoeddus gyda chamfa yn unig yn cael ei defnyddio mewn amgylchiadau eithriadol a lle na ellir perswadio tirfeddianwyr fel arall. Mae gwelliant parhaus yn cael ei wneud ar wynebu llwybrau a gwella lled ar y llwybr arfordirol a llwybrau mewndirol eraill. Mae holiadur ar-lein wedi'i sefydlu i ddeall anghenion lleol. Mae hwn yn arolwg penagored sy'n llywio gwaith gwella mynediad lleol. Defnyddiwyd cyllid cyfalaf pellach i ddisodli pontydd troed sy'n helpu i gydymffurfio â lled o 1.2m sydd wedi'i gynnwys yn y canllawiau "trwy bob dull rhesymol" ar fynediad lleiaf cyfyngol. Cafwyd Grant Gwella Mynediad Llywodraeth Cymru gwerth £75,000 i wella mynediad ar draws y sir.			
Gweithred 4.14	Byddwn yn mynd i'r afael â mynediad cyfartal i ardaloedd chwarae i gefnogi'r cynllun gweithredu digonolrwydd chwarae	**Porth Cymorth Cynnar**	**Gwyrdd**
Canlyniad: Cynnydd yn y nifer o geisiadau am grant wrth y Cyngor i wella ardaloedd chwarae a gefnogir gan bolisi neu gynlluniau i ddarparu man chwarae hygyrch.			
Cynigir cefnogaeth i holl aelodau'r Rhwydwaith Ardal Chwarae drwy e-bost. Yn anffodus, nid oedd unrhyw grantiau cyfalaf ar gael eleni gan Lywodraeth Cymru, ac mae'n anodd iawn gwella hygyrchedd heb gyllid cyfalaf. Roedd cais i UKSPF am gyllid cyfalaf i wella parciau			

Tudalen 196

ac ardaloedd chwarae yn aflwyddiannus. Bûm yn gweithio gyda CAVO i greu dogfen sy'n amlinellu lle gall ymddiriedolwyr ardal Parc a Chwarae wneud cais am gymorth.			
Gweithred 4.15	Byddwn yn sicrhau bod ein polisi caffael a'n manyleb contract yn cynnwys Cydraddoldeb a'r Gymraeg fel gwybodaeth safonol.	**Cyllid a Chaffael**	**Glas** (cyflawn)
Canlyniad: Canran y manylebau contract a gyhoeddwyd gyda gofynion Cydraddoldeb a'r Gymraeg.			
Mae'r holl gontractau sylweddol yn cael eu hysbysebu ar system e-dendro Cymru. Mae gan 100% o'r tendrau hyn gwestiynau Cydraddoldeb a gofynion Iaith Gymraeg wedi'u hymgorffori ynddynt fel rhan o broses safonol. Efallai na fydd y rhai sy'n cyflwyno tendr ac sy'n methu ymateb yn gadarnhaol i'r gofynion yn symud ymlaen i'r cam nesaf. Mae Cod Ymarfer Llywodraeth Cymru ar gyfer Cyflogaeth Foesegol mewn Cadwyni Cyflenwi hefyd wedi'i gynnwys yn y tendrau hyn fel safon. Datblygwyd templed manyleb contract safonol sy'n rhoi gofynion Cydraddoldeb a'r Gymraeg ar y rhai sy'n darparu nwyddau neu wasanaethau ar ran y Cyngor.			
Gweithred 4.16	Byddwn yn parhau i gefnogi clybiau chwaraeon cymunedol i gyflawni'r Wobr Anabledd Insport.	**Porth Cymorth Cynnar**	**Ambr**
Canlyniad: Mwy o brosiectau gwirfoddol /cymunedol i hyfforddi ac addysgu pobl i fod yn fwy hyderus a datblygu cyfleoedd mwy cynhwysol yn ein cymunedau.			
Mae peth oedi wedi bod gyda chefnogi Clybiau Chwaraeon Cymunedol Ceredigion gyda'r broses achredu clwb Insport. Mae hyn oherwydd newidiadau staff yn ein gwasanaeth yn ogystal â Chwaraeon Anabledd Cymru (DSW) yn adolygu'r broses Clwb Insport. Fodd bynnag, ni wnaeth hyn amharu ar ein cynnydd wrth gefnogi cyfleoedd cynhwysol yn ein cymunedau. Aeth Gwobrau Chwaraeon Ceredigion eleni i Wirfoddolwr Chwaraeon Anabledd y Flwyddyn ac mae dau enillydd y Wobr Gwirfoddolwr Llysgennad Ifanc y Flwyddyn yn gwirfoddoli gyda Chlwb Chwaraeon Anabledd yn Aberteifi. Yn ogystal, helpodd 15 o wirfoddolwyr ifanc (sydd ag anableddau dysgu) i redeg y rhaglen gynhwysol Chwarae i Bawb ledled Ceredigion ar gyfer tua 60 o bobl ifanc. Roedd y Rhaglen Wyliau eleni yn cynnwys digwyddiadau penodol i anabledd a drefnwyd yng ngogledd, canolbarth a de Ceredigion. Hefyd cynhaliodd Ceredigion Actif ddau ddigwyddiad Insport yn 2023 - digwyddiad tîm yn cynnig saethyddiaeth, ffensio, boccia, pêl-fasged cadair olwyn a rygbi a nofio a digwyddiad i'r nam ar y clyw yn cynnig rygbi, golff, pêl-droed, tenis, tenis bwrdd ac athletau.			

Gweithredu 4.17	Byddwn yn datblygu gweledigaeth ar gyfer Ceredigion Actif gan ennill gwobr Insport safon aur.	**Porth Cymorth Cynnar**	**Ambr**

Canlyniadau:
- Parhau â'r broses o deithio a dysgu staff, partneriaid a gwasanaethau o statws Rhuban i Aur.
- Bod yn wasanaeth cynhwysol a gweledigaethol ar gyfer pob safon.

Cynhaliwyd y cyfarfod cyn-panel cychwynnol rhwng ein tîm a chynrychiolwyr Chwaraeon Anabledd Cymru i drafod yr hyn sy'n ofynnol ar gyfer achrediad Aur a lle rydym fel Awdurdod Lleol ar hyn o bryd. Mae angen rhagor o waith yn awr i gasglu'r wybodaeth er mwyn symud ymlaen i'r panel llawn.

Amcan 5: Addysg Deg a Chynhwysol

Rydym am sicrhau bod plant a phobl ifanc yn cyrraedd eu potensial llawn. Dylai'r hawl i addysg a hyfforddiant hefyd sicrhau hygyrchedd ac amgylchedd sy'n rhydd rhag bwlio neu aflonyddu. Mae hyn yn cynnwys dysgu gydol oes.

Gweithred 5.1	Byddwn yn cefnogi Ysgolion i sicrhau eu bod yn adolygu ac yn diweddaru eu Cynlluniau Cydraddoldeb Strategol.	**Ysgolion a Diwylliant**	**Glas** (cyflawn)

Canlyniadau:
- Mae pob ysgol yn adrodd ac yn cadarnhau eu bod wedi cwblhau cynlluniau cydraddoldeb strategol unigol yn ystod tymor yr haf yng nghyfarfodydd y corff llywodraethu.
- Mae gan bob ysgol Gynllun Cydraddoldeb Strategol ar waith.

Mae'r ddau ganlyniad wedi’u cyflawni.

Gweithred 5.2	Byddwn yn cefnogi ysgolion i fynd i'r afael â bwlio ar sail hunaniaeth ac i weithredu Pecyn Cymorth a Chanllawiau Gwrth-fwlio arfaethedig Llywodraeth Cymru ar ôl iddo gael ei lansio yng ngwanwyn 2020.	**Ysgolion a Diwylliant**	**Glas** (cyflawn)

Canlyniadau: • Mae pob ysgol wedi adolygu eu polisi gwrth-fwlio. • Mae polisi drafft wedi ei greu ar gyfer ysgolion o'r canllawiau gwrth-fwlio newydd. • Copi drafft wedi ei anfon i'w ymgynghori arno a cheisio cymeradwyaeth uwch staff addysg cyn cael ei gylchredeg i'r ysgolion.			
Mae'r Canllawiau Gwrth-fwlio wedi'u cymeradwyo gan y Cabinet ac mae bellach yn cael ei fabwysiadu fel polisi. Mae gan bob ysgol gopi o'r polisi, sy'n parhau i gael ei ddiwygio'n flynyddol. Mae pob ysgol gynradd wedi cael cynnig hyfforddiant gwrth-fwlio KiVa. Mae 6 ysgol gynradd wedi derbyn yr hyfforddiant. Ar hyn o bryd nid oes hyfforddiant ar gael ar gyfer ysgolion uwchradd. Mae'r polisi Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb wedi cael ei gymeradwyo gan y Cabinet a'i rannu gydag ysgolion. Bydd hyn nawr yn cael ei fabwysiadu gan Lywodraethwyr i gefnogi perthnasoedd iach a pharchus.			
Gweithred 5.3	Byddwn yn gwella'r ddarpariaeth a'r canlyniadau ar gyfer plant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY), yn lleihau'r bwlch cyrhaeddiad rhwng plant heb ADY a'r rhai sydd ag ADY.	**Ysgolion a Diwylliant**	**Gwyrdd**
Canlyniadau: • Mae pob disgybl ag ADY wedi gwneud cynnydd priodol yn unol â'i anghenion. • Tystiolaeth trwy ddata ar gyflawniad plant ADY ym mhob cyfnod allweddol.			
Yn 2021/22, cyflawnodd 44.4% o ddysgwyr ADY 5 gradd A*- C (neu gyfwerth) yn CA4, tra bod 78.8% wedi ennill 5 gradd A*- G. Ar gyfartaledd, cyflawnodd dysgwyr ADY sgôr 9 wedi'i Capio o 283. Nid yw'n bosib cymharu hyn â blynyddoedd blaenorol oherwydd yr effaith y mae COVID wedi'i chael ar gymwysterau ers 2019, a hefyd yr effaith y mae'r cod ADY newydd yn ei gael ar y garfan hon o ddisgyblion.			
Gweithred 5.4	Byddwn yn gwella'r ddarpariaeth a'r canlyniadau ar gyfer plant sy'n derbyn gofal er mwyn lleihau bylchau a nodwyd mewn cyrhaeddiad.	**Ysgolion a Diwylliant**	**Gwyrdd**
Canlyniad: Gwnaeth yr holl ddisgyblion sy'n Blant sy'n Derbyn Gofal gynnydd priodol yn ôl yr angen (a dystiwyd gan ddata ar gyflawniad plant sy'n derbyn gofal ar bob cam allweddol).			

Ar y cyfan, mae perfformiad Plant sy'n Derbyn Gofal yng Ngheredigion yn dda. Mae tystiolaeth fonitro fewnol yn dangos bod disgyblion yn gwneud cynnydd. Ni fydd unrhyw adrodd ar ddata Diwedd Cyfnod Allweddol oherwydd Covid-19. Ar hyn o bryd mae 92 o blant Ceredigion mewn gofal ar y gofrestr (48 wedi'u gosod yng Ngheredigion a 44 wedi'u lleoli allan o'r sir), gyda 35 ohonynt ag ADY. Yn ogystal, mae 26 o ddisgyblion y tu allan i'r sir wedi'u rhoi yng Ngheredigion gan awdurdodau eraill; Mae gan 14 o'r rhain ADY sy'n gofyn am lefel ychwanegol o gymorth, gweler y rhifau isod:

Lefel cymorth	**Disgyblion Ceredigion o Geredigion**	**Disgyblion Ceredigion o awdurdodau eraill**
Gweithredu gan yr Ysgol a Chytundeb Adnoddau	5	
Datganiad	1	7
Gweithredu gan yr Ysgol a Mwy	13	3
Gweithredu gan yr Ysgol	11	3
Cynllun Datblygu Unigol	5	1
Cyfanswm	**35**	**14**

Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion sy'n derbyn gofal yn cael eu haddysgu yn ein hysgolion prif ffrwd, ond mewn rhai achosion mae angen darparu pecyn cwricwlwm amgen i ddiwallu anghenion y disgybl. Ar hyn o bryd mae'r garfan a nodwyd yn trosglwyddo o'r hen system AAA i'r system ADY newydd.

Mae modiwlau ymlyniad, trawma a hyfforddiant chwarae sy'n seiliedig ar berthynas bellach ar gael i bob aelod o staff addysg drwy blatfform HWB. Bu ffocws ychwanegol hefyd ar les disgyblion. Mae hyn wedi cynyddu capasiti staff ysgolion i ddeall a bodloni anghenion ymlyniad nifer ehangach o ddisgyblion.

Gweithred 5.5	Byddwn yn helpu dysgwyr o ethnig leiafrifol i gael mynediad i'r cwricwlwm i sicrhau eu bod yn cyflawni eu potensial llawn ac yn gwella eu cyrhaeddiad.	**Ysgolion a Diwylliant**	**Gwyrdd**

Canlyniadau:

- Darparu cymorth peripatetig parhaus a/neu ymyrraeth ar gyfer ysgolion a dargedwyd a gweithredu rhwng rhanddeiliaid yn yr Awdurdod Lleol.

- 5% o ddisgyblion wedi symud i fyny lefel o ran cynnydd Saesneg fel Iaith Ychwanegol, gydag 1% yn gwneud 2 lefel neu fwy o gynnydd.
- 64% o'r disgyblion ar god C-E, o'r rhain mae 61% yn ddigonol (D) neu'n rhugl (E).

Wrth gymharu PLASC yn 2023 â 2022, symudodd 20% o'r disgyblion i fyny lefel o ran eu rhuglder, tra bod 8% yn gwneud cynnydd o 2 lefel neu fwy. Mae 73% o ddisgyblion EAL bellach yn cael eu codio C-E, gyda 55% yn ddigonol (D) neu'n rhugl (E).

Gweithred 5.6	Byddwn yn datblygu ymyraethau wedi'u targedu ar gyfer plant sy'n derbyn prydau ysgol am ddim.	**Ysgolion a Diwylliant**	**Gwyrdd**

Canlyniadau:

- Darperir hyfforddiant wedi'i dargedu ar gyfer ymyraethau e.e. Rhifedd, Iaith, ADY, Sgiliau Meddwl.
- Mae hyfforddiant yn cefnogi defnydd effeithiol o Hafan a chymhwystra prydau Ysgol am Ddim o fewn asesiad proffil.
- Mae cynadleddau yn hyrwyddo dealltwriaeth ac ymyrraeth ar fwlio, llais y plentyn, iechyd a llesiant.

Darparwyd hyfforddiant Rhifedd, Iaith, ADY (heriau ymddygiad ac emosiynol) a Sgiliau Meddwl gan ystod o dimau ac mae'r adnoddau hyfforddi bellach ar gael ar ein gwefan. Mae ein dull ataliol yn golygu bod yr hyfforddiant wedi'i dargedu yn unol â gallu ac anghenion unigolion, nid yn unig ar ddisgyblion sy'n derbyn prydau ysgol am ddim. Fodd bynnag, mae'r hyfforddiant yn targedu anghenion a strategaethau sy'n berthnasol iawn i ddisgyblion sy'n derbyn prydau ysgol am ddim. Mae hyfforddiant Codi Cyrhaeddiad Plant dan Anfantais (RADY), hyfforddiant Cymorth Cyntaf Iechyd Meddwl a hyfforddiant Ysgolion sy'n Ystyriol o Drawma hefyd wedi'i gyflwyno.

Cynhaliwyd hyfforddiant a chefnogaeth i staff Hafan ddechrau'r flwyddyn. Cynhaliwyd arolwg mewnol i fonitro'r holl ddarpariaeth Hafan yn y Sir. Dangosodd y canlyniadau fod ysgolion yn gwneud defnydd effeithiol iawn o ddosbarthiadau Hafan, bod disgyblion yn hoffi'r hyn y mae Hafan yn ei gynnig a'u bod yn teimlo ei fod o fudd mawr iddynt. Nodwyd hefyd y defnydd effeithiol o Gynorthwywyr Cymorth Llythrennedd Emosiynol (ELSA). Mae disgyblion ar draws ysgolion yn defnyddio'r ddarpariaeth, yn enwedig disgyblion sy'n derbyn prydau ysgol am ddim, ond nid oes data penodol ar y plant unigol sy'n defnyddio Hafan.

Cynhaliwyd cynhadledd Llais y Plentyn ar-lein oherwydd costau cludo. Gwahoddwyd disgyblion Blwyddyn 6 a 7 yn y cyfnod pontio ac fe wnaethant roi mewnbwn i gynllun Llesiant Lleol Ceredigion. Bu ein swyddog lles hefyd yn cynnal trafodaethau gyda chynghorau ysgol ar draws y sir.

Gweithred 5.7	Byddwn yn gwneud gwaith uwchraddio i adeiladau ysgolion ar sail anghenion ar y cyd â chynlluniau hygyrchedd ysgolion unigol.	**Ysgolion a Diwylliant**	**Gwyrdd**

Canlyniadau:

- Bydd ceisiadau am gyfalaf yn cael eu derbyn trwy dderbyn cynlluniau hygyrchedd ysgolion sy'n tynnu sylw at y gwaith sydd ei angen.
- Nifer yr addasiadau i'r ysgol a'r nifer a gwblhawyd.

Derbyniwyd un cais i ddarparu lifft newydd mewn ysgol gynradd i gydymffurfio â'r cynllun hygyrchedd - mae'r cynlluniau'n cael eu datblygu ar hyn o bryd i'w gweithredu yn ystod 2023/24.

Gweithred 5.8	Byddwn yn gweithredu ein Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg.	**Ysgolion a Diwylliant**	**Gwyrdd**

Canlyniadau:

- Mae Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg ar waith ac yn parhau tan 2021 hyd nes y cyhoeddir Cynllun Strategol 2021-2031.
- Mae'r cynllun wedi ei weithredu a'r canlyniadau yn cael eu monitro.

Cafodd Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg ei gymeradwyo gan y Cabinet ym mis Gorffennaf 2022 yn dilyn diwygiadau yn seiliedig ar adborth gan Lywodraeth Cymru. Mae trosolwg o bum mlynedd a chynllun dwy flynedd manylach wedi'u cyflwyno i Lywodraeth Cymru a phwyllgor Craffu Cyngor Ceredigion i gael adborth. Bydd hyn yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet i'w gymeradwyo yn 2023-24.

Cynhaliwyd cyfarfod cychwynnol y Fforwm ym mis Chwefror 2023 gydag Arweinydd y Cyngor, y Cynghorydd Bryan Davies, wedi'i benodi'n Gadeirydd a'r Cynghorydd Wyn Thomas yn Is-gadeirydd. Cynhaliwyd cyfarfod pellach ym mis Mawrth gyda'r Prif Swyddog Addysg, Swyddogion Adran Ysgolion a Phenaethiaid ysgolion cynradd trosiannol i'w diweddaru ar y cynllun gweithredu a fydd yn cael cyhoeddusrwydd mewn papurau newydd lleol ac a gyhoeddir ar wefan y Cyngor ar ôl cymeradwyaeth y Cabinet.

Gweithred 5.9	NEET (nad ydynt mewn cyflogaeth, addysg na hyfforddiant) – byddwn yn cynyddu'r cyfleoedd a'r darpariaethau ar gyfer pobl ifanc agored sy'n i niwed a gefnogir gan gwricwlwm amgen.	**Porth Cymorth Cynnar**	**Gwyrdd**

	Byddwn yn sicrhau bod buddion cymunedol yn cael eu cynnwys fel gofyniad craidd i holl gontractau caffael perthnasol y Cyngor a bod canran y cyfleoedd Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant a grëwyd yn cynyddu o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol.		

Canlyniadau:

- Nifer y cyrsiau newydd sydd wedi'u hychwanegu at ddarpariaeth y cwricwlwm amgen ers mis Medi 2019.
- Mae cynnydd da yn cael ei wneud; mae gan bob contract caffael CSC priodol fuddion cymunedol fel gofyniad craidd.
- Caiff cynnydd ei fesur trwy ddata 'NEET' blynyddol.

Mae Gweithiwr Ieuenctid wedi'i ddynodi i bob ysgol uwchradd. Maent yn darparu cefnogaeth mewn Unedau Cyfeirio Disgyblion (PRU) a'r Cwricwlwm Amgen. Mae Gweithwyr Ieuenctid yn gweithio'n agos gyda Mentoriaid Sgiliau a Swyddogion Atal a Dargyfeirio i ddarparu cymorth i bobl ifanc ôl-16 sy'n 'NEET' neu sydd mewn perygl o fod yn 'NEET'. Ail-gysylltodd **63** o bobl ifanc gydag addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant ar ôl cael eu cyfeirio at weithiwr ieuenctid.

Darparwyd **88** o weithdai gan weithwyr ieuenctid. Mae'r rhain yn canolbwyntio ar ddatblygiad personol a chymdeithasol, lles ac Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant – mae enghreifftiau'n cynnwys gwirfoddoli i'r gymuned leol, bowlio, garddio, diwylliant a darganfod treftadaeth Cymru a siaradwyr gwadd.

Mae staff y Gwasanaeth Ieuenctid a Dysgu Gydol Oes a Sgiliau yn parhau i weithio gyda Gyrfa Cymru a'r Ganolfan Byd Gwaith i ddatblygu profiad, prentisiaethau a hyfforddeiaethau i sicrhau bod y rhai nad ydynt yn barod i weithio yn gallu cael gafael ar gymorth. Cynigir sesiynau blas mewn gwaith coed, mecaneg, trin gwallt, harddwch a phlymio. Mae'r rhaglenni Gweithffyrdd+ a Cymunedau am Waith hefyd yn rhoi cymorth i bobl ifanc gael mynediad i Addysg, Cyflogaeth neu Hyfforddiant.

Mae angen mwy o waith i sicrhau bod cymalau budd cymunedol yn cynnwys targedau penodol ar gyfer lleoliadau profiad gwaith, swyddi newydd a grëwyd a chefnogaeth gan gontractwyr mewn digwyddiadau gyrfaoedd.

Gweithred 5.10	Byddwn yn helpu pobl hŷn a phobl anabl i fanteisio ar dechnolegau digidol, ac i gydnabod manteision bod ar-lein.	**Porth Cymorth Cynnar**	**Gwyrdd**

Canlyniadau:

- Cynnydd yn nifer y cofrestriadau Dysgu Bro dros 50 oed.

• Cynnydd yn nifer y bobl dros 50 oed ar ddosbarthiadau llythrennedd digidol. • Cynnydd yn nifer y bobl dros 50 oed gydag anabledd neu anghenion dysgu ychwanegol sydd wedi cofrestru ar ddosbarthiadau llythrennedd digidol.			
Mae 186 o bobl 50+ oed wedi cofrestru ar gyfer cyrsiau gyda blwyddyn academaidd Dysgu Bro. O'r rhain nododd 8 person (4.3%) fod ganddynt anabledd neu anghenion dysgu ychwanegol. Rydym wedi cynyddu nifer y bobl drwy ddarparu mwy o leoliadau cymunedol o amgylch Ceredigion a chynnig gweithdai un dydd. Rydym wedi teilwra ein dosbarthiadau digidol i ymdrin â materion sy'n ymwneud ag unigolion, er enghraifft siopa ar-lein ac aros yn ddiogel ar-lein. Rydym hefyd yn benthyg gliniaduron yn ôl yr angen.			
Gweithred 5.11	Byddwn yn cynnig cyrsiau 'Chwarae Gyda'n Gilydd' (Hyfforddiant Ymwybyddiaeth Anabledd) i ddisgyblion ysgol er mwyn codi ymwybyddiaeth o namau a sut i gynnwys ffrindiau mewn gweithgareddau corfforol cynhwysol.	**Porth Cymorth Cynnar**	**Gwyrdd**
Canlyniad: Mewn partneriaeth â Phobl Ifanc Egnïol a Chwaraeon Cymru byddwn yn hyfforddi disgyblion ysgol a gwirfoddolwyr i ddysgu sut i addasu / cynnwys eraill mewn chwaraeon a gweithgarwch corfforol.			
Mae pob Llysgennad Ifanc Efydd mewn ysgolion cynradd wedi derbyn hyfforddiant yn 2022-23. Mae'n rhaglen dreigl flynyddol.			

Eitem Agenda 8

Cyngor Sir CEREDIGION

ADRODDIAD I'R: Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu

DYDDIAD: 11 Medi 2023

LLEOLIAD: Hybrid

TEITL: Adroddiad ar y Bwlch Cyflog rhwng y Rhywiau 2023 ac Adroddiad Cydraddoldeb yn y Gweithlu 2023

DIBEN YR ADRODDIAD: Er mwyn sicrhau bod yr Awdurdod yn bodloni ei ofynion mewn perthynas â Deddf Cydraddoldeb 2010 a Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus 2011 i gyhoeddi gwybodaeth am y gweithlu yn flynyddol.

Y RHESWM PAM FOD Y PWYLLGOR CRAFFU WEDI GOFYN AM YR WYBODAETH: Er mwyn sicrhau bod yr adroddiad yn addas i'r diben ac er mwyn gwneud argymhellion i'r Cabinet fel y bo'n briodol.

CEFNDIR:
Mae'n ofynnol i Gyngor Sir Ceredigion, ynghyd â'r holl awdurdodau cyhoeddus rhestredig yng Nghymru, adrodd ar y bwlch cyflog rhwng y rhywiau a chyhoeddi gwybodaeth am y gweithlu yn flynyddol.

Adroddiad ar y Bwlch Cyflog Rhwng y Rhywiau 2023
Mae'r gofyniad i adrodd ar y bwlch cyflog rhwng y rhywiau wedi'i gynnwys yn Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Penodol ac Awdurdodau Cyhoeddus) 2017. Mae'r Rheoliadau'n ei gwneud yn ofynnol i wneud chwe chyfrifiad ynglŷn â'r gweithlu ar 31 Mawrth bob blwyddyn. Mae'r adroddiad yn seiliedig ar ddata a gymerwyd am y gweithle ar 31 Mawrth 2023.

1	Cymedr y bwlch cyflog rhwng y rhywiau	Y gwahaniaeth rhwng enillion fesul awr cyfartalog gweithwyr gwryw perthnasol ar gyflog llawn a gweithwyr benyw perthnasol ar gyflog llawn.
2	Canolrif y bwlch cyflog rhwng y rhywiau	Y gwahaniaeth rhwng canolrif enillion fesul awr gweithwyr gwryw perthnasol ar gyflog llawn a gweithwyr benyw perthnasol ar gyflog llawn.
3	Cymedr bonws y bwlch cyflog rhwng y rhywiau	Y gwahaniaeth rhwng cymedr y tâl bonws a delir i weithwyr gwryw perthnasol a'r hynny a delir i weithwyr benyw perthnasol.
4	Canolrif bonws y bwlch cyflog rhwng y rhywiau	Y gwahaniaeth rhwng canolrif y tâl bonws a delir i weithwyr gwryw perthnasol a'r hynny a delir i weithwyr benyw perthnasol.

5	Y cyfrannau sy’n derbyn taliadau bonws	Cyfran y gweithwyr gwryw a benyw perthnasol a dderbyniodd daliadau bonws yn ystod y cyfnod perthnasol.
6	Bandiau cyflog chwartel	Cyfran y gweithwyr gwryw a benyw perthnasol ar gyflog llawn sydd yn y chwartel isaf, y chwartel canol isaf, y chwartel canol uchaf a’r chwartel uchaf.

Fodd bynnag, yn sgil cyflwyno'r Cytundeb Statws Sengl yn 2012, nid yw Cyngor Sir Ceredigion yn gwneud taliadau bonws (perfformiad neu benodol) felly ni chyhoeddir ffigurau ar gyfer pwyntiau 3, 4 a 5 yn y tabl uchod.

Ar 31 Mawrth 2022, cymedr y bwlch cyflog oedd -7.8% a chanolrif y bwlch cyflog oedd -10.4% rhwng dynion a menywod. Mae hyn yn gynnydd o 31 Mawrth 2022, lle -6.0% oedd cymedr y bwlch cyflog a -7.6% oedd canolrif y bwlch cyflog. Ymdrinnir â'r rheswm pam fod y bwlch yn bodoli yn yr adroddiad ynghyd â'r mesurau yr ydym yn eu cymryd i fynd i'r afael â'r bwlch rhwng cyflogau.

Adroddiad Cydraddoldeb yn y Gweithlu 2023
Mae Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus 2011, sy’n rhan o Ddeddf Cydraddoldeb 2010, yn ei gwneud yn ofynnol i’r Cyngor gyhoeddi amrywiaeth o ddata am ein gweithlu o dan bob un o’r nodweddion gwarchodedig a nodir yn y Ddeddf Cydraddoldeb.

- Oedran
- Anabledd
- Ailbennu rhywedd
- Beichiogrwydd a mamolaeth
- Hil
- Crefydd neu gred (gan gynnwys dim cred)
- Rhyw
- Cyfeiriadedd Rhywiol
- Priodas a Phartneriaeth Sifil

Mae’r data a gasglwyd yn ymwneud â’r cyfnod rhwng 1 Ebrill 2022 a 31 Mawrth 2023 ac mae’n adrodd ar bob nodwedd warchodedig yn y canlynol:

- ein gweithlu presennol ar 31 Mawrth 2023;
- y rhai a wnaeth gais am swyddi yn ystod y cyfnod
- y rhai a adawodd ein cyflogaeth yn ystod y cyfnod

LLESIANT CENEDLAETHAU’R DYFODOL:	**A gwblhawyd Asesiad Effaith Integredig? Os na, nodwch pam** ***Crynodeb:*** **Hirdymor:** **Integreiddio:** **Cydweithio:**	Na. Nid yw'r adroddiad hwn yn cyfeirio at bolisi na newid gwasanaeth

Cynnwys:
Atal:

ARGYMHELLION: (1) Derbyn Adroddiad ar y Bwlch Cyflog Rhwng y Rhywiau 2023
(2) Derbyn Adroddiad Cydraddoldeb yn y Gweithlu 2023

Y RHESWM DROS YR ARGYMHELLION: (1) Cydymffurfio â Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Penodol ac Awdurdodau Cyhoeddus) 2017
(2) Cydymffurfio â Deddf Cydraddoldeb 2010: Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus 2011

Enw Cyswllt: Geraint Edwards

Swydd: Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Pobl a Threfniadaeth

Dyddiad yr Adroddiad: 15/08/2023

Acronymau:

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

Adroddiad ar y Bwlch Cyflog Rhwng y Rhywiau

2023

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

Caru·Love
Ceredigion

Cyngor Sir Ceredigion

Mae'n ofynnol i Gyngor Sir Ceredigion ynghyd â'r holl awdurdodau cyhoeddus rhestredig yng Nghymru lunio Adroddiad ar y Bwlch Cyflog rhwng y Rhywiau o dan Reoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Penodol ac Awdurdodau Cyhoeddus) 2017.

Mae hyn yn cynnwys gwneud chwe chyfrifiad sy'n dangos y gwahaniaeth rhwng enillion cyfartalog dynion a menywod yn ein sefydliad, ond ni chyhoeddir data am weithwyr unigol.

1. Cymedr y bwlch cyflog rhwng y rhywiau
2. Canolrif y bwlch cyflog rhwng y rhywiau
3. Cymedr bonws y bwlch cyflog rhwng y rhywiau
4. Canolrif bonws y bwlch cyflog rhwng y rhywiau
5. Cyfran y gwrywod a benywod sy'n cael taliadau bonws
6. Cyfran y gwrywod a benywod ym mand pob chwartel

Bydd yr adroddiad hwn sy'n cynnwys yr wybodaeth a'r camau gweithredu gofynnol y bydd y Cyngor yn ymgymryd â nhw er mwyn rhoi sylw i faterion yn ymwneud â'r bwlch cyflog rhwng y rhywiau yn cael ei gyhoeddi ar ein gwefan a bydd hefyd ar gael i staff ar y safle mewnrwyd Ceri Net.

Cyd-destun

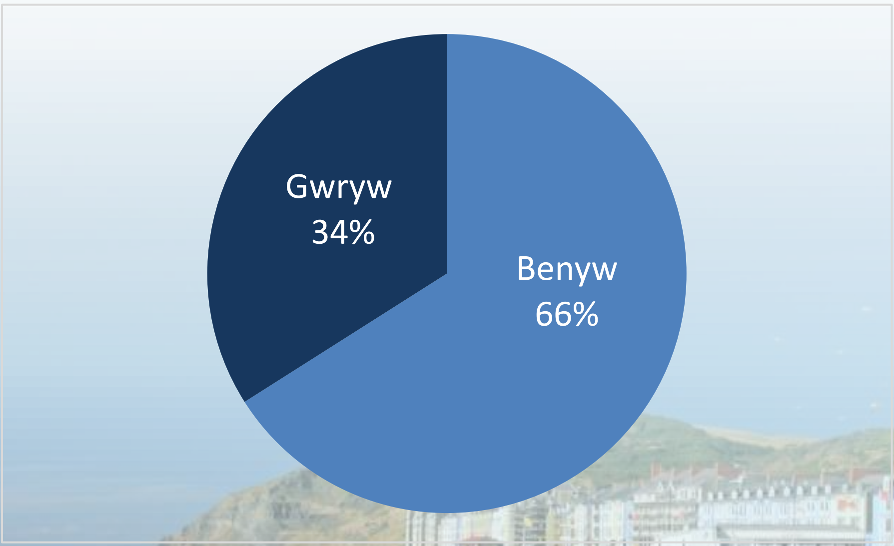

Ar 31 Mawrth 2023 roedd gweithlu'r Cyngor yn cynnwys 66% o weithwyr benyw a 34% o weithwyr gwryw.

Ffigurau bwlch cyflog rhwng y rhywiau

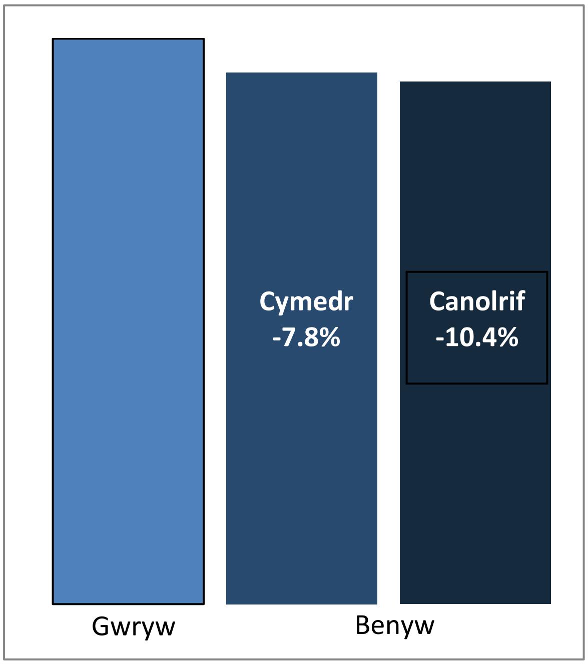

Diffinnir y bwlch cyflog rhwng y rhywiau fel y gwahaniaeth rhwng cyfradd tâl fesul awr cymedr neu ganolrif staff gwryw a benyw.

Cymedr y bwlch cyflog yw'r gwahaniaeth rhwng enillion fesul awr cyfartalog dynion a menywod.

Canolrif y bwlch cyflog yw'r gwahaniaeth rhwng mannau canol yn yr amrediadau o enillion fesul awr dynion a menywod. Mae'n cymryd yr holl gyflogau yn y sampl, yn eu trefnu o'r cyflog isaf i'r cyflog uchaf, ac yn dewis y cyflog mwyaf canolig.

Mae'r wybodaeth a roddir yn y siartiau yn seiliedig ar y gyfradd tâl fesul awr ar 31 Mawrth 2023.

Mae'r gyfradd hon yn gynnydd ar y flwyddyn ddiwethaf (2022): cymedr y bwlch cyflog oedd -6.0% a chanolrif y bwlch cyflog oedd -7.6%.

Yn sgil cyflwyno'r Cytundeb Statws Sengl yn 2012, nid yw Cyngor Sir Ceredigion yn gwneud taliadau bonws (perfformiad neu benodol) felly ni chyhoeddir ffigurau ar gyfer pwyntiau 3, 4 a 5 uchod.

Cyfran y gweithwyr gwryw a benyw ym mhob chwartel tâl

Mae'r siart yn dangos y rhaniad rhwng y rhywiau pan fyddwn yn trefnu tâl fesul awr o'r tâl uchaf i'r tâl isaf a'i grwpio yn bedwar chwartel cyfartal.

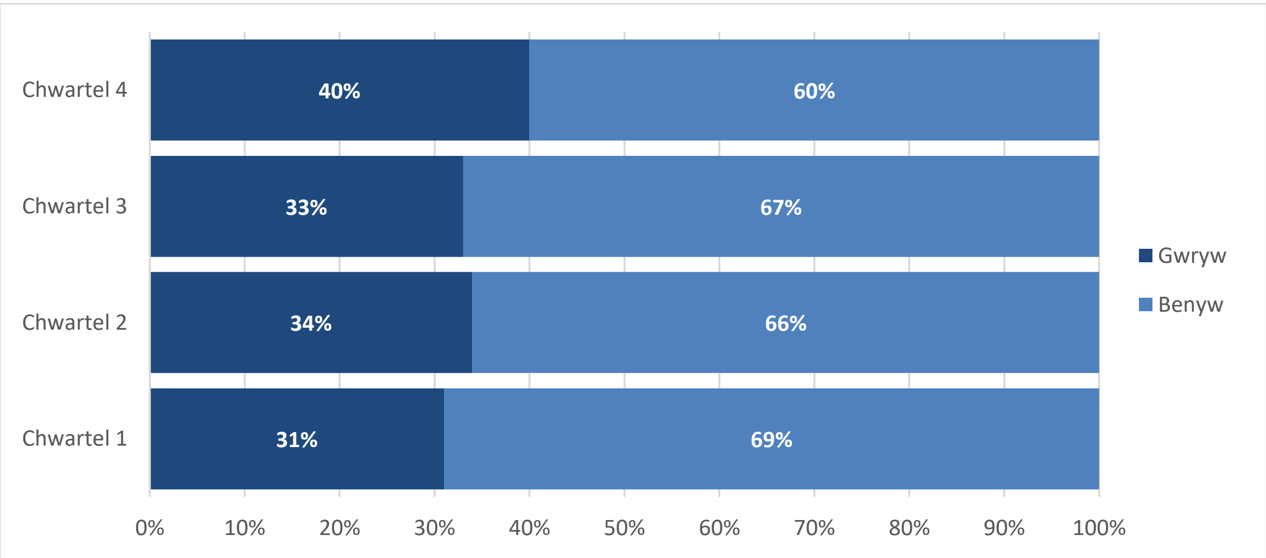

Pam bod bwlch cyflog rhwng y rhywiau

Er ein bod yn hyderus bod dynion a menywod yn cael tâl cyfartal am wneud swyddi tebyg ar draws y Cyngor, y prif reswm dros y bwlch cyflog rhwng y rhywiau yn ein sefydliad yw'r anghydbwysedd rhwng gweithwyr gwryw a benyw ar draws y sefydliad. Ar hyn o bryd mae llai o fenywod mewn swyddi uwch na dynion, ac mae cyfran uwch o fenywod o'i gymharu â dynion hefyd mewn swyddi graddfa is.

Sut y byddwn yn parhau i roi sylw i'r bwlch cyflog rhwng y rhywiau

Recriwtio - Byddwn yn denu'r bobl iawn.

- Ceisiwn recriwtio o'r gronfa dalent ehangaf bosibl. Byddwn yn parhau i ddatblygu ein gwefan Gyrfaoedd er mwyn denu cynifer o ymgeiswyr â phosibl i weithio i Gyngor Sir Ceredigion.
- Byddwn yn sicrhau bod yr iaith mewn hysbysebion swyddi yn niwtral o ran y rhywiau.
- Byddwn yn parhau i archwilio llwyfannau pellach i hyrwyddo proffil recriwtio'r Cyngor ar y cyfryngau cymdeithasol er mwyn denu cynifer o ymgeiswyr â phosibl, a byddwn yn monitro'r rhain i werthuso'r effaith ar nifer yr ymgeiswyr.
- Byddwn yn parhau i gynyddu nifer y lleoliadau profiad gwaith a chyfleoedd prentisiaeth i bobl ifanc gan eu galluogi i ddatgloi eu potensial drwy ennill a dysgu yr un pryd.

Cadw staff - Unwaith y bydd gennym y bobl iawn, rydym am iddynt aros gyda ni.

- Byddwn yn parhau i gynnig amrywiaeth o drefniadau gweithio oriau hyblyg ar bob lefel, ac ar hyn o bryd mae 49% o'n staff (ac eithrio staff ysgolion) yn gweithio'n rhan-amser. Byddwn yn parhau i ddatblygu a gwerthuso ffyrdd newydd o weithio.
- Byddwn yn adolygu ein polisïau cydbwysedd rhwng bywyd a gwaith a bod yn ystyriol o'r teulu i sicrhau eu bod nhw'n cynnig y cyfleoedd gorau i gadw staff sydd â'r sgiliau a'r wybodaeth ofynnol i ddarparu ein gwasanaethau.
- Rydym wedi cyflwyno 'Polisi Gofalwyr' i gefnogi'r aelodau hynny o staff sydd â chyfrifoldebau gofalu ochr yn ochr â'u gwaith cyflogedig.
- Mae Rhaglen Rheolwyr Ceredigion, gafodd ei chyflwyno yn 2018, wedi cael ei diwygio a'i hail-lansio mewn fformat newydd lle bydd pob rheolwr newydd yn derbyn hyfforddiant sy'n cynnwys recriwtio, dewis, cydraddoldeb ac amrywiaeth. Byddwn yn parhau i ddatblygu'r rhaglen ac yn monitro bod pob rheolwr yn mynychu'r hyfforddiant a ddarperir
- Byddwn hefyd yn parhau i ddarparu hyfforddiant i staff ar 'Ragfarn ddiarwybod' gan sicrhau bod Rheolwyr yn deall beth yw 'rhagfarn ddiarwybod' a'i effaith ar benderfyniadau'r rheolwyr yn y gweithle.

Datblygu – Rhaid inni sicrhau bod pob aelod o staff yn cael cyfleoedd datblygu

- Byddwn yn parhau i gynnig cyfleoedd i wneud cymwysterau'r Sefydliad Arweinyddiaeth a Rheolaeth (ILM) yn y gweithle.
- Rydym wedi cyflwyno Panel Cymwysterau Corfforaethol i sicrhau bod yr holl staff â chyfle cyfartal i ymgeisio am gymorth i wneud cymwysterau a fydd yn hybu eu gyrfa yng Nghyngor Sir Ceredigion.

"Grymuso ein pobl i wireddu eu potensial"

Adroddiad Cydraddoldeb yn y Gweithlu

2023

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

Caru·Love
Ceredigion

Cyflwyniad

Roedd Deddf Cydraddoldeb 2010 wedi dwyn ynghyd a disodli'r holl gyfreithiau gwrth-wahaniaethu blaenorol o dan un Ddeddf. Cyn hynny roedd dyletswyddau ar wahân gan gyrff sector cyhoeddus o ran hil, anabledd a chydraddoldeb rhyw. Fodd bynnag, roedd Deddf Cydraddoldeb 2010 wedi cydgrynhoi'r rhain o dan ddyletswydd cydraddoldeb sector cyhoeddus newydd (y ddyletswydd gyffredinol) gan gwmpasu'r nodweddion gwarchodedig canlynol:

- Oedran
- Anabledd
- Ailbennu rhywedd
- Beichiogrwydd a mamolaeth
- Hil – gan gynnwys tras ethnig neu genedlaethol, lliw neu genedligrwydd
- Crefydd neu gred – gan gynnwys dim cred
- Rhyw
- Cyfeiriadedd rhywiol
- Statws priodasol – mae'n gymwys i briodasau a phartneriaethau sifil, ond dim ond mewn perthynas â'r gofyniad i roi sylw dyledus i ddileu gwahaniaethu.

Yn ôl y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol nod y ddyletswydd gyffredinol yw "sicrhau bod awdurdodau cyhoeddus yn ystyried sut y gallant gyfrannu'n gadarnhaol at gymdeithas decach drwy hyrwyddo cydraddoldeb a chysylltiadau da yn eu gweithgareddau bob dydd." Mae hyn yn golygu ei bod hi'n ofynnol i ni roi sylw dyledus i'r angen i:

- ddileu gwahaniaethu, aflonyddu a fictimeiddio anghyfreithlon
- hyrwyddo cyfle cyfartal rhwng pobl â nodwedd warchodedig berthnasol a phobl heb nodwedd o'r fath
- meithrin perthynas dda rhwng pobl â nodwedd warchodedig berthnasol a phobl heb nodwedd o'r fath

Yn ogystal â'r ddyletswydd gyffredinol, fel awdurdod cyhoeddus rhestredig yng Nghymru, mae amrywiaeth o ddyletswyddau penodol gan Gyngor Sir Ceredigion, ac un o'r rhain yw casglu a chyhoeddi amrywiaeth o ddata am ein gweithlu yn flynyddol; y rhai a wnaeth gais am swyddi yn yr Awdurdod; y rhai a adawodd yn ystod y flwyddyn ac unrhyw wahaniaeth mewn cyflog a hyfforddiant staff.

Er bod yr Awdurdod yn cydnabod nad oes unrhyw rwymedigaeth i staff ddarparu gwybodaeth mewn perthynas â'u nodweddion gwarchodedig, rydym wedi annog staff i gwblhau eu proffil monitro cydraddoldeb yn yr adran hunanwasanaeth ar y system AD/Cyflogres. Cysylltwyd â staff i esbonio ymrwymiad yr Awdurdod at gydraddoldeb a gwerthfawrogi amrywiaeth ym mhob un o'i rolau, a'r dyletswyddau a roddir arnom

gan Ddeddf Cydraddoldeb 2010. Cafodd staff wybod sut y byddai'r wybodaeth yn cael ei dal yn ddiogel a'i defnyddio at ddibenion monitro yn unig.

Sylwch:

- Mae'r adroddiad hwn yn cynnwys staff a gyflogir yn ganolog gan Gyngor Sir Ceredigion yn unig, ac felly nid yw'n cynnwys y staff hynny (athrawon a staff cymorth) a gyflogir yn uniongyrchol gan Gyrff Llywodraethu ysgolion.

Y Gweithlu Presennol

Proffil gweithlu Cyngor Sir Ceredigion ar 31 Mawrth 2023

Graddfa a Thâl

Mae'r tablau isod yn dangos y categori swydd fel y nodir gan amodau gwasanaeth, graddfeydd ac amrediadau cyflog wedi'i ddadansoddi yn ôl gweithwyr gwryw a benyw ar gyfer Cyngor Sir Ceredigion.

Mae'r data wedi'i goladu i ddangos y grwpiau canlynol o weithwyr: Prif Swyddog, y Cyd-gyngor Cenedlaethol (NJC – Llyfr Gwyrdd), Soulbury ac Athrawon a Gyflogir yn Ganolog.

Rhyw yn ôl Gwasanaeth

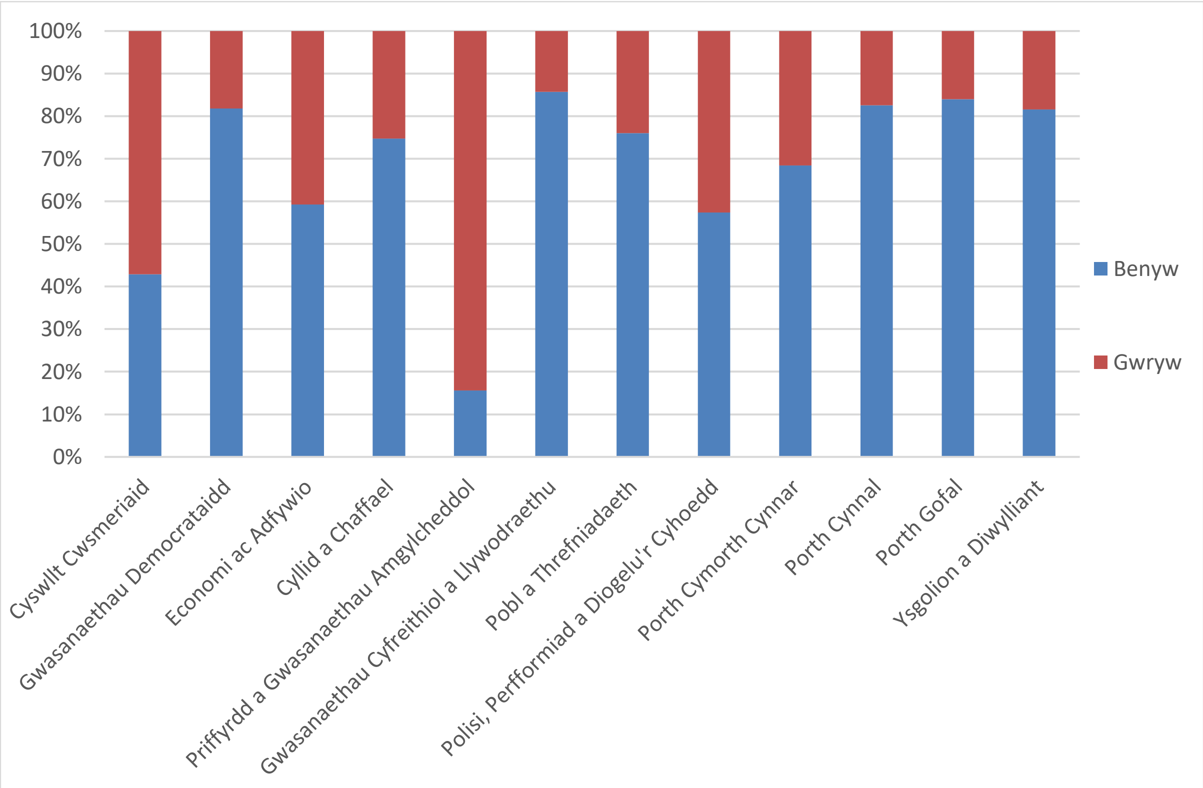

Rhyw yn ôl Graddfa

Prif Swyddogion

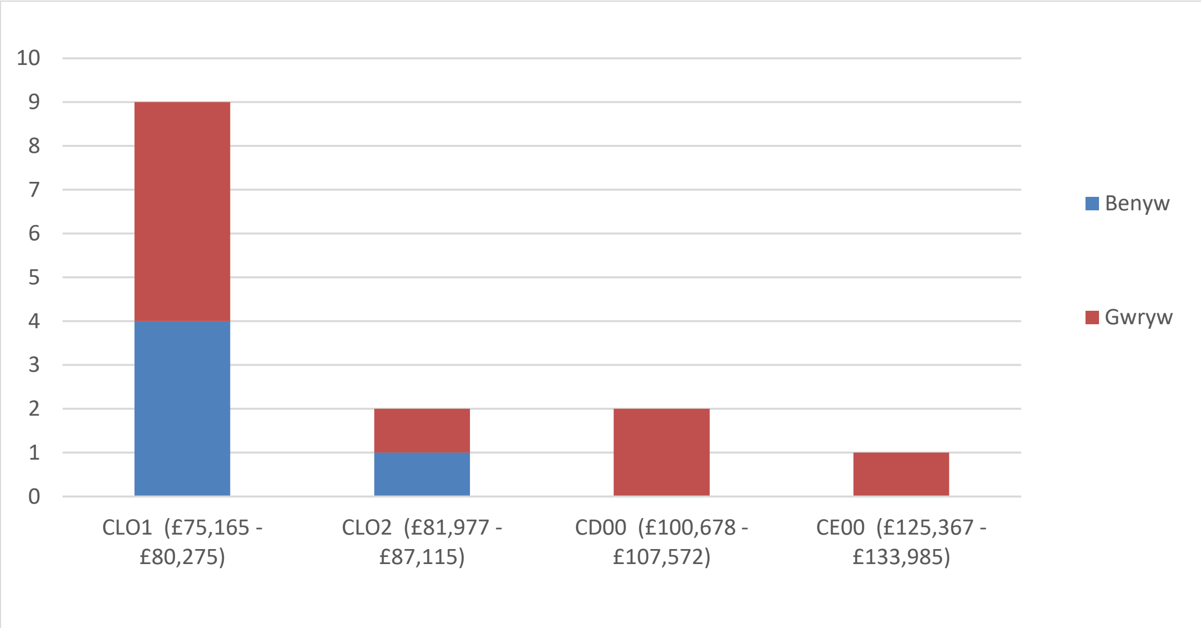

NJC

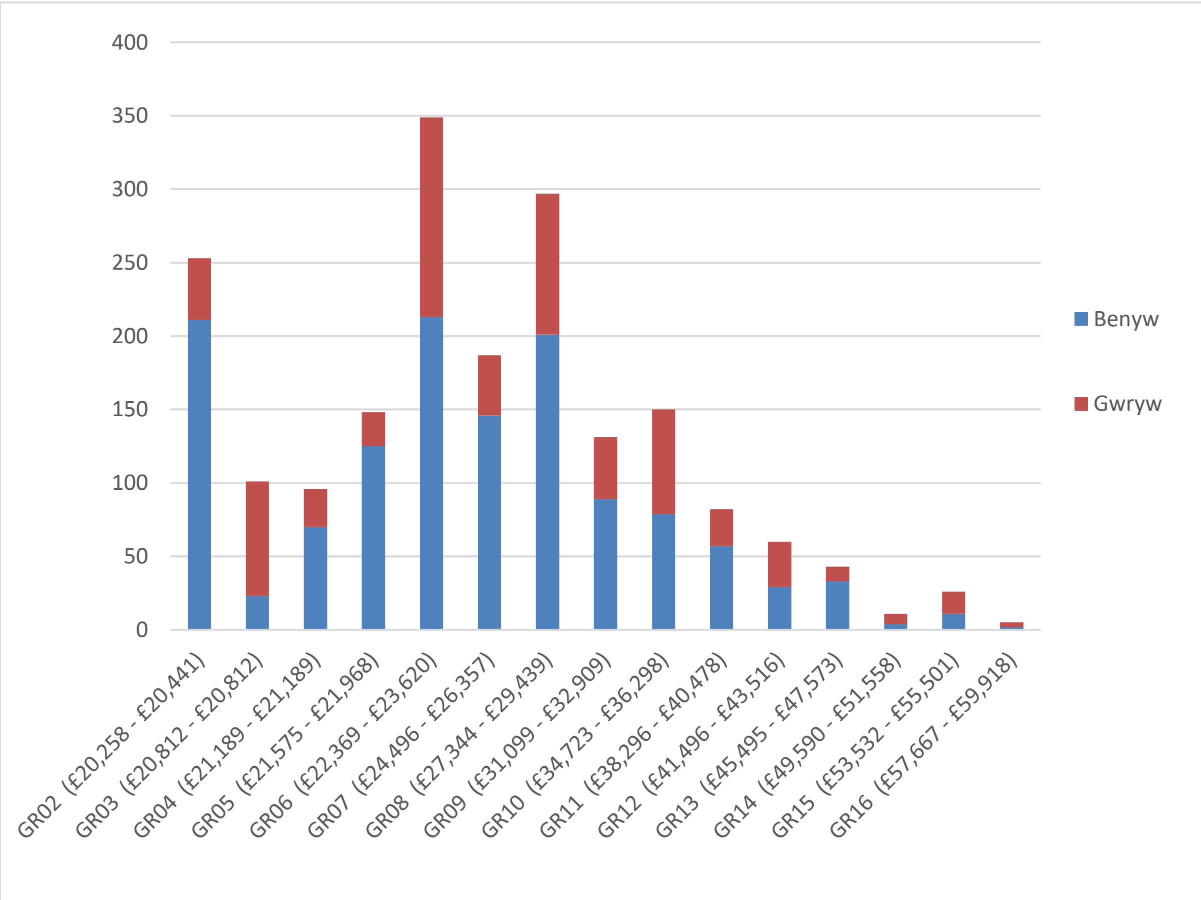

Soulbury

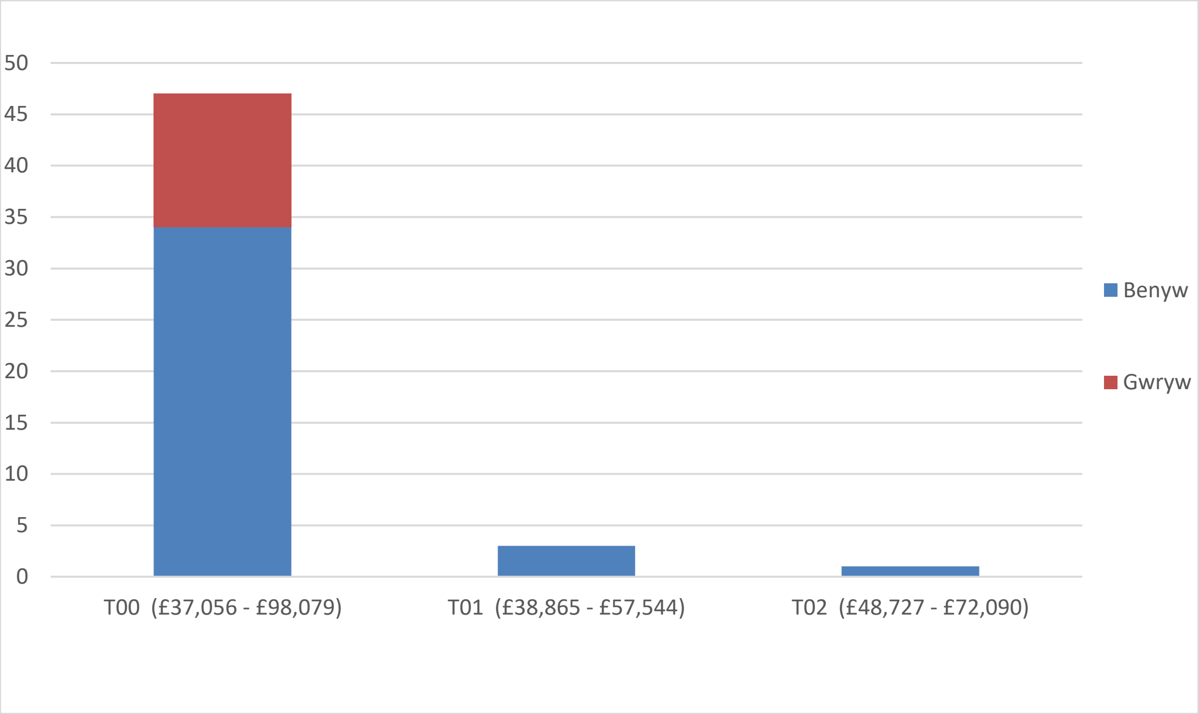

Athrawon a Gyflogir yn Ganolog

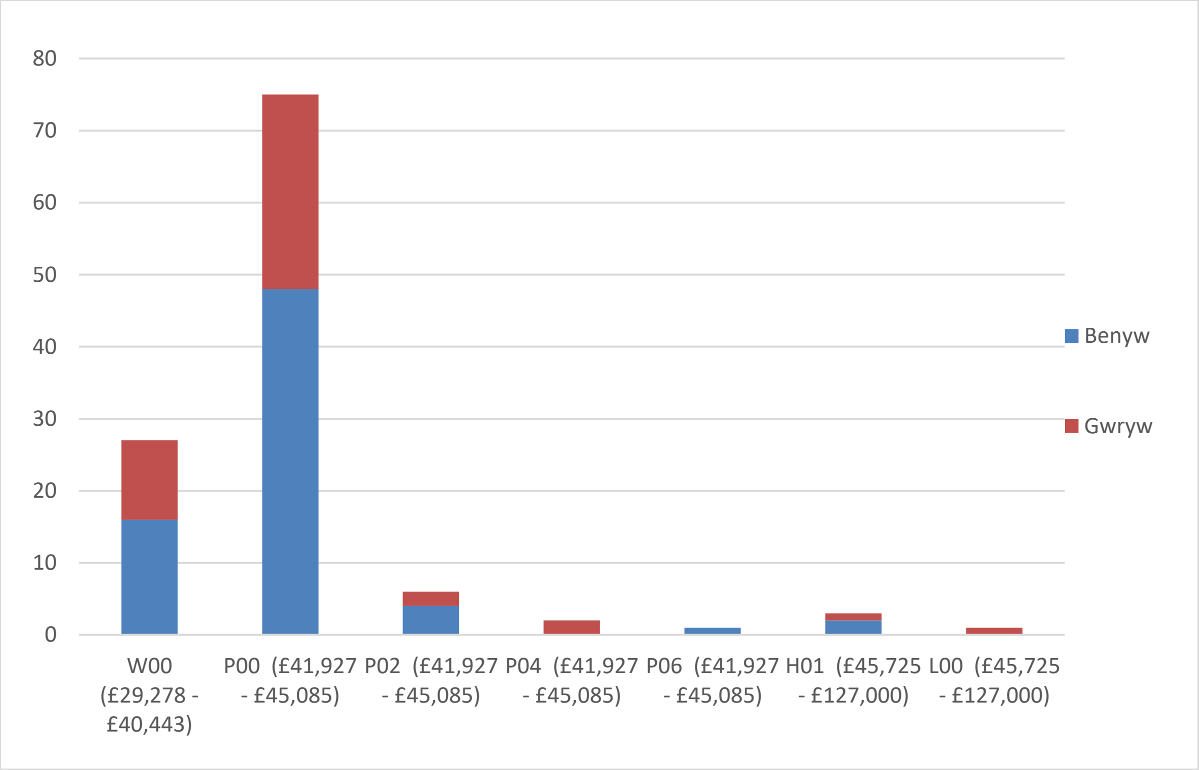

Rhyw yn ôl Tâl

Rhyw yn ôl Math o Gontract

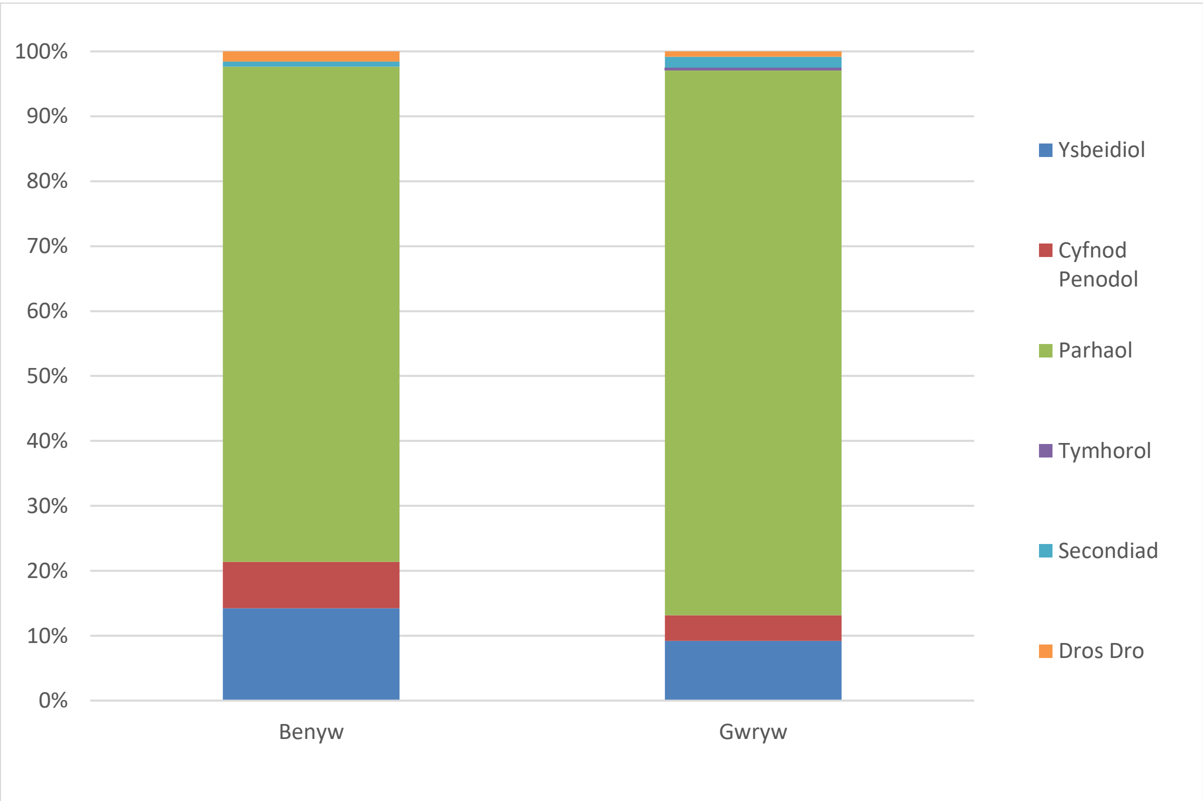

Rhyw yn ôl Patrwm Gweithio (Cyfwerth ag Amser Llawn)

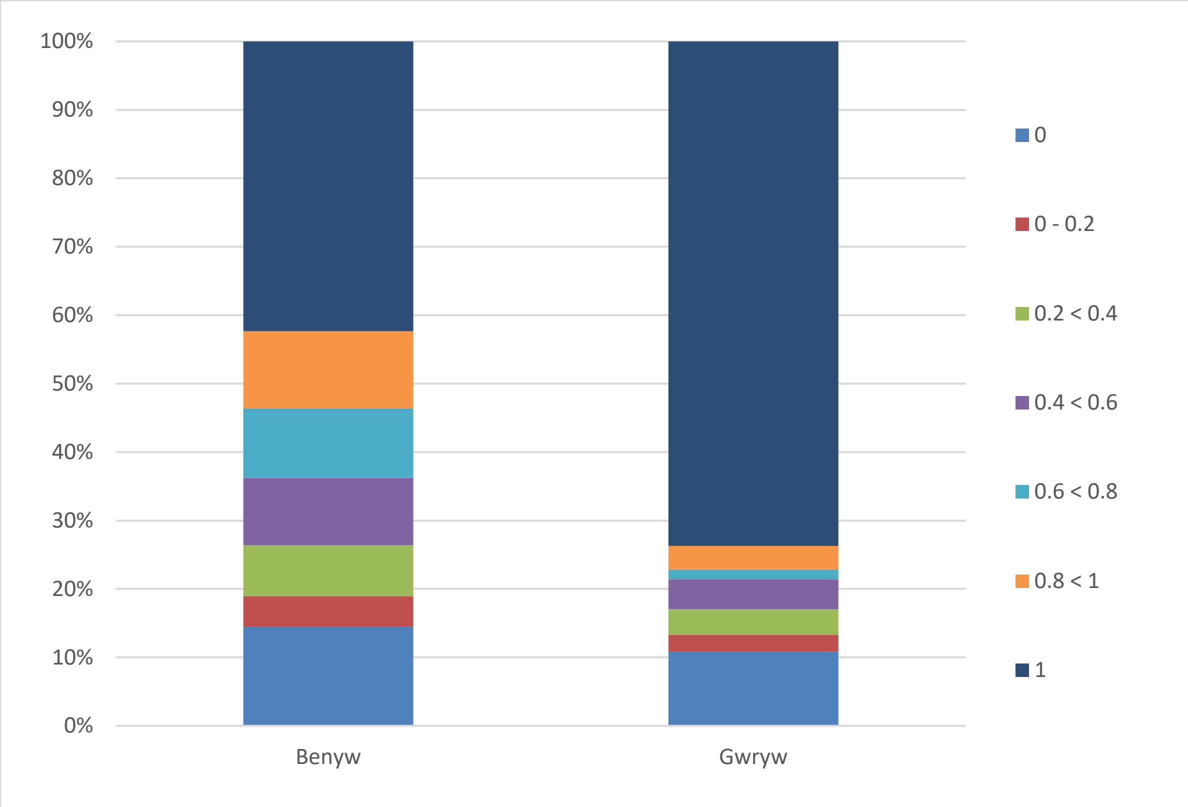

Oedran

Mae proffil gweithlu presennol yr Awdurdod yn cynnwys 56.5% o weithwyr dros 44 oed. Y grŵp sengl mwyaf yw'r categori 45 – 54 oed (26.1%), wedi'i ddilyn gan y categori 55 – 64 oed (25.9%), 35 – 44 oed (19.8%), 25 – 34 oed (17.2%), 16 – 24 oed (6.5%), 65 – 74 oed (4.1%), a 75 oed a hŷn (0.4%).

Mewn cyferbyniad, roedd 67.6% o ymgeiswyr o dan 45 oed. Y grŵp sengl mwyaf o ymgeiswyr oedd y categori 25 – 34 oed ar 26.8%, wedi'i ddilyn gan y categori 35 – 44 oed (20.7%), 16 – 24 oed (19.9%), 45 – 54 oed (18.4%) a 55 – 64 oed (11.5%), 65 – 74 oed (1.3%), o dan 16 oed (0.2%), 75 oed a hŷn (0.1%), ac roedd 1.1% heb ddweud.

Mae'r data ar gyfer staff sy'n gadael Cyngor Sir Ceredigion yn dangos mai'r categori 55 – 64 oed oedd â'r canran uchaf o ymadawyr, sef 22.0%, wedi'i ddilyn gan y categori 25 – 34 oed a oedd yn cyfrif am 20.7%, 35 – 44 oed yn cyfrif am 16.7%, 45 – 54 oed ar 16.0%, categori 16 – 24 oed ar 16.0%, roedd y categori 65 – 74 oed yn cyfrif am 7.6%, ac y rhai 75 oed a throsodd oedd 1.0%.

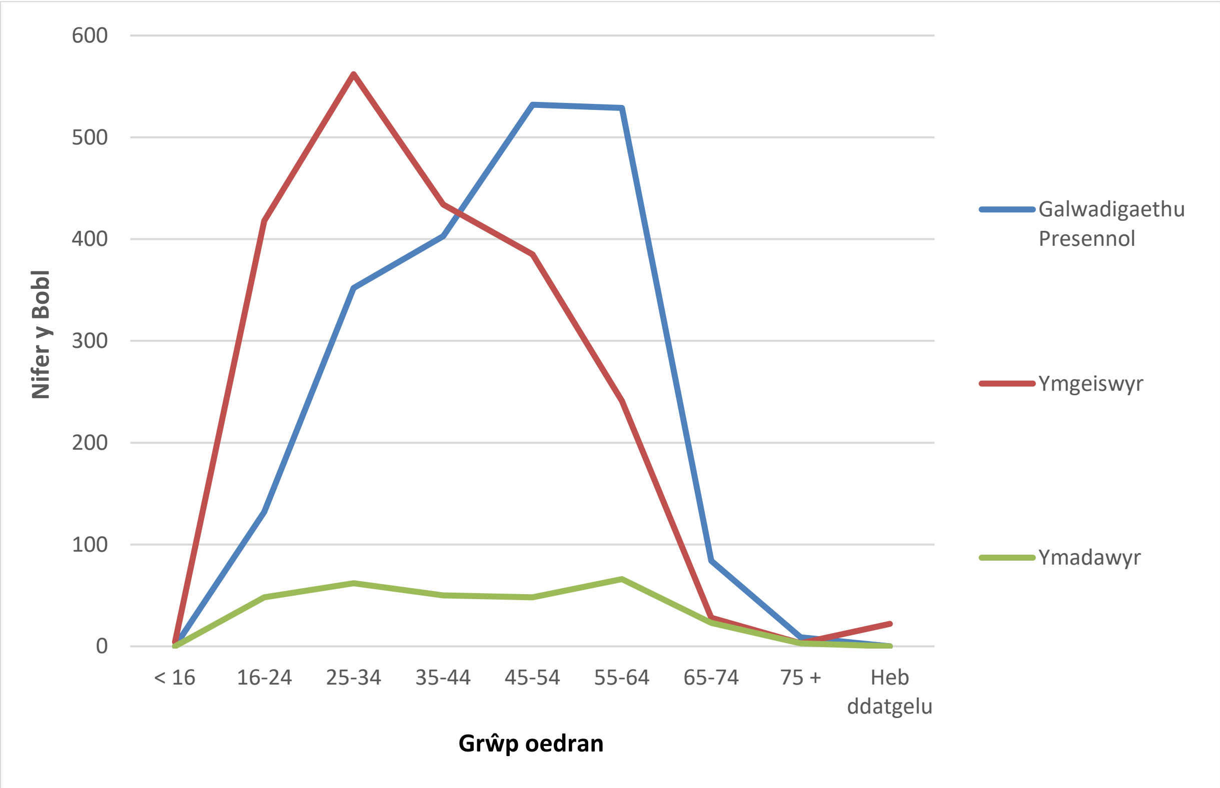

Anabledd

Yng ngweithlu presennol yr Awdurdod, mae 3.0% yn dweud bod anabledd ganddynt ac mae 70.6% yn dweud nad oes anabledd ganddynt. Ni wyddys statws y 26.4% sy'n weddill.

Dywedodd 4.6% o ymgeiswyr fod anabledd ganddynt, a dywedodd 83.1% nad oedd anabledd ganddynt. Ni wyddys statws y 12.3% sy'n weddill.

Mae'r data ar gyfer staff sy'n gadael Cyngor Sir Ceredigion yn dangos bod 2.3% wedi dweud bod anabledd ganddynt, 77.0% wedi dweud nad oedd anabledd ganddynt, ac ni wyddys statws y 20.7% sy'n weddill.

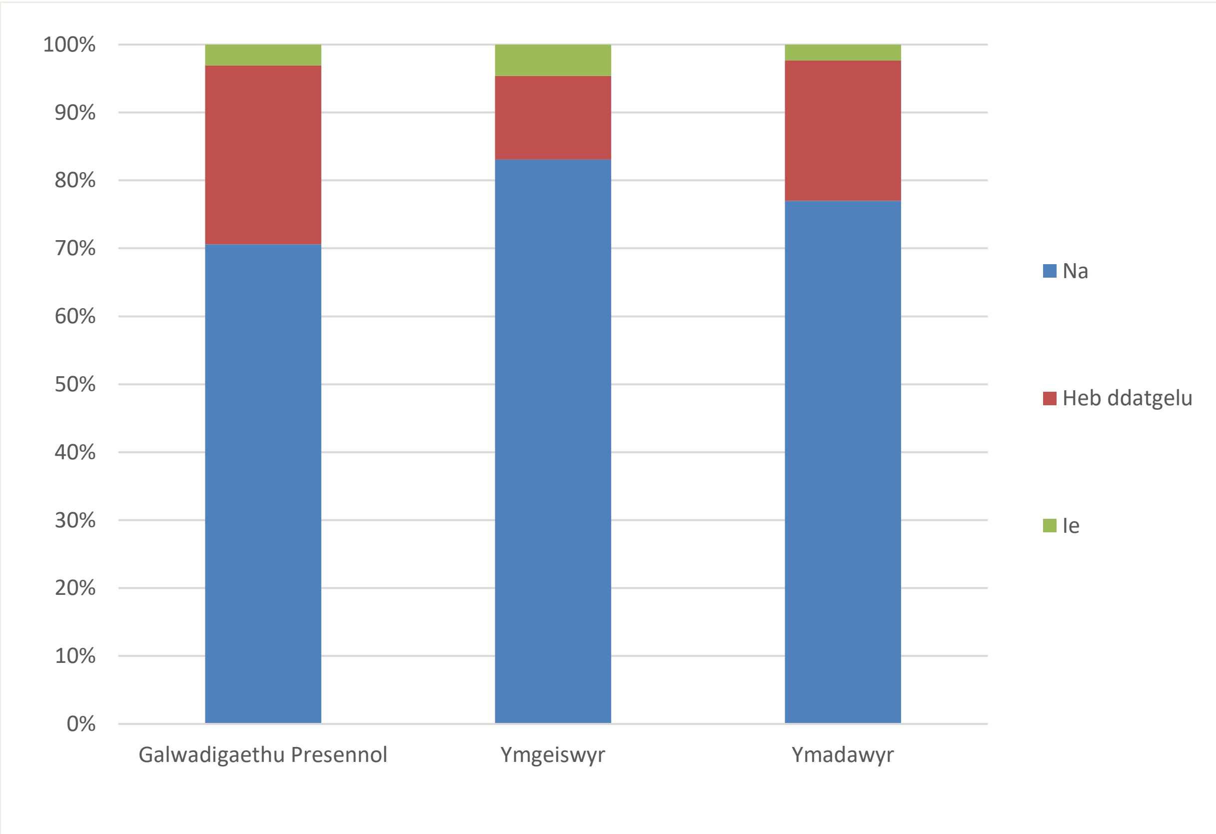

Ailbennu Rhywedd

Ni chyhoeddwyd gwybodaeth benodol ynghylch y nodwedd warchodedig hon oherwydd y posibilrwydd o adnabod unigolion gan fod llai na phum unigolyn wedi dweud nad oedd eu rhyw yr un fath â'u rhyw a bennwyd adeg geni.

Beichiogrwydd a Mamolaeth

Roedd 27 o weithwyr wedi dechrau cyfnod o absenoldeb mamolaeth yn ystod y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2023. Mae hyn yn cynrychioli 2.0% o'r cyfrif pennau benyw.

Oedran

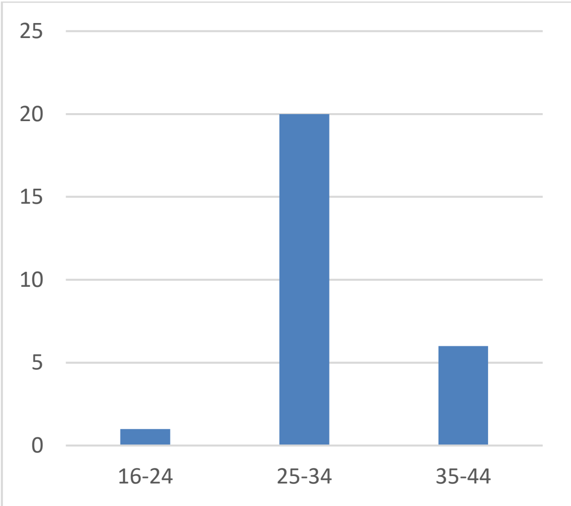

Hil

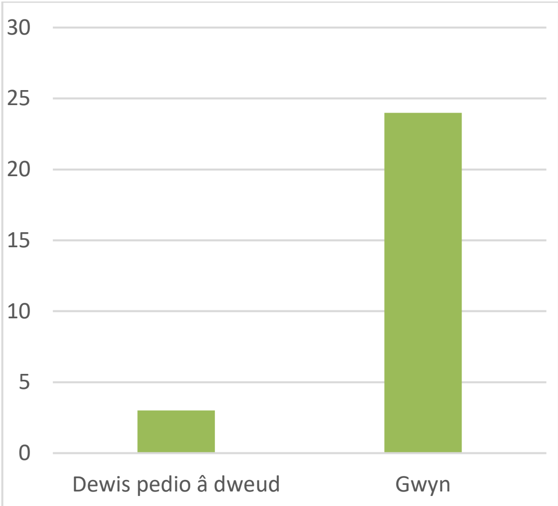

Crefydd

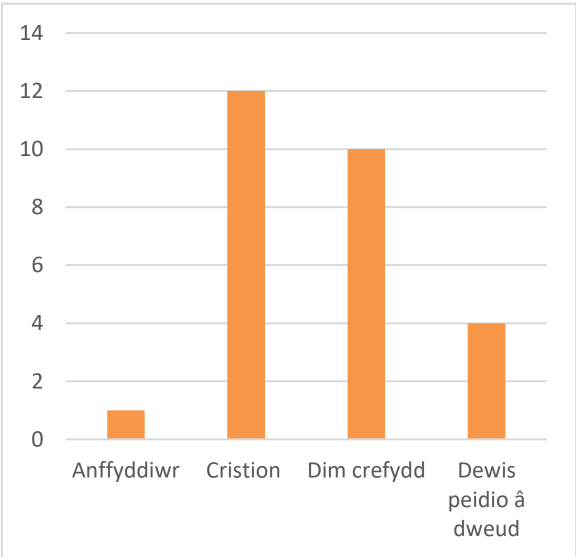

Anabledd

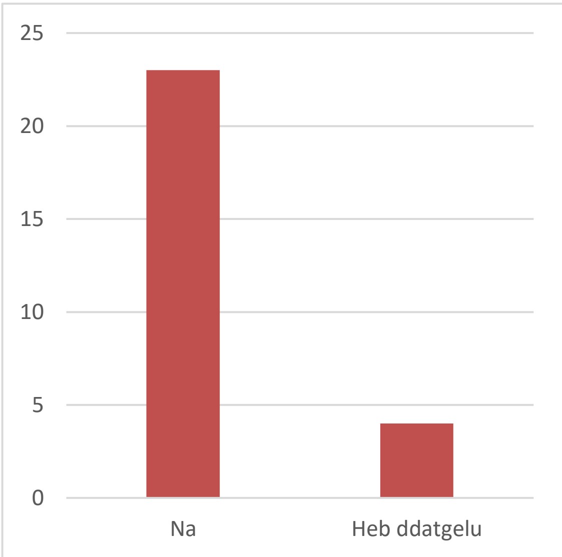

Hil – gan gynnwys tras ethnig neu genedlaethol, lliw neu genedligrwydd

Mae gweithlu presennol yr Awdurdod yn cynnwys 79.8% a ddewisodd y categori Gwyn fel eu tras ethnig, wedi'i ddilyn gan ethnigrwydd Cymysg (0.4%), Grŵp ethnig arall (0.3%), Asiaidd (0.2%), Du/Affricanaidd/Caribïaidd (0.2%), a Sipsiwn – Teithwyr (0.1%). Roedd 19.0% o'r gweithlu wedi dewis peidio â dweud.

Roedd y gyfran fwyaf o ymgeiswyr yn y categori Gwyn (85.6%), wedi'i ddilyn gan Asiaidd (2.5%), Du/Affricanaidd/Caribïaidd (2.1%), ethnigrwydd Cymysg (0.8%), Grŵp ethnig arall (0.5%), a Sipsiwn – Teithwyr (0.1%). Roedd 8.4% o'r ymgeiswyr wedi dewis peidio â dweud.

Mae'r data ar gyfer staff a adawodd Cyngor Sir Ceredigion yn dangos bod 81.7% yn y categori Gwyn, wedi'i ddilyn gan Asiaidd (1.7%), Du/Affricanaidd/Caribïaidd (0.7%), ac ethnigrwydd Cymysg (0.7%), tro bo'r 15.2% sy'n weddill wedi dewis peidio â dweud.

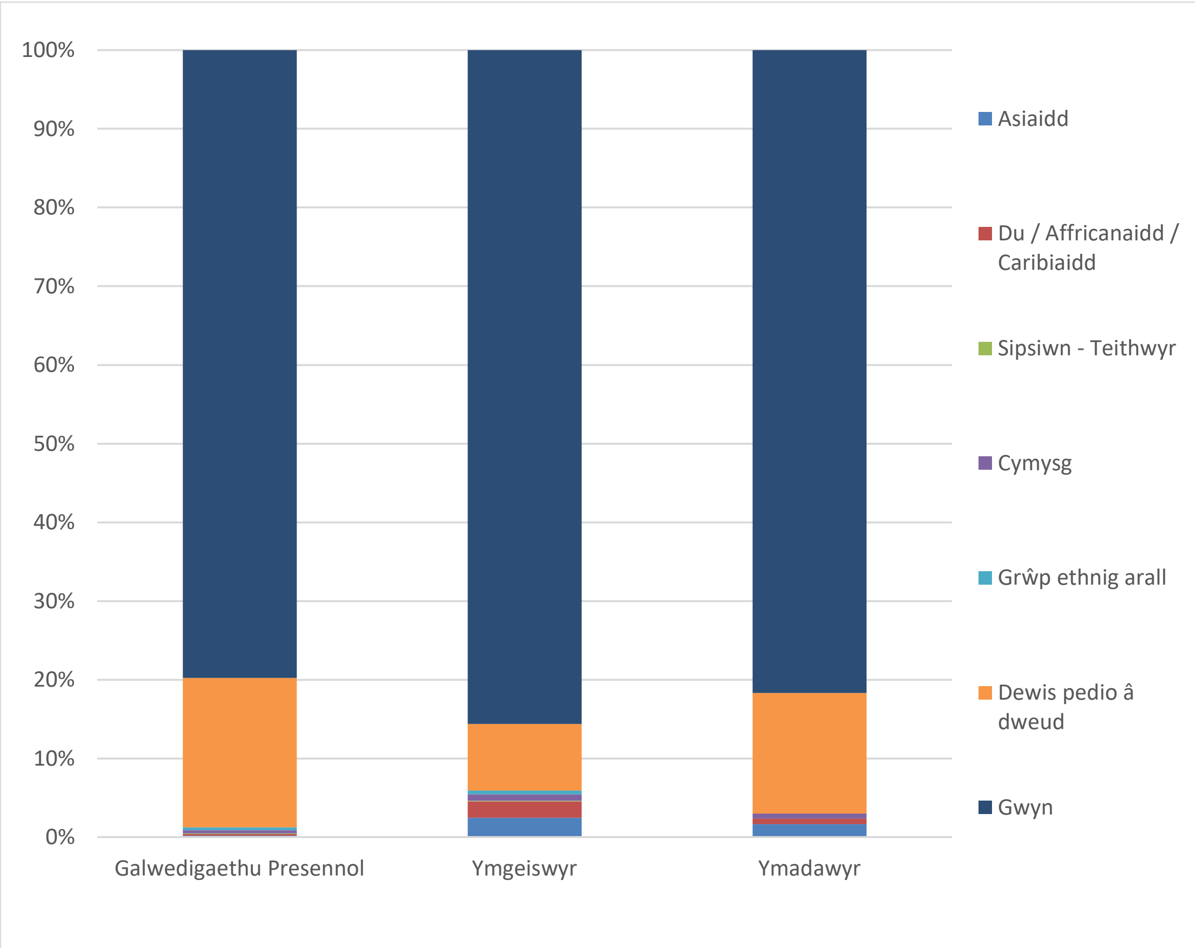

Crefydd neu Gred

O'r rheini a ddewisodd grefydd neu gred, Cristion (pob enwad) sy'n ffurfio'r grŵp mwyaf o'r gweithlu presennol ar 38.0%, wedi'i ddilyn gan Dim crefydd (26.9%), Anffyddiwr (5.0%), Arall (2.0%), Bwdhydd (0.3%), a Moslem (0.2%), gyda 27.6% yn dewis peidio â dweud.

O ran y broses ymgeisio roedd llai o bobl (13.2%) wedi dewis peidio â dweud o'i gymharu â'r grŵp gweithlu presennol neu'r rhai a adawodd y sefydliad. Roedd y gyfran fwyaf o ymgeiswyr wedi dewis ‘Dim crefydd’ (40.3%), wedi'i ddilyn gan y categori ‘Cristion’ (34.3%), Anffyddiwr (7.6%), Arall (1.8%), Moslem (1.1%), Hindŵ (0.9%), Bwdhydd (0.5%) a Sikh (0.1%).

Mae'r data ar gyfer staff a adawodd Gyngor Sir Ceredigion yn dangos y nifer fwyaf yw Cristion (34.7%), wedi’i ddilyn gan Dim crefydd (33.3%), Anffyddiwr (4.3%), Arall (3.4%) Moslem (1.7%) a Hindŵ (0.3%), gyda 22.3% yn dewis peidio â dweud.

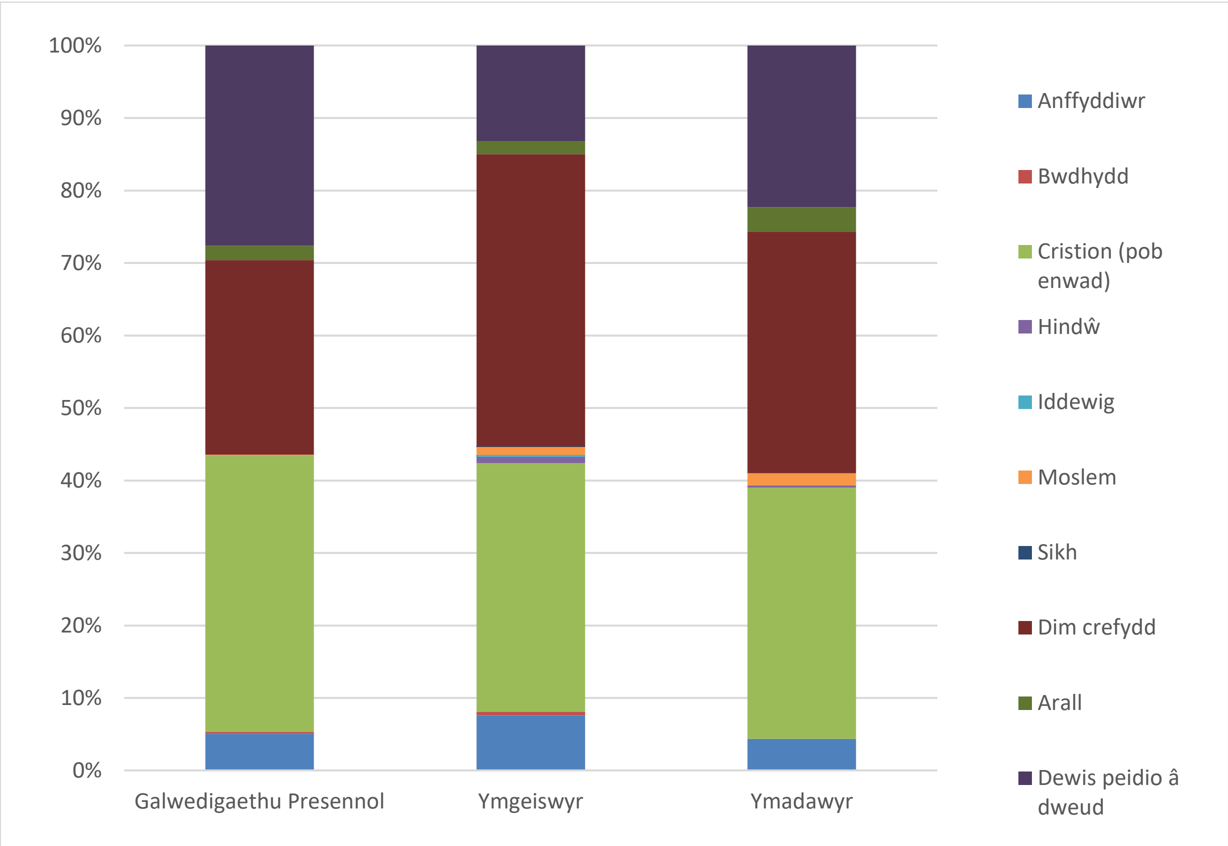

Rhyw

Roedd Cyngor Sir Ceredigion yn cyflogi 2,041 o staff ar 31 Mawrth 2023. Roedd y gweithlu yn cynnwys 1,337 (66%) o fenywod a 704 (34%) o wrywod.

Adlewyrchwyd hyn hefyd yn y canran o wrywod oedd yn gwneud cais am swyddi, sef 36% o ymgeiswyr gwrywaidd, er bod cyfradd yr ymgeiswyr benyw ychydig yn is sef 63%. Roedd yr 1% o ymgeiswyr oedd yn weddill heb nodi eu rhyw.

Roedd y data ar gyfer staff a adawodd Cyngor Sir Ceredigion yn ystod y flwyddyn hefyd yn adlewyrchu darlun tebyg, sef 63% o fenywod a 37% o wrywod.

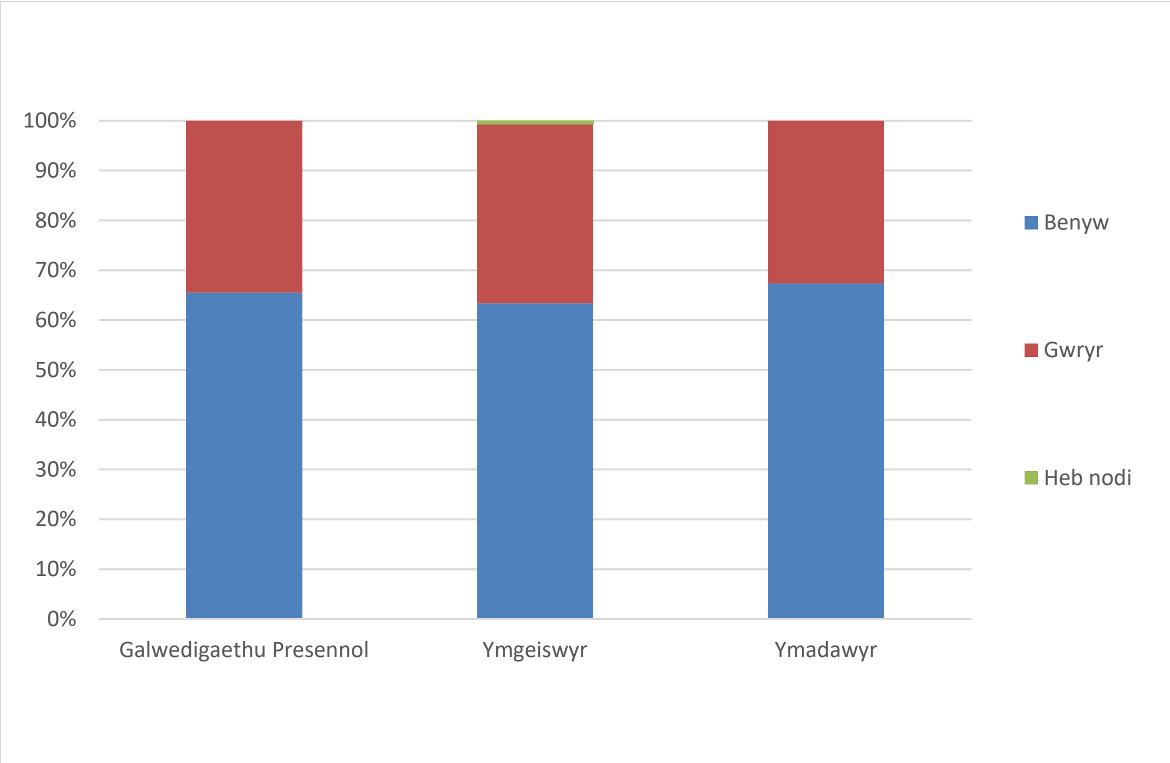

Cyfeiriadedd Rhywiol

O'r rheini yn y gweithlu presennol a ddewisodd gyfeiriadedd rhywiol, y ffigurau yw 71.8% heterorywiol, 0.9% deurywiol, 0.6% dyn hoyw, 0.3% menyw hoyw, 0.3% arall, ac roedd 26.1% wedi dewis peidio â dweud.

O ran y broses ymgeisio mae llai o bobl (12.7%) wedi dewis peidio â dweud o'i gymharu â'r grŵp gweithlu presennol neu'r rhai a adawodd y sefydliad. Roedd y gyfran fwyaf o ymgeiswyr yn heterorywiol (81.2%), wedi'i ddilyn gan ddeurywiol (3.3%), dyn hoyw (1.1%), menyw hoyw (0.9%), ac Arall (0.8%).

Mae'r data ar gyfer staff a adawodd Cyngor Sir Ceredigion yn dangos bod y mwyafrif yn heterorywiol ar 73.0%, dyn hoyw 2.3%, menyw hoyw ar 0.7%, Arall ar 0.7%, deurywiol 0.3%, ac roedd 23.0% wedi dewis peidio â dweud.

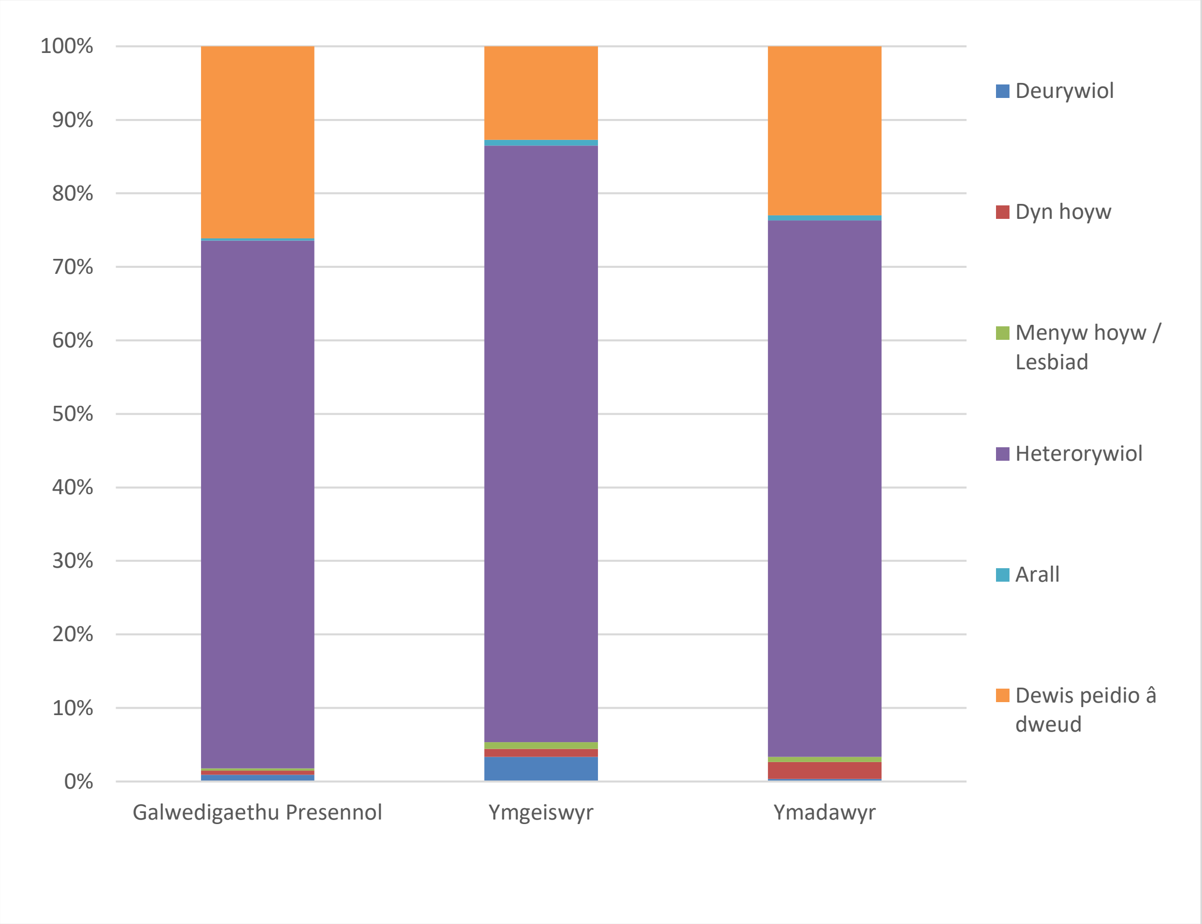

Hyfforddiant

Gweithwyr sydd wedi gwneud cais am hyfforddiant, a faint oedd wedi gwneud cais llwyddiannus

Mae nodi'r angen am hyfforddiant, dysgu a datblygu yn cael ei wneud trwy systemau adolygu cynllunio a pherfformiad gweithlu'r Cyngor.

Yn ystod cyfweliadau datblygiad personol, bydd Rheolwyr yn trafod â'u gweithwyr eu hanghenion hyfforddi, dysgu a datblygu sy'n cyfateb â'r adolygiad perfformiad a chymwyseddau'r swydd. Mae'r canlyniadau yn bwydo i mewn i Gynllun Hyfforddi Gwasanaeth.

Nid yw'r Cyngor yn monitro llwyddiant ceisiadau hyfforddi ar hyn o bryd gan nad yw'r broses a ddefnyddir i nodi'r hyfforddant yn addas ar gyfer y math hwn o fonitro. Rydym wrthi'n ystyried a oes prosesau a fyddai'n caniatáu i'r data hwn gael ei ddal, ei ddadansoddi a'i adrodd arno.

Gweithwyr a gwblhaodd hyfforddiant yn ystod y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2023.

Ar hyn o bryd ni allwn ddarparu adroddiad ar y gweithwyr hynny sydd wedi cwblhau hyfforddiant yn ystod y flwyddyn. Mae modiwl Dysgu a Datblygu'r system AD/Cyflogres wedi cael ei gyflwyno, a disgwylir iddo ddarparu'r data gofynnol. Rydym wrthi'n ystyried a oes prosesau a fyddai'n cynnig modd i'r data hwn gael ei ddal, ei ddadansoddi a'i adrodd arno.

Cwyno

Gweithwyr sy'n destun i'r drefn gwyno naill ai fel achwynydd neu fel rywun y gwnaethpwyd cwyn yn ei erbyn.

Sylwch: Oherwydd y nifer o unigolion oedd yn destun i'r drefn ddisgyblu (cyfanswm o 10) mae'r data a ddangosir isod yn ymwneud â dwy nodwedd warchodedig yn unig, sef oedran a rhyw. Ni chyhoeddwyd y data ynghylch cyfeiriadedd disgyblu oherwydd y posibilrwydd o adnabod unigolion. Ni chafodd unrhyw nodweddion gwarchodedig eraill eu cynnwys yn y set ddata hon.

Cyfanswm y gweithwyr oedd yn destun i'r drefn gwyno oedd 10. O'r rhain roedd 3 yn weithiwr gwryw a 7 yn weithiwr benyw.

Rhyw

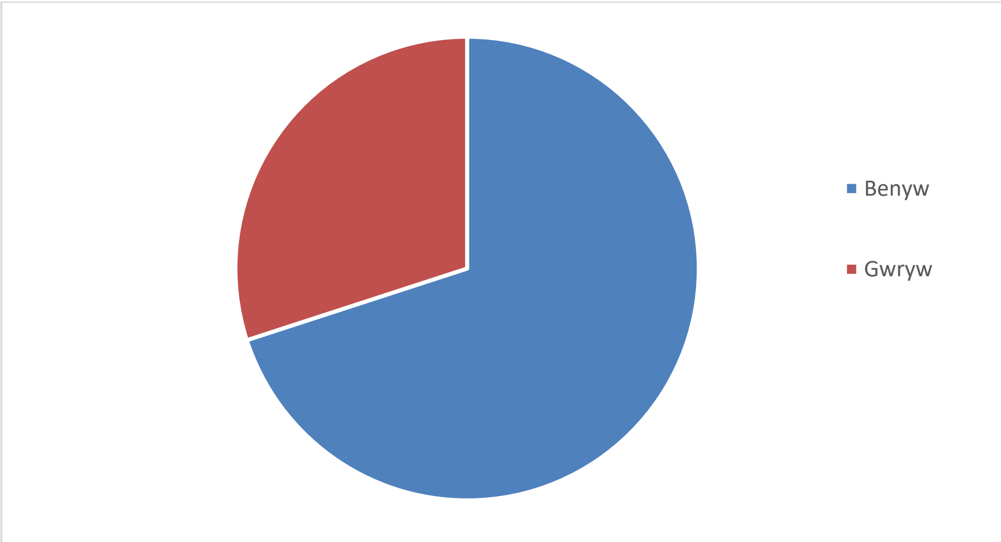

Oedran

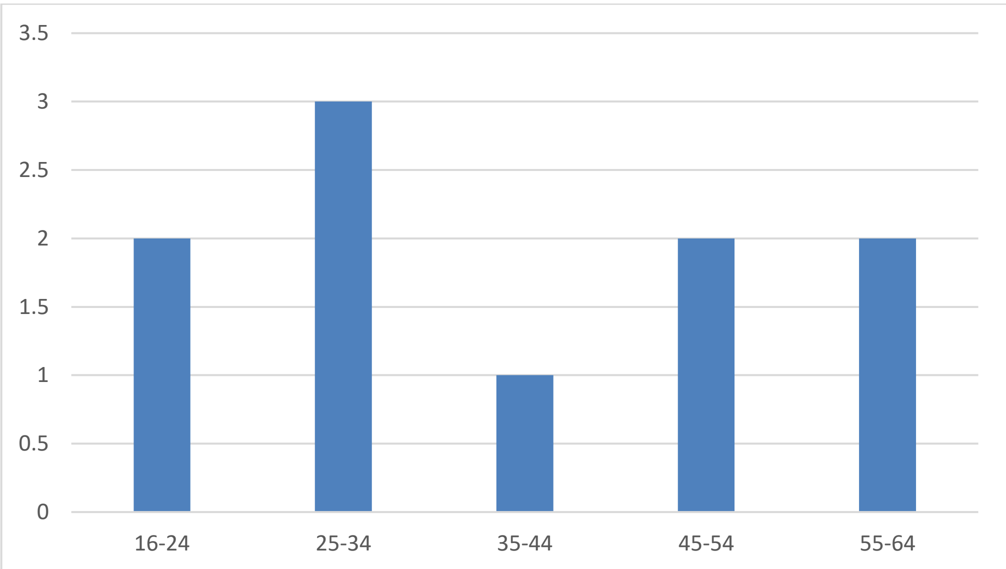

Disgyblu

Gweithwyr oedd yn destun i'r drefn ddisgyblu

Sylwch: Oherwydd y nifer o unigolion oedd yn destun i'r drefn ddisgyblu (cyfanswm o 10) mae'r data a ddangosir isod yn ymwneud â dwy nodwedd warchodedig yn unig, sef oedran a rhyw. Ni chafodd unrhyw nodweddion gwarchodedig eraill eu cynnwys yn y set ddata hon.

Cyfanswm y gweithwyr oedd yn destun i'r drefn ddisgyblu oedd 10. O'r rhain roedd 6 yn weithiwr gwryw a 4 yn weithiwr benyw.

Rhyw

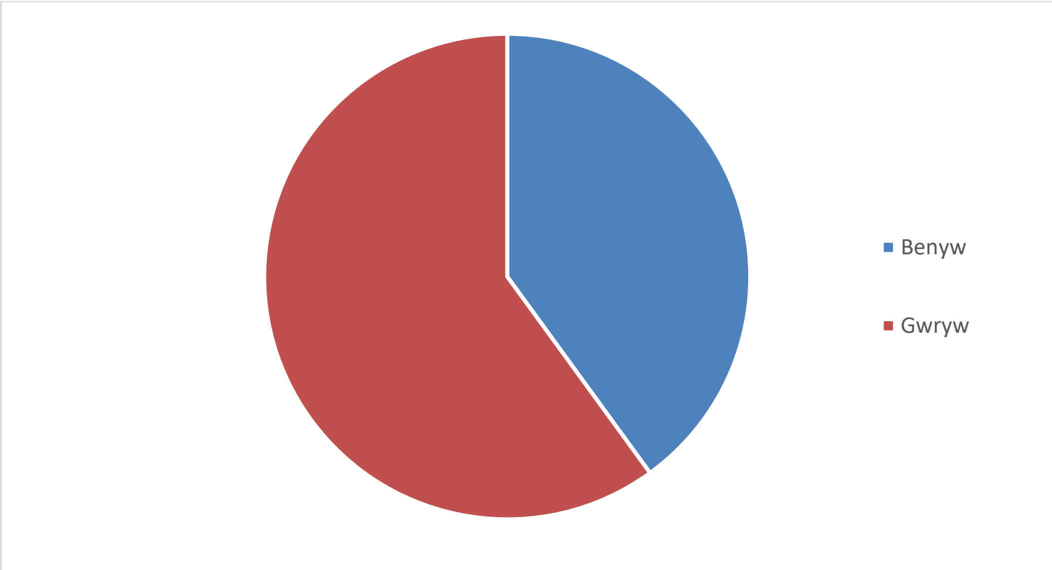

Oedran

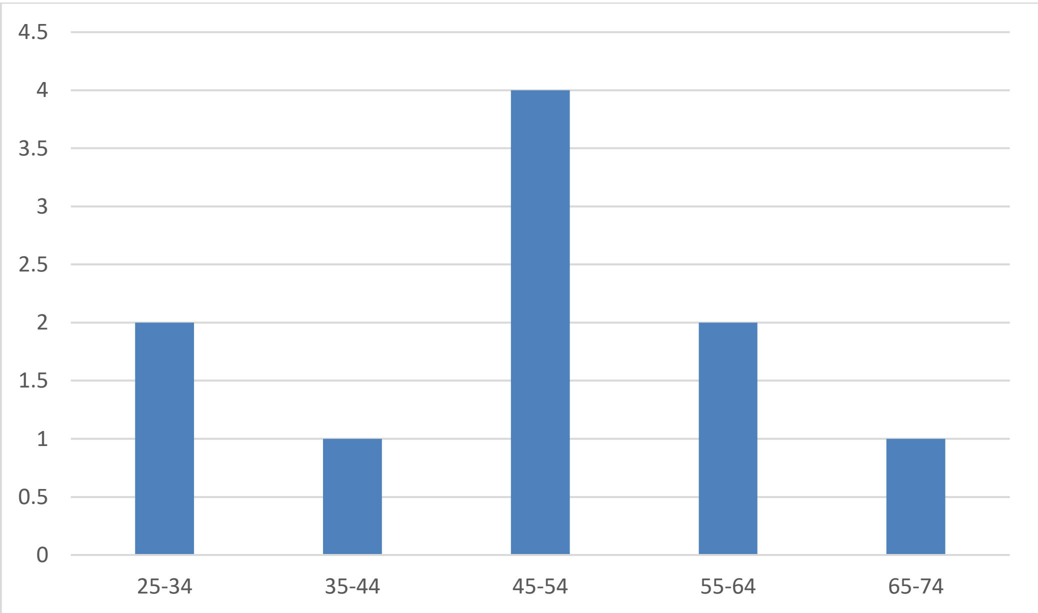

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

Eitem Agenda 9

Cyngor Sir CEREDIGION

ADRODDIAD I'R:	Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu
DYDDIAD:	11 Medi 2023
LLEOLIAD:	Siambr y Cyngor, Penmorfa, Aberaeron
TEITL:	Cyfarfod Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion a gynhaliwyd ar 13 Mehefin 2023
PURPOSE OF REPORT:	Rhoi cyfle i'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu graffu ar benderfyniadau a chamau gweithredu Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion.
RHESWM PAM BOD Y PWYLLGOR CRAFFU WEDI GOFYN AM YR WYBODAETH:	Y Pwyllgor Craffu hwn sy'n cadw golwg ar effeithiolrwydd cyffredinol y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

CEFNDIR:

O dan Adran 35 o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, mae'n ofynnol i Awdurdodau Lleol sicrhau bod gan eu Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu y pŵer i graffu ar y penderfyniadau a wneir, neu gamau eraill a gymerir, gan Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ardal yr Awdurdod Lleol wrth iddo arfer ei swyddogaethau.

COFNODION DRAFFT CYFARFOD BWRDD GWASANAETHAU CYHOEDDUS CEREDIGION A GYNHALIWYD AR 13 MEHEFIN 2023

Cyflwynir cofnodion drafft cyfarfod Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion a gynhaliwyd ar 13 Mehefin 2023 i'r Pwyllgor a gallwch chi eu gweld yn **Atodiad 1**.

LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL:	**A gwblhawyd Asesiad Effaith Integredig?** **Os naddo, nodwch pam** ***Crynodeb:*** **Hirdymor:** **Integreiddio:** **Cydweithio:**	Nid ydyw wedi'i gwblhau gan nad yw'r adroddiad yn cynnig newid mewn Polisi na Gwasanaeth.

Cynnwys:
Atal:

ARGYMHELLIAD:

i. Derbyn cofnodion drafft cyfarfod Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion a gynhaliwyd ar 13 Mehefin 2023.

RHESWM DROS YR ARGYMHELLIAD:
Er mwyn i'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu gyflawni ei rôl o gadw golwg ar effeithiolrwydd cyffredinol y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

Enw Cyswllt:	Timothy Bray
Swydd:	Rheolwr Partneriaethau ac Argyfyngau Sifil
Dyddiad yr adroddiad:	11 Medi 2023

Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion Public Services Board

Caru•Love Ceredigion

Cyfarfod 35
13 Mehefin 2023
Cyfarfod Rhithiol dros Zoom

COFNODION

Yn bresennol:	
Hazel Lloyd Lubran (HLL)	Cadeirydd, CAVO
Gavin Bown (GB)	Is-gadeirydd, Cyfoeth Naturiol Cymru
Rachel Jarvis (RJ)	Cyfoeth Naturiol Cymru
Y Cynghorydd Bryan Davies (BD)	Cyngor Sir Ceredigion
Barry Rees (BR)	Cyngor Sir Ceredigion
Dr. Phil Kloer (PK)	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Dr Peter Skitt (PS)	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Dr Joanna Dainton (JD)	Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Megan Harris (MH)	Tîm Iechyd Cyhoeddus, Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Iwan Cray (IC)	Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru
Gwilym D. Jones (GJ)	Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant
Rhodri Llwyd Morgan (RLM)	Prifysgol Aberystwyth
Dewi Day (DD)	Prifysgol Aberystwyth
Claire Bryant (CB)	Swyddfa Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu
Vanessa Cashmore	Coleg Ceredigion
Hefyd yn bresennol:	
Amy Richmond-Jones (ARJ)	Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru
Bailie Olivia-Jones (BOJ)	Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru
Greg Jones (GJ)	Cyngor Sir Ceredigion
Y Cynghorydd Wyn Evans (WE)	Cyngor Sir Ceredigion
Y Cynghorydd Catrin Davies (CD)	Cyngor Sir Ceredigion
Alun Williams (AW)	Cyngor Sir Ceredigion
Y Cynghorydd Matthew Vaux (MV)	Cyngor Sir Ceredigion
Gerwyn Jones (GJ)	Cyngor Sir Ceredigion
Iwan Davies (ID)	Cyngor Sir Ceredigion
Tîm Cymorth y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus:	
Diana Davies (DD)	Cyngor Sir Ceredigion
Tim Bray (TB)	Cyngor Sir Ceredigion
Anwen Thomas (AT)	Cyngor Sir Ceredigion

35.1	Ymddiheuriadau, cyflwyniadau a datganiadau o fuddiant

DRAFT

Croesawodd y Cadeirydd, Bryan Davies, bawb i'r cyfarfod a nodwyd yr ymddiheuriadau.

Ymddiheuriadau:

Victoria Jones, Llywodraeth Cymru
Ross Evans, Heddlu Dyfed-Powys
Jan Batty, Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Andrew Cornish, Coleg Sir Gâr
Y Cynghorydd Keith Evans, Cyngor Sir Ceredigion
Maria Battle, Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Christine Harley, Gwasanaeth Prawf
Dafydd Llywelyn, Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu

35.2 Ethol Cadeirydd ac Is-gadeirydd

Nododd y Cynghorydd Bryan Davies (BD) ei fod wedi dweud y llynedd pan ymgymerodd â rôl y Cadeirydd y byddai'n gwneud y rôl am flwyddyn cyn trosglwyddo i'r Is-gadeirydd. Felly cynigodd BD y dylai Hazel Lloyd-Lubran fod yn Gadeirydd newydd ar Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion. Roedd pob aelod o'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus o blaid y cynnig a phenodwyd HLL yn Gadeirydd y Bwrdd, ac roedd hi'n hapus i ymgymryd â'r rôl. Diolchodd HLL i bawb am y cyfle ac roedd hi'n edrych ymlaen at gael eu cymorth i gyflawni'r amcanion a bennwyd yng Nghynllun Llesiant Lleol Ceredigion 2023-2028.

Cynigodd Rhodri Llwyd Morgan y dylai'r Is-gadeirydd newydd fod yn un o aelodau statudol y Bwrdd. Cynigwyd y dylai Gavin Brown (GB) o Gyfoeth Naturiol Cymru fod yn Is-gadeirydd am 6 mis i ddechrau, ac roedd GB yn hapus i dderbyn y cynnig.

35.3 Cyfarfod blaenorol Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion – 24 Ebrill 2023

Cytunwyd bod cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 24.04.2023 yn gywir.

35.4 Materion yn codi o'r cyfarfod blaenorol

Cadarnhaodd Diana Davies (DD) a Tim Bray (TB) fod yr holl gamau gweithredu blaenorol (isod) wedi'u cwblhau:

CAM GWEITHREDU: Byddai Tîm Partneriaethau Cyngor Sir Ceredigion yn rhannu fersiwn ddrafft y Fframwaith Llywodraethu a Chyflawni gydag aelodau'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

CAM GWEITHREDU: Byddai pob aelod o'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn dangos y fframwaith i'w sefydliadau fel y gallent nodi'r grwpiau partneriaeth yr oeddent yn rhan ohonynt.

CAM GWEITHREDU: Byddai eitem ynghylch dyddiadau a lleoliadau posibl ar gyfer lansiad y Cynllun Llesiant newydd yn cael ei rhoi ar agenda cyfarfod nesaf y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

35.5 Cynllun Llesiant Ceredigion 2023-28: Diweddariad am y Fframwaith Cyflawni

Estynnodd HLL groeso i TB i'w gyfarfod cyntaf o'r Bwrdd fel Rheolwr Partneriaethau ac Argyfyngau Sifil Posibl newydd Cyngor Sir Ceredigion (CSC). Yn ddiweddar, rhannodd TB ddiweddariad am y Fframwaith Cyflawni ag aelodau'r Bwrdd dros e-bost. Nododd y Cadeirydd fod angen i bartneriaid lleol ystyried lle byddant yn ychwanegu at y cynllun a nodi uwch swyddogion penodol. Nododd TB fod y fframwaith a rannwyd yn flaenorol yn un wag oherwydd roeddem eisiau adborth ynghylch sut i'w lenwi er mwyn sicrhau ein bod ni'n mynd ati yn y ffordd gywir i

DRAFT

gasglu, tracio a monitro'r gweithgarwch a oedd yn digwydd er mwyn cefnogi'r Cynllun Llesiant ac adnabod effaith ein gwaith yng Ngheredigion.

Roedd y Cadeirydd yn hapus â'r fframwaith arfaethedig a nododd ei fod yn ffordd dda o dracio a monitro cynnydd ar y cyd. Cytunodd RLM fod hyn yn ffordd effeithiol o arddangos yr amcanion llesiant a'r syniadau y tu ôl i'r camau a gymerwyd ar gyfer partneriaid, ynghyd â'r nodau a'r amcanion.

Nododd Joanna Dainton (JD) ei rôl fel Pennaeth Gwella Iechyd y Boblogaeth yng Nghyfarwyddiaeth Iechyd y Cyhoedd Hywel Dda. Cadarnhaodd eu bod nhw wedi creu cynllun gwella iechyd a llesiant drafft ar gyfer Hywel Dda a'r partneriaid a byddai'r cynllun yn mynd allan i ymgynghoriad yn fuan.

CAM GWEITHREDU: Byddai JD a TB yn rhannu'r ymgynghoriad ynghylch Cynllun Gwella Iechyd a Llesiant Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda ag aelodau'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus pan fyddai'r drafft terfynol yn barod.

Cafodd y Bwrdd drafodaeth ynghylch y grwpiau gwahanol a oedd wedi'u rhestru yn y fframwaith cyflawni ynghyd â'r swyddogion arweiniol a restrwyd. Awgrymodd y Cadeirydd efallai y byddai'n amserol adolygu'r Cylch Gorchwyl a'r rhestr aelodaeth yng ngoleuni'r Cynllun Llesiant newydd.

CAM GWEITHREDU: Byddai HLL, DD a TB yn adolygu rhestr aelodaeth y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus o fewn y Cylch Gorchwyl.

Cytunodd y Bwrdd y dylai Grŵp Gorchwyl a Gorffen gyfarfod i drafod llenwi mwy o'r fframwaith cyflawni.

CAM GWEITHREDU: Dylai'r holl bartneriaid ddarparu adborth ynghylch y cynllun cyflawni drafft erbyn 26.06.2023.

CAM GWEITHREDU: Byddai Tîm Partneriaethau CSC yn trefnu Grŵp Gorchwyl a Gorffen i lenwi mwy o'r fframwaith cyflawni.

35.6	Cynllun Llesiant Lleol Ceredigion 2023-28: Trafodaeth ynghylch y Lansiad

Cafwyd trafodaeth ynghylch nod y lansiad. Nododd y Cadeirydd bwysigrwydd cyfleu nodau ac amcanion y Cynllun Llesiant yn llwyddiannus ynghyd ag esbonio sut roeddem ni'n bwriadu cyrraedd y nodau a'r amcanion ynghyd â mesur y canlyniadau. Nododd Alun Williams (AW) fod Uwch Swyddogion o fewn y sefydliadau partner yn un o'r rhanddeiliaid allweddol i'w hystyried oherwydd dylai'r lansiad hwn amlinellu'r disgwyliadau o ran cyfraniad y sefydliadau partner. Awgrymodd GB y dylid cymharu ac archwilio meysydd gwaith y gallem ganolbwyntio arnynt yn rhanbarthol er mwyn cael mwy o effaith a denu pobl i mewn. Awgrymwyd y gallem gynnal un digwyddiad HWB canolog a rhai mwy lleol.
Awgrymodd TB efallai y byddai'n fuddiol aros ychydig o amser i'r Cynllun Cyflawni gael ei ddatblygu'n llwyr ac yna cael lansiad gyda chyfuniad o gyflwyniad a gweithdy er mwyn cael adborth oddi wrth y cyhoedd ynghylch y dull gweithredu.

Cynigodd y Cadeirydd y byddem angen o leiaf 2-3 wythnos ar ôl i'r Grŵp Gorchwyl a Gorffen gwrdd er mwyn deall sut mae'r proffil yn edrych ac i drefnu lansiad.

Cytunwyd y byddai'r lansiad yn cael ei ystyried ochr yn ochr â'r trafodaethau am y Cynllun Cyflawni.

35.7	Cyflwyniad Cludiant Cyhoeddus Ceredigion

Cyflwynodd Gerwyn Jones (GJ) ei hun i'r Bwrdd fel Rheolwr Corfforaethol – Gwasanaethau

Amgylcheddol Cyngor Sir Ceredigion. Cafodd y bwrdd gyflwyniad a gyflwynwyd i Gabinet Cyngor Sir Ceredigion yn gynt yn 2023.
Isod nodir rhai o'r pwyntiau allweddol:

- Roedd amlder y bysiau ar y rhwydwaith craidd wedi lleihau ers cyn COVID ac roedd y gwasanaethau'n cael trafferth adfer.
- Cryfderau: Lefel dda o wasanaeth ar y prif lwybrau, cynllun arloesol 'Bwcabus' yn gwasanaethu rhan fawr o dde Ceredigion, disgwyliadau realistig gan y gymuned, Tîm CPTU sefydledig, perthynas iach â rhanddeiliaid.
- Gwendidau: Cyfleoedd cyfyngedig i ffwrdd o'r prif lwybrau, dibyniaeth ar grantiau Llywodraeth Cymru, diffyg gweithredwyr / cystadleuaeth.
- Cyfleoedd: Ehangu gwasanaethau ac ôl-troed TrawsCymru ar draws y sir, ehangu ôl-troed Bwcabus i ddarparu mwy o drafnidiaeth yn y gymuned, integreiddio tocynnau bws a thrên.
- Bygythiadau: Llai o alw (gweithio o gartref a siopa ar-lein), diffyg gyrwyr bws, diffyg cyllid tu ôl i'r cynlluniau sy'n cael eu trafod.
- Pe baem yn gallu profi bod y galw yno, mae'n bosib y byddem ni'n gallu cael cyllid ychwanegol i ddarparu llwybrau a gwasanaethau bws ychwanegol.
- Mae'n faes cymhleth gan nad oes un corff unigol yn llwyr gyfrifol am lywodraethu a darparu'r gwasanaethau.
- Ansicr sut fydd y rhwydwaith yn edrych yn y dyfodol.

Nododd y Cadeirydd y bu problemau sylweddol gyda thrafnidiaeth am yr 20 mlynedd diwethaf, ac wrth gwrs roedd natur wledig Ceredigion yn ffactor enfawr yn y problemau a wynebwyd. Pwysleisiodd GJ fod y gwasanaethau roeddem ni'n eu darparu'n adlewyrchu'r hyn yr oeddem ni'n gallu ei fforddio yn seiliedig ar y cyllid oddi wrth Lywodraeth Cymru. Roedd trafodaeth Cymru gyfan yn cael ei chynnal ynghylch y cyllid presennol a fyddai'n dod at ei derfyn ym mis Gorffennaf. Nid oedd disgwyl i hyn gael effaith mor andwyol ar Geredigion â'r ardaloedd trefol lle yr oedd pobl yn dibynnu'n helaeth ar drafnidiaeth bws.

Dywedodd TB fod gan Brifysgol Aberystwyth grŵp ymchwil a oedd yn cyfarfod i drafod trafnidiaeth a symudedd. Awgrymodd HLL y dylai hi a TB fynd i'r cyfarfod nesaf er mwyn deall cwmpas y gwaith cyn i'r Bwrdd ganolbwyntio ar hyn fel maes gwaith.
CAM GWEITHREDU: Byddai HLL a TB yn trafod â Rhian Rees (Iechyd Cyhoeddus Cymru) ynghylch mynd i gyfarfod am Drafnidiaeth a Symudedd a drefnwyd gan Brifysgol Aberystwyth.

35.8	Strategaeth Mamolaeth a'r Blynyddoedd Cynnar ar gyfer Gorllewin Cymru

Cafodd y Bwrdd gyflwyniad gan Iwan Davies, Rheolwr Corfforaethol – Ymyrraeth Gynnar Cyngor Sir Ceredigion. Roedd y cyflwyniad yn canolbwyntio ar Strategaeth Mamolaeth a'r Blynyddoedd Cynnar ar gyfer Gorllewin Cymru, a nodir y prif bwyntiau isod:

- Cyflwynwyd cais gan Awdurdodau Lleol Ceredigion a Sir Gâr, ar y cyd â Bwrdd Iechyd Hywel Dda, i fod yn ardaloedd braenaru. Cafwyd cyllid i beilota a phrofi ffyrdd o Drawsnewid Integreiddio'r Blynyddoedd Cynnar, a ffurfiwyd Grŵp Llywio Mamolaeth a'r Blynyddoedd Cynnar. Ym mis Ionawr 2021, llwyddodd Sir Benfro â'u cais nhw i ymuno â'r Rhaglen Fraenaru. Yn 2021 / 2022 bu cynrychiolwyr o'r tri Awdurdod Lleol a Bwrdd Iechyd Hywel Dda yn cydweithio i lunio Strategaeth Mamolaeth a'r Blynyddoedd Cynnar ar gyfer Gorllewin Cymru.
- Roedd y strategaeth yn canolbwyntio ar gefnogaeth yn ystod 7 mlynedd gyntaf y plentyn, gan gydnabod pwysigrwydd y blynyddoedd ffurfiannol hyn wrth siapio iechyd a lles y plentyn

at y dyfodol, a nod y strategaeth oedd hyrwyddo cydweithio rhwng gwasanaethau cymorth yn y cyfnodau cyn geni a'r blynyddoedd cynnar.

- Roedd y strategaeth ar gael ar wefan Strategaeth Mamolaeth a'r Blynyddoedd Cynnar ar gyfer Gorllewin Cymru. Y nod oedd creu dogfen ddarllenadwy ar gyfer gweithwyr proffesiynol a'r cyhoedd. Roedd yn canolbwyntio ar ddarparu a gwella gwasanaethau ar gyfer plant, rhieni a gofalwyr.
- Roedd y wefan yn dangos y gwasanaethau a oedd ar gael, ynghyd â'r hyn yr oedd y strategaeth yn anelu at ei gyflawni yn y dyfodol o fewn y 5 thema a nodwyd.
- Roedd Bwrdd Iechyd Hywel Dda yn gweithio ar adeiladu dangosfwrdd data ar gyfer mamolaeth a'r blynyddoedd cynnar a fyddai'n ddefnyddiol ar gyfer nifer o sefydliadau partner.
- Cymeradwywyd y strategaeth gan Grŵp Arweiniol, Pwyllgor Craffu a Chabinet y Cyngor. Pan fyddai sefydliadau partner wedi cael yr un gymeradwyaeth, byddai'r wefan yn fyw a byddai dolen yn cael ei rhannu ag aelodau'r Bwrdd.

CAM GWEITHREDU: Byddai ID yn rhannu'r ddolen ag Aelodau'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus pan fyddai gwefan 'Strategaeth Mamolaeth a'r Blynyddoedd Cynnar' yn fyw.

35.9	Diweddariad ar Brosiectau Peilot y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus sy'n seiliedig ar Le: **i. Aberystwyth Carbon Niwtral a'r Strategaeth Datgarboneiddio** (Rachel Jarvis, Cyfoeth Naturiol Cymru) **ii. Gwella Lles Cymunedol a Mynd i'r Afael â Chaledi yn Aberteifi** (Hazel Lloyd Lubran, CAVO) **iii Llesiant yn Llanbedr Pont Steffan** (Elen James, CSC)

Rhannwyd copïau o ddiweddariadau prosiectau peilot ii ac iii â'r aelodau o flaen llaw, ac oherwydd prinder amser cynigodd y Cadeirydd y dylid trafod y diweddariadau hyn yn y cyfarfod nesaf. Cadarnhaodd GB y gellid rhannu diweddariad ysgrifenedig gan Rachel Jarvis yn y cyfamser.

CAM GWEITHREDU: Byddai GB a RJ yn rhannu diweddariad ysgrifenedig ynghylch cyfarfod Aberystwyth Carbon Niwtral a'r Strategaeth Datgarboneiddio.

35.10	Adborth oddi wrth Bwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu Cyngor Sir Ceredigion
	Roedd y Cynghorydd Wyn Evans wedi gadael y cyfarfod, ond nododd DD fod cwestiwn penodol wedi codi ynghylch Adroddiad Gwaelodlin Cyfoeth Naturiol Cymru o ran y Risgiau yn Sgil y Newid yn yr Hinsawdd a'r amserlen ar gyfer yr adroddiad hwnnw. Cadarnhaodd GB fod adnoddau'n cael eu casglu er mwyn cynnal yr asesiad ar draws ardal pob Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, ond yn anffodus nid oedd amserlen wedi'i gadarnhau ar y pryd.
35.11	Unrhyw fater arall
	Ni chodwyd unrhyw fater arall.
35.12	Dyddiadau'r cyfarfodydd nesaf: 4 Medi 2023 am 14:00-16:00 4 Rhagfyr 2023 am 14:00-16:00

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

Cyngor Sir CEREDIGION

ADRODDIAD I'R:	Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu
DYDDIAD:	11 Medi 2023
LLEOLIAD:	Siambr y Cyngor, Penmorfa, Aberaeron.
TEITL:	Asesiad Strategol Trosedd ac Anhrefn Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Ceredigion.
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Rhoi'r cyfle i'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu weld Asesiad Strategol Trosedd ac Anhrefn Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Ceredigion.
Y RHESWM Y MAE'R PWYLLGOR CRAFFU WEDI GOFYN AM Y WYBODAETH HON:	Y Pwyllgor Craffu hwn sy'n cadw golwg ar effeithiolrwydd cyffredinol y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol .

CEFNDIR:

Mae'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol yn gyfrifol am gwblhau Asesiad Strategol Trosedd ac Anhrefn ac am roi **Strategaeth Diogelwch Cymunedol** ar waith ar gyfer y Sir. Mae canllawiau'r Swyddfa Gartref yn awgrymu y dylai'r Asesiad Strategol gynnwys data a sylwebaeth oddi wrth y cyhoedd a'r holl asiantaethau sy'n bartneriaid ac y dylid defnyddio'r wybodaeth hon wrth lunio'r Strategaeth Diogelwch Cymunedol.

PARATOI'R ASESIAD STRATEGOL

Mae'r Asesiad Strategol yn cynnwys data rhwng **1 Rhagfyr 2021 a 31 Rhagfyr 2022 (gan gynnwys y dyddiad hwnnw)** ac felly ceir blwyddyn gyfan o ddata i'w ddadansoddi.

Gallwch weld yr Asesiad Strategol yn **Atodiad 1.**

Paratowyd holiadur cynhwysfawr a'i ddosbarthu'n eang yn y gymuned. Roedd yr holiadur hwn yn un dwyieithog ac ar gael ar ffurf papur. Hefyd, roedd modd ymateb drwy ffurflen electronig ar wefan Cyngor Sir Ceredigion. Ar ben hyn, rhoddwyd negeseuon ar y cyfryngau cymdeithasol ac anfonwyd datganiadau at y cyfryngau er mwyn cyfeirio'r cyhoedd at yr ymarfer ymgysylltu a'u hannog i gymryd rhan. Gweler **Atodiad 2.**

Defnyddiwyd data o'r ymarfer ymgysylltu â'r cyhoedd i baratoi **Adroddiad Adborth (Atodiad 3).**

Er mwyn sicrhau sylfaen tystiolaeth ehangach a chefnogi'r holiadur, cafodd data hefyd ei gasglu o nifer o ffynonellau perthnasol**.** Yn adroddiad yr Asesiad Strategol (**Atodiad 1)** ystyriwyd y data ychwanegol ochr yn ochr â'r ymatebion i'r holiadur. Roedd hyn yn gyfle i

gymharu canfyddiadau'r cyhoedd ac ofn troseddau â data empirig o ran troseddau a'r ffigurau ynghylch ymwneud pobl â'r gwasanaeth.
Mae'r adroddiad llawn hefyd yn cynnig rhywfaint o gyd-destun lleol ac mae'n rhoi syniad o'r tueddiadau sy'n bodoli o ran troseddau. Hefyd, roedd yn gyfle i ystyried i ba raddau yr oedd barn y cyhoedd am fygythiadau troseddau yn cyd-fynd â'r newidiadau go iawn yn nifer y digwyddiadau sy'n cael eu hadrodd.

BLAENORIAETHAU - TROSEDDAU A THEIMLO'N DDIOGEL:

Yng nghyfarfod Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Ceredigion a gynhaliwyd ar **19 Mehefin 2023**, cytunwyd ar gyfres o flaenoriaethau yn seiliedig ar adolygiad o'r dystiolaeth a gasglwyd. Cytunwyd y dylid rhannu'r blaenoriaethau i ddau gategori: **Y Blaenoriaethau o ran Troseddau a'r Blaenoriaethau o ran Teimlo'n Ddiogel.**

Blaenoriaethau'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol o ran Trosedd ac Anhrefn:

- Troseddau rhyw.
- Trais yn erbyn menywod a merched.
- Cyflenwi cyffuriau yn anghyfreithlon a chamddefnyddio sylweddau.
- Cam-drin domestig gan gynnwys stelcio ac aflonyddu.

Blaenoriaethau'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol o ran Teimlo'n Ddiogel

- Bwrgleriaeth.
- Troseddau seiber ar-lein / Twyll a Galwadau Diwahoddiad.
- Difrod troseddol.
- Camddefnyddio cyffuriau ac alcohol.
- Presenoldeb amlwg gan yr heddlu.

Bydd **Strategaeth Diogelwch Cymunedol** ddiwygiedig yn cael ei pharatoi ar ôl cyfarfod nesaf y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol ar **18 Medi** lle bydd y partneriaid yn pennu amcanion penodol i fynd i'r afael â'r blaenoriaethau a gytunwyd iddynt. Hefyd, caiff strwythur effeithiol ar gyfer cyflawni ei bennu fel y gellir monitro'r cynnydd a wneir.

Mae'r blaenoriaethau hyn yn cyd-fynd yn agos â Strategaeth Reoli ddiweddaraf Heddlu Dyfed-Powys sy'n targedu'r materion canlynol: cyflenwi / defnyddio cyffuriau anghyfreithlon, treisio a throseddau rhyw, ac atal a thaclo cam-drin domestig. Hefyd, mae'r materion hyn wedi'u cynnwys yn y blaenoriaethau cenedlaethol a rhanbarthol fel y'u nodir yn Asesiad Strategol Heddlu Dyfed-Powys 2023-24.

LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL:	**A gwblhawyd Asesiad Effaith Integredig? Os naddo, nodwch pam**	Nid ydyw wedi'i gwblhau gan nad yw'r adroddiad yn cynnig newid mewn Polisi na Gwasanaeth.

	Crynodeb:	
	Hirdymor:	
	Integreiddio:	
	Cydweithio:	
	Cynnwys:	
	Atal:	

ARGYMHELLION:

i. Nodi canfyddiadau Asesiad Strategol y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol.
ii. Nodi'r blaenoriaethau o ran Troseddau a Theimlo'n Ddiogel a fydd yn rhan o Strategaeth y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol ar gyfer 2023-2024

RHESWM DROS YR ARGYMHELLION:

Er mwyn i'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu gyflawni ei rôl o gadw golwg ar effeithiolrwydd cyffredinol y Bartnerieth Diogelwch Cymunedol

Enw Cyswllt:	Tim Bray
Swydd:	Rheolwr Partneriaethau ac Argyfyngau Sifil
Dyddiad yr adroddiad:	4 Medi 2023

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

PARTNERIAETH DIOGELWCH CYMUNEDOL CEREDIGION

DIOGEL YNG NGHEREDIGION • SAFE IN CEREDIGION •

Asesiad Strategol Trosedd ac Anrhefn 2023

Cynnwys

Cyflwyniad t.1
Cyfnod Astudiaeth yr Asesiad Strategol t.1
Dull: Ymgysylltu â'r Cyhoedd t.2
Tystiolaeth Ategol t.4
Adroddiad yr Arolwg: Y Prif Ganlyniadau t.5
Y Blaenoriaethau y Cytunwyd Arnynt t.9
Y Strwythur Cyflenwi Presennol t.11
Adolygu'r Strwythur Cyflenwi t.13

CYFLWYNIAD

Mae'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol (y Bartneriaeth) yn gyfrifol am gwblhau **Asesiad Strategol** ac, ar sail yr asesiad hwnnw, am roi **Strategaeth Diogelwch Cymunedol** ar waith ar gyfer y sir. Mae canllawiau'r Swyddfa Gartref yn awgrymu y dylid adolygu'r Asesiad a'r Strategaeth yn rheolaidd, a rhaid iddynt gynnwys:

- **Dadansoddiad:** o lefelau a phatrymau troseddu, anhrefn, camddefnyddio sylweddau, ac aildroseddu.
- **Newidiadau:** o ran lefelau a phatrymau troseddu, anhrefn, camddefnyddio sylweddau, ac aildroseddu ers yr asesiad strategol diwethaf.

Diben yr Asesiad hwn yw **nodi ac archwilio materion cyfredol a bygythiadau posibl** yn y dyfodol a allai effeithio ar y Sir, er mwyn darparu sylfaen gref sy'n seiliedig ar dystiolaeth a gwybodaeth ar gyfer llywio Strategaeth Diogelwch Cymunedol a Chynllun Cyflawni ar gyfer Ceredigion.

Bydd yr Asesiad Strategol hefyd yn gymorth o ran **dyrannu adnoddau'n effeithiol** a **nodi blaenoriaethu o ran gweithgareddau**, gan ddarparu dull mwy cynhwysfawr a chyfannol fydd yn canolbwyntio ar y Bartneriaeth ar gyfer mynd i'r afael â Throsedd ac Ofn Trosedd.

CYFNOD ASTUDIAETH YR ASESIAD STRATEGOL

Mae'r Asesiad Strategol yn trafod y cyfnod o **1 Rhagfyr 2021 hyd at a chan gynnwys 31 Rhagfyr 2022**, gan ddarparu 12 mis cyfan o ddata i'w dadansoddi. O ganlyniad i bandemig COVID-19 a Brexit, mae nifer o ffactorau cymdeithasol / economaidd wedi dylanwadu ar batrymau troseddu.

Rydym yn dal i fod mewn cyfnod o sefydlogi ac adfer o ran gweithgarwch. Mae hyn yn rhoi hyd yn oed mwy o bwyslais ar bwysigrwydd **adolygu'r Strategaeth Diogelwch Cymunedol yn rheolaidd** yn y dyfodol.

DULL: YMGYSYLLTU Â'R CYHOEDD

I osod sail ar gyfer y Strategaeth Diogelwch Cymunedol nesaf ar gyfer y cyfnod 2023-2024, ac i ategu'r strategaeth honno, cynhaliodd Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Ceredigion ymarfer cynhwysfawr i **ymgysylltu â'r cyhoedd** drwy gyfrwng holiadur dwyieithog.

Cafodd yr holiadur ei ddosbarthu'n eang ymhlith **ystod eang o randdeiliaid**, a gofynnwyd iddynt rannu'r wybodaeth yn eang â'u staff, eu cydweithwyr a'u rhwydweithiau. Roedd y rhestr o randdeiliaid yn cynnwys **cynghorau tref a chymuned, aelodau etholedig, grwpiau yn y trydydd sector, fforwm anabledd,** a **mosgiau ac ystafelloedd gweddïo**. Cynhaliwyd sesiwn ymgysylltu â'r **Cyngor Ieuenctid** ar 17 Mawrth 2023 hefyd.

Roedd yr holiadur ar gael ar-lein i'w lawrlwytho mewn fformatau amgen, gan gynnwys fersiwn **hawdd ei ddarllen, fersiwn print bras, a fersiwn i bobl ifanc**, ac roedd **copïau caled** o'r holiadur, ynghyd ag amlenni wedi'u rhagdalu, ar gael ym mhob un o lyfrgelloedd a chanolfannau hamdden Ceredigion.

Rhannwyd **postiadau ar sianeli cyfryngau cymdeithasol** Cyngor Sir Ceredigion ar dri achlysur, ac fe gafodd y rhain eu rhannu ymhellach. Cafodd yr ymarfer ymgysylltu hefyd ei rannu ar wefan Teams Tîm Ceredigion, a thrwy'r cylchlythyr i staff. Cafodd **pecyn adnoddau digidol** ei greu a'i ddosbarthu ymhlith aelodau'r Bartneriaeth, y Bwrdd Trais Difrifol a Throseddu Cyfundrefnol a'r Bwrdd CONTEST. Roedd y pecynnau'n cynnwys datganiad i'r wasg, postiadau cyfryngau cymdeithasol a phosteri y gallai partneriaid eu rhannu â'u Tîm Cyfathrebu ac mewn unrhyw ddigwyddiadau a oedd yn yr arfaeth.

Gofynnwyd hefyd i bartneriaid **ddarparu data** i roi cyd-destun i'r data ansoddol a ddaeth i law drwy'r holiadur.

Yn dilyn ymgynghoriad â'r Bartneriaeth, **ehangwyd** y categorïau troseddau a gynhwyswyd yn yr holiadur diweddaraf er mwyn adlewyrchu tueddiadau cyfredol a newidiadau cymdeithasol e.e. i gynnwys Troseddau Seiber ac Ar-lein.

GOFYNNWYD AM ADBORTH AR Y CATEGORÏAU CANLYNOL:

- Ymddygiad Gwrthgymdeithasol
- Presenoldeb Gweladwy gan yr Heddlu *(Tref a Chefn Gwlad)*
- Camddefnyddio Sylweddau *(Cyffuriau)*
- Cyflenwi Cyffuriau yn Anghyfreithlon
- Camddefnyddio Sylweddau *(Alcohol)*
- Diogelwch ar y Ffordd a Lleihau Marwolaethau ar y Ffordd
- Troseddau Ieuenctid: Diogelu Pobl Ifanc
- Fandaliaeth, Difrod Troseddol a Graffiti
- Troseddu Treisgar
- Goleuadau Stryd
- Troseddau Cerbydau
- Bwrgleriaeth
- Ymgysylltu â'r Cyhoedd a Dylanwad y Cyfryngau
- Ofn Terfysgaeth
- Trefn Gyhoeddus
- Cynnau Tanau Bwriadol
- Lleihau Troseddau Busnes
- Troseddau Cefn Gwlad
- Trais yn Erbyn Menywod a Merched
- Trais Domestig *(gan gynnwys Stelcio ac Aflonyddu)*
- Troseddau Rhyw
- Troseddau Casineb *(gan gynnwys Hil, Crefydd, Anabledd, Homoffobia, Trawsffobia)*
- Cydlyniant ac Ymgysylltu Cymunedol, Lleihau Ofn Troseddau
- Lleihau Aildroseddu
- Troseddau Seiber ac Ar-lein

TYSTIOLAETH ATEGOL

I ddarparu sylfaen dystiolaeth ehangach ac i ategu'r holiadur cyhoeddus, casglwyd data o'r **ffynonellau ychwanegol** a restrir isod. Cafodd y data ychwanegol hyn eu hystyried ochr yn ochr â'r ymatebion i'r holiadur. Roedd yn gyfle i **gymharu canfyddiadau'r cyhoedd ac ofn y cyhoedd o droseddu â'r data empirig am droseddu** a'r ffigurau ynghylch ymgysylltu â gwasanaethau.

Ymhlith y ffynonellau hyn roedd:

Asesiad Llesiant Lleol Cyngor Sir Ceredigion 2022

Proffil Cymunedol Heddlu Dyfed Powys

Asesiad Strategol Heddlu Dyfed Powys **2023-2024**

Asesiad Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda o **Anghenion Camddefnyddio Sylweddau**

Tablau data'r Swyddfa Ystadegau Gwladol am **ardal Heddlu Dyfed Powys**

Data Derbyniadau Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda

Asesiad Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda o **Anghenion Iechyd Pobl Ddigartref**

Data Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda am **Farwolaethau sy'n Gysylltiedig â Chyffuriau**

Asesiad Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda o **Anghenion Atal Hunanladdiad**

Data Troseddu Heddlu Dyfed Powys

Ar ôl cwblhau'r ymarfer ymgysylltu â'r cyhoedd, defnyddiwyd y data i baratoi **adroddiad adborth** sy'n tynnu sylw at rai penawdau sy'n codi o'r canlyniadau ac a ddangosir isod. Mae copi o'r adroddiad llawn wedi'i atodi.

ADRODDIAD YR AROLWG: Y PRIF GANLYNIADAU

Daeth **89 ymateb** i law, gyda 167 o sylwadau ysgrifenedig ychwanegol.

Dywedodd **46%** fod troseddu wedi **cynyddu ychydig** dros y 12 mis diwethaf.

Dywedodd **58%** fod **camddefnyddio alcohol** yn broblem fawr.

Dywedodd **87%** fod **camddefnyddio cyffuriau** yn broblem fawr.

Y **tri phrif faes** a oedd wedi **gwella** dros y 12 mis diwethaf, yn nhyb y cyhoedd, oedd:

Presenoldeb Gweladwy gan yr Heddlu
Diogelwch ar y Ffordd a Lleihau Marwolaethau ar y Ffordd
Goleuadau Stryd

Y **prif flaenoriaethau o ran troseddu** a bennwyd yng Ngheredigion oedd:

1. Troseddau Rhyw
2. Trais yn Erbyn Menywod a Merched
3. Cyflenwi Cyffuriau yn Anghyfreithlon
4. Trais Domestig gan gynnwys Stelcio ac Aflonyddu
5. Troseddu Treisgar

Y **prif faterion** a oedd yn bygwth gallu pobl i **deimlo'n ddiogel** oedd:

Mae'r adroddiad adborth hefyd yn dadansoddi ac yn proffilio'r ymatebion rywfaint yn nhermau **lleoliadau, rhywedd a grwpiau oedran**. Yr hyn sy'n arwyddocaol yw bod **camddefnyddio sylweddau** a **chyflenwad anghyfreithlon cyffuriau** wedi'u nodi fel **blaenoriaeth yn nhair o'r chwe ardal** a gynrychiolwyd yn yr ymateb i'r arolwg.

Y brif flaenoriaeth yn **Aberystwyth:**
Trais yn Erbyn Menywod a Merched

Y brif flaenoriaeth yn **Aberaeron:**
Camddefnyddio Sylweddau (Cyffuriau)

Y brif flaenoriaeth yn **Aberteifi:**
Troseddau Rhyw

Y brif flaenoriaeth yn **Llandysul:**
Camddefnyddio Sylweddau (Cyffuriau)

Y brif flaenoriaeth yn **Llambed:**
Troseddau Rhyw

Y brif flaenoriaeth yn **Nhregaron:**
Cyflenwi Cyffuriau yn Anghyfreithlon

Cafodd canlyniadau'r holiadur eu pwyso a'u mesur yn erbyn canfyddiadau eraill. Daw'r data isod o Arolwg Troseddau Thematig Heddlu Dyfed Powys a gofnodwyd dros gyfnod o ddwy flynedd. Cafodd y data eu mapio gyda'r ymatebion i'r categorïau **Teimlo'n Ddiogel** a **Materion sy'n Flaenoriaeth** yn yr holiadur cyhoeddus. Mae'r golofn Ymatebion Ymgysylltu â'r Cyhoedd yn dangos sut y bu i'r ymatebwyr flaenoriaethu'r materion diogelwch cymunedol a restrir ar dudalen 3 o'r Asesiad Strategol hwn, ynghyd â'r materion y dywedwyd eu bod yn effeithio ar allu pobl i deimlo'n ddiogel yn eu cartrefi, yn nhrefn pa mor gyffredin oedd yr ymatebion hynny.

Mae'r data a gofnodwyd mewn gwirionedd yn awgrymu tueddiadau, felly gellir eu cymharu â'r safbwyntiau a fynegwyd drwy'r holiadur.

Data ALl Ceredigion (Heddlu Dyfed Powys)	Digwyddiadau a Gofnodwyd 21-22	Tuedd	Digwyddiadau a Gofnodwyd 22-23	Ymatebion Ymgysylltu â'r Cyhoedd
Troseddau Rhyw	263	↑ +17%	308	**Blaenoriaeth Troseddu 1**
Trais yn Erbyn Menywod a Merched	226	↑ +23%	278	**Blaenoriaeth Troseddu 2**
Troseddau Cyffuriau *(Masnachu)*	62	↓ -3%	60	**Blaenoriaeth Troseddu 3**
Cam-drin Domestig *(Troseddau)*	797	↑ +11.5%	888	**Blaenoriaeth Troseddu 4**
Troseddu Treisgar *(yn erbyn y person)*	1674	↑ +17%	1957	**Blaenoriaeth Troseddu 5**
Troseddau Cyffuriau *(Meddiant)*	207	↑ +43%	296	**Blaenoriaeth Troseddu 6**
Ymddygiad Gwrthgymdeithasol	1014	↓ -25%	757	**Blaenoriaeth Troseddu 9**
Bwrgleriaeth	194	↓ -9%	175	**Blaenoriaeth Teimlo'n Ddiogel 1**
Seiber *(Twyll Ar-lein)*	685	↓ -6.4%	641	**Blaenoriaeth Teimlo'n Ddiogel 2**

Difrod Troseddol	597	↑ +6.3%	635	**Blaenoriaeth Teimlo'n Ddiogel 3**
*Galw Diwahoddiad	-	-	-	**Blaenoriaeth Teimlo'n Ddiogel 4**
Troseddu sy'n Gysylltiedig ag Alcohol	1130	↑ +15.5%	1305	**Blaenoriaeth Teimlo'n Ddiogel 5**

__ Galw Diwahoddiad:__ Nid oedd data ar gael ar gyfer croes-gymharu Blaenoriaeth Teimlo'n Ddiogel 4.*

Er nad oeddent yn cwmpasu'n union yr un cyfnod â'r cyfnod asesu, roedd y data troseddu a ddarparwyd gan Heddlu Dyfed Powys mor agos ag y gallem eu coladu ac, yn absenoldeb Asesiad Strategol mwy diweddar gan y Bartneriaeth, roeddent yn ddigonol i **ddangos rhai tueddiadau** o ran categorïau'r troseddau y rhoddwyd gwybod amdanynt.

Roeddent hefyd yn sicrhau bod modd **mesur pa mor gydnaws oedd barn y cyhoedd â'r newidiadau gwirioneddol** yn nifer y digwyddiadau y rhoddwyd gwybod amdanynt, fel isod.

Y pedwar categori lle'r oedd y data troseddu'n dangos bod y sefyllfa **wedi gwella** o ran y digwyddiadau y rhoddwyd gwybod amdanynt oedd:

- Bwrgleriaeth
- Troseddau Cyffuriau *(masnachu)***
- Seiber *(troseddu ar-lein)**
- Ymddygiad Gwrthgymdeithasol

***Dim ond masnachu cyffuriau a throseddau seiber oedd ymhlith y deg categori uchaf a oedd wedi gwella **yn nhyb y cyhoedd**.*

Y pedwar categori yr oeddent **yn tybio** eu bod wedi gwella oedd:

- Presenoldeb Gweladwy gan yr Heddlu
- Diogelwch ar y Ffordd a Lleihau Marwolaethau ar y Ffordd
- Goleuadau Stryd
- Troseddau Casineb

*Yr unig gategori a restrir uchod yr oedd gan Heddlu Dyfed Powys ddata ar ei gyfer oedd troseddau casineb, ac roedd y data'n dangos **gwelliant bach**.*

Y BLAENORIAETHAU Y CYTUNWYD ARNYNT

Yng nghyfarfod **Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Ceredigion a gynhaliwyd ar 19 Mehefin 2023**, cytunwyd ar gyfres o flaenoriaethau ar sail y dystiolaeth a amlinellir uchod. Cytunwyd y byddai'r blaenoriaethau'n cael eu rhannu'n ddau gategori: **Blaenoriaethau Troseddu**, a **Blaenoriaethau Teimlo'n Ddiogel**. Cytunwyd i wneud hyn oherwydd gallai'r dull o gyflawni'r tasgau a nodwyd o dan y blaenoriaethau hyn amrywio gan ddibynnu a yw'r Bartneriaeth yn mynd i'r afael ag ofn troseddu a phryderon y gymuned, neu fygythiadau gwirioneddol nad yw'r gymuned o reidrwydd yn sylwi arnynt. I hwyluso'r gwaith, cytunodd y Bartneriaeth hefyd i **gyfuno Cyflenwad Anghyfreithlon Cyffuriau a Chamddefnyddio Sylweddau** (Blaenoriaeth Troseddu 3), a **Throseddu Ar-lein, Twyll a Galw Diwahoddiad** (Blaenoriaeth Teimlo'n Ddiogel 2).

Blaenoriaethau Trosedd

Cynllun Gwaith y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol

1. Troseddau Rhyw
2. Trais yn Erbyn Menywod a Merched
3. Cyflenwi Cyffuriau yn Anghyfreithlon
4. Trais Domestig gan gynnwys Stelcio ac Aflonyddu

Blaenoriaethau Teimlo'n Ddiogel

Cynllun Gwaith y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol

1. Bwrgleriaeth
2. Trosedd Ar-lein, Twyll a Galw Diwahoddiad
3. Difrod Troseddol
4. Camddefnyddio Cyffuriau ag Alcohol
5. Presenoldeb Gweladwy gan yr Heddlu

Ar ôl cytuno ar y blaenoriaethau, bydd **Strategaeth Diogelwch Cymunedol yn cael ei llunio** i osod sail ar gyfer gweithgarwch a Chynllun Cyflenwi'r Bartneriaeth ar gyfer y flwyddyn i ddod. Dylai'r amcanion fynd i'r afael â'r materion sy'n codi o ganfyddiadau'r Asesiad hwn, ac ychwanegu gwerth at flaenoriaethau lleol eraill, e.e. y Cynllun Llesiant Lleol ac anghenion cymunedau.

Mae gweithgareddau i wella ymdeimlad cymunedau eu bod yn ddiogel yn rhan bwysig o waith y Bartneriaeth. Drwy weithio mewn partneriaeth, bydd y gweithgareddau hyn yn cynnwys **tawelu ofnau'r cyhoedd, ymgyrchoedd gwybodaeth a digwyddiadau** y dylid eu targedu gan gyfeirio at yr wybodaeth am leoliadau a geir yng nghanlyniadau'r arolwg. **Teimlo'n ddiogel oedd un o brif ganfyddiadau** Asesiad Llesiant Lleol diweddar Ceredigion.

Mae data Heddlu Dyfed Powys, ynghyd â safbwyntiau'r gymuned a gasglwyd drwy'r arolwg, yn gosod **sylfaen dystiolaeth gadarn** ar gyfer y gweithgareddau y dylai'r Bartneriaeth fod yn rhoi sylw iddynt drwy ei **gwaith amlasiantaethol**. Bydd Cynllun Cyflenwi newydd y Bartneriaeth yn canolbwyntio ar y blaenoriaethau hyn a bydd angen mynd i'r afael â nhw ar sail amlasiantaethol i wella diogelu, i leihau bregusrwydd, i leihau troseddu, ac i fynd i'r afael ag anghenion pobl Ceredigion o ran diogelwch cymunedol.

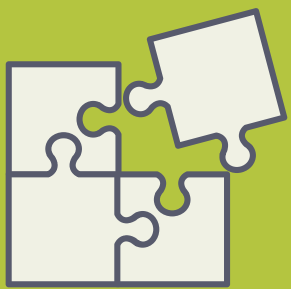

Mae'r blaenoriaethau hyn yn gydnaws â **Strategaeth Reoli 2023-2024 ddiweddaraf Heddlu Dyfed Powys** sy'n targedu cyflenwi a defnyddio cyffuriau anghyfreithlon, treisio a throseddau rhyw, ac atal cam-drin domestig a mynd i'r afael ag ef. Ymhellach, mae blaenoriaethau cenedlaethol a rhanbarthol hefyd yn rhoi sylw i'r materion hyn, fel y nodir yn **Asesiad Strategol Heddlu Dyfed Powys 2023-24.**

Mae mentrau eraill hefyd yn dod i'r amlwg, e.e. y **Ddyletswydd Trais Difrifol** y bydd y Bartneriaeth yn chwarae rhan allweddol ynddi o ran cyfarwyddo ymyriadau yng Ngheredigion ac fel partneriaid yn y rhanbarth. Bydd y gweithgareddau hyn yn rhan integredig o flaenraglen waith y Bartneriaeth ac yn cyfrannu at ein gwaith yn y meysydd hyn sy'n flaenoriaeth.

Y STRWYTHUR CYFLENWI PRESENNOL

Mae'r strwythur cyflenwi a ddefnyddir gan y Bartneriaeth ar hyn o bryd yn cynnwys pedair elfen thematig yr adroddir arnynt yn unigol yng nghyfarfodydd y Bartneriaeth.

THEMA 1 — **Gweithio Mewn Partneriaeth i Fynd i'r Afael â Throseddu ac i Gefnogi Diogelwch Cymunedol**

O dan arweiniad Arolygydd Plismona Bro Heddlu Dyfed Powys, mae'r grŵp hwn yn ymgynnull drwy **Gyfarfod Tactegol amlasiantaethol** sy'n cwrdd bob chwarter ac yn goruchwylio **Ymddygiad Gwrthgymdeithasol, Plismona Cymunedol a Phlismona Bro, Grwpiau Datrys Problemau, a mentrau troseddu lefel isel**.

Dros y blynyddoedd diwethaf, mae'r grŵp wedi cael llwyddiant drwy brosiectau sydd wedi canolbwyntio ar fynd i'r afael â throseddu â chyllell, yr economi liw nos, sbeicio diodydd, diogelwch menywod, ymgyrchoedd diogelwch ar y ffyrdd, a llawer o fentrau diogelwch cymunedol eraill.

THEMA 2 — Atal Terfysgaeth ac Eithafiaeth Dreisgar (CONTEST)

Mae’r gwaith yn cael ei arwain gan Gyngor Sir Ceredigion a’i gyflawni drwy’r **Bwrdd CONTEST amlasiantaethol** lleol o dan gadeiryddiaeth y Rheolwr Corfforaethol – Partneriaethau a Pherfformiad. Mae’r grŵp hwn yn rhoi adroddiadau am ei waith i weithredu Strategaeth Gwrthderfysgaeth Llywodraeth y Deyrnas Unedig o dan y **pedwar prif amcan, sef Atal, Diogelu, Paratoi ac Erlid**. Ceir cysylltiadau rhyngddo a’r Bwrdd CONTEST rhanbarthol, ac mae’n rhoi adroddiadau iddo, fel rhan o **strwythur CONTEST CYMRU**. Y blaenoriaethau presennol yw’r adolygiad diweddar o Strategaeth Prevent, hyfforddiant gwrthderfysgaeth i staff a phartneriaid, a pharatoi ar gyfer y Ddyletswydd i Ddiogelu (Deddf Martyn) a fydd yn dod i rym yn fuan.

THEMA 3 — Trais Difrifol a Throseddu Cyfundrefnol (SVOC)

O dan arweiniad Prif Arolygydd Partneriaethau Heddlu Dyfed Powys, mae’r **Bwrdd Trais Difrifol a Throseddu Cyfundrefnol amlasiantaethol** yn cwrdd bob chwarter ac yn rhoi adroddiadau am faterion Trais Difrifol a Throseddu Cyfundrefnol i’r graddau y maent yn effeithio ar y sir. Gall y Bwrdd ddefnyddio tîm ymyrraeth o Swyddogion Cymorth Cymunedol yr Heddlu penodedig o dan **fenter INTACT** sy’n cynnwys swyddogion arbenigol rhanbarthol sy’n cydweithio â phartneriaid i dargedu’r rhesymau pam fod pobl iau yn cael eu denu i ymwneud â throseddu difrifol neu gyfundrefnol. Mae’r grŵp hefyd yn rhoi adroddiadau i bartneriaid am ymchwiliadau a gweithgareddau yn yr ardal sy’n ymwneud â throseddu cyfundrefnol, ac yn mynd ati i gydgysylltu dull amlasiantaethol o atal y gweithgareddau hyn ac ymdrin â’u canlyniadau a’u heffaith.

THEMA 4 — Lleihau Troseddu, Aildroseddu a Niwed

Mae’r grŵp hwn yn cael ei arwain gan y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol. Mae’n rhoi adroddiadau am **fentrau lleol, rhanbarthol a chenedlaethol i reoli troseddwyr**.

Cydlyniant Cymunedol

Yn ychwanegol at y pedwar maes thematig, mae'r Bartneriaeth hefyd yn cael adroddiadau gan y Tîm Cydlyniant Cymunedol sy'n gwasanaethu'r rhanbarth. Mae'r tîm yn adrodd yn ôl am ei waith a'i **weithgareddau prysur iawn o ran grantiau bach**. Mae hefyd yn cynnal **Grŵp Monitro Tensiynau** yn ardaloedd pob un o'r awdurdodau lleol yn Nyfed Powys. Yn y grwpiau hyn, mae gweithwyr proffesiynol yn ymgynnull yn anffurfiol bob wythnos, ac maent yn ffordd effeithiol o **fonitro tensiynau mewn cymunedau**, gan sylwi'n aml ar broblemau cyn iddynt ddwysáu. Mae'r cyfarfodydd monitro tensiynau a'r diweddariadau rheolaidd am gydlyniant wedi bod yn effeithiol iawn yn y gorffennol. Mae ffurfioli'r trefniadau adrodd yn cael ei ystyried.

ADOLYGU'R STRWYTHUR CYFLENWI

Ar ôl iddi gytuno ar ei blaenoriaethau, bydd Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Ceredigion yn cwrdd ar 18 Medi 2023 i **adolygu'r strwythur cyflenwi presennol** ac i sicrhau ei fod yn darparu llwyfan effeithlon i reoli'r flaenraglen waith. **Bydd y Bartneriaeth hefyd yn pennu tasgau** o dan bob blaenoriaeth, ac yn nodi pa grwpiau fydd yn arwain pob elfen o'r gwaith.

Bydd yr Asesiad a'r Strategaeth yn cael eu **hadolygu'n rheolaidd**.

PARTNERIAETH DIOGELWCH CYMUNEDOL CEREDIGION

Asesiad Strategol Trosedd ac Anrhefn 2023

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Ceredigion - Asesiad Strategol o Drosedd ac Anhrefn 2023

Holiadur Cyhoeddus

Mae Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Ceredigion yn gofyn am eich barn ar droseddu ac anhrefn yn y sir. Mae'r Bartneriaeth yn cynnwys cynrychiolwyr o'r Heddlu, yr Awdurdod Lleol, yr Awdurdod Tân ac Achub, y gwasanaeth Iechyd, y gwasanaeth Prawf, yn ogystal â sefydliadau eraill sy'n cael eu gwahodd.

Partneriaid Statudol [Awdurdodau Cyfrifol]
Cyngor Sir Ceredigion
Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Heddlu Dyfed-Powys
Y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol
Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru

Aelodau Ychwanegol
Prifysgol Aberystwyth
Prifysgol y Drindod Dewi Sant
Swyddfa'r Comisiynydd Heddlu a Throseddu
Barcud
Tîm Cydlyniant Cymunedol Rhanbarthol
Tai Wales & West
Cynrychiolydd o'r Bwrdd Cynllunio Ardal
Asiantaeth y Môr a Gwylwyr y Glannau

Mae aelodau'r Bartneriaeth yn gweithio gyda'i gilydd i amddiffyn cymunedau lleol rhag troseddau ac i helpu pobl i deimlo'n fwy diogel. Rhan bwysig o'r gwaith yma yw nodi ac archwilio'r materion cyfoes a bygythiadau posib a allai gael effaith ar Geredigion yn y dyfodol.

Bydd y syniadau a'r farn a gasglir wrthych drwy'r holiadur yma yn cynorthwyo'r Bartneriaeth i nodi'r prif faterion sy'n effeithio ar yr ardal leol, i gael cipolwg ar faterion pwysig megis ofn troseddau, ymddygiad gwrthgymdeithasol a chamddefnydd cyffuriau ac alcohol, yn ogystal â chynorthwyo i ddyrannu adnoddau yn effeithiol a blaenoriaethu gweithgarwch. Ar y cyd â'r data a gasglir oddi wrth bartneriaid, bydd eich adborth yn rhoi sylfaen dystiolaeth i lywio Cynllun Gweithredu nesaf Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Ceredigion.

Er mwyn cefnogi'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol i gadw Ceredigion yn ddiogel, byddwch cystal â llenwi'r holiadur isod **erbyn hanner dydd ar 28 Mawrth 2023.** Os oes angen i chi gysylltu â ni neu fod angen gwybodaeth arnoch mewn ffurf arall (er enghraifft, print bras, Hawdd ei Ddarllen neu fersiwn i bobl ifanc), cysylltwch â ni ar 01545 570881 neu clic@ceredigion.gov.uk.

1	**Beth yw eich prif gysylltiad â'r sir?**	
	Byw yma …………………………………………	☐
	Gweithio / Cynnal Busnes …………………………………………	☐
	Byw a Gweithio / Cynnal Busnes …………………………………………	☐
	Myfyriwr …………………………………………	☐
	Cyngor Tref a Chymuned …………………………………………	☐

2	Gyda pha rai o'r ardaloedd canlynol yr ydych yn ymwneud â nhw?	
	Aberystwyth …………………………………………………………………………………………	☐
	Tregaron …………………………………………………………………………………………	☐
	Aberaeron …………………………………………………………………………………………	☐
	Llanbedr Pont Steffan …………………………………………………………………………………………	☐
	Aberteifi …………………………………………………………………………………………	☐
	Llandysul …………………………………………………………………………………………	☐

3	Gyda'r materion canlynol, rhowch nhw yn ôl eich blaenoriaeth chi:	Uchel	Canolig	Isel
	Ymddygiad Gwrthgymdeithasol …………………………………………………………	☐	☐	☐
	Presenoldeb gweladwy gan yr Heddlu (tref a chefn gwlad) …………………………………………………………	☐	☐	☐
	Camddefnyddio Sylweddau (Cyffuriau) …………………………………………………………	☐	☐	☐
	Cyflenwi Cyffuriau yn anghyfreithlon …………………………………………………………	☐	☐	☐
	Camddefnyddio Sylweddau (Alcohol) …………………………………………………………	☐	☐	☐
	Diogelwch ar y Ffordd a Lleihau Marwolaethau ar y Ffordd …………………………………………………	☐	☐	☐
	Troseddau Ieuenctid - Diogelu Pobl Ifanc …………………………………………………………	☐	☐	☐
	Fandaliaeth / Difrod Troseddol / Graffiti …………………………………………………………	☐	☐	☐
	Troseddu Treisgar …………………………………………………………	☐	☐	☐
	Goleuadau stryd …………………………………………………………	☐	☐	☐
	Troseddau cerbydau …………………………………………………………	☐	☐	☐
	Bwrgleriaeth …………………………………………………………	☐	☐	☐
	Ymgysylltu â'r cyhoedd / Dylanwad y cyfryngau …………………………………………………………	☐	☐	☐
	Ofn Terfysgaeth …………………………………………………………	☐	☐	☐

	Trefn Gyhoeddus ………………………………………………………………..	☐	☐	☐
	Cynnau Tanau Bwriadol ………………………………………………………………..	☐	☐	☐
	Lleihau Troseddau Busnes …………………………………………………………………	☐	☐	☐
	Troseddau Cefn Gwlad ………………………………………………………………..	☐	☐	☐
	Trais yn erbyn Menywod a Merched …..……………………………………………………………..	☐	☐	☐
	Trais Domestig (gan gynnwys Stelcio ac Aflonyddu) …………………………………………………………………	☐	☐	☐
	Troseddau Rhyw …………………………………………………………………	☐	☐	☐
	Troseddau Casineb (gan gynnwys Hil, Crefydd, Anabledd, Homoffobia, Trawsffobia) …………………………………………………………………	☐	☐	☐
	Cydlyniant ac Ymgysylltu Cymunedol, Lleihau Ofn Troseddau …………………………………………………………………	☐	☐	☐
	Lleihau aildroseddu ………………………………………………………………..	☐	☐	☐
	Troseddau Seiber ac Ar-lein ………………………………………………………………	☐	☐	☐

4	**Nodwch pa faterion sydd wedi gwella dros y 12 mis diwethaf, yn eich barn chi:**	
	Ymddygiad Gwrthgymdeithasol …………………………………………………...................	☐
	Presenoldeb gweladwy gan yr Heddlu (tref a chefn gwlad) ………………………..	☐
	Camddefnyddio Sylweddau (Cyffuriau) ………………………………………………………………..	☐
	Targedu'r gwaith o Gyflenwi Cyffuriau yn anghyfreithlon …………………………………………………………………	☐
	Camddefnyddio Sylweddau (Alcohol) ………………………………………………………………..	☐
	Diogelwch ar y Ffordd a Lleihau Marwolaethau ar y Ffordd ……………………..……………………………..	☐
	Troseddau Ieuenctid - Diogelu Pobl Ifanc ………………………………………………………………..	☐
	Fandaliaeth / Difrod Troseddol / Graffiti …………………………..………………………………….	☐
	Troseddu Treisgar ..………………………………………………………………..	☐
	Goleuadau stryd …………………………………………………………………	☐
	Troseddau cerbydau ………………………………………………………………..	☐

	Bwrgleriaeth ……………………………………………………………………..	☐
	Ymgysylltu â'r cyhoedd / Dylanwad y cyfryngau ……………………………………………………………………..	☐
	Ofn Terfysgaeth ………………………………………………………………………	☐
	Trefn Gyhoeddus ……………………………………………………………………..	☐
	Cynnau Tanau Bwriadol ……………………………………………………………………..	☐
	Lleihau Troseddau Busnes ……………………………………………………………………..	☐
	Troseddau Cefn Gwlad ……………………………………………………………………..	☐
	Trais yn erbyn Menywod a Merched ……………………………………………………………………..	☐
	Trais Domestig (gan gynnwys Stelcio ac Aflonyddu) ………………………………………………………………………	☐
	Troseddau Rhyw ……………………………………………………………………..........	☐
	Troseddau Casineb (gan gynnwys Hil, Crefydd, Anabledd, Homoffobia, Trawsffobia) ……………………………………………………………......................	☐
	Cydlyniant ac Ymgysylltu Cymunedol, Lleihau Ofn Troseddau ………………………………………………………………………	☐
	Lleihau aildroseddu ……………………………………………………………………..	☐
	Troseddau Seiber ac Ar-lein …………………………………………………………………	☐

5	**Nodwch pa faterion sydd wedi gwaethygu dros y 12 mis diwethaf, yn eich barn chi:**	
	Ymddygiad Gwrthgymdeithasol …………………………………………………………….................	☐
	Presenoldeb gweladwy gan yr Heddlu (tref a chefn gwlad) …………………………………………………………….................	☐
	Camddefnyddio Sylweddau (Cyffuriau) ……………………………………………………………………..	☐
	Cyflenwi Cyffuriau yn anghyfreithlon ……………………………………………………………………..	☐
	Camddefnyddio Sylweddau (Alcohol) ……………………………………………………………………..	☐
	Diogelwch ar y Ffordd a Lleihau Marwolaethau ar y Ffordd ……………………………………………………………………..	☐

	Troseddau Ieuenctid - Diogelu Pobl Ifanc …………………………………………………………………..	☐
	Fandaliaeth / Difrod Troseddol / Graffiti ……………………………..………………………………	☐
	Troseddu Treisgar ..…………………………………………………………………….	☐
	Goleuadau stryd ……………………………………………………………………….	☐
	Troseddau cerbydau …………………………………………………………………..	☐
	Bwrgleriaeth …………………………………………………………………..	☐
	Ymgysylltu â'r cyhoedd / Dylanwad y cyfryngau …………………………………………………………………..	☐
	Ofn Terfysgaeth ……………………………………………………………………….	☐
	Trefn Gyhoeddus …………………………………………………………………..	☐
	Cynnau Tanau Bwriadol …………………………………………………………………..	☐
	Lleihau Troseddau Busnes ……………………………………………………………………….	☐
	Troseddau Cefn Gwlad …………………………………………………………………..	☐
	Trais yn erbyn Menywod a Merched ……………………………………………………………………….	☐
	Trais Domestig (gan gynnwys Stelcio ac Aflonyddu) ……………………………………………………………………….	☐
	Troseddau Rhyw ……………………………………………………………………….	☐
	Troseddau Casineb (gan gynnwys Hil, Crefydd, Anabledd, Homoffobia, Trawsffobia) ……………………………………………………………………….	☐
	Cydlyniant ac Ymgysylltu Cymunedol, Lleihau Ofn Troseddau ……………………………………………………………………….	☐
	Lleihau aildroseddu …………………………………………………………………..	☐
	Troseddau Seiber ac Ar-lein ………………………………………………………………	☐

6	**Faint o newid a fu o ran troseddau yn gyffredinol yn eich ardal chi dros y 12 mis diwethaf, yn eich barn chi:**	
	Llawer mwy	☐
	Ychydig yn fwy	☐

	Tua'r un peth	☐
	Ychydig yn llai	☐
	Llawer llai	☐

7	**A oes materion newydd sydd, yn eich barn chi, yn peri pryder ar hyn o bryd?**

....

....

....

....

....

....

8	**Ydych chi'n credu fod camddefnyddio alcohol yn broblem fawr mewn cysylltiad â throseddu yng Ngheredigion?**	
	Ydw..	☐
	Nac ydw..	☐

9	**Ydych chi'n credu fod camddefnyddio cyffuriau yn broblem fawr mewn cysylltiad â throseddu yng Ngheredigion?**	
	Ydw..	☐
	Nac ydw..	☐

10	**Ydych chi'n gwybod sut i riportio ymddygiad gwrthgymdeithasol a'r dulliau a'r cosbau sydd ar gael i ddelio ag ef?**	
	Ydw..	☐
	Nac ydw..	☐

11	Ydy troseddau seiber ac ar-lein wedi cael effaith arnoch chi yn bersonol?
	Do... ☐ Naddo.. ☐

12	Mewn arolygon diweddar, mae'r cyhoedd wedi dweud mai teimlo'n ddiogel yn eu cartref eu hunain yw’r peth maen nhw'n ei werthfawrogi fwyaf. Beth yn eich barn chi sydd â'r potensial mwyaf i fygwth hyn? (e.e., troseddu ar-lein, bwrgleriaeth, difrod troseddol ac ati)

....

....

....

13	Ydych chi wedi clywed am waith Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Ceredigion?
	Do... ☐ Naddo.. ☐

14	A oes yna bryderon eraill yr hoffech eu codi?

....

....

....

Mae'r cwestiynau canlynol yn ddewisol ond mae angen i ni eu gofyn i weld a yw ein ymarfer ymgysylltu wedi cyrraedd y bobl iawn (yn unol â gofynion Deddf Cydraddoldeb 2010). Yn unol â'r Ddeddf Diogelu Data, bydd unrhyw wybodaeth a ofynnir ynghylch y cwestiynau canlynol yn cael ei chadw yn gwbl gyfrinachol ac at ddibenion dadansoddi data yn unig.

Rhyw

1. Beth yw eich rhyw?

- ◯ Gwryw
- ◯ Benyw
- ◯ Arall
- ◯ Mae'n well gan eraill beidio â dweud

2. Ydy’ch rhyw yn awr yr un fath â’r un a ddyranwyd i chi ar eich genedigaeth?

- ◯ Ydy
- ◯ Nac ydy
- ◯ Gwell gennyf beidio â dweud

Oedran

3. Beth yw eich grŵp oedran?

- ◯ O dan 16
- ◯ 45 – 64
- ◯ 16 – 24
- ◯ 65+
- ◯ 25 – 44
- ◯ Gwell gennyf beidio â dweud

Cyfeiriadedd Rhywiol

4. Pa un o’r opsiynau canlynol sy’n disgrifio orau’r ffordd rydych yn meddwl amdanoch chi eich hun?

* Noder: Dylid gofyn y cwestiwn hwn i bobl dros 16 oed yn unig.

- ◯ Heterorywiol / Strêt
- ◯ Dyn Hoyw
- ◯ Menyw Hoyw /Lesbiaidd
- ◯ Deurywiol
- ◯ Gwell gennyf beidio â dweud
- Arall ____________________

Partneriaeth

5. Beth yw eich statws partneriaeth?

- ◯ Sengl
- ◯ Priod
- ◯ Byw gyda Phartner
- ◯ Wedi Ysgaru
- ◯ Gweddw
- ◯ Partner Sifil
- ◯ Wedi Gwahanu
- ◯ Gwell gennyf beidio â dweud
- Arall ___________

Hunaniaeth Genedlaethol

6. Sut fyddech chi’n disgrifio eich hunaniaeth genedlaethol?

- ◯ Cymro / Cymraes
- ◯ Sais / Saesnes
- ◯ Albanwr / Albanes
- ◯ Gwyddel / Gwyddeles o Ogledd Iwerddon
- ◯ Prydeiniwr / Prydeinwraig
- ◯ Gwyddel / Gwyddeles
- ◯ Gwell gennyf beidio â dweud
- Arall ____________________

Grŵp Ethnig

7. Beth yw eich grŵp ethnig? Dewiswch un opsiwn sy'n disgrifio eich grŵp ethnig neu'ch cefndir orau:

- ◯ Asiaidd
- ◯ Cymysg
- ◯ Teithwyr Sipsi
- Arall ___________
- ◯ Du / Affricanaidd / Caribïaidd
- ◯ Gwyn
- ◯ Gwell gennyf beidio â dweud

Iaith

8. Beth yw'ch dewis iaith?

- ◯ Cymraeg
- ◯ Gwell gennyf beidio â dweud
- ◯ Saesneg
- Arall ___________________

9. Ydych chi’n deall, siarad, darllen neu ysgrifennu Cymraeg?

- ◯ Deall Cymraeg Llafar
- ◯ Darllen Cymraeg
- ◯ Dim un o’r uchod
- ◯ Siarad Cymraeg
- ◯ Ysgrifennu Cymraeg
- ◯ Gwell gennyf beidio â dweud

Anabledd

10. A oes gennych gyflwr iechyd corfforol neu feddyliol neu salwch tymor hir sy'n lleihau eich gallu i gyflawni gweithgareddau o ddydd i ddydd?

- ◯ Oes
- ◯ Nac Oes
- ◯ Gwell gennyf beidio â dweud

11. Os ydych wedi ateb 'oes', nodwch yr hyn sy'n berthnasol i chi:

- ◯ Nam ar y Clyw
- ◯ Nam ar y Golwg
- ◯ Nam Lleferydd
- ◯ Anableddau Dysgu
- ◯ Materion Iechyd Meddwl
- ◯ Nam ar y Lleferydd

Arall___________

Cyfrifoldebau Gofalu

12. Ydych chi'n gofalu am rywun neu'n darparu cymorth neu gefnogaeth i aelodau'r teulu, ffrindiau, cymdogion neu eraill oherwydd:

- Cyflwr iechyd / anabledd corfforol neu feddyliol hirdymor; neu
- Problemau yn ymwneud â henaint

- ◯ Ydw
- ◯ Nac ydw
- ◯ Gwell gennyf beidio â dweud

Crefydd neu Gred

13. Beth yw eich crefydd?

- ◯ Cristion (pob enwad)
- ◯ Bwdhydd
- ◯ Hindŵ
- ◯ Mwslim
- ◯ Sikh
- ◯ Iddew
- ◯ Anffyddiwr
- ◯ Dim crefydd
- ◯ Gwell gennyf beidio â dweud

Arall ____________________

Datganiad Preifatrwydd

Mae'r wybodaeth y byddwch yn ei rhoi yn cael ei phrosesu gan Gyngor Sir Ceredigion a hynny yn unol â gofynion GDPR a'r Ddeddf Diogelu Data.

Am wybodaeth ynglŷn â sut mae data personol yn cael ei brosesu, gweler Hysbysiad Preifatrwydd y Cyngor: www.ceredigion.gov.uk/

Mae modd cysylltu â ni drwy:

E-bost:
partneriaethau@ceredigion.gov.uk

Post:
Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Ceredigion
Canolfan Rheidol
Rhodfa Padarn
Llanbadarn Fawr
Aberystwyth
Ceredigion
SY23 3UE

Ffôn:
01545 570881

Croesewir cwestiynau, sylwadau neu adborth.

Beth sy'n digwydd nesa?

Cyhoeddir canfyddiadau'r ymarfer ymgysylltu hwn ar wefan Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Ceredigion ym mis Mehefin. Defnyddir eich sylwadau i lywio Cynllun Gweithredu nesaf Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Ceredigion.

Diolch ichi am helpu Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Ceredigion a'ch cymuned drwy rannu eich barn.

Os oes gennych wybodaeth am achos o droseddu, gallwch ffonio yn ddi-enw:

Wales/Cymru
CRIMESTOPPERS
0800 555 111
Call anonymously with information about crime
Ffoniwch yn ddienw os am roi gwybodaeth am drosedd

ACT
ACTION COUNTERS TERRORISM

Ymgynghoriad ar yr Asesiad Strategol o Drosedd ac Anhrefn

Adroddiad Adborth

Ebrill 2023

PRIF GANLYNIADAU

89

o ymatebion wedi'u derbyn

(gyda 167 o sylwadau ysgrifenedig)

46%

wedi dweud bod trosedd wedi cynyddu **llawer** neu **ychydig** dros y 12 mis diwethaf

(51% wedi dweud ei fod yr un peth)

58%

wedi dweud bod camddefnyddio alcohol yn broblem fawr yng Ngheredigion

(40% wedi dweud nad oedd yn broblem, 1% heb ateb)

87%

wedi dweud bod camddefnyddio cyffuriau yn broblem fawr yng Ngheredigion

(13% wedi dweud nad oedd yn broblem)

Presenoldeb Gweladwy gan yr Heddlu
Diogelwch ar y Ffordd a Lleihau Marwolaethau ar y Ffordd
Goleuadau Stryd

wedi'u nodi fel y 3 phrif fater oedd wedi **gwella** dros y deuddeg mis

Cyflenwi Cyffuriau yn anghyfreithlon
Camddefnyddio Sylweddau (Cyffuriau)
Ymddygiad Gwrthgymdeithasol

wedi'u nodi fel y 3 phrif fater oedd wedi **gwaethygu** dros y deuddeg mis diwethaf

Troseddau Rhyw
Cyflenwi Cyffuriau yn anghyfreithlon
Trais yn Erbyn Menywod a Merched
Camddefnyddio Sylweddau (Cyffuriau)
Trais Domestig (gan gynnwys Stelcio ac Aflonyddu)

wedi'u nodi fel y prif **faterion â blaenoriaeth** yng Ngheredigion ar hyn o bryd

Bwrgleriaeth
Trosedd / Twyll Ar-lein
Difrod Troseddol
Galwadau Diwahoddiad / Sgamiau
Camddefnyddio Cyffuriau ac Alcohol
Presenoldeb Gweladwy gan yr Heddlu / Cymryd Camau Pellach

wedi'u nodi fel y prif faterion a fyddai'n bygwth gwneud i bobl **deimlo'n ddiogel** yn eu cartrefi eu hunain

Ymgynghoriad wedi'i gynnal rhwng 31 Ionawr a 28 Mawrth 2023

Roedd yr arolwg ar gael ar-lein trwy wefan y Cyngor, gwefannau partneriaid, copi caled ac fe'i hysbysebwyd trwy'r cyfryngau cymdeithasol

Derbyniwyd cyfanswm o 89 o ymatebion

Mae'r canlyniadau llawn a'r wybodaeth monitro cydraddoldeb i'w gweld ar y tudalennau canlynol

Cefndir

Rhwng 31 Ionawr a 28 Mawrth 2023, bu Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Ceredigion yn ymgysylltu â phreswylwyr fel rhan o'i Hasesiad Strategol o Drosedd ac Anhrefn.

Mae Partneriaethau Diogelwch Cymunedol yn cynnwys cynrychiolwyr o'r Heddlu, Awdurdodau Lleol, Gwasanaethau Tân ac Achub, Gwasanaeth Prawf a Byrddau Iechyd.

Fel partneriaeth maent yn penderfynu sut i ddelio â materion trosedd ac anhrefn lleol, ymddygiad gwrthgymdeithasol, camddefnyddio cyffuriau neu alcohol ac aildroseddu er mwyn amddiffyn cymunedau lleol rhag troseddau, a helpu pobl i deimlo'n fwy diogel. Mae'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol yn cynnal adolygiadau rheolaidd er mwyn parhau'n ymwybodol o natur a lefel trosedd ac anhrefn yn y Sir a chael persbectif ar faterion pwysig eraill fel ofn troseddau, ymddygiad gwrthgymdeithasol a chamddefnyddio cyffuriau.

Mae'r ymgynghoriad yn rhan hanfodol o'r adolygiad nesaf a bydd yn helpu i nodi dulliau o ddatblygu a gweithredu camau effeithiol i leihau'r problemau hyn a chyfeirio adnoddau er mwyn mynd i'r afael â nhw. Defnyddir yr ymgynghoriad cyhoeddus i ddarparu sylfaen dystiolaeth gryf a sylfaen a arweinir gan wybodaeth i'r Bartneriaeth er mwyn llywio Cynllun Cyflenwi Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Ceredigion.

Roedd yr arolwg ar gael ar-lein trwy wefannau partneriaid y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol a chafodd ei hysbysebu trwy'r cyfryngau cymdeithasol. Roedd copïau printiedig ar gael i'w llwytho i lawr o wefan ymgynghoriadau'r Cyngor.

Cyfradd Ymateb

Cafwyd cyfanswm o 89 o ymatebion i'r ymgynghoriad gan gynnwys 167 o sylwadau ysgrifenedig. Cwblhawyd 3 chopi papur a chafwyd 9 ymateb trwy ddigwyddiad Cyngor Ieuenctid Ceredigion. Cwblhawyd 21% neu 19 o arolygon yn Gymraeg a 74% neu 66 yn Saesneg. Ar gyfartaledd, cymerodd ymatebwyr 13 munud 58 eiliad i gwblhau'r arolwg ar-lein. Mae'r tudalennau sy'n dilyn yn rhoi crynodeb o'r casgliadau.

Prif Gasgliadau

Cw1: Beth yw eich prif gysylltiad â'r Sir?

Roedd y cwestiwn agoriadol yn gofyn i ymatebwyr nodi eu prif gysylltiad â'r Sir. Nododd y mwyafrif (63%) eu bod yn breswylwyr, tra bod ychydig dros chwarter (27%) wedi nodi eu bod yn byw ac yn gweithio yn y Sir. Mae 7% arall yn gweithio neu'n cynnal busnes yng Ngheredigion, tra bod 2% yn Gynghorau Tref neu Gymuned. Mae'r siart hon yn crynhoi cysylltiad ymatebwyr â'r Sir.

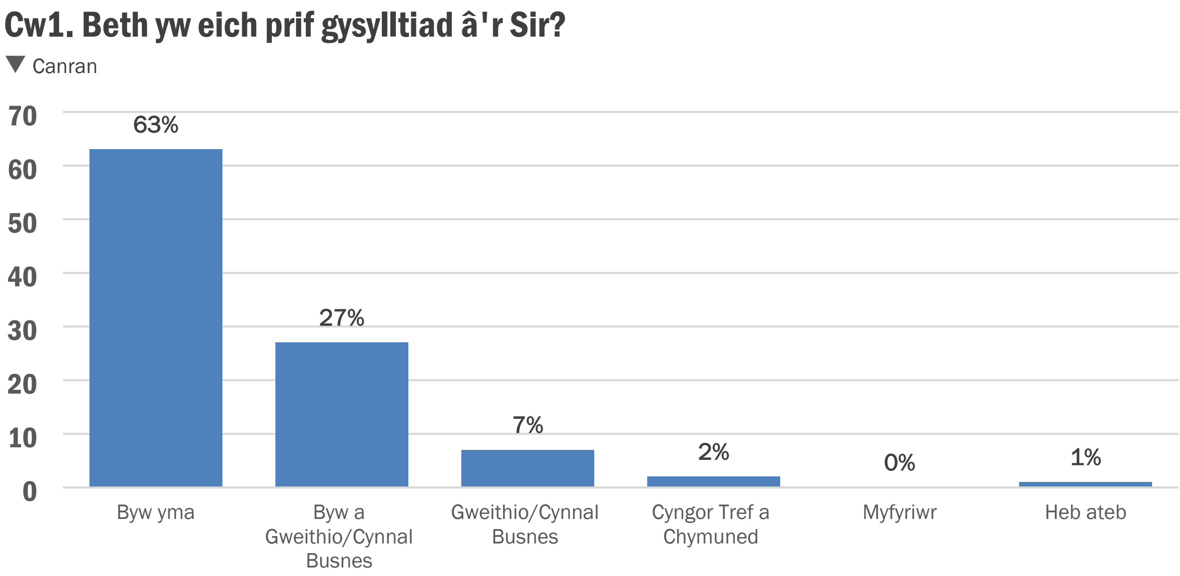

Cw2: Gyda pha rai o'r ardaloedd canlynol yr ydych yn ymwneud â nhw?

Roedd y cwestiwn nesaf yn gofyn i ymatebwyr nodi pa ardal ddaearyddol y maent yn ymwneud â hi. Nododd y gyfran fwyaf o ymatebwyr (50%) Aberystwyth, sy'n cyfateb i 46 o ymatebwyr. Fel y dref fwyaf yn y Sir gyda 14,648 o drigolion, nid yw'n syndod bod yr ymatebwyr wedi'u pwysoli'n drwm tuag at Aberystwyth. Roedd gweddill trefi'r Sir yn cynrychioli'r 50% arall o ymatebwyr, yn amrywio o 13% yn Aberaeron a Llanbedr Pont Steffan i 8% yn Llandysul a Thregaron.

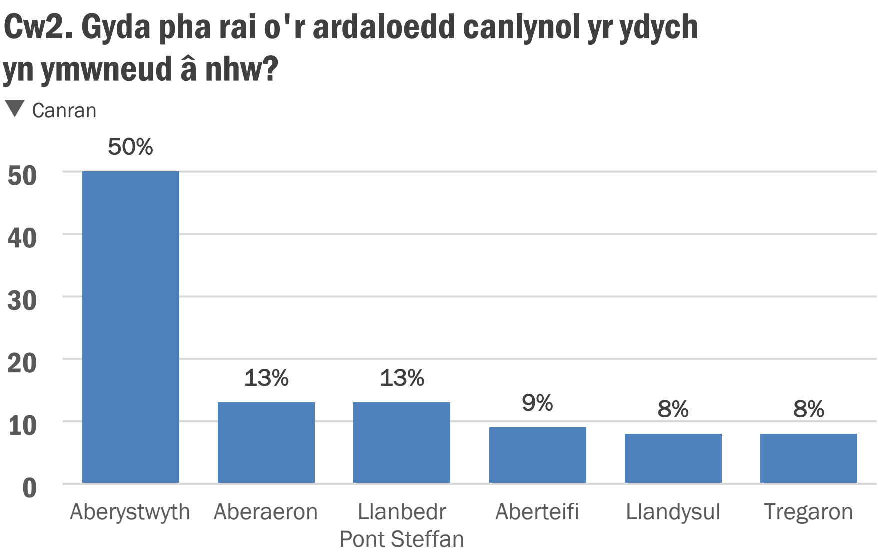

(Nid yw'r ffigurau'n dod i gyfanswm o 100% oherwydd talgrynnu cyfrifiadurol)

Cw3: Gyda'r materion cyfredol hyn, rhowch nhw yn ôl eich blaenoriaeth chi:

Yna gofynnwyd i'r ymatebwyr roi rhestr o bump ar hugain o faterion diogelwch cymunedol cyfredol yn nhrefn pwysigrwydd trwy roi gradd uchel, canolig neu isel ar gyfer pob mater. Troseddau rhyw gafodd y nifer fwyaf o bleidleisiau "blaenoriaeth uchel" gyda 68, gyda thrais yn erbyn menywod a merched (66) a chyflenwi cyffuriau yn anghyfreithlon yn dilyn yn agos gyda 64, fel y dangosir yn y siart isod.

Cw3. Gyda'r materion canlynol, rhowch nhw yn ôl eich blaenoriaeth chi: Nifer yr ymatebion blaenoriaeth "Uchel"

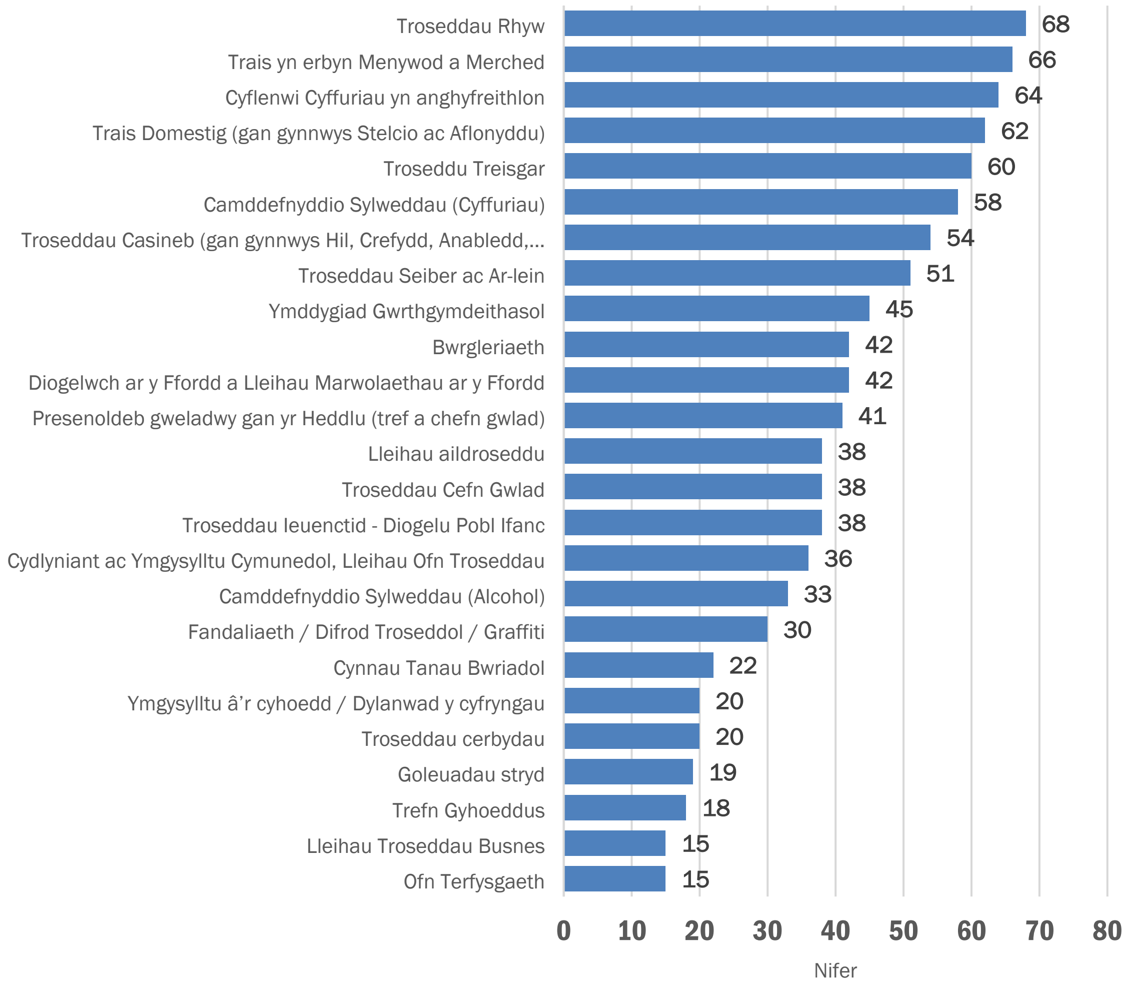

Fodd bynnag, nid yw hyn yn ystyried y safleoedd is. Felly defnyddiwyd system bwysoli syml i sgorio pob un o'r materion diogelwch cymunedol trwy luosi'r nifer ym mhob categori â sgôr o 3 i 1, gyda 3 yr uchaf. Mae'r canlyniadau'n dangos bod **troseddau rhyw**, **cyflenwi cyffuriau yn anghyfreithlon** a **thrais yn erbyn menywod a merched** yn parhau i fod yn y safle uchaf o ran materion diogelwch cymunedol fel y dangosir yn y siart drosodd. Newidiodd y pwysoliad y drefn flaenoriaeth ar ôl y tri uchaf – roedd **camddefnyddio sylweddau (cyffuriau)**, **trais domestig**, **troseddau treisgar** a **throseddau casineb** yn dilyn yn agos iawn. Ar ben arall y raddfa, roedd **ofn terfysgaeth** yn cael ei ystyried y flaenoriaeth isaf, mae'n debyg oherwydd y canfyddiad ei fod yn llai perthnasol na'r bygythiadau uniongyrchol o droseddu yn eu hardal.

Mae'r blaenoriaethau hyn yn cyfateb yn agos â Strategaeth Reoli ddiweddaraf Heddlu Dyfed Powys sy'n targedu cyflenwi a defnyddio cyffuriau yn anghyfreithlon, treisio a throseddau rhyw, ac atal a mynd i'r afael â thrais domestig. At hynny, adlewyrchir y materion hyn mewn blaenoriaethau cenedlaethol a rhanbarthol fel yr amlinellir yn Asesiad Strategol Heddlu Dyfed Powys 2023-24.

Cw3. Gyda'r materion cyfredol hyn, rhowch nhw yn ôl eich blaenoriaeth chi: sgôr wedi'i phwysoli

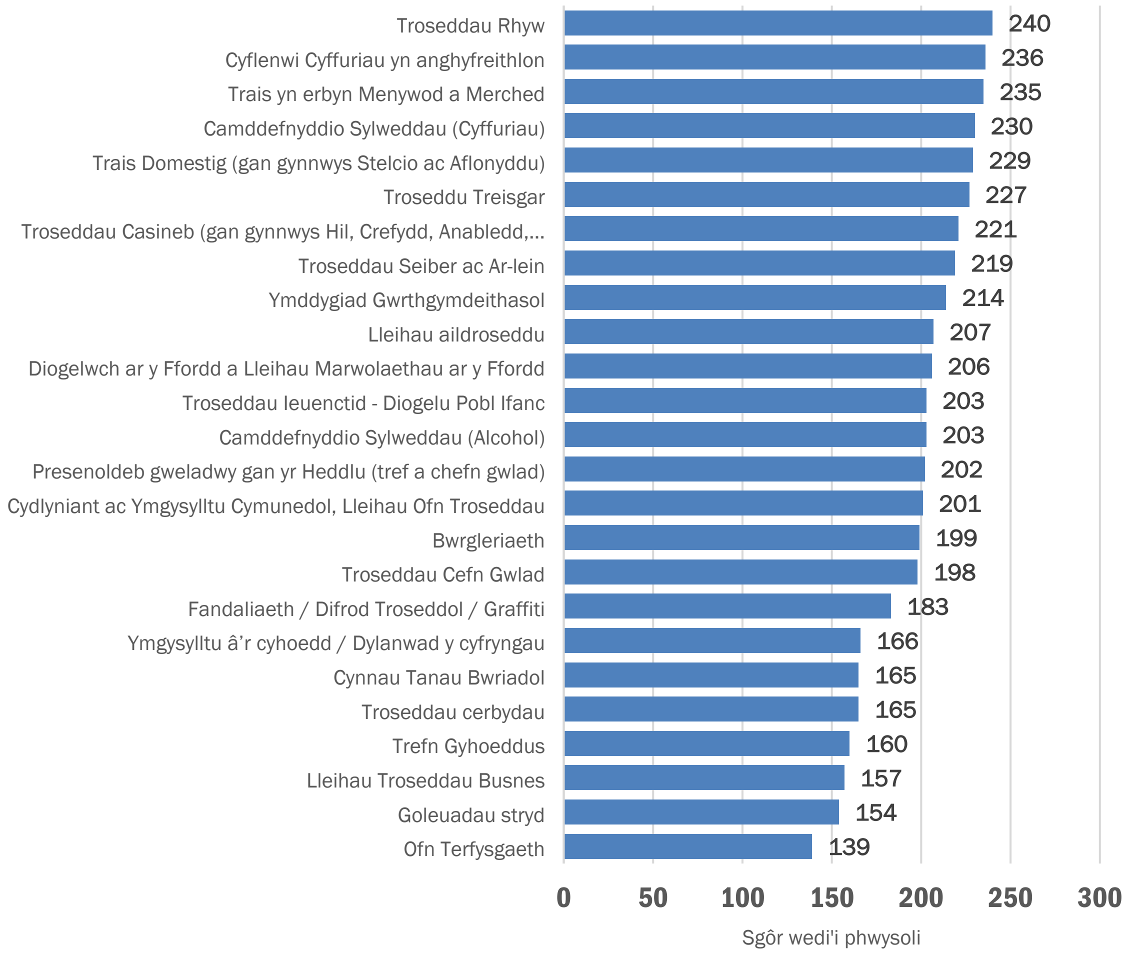

Yn ôl ardal ddaearyddol, roedd sawl tebygrwydd i'w gweld. Nodwyd materion yn ymwneud â chyffuriau fel y brif flaenoriaeth mewn tair o'r chwe ardal – camddefnyddio sylweddau (cyffuriau) yn Aberaeron a Llandysul, a chyflenwi cyffuriau yn anghyfreithlon yn Nhregaron. Yn Aberteifi a Llanbedr Pont Steffan, cafodd troseddau rhyw ei nodi fel blaenoriaeth, ac yn Aberystwyth trais yn erbyn menywod a merched oedd y flaenoriaeth. Ar draws y prif flaenoriaethau, roedd cyflenwi cyffuriau yn anghyfreithlon yn ymddangos ym mhrif flaenoriaethau pump o'r chwe ardal, roedd camddefnyddio sylweddau (cyffuriau) yn ymddangos mewn pedair o'r chwe ardal, yn ogystal â throseddau rhyw. Mae'r casgliadau hyn wedi'u crynhoi yn y tabl isod. (Sylwer bod gan Aberteifi a Llanbedr Pont Steffan ymatebion ar y cyd ar gyfer y drydedd flaenoriaeth uchaf).

Y 3 mater â blaenoriaeth uchaf yn ôl ardal (sgorau wedi'u pwysoli)

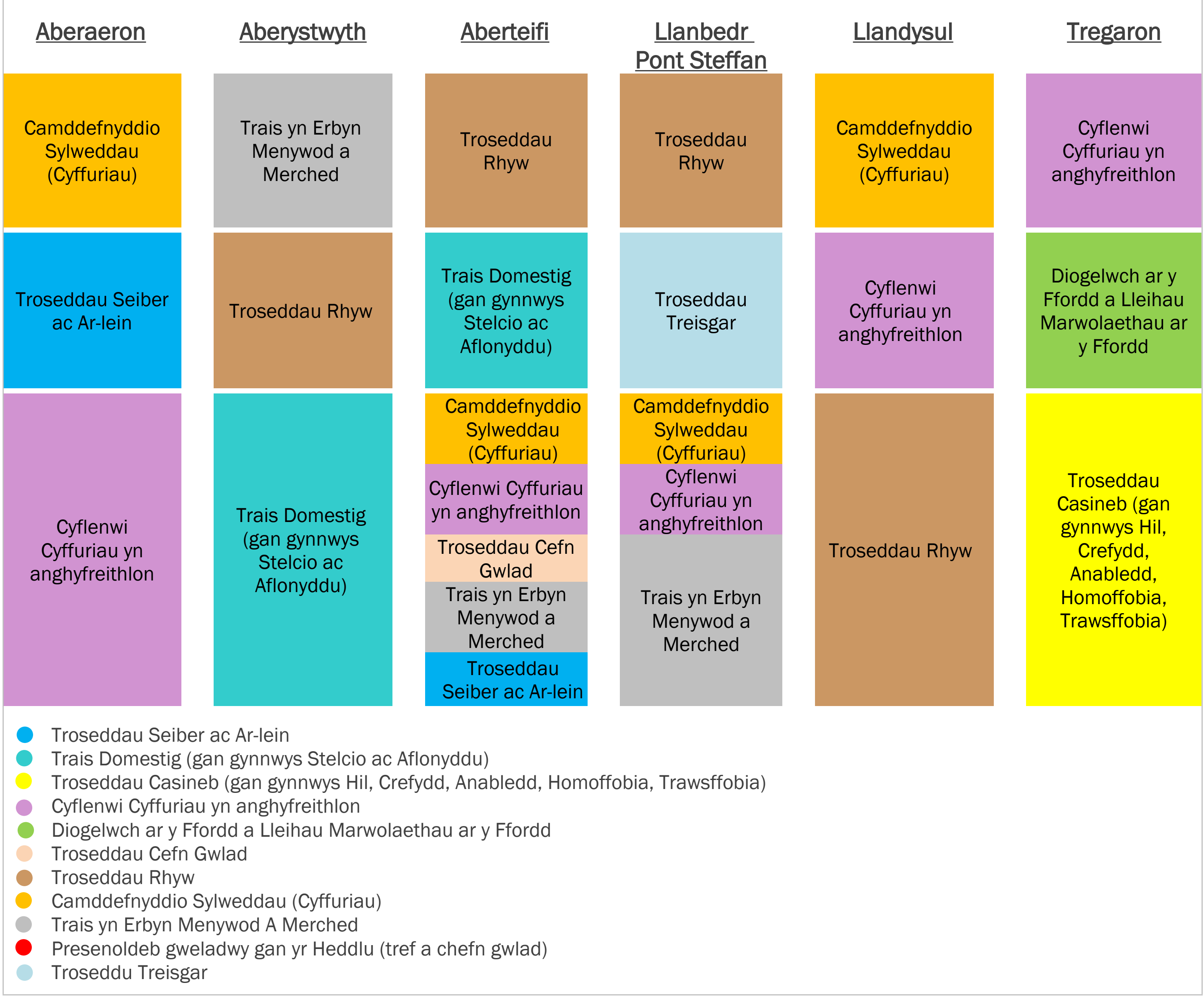

Ymhlith menywod y brif flaenoriaeth a nodwyd oedd trais yn erbyn menywod a merched ac yna troseddau rhyw a thrais domestig, tra bod pryderon dynion yn canolbwyntio ar faterion yn gysylltiedig â chyffuriau, gyda chyflenwi cyffuriau yn anghyfreithlon a chamddefnyddio sylweddau (cyffuriau) yn y ddau le uchaf, yna troseddau rhyw. Mae'r tabl isod yn cymharu'r 3 blaenoriaeth uchaf yn ôl rhyw, a chyflwynir dadansoddiad llawn o'r sgorau wedi'u pwysoli yn y siart trosodd.

Y 3 mater â blaenoriaeth uchaf yn ôl sgôr wedi'i phwysoli ac yn ôl rhyw

Safle	Benyw	Gwryw
1	Trais yn Erbyn Menywod a Merched	Cyflenwi Cyffuriau yn anghyfreithlon
2	Troseddau Rhyw	Camddefnyddio Sylweddau (Cyffuriau)
3	Trais Domestig (gan gynnwys Stelcio ac Aflonyddu)	Troseddau Rhyw

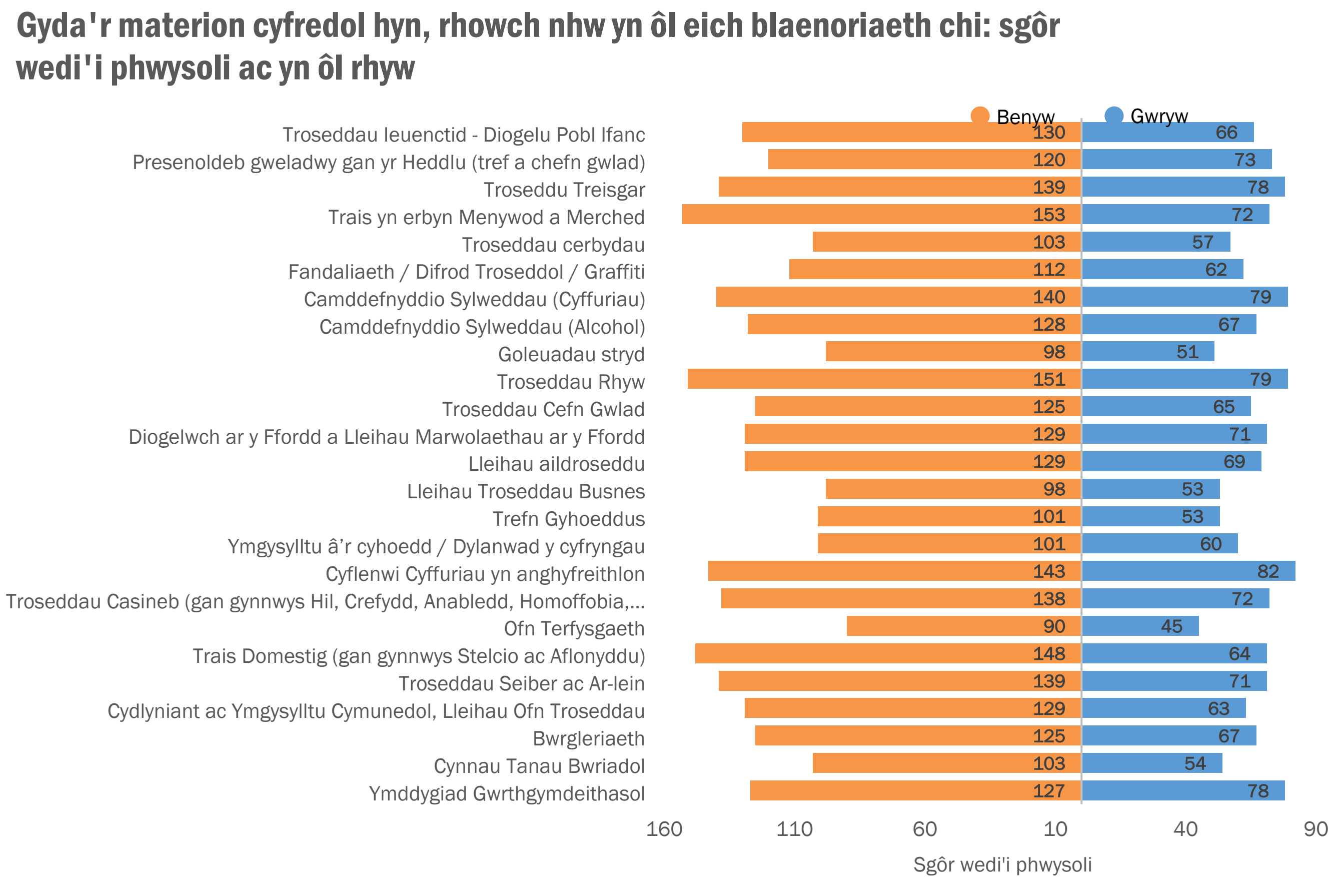

Cw4: Nodwch pa faterion sydd wedi gwella dros y 12 mis diwethaf, yn eich barn chi:

Roedd y cwestiwn canlynol yn gofyn i ymatebwyr nodi pa faterion oedd wedi gwella yn eu barn nhw dros y deuddeg mis diwethaf. Ar frig y rhestr roedd **presenoldeb gweladwy gan yr Heddlu (tref a chefn gwlad)** a gafodd ei nodi gan 28 o ymatebwyr, wedi'i ddilyn gan **ddiogelwch ar y ffordd a lleihau marwolaethau ar y ffordd** gyda 24, a **goleuadau stryd** gydag 20. Mae'r rhestr lawn o ymatebion i'w gweld yn y siart drosodd. Ar ben arall y raddfa, dim ond tair gwaith y cafodd camddefnyddio sylweddau (cyffuriau) ac ofn terfysgaeth eu nodi. Mae'r canlyniadau hyn yn cyfateb i'r atebion i gwestiwn 5 lle'r oedd ymatebwyr o'r farn mai cyflenwi cyffuriau yn anghyfreithlon a chamddefnyddio sylweddau (cyffuriau) oedd y materion oedd wedi gwaethygu mwyaf dros y deuddeg mis blaenorol. Yn yr un modd, dim ond pedwar gwaith y cafodd ymddygiad gwrthgymdeithasol ei nodi yn y rhestr o faterion oedd wedi gwella, ond mae'n ymddangos yn drydydd yng nghwestiwn 5 yn y rhestr o faterion oedd wedi gwaethygu.

Cw4. Nodwch pa faterion sydd wedi gwella dros y 12 mis diwethaf, yn eich barn chi:

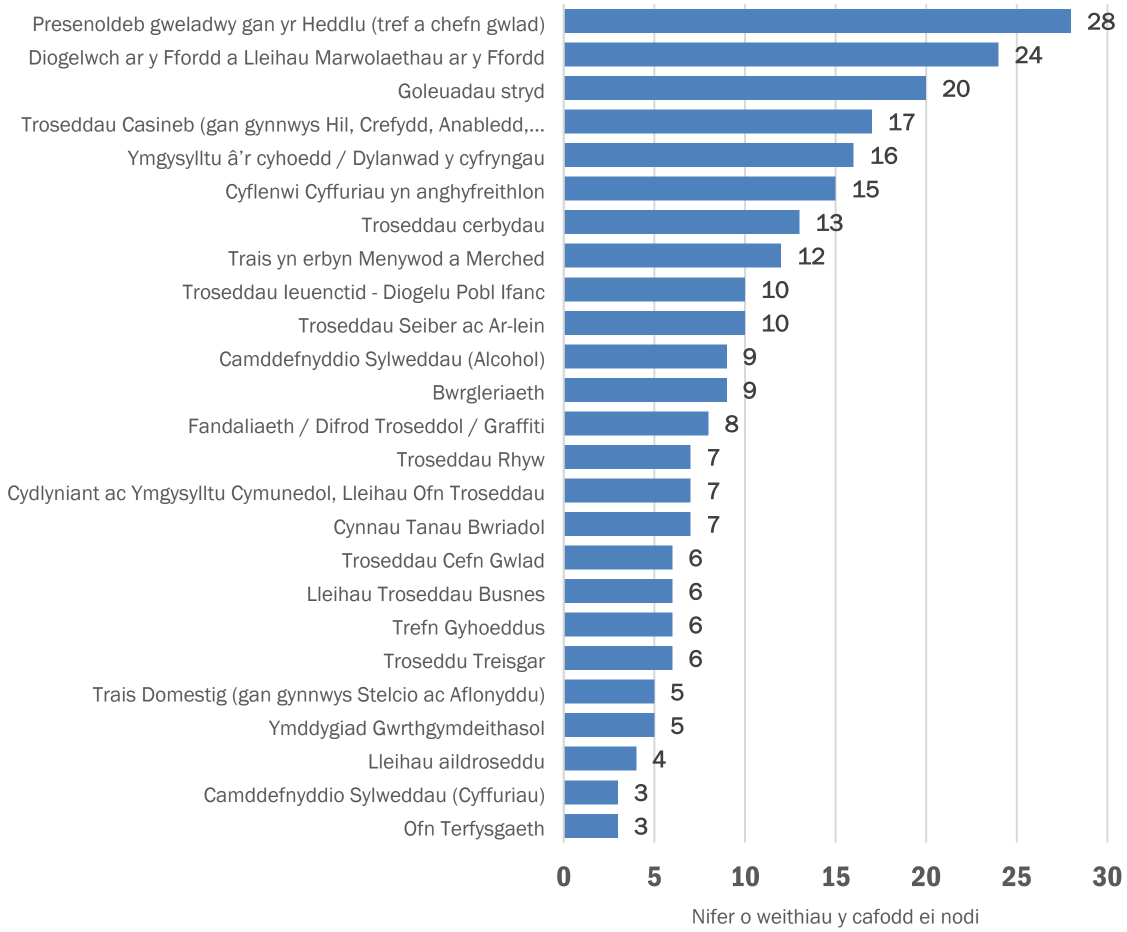

Cw5: Nodwch pa faterion sydd wedi gwaethygu dros y 12 mis diwethaf, yn eich barn chi:

Gofynnodd y cwestiwn dilynol pa faterion yr oedd yr ymatebwyr yn meddwl oedd wedi gwaethygu dros y deuddeg mis diwethaf. Roedd **cyflenwi cyffuriau yn anghyfreithlon** a **chamddefnyddio sylweddau (cyffuriau)** yn ymddangos ar frig y rhestr a gafodd eu nodi 47 o weithiau a 46 o weithiau. Yn dilyn materion yn ymwneud â chyffuriau, cafodd **ymddygiad gwrthgymdeithasol** ei nodi 41 o weithiau. Cafwyd llawer mwy o ymatebion i'r tri mater hyn na'r mater uchaf nesaf. I'r gwrthwyneb, dim ond 4 o ymatebwyr ar ben arall y raddfa oedd wedi nodi lleihau troseddau busnes. (Cafwyd dwywaith cymaint o ymatebion i'r cwestiwn hwn o'i gymharu â'r cwestiwn blaenorol oedd wedi gofyn i ymatebwyr dynnu sylw at y materion oedd wedi gwella).

Mae cymharu canfyddiadau ymatebwyr o droseddu â'r ffigurau troseddu diweddaraf ar draws Ceredigion yn dangos rhai gwahaniaethau amlwg rhwng y canfyddiad o droseddu a realiti troseddu. Er i gyflenwi cyffuriau yn anghyfreithlon gael ei nodi fel y prif fater oedd wedi gwaethygu, mewn gwirionedd roedd digwyddiadau masnachu mewn cyffuriau wedi lleihau ychydig ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 28 Chwefror 2023 o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Yn yr un modd, cafodd digwyddiadau ymddygiad gwrthgymdeithasol ei nodi hefyd fel un o'r prif faterion oedd wedi gwaethygu, ond mewn gwirionedd roedd y digwyddiadau ymddygiad gwrthgymdeithasol a gofnodwyd wedi lleihau'n sylweddol dros yr un cyfnod. Fodd bynnag, roedd pryderon ymatebwyr ynghylch camddefnyddio

cyffuriau yn gwbl ddi-sail gan fod nifer y troseddau bod â chyffuriau yn eich meddiant wedi cynyddu'n sylweddol.

Cw5. Nodwch pa faterion sydd wedi gwaethygu dros y 12 mis diwethaf, yn eich barn chi:

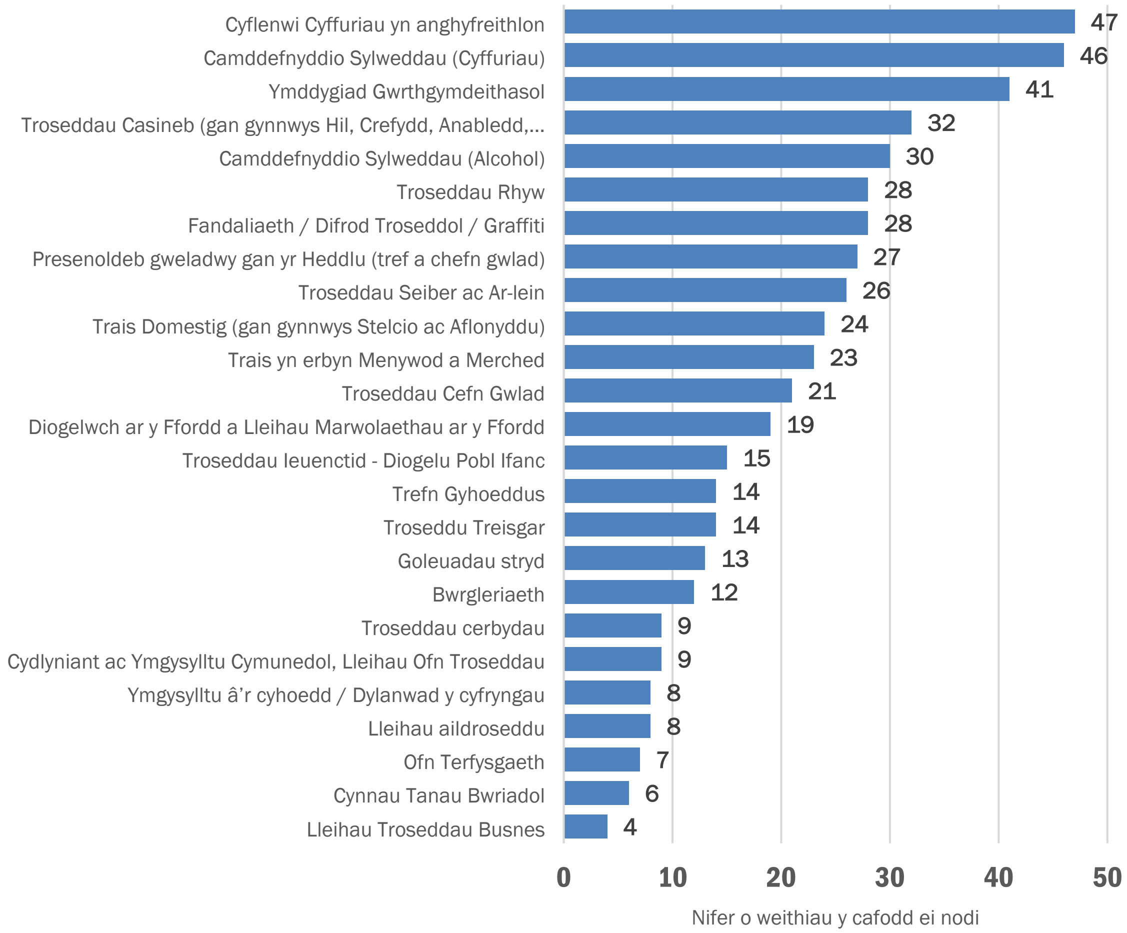

Yn ôl ardal, materion yn ymwneud â chyffuriau oedd y mater a gafodd y sgôr uchaf mewn pedair o'r chwe ardal – cyflenwi cyffuriau yn anghyfreithlon yn Aberaeron a Llandysul, a chamddefnyddio sylweddau (cyffuriau) yn Aberystwyth a Llanbedr Pont Steffan. Y broblem fwyaf yn Aberteifi oedd ymddygiad gwrthgymdeithasol ac yn Nhregaron troseddau seiber ac ar-lein oedd y broblem fwyaf. Mae tueddiadau eraill i'w gweld – mae cyflenwi cyffuriau yn anghyfreithlon yn ymddangos yn y 3 phrif fater ym mhob ardal, tra bod ymddygiad gwrthgymdeithasol yn ymddangos yn y 3 uchaf ar gyfer Aberystwyth, Aberteifi, Llanbedr Pont Steffan a Llandysul. Mae'r tabl trosodd yn crynhoi'r casgliadau hyn.

Roedd materion eraill a gafodd eu nodi yn cynnwys troseddau casineb oedd wedi ymddangos unwaith mewn perthynas â Thregaron, presenoldeb gweladwy gan yr Heddlu mewn perthynas ag Aberaeron, a chamddefnyddio sylweddau (alcohol) a fandaliaeth / difrod troseddol / graffiti yn Aberteifi. Yn Llandysul, roedd diogelwch ar y ffordd a lleihau marwolaethau ar y ffordd yn gydradd drydydd. Sylwch fod yr un materion yn drydydd ar gyfer Aberteifi, Llanbedr Pont Steffan a Llandysul.

Y 3 phrif fater sydd wedi gwaethygu dros y 12 mis diwethaf fesul ardal

Aberaeron	Aberystwyth	Aberteifi	Llanbedr Pont Steffan	Llandysul	Tregaron
Cyflenwi Cyffuriau yn anghyfreithlon	Camddefnyddio Sylweddau (Cyffuriau)	Ymddygiad Gwrth-gymdeithasol	Camddefnyddio Sylweddau (Cyffuriau)	Cyflenwi Cyffuriau yn anghyfreithlon	Troseddau Seiber ac Ar-lein
Camddefnyddio Sylweddau (Cyffuriau)	Ymddygiad Gwrth-gymdeithasol	Cyflenwi Cyffuriau yn anghyfreithlon	Cyflenwi Cyffuriau yn anghyfreithlon	Ymddygiad Gwrth-gymdeithasol	Troseddau Casineb (gan gynnwys Hil, Crefydd, Anabledd, Homoffobia, Trawsffobia)
Presenoldeb Gweladwy gan yr Heddlu (Tref a Chefn Gwlad)	Cyflenwi Cyffuriau yn anghyfreithlon	Camddefnyddio Sylweddau (Alcohol) Camddefnyddio Sylweddau (Cyffuriau) Fandaliaeth / Difrod Troseddol / Graffiti	Ymddygiad Gwrth-gymdeithasol Troseddau Seiber ac Ar-lein Troseddau Ieuenctid – Diogelu Pobl Ifanc	Troseddau Seiber ac Ar-lein Diogelwch ar y Ffordd a Lleihau Marwolaethau ar y Ffordd Camddefnyddio Sylweddau (Cyffuriau)	Cyflenwi Cyffuriau yn anghyfreithlon

- Ymddygiad Gwrthgymdeithasol
- Troseddau Seiber ac Ar-lein
- Troseddau Casineb (gan gynnwys Hil, Crefydd, Anabledd, Homoffobia, Trawsffobia)
- Cyflenwi Cyffuriau yn anghyfreithlon
- Diogelwch ar y Ffordd a Lleihau Marwolaethau ar y Ffordd
- Camddefnyddio Sylweddau (Alcohol)
- Camddefnyddio Sylweddau (Cyffuriau)
- Fandaliaeth / Difrod Troseddol / Graffiti
- Presenoldeb Gweladwy yr Heddlu (Tref a Chefn Gwlad)
- Troseddau Ieuenctid – Diogelu Pobl Ifanc

Cw6. Faint o newid a fu o ran troseddau yn gyffredinol yn eich ardal chi dros y 12 mis diwethaf, yn eich barn chi:

Dywedodd mwyafrif bach o 51% fod y gyfradd droseddu gyffredinol yn eu hardal tua'r **un peth** â deuddeg mis ynghynt, tra bod bron i hanner (46%) yn dweud bod **ychydig yn fwy** neu **lawer mwy o** droseddau dros y deuddeg mis diwethaf. Dywedodd 13% o'r rheiny fod **llawer mwy** o droseddu. Dim ond 1% o ymatebwyr ddywedodd fod llai o droseddau, gweler y siart drosodd.

Cw6. Faint o newid a fu o ran troseddau yn gyffredinol yn eich ardal chi dros y 12 mis diwethaf, yn eich barn chi?

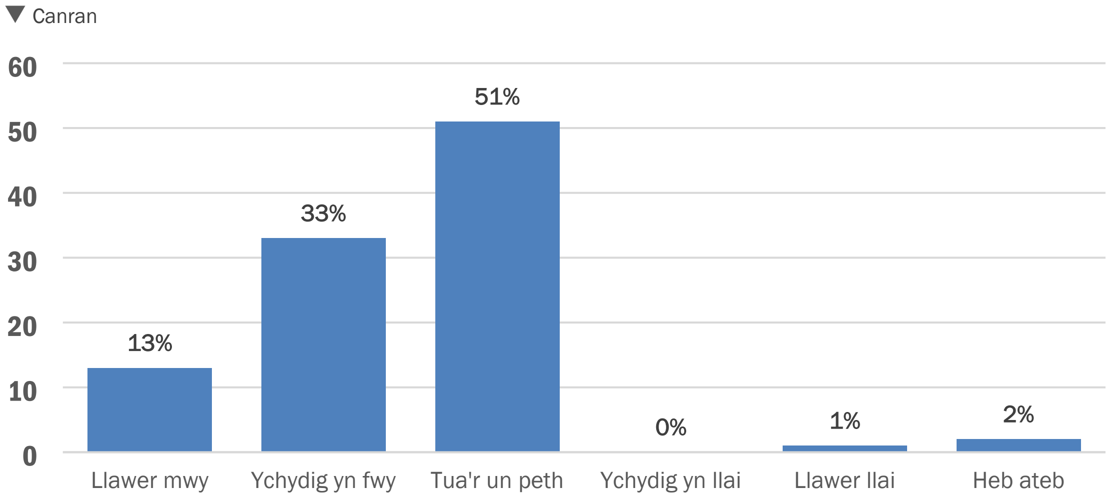

Yn ôl ardal, roedd ychydig o wahaniaeth barn. Er enghraifft, dywedodd y mwyafrif helaeth (73%) o'r rhai sy'n ymwneud ag Aberaeron fod y gyfradd droseddu gyffredinol yn llawer mwy neu ychydig yn fwy, tra yn Llandysul dim ond 14% ddywedodd ei bod ychydig yn fwy, a dywedodd y mwyafrif (86%) ei bod tua'r un peth. Aberteifi oedd â'r gyfran uchaf o ymatebwyr a ddywedodd fod llawer mwy o droseddau, sef 25%, gweler y siart isod. Aberaeron hefyd oedd yr unig ardal lle teimlai unrhyw ymatebwyr fod llai o droseddau, gyda 9% yn dweud eu bod yn teimlo bod llawer llai o droseddau na ddeuddeg mis ynghynt.

Faint o newid a fu o ran troseddau yn gyffredinol yn eich ardal chi dros y 12 mis diwethaf, yn eich barn chi? (Yn ôl ardal)

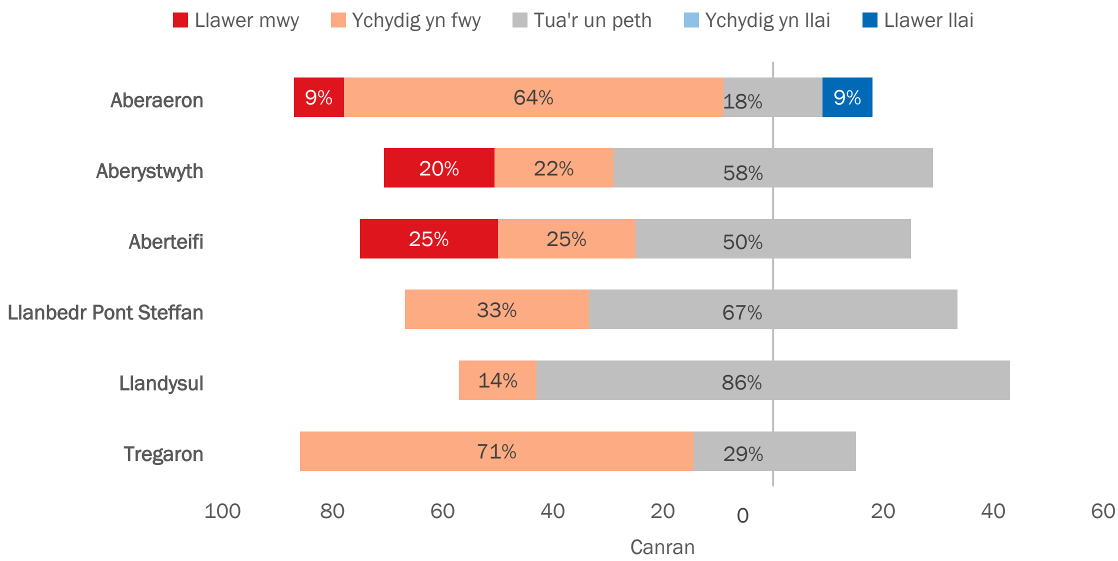

Yn ôl rhyw, roedd gan ddynion farn fwy negyddol am y newid dros y 12 mis diwethaf gyda'r mwyafrif (57%) yn nodi bod y gyfradd droseddu yn llawer mwy neu ychydig yn fwy o'i chymharu â 41% ar gyfer merched, gweler y siart drosodd.

Faint o newid a fu o ran troseddau yn gyffredinol yn eich ardal chi dros y 12 mis diwethaf, yn eich barn chi? (Yn ôl rhyw)

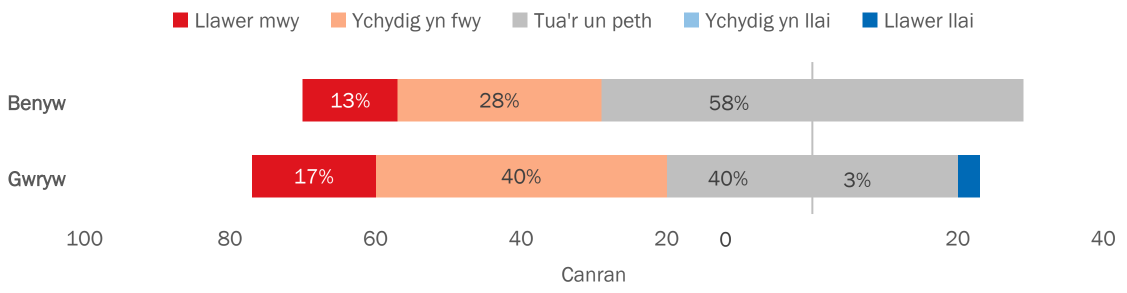

Cw7. A oes materion newydd sydd, yn eich barn chi, yn peri pryder ar hyn o bryd?

Yna cafodd ymatebwyr gyfle i godi unrhyw faterion newydd oedd yn peri pryder iddynt. Nodwyd cyfanswm o 54 o faterion, er nad oedd y mwyafrif o'r rhain yn faterion newydd ond yn hytrach roedd ymatebwyr wedi pwysleisio pwysigrwydd y materion oedd eisoes wedi'u nodi mewn cwestiynau cynharach. Er enghraifft, roedd y mater mwyaf cyffredin a godwyd yn ymwneud â **chamddefnyddio cyffuriau** a **delio mewn cyffuriau** gydag 14 o ymatebion oedd hefyd yn ymddangos fel y 2 brif fater oedd wedi gwaethygu dros y deuddeg mis diwethaf yng nghwestiwn 5, gan ddarparu tystiolaeth bellach i awgrymu mai materion yn ymwneud â chyffuriau yw'r broblem fwyaf sy'n wynebu ymatebwyr ar hyn o bryd.

Yn dilyn hyn, cafodd **goryrru / diogelwch ar y ffordd**, **gweledededd gan yr Heddlu** ac **ymddygiad gwrthgymdeithasol** eu nodi hefyd mewn perthynas â'r cwestiwn hwn. O'r materion hollol newydd a godwyd, roedd tri yn sôn yn benodol am **daflu sbwriel** a'r effaith y mae hyn yn ei gael ar eu hardal leol, ac un am bwysigrwydd **gwaith allgymorth mewn ysgolion** i helpu i osgoi ymddygiad gwrthgymdeithasol a throseddu yn y dyfodol. Mae'r tabl canlynol yn crynhoi'r materion a godwyd.

Mater	Nifer y cyfeiriadau
Camddefnyddio cyffuriau / delio mewn cyffuriau	14
Goryrru / diogelwch ar y ffordd	7
Gweledededd gan yr Heddlu / yr Heddlu yn cymryd camau pellach	7
Ymddygiad gwrthgymdeithasol	6
Cydlyniant cymunedol / anghydfodau rhwng cymdogion / goddefgarwch	3
Taflu sbwriel	3
Galwadau diwahoddiad / sgamiau	2
Cam-drin domestig / Trais yn erbyn menywod	2
Troseddau casineb	2
Bwrgleriaeth	1
Camfanteisio'n rhywiol ar blant	1
Digartrefedd	1
Diogelwch ar-lein	1
Gwaith allgymorth mewn ysgolion	1
Goleuadau stryd / diogelwch yn y nos	1
Camddefnyddio sylweddau (Alcohol)	1
Fandaliaeth	1

(Cafodd yr ymatebion eu codio yn ôl mathau o droseddau i gynorthwyo gyda'r dadansoddiad. Felly, mae amrywiadau yn y materion a restrir mewn ymateb i'r cwestiwn hwn o'i gymharu â'r cwestiynau caeedig mewn mannau eraill yn yr arolwg. Mae'r golofn nifer y cyfeiriadau yn rhoi syniad o gyffredinrwydd cymharol).

Manteisiodd rhai o'r ymatebwyr ar y cyfle i egluro eu hateb a rhoi enghreifftiau o'r effaith hefyd. Mae'r tabl canlynol yn rhoi sampl o'r sylwadau a dderbyniwyd.

Sampl o'r Sylwadau	
"Rwy' wedi dechrau sylwi ar fwy o grwpiau bach o bobl sydd â phroblemau cyffuriau neu alcohol neu'r ddau yn casglu mewn rhai ardaloedd, a gall hyn fod yn eithaf brawychus."	"Canabis yw'r arogl pennaf yn Aberystwyth. Dwi wedi byw yn y dref ers y 1990au cynnar a dydw i ddim yn cofio iddi fod mor wael â hyn. Dyw pobl ddim hyd yn oed yn ceisio cuddio'r ffaith eu bod yn ysmygu cyffur Dosbarth B; mae'n creu awyrgylch annifyr."
"Ychydig iawn o dystiolaeth o'r Heddlu "ar y strydoedd". Mae mor anghyffredin gweld swyddogion ar batrôl yng nghanol tref Aberystwyth yn ystod y dydd."	"Bydd pobl yn hongian o gwmpas ger y castell pan fydd y tywydd yn braf. Mae'r bobl hyn yn creu ymddygiad gwrthgymdeithasol, yn taflu sbwriel ac yn yfed gormod o alcohol."
"Problemau difrifol gyda diffyg presenoldeb yr Heddlu a defnyddwyr ffyrdd sy'n gyrru'n beryglus a rasio ar gyflymdra."	"Mae mwy o sgamiau nid yn unig ar-lein ond gyda phobl yn mynd o ddrws i ddrws. Fel rhywun sy'n byw mewn ardal lle mae nifer fawr o bobl oedrannus, rwy'n poeni y gallan nhw fod yn agored i'r mathau hyn o sgamiau."

Cw8: Ydych chi'n credu fod camddefnyddio alcohol yn broblem fawr mewn cysylltiad â throseddu yng Ngheredigion?

Yna rhoddwyd pedwar cwestiwn i'r ymatebwyr ar agweddau penodol ar droseddu a sut i riportio hyn. Roedd y cyntaf yn ystyried a oedd camddefnyddio alcohol yn broblem fawr mewn perthynas â throseddu yng Ngheredigion. Teimlai'r mwyafrif o ymatebwyr (58% neu 52 o ymatebwyr) ei fod yn broblem fawr, ond teimlai cyfran sylweddol (40% neu 36 o ymatebwyr) nad oedd yn broblem fawr, gweler y siart isod.

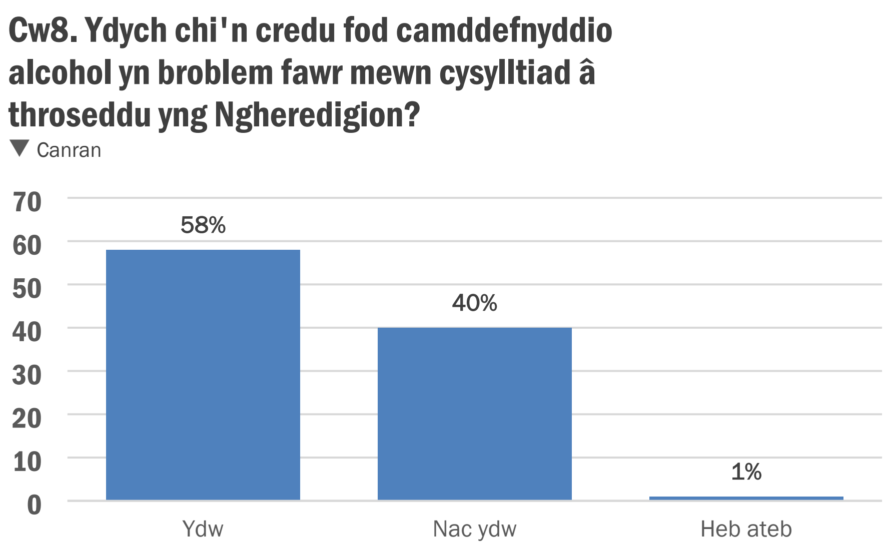

(Nid yw'r ffigurau'n dod i gyfanswm o 100% oherwydd talgrynnu cyfrifiadurol)

Yn ôl ardal ddaearyddol, mae'n amlwg bod y canlyniadau cyffredinol ar gyfer y Sir wedi'u chwyddo gan nifer yr ymatebwyr yn Aberystwyth a ddywedodd fod camddefnyddio alcohol yn broblem fawr mewn perthynas â throseddu. Dywedodd 71% o'r ymatebwyr a oedd yn ymwneud ag Aberystwyth ei bod yn broblem, a dywedodd 29% nad oedd yn broblem. Aberteifi oedd yr unig ardal arall lle teimlai'r mwyafrif o ymatebwyr fod camddefnyddio alcohol yn broblem (62.5%). Er bod y mwyafrif o ymatebwyr yn y pedair ardal arall wedi nodi nad oedd camddefnyddio alcohol yn broblem, roedd cyfran sylweddol o ymatebwyr yn dal i deimlo ei fod yn broblem, yn amrywio o 33% yn Aberaeron i 43% yn Llandysul. Dangosir crynodeb o'r ymatebion fesul ardal yn y siart isod.

Ydych chi'n credu fod camddefnyddio alcohol yn broblem fawr mewn cysylltiad â throseddu yng Ngheredigion? (Yn ôl ardal)

▼ Canran

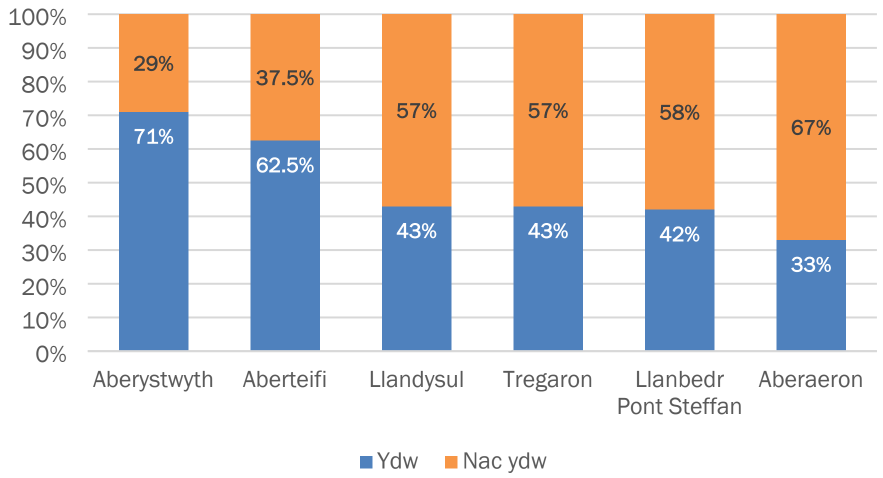

Yn ôl grŵp oedran, roedd safbwyntiau tebyg iawn ar gamddefnyddio alcohol ymhlith y grwpiau 16-24, 45-64 a 65+ lle nododd rhwng 58% a 71% ei bod yn broblem fawr. Fodd bynnag, roedd y grŵp oedran 25-44 yn llawer llai tueddol o'i nodi fel problem fawr ar 37.5%, ac mae'r ymatebion wedi'u crynhoi yn y tabl isod. Yn ôl rhyw, roedd menywod yn fwy tebygol o nodi bod camddefnyddio alcohol yn broblem ar 65% o ymatebwyr benywaidd o'i gymharu â 50% o ymatebwyr gwryw.

Ydych chi'n credu fod camddefnyddio alcohol yn broblem fawr mewn cysylltiad â throseddu yng Ngheredigion? (Yn ôl grŵp oedran)

Grŵp oedran:	16-24	25-44	45-64	65+
Ydw	71%	37.5%	67%	58%
Nac ydw	29%	62.5%	33%	42%

Cw9: Ydych chi'n credu fod camddefnyddio cyffuriau yn broblem fawr mewn cysylltiad â throseddu yng Ngheredigion?

Gofynnodd y cwestiwn dilynol a oedd camddefnyddio cyffuriau yn broblem fawr yng Ngheredigion. Dywedodd y mwyafrif helaeth, sef 87% (neu 77 o'r 89 ymateb), ei bod yn broblem fawr mewn perthynas â throseddu, gweler y siart drosodd. Mae hyn yn adlewyrchu'r teimladau a fynegwyd yn yr atebion i gwestiynau 5 a 7 lle nodwyd materion yn ymwneud â chyffuriau fel y ddau brif fater oedd wedi gwaethygu dros y deuddeg mis diwethaf a'r pryder mwyaf i ymatebwyr ar hyn o bryd. Teimlai'r 13% neu'r 12 ymateb sy'n weddill nad oedd camddefnyddio cyffuriau yn broblem fawr.

Cw9. Ydych chi'n credu fod camddefnyddio cyffuriau yn broblem fawr mewn cysylltiad â throseddu yng Ngheredigion?

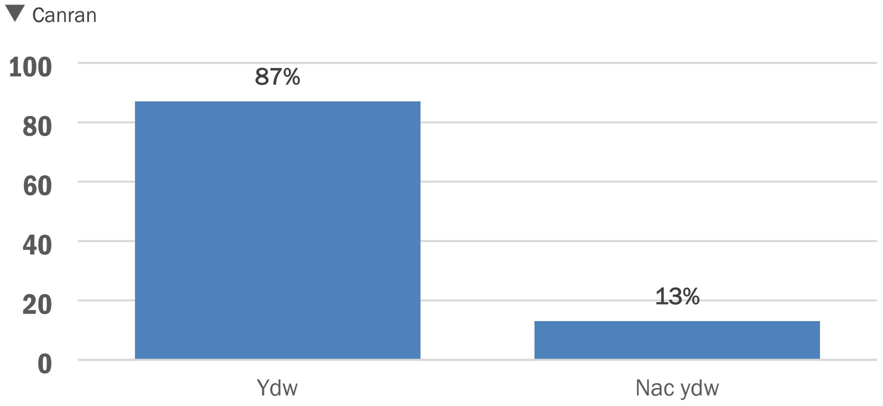

Yn ôl lleoliad daearyddol, gwelodd pob ardal fwyafrif mawr yn nodi bod camddefnyddio cyffuriau yn broblem mewn perthynas â throseddu, gweler y siart isod. Dywedodd yr holl ymatebwyr oedd yn ymwneud ag Aberaeron a Thregaron ei bod yn broblem. Mae'r siart ganlynol yn crynhoi'r canlyniadau yn ôl ardal ddaearyddol.

Ydych chi'n credu fod camddefnyddio cyffuriau yn broblem fawr mewn cysylltiad â throseddu yng Ngheredigion? (Yn ôl ardal)

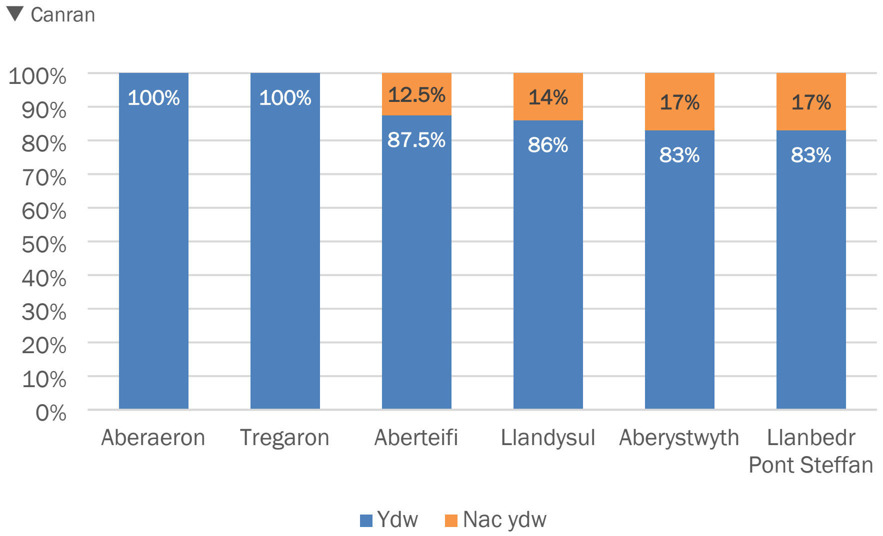

Nododd y mwyafrif helaeth ym mhob grŵp oedran fod camddefnyddio cyffuriau yn broblem fawr hefyd mewn perthynas â throseddu, gyda phobl ifanc 45-64 oed yn arbennig o bryderus ar 91%. Y grŵp 25-44 oedd â'r lefel isaf o bryder, sef 75%, gyda'r 25% arall yn nodi nad oedd camddefnyddio cyffuriau yn broblem fawr. Mae'r canlyniadau hyn wedi'u crynhoi yn y tabl isod. Nododd y mwyafrif llethol o fenywod a dynion fod camddefnyddio cyffuriau yn broblem – 90% o ddynion ac 84% o fenywod.

Ydych chi'n credu fod camddefnyddio cyffuriau yn broblem fawr mewn cysylltiad â throseddu yng Nghheredigion? (Yn ôl grŵp oedran)

Grŵp oedran:	16-24	25-44	45-64	65+
Ydw	88%	75%	91%	84%
Nac ydw	12%	25%	9%	16%

Cw10: Ydych chi'n gwybod sut i riportio ymddygiad gwrthgymdeithasol a'r dulliau a'r cosbau sydd ar gael i ddelio ag ef?

Symudodd y cwestiynau wedyn at ymwybyddiaeth ymatebwyr o sut i riportio achosion o ymddygiad gwrthgymdeithasol, y dulliau a'r cosbau sydd ar gael i ddelio â hyn. Yn gadarnhaol, dywedodd y mwyafrif (54%) eu bod yn ymwybodol o sut i wneud hyn ynghyd â'r dulliau a'r cosbau sydd ar gael, sy'n cyfateb i 48 o'r 89 o ymatebwyr. Fodd bynnag, roedd cyfran sylweddol, 46% neu 41 o ymatebwyr, wedi dweud nad oeddent yn gwybod sut i wneud hyn, gweler y siart isod.

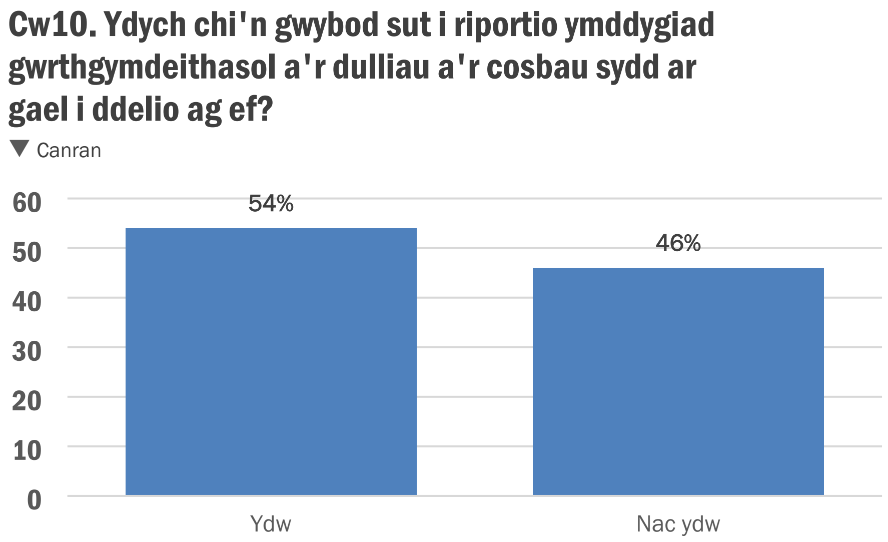

Y grŵp oedran 25-44 oedd y mwyaf gwybodus gyda 69% yn nodi eu bod yn gwybod sut i riportio'r digwyddiadau hyn, fel y nodir yn y tabl isod. Y grŵp 65+ oedd y lleiaf gwybodus, lle roedd llai na hanner (37%) yn gwybod sut i adrodd am ymddygiad gwrthgymdeithasol. Roedd gan fenywod a dynion lefel debyg o ymwybyddiaeth o sut i riportio'r digwyddiadau hyn – dywedodd 55% o fenywod a 53% o ddynion eu bod yn gwybod sut i wneud hyn.

Ydych chi'n gwybod sut i riportio ymddygiad gwrthgymdeithasol a'r dulliau a'r cosbau sydd ar gael i ddelio ag ef? (Yn ôl grŵp oedran)

Grŵp oedran:	16-24	25-44	45-64	65+
Ydw	47%	69%	61%	37%
Nac ydw	53%	31%	39%	63%

Cw11: Ydy troseddau seiber ac ar-lein wedi cael effaith arnoch chi yn bersonol?

Yna cafodd troseddau seiber ac ar-lein eu codi fel pwynt penodol, gan ofyn i ymatebwyr a oeddent wedi cael eu heffeithio hyn yn bersonol. Nid oedd y mwyafrif o ymatebwyr (76%) wedi cael eu heffeithio, ond roedd bron i chwarter (24%) yn dweud eu bod wedi cael eu heffeithio gan droseddau seiber ac ar-lein, gweler y siart drosodd. Mae'r pryderon cynyddol ynghylch troseddau seiber yn cael eu hadlewyrchu yn Asesiad Strategol Heddlu Dyfed Powys 2023-24, lle nodir bod 15 o droseddau seiber yn cael eu riportio ar gyfartaledd ar draws ardal yr heddlu bob dydd, a chyfathrebu maleisus ac aflonyddu yw'r troseddau sy'n cael eu riportio yn fwyaf aml.[1]

[1]"Asesiad Strategol Heddlu Dyfed Powys 2023-24." Heddlu Dyfed Powys, 2023. 5.

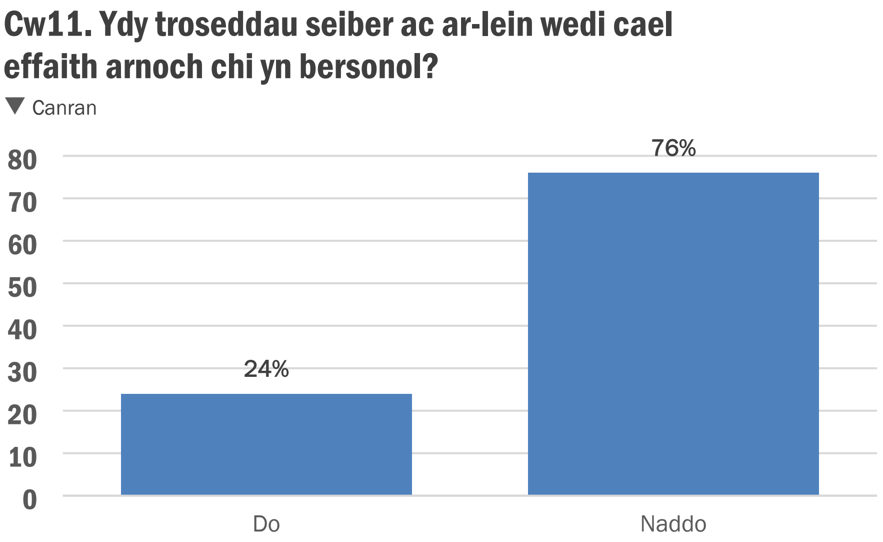

Y grŵp oedran 16-24 oedd fwyaf tebygol o ddweud eu bod wedi cael eu heffeithio, sef 35%. Fodd bynnag, nid oedd unrhyw gydberthyniad uniongyrchol ag oedran, gan mai'r nesaf a oedd yn fwyaf tebygol o nodi eu bod wedi cael eu heffeithio oedd y grŵp oedran 65+ ar 32%. Y grŵp oedran oedd yn lleiaf tebygol o nodi eu bod wedi cael eu heffeithio oedd pobl ifanc 25-44 oed ar 6% yn unig. Mae'r casgliadau hyn wedi'u crynhoi yn y tabl isod. Roedd dynion yn fwy tebygol o nodi eu bod wedi cael eu heffeithio gan droseddau seiber ac ar-lein ar 27%, o'i gymharu â 22% o ymatebwyr sy'n fenywod. Roedd y rhai oedd wedi cael eu heffeithio gan droseddau seiber ac ar-lein yn llawer mwy tebygol o'i nodi fel blaenoriaeth 'uchel' yng nghwestiwn 3, ac roedd 81% o'r rhai a gafodd eu heffeithio wedi ei nodi yn flaenoriaeth uchel o'i gymharu â 50% o'r rhai oedd heb gael eu heffeithio.

Ydy troseddau seiber ac ar-lein wedi cael effaith arnoch chi yn bersonol? (Yn ôl grŵp oedran)

Grŵp oedran:	16-24	25-44	45-64	65+
Do	35%	6%	24%	32%
Naddo	65%	94%	76%	68%

Cw12: Mewn arolygon diweddar, mae'r cyhoedd wedi dweud mai teimlo'n ddiogel yn eu cartref eu hunain yw'r peth maen nhw'n ei werthfawrogi fwyaf. Beth yn eich barn chi sydd â'r potensial mwyaf i fygwth hyn? (e.e., troseddu ar-lein, bwrgleriaeth, difrod troseddol ac ati)

Pan ofynnwyd iddynt nodi'r mater a oedd â'r potensial mwyaf i fygwth pobl yn teimlo'n ddiogel yn eu cartrefi eu hunain, manteisiodd y rhan fwyaf o'r ymatebwyr ar y cyfle i fynegi eu barn. Mae'r tabl isod yn dangos y materion a godwyd yn nhrefn cyffredinrwydd. Mae'n amlwg bod dau fater mawr sy'n effeithio ar bobl yn teimlo'n ddiogel yn eu cartrefi – **bwrgleriaeth** a gafodd ei nodi 30 o weithiau ac yna **troseddu/twyll ar-lein** a gafodd eu nodi 21 o weithiau. Fodd bynnag, o'i gymharu â ffigurau troseddau go iawn, mae bwrgleriaeth a throseddu/twyll ar-lein wedi lleihau rhwng y blynyddoedd a ddaeth i ben ar 28 Chwefror 2022 a 2023. Nid oedd mathau eraill o droseddau a oedd yn amlwg mewn mannau eraill yn yr arolwg yn cael eu hystyried mor bwysig y tu mewn i'r cartref, megis camddefnyddio cyffuriau ac alcohol, ymddygiad gwrthgymdeithasol a goryrru.

Mater	Nifer y cyfeiriadau
Bwrgleriaeth	30
Troseddu / twyll ar-lein	21
Difrod troseddol	8

Galwadau diwahoddiad/sgamiau	4
Camddefnyddio cyffuriau ac alcohol	4
Presenoldeb gweladwy gan yr Heddlu a chymryd camau pellach	4
Diffyg cydlyniant cymunedol / parch at ei gilydd	3
Ymddygiad gwrthgymdeithasol	3
Goryrru	2
Cyfryngau cymdeithasol	1
Aflonyddwch sŵn	1
Materion amrywiol	1
Cam-drin domestig / trais yn erbyn menywod	1
Grantiau i bob tŷ ar gyfer pethau sy'n atal troseddau	1
Dwyn cerbydau	1

Cw13: Ydych chi wedi clywed am waith Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Ceredigion?

Yna trodd yr arolwg ei sylw at Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol Ceredigion a gofynnodd i ymatebwyr a oeddent yn ymwybodol o'i gwaith. Nid oedd y mwyafrif (65%) yn ymwybodol o'i gwaith, tra bod dros un rhan o dair (34%) yn ymwybodol ohono, gweler y siart isod.

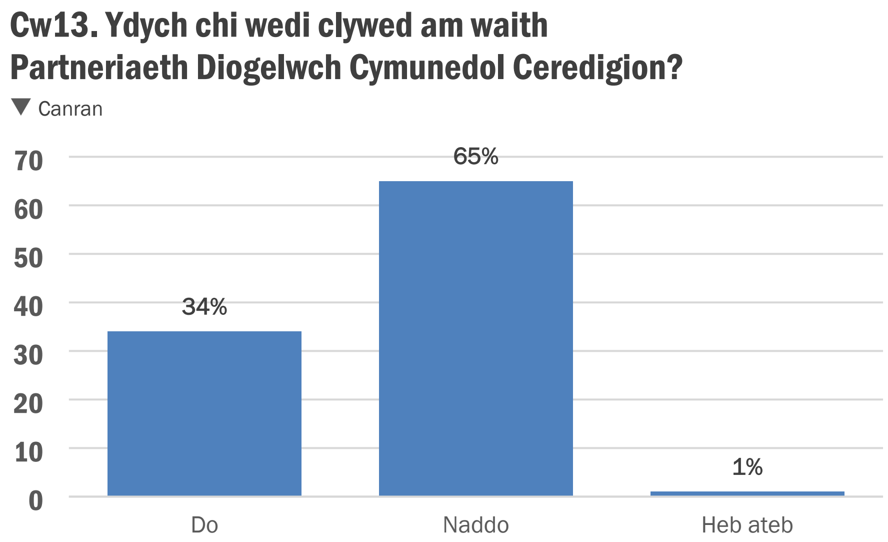

Y grŵp oedran 65+ oedd yn fwyaf gwybodus gyda 53% yn ymwybodol o fodolaeth y Bartneriaeth a'i gwaith, ond ar ben arall y raddfa roedd un 1 (6%) o'r rhai 16-24 oed yn ymwybodol ohono. Yn ôl rhyw, roedd dynion yn fwy ymwybodol o waith y Bartneriaeth ar 43% o'i gymharu â 28% o fenywod.

Ydych chi wedi clywed am waith Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Ceredigion?

Grŵp oedran:	16-24	25-44	45-64	65+
Do	1%	50%	30%	53%
Naddo	94%	50%	70%	47%

Cw14: A oes yna bryderon eraill yr hoffech eu codi?

Roedd y cwestiwn olaf yn gyfle i ymatebwyr dynnu sylw at unrhyw bryderon eraill oedd heb gael sylw yn yr arolwg cyn hynny. Cafwyd cyfanswm o 38 o sylwadau. Manteisiodd y rhan fwyaf o ymatebwyr ar y cyfle i bwysleisio pryderon presennol yn hytrach na nodi rhai newydd. Cafodd **presenoldeb gweladwy gan yr Heddlu / dilyn i fyny a chymryd camau** ei nodi gan 15 o ymatebwyr ac yn amlwg dyma'r prif fater a nodwyd fel y dangosir yn y tabl isod. Unwaith eto, cafodd materion yn ymwneud â chyffuriau (camddefnyddio cyffuriau a delio mewn cyffuriau) ei nodi fel pryder gan ymatebwyr, ac yna goryrru. Cafodd amrywiaeth o faterion eraill eu nodi a'r unig rai newydd oedd baw cŵn, llygredd golau a rôl ysgolion o ran cefnogi teuluoedd.

Mater	Nifer y cyfeiriadau
Presenoldeb gweladwy gan yr Heddlu / dilyn i fyny a chymryd camau	15
Camddefnyddio cyffuriau / delio mewn cyffuriau	7
Goryrru	4
Cydlyniant cymunedol	2
Ymddygiad gwrthgymdeithasol	1
Camfanteisio'n rhywiol ar blant	1
Baw ci	1
Digartrefedd / cardota ar y stryd	1
Taflu sbwriel	1
Llygredd golau	1
Ysgolion yn gorfod delio â phroblemau teuluol	1
Goleuadau stryd	1
Mannau anniogel mewn trefi	1
Fandaliaeth	1

Manteisiodd rhai o'r ymatebwyr ar y cyfle i egluro eu hateb a rhoi enghreifftiau o'r effaith y mae'r materion hyn yn ei chael arnyn nhw a'u cymuned. Mae'r tabl isod yn rhoi sampl o'r sylwadau a gafwyd.

Sampl o'r Sylwadau	
"Patrolau heddlu gweladwy ond rwy'n deall yn iawn eu bod yn gwneud y gorau y gallant gydag adnoddau cyfyngedig."	"Dylai gorsafoedd heddlu mewn trefi gael staff priodol yn hytrach na swyddogion yn ymateb o 20 neu 30 milltir i ffwrdd."
"Byddwn i'n teimlo'n llawer mwy diogel pe bai mwy o blismyn ar y stryd."	"Mae plismona yn waith anodd ac rwy'n deall y pwysau sydd ar y llu, ond mae gweld swyddogion o gwmpas yn gwneud i mi deimlo'n fwy diogel. Ble bynnag ydw i."
"Dylai fod llawer mwy o bresenoldeb gan yr heddlu, nid dim ond gyrru o gwmpas mewn ceir."	"Mae'n hanfodol bwysig i ddilyn i fyny adroddiadau o fasnachu mewn cyffuriau."
"Dechrau gweld grwpiau bach o bobl gyda phroblemau cyffuriau neu alcohol neu'r ddau yn casglu mewn rhai mannau, er bod nhw heb wneud dim neu wedi dweud dim byd wrtha i, dwi'n teimlo dan fygythiad."	"Mae nifer fawr / o leiaf 50% o bobl ifanc yn eu harddegau ar lawer o wahanol gyffuriau neu alcohol sydd, fel arfer yn arwain at nifer fawr o ymosodiadau rhywiol a chorfforol."

Ymatebion y Cyngor Ieuenctid

Roedd yr ymgynghoriad hefyd yn cynnwys fersiwn person ifanc o'r arolwg a ddosbarthwyd i aelodau Cyngor Ieuenctid Ceredigion. Cwblhawyd a dychwelwyd cyfanswm o 9 ffurflen. Dylid nodi bod yr ymatebion hyn yn cynnwys rhai ymatebion gan yr oedolion sy'n mynychu'r Cyngor Ieuenctid. Dengys y canlyniadau mai'r prif flaenoriaethau ar hyn o bryd yw **trais yn erbyn menywod a merched** a **chamddefnyddio domestig**, ac yna **troseddau treisgar**, **bwrgleriaeth**, **cynnau tanau bwriadol** a **throseddau rhyw**. Mae tebygrwydd â chanlyniadau cyffredinol yr arolwg – trais yn erbyn menywod a merched oedd y drydedd flaenoriaeth uchaf yn gyffredinol, a throseddau rhyw oedd y flaenoriaeth uchaf yn gyffredinol. Y prif wahaniaeth yw bod cyflenwi cyffuriau yn anghyfreithlon yn flaenoriaeth uchaf ond un yn gyffredinol, ond nid yw'n ymddangos ymhlith materion â blaenoriaeth uchaf y Cyngor Ieuenctid. Mae'r tabl isod yn dangos y prif flaenoriaethau a nodwyd gan y Cyngor Ieuenctid.

O'r materion cyfredol hyn, rhowch sgôr iddynt yn nhrefn blaenoriaeth yn eich barn chi	Sgôr wedi'i phwysoli
Trais yn Erbyn Menywod a Merched	27
Trais Domestig (gan gynnwys Stelcio ac Aflonyddu)	27
Troseddu Treisgar	26
Bwrgleriaeth	26
Cynnau Tanau Bwriadol	26
Troseddau Rhyw	26

Pan ofynnwyd am y materion a oedd wedi gwella neu waethygu dros y deuddeg mis diwethaf, roedd tebygrwydd barn rhwng y Cyngor Ieuenctid a'r canlyniadau cyffredinol. Roedd ymatebion y Cyngor Ieuenctid yn nodi presenoldeb gweladwy gan yr Heddlu fel y mater a oedd wedi gwella fwyaf, yr un peth ag yn y canlyniadau cyffredinol. Roedd targedu cyflenwi cyffuriau yn anghyfreithlon hefyd yn amlwg ynghyd â throseddau stryd a oedd hefyd yn un o'r materion sydd wedi gwella fwyaf ar draws y Sir.

Fodd bynnag, roedd y pwyslais ychydig yn wahanol o ran y materion oedd wedi gwaethygu dros y deuddeg mis diwethaf. Roedd ymatebion y Cyngor Ieuenctid wedi nodi trais domestig fel y prif fater oedd wedi gwaethygu, ond nid oedd hwn ymhlith y materion pwysicaf ledled y Sir, sef cyflenwi cyffuriau yn anghyfreithlon a chamddefnyddio sylweddau (cyffuriau). Roedd y Cyngor Ieuenctid hefyd wedi tynnu sylw at gamddefnyddio sylweddau (alcohol), fandaliaeth, trais yn erbyn menywod a merched, troseddau casineb a throseddau rhyw ymhlith y rhai oedd wedi gwaethygu. Roedd troseddau casineb, camddefnyddio sylweddau (alcohol) a throseddau rhyw ymhlith y prif faterion ar draws y Sir. Y prif wahaniaeth rhwng barn y Cyngor Ieuenctid a'r canlyniadau cyffredinol oedd bod ymddygiad gwrthgymdeithasol a materion yn ymwneud â chyffuriau yn llawer uwch yn gyffredinol, ond nid oeddent yn y chwe prif fater a nodwyd gan y Cyngor Ieuenctid. Mae'r tabl canlynol yn rhestru ymatebion y Cyngor Ieuenctid i gwestiynau 4 a 5.

Cw4. Nodwch pa faterion sydd wedi gwella dros y 12 mis diwethaf, yn eich barn chi:	Cw5. Nodwch pa faterion sydd wedi gwaethygu dros y 12 mis diwethaf, yn eich barn chi:
Presenoldeb gweladwy gan yr Heddlu (tref a chefn gwlad)	Trais Domestig (gan gynnwys Stelcio ac Aflonyddu)
Cyflenwi Cyffuriau yn anghyfreithlon	Camddefnyddio Sylweddau (Alcohol)
Troseddau Ieuenctid – Diogelu Pobl Ifanc	Fandaliaeth / Difrod Troseddol / Graffiti
Goleuadau Stryd	Trais yn Erbyn Menywod a Merched
Bwrgleriaeth	Troseddau Casineb (gan gynnwys Hil, Crefydd, Anabledd, Homoffobia, Trawsffobia)
Troseddau Seiber ac Ar-lein	Troseddau Rhyw

Teimlai ymatebwyr y Cyngor Ieuenctid fod camddefnyddio alcohol a chamddefnyddio cyffuriau yn broblemau mawr mewn perthynas â throseddu yng Ngheredigion, gyda saith o'r naw ymateb yn nodi bod y ddau yn broblemau mawr. Fel yr ymatebion i'r arolwg cyffredinol, nid oedd y mwyafrif o'r ymatebwyr wedi clywed am waith y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol, a dim ond un ymatebwr a ddywedodd ei fod wedi clywed amdano. Yn y cyfamser, nid oedd y mwyafrif yn ymwybodol hefyd o sut i riportio digwyddiadau ymddygiad gwrthgymdeithasol, yn wahanol i'r ymatebion cyffredinol lle'r oedd mwyafrif bach wedi nodi eu bod yn gwybod sut i wneud hynny. Mae'r atebion i gwestiynau 8, 9, 10, 11 ac 13 wedi'u crynhoi yn y siart isod.

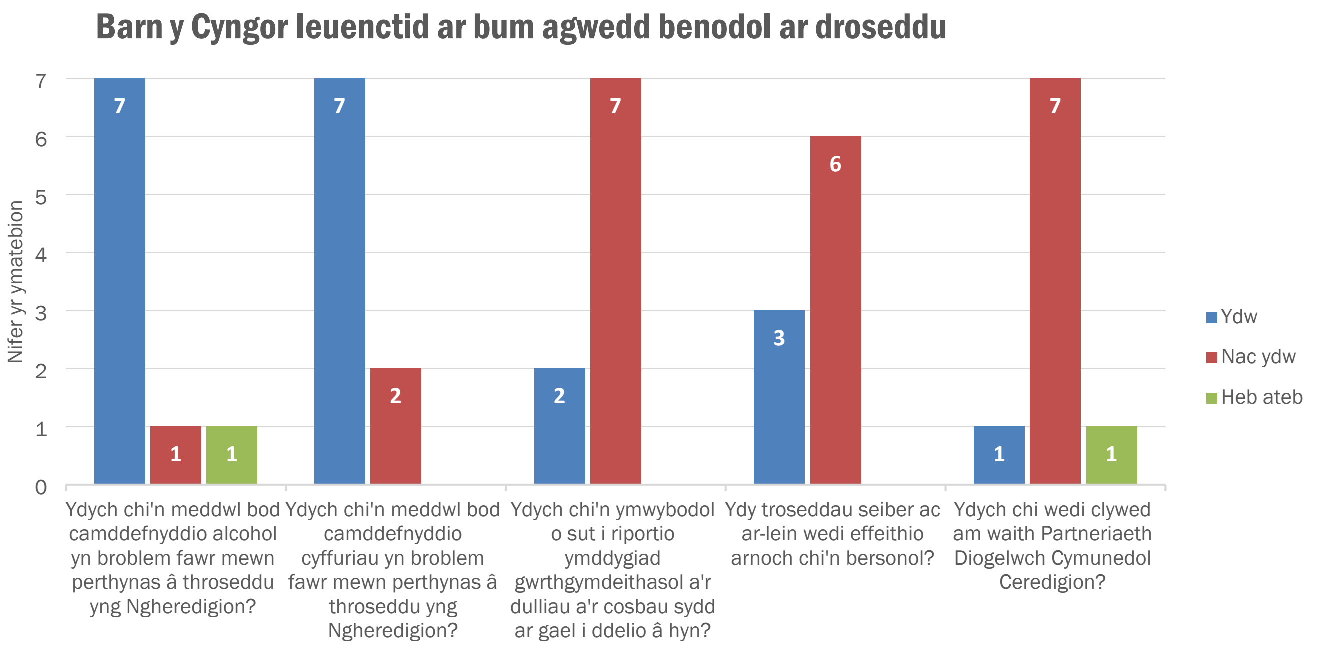

Pan ofynnwyd iddynt nodi unrhyw faterion penodol sy'n peri pryder iddynt ar hyn o bryd, cafodd amrywiaeth o faterion eu nodi gan gynnwys rhai oedd heb eu nodi'n benodol mewn man arall yn yr arolwg, megis camfanteisio'n rhywiol ar blant, effaith y cyfryngau cymdeithasol ar bobl iau, ac effaith yr argyfwng costau byw sy'n achosi straen ymhlith pobl iau ac yn arwain at fwy o ddigwyddiadau, a'r angen am fwy o wasanaethau iechyd meddwl i atal pobl ifanc rhag troi at alcohol a chyffuriau. Roedd y rhain yn wahanol i raddau helaeth i'r canlyniadau cyffredinol, a'r unig debygrwydd oedd y cyfeiriad at lai o bresenoldeb gan yr Heddlu a gafodd ei nodi hefyd ymhlith y canlyniadau cyffredinol. Rhestrir y materion a nodwyd gan y Cyngor Ieuenctid yn y tabl isod.

Cw7. Oes unrhyw faterion newydd sy'n peri pryder ar hyn o bryd, yn eich barn chi?	Nifer y cyfeiriadau
Camfanteisio'n rhywiol ar blant	1
Llai o bresenoldeb gan yr Heddlu	1
Camddefnyddio sylweddau (alcohol)	1
Effaith y cyfryngau cymdeithasol	1
Effaith yr argyfwng costau byw	1
Angen mwy o wasanaethau iechyd meddwl	1

Roedd mwy o debygrwydd yn yr atebion i gwestiwn 12 a oedd yn gofyn i ymatebwyr am eu barn ar deimlo'n ddiogel yn eu cartref eu hunain. Nododd ymatebion y Cyngor Ieuenctid ac ymatebion cyffredinol i'r arolwg yr un pedwar prif fater. Bwrgleriaeth oedd y mater a oedd fwyaf tebygol o fygwth teimlo'n ddiogel yn eich cartref eich hun, ond roedd difrod troseddol, troseddau seiber ac ar-lein a galwyr diwahoddiad i gyd yn ymddangos yn y pedwar uchaf yn y ddwy restr. Mae'r materion a nodwyd gan ymatebwyr y Cyngor Ieuenctid i'w gweld yn y tabl isod.

Cw12. Mewn arolygon diweddar mae'r cyhoedd wedi dweud mai teimlo'n ddiogel yn eu cartref eu hunain yw'r peth maen nhw'n ei werthfawrogi fwyaf. Beth sydd â'r potensial mwyaf i fygwth hyn yn eich barn chi?	Nifer y cyfeiriadau
Bwrgleriaeth	4
Difrod troseddol	3
Troseddau seiber ac ar-lein	3
Galwyr diwahoddiad	2
Dwyn a difrodi cerbydau	2

Yn y cwestiwn olaf, a roddodd gyfle i ymatebwyr nodi unrhyw bryderon eraill oedd heb gael sylw mewn mannau eraill yn yr arolwg, dim ond un ymateb oedd yn ailadrodd y pryder ynghylch camfanteisio'n rhywiol ar blant ac a nododd eu pryderon ynghylch model llinellau cyflenwi cyffuriau ar gyfer masnachu mewn cyffuriau mewn ardaloedd gwledig a threfi llai.

Cwestiynau Monitro Cydraddoldeb

Gofynnwyd cwestiynau monitro demograffig a chydraddoldeb safonol y Cyngor fel rhan o'r arolwg.

15. Oedran - Beth yw eich grŵp oedran?

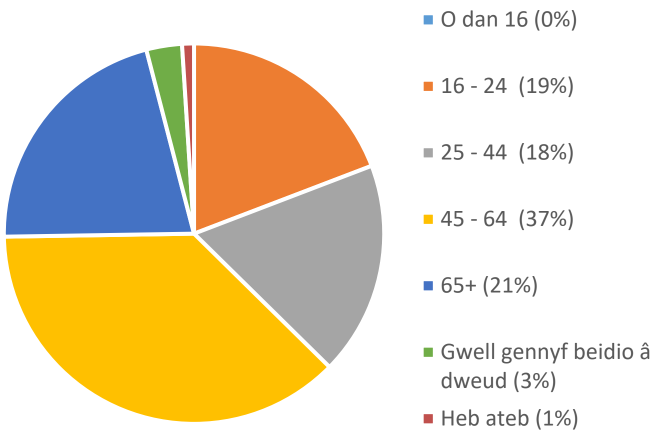

16. Rhyw – Beth yw eich rhyw?

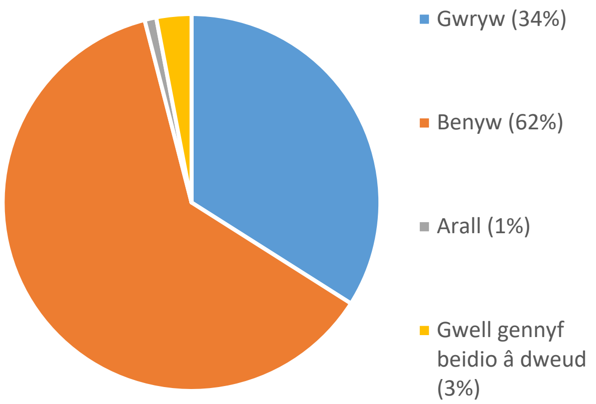

Nid yw'r ffigurau'n dod i gyfanswm o 100% oherwydd talgryniadau cyfrifiadurol

17. Trawsrywiol – Ydy'ch rhyw yr un fath nawr â'r un a bennwyd i chi adeg eich geni?

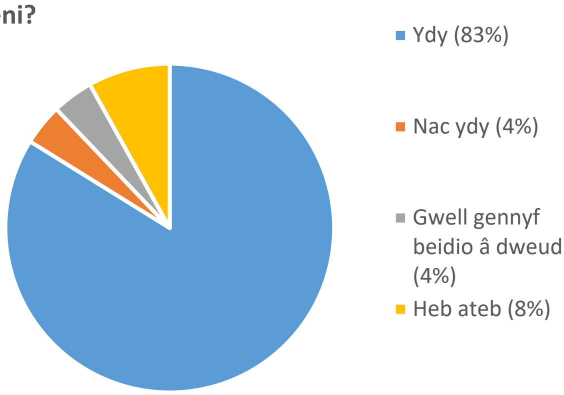

18. Cyfeiriadedd Rhywiol – Pa un o'r opsiynau canlynol sy'n disgrifio orau'r ffordd rydych yn meddwl amdanoch chi eich hun?

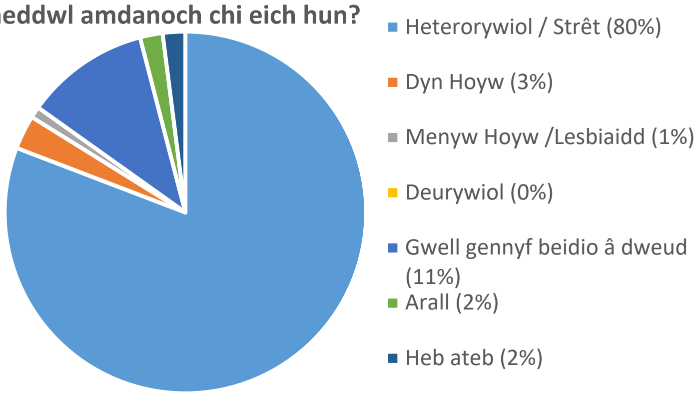

Nid yw'r ffigurau'n dod i gyfanswm o 100% oherwydd talgryniadau cyfrifiadurol

21. Partneriaeth – Beth yw eich statws partneriaeth?

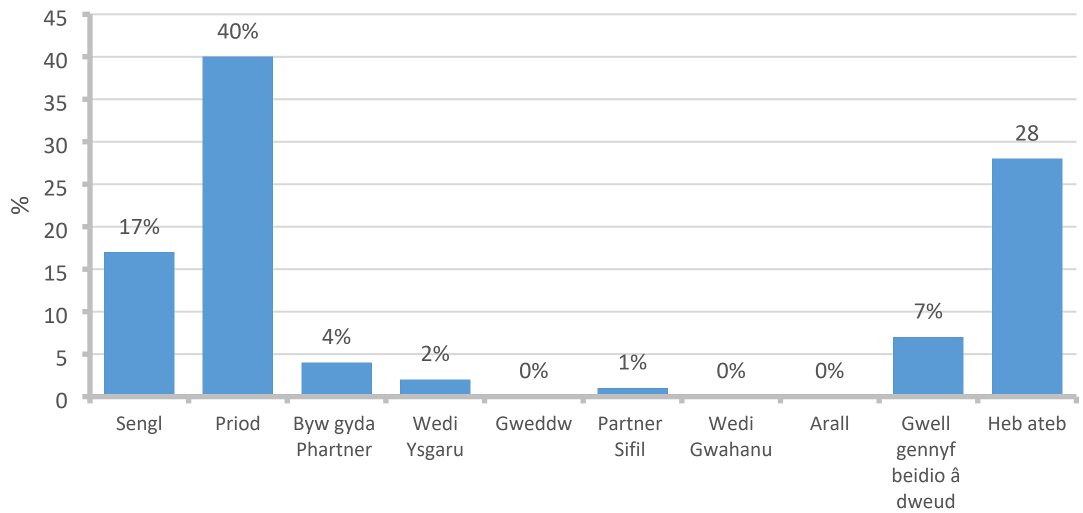

Nid yw'r ffigurau'n dod i gyfanswm o 100% oherwydd talgryniadau cyfrifiadurol

21. Hunaniaeth Genedlaethol – Sut fyddech chi'n disgrifio eich hunaniaeth genedlaethol?

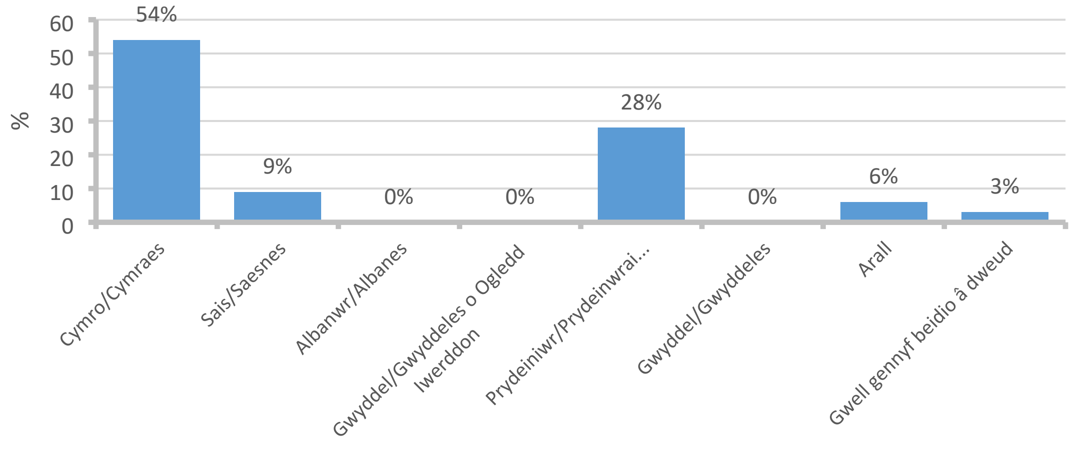

22. Hil – Beth yw eich grŵp ethnig? Dewiswch un opsiwn sy'n disgrifio eich grŵp ethnig neu'ch cefndir orau.

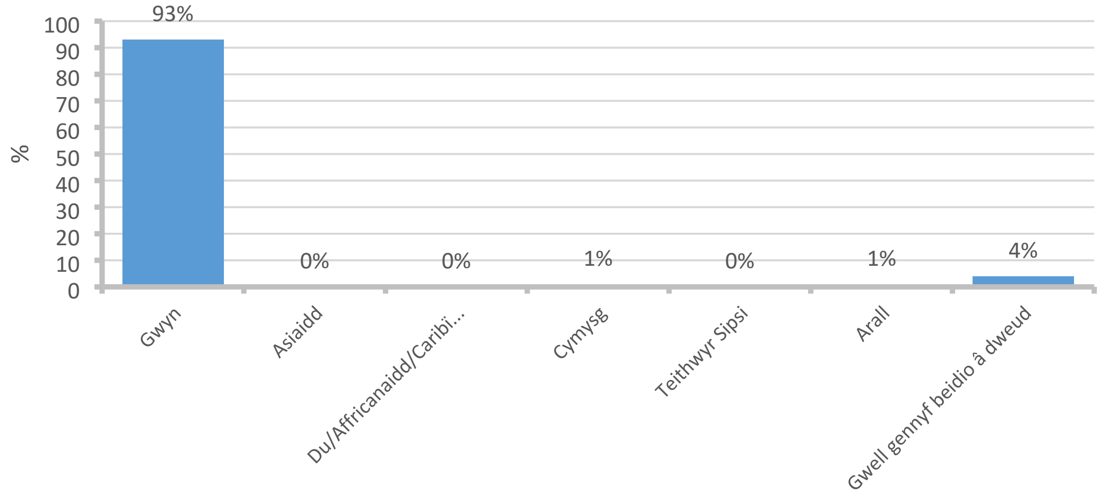

Nid yw'r ffigurau'n dod i gyfanswm o 100% oherwydd talgryniadau cyfrifiadurol

23. Iaith – Beth yw'ch dewis iaith?

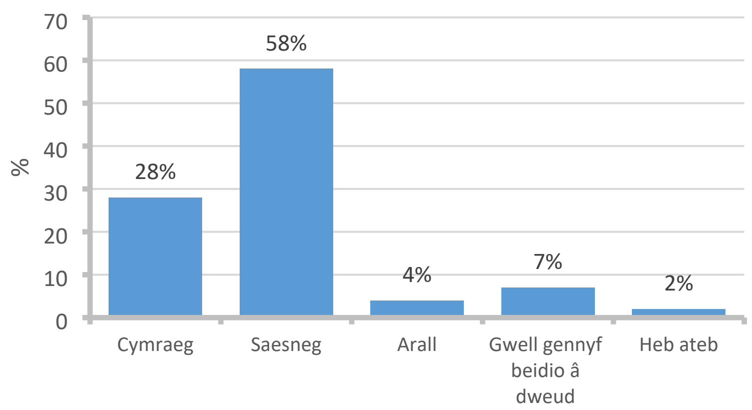

Nid yw'r ffigurau'n dod i gyfanswm o 100% oherwydd talgryniadau cyfrifiadurol.

24. Iaith – Ydych chi'n deall, siarad, darllen neu ysgrifennu Cymraeg?

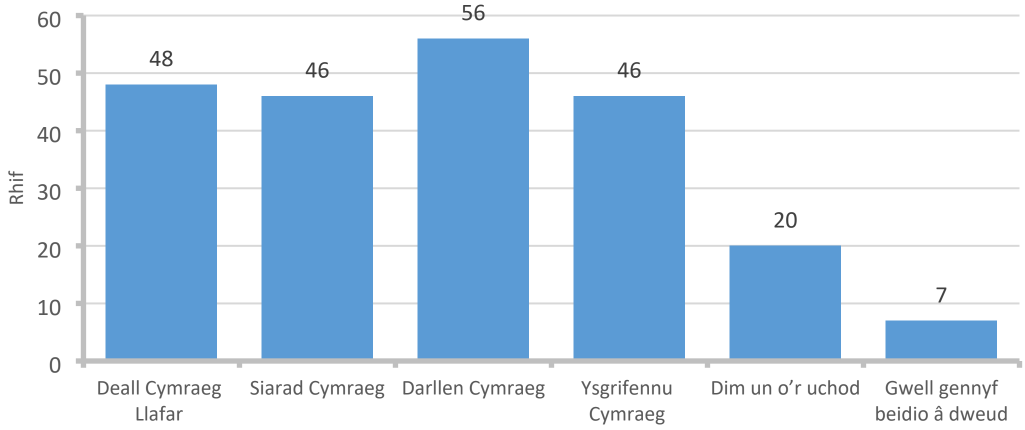

25. Anabledd – A oes gennych gyflwr iechyd corfforol neu feddyliol neu salwch tymor hir sy'n lleihau eich gallu i gyflawni gweithgareddau o ddydd i ddydd?

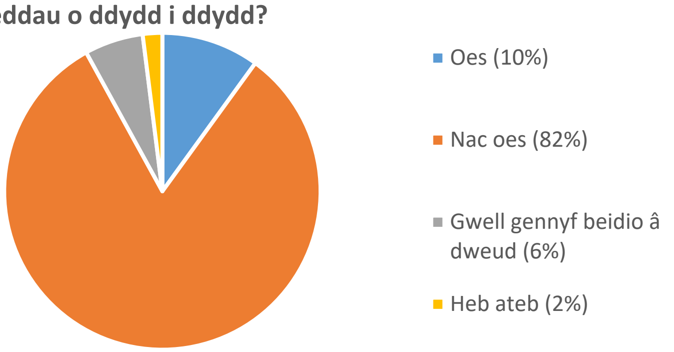

26. Anabledd – Os ydych wedi ateb 'oes', nodwch yr hyn sy'n berthnasol i chi?

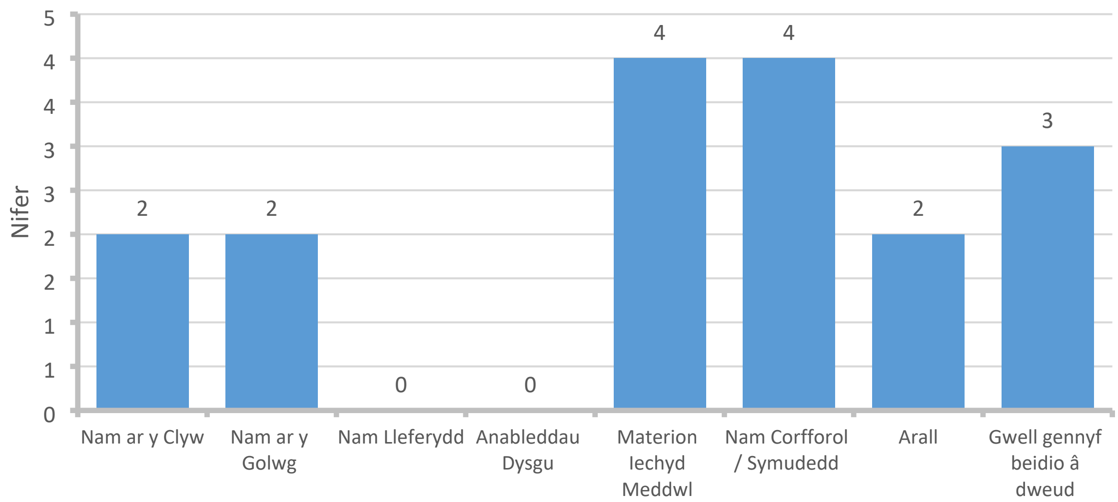

27. Ydych chi'n gofalu am rywun neu'n darparu cymorth neu gefnogaeth i aelodau'r teulu, ffrindiau, cymdogion neu eraill oherwydd: Cyflwr iechyd / anabledd corfforol neu feddyliol hirdymor; neu broblemau yn ymwneud â henaint

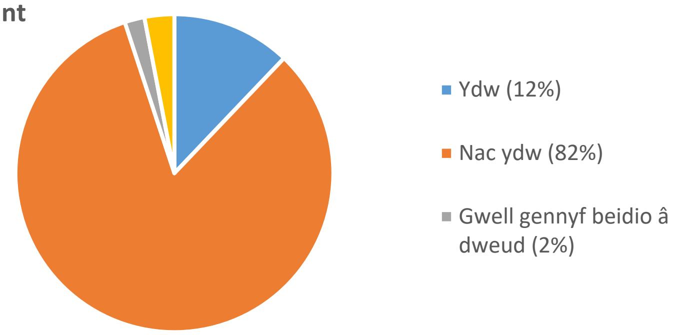

Nid yw'r ffigurau'n dod i gyfanswm o 100% oherwydd talgryniadau cyfrifiadurol.

28. Crefydd neu Gred – Beth yw eich crefydd?

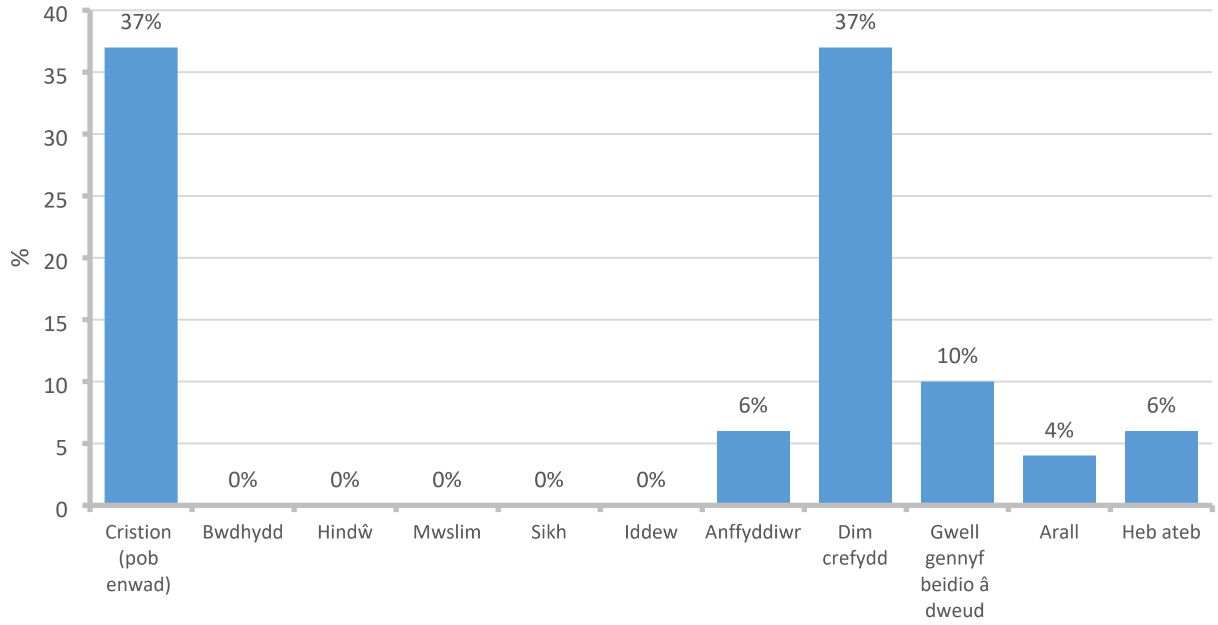

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

 Eitem Agenda 11

CYNGOR SIR CEREDIGION

Adroddiad i'r:	**Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu**
Dyddiad y cyfarfod:	**11 Medi 2023**
Teitl:	**Adroddiad Blynyddol Trosolwg a Chraffu 2022/2023**
Pwrpas yr adroddiad:	**Rhoi gwybodaeth am waith y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu yn ystod 2022/2023**

Mae'r Adroddiad Blynyddol Trosolwg a Chraffu yn amlinellu'r prif faterion a ystyriwyd gan y pum Pwyllgor Trosolwg a Chraffu yn ystod 2022/2023.

Mae dyletswydd statudol ar Awdurdodau Lleol i gyhoeddi adroddiad blynyddol ynglŷn â gwaith y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu. Cyhoeddir yr Adroddiad Blynyddol ar y dudalen we ynghylch Trosolwg a Chraffu ar wefan y Cyngor.

Argymhelliad / Argymhellion:	Gofynnir i'r pwyllgor nodi'r wybodaeth sydd yn yr adroddiad cyn i'r adroddiad cael ei cyflwyno i'r Cyngor ar 21 Medi 2023.
Rheswm dros y penderfyniad:	Er mwyn bodloni'r gofyniad statudol i gyhoeddi adroddiad blynyddol am y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu.
Swyddogion Adrodd:	Lisa Evans, Swyddog Safonau a Chraffu Dwynwen Jones, Swyddog Trosolwg a Chraffu
Dyddiad:	4 Medi 2023

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

ADRODDIAD BLYNYDDOL

TROSOLWG A CHRAFFU

2022-23

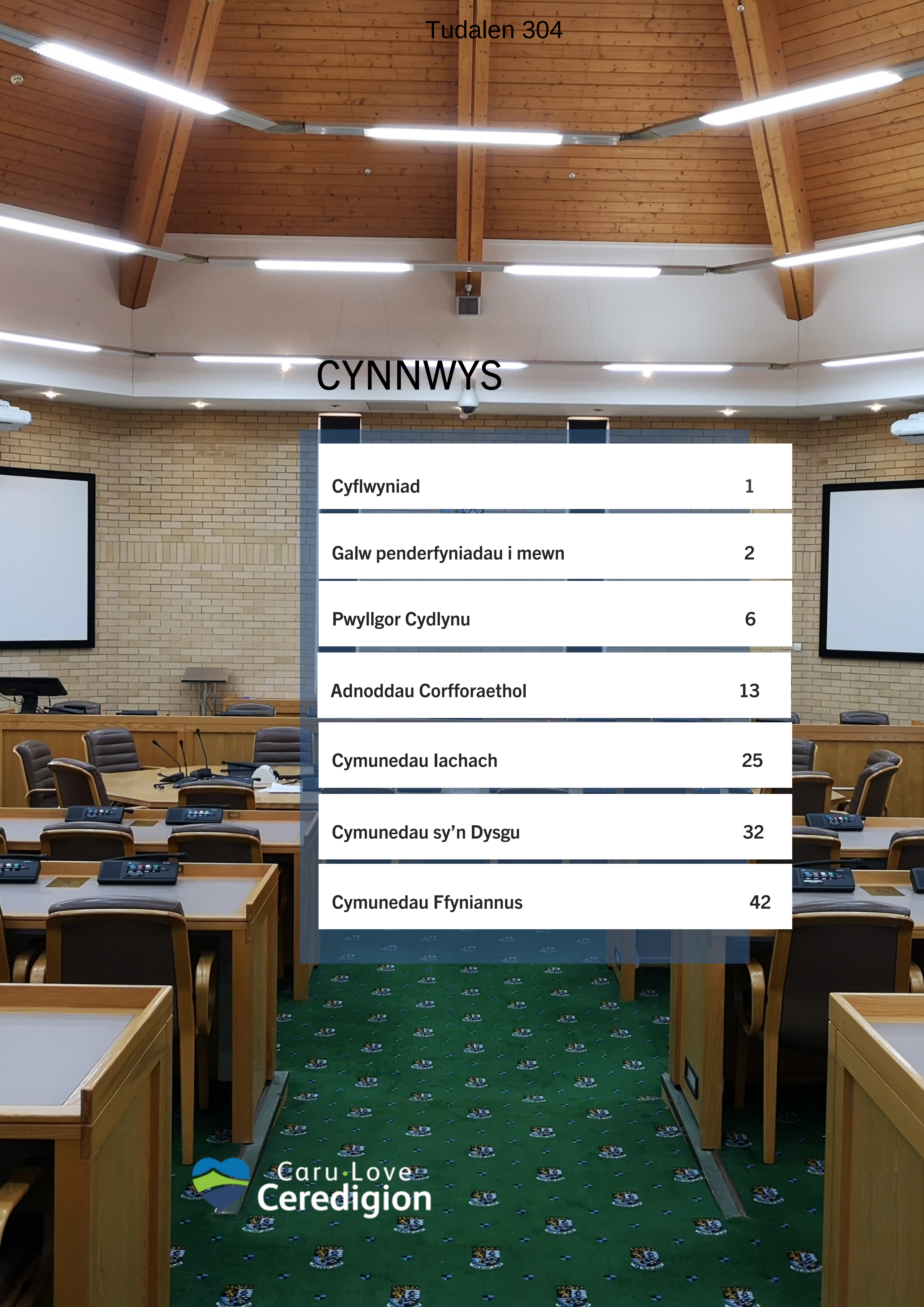

CYNNWYS

Cyflwyniad	1
Galw penderfyniadau i mewn	2
Pwyllgor Cydlynu	6
Adnoddau Corfforaethol	13
Cymunedau Iachach	25
Cymunedau sy'n Dysgu	32
Cymunedau Ffyniannus	42

Caru·Love Ceredigion

Cyflwyniad

BETH YW TROSOLWG A CHRAFFU?

Mae pwyllgorau craffu'n rhan o'r ffordd y mae llywodraeth leol yn gweithredu yng Nghymru. Ochr yn ochr â'r gofyniad i sefydlu gweithrediaeth sy'n gwneud penderfyniadau, mae Deddf Llywodraeth Leol 2000 hefyd yn peri iddi fod yn ofynnol sefydlu un neu ragor o bwyllgorau craffu i ddwyn y penderfynwyr i gyfrif, i hybu gwelliannau, i weithredu fel llais y gymuned, ac i gynorthwyo â'r gwaith o lunio ac adolygu polisïau.

Mae'r Ganolfan Craffu Cyhoeddus yn argymell pedair prif egwyddor i gynorthwyo Aelodau i ymgymryd â gwaith craffu effeithiol:

i. Herio'r rheini sy'n llunio polisïau ac yn gwneud penderfyniadau fel 'cyfaill beirniadol';
ii. Sicrhau bod llais a phryderon y cyhoedd a chymunedau'n cael eu clywed;
iii. Sicrhau mai 'llywodraethwyr annibynnol eu meddwl' sy'n arwain ac yn perchnogi'r broses graffu;
iv. Sicrhau bod y broses yn seiliedig ar dystiolaeth ac yn hybu gwelliannau i wasanaethau cyhoeddus.

Mae *Canllawiau Statudol i Gynghorau Sir a Chynghorau Bwrdeistref Sirol yng Nghymru ar Drefniadau Gweithrediaeth a Threfniadau Amgen* (2006) yn esbonio bod *pwyllgorau Trosolwg a Chraffu yn rhan hanfodol ac annatod o'r trefniadau gweithrediaeth.*

Ym mis Ionawr 2017, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru bapur gwyn o'r enw Diwygio Llywodraeth Leol: Cadernid ac Adnewyddiad. Roedd y papur gwyn yn gofyn am sylwadau ar gynigion i beri iddi fod yn orfodol gweithio ar sail ranbarthol i ddarparu gwasanaethau amrywiol, i fynd i'r afael â materion gweithlu, ac i fynd ati i ddiwygio'r drefn etholiadol. Ers hynny, mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi papur gwyrdd sy'n egluro ei dyheadau ac yn amlinellu datganiad o'i bwriad i gryfhau ac i rymuso llywodraeth leol yng Nghymru. Mae'r cynigion hyn yn amlinellu dull o sicrhau y bydd modd i lywodraeth leol fynd ati yn y dyfodol "i ddarparu gwasanaethau cyhoeddus cryfach, mwy cadarn a chynaliadwy, gydag atebolrwydd democrataidd yn graidd iddi".

Yn ystod y cyfnod hwn, rydym wedi cynnal cyfarfodydd hybrid, ac rydym felly wedi bod yn craffu ar waith y Cyngor yn y Siambr ac o bell.

GALW PENDERFYNIADAU I MEWN

Pan wneir penderfyniad gan y Cabinet, aelod o'r Cabinet neu un o bwyllgorau'r Cabinet, neu pan wneir penderfyniad dan drefniadau ar y cyd, bydd y penderfyniad yn cael ei gyhoeddi, gan gynnwys drwy ddulliau electronig lle bo hynny'n bosibl, a bydd ar gael ym mhrif swyddfeydd y Cyngor cyn pen dau ddiwrnod gwaith ar ôl iddo gael ei wneud fel rheol. Bydd y sawl sy'n gyfrifol am gyhoeddi'r penderfyniad yn anfon copi o'r cofnodion at yr Aelodau cyn pen dau ddiwrnod gwaith. Bydd yr hysbysiad yn dangos dyddiad cyhoeddi'r penderfyniad ac yn nodi y bydd yn dod i rym, ac y gellir ei roi ar waith, ar ôl i bum diwrnod gwaith fynd heibio ar ôl cyhoeddi'r penderfyniad, oni bai fod tri aelod o'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu y mae ei gylch gorchwyl yn gysylltiedig â phenderfyniad y Cabinet (fel y nodir yn Erthygl 6 o Ran 2 o'r Cyfansoddiad) neu chwe Aelod Etholedig o'r Cyngor a Chadeirydd y Pwyllgor hwnnw, yn gwrthwynebu'r penderfyniad a'i alw i mewn. Ceir mwy o wybodaeth am y broses o alw penderfyniadau i mewn ar dudalen 295 o Gyfansoddiad y Cyngor. http://www.ceredigion.gov.uk/eich-cyngor/ynglyn-cyngor/cyfansoddiad-y-cyngor/

Yn ystod y cyfnod adrodd hwn, ni alwyd yr un o benderfyniadau Cyngor Sir Ceredigion i mewn.

Y PWYLLGORAU

Ceir pum pwyllgor trosolwg a chraffu thematig:

- Cydlynu

- Cymunedau Ffyniannus

- Cymunedau sy'n Dysgu

- Cymunedau Iachach

- Adnoddau Corfforaethol

O dan adran 21 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000, rhoddir pwerau adolygu a chraffu eang i'r pwyllgorau, ynghyd â'r gallu i lunio adroddiadau ac i wneud argymhellion o ran unrhyw fater sy'n berthnasol i'r ardal a'i thrigolion. Yn ôl y canllawiau, swyddogaethau'r cynghorwyr sy'n ymgymryd â gwaith trosolwg a chraffu yw:

i. dal y weithrediaeth i gyfrif am arfer swyddogaethau'r weithrediaeth mewn modd effeithlon – yn enwedig perfformiad y weithrediaeth fel y'i mesurir yn erbyn y safonau, yr amcanion a'r targedau a nodwyd yn y polisïau a'r cynlluniau y mae'n eu rhoi ar waith;
ii. helpu i wella ac i ddatblygu polisïau'r Cyngor drwy bwyso a mesur a ydynt yn cyrraedd yr amcanion a nodwyd, a yw'r polisïau hynny a'r ffordd y maent yn cael eu gweithredu yn adlewyrchu anghenion a blaenoriaethau'r cymunedau lleol a thrwy gyflwyno adroddiadau ac argymhellion i'r weithrediaeth neu i'r Cyngor llawn;
iii. adolygu a llunio adroddiadau ar faterion sy'n effeithio ar ardal yr awdurdod neu ei drigolion; ac
iv. ystyried a yw'r systemau sydd yn eu lle gan y weithrediaeth i gyflawni ei swyddogaethau yn gadarn ac yn cael eu dilyn yn briodol.

Yn ychwanegol at hyn, gallant adolygu sut y mae'r swyddogaethau anweithredol yn cael eu cyflawni a llunio adroddiadau am faterion o ddiddordeb lleol mwy cyffredinol.

Gallai hyn gyd-fynd â phŵer yr awdurdod o dan Ran 1 o'r Ddeddf i hyrwyddo llesiant economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol, drwy adnabod meysydd y gallai'r weithrediaeth roi sylw iddynt drwy ddefnyddio'r pŵer hwn.

Mae Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 yn amlinellu rôl glir ar gyfer swyddogaeth graffu'r awdurdod yn ei brosesau gwella: fel rhan o'i rôl o ddal y rhai sy'n gwneud penderfyniadau lleol a llunwyr polisïau i gyfrif, a'i rôl ym maes datblygu polisi. Dylai hyn ymestyn i:

i. graffu ar y prosesau y mae'r awdurdod wedi mynd trwyddynt wrth gyflawni'r ddyletswydd gyffredinol i wella;
ii. craffu ar addasrwydd y sefydliad i gyflawni'r ddyletswydd gyffredinol i wella;
iii. craffu ar y prosesau y mae'r awdurdod wedi mynd trwyddynt wrth ddewis ei amcanion gwella, gan gynnwys adolygu lefel yr ymgysylltu â rhanddeiliaid;
iv. craffu ar fonitro cynnydd wrth gyflawni amcanion gwella'r awdurdod;
v. hyrwyddo arloesi drwy herio'r sefyllfa bresennol ac annog ffyrdd gwahanol o feddwl a dewisiadau ar gyfer cyflenwi.

O dan adran 35 o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, mae'n ofynnol i bob awdurdod lleol sicrhau bod gan ei bwyllgorau trosolwg a chraffu bŵer i graffu ar y penderfyniadau a wneir gan Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ardal yr awdurdod lleol, neu'r camau a gymerir ganddo, pan fydd yn arfer ei swyddogaethau.

Yn ystod y flwyddyn adrodd flaenorol, bu aelodau'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu'n trin a thrafod materion a oedd yn ymwneud â chraffu ar waith Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion (y Bwrdd).

I gydymffurfio â'r ddeddfwriaeth ac i sicrhau bod trefniadau trosolwg a chraffu effeithiol ar waith ar gyfer y Bwrdd, cytunwyd y byddai Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu Cyngor Sir Ceredigion yn gyfrifol am gael trosolwg ar effeithiolrwydd cyffredinol y Bwrdd.

Cytunodd Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu Cyngor Sir Ceredigion i ddefnyddio'r dull a ganlyn i gael trosolwg ar effeithiolrwydd cyffredinol y Bwrdd:

Adolygu'r **penderfyniadau a wnaed neu'r camau a gymerwyd** gan y Bwrdd, neu graffu arnynt, drwy wneud yr hyn a ganlyn:

- Gweithredu fel ymgynghorai ffurfiol ar gyfer yr Asesiad o Lesiant Lleol
- Gweithredu fel ymgynghorai ffurfiol ar gyfer y Cynllun Llesiant Lleol
- Derbyn yr Adroddiad Cynnydd Blynyddol
- Derbyn cofnodion y Bwrdd
- Derbyn adroddiadau monitro perfformiad.

i. Adolygu **trefniadau llywodraethu'r** Bwrdd, neu graffu arnynt, drwy wneud yr hyn a ganlyn:

- Derbyn cylch gorchwyl y Bwrdd ar ôl pob un o gyfarfodydd gorfodol y Bwrdd (rhaid cynnal cyfarfod gorfodol o'r Bwrdd cyn pen 60 diwrnod ar ôl pob etholiad arferol i ethol cynghorwyr fan bellaf).
- Gwahodd aelodau o'r Bwrdd i roi tystiolaeth o ran y modd y mae cyd-swyddogaethau'n cael eu harfer (ond dim ond o ran arfer y cyd-swyddogaethau a roddwyd iddynt fel aelod statudol o'r Bwrdd o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol).

ii. Llunio adroddiadau neu wneud argymhellion i'r Bwrdd o ran ei swyddogaethau neu ei drefniadau llywodraethu.

iii. Cyfeirio materion at y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Thematig Perthnasol i'w ystyried ymhellach fel y bo'n briodol.

iv. Cyflwyno argymhellion y Pwyllgor Craffu i'r Cabinet, y Bwrdd a'r is-grŵp perthnasol.

Gall y pwyllgorau craffu gyflawni eu gwaith drwy un o'r ffyrdd a ganlyn:

i. Ystyried pwnc yn ystod cyfarfod ffurfiol;
ii. Sefydlu grŵp gorchwyl a gorffen i ymchwilio i bwnc mewn mwy o fanylder;
iii. Ystyried pwnc mewn ffrwd waith (gweler yr adran am y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau sy'n Dysgu ar dudalen 39 isod), ac
iv. Ymweld â safleoedd.

Bu'r Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu'n canolbwyntio ar y meysydd hynny lle y gallent ddylanwadu fwyaf ar y canlyniadau i bobl Ceredigion. O ganlyniad, aeth y pwyllgorau ati i adolygu pynciau amrywiol, ac mae rhai o'r adolygiadau hyn yn dal i fynd rhagddynt.

Mae aelodau'r Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu wedi gweithio'n galed i greu diwylliant lle mae tryloywder, cyfranogiad ac atebolrwydd yn cael eu croesawu a lle mae her yn cael ei hystyried yn rhan anhepgor a chadarnhaol o'r broses o wella canlyniadau. Mae'n dal i fod yn hanfodol bod y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu'n parhau i gyfrannu'n gadarnhaol at y gwaith o gyflawni blaenoriaethau'r Cyngor drwy eu rôl fel cyfaill beirniadol.

Hunanwerthuso'r Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu

Bob blwyddyn, cynhelir adolygiad o effeithiolrwydd y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu. Gellir llenwi'r holiadur ar-lein. O ran holiadur 2022/23, daeth 15 ymateb i law (allan o gyfanswm posibl o 38).

Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu

Cyfarfu'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu ar 8 achlysur yn ystod blwyddyn fwrdeistrefol 2022/2023.

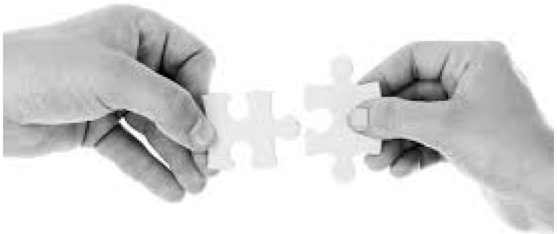

Ymhlith yr eitemau safonol a drafodir ym mhob un o gyfarfodydd y Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu y mae diweddariad am ddatblygiadau o ran y swyddogaeth graffu, a diweddariad gan y Cadeiryddion am waith eu pwyllgorau. Mae hyn yn rhoi ffocws clir i waith y pwyllgorau thematig.

Y prif faterion a drafodwyd

Rôl y Pwyllgor Cydlynu yw goruchwylio holl flaenraglenni gwaith y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu i sicrhau eu bod yn berthnasol, eu bod yn gydnaws â'r blaenoriaethau corfforaethol, a'u bod yn canolbwyntio ar feysydd allweddol. Mae'r Pwyllgor hefyd yn sicrhau bod y blaenraglenni gwaith yn cael eu cydlynu i osgoi dyblygu, gan sicrhau eu bod yn realistig ac yn ymarferol o ystyried yr adnoddau sydd ar gael, a'u bod yn debygol o ychwanegu gwerth. Mae pob pwyllgor yn cytuno i ystyried ei flaenraglenni gwaith ei hunan.

Ystyriodd y Pwyllgor yr eitemau canlynol:

CONTEST - Strategaeth Gwrthderfysgaeth Llywodraeth y DU.

Cyflwynwyd yr adroddiad i'r Aelodau i roi'r wybodaeth ddiweddaraf am y trefniadau a oedd ar waith i gyflawni'r strategaeth CONTEST yng Ngheredigion, ar draws y rhanbarth ac yn genedlaethol. Hefyd, roedd yr adroddiad yn nodi cyfraniad staff y Cyngor wrth gyflawni'r gwaith pwysig hwn.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

CYTUNWYD i nodi'r diweddariad a roddwyd.

Y Datganiad Polisi Rheoli Perfformiad a'r Cyflwyniad i drefniadau Hunanasesu Perfformiad yn unol â gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Mynegwyd y canlynol:

- Gofynnwyd am eglurhad o ran pwy fyddai'n archwilio'r archwilydd a beth fyddai'r broses apelio yn dilyn yr asesiadau hyn. Mewn ymateb, dywedwyd mai proses hunanasesu oedd hon. Bydd llawer iawn o dystiolaeth berthnasol ac ategol yn cael ei chasglu i gydymffurfio â gofynion yr asesiad, yn unol â'r Cynllun Gweithredu. Ar ôl ei gwblhau, cyflwynir yr asesiad drafft i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio er mwyn iddo bwyso a mesur yr adroddiad ac ystyried argymhellion, cyn i'r Cabinet ei gymeradwyo.
- Y gallai hunanasesiad blynyddol y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu hefyd gyfrannu at yr hunanasesiad hwn. Anogwyd yr Aelodau i ymateb i'r asesiad hwn mewn ffordd agored a thryloyw er mwyn datrys unrhyw anawsterau.
- Bod Cadeiryddion yr holl Bwyllgorau Trosolwg a Chraffu yn mynychu cyfarfodydd Chwarterol y Bwrdd Perfformiad a oedd ar fin ailddechrau, er mwyn iddynt ystyried unrhyw faterion/risgiau perthnasol ar gyfer eu Blaenraglenni Gwaith. Adroddwyd bod y cyfarfodydd hyn yn rhoi trosolwg o'r Cyngor yn ei gyfanrwydd.

Cytunodd y Pwyllgor i gymeradwyo Datganiad drafft y Polisi Rheoli Perfformiad a'r trefniadau Hunanasesu Perfformiad (yn unol â gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021).

Adroddiadau rheolaidd ynglŷn â chyfarfodydd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion
Yr Asesiad o Lesiant Lleol
Adroddiad Blynyddol Llesiant Lleol Ceredigion 2021-2022
Fersiwn Ddrafft Cynllun Llesiant Lleol Ceredigion 2023-28.
O dan Adran 35 o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, mae'n ofynnol i Awdurdodau Lleol sicrhau bod gan eu Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu y pŵer i graffu ar y penderfyniadau a wneir, neu gamau eraill a gymerir, gan Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ardal yr Awdurdod Lleol wrth iddo arfer ei swyddogaethau. Mae'n ofynnol i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus gynhyrchu a chyhoeddi adroddiadau blynyddol yn ymwneud â chyflawni eu Cynlluniau Llesiant. Mae'n ofyniad statudol yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 bod Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus lleol yn craffu ar adroddiadau blynyddol.

Hefyd, daeth Prif Weithredwr Cymdeithas Mudiadau Gwirfoddol Ceredigion (CAVO) i gyfarfodydd y Pwyllgor Craffu yn ystod y flwyddyn.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Gwnaeth y Pwyllgor:

- dderbyn cofnodion drafft cyfarfodydd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion;
- derbyn Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion;

- cytuno y byddai'r Aelodau yn annog y Cynghorau Tref a Chymuned i lenwi arolwg ymgysylltu Cynllun Llesiant Lleol y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (roedd y Cynghorau Tref a Chymuned wedi derbyn yr holiadur drwy e-bost).
- derbyn fersiwn ddrafft Cynllun Llesiant Lleol Ceredigion 2023-28.

Adroddiad Monitro'r Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2021-22

Mae Deddf Cydraddoldeb 2010 yn rhoi dyletswydd ar Awdurdodau Lleol i ystyried anghenion pob unigolyn yn ein gwaith bob dydd. Mae'r Ddeddf yn cynnwys Dyletswyddau Cydraddoldeb Sector Cyhoeddus Penodol i Gymru sy'n ei gwneud hi'n ofynnol i'r Cyngor bennu Amcanion Llesiant mewn Cynllun Cydraddoldeb Strategol, ac mae'n rhaid adolygu'r cynllun bob pedair blynedd.

Mae'r modd y caiff y Gymraeg ei hybu a'i defnyddio yn cael sylw ym Mesur y Gymraeg 2011, yn hytrach na'r Ddeddf Cydraddoldeb. Fodd bynnag, rydym yn ystyried gofynion y Gymraeg ochr yn ochr â nodweddion gwarchodedig y Ddeddf Cydraddoldeb er mwyn hyrwyddo dull cyfannol.

Mae cynllun gweithredu yn sicrhau bod Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-24 y Cyngor yn cael ei gyflawni, a chaiff ei rannu'n 5 Amcan Cydraddoldeb.

Tynnwyd sylw'r Pwyllgor at y prif bwyntiau.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Yn dilyn trafodaeth, cytunodd yr Aelodau i dderbyn Adroddiad Monitro Cynllun Cydraddoldeb Strategol y Cyngor ar gyfer 2021-22, gan argymell bod y Cabinet yn cymeradwyo'r adroddiad.

Adroddiad ar y Bwlch Cyflog rhwng y Rhywiau 2022 ac Adroddiad Cydraddoldeb yn y Gweithlu 2022

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Yn dilyn trafodaeth, cytunodd yr Aelodau i dderbyn yr Adroddiad ar y Bwlch Cyflog rhwng y Rhywiau 2022 a'r Adroddiad Cydraddoldeb yn y Gweithlu 2022.

Adroddiad Hunanasesu 2021/22

Mae Rhan 6 o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn disodli Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 a arferai fodoli ac mae'n cyflwyno cyfundrefn berfformiad newydd ar gyfer Prif Gynghorau yn seiliedig ar Hunanasesu. Bwriad y gyfundrefn berfformiad newydd yw adeiladu a chefnogi diwylliant lle mae cynghorau yn ceisio gwella a gwneud yn well yn barhaus ym mhopeth a wnânt, heb ystyried pa mor dda y maent yn perfformio eisoes. Mae'r Ddeddf yn disgwyl y bydd cynghorau bob amser yn ymdrechu i gyflawni mwy a cheisio sicrhau'r canlyniadau gorau i bobl a chymunedau lleol. Un ffordd o wneud hyn yw herio'r sefyllfa bresennol yn barhaus a gofyn cwestiynau ynghylch sut y maent yn gweithredu.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Yn ystod y drafodaeth, nodwyd y canlynol:

- Dylid sicrhau bod y buddion cymunedol yn parhau a'u bod yn rhai gwerthfawr.
- Dylid cefnogi contractwyr lleol i gydweithio ar dendrau ar gyfer contractau mwy o faint.
- Awgrymodd yr Aelodau y dylid ymchwilio i'r posibilrwydd o sefydlu gwasanaethau hyd braich.

Yn dilyn trafodaeth, cytunodd Aelodau'r Pwyllgor i dderbyn Adroddiad Hunanasesu 2021/22 gan gynnwys yr Adolygiad Blynyddol o Berfformiad a'r Amcanion Llesiant.

Adroddiadau rheolaidd am Adroddiadau Chwarterol Diogelu Grŵp Gweithredol Lleol ar y Cyd CYSUR/CWMPAS

Ystyriodd y Pwyllgor adroddiadau chwarterol CYSUR, y Grŵp Gweithredol Lleol ar Ddiogelu. Mae'r adroddiadau hyn yn rhoi gwybodaeth reoli am y camau a gymerwyd o dan Weithdrefnau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan. Mae'r adroddiadau'n cynnwys gwybodaeth a ddarperir gan asiantaethau eraill o ran diogelu llesiant plant yng Ngheredigion. Trafodir yr wybodaeth reoli gan aelodau Grŵp Gweithredol Lleol CYSUR (Ceredigion) i fonitro ac i werthuso effeithiolrwydd y trefniadau i ddiogelu plant yng Ngheredigion a'r canlyniadau a gyflawnwyd. Mae'r cyfarfodydd amlasiantaeth yn gyfle i bennu problemau o ran perfformiad a materion eraill yn y maes hwn, ac i weithredu ar eu sail. Mae gwybodaeth am berfformiad hefyd yn cael ei darparu i Fwrdd Diogelu Rhanbarthol Canolbarth a Gorllewin Cymru sydd hefyd yn gyfle i ddadansoddi perfformiad, tueddiadau a materion ar draws y Rhanbarth.

Bu'r Pwyllgor yn ystyried adroddiadau chwarterol y Gwasanaeth Diogelu Oedolion. Mae'r adroddiadau hyn yn tynnu sylw at weithgarwch a pherfformiad y Gwasanaeth Diogelu Oedolion ac yn rhoi data ystadegol i sicrhau bod modd cymharu gweithgarwch o chwarter i chwarter ac o flwyddyn i flwyddyn, yn ogystal â nodi'r prif bethau a gyflawnwyd yn ystod y flwyddyn. Mae'r adroddiad hefyd yn pwysleisio'r prif feysydd gwaith a'r prif welliannau a gyflawnwyd yn ystod y flwyddyn ariannol hon.

<u>CANLYNIAD A/NEU EFFAITH</u>

Gwnaeth y Pwyllgor nodi cynnwys yr adroddiad a'r lefel o weithgarwch o fewn yr Awdurdod Lleol. Bu i'r Aelodau ofyn cwestiynau'n rheolaidd ynglŷn â chynnwys yr adroddiadau a'r data a gyflwynwyd ac atebwyd y cwestiynau gan y swyddogion. Gallwch weld y cwestiynau a'r atebion yn y cofnodion.

Cofnod Penderfyniadau Grŵp Rheoli Aur Covid-19.

<u>CANLYNIAD A/NEU EFFAITH</u>

Cytunodd y Pwyllgor i nodi cynnwys cofnod penderfyniadau Grŵp Rheoli Aur Covid-19 ar gyfer y cyfnodau dan sylw.

Adroddiad ar ddefnydd y Cyngor o Ddeddf Rheoleiddio Pwerau Ymchwilio 2000 (RIPA)

Mae Aelodau'r Pwyllgor Cydlynu yn gyfrifol am adolygu defnydd y Cyngor o Ddeddf Rheoleiddio Pwerau Ymchwilio 2000 (RIPA). Cyflwynir yr adroddiadau i'r Pwyllgor bob 6 mis.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Cytunodd yr Aelodau i nodi cynnwys yr adroddiad.

Adroddiad ar yr adolygiad o Bolisi RIPA ac Arolygiad IPCO (Swyddfa'r Comisiynydd Pwerau Ymchwilio)

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Yn dilyn trafodaeth, penderfynodd Aelodau'r Pwyllgor:

- Nodi cynnwys y copi drafft diwygiedig o Bolisi Corfforaethol RIPA a'r Ddogfen Weithdrefnau,
- Nodi cynnwys Adroddiad Arolygiad IPCO,
- Nodi cynnwys ymateb yr Uwch-swyddog Cyfrifol i Adroddiad Arolygiad IPCO,
- Nodi cynnwys y Cais E-bost wedi'i ddiweddaru am Weithgarwch RIPA, a,
- Nodi cynnwys Cylchlythyr Chwarterol IPCO ar gyfer Hydref 2022.

Adroddiad Blynyddol Trosolwg a Chraffu 2021/2022

Tynnodd yr adroddiad sylw at y prif faterion a ystyriwyd gan y pum Pwyllgor Trosolwg a Chraffu yn ystod 2021/2022. Mae dyletswydd statudol ar Awdurdodau Lleol i gyhoeddi adroddiad blynyddol ynglŷn â gwaith y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu. Cyhoeddir yr Adroddiad Blynyddol ar y dudalen Trosolwg a Chraffu ar wefan y Cyngor.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Cytunodd yr Aelodau i nodi'r wybodaeth a oedd wedi'i chynnwys yn yr adroddiad cyn y byddai'n cael ei gyflwyno i'r Cyngor.

Strategaeth Gorfforaethol Ddrafft 2022-27

Roedd angen paratoi Strategaeth Gorfforaethol newydd i nodi Amcanion Llesiant Corfforaethol newydd y Cyngor (blaenoriaethau corfforaethol) a'r uchelgeisiau ar gyfer y pum mlynedd nesaf. Mae'r Strategaeth yn nodi sut y bydd y Cyngor yn ceisio gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol dinasyddion a chymunedau Ceredigion a chynyddu ei gyfraniad tuag at y saith Nod Llesiant Cenedlaethol yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Hefyd, dywedodd yr Arweinydd hefyd fod gan yr Awdurdod gyfnod heriol o'i flaen.

Yr Amcanion Llesiant Corfforaethol arfaethedig yw:

- Hybu'r Economi, Cefnogi Busnesau a Galluogi Cyflogaeth
- Creu Cymunedau Gofalgar ac Iach
- Darparu'r Dechrau Gorau Mewn Bywyd a Galluogi Pobl o Bob Oed i Ddysgu
- Creu Cymunedau Cynaliadwy a Gwyrdd sydd wedi'u Cysylltu'n Dda â'i Gilydd

Esboniwyd bod yr amcanion wedi'u nodi trwy ddadansoddi tystiolaeth ac ymgysylltu gyda thrigolion, gan gynnwys uchelgeisiau'r weinyddiaeth wleidyddol newydd,

Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion a'r ymgynghoriad cyhoeddus diweddar ar y strategaeth ddrafft.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Cododd un Aelod o'r Pwyllgor bryder gan ofyn a allai'r Awdurdod fforddio'r targedau uchelgeisiol a amlinellwyd yn yr adroddiad. Cadarnhawyd bod modd eu cyflawni ar hyn o bryd.

Mynegwyd pryder ynghylch Ffosffadau gan y gallai atal yr amcan HYBU'R ECONOMI, CEFNOGI BUSNESAU A GALLUOGI CYFLOGAETH rhag symud ymlaen. Cadarnhawyd bod yna grŵp penodol sy'n monitro'r sefyllfa ffosffadau yn ofalus ac sy'n cynnal trafodaethau parhaus gyda Chyfoeth Naturiol Cymru. Cadarnhaodd y Prif Weithredwr hefyd fod Ffosffadau yn cael ei nodi fel risg ar hyn o bryd a'i fod ar gofrestr risg yr Awdurdod ac felly gallai gadarnhau bod y mater hwn yn cael sylw dyledus. Roedd hyn hefyd yn cael ei fonitro gan y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau Ffyniannus yn ystod y flwyddyn.

Gofynnwyd rhagor o gwestiynau i'r swyddogion ac aethant i ffwrdd i ymchwilio i'r materion dan sylw cyn dychwelyd i'r Pwyllgor i roi'r atebion. Cynhaliodd y Pwyllgor gyfarfod arall yn ddiweddarach i ystyried yr ymatebion ymhellach ac i wneud argymhelliad cyn i'r Strategaeth fynd gerbron y Cabinet a'r Cyngor llawn.

Cytunodd Aelodau'r Pwyllgor i argymell i'r Cabinet gymeradwyo Strategaeth Gorfforaethol ddrafft 2022-2027, gan gynnwys yr Amcanion Llesiant Corfforaethol, yn amodol ar ystyried yr argymhellion a wnaed gan y Pwyllgor.

Dyletswydd Cyfamod y Lluoedd Arfog, fel y'i nodwyd yn Neddf y Lluoedd Arfog 2021

Cafodd y Pwyllgor wybod am y sefyllfa a oedd ohoni. Wrth gyflawni ei ymrwymiadau presennol, roedd y Cyngor yn rhoi sylw dyladwy i ofynion Cymuned y Lluoedd Arfog, ac roedd wedi ceisio adeiladu'n gadarnhaol ar ei ymrwymiad ers gwneud ei addewid cychwynnol. Roedd hyn wedi arwain at wneud gwelliannau uniongyrchol i bolisïau'r Cyngor fel rhan o'i ymrwymiad i'r Cyfamod. Roedd hyn i'w weld yn glir yn y polisi cydbwysedd rhwng bywyd a gwaith a oedd yn cefnogi opsiynau gweithio hyblyg. Roedd y polisi hwn hefyd yn cydnabod yr angen clir i aelodau'r lluoedd arfog a milwyr wrth gefn gael cyfnodau awdurdodedig ychwanegol o absenoldeb i gefnogi eu hymrwymiadau ychwanegol.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Yn ogystal â'r gwaith yr oedd y Cyngor eisoes yn ei wneud, cynigiwyd y byddai'r camau ychwanegol canlynol yn cael eu cymryd wrth baratoi ar gyfer y ddyletswydd:

- Archwilio cyfleoedd i wella'r prosesau a ddefnyddir gan y gwasanaethau i gasglu data. Byddai Swyddog Cyswllt Rhanbarthol y Lluoedd Arfog yn darparu cyngor am y categorïau y byddai angen i'r gwasanaethau unigol eu defnyddio.
- Nodwyd bod cyllid grant ar gael i blant (hyd at £2,000 y plentyn) yn ddibynnol ar anghenion.

- Byddai gweithwyr ac aelodau etholedig yn cael eu hannog i wneud trefniadau ar CERINET i fynd i'r sesiynau codi ymwybyddiaeth am Gyfamod y Lluoedd Arfog.

Diweddariad ar Brosiect Cylch Caron

Rhoddodd swyddogion y Cyngor a Chyfarwyddwr Sirol, Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda ddiweddariad ar brosiect Cylch Caron. Dywedwyd bod hwn yn brosiect partneriaethol rhwng Cyngor Sir Ceredigion a Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda, ynghyd â Llywodraeth Cymru.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Dyma'r prif bwyntiau a godwyd yn ystod y drafodaeth:

- Byddai angen cyflwyno cais cynllunio newydd ar ôl i bartner newydd gael ei benodi. Roedd yr elfen ffosffadau yn parhau'n risg. Roedd posibilrwydd hefyd y gallai'r dyluniad fod yn wahanol i'r dyluniad gwreiddiol.
- A fyddai modd gofyn am gymorth cwmnïau adeiladu lleol lle bynnag bo modd gwneud hynny? Roedd posibilrwydd y gellid annog y partner newydd i gyflogi contractwyr lleol.
- Cadarnhawyd y byddai gofyniad i adolygu'r pecyn ariannu ar y cyd â Llywodraeth Cymru ar ôl i'r broses dendro gael ei chwblhau.
- Mewn ymateb i gwestiwn gan un o'r Aelodau, cadarnhawyd ei bod yn holl bwysig bod y cynllun yn cael ei gyflawni.
- Mewn ymateb i gwestiwn arall, cadarnhawyd bod y tir wedi'i ddiogelu.

Cytunwyd y byddai'r Swyddogion yn dychwelyd i roi diweddariad unwaith y byddai'r broses dendro wedi'i chwblhau.

Adroddiad ynglŷn â'r Diwygiadau i'r Polisi Chwythu'r Chwiban

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Cytunodd y Pwyllgor i argymell bod y Cabinet yn cymeradwyo'r diwygiadau i'r Polisi Chwythu'r Chwiban.

Cyllideb ddrafft 2023/24

Cyflwynodd yr Arweinydd yr adroddiad ar gyllideb ddrafft 2023/2024 gan gynnwys rhaglen gyfalaf aml-flwyddyn, a nododd mai setliad dros dro oedd hwn.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Cytunodd yr Aelodau ar sefyllfa gyffredinol y gyllideb fel yr oedd wedi'i nodi yn yr adroddiad i'r Cabinet a bu iddynt ofyn am i fwy o fanylion gael eu cyflwyno pan fyddai'r pwyllgorau craffu thematig yn ystyried y gyllideb.

Mae'r Pwyllgor yn monitro'r goblygiadau i'r gyllideb drwy gydol y flwyddyn ac mae'n cael diweddariadau ariannol rheolaidd pan fydd yn ystyried adroddiadau.

Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Adnoddau Corfforaethol

Cyfarfu'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Adnoddau Corfforaethol chwe gwaith yn ystod blwyddyn fwrdeistrefol 2022/2023.

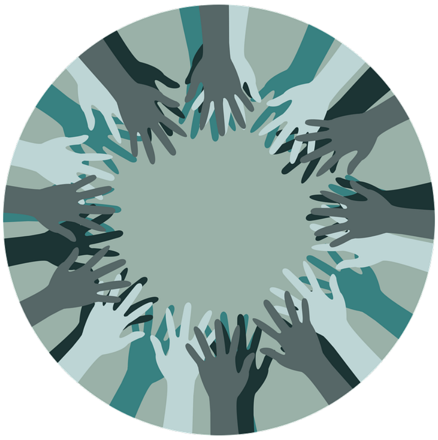

Y prif faterion a drafodwyd

Swyddogaeth y Pwyllgor hwn yw cyflawni holl swyddogaethau'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu sy'n ymwneud â'r Gwasanaethau Corfforaethol (gan gynnwys adnoddau dynol, gwasanaethau cwsmeriaid, TGCh, rheoli'r trysorlys a gwasanaethau cyfreithiol), cynhwysiant/cyfle cyfartal, argyfyngau sifil, parhad busnes, rheoli ystadau a chofrestru sifil.

Yn dilyn yr etholiadau lleol ym mis Mai 2022, cynhaliwyd y cyfarfod cyntaf ar 27 Mai 2022 i ethol Cadeirydd ac Is-gadeirydd ar gyfer y Pwyllgor hwn. Etholwyd y Cynghorydd Rhodri Evans yn Gadeirydd ac etholwyd y Cynghorydd Geraint Hughes Is-gadeirydd.

Ar 21 Mehefin, 2022, cyflwynodd y Cynghorydd Bryan Davies, Arweinydd newydd y cyngor, adroddiad ynghylch y Strategaeth Ddrafft ar gyfer Gweithio Hybrid a'r Polisi Gweithio Hybrid Dros Dro. Dywedwyd bod pandemig Covid-19 wedi gorfodi cyfyngiadau cenedlaethol ar symud a bod hynny wedi digwydd yn sydyn ac wedi arwain at y gofyniad i aros gartref a gweithio gartref lle bynnag y bo modd. Roedd y mesurau hyn wedi ei gwneud hi'n ofynnol i'r rhan fwyaf o staff swyddfa'r Cyngor weithio mewn ffordd wahanol iawn. Ymatebodd y staff yn gyflym ac yn gadarnhaol i'r newid hwn. Ar y cyfan, roedd yr ymateb cadarnhaol hwn yn bosibl o ganlyniad i'r camau a oedd eisoes wedi'u cymryd o ran ffordd fwy hyblyg a doethach o weithio, gan gynnwys buddsoddi mewn offer a meddalwedd digidol, a gwella'r trefniadau gweithio hyblyg presennol a oedd eisoes ar waith.

Ar ôl ymateb yn dda i heriau cychwynnol y pandemig, dywedwyd bod y ffocws wedi symud i sut y gallai'r Cyngor ddysgu ac adeiladu o'r profiad. Sefydlwyd prosiect o'r enw 'Y Ffordd yr Ydym yn Gweithio' i adolygu'r arferion gweithio o bell a fabwysiadwyd yn ystod y pandemig. Nod y prosiect oedd archwilio'r awydd am newid hirdymor o fewn y gweithlu gan sicrhau mai darparu gwasanaethau oedd y prif

ffocws o hyd. Roedd y prosiect yn gyfle i archwilio i ba raddau yr oedd yna newid yn y weledigaeth strategol ehangach o ran ble, pryd a sut y byddai'r sefydliad yn mynd ati i weithio.

Yn rhan o'r prosiect, cynhaliwyd ymarfer ymgysylltu sylweddol â staff i gasglu adborth, profiadau, syniadau a gofynion o ran y gweithle yn y dyfodol er mwyn cefnogi penderfyniadau strategol.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH
CYTUNWYD i argymell bod y Cabinet yn cymeradwyo'r Strategaeth Gweithio Hybrid a'r Polisi Gweithio Hybrid yn amodol ar ystyried y newidiadau canlynol:

- *Paragraff 3.1.1 – dylai rheolwyr llinell* ***anelu*** *at gynnal cyfweliadau yn rhithwir;*
- *Paragraff 3.1.2 – caniateir i'r rheolwyr llinell gynnal cyfweliadau wyneb yn wyneb os credant fod cyfiawnhad dros wneud hynny;*
- *Paragraff 3.2.2 – dylai rheolwyr fonitro'r defnydd y maent yn ei wneud o e-byst a'r defnydd y mae eu timau yn ei wneud o e-byst rhwng 9pm a 6am er mwyn sicrhau nad oes pwysau ar staff i weithio y tu hwnt i'r oriau hyn.*
- *Argymhelliad bod adolygiad y gweithwyr yn cael ei gynnal ar ôl 6 mis.*

Ystyriodd y Cabinet yr argymhellion uchod yn ei gyfarfod ar 26 Gorffennaf 2022 a chytunodd y dylai adolygiad y gweithwyr gael ei gynnal ar ôl 12 mis yn hytrach na'r 6 mis a awgrymwyd gan y Pwyllgor Craffu.

Hefyd, bu i'r Pwyllgor dderbyn adroddiad am y Polisi Sicrwydd a Bondiau Corfforaethol. Cynigiwyd y dylai'r Cyngor gyflwyno polisi bondiau corfforaethol er mwyn i swyddogion fod ag agwedd glir, deg a chyson at gymeradwyo a llunio bondiau gyda thrydydd partïon. Cyflwynwyd yr adroddiad i sicrhau y gellir cael gafael ar fondiau'n hawdd a'u defnyddio'n hawdd os byddai angen, a bod bondiau a warantwyd gyda thrydydd partïon yn cael eu llunio â thrydydd partïon â statws credyd uchel yn unig er mwyn diogelu sefyllfa'r Cyngor.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH
Gofynnwyd i'r Aelodau ystyried yr argymhellion canlynol:
(i) mai bond a geir mewn arian parod oedd dewis y Cyngor.

(ii) y byddai bond sy'n cael ei warantu gan drydydd parti yn ei gwneud yn ofynnol i'r trydydd parti fod â statws credyd A3 gyda Moody's neu statws credyd A- gyda Standard & Poor's neu Fitch,
(iii) argymell bod y Cabinet yn cymeradwyo'r Polisi Bondiau a Sicrwydd.

Cytunodd Aelodau'r Pwyllgor y dylai'r Cabinet gymeradwyo'r argymhelliad i sicrhau y gellir cael gafael ar fondiau'n hawdd a'u defnyddio'n hawdd os oes angen a bod bondiau a warantwyd gyda thrydydd partïon yn cael eu llunio â thrydydd partïon â statws credyd uchel yn unig er mwyn diogelu sefyllfa'r Cyngor.

Ar 3 Hydref 2022, ystyriwyd y diweddariad ynghylch Ystâd Ffermydd y Sir. Darparwyd y wybodaeth ganlynol gan y Swyddogion a'r Aelod Cabinet, y Cynghorydd Clive Davies.

- Cyflwyniad
- Ystâd Ffermydd y Cyngor Sir
- Casgliadau blaenorol
- Materion cyfredol yn ymwneud ag Ystâd Ffermydd y Cyngor
- Tenantiaethau yn y dyfodol.

<u>CANLYNIAD A/NEU EFFAITH</u>

Yn dilyn trafodaeth, cytunwyd y byddai grŵp Gorchwyl a Gorffen yn cael ei sefydlu i ystyried materion penodol o fewn Ffermydd y Sir yn fanwl ac adrodd yn ôl i'r Pwyllgor. Adeg ysgrifennu'r adroddiad blynyddol hwn, mae gwaith y Grŵp Gorchwyl a Gorffen yn parhau a chaiff canfyddiadau'r Grŵp eu hadrodd yn Adroddiad Blynyddol 2023/2024.

Hefyd, ystyriwyd yr adroddiad ar Ddatblygu Asedau/Eiddo Gwag a gyflwynwyd gan yr Aelod Cabinet, y Cynghorydd Clive Davies a'r Rheolwr Corfforaethol. Cyflwynwyd y wybodaeth ganlynol:

- CEFNDIR: Cyd-destun Strategol a *Dull Gweithredu ac Adnoddau*
- Gwaith ers Mawrth 2020
- Galw
- Cynllun Gweithredu Eiddo Gwag
- Ffrydiau Gwaith yn y dyfodol – Prosiectau Strategol, Sicrhau Cydbwysedd Asedau, *Gwaredu / Datblygu Asedau, Asesu Blaenoriaethau.*

Cytunwyd i argymell y canlynol i'r Cabinet:

1. *Cadw'r Panel Asedau,*
2. *y byddai adroddiad ynghylch prynu maes parcio Aberteifi yn cael ei gyflwyno yng nghyfarfod y Pwyllgor Adnoddau Corfforaethol ar 19 Rhagfyr 2022,*
3. *ystyried asiant allanol i werthu Asedau'r Cyngor er mwyn cael mwy o gynulleidfa o brynwyr, ac,*
4. *y byddai adroddiad cynnydd ar y gwaith wrth symud ymlaen ar asedau'r Cyngor yn cael ei gyflwyno mewn cyfarfod yn y dyfodol.*

Bu i'r Cabinet nodi'r adroddiad.

Yn yr un cyfarfod, trafodwyd yr Adroddiad Blynyddol am Sylwadau o Ganmoliaeth, Cwynion a Rhyddid Gwybodaeth ar gyfer 2021-2022.

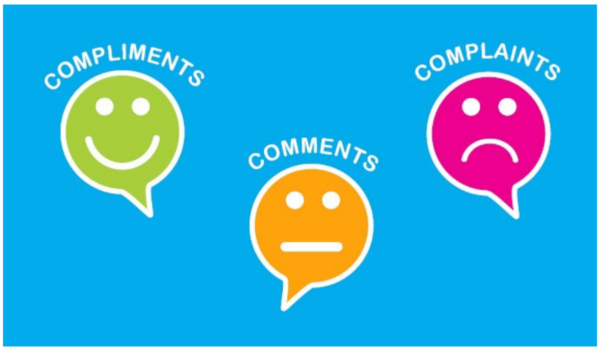

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH
Cytunodd Aelodau'r Pwyllgor argymell y canlynol i'r Cabinet:
(i) nodi a chymeradwyo cynnwys yr Adroddiad Blynyddol am Sylwadau o Ganmoliaeth, Cwynion a Gweithgarwch Rhyddid Gwybodaeth – 2021/2022 a nodi Llythyr Blynyddol yr Ombwdsmon ar gyfer 2021-2022; ; a
(ii) bod mwy o fanylion yn Adran 4 ar y gwersi a ddysgwyd yn cael eu darparu yn yr adroddiad nesaf a gyflwynir i'r Pwyllgor Craffu.
Cytunodd y Cabinet â'r argymhellion a bydd mwy o fanylion yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor yn ystod cyfnod adrodd 2023-2024.

Ystyriwyd yr adroddiad ar Siarter Troseddau Casineb Cymorth i Ddefnyddwyr. Dywedwyd bod Cymorth i Ddioddefwyr wedi datblygu Siarter Troseddau Casineb i sefydliadau lofnodi, er mwyn creu rhwydwaith o gynghreiriaid i gefnogi ei waith gyda dioddefwyr ac i godi ymwybyddiaeth am droseddau casineb a'r ffyrdd o'u riportio ledled Cymru.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH
Dywedwyd mai'r camau nesaf pe bai Cyngor Sir Ceredigion yn dewis cefnogi'r Siarter oedd y byddai cyfarfod yn cael ei drefnu gyda Chymorth i Ddioddefwyr i drafod y camau perthnasol. Mae rhai sefydliadau wedi canolbwyntio ar hyfforddi staff, rhai ar ledaenu gwybodaeth, ac eraill ar gymysgedd o'r ddau. Ar ôl dod yn bartner 'gweithredol' mae sefydliadau'n gallu defnyddio'r marc ymddiriedaeth ar eu gwefannau, deunyddiau hyrwyddo ac ati.

Cytunwyd i argymell i'r Cabinet bod y Cyngor Sir yn ymrwymo i'r hyn a restrir yn Siarter Troseddau Casineb Cymorth i Ddioddefwyr.

Ystyriwyd yr adroddiad ynghylch y Strategaeth Mynd i'r Afael â Chaledi. Roedd yr adroddiad yn nodi'r camau a gymerwyd gan Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion i ddarparu ymateb cydgysylltiedig i'r risg gynyddol o galedi yng Ngheredigion oherwydd effaith Covid-19. Cafodd y cynnydd a wnaed ei fonitro gan Is-grŵp Tlodi'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Cytunwyd y byddai Strategaeth Mynd i'r Afael â Chaledi 2020-22 yn cael ei hymestyn i 2023 i sicrhau ei bod yn cyd-fynd â Chynllun Llesiant Lleol Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion sy'n dod i ben yn 2023.

Roedd tri amcan allweddol Strategaeth Mynd i'r Afael â Thlodi Ceredigion fel a ganlyn: -

- Dod i ddeall effaith esblygol COVID-19 ar galedi yng Ngheredigion drwy goladu a dadansoddi data ar y cyd ag asiantaethau partneriaethol.
- Cydlynu ac atgyfnerthu gwaith ar y cyd ag asiantaethau partneriaethol gan hyrwyddo ar yr holl gymorth sydd ar gael a manteisio arno.
- Nodi bylchau o ran y cymorth sydd ar gael ac o ran anghenion caledi wrth iddynt newid er mwyn llunio ymyriadau cynnar effeithiol a fydd yn sicrhau bod unigolion a chymunedau'n fwy cydnerth wrth inni ddygymod ag effaith COVID-19.
  Adroddir ynghylch y cynnydd a wneir o ran y strategaeth hon bob blwyddyn, gan fesur statws Coch, Ambr a Gwyrdd y camau gweithredu y mae Is-grŵp Tlodi'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn gyfrifol amdanynt. Mae'r cynllun gweithredu wedi'i rannu'n dair colofn ar wahân: Costau Byw Hanfodol, Llesiant Corfforol ac Emosiynol, a Chydnerthedd Cymunedol.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH
Cytunwyd mai'r camau nesaf fyddai:

- *Parhau i ddatblygu'r dangosfyrddau data i sicrhau bod gan y Cyngor ddealltwriaeth gyffredin o effaith esblygol caledi yng Ngheredigion.*
- *Adolygu'r rhestr o bartneriaid sy'n cyfrannu at y cynllun gweithredu.*
- *Rhagwelir y bydd lefelau tlodi yn parhau i godi yng Ngheredigion, a hynny oherwydd y costau byw cynyddol yn hytrach nag effaith uniongyrchol Covid. Mae'n debygol felly y bydd angen newid ffocws a chaiff y cynllun gweithredu ei adolygu i adlewyrchu hyn.*
- *Sicrhau bod gwaith yr is-grŵp hwn yn cyfrannu at Gynllun Llesiant Lleol 2023-28.*

Ystyriwyd 'Siarad, Gwrando a Gweithio gyda'n Gilydd', sef polisi Ymgysylltu a Chyfranogi Cyngor Sir Ceredigion, sy'n disgrifio ein dull corfforaethol o ymgysylltu ac ymwneud â phobl Ceredigion. Cafodd y polisi drafft blaenorol ei ystyried gan y Pwyllgor ar 14 Hydref 2021 lle cymeradwywyd y dylid ymgynghori'n gyhoeddus yn ei gylch yn ystod y gaeaf y flwyddyn honno. Fodd bynnag, gohiriwyd yr ymgynghoriad oherwydd gofynion Rhan 3, adran 41, o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 parthed ymgynghori ac adolygu Strategaeth y Cyngor ar gyfer ymgysylltu â'r cyhoedd. Cafodd y polisi Ymgysylltu drafft ei ddiwygio wedyn i gynnwys Cyfranogiad ac fe'i cyflwynwyd i'r Cabinet ym mis Gorffennaf 2022. Cytunodd y Cabinet y dylai'r polisi Ymgysylltu a Chyfranogi drafft fod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus yn ystod haf 2022. Cafodd y polisi terfynol ei ddiwygio er mwyn adlewyrchu canfyddiadau'r ymgynghoriad.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH
Ar ôl trafod ac ystyried y polisi, cytunodd yr Aelodau ar y canlynol gan argymell bod y Cabinet yn:

- *Derbyn a chymeradwyo'r Polisi Ymgysylltu a Chyfranogi – Siarad, Gwrando a Gweithio Gyda'n Gilydd.*

Yn ystod y cyfarfod a gynhaliwyd ym mis Rhagfyr, ystyriwyd Adroddiad Ystadegol Uwch Grwner Ceredigion ar gyfer 2021. Dywedwyd bod Uwch Grwner Ceredigion yn paratoi adroddiad blynyddol ar y marwolaethau a adroddir i'r Crwner ('Adroddiad Ystadegol') ac yn ei anfon at y Weinyddiaeth Gyfiawnder er mwyn ei gyhoeddi fel rhan o Ystadegau'r Crwner ar wefan Llywodraeth y Deyrnas Unedig.

Roedd Adroddiad y Prif Grwner i'r Arglwydd Ganghellor (Adroddiad a oedd yn cynnwys y Chweched Adroddiad Blynyddol 2018-2019 a'r Seithfed Adroddiad Blynyddol 2019-2020) yn cynnwys Glasbrint Enghreifftiol y Crwner. Roedd yn argymell y dylai'r Uwch Grwner hefyd gyflwyno adroddiad blynyddol byr ('Adroddiad Awdurdod Lleol') i'r Prif Grwner a'r Cyngor bob mis Gorffennaf ac y dylid ei gyhoeddi ar wefan y Cyngor gan hefyd gynnwys yr ystadegau perthnasol ar yr achosion cyfredol / achosion a oedd wedi cau (gan gynnwys ffigurau i gymharu â blynyddoedd blaenorol), diweddariad ar waith y Crwner a materion perthnasol, crynodeb am dîm y Crwner a'r trefniadau staffio, ac unrhyw gynlluniau at y dyfodol. Ni wnaeth yr Uwch Grwner gyflwyno'r adroddiad yma i'r Cyngor y llynedd a hynny oherwydd llwyth gwaith, galwadau i eistedd yn y llys, a swydd wag ymhlith y staff.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH
Cafwyd diweddariad gan Swyddfa'r Crwner am eu gwaith nhw ar roi organau:
"Bu i Mr Steve Lloyd, Swyddfa'r Crwner yn Heddlu Dyfed-Powys, drefnu bod nifer o organau yn cael eu rhoi gan weithio gyda Nyrsys Arbenigol Cymru mewn Rhoi Organau a Mr Jason Shannon, Archwilydd Meddygol Arweiniol cyntaf Cymru. Roedd ymdrechion eithriadol ac arbenigedd Mr Lloyd wedi arwain at arbed nifer o fywydau gan gynnwys baban wyth mis oed. Mae'r profiad a'r ddealltwriaeth a gafwyd o'r digwyddiad diweddar yma yn rhoi sylfaen dda i grwneriaid Ceredigion ar gyfer cael cyfleoedd yn y dyfodol i hwyluso rhoi organau ac arbed bywydau."

Cytunwyd i nodi cynnwys yr adroddiad.

Fel y nodwyd yn gynharach yn yr adroddiad hwn, dywedwyd bod yr Aelodau, yng nghyfarfod y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Adnoddau Corfforaethol ar 19 Hydref 2022, wedi codi cwestiynau ynglŷn â'r ffordd yr aethpwyd ati i brynu safle Feidr Fair yn Aberteifi. Cytunwyd y byddai adroddiad yn cael ei gyflwyno yn y cyfarfod hwn.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH
CYTUNWYD i nodi'r adroddiad er gwybodaeth. Dywedwyd hefyd y dylai'r Aelod Lleol wastad gael gwybod am ddatblygiadau yn ei ward. Nid oedd y Cynghorydd Elaine Evans wedi cael gwybod yn yr achos hwn.

Ystyriwyd adroddiad y Grŵp Datblygu a Grwpiau Ategol eraill (adolygu'r trefniadau presennol a'r cylch gorchwyl). Roedd yr Aelodau wedi gofyn am yr adroddiad yng nghyfarfod y Pwyllgor ar 17 Hydref 2022.

Derbyniodd yr Aelodau wybodaeth am y cefndir, y rhesymau dros adolygu'r trefniadau, y ffordd ymlaen a gynigir, yr aelodaeth a'r Cylch Gorchwyl.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Yn dilyn trafodaeth, cytunodd Aelodau'r Pwyllgor y dylai'r Cabinet ystyried yr argymhellion canlynol:

- *Dylai Aelodaeth y Panel Asedau barhau fel y mae ar hyn o bryd gan gynnwys yr Aelodau Cabinet perthnasol a Chadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Adnoddau Corfforaethol. Mae'n hanfodol sicrhau y ceir ymgynghori parhaus gyda'r Aelod/Aelodau Lleol perthnasol. Dylai'r trefniadau o ran aelodaeth gael eu hadolygu petai'r cydbwysedd gwleidyddol presennol yn newid.*
- *Dylai materion o ran capasiti staffio o fewn y Gwasanaeth Ystadau gael eu hadolygu. Mae angen i'r Awdurdod sicrhau y rhoddir ystyriaeth unigol i bob darn o dir ac eiddo sy'n cael ei werthu/rhentu cyn penderfynu nad oes angen yr ased a'i gynnig ar y farchnad agored. Dylai pob peth a gaiff ei waredu ar y farchnad agored gael ei farchnata'n eang ac yn weithredol i sicrhau y ceir y gwerth gorau.*

  PENDERFYNIAD Y CABINET:
  1. *Cytuno ar aelodaeth y Grŵp Datblygu.*
  2. *Cytuno ar y Cylch Gorchwyl arfaethedig ar gyfer y Grŵp Datblygu, y Grŵp Monitro Cyfalaf, y Grŵp Rheoli Asedau a'r Grŵp Rheoli Prosiectau Corfforaethol.*
  3. *Nodi adborth y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Adnoddau Corfforaethol.*

  Y rheswm dros y penderfyniad:
  1. *I oruchwylio'n strategol a rheoli Rhaglen Ddatblygu'r Cyngor mewn ffordd well.*
  2. *I wella'r trefniadau ar gyfer cyflawni Strategaeth Gorfforaethol y Cyngor.*
  3. *I ddefnyddio amser ac adnoddau yn effeithlon ac effeithiol.*

Hefyd yn y cyfarfod ym mis Rhagfyr, cafwyd adroddiad am Siarter Diwygiedig y Gwasanaethau Cwsmeriaid. Dywedwyd bod y Siarter yn nodi'r dulliau gwahanol o gyfathrebu â'r Cyngor. Roedd hyn yn cynnwys dros y ffôn, yn electronig (ar y we, ar e-bost) drwy lythyr ac wyneb yn wyneb. Roedd y Siarter yn rhoi rhyw syniad i gwsmeriaid ynghylch pryd y dylent ddisgwyl ymateb ac roedd yn sicrhau y cyfathrebir â chwsmeriaid yn eu dewis iaith a'r dull yr oeddent yn ei ffafrio.

Cyngor Sir CEREDIGION County Council

SIARTER CWSMERIAID

YMATEB I ALWADAU FFÔN

- Dylid ateb pob galwad yn ddwyieithog, gyda'r **Gymraeg a'r Saesneg**. Bydd pob sgwrs yn parhau **yn newis iaith y galwr**.
- Disgwylir i alwadau gan ddefnyddwyr gwasanaeth gael eu **hateb yn brydlon**.
- Dylid delio ag ymholiadau syml a cheisiadau am wasanaeth ar unwaith.

YMATEB I LYTHYRAU, E-BYST A CHEISIADAU AM WASANAETH TRWY'R WE A'R CYFRYNGAU CYMDEITHASOL

- Dylid cydnabod pob gohebiaeth sy'n gofyn am wasanaethau **o fewn 2 ddiwrnod gwaith o'i derbyn.**
- Dylid anfon atebion cyn gynted â phosibl ond **o fewn 14 diwrnod ar y mwyaf o'u derbyn.**
- Dylai atebion fod yn **iaith** a chyfrwng yr ohebiaeth wreiddiol.
- Os oes angen ateb llawnach, mwy cymhleth, **rhowch syniad pryd y byddwch yn rhoi ymateb llawn.**
- Os bydd ateb yn cymryd mwy o amser na'r disgwyl, **rhowch wybod i'r defnyddiwr gwasanaeth**, gan esbonio'r rhesymau pam.
- Lle bo modd, bydd ceisiadau am wasanaethau a dderbynnir trwy dudalennau Cyfryngau Cymdeithasol yn cael eu **hailgyfeirio at dîm Clic.**

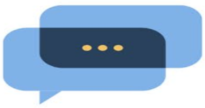

SAFONAU CYFATHREBU

- Dylid ysgrifennu pob gohebiaeth mewn **iaith glir**, ac yn **iaith yr ymholiad gwreiddiol.**

- Rhaid defnyddio **pennawd llythyr** corfforaethol ar gyfer pob llythyr. Sicrhewch eich bod yn defnyddio'r fersiwn diweddaraf trwy gyrchu penawdau llythyrau trwy'r eicon ar eich bwrdd gwaith.

- Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu'r egwyddor i ddefnyddio ffont **Arial** safonol, **maint lleiaf 12** ym mhob gohebiaeth.

- Dylid darparu dogfennau, taflenni, adnoddau electronig ac ati **mewn fformat amgen os gofynnir am hynny** e.e. darparu dogfen mewn print bras, braille, sain, fersiwn hawdd ei darllen neu fersiwn Plant a Phobl Ifanc.
- Mae'r Gymraeg yn iaith swyddogol yng Nghymru! **Mae hyn yn golygu na ddylai'r Gymraeg gael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg** a dylai siaradwyr Cymraeg gael mynediad at eu gwasanaethau yn eu dewis iaith.

Caru·Love Ceredigion

Roedd y Siarter yn rhoi sicrwydd i gwsmeriaid y byddai'r Cyngor yn delio â phawb yn gyfartal, mewn modd teg a chwrtais ac y byddai dinasyddion yn cael gwybodaeth am ei wasanaethau a digwyddiadau. Roedd y Siarter yn croesawu sylwadau cadarnhaol a negyddol am wasanaethau'r Cyngor a sut y gellir eu gwella. Roedd y siarter diwygiedig yn awr yn cyd-fynd â'r polisi Cwynion o ran nifer y dyddiau i ymateb i unrhyw ymholiad.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH
Yn dilyn trafodaeth, cytunodd yr Aelodau i argymell bod y Cabinet yn cymeradwyo'r Siarter Cwsmeriaid ddiwygiedig fel y'i cyflwynwyd.

Cyflwynodd Arweinydd y Cyngor, y Cynghorydd Bryan Davies, yr adroddiad am gyllideb ddrafft 2023/2024 gan gynnwys y rhaglen gyfalaf aml-flwyddyn ac esboniodd fod y gyllideb yn seiliedig ar setliad dros dro Llywodraeth Cymru a bod disgwyl setliad terfynol Llywodraeth Cymru ar 28 Chwefror 2023.

<u>CANLYNIAD A/NEU EFFAITH</u>
Cytunodd y Pwyllgor ar y canlynol:

1. *Roedd wedi ystyried sefyllfa gyffredinol y gyllideb fel y dangosir yn yr adroddiad ar y gyllideb yn Atodiad A.*
2. *Roedd wedi ystyried elfennau perthnasol y pwysau o ran costau ar y gyllideb sydd o fewn cylch gwaith y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu hwn.*

3. *Roedd wedi ystyried elfennau perthnasol y cynigion ar gyfer gwneud arbedion yn y gyllideb sydd o fewn cylch gwaith y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu hwn.*
4. *Roedd wedi ystyried elfennau perthnasol y cynigion ynghylch ffioedd a chostau sydd o fewn cylch gwaith y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu hwn.*
5. *Pleidleisiodd rhan fwyaf o Aelodau'r Pwyllgor o blaid cynnydd o 7.3% yn Nhreth y Cyngor. Felly mae'r Pwyllgor yn argymell cynnydd o 7.3% yn Nhreth y Cyngor ar gyfer 2023/2024, sef opsiwn 3b) yn yr argymhellion:*

   3b) Cynnydd o 7.3% yn Nhreth y Cyngor (gan gynnwys 1.3% mewn perthynas â'r cynnydd arfaethedig yn Ardoll yr Awdurdod Tân) a gofyniad cyllidebol o £180.101m ar gyfer 23/24.

6. *Ni ddarparwyd unrhyw adborth arall gan y Pwyllgor ynghylch y gyllideb ddrafft ar gyfer 2023/24..*

Ystyriwyd y Cynnig o ran y Cynllun Tai Cymunedol. Dywedwyd bod Tai Fforddiadwy yng Ngheredigion yn un o flaenoriaethau allweddol y Strategaeth Gorfforaethol, y Cynllun Llesiant, y Strategaeth Dai a'r Cynllun Datblygu Lleol a bod y Cyngor yn defnyddio adnoddau sylweddol i greu a rheoli tai fforddiadwy.

Gofynnwyd i'r Aelodau ystyried y Cynnig o ran y Cynllun Tai Cymunedol. Amcan 'Tai Cymunedol' oedd cefnogi pobl i fodloni eu hanghenion o ran tai fforddiadwy yn eu cymunedau drwy greu llwybr i berchentyaeth. Roedd y Cyngor wedi ymrwymo i gefnogi cynllun o'r fath ym mis Mawrth 2022.

Yn ystod y trafodaethau, awgrymwyd y dylai'r Swyddogion ystyried y pwyntiau canlynol:

- Bod y Cyngor yn cynnal ei arolwg strwythurol ffurfiol ei hunan ar yr eiddo dan sylw er mwyn asesu ei gyflwr, cyn gwneud cynnig ffurfiol.
- Bod unrhyw gynnig ffurfiol gan y Cyngor i fenthyca yn amodol ar y gwaith a nodir yn arolwg y Cyngor. Dylai'r gwaith gael ei wneud wedyn o fewn amser penodedig – o fewn 6 mis o bosib.
- Roedd yr adroddiad (Atodiad A ym mhapurau'r agenda) yn nodi 'na all benthyciad y Cyngor fod am gyfnod sy'n hirach na chyfnod y morgais sy'n gysylltiedig â hynny' - byddai angen ystyried y modd y mae'r rheiny sydd heb forgais yn ad-dalu'r benthyciad fel y byddent yn ad-dalu pan fo'r eiddo'n cael ei werthu neu ei drosglwyddo am y tro cyntaf.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Cytunwyd i argymell bod y Cabinet yn cymeradwyo'r Cynllun Tai Cymunedol, yn amodol ar ystyried y canlynol:
(i) opsiynau eraill o ran y symiau gohiriedig a gaiff eu sicrhau o dan gytundebau adran 106; gallai hyn gynnwys gofyn am dalu'r swm gohiriedig o flaen llaw i gynorthwyo â'r gwaith o ddarparu tai fforddiadwy yn y sir, a
(ii) cynnwys Cynghorwyr fel aelodau o'r Grŵp Gorchwyl a Gorffen.

Cytunwyd ar Strategaeth Gweithio Hybrid a Pholisi Hybrid Dros Dro ym mis Gorffennaf 2022, a fyddai'n cael eu treialu am 12 mis. Mae'r strategaeth yn cyflwyno'r weledigaeth a'r dulliau cysylltiedig a roddir ar waith i sicrhau bod gan Gyngor Sir Ceredigion weithlu sydd â'r sgiliau a'r gallu i weithio mewn ffordd sy'n addas at ddyfodol ein sefydliad, mewn lleoliad gwaith sy'n diwallu ei anghenion.

Datblygwyd y Polisi Gweithio Hybrid Dros Dro i roi gwybodaeth fanwl am yr hyn y mae gweithio hybrid yn ei olygu i'r Cyngor. Mae'n cefnogi gweithwyr a'u rheolwyr i weithio'n hybrid drwy roi gwybodaeth a chyngor ymarferol gan alluogi gweithwyr i weithio'n effeithiol, yn gynhyrchiol a diogel o'r swyddfa neu o'r cartref.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Lluniwyd y Strategaeth Gweithio Hybrid a'r Polisi Gweithio Hybrid Dros Dro, drwy ymgysylltu parhaus â staff a rheolwyr a dylanwadodd yr adborth hwn yn fawr ar y dogfennau. Mae ymgysylltu parhaus wedi dangos cefnogaeth sylweddol tuag at ddatblygu'r ffordd y mae staff yn gweithio a sut y caiff gwasanaethau eu cyflenwi. Dengys adborth bod staff yn fwy cynhyrchiol a bod ffyrdd digidol o weithio wedi gwella mynediad at wasanaethau i nifer o gwsmeriaid.

Fel rhan o'r treial, cafodd y defnydd o ddesgiau ac ystafelloedd cyfarfod eu monitro ac mae'r data a gasglwyd wedi cyfrannu at newidiadau yn yr ardaloedd hynny Rhoddwyd cyflwyniad byr ar y math o ddata a oedd yn cael ei gasglu. O ystyried y data, daeth yn fwyfwy clir y byddai cyfleoedd sylweddol i ddarparu gwasanaethau newydd ar gyfer y cyhoedd yng Nghanolfan Rheidol yn Aberystwyth, Penmorfa yn Aberaeron a Neuadd y Sir yn Aberaeron neu wneud defnydd arall o'r adeiladau hyn. Roedd yn bosibl y byddai cyfleoedd i ad-drefnu a defnyddio eiddo arall y Cyngor mewn ffyrdd gwahanol hefyd.

Fel enghraifft o'r cyfleoedd, cytunodd y Cyngor a Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda y byddai rhan o'r llawr gwaelod yng Nghanolfan Rheidol yn cael ei defnyddio i ddarparu gwasanaethau ffisiotherapi i gleifion allanol. Byddai hyn ar sail dros dro tra bo'r cyfnod treialu hybrid yn parhau a'r Cyngor yn ystyried y defnydd amgen gorau arall o'i swyddfeydd yn yr hirdymor.

Roedd arolwg ymgysylltu wedi dod i ben yn ddiweddar a oedd yn gofyn am farn y cyhoedd am y modd y gellid ailddefnyddio'r adeiladau. Byddai'r adborth hwn, ynghyd â thrafodaethau gyda'r rhanddeiliaid, o gymorth wrth ystyried opsiynau ynghylch y defnydd y gellid ei wneud o'r swyddfeydd yn y dyfodol ar ddiwedd y cyfnod treialu.

Cytunwyd i nodi'r sefyllfa bresennol a derbyn adroddiad arall yn un o gyfarfodydd y dyfodol.

Cyflwynwyd adroddiad am fersiynau diwygiedig y Cod Ymddygiad ar gyfer Cyflogeion Llywodraeth Leol, y Ffurflen Datgan Buddiant, a'r Ffurflen Datgan Lletygarwch fel y gallai Aelodau'r Pwyllgor ei ystyried.
Dywedwyd bod adolygiad wedi'i gynnal o'r dogfennau canlynol: -

- Y Cod Ymddygiad ar gyfer Cyflogeion Llywodraeth Leol ('y Cod')

- Ffurflen Datgan Buddiannau Swyddogion
- Ffurflen Datgan Lletygarwch a Rhoddion Swyddogion

Wrth adolygu'r dogfennau hyn, paratowyd Asesiad Effaith Diogelu Data ar raddfa fach. Roedd y dogfennau wedi'u cymeradwyo gan y Grŵp Arweiniol, ac roeddent wedi'u rhannu â'r Undebau Llafur perthnasol i gael eu barn.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Cyflwynwyd yr holl newidiadau i'r Aelodau.
Cytunwyd i argymell bod y Cabinet yn cymeradwyo'r canlynol:
(i) y Cod Ymddygiad ar gyfer Cyflogeion Llywodraeth Leol;.
(ii) y Ffurflen Datgan Buddiannau; a
(iii) y Ffurflen Datgan Lletygarwch

Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau Iachach

Cyfarfu'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau Iachach ar chwe achlysur yn ystod 2022/2023.

Y prif faterion a drafodwyd

Daeth y Swyddog Arweiniol Corfforaethol ar gyfer gwasanaethau arbenigol Porth Cynnal i gyfarfodydd y Pwyllgor yn rheolaidd i gyflwyno Adroddiadau Rheoli Perfformiad chwarterol y Gwasanaeth Adolygu Annibynnol sy'n cynnwys safonau cenedlaethol a lleol, a'r targedau a ddefnyddir i fesur canlyniadau plant sy'n derbyn gofal a'r rhai sy'n gadael gofal. Mae'r Swyddog Adolygu Annibynnol yn ystyried a yw hawliau dynol y plentyn/person ifanc wedi'u tramgwyddo mewn unrhyw ffordd ac, os felly, mae'n ystyried atgyfeirio'r achos at CAFCASS Cymru. Ni chododd yr angen i wneud hynny mewn unrhyw gyfarfod adolygu yn ystod y cyfnod hwn. Mae'r adroddiadau hyn yn cael eu hystyried o fewn cyfarfodydd sicrhau ansawdd Plant sy'n Derbyn Gofal Amlasiantaethol sy'n cwrdd bob chwarter; mae'r cyfarfodydd hyn yn gyfle i nodi a gweithredu ar berfformiad a materion eraill yn ymwneud â'r maes gwaith hwn.
Mae'r adroddiadau hyn hefyd yn cael eu cylchredeg a'u hadolygu gan Grŵp Rhianta Corfforaethol yr Awdurdod Lleol sy'n cael ei gadeirio gan y Cynghorydd Alun Williams, Dirprwy Arweinydd y Cyngor a'r Aelod Cabinet dros Lesiant Gydol Oes.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH
Cafodd pwysigrwydd y Gwasanaeth Adolygu Annibynnol ei gydnabod, ac roedd yr Aelodau'n falch o gael sicrwydd bod anghenion plant sy'n derbyn gofal yn cael eu bodloni ac yn gwella'n barhaus. Bu i'r Aelodau longyfarch staff y gwasanaeth, a bu iddynt ddiolch iddynt am eu hymroddiad a'u gwaith caled.

Cynhaliwyd cyfarfod ar 27 Mai 2023 i ethol Cadeirydd ac Is-gadeirydd i'r Pwyllgor. Etholwyd y Cynghorydd Caryl Roberts yn Gadeirydd ac etholwyd y Cynghorydd Ceris Jones yn Is-gadeirydd.

Cyflwynodd y Rheolwr Corfforaethol wybodaeth am gefndir Rhaglen Cefnogi Tai 2022-2026 fel yr amlinellwyd yn yr adroddiad. Cyfeiriwyd at y 4 papur cefndir sy'n ofynnol o dan y canllawiau grant presennol, a nodwyd bod y cynllun 4 blynedd wedi nodi 4 blaenoriaeth strategol a hefyd camau wrth symud ymlaen. Eglurodd bod y cynllun yn cwmpasu'r holl anghenion tai, a bod y strategaeth gyffredinol yn sail iddo.

Mewn ymateb i ymholiad ynghylch y rheoliadau rhentu newydd a fyddai'n dod i rym ar 1 Rhagfyr 2022, eglurwyd bod landlordiaid yn gadael y farchnad ac eraill yn cynyddu rhent a bondiau ar gyfer y rhai mwyaf bregus. Roedd llawer o wybodaeth anecdotaidd yn cylchredeg, ond dyma oedd y darlun yn gyffredinol ar draws Cymru.

O ran troi allan 'heb fai', roedd gan y gwasanaeth Opsiynau Tai wasanaeth porth, ac roedden nhw'n gallu cyfeirio pobl at y cymorth cywir. Mae'r Cyngor yn rhan o Gynllun Prydlesu Cymru a'r nod yw gweithio'n agos gyda landlordiaid preifat.

Roedd yr Aelodau wedi gweld cynnydd yn nifer yr ymholiadau gan bobl sydd wedi derbyn hysbysiadau i adael llety rhent preifat oherwydd rhesymau amrywiol. Mae hyn nid yn unig yn effeithio ar iechyd meddwl pobl, ond mae'n lleihau argaeledd llety rhent. Bu i'r Aelodau ganmol Gwasanaeth Dewisiadau Tai Ceredigion am y gefnogaeth yr oedd yn ei roi.

Atgoffwyd yr aelodau i gyfeirio trigolion at y Gwasanaeth Opsiynau Tai os oedd angen cymorth arnynt i ddod o hyd i lety arall. Dywedwyd bod diffyg tai fforddiadwy ac nad oedd y lwfansau tai yn adlewyrchu rhenti'r farchnad breifat.

<u>CANLYNIAD A/NEU EFFAITH</u>
Yn dilyn cwestiynau gan Aelodau'r Pwyllgor, cytunwyd i argymell y Rhaglen Cymorth Grant a'r Datganiad o Anghenion i'r Cabinet eu cymeradwyo.

Cyflwynwyd adroddiad i'r Pwyllgor am y ffioedd arfaethedig ar gyfer Rheoliadau Lles Anifeiliaid (Trwyddedu Gweithgareddau sy'n Ymwneud ag Anifeiliaid) (Cymru) 2021, gan gynnwys y cefndir a'r sefyllfa bresennol. Nodwyd bod y ffioedd arfaethedig mewn ymateb i'r cynnydd mewn pobl a oedd yn gwerthu anifeiliaid anwes yn breifat ac ar-lein yn hytrach na'u bod yn eu prynu o siopau anifeiliaid anwes. Cyfeiriwyd at y sefyllfa bresennol, gan gynnwys y ffaith bod manylion am y ddeddfwriaeth wedi eu cyflwyno drwy'r broses Ddemocrataidd ym mis Tachwedd 2021. Hefyd, rhoddwyd gwybodaeth am Gyfraith Lucy, a oedd eisoes ar waith yn Lloegr. Mae'r ffioedd arfaethedig sydd wedi'u rhestru yn yr adroddiad yn dangos y gwaith ychwanegol sydd gan yr awdurdod i'w wneud a lefel y mewnbwn gan swyddogion.

Cyfeiriwyd at yr hyn a oedd yn rhan o'r cwmpas a'r hyn nad oedd yn rhan o'r cwmpas: Gwerthu Anifeiliaid fel Anifeiliaid Anwes gan gynnwys y Prawf Busnes; meini prawf a oedd o fewn y cwmpas; y canllaw i ddangosyddion rhedeg busnes gwerthu anifeiliaid fel anifeiliaid anwes; y meini prawf y tu allan i'r cwmpas a'r dangosyddion canllaw o weithgareddau a oedd "y tu allan i'r cwmpas" fel yr amlinellir yn yr adroddiad.

<u>CANLYNIAD A/NEU EFFAITH</u>

Yn dilyn trafodaeth hir, cytunwyd i argymell i'r Cabinet gymeradwyo'r adroddiad a'r strwythur ffioedd arfaethedig.
.

Cyflwynodd y Cynghorydd Alun Williams, yr Aelod Cabinet dros Lesiant Gydol Oes, adroddiad am y Strategaeth Dementia Ranbarthol a oedd wedi'i datblygu gan Grŵp Llywio Dementia Rhanbarthol Partneriaeth Gofal Gorllewin Cymru. Mae Partneriaeth Gofal Gorllewin Cymru yn dod â sefydliadau o'r sector statudol, y trydydd sector a'r sector annibynnol at ei gilydd gyda'r cylch gwaith o integreiddio a thrawsnewid iechyd, gofal a chymorth yn y rhanbarth. Roedd y cyllid a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru yn cael ei reoli drwy'r Grŵp Llywio Dementia a byddai'n allweddol i gyflawni'r blaenoriaethau y cytunwyd arnynt o fewn y Strategaeth. Nododd Asesiad o Anghenion y Boblogaeth a gyflwynwyd yn ddiweddar yn y Cabinet fod cynnydd yn nifer y bobl 80+ oed oherwydd bod y genhedlaeth a aned ar ôl yr ail ryfel byd yn cyrraedd yr oedran hwn ac felly byddai'r strategaeth hon yn allweddol wrth symud ymlaen. Rhoddwyd trosolwg o Strategaeth Dementia Partneriaeth Gofal Gorllewin Cymru i'r pwyllgor, gan gyfeirio at y ddarpariaeth ar hyn o bryd, arferion gorau, adborth o gyfweliadau strwythuredig â rhanddeiliaid a gofalwyr a'r dull o weithredu'r llwybr llesiant dementia.

Cyfeiriodd Donna Pritchard, y Swyddog Arweiniol Corfforaethol, at y Camau Nesaf o safbwynt rhanbarthol a sirol. Yn rhanbarthol, roedd 6 ffrwd waith wedi'u nodi a oedd yn cynnwys Ymgysylltu â'r Gymuned, Ysbytai a Hyfforddiant a Recriwtio. Roedd cynrychiolaeth o'r awdurdod lleol ar bob ffrwd waith. Nodwyd y byddai cysylltwyr llesiant yn gweithio yn y gymuned ac yn gweithio'n agos gyda'r Porth Cymorth Cynnar. Roedd yr awdurdod lleol wedi sicrhau cyllid gan Lywodraeth Cymru i gomisiynu ymgynghorwyr i gefnogi datblygu cynllun i gyflawni'r canlyniadau allweddol a nodir yn y strategaeth.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH
Yn dilyn cwestiynau gan Aelodau'r Pwyllgor, cytunwyd i nodi'r adroddiad er gwybodaeth a gwneud yr argymhellion canlynol i'r Cabinet cyn cymeradwyo'r Strategaeth:

1. *Pwysigrwydd sicrhau bod dewis iaith defnyddwyr gwasanaethau yn cael ei ystyried wrth ddarparu gwasanaethau*
2. *Defnyddio adnoddau sydd eisoes yn bodoli gan gynnwys adeiladau*
3. *Trafnidiaeth addas a sicrhau bod y gwasanaethau a ddarperir mor lleol â phosibl*
4. *Pwysigrwydd canolfannau dydd sydd ar gael yn lleol i ddefnyddwyr gwasanaethau*

Cytunodd y Cabinet ag argymhellion y Pwyllgor Craffu.

Yn yr un cyfarfod, cyflwynodd Heddwyn Evans, Rheolwr Corfforaethol, adroddiad a oedd yn nodi canfyddiadau Adroddiad Diweddaru ar Ansawdd Aer 2022, yn unol â Rhan IV Deddf Amgylchedd 1997 Rheoli Ansawdd Aer Lleol. O ran dyletswyddau monitro statudol a roddwyd ar Gyngor Sir Ceredigion, mae gofyniad i adrodd ar Nitrogen Deuocsid (NO_2) a Deunydd Gronynnol (PM_{10}) yn flynyddol. Mae llygryddion eraill a nodwyd yn y rheoliadau wedi eu heithrio o ofynion adrodd mandadol oni bai

fod tystiolaeth o broblem yn lleol a fyddai angen mynd i'r afael â hi. Yn sgil lleoliad gwledig Ceredigion a diffyg diwydiannau trwm nid yw'r gorfodiant o ran llygryddion sydd wedi eu heithrio o adrodd mandadol yn berthnasol i'r awdurdod. Trwy ddefnyddio tiwbiau tryledu, roedd 11 o safleoedd yn cael eu monitro ar hyn o bryd yng Ngheredigion ar gyfer NO2. Pe bai lefelau NO2 yn cyrraedd nod cymedrig blynyddol o 40µg/m3, byddai Ardal Rheoli Ansawdd yr Aer yn Lleol yn cael ei datgan. O ran PM10, gall achosi problemau iechyd niweidiol. Fodd bynnag, mae monitro PM10 wedi bod yn gyson dda yng Ngheredigion.

Oherwydd cyfyngiadau a blaenoriaethau gwahanol yn ystod pandemig Covid-19, rhoddwyd y gorau dros dro i samplu a dyna pam y ceir 6 mis o adrodd yn yr adroddiad. O safbwynt Sicrhau Ansawdd a Rheoli Ansawdd, defnyddiwyd Ffactorau Addasu Tuedd Tiwbiau Tryledu ar y daenlen a roddwyd gan DEFRA i addasu mesuriadau, er mwyn sicrhau bod y canlyniadau'n gyson ar draws y sir. Cyfeiriwyd at y tueddiadau mewn crynodiadau NO2 cymedrig blynyddol yn ystod y 5 mlynedd diwethaf o fonitro. Amlygwyd y bu gostyngiad yn genedlaethol y llynedd oherwydd llai o draffig yn ystod y pandemig. Amlygwyd bod llygredd aer yng Ngheredigion yr ail isaf yng Nghymru.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Amlygodd y Cadeirydd bwysigrwydd cyfleu llwyddiant y sir i'r cyhoedd mewn datganiad i'r wasg.

Yn dilyn cwestiynau gan Aelodau'r Pwyllgor, cytunwyd i nodi cynnwys yr adroddiad ac argymell i'r Cabinet y dylai'r adroddiad gael ei gyhoeddi ar wefan y Cyngor a'i gyflwyno i DEFRA yn unol â'r gofynion statudol.

Bu i'r Cabinet dderbyn argymhelliad y Pwyllgor.

Cyflwynodd y Cynghorydd Matthew Vaux, yr Aelod Cabinet dros Bartneriaethau, Gwasanaethau Tai, Cyfreithiol a Llywodraethu a Diogelu'r Cyhoedd, adroddiad am y gwasanaeth Olrhain a Diogelu yng Ngheredigion ac esboniodd mai diben yr adroddiad oedd rhoi diweddariad am y gwasanaeth Olrhain a Diogelu yng Ngheredigion. Ym mis Gorffennaf 2022, sefydlwyd model newydd ond dros dro ar gyfer cyflenwi'r Gwasanaeth Olrhain a Diogelu yn rhanbarth Hywel Dda. Cafodd y gwasanaeth newydd ei ffurfio mewn ymateb i'r amcanion a nodir yn "Gyda'n gilydd tuag at ddyfodol mwy diogel - COVID-19: cynllun pontio hirdymor Cymru o bandemig i endemig" a'r ffaith bod Llywodraeth Cymru yn disgwyl i'r cyllid Olrhain Cysylltiadau ostwng yn fawr yn 2022-23 h.y. bydd y gyllideb honno yn cyfateb i 40% o'r hyn a gafwyd ar gyfer 2021/22. Oherwydd bod y gyllideb yn llai a bod nifer y staff wedi gostwng, mae Gwasanaethau Profi, Olrhain a Diogelu Sir Benfro a Cheredigion wedi uno er mwyn sicrhau arbedion maint a meithrin cydnerthedd ar draws y ddau awdurdod lleol. Mae'r tîm cyfun yn gweithio ochr yn ochr â gwasanaeth Profi, Olrhain a Diogelu Sir Gaerfyrddin. Dywedwyd bod gan Geredigion dîm tracio ac olrhain effeithiol iawn yn ystod y pandemig ac ers hynny, fel y nodwyd yn yr adroddiad.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Cafodd yr aelodau y cyfle i ofyn cwestiynau a gafodd eu hateb gan y swyddogion. Dyma'r prif bwyntiau a godwyd:

- *Yn dilyn y gyfarwyddeb a roddwyd gan Lywodraeth Cymru, roedd ffocws y tîm tracio ac olrhain bellach ar y rheini sydd fwyaf agored i niwed yn y gymuned. Roedd cyllid wedi'i roi gan Lywodraeth Cymru am flwyddyn arall i barhau â'r gwasanaeth hwn.*
- *Gan fod profi yn y gymuned wedi dod i ben yn 2022, codwyd pryderon bod llai o bobl yn barod i brofi gan fod pecynnau profi gartref yn ddrud i'w prynu.*
- *Ym mis Rhagfyr, roedd cyfradd achosion Covid-19 wedi cynyddu ychydig nad oedd yn syndod, fodd bynnag, roedd y ffigurau wedi gostwng eto erbyn mis Ionawr.*
- *Roedd dau Swyddog Iechyd yr Amgylchedd Arbenigol a gafodd eu hadleoli fel mater o flaenoriaeth yn ystod y pandemig i gefnogi'r tîm Covid wedi dychwelyd yn rhannol i'w rôl o fewn Tîm Diogelu'r Cyhoedd.*

Cyflwynodd Arweinydd y Cyngor, y Cynghorydd Bryan Davies, yr adroddiad am gyllideb ddrafft 2023/2024 gan gynnwys y rhaglen gyfalaf aml-flwyddyn ac esboniodd fod y gyllideb yn seiliedig ar setliad dros dro Llywodraeth Cymru a bod disgwyl setliad terfynol Llywodraeth Cymru ar 28 Chwefror 2023. Dywedodd yr Arweinydd wrth Aelodau'r Pwyllgor fod yna groeso i'r cynnydd uwch na'r disgwyl yn setliad dros dro Llywodraeth Cymru ar gyfer 23/24, sef 8.1% (ar sail ariannol). Ar gyfer blwyddyn ariannol 23/24, dylai hyn sicrhau bod modd diogelu'r gwasanaethau i breswylwyr Ceredigion gymaint ag y bo modd ond cydnabuwyd bod hon yn Gyllideb hynod o heriol o hyd.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

1. *Roedd wedi ystyried sefyllfa gyffredinol y gyllideb fel y dangosir yn yr adroddiad ar y gyllideb yn Atodiad A.*
2. *Roedd wedi ystyried elfennau perthnasol y pwysau o ran costau ar y gyllideb sydd o fewn cylch gwaith y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu hwn..*
3. *Roedd wedi ystyried elfennau perthnasol y cynigion ar gyfer gwneud arbedion yn y gyllideb sydd o fewn cylch gwaith y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu hwn..*
4. *Roedd wedi ystyried elfennau perthnasol y cynigion ynghylch ffioedd a chostau sydd o fewn cylch gwaith y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu hwn, ac eithrio bod y Pwyllgor Craffu yn argymell bod y Cabinet yn cytuno i ymestyn penderfyniad y Cabinet ar 22 Chwefror 2022 am flwyddyn arall ar gyfer cyfnod 2023/2024, fel a ganlyn:*

   Rhoi awdurdod dirprwyedig i Swyddog Arweiniol Corfforaethol Porth Cymorth Cynnar, mewn ymgynghoriad â'r Aelod Cabinet â chyfrifoldeb dros y Canolfannau Hamdden a Lles, i amrywio'r Taliadau a'r Ffioedd ar gyfer y Canolfannau Lles yn 2023/2024, a chynnal cynigion hyrwyddo am gyfnodau cyfyngedig/tymor byr.
5. *Pleidleisiodd rhan fwyaf o Aelodau'r Pwyllgor o blaid cynnydd o 7.3% yn Nhreth y Cyngor. Felly mae'r Pwyllgor yn argymell cynnydd o 7.3% yn Nhreth y Cyngor ar gyfer 2023/2024, sef opsiwn 3b) yn yr argymhellion:*

   3b) Cynnydd o 7.3% yn Nhreth y Cyngor (gan gynnwys 1.3% mewn perthynas â'r cynnydd arfaethedig yn Ardoll yr Awdurdod Tân) a gofyniad cyllidebol o £180.101m ar gyfer 23/24.

6. *Ni ddarparwyd unrhyw adborth arall gan y Pwyllgor ynghylch y gyllideb ddrafft ar gyfer 2023/24.*

Yn ystod y cyfarfod a gynhaliwyd ym mis Ebrill 2023, ystyriwyd fersiwn ddrafft Strategaeth Dai Leol 2023-2028. O dan Ddeddf Tai (Cymru) 2014, roedd gan awdurdodau lleol swyddogaeth strategol o ran y modd yr oedd y farchnad dai leol yn gweithio. Un o'r prif ffyrdd yr oeddent yn cyflawni'r swyddogaeth honno oedd drwy greu Strategaeth Dai Leol. Y nod oedd i'r awdurdod lleol arwain y gwaith o ddatblygu dull gweithredu ar gyfer tai ymhob sector a sicrhau bod tai priodol a gwasanaethau cysylltiedig yn cael eu cyflenwi er mwyn bodloni'r anghenion lleol.

Bu'r Strategaeth Dai Leol bresennol ar waith ers 2018 ac roedd yn gynllun ar gyfer 5 mlynedd. O ystyried hyn, cafodd y Strategaeth Dai ei hadolygu a'i diweddaru. Roedd Uwch Swyddogion y Tîm Tai, partneriaid allweddol a Rheolwyr Corfforaethol pob un o'r Pyrth yn rhan o'r adolygiad a gwnaed llawer o waith i gasglu a dadansoddi data.

Roedd y Strategaeth Dai ddiwygiedig yn amlinellu'r weledigaeth am 5 mlynedd arall:
'Bydd digon o lety addas a chynaliadwy ar gael i fodloni anghenion trigolion y sir yn awr ac yn y dyfodol.'

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Yn dilyn trafodaeth, CYTUNWYD ar y canlynol:

(i) argymell y dylai'r Cabinet gymeradwyo fersiwn ddrafft y strategaeth a dechrau'r ymgynghoriad ffurfiol ar y strategaeth; a

(ii) dylai'r Cabinet ystyried argymhelliad yr Aelodau sy'n nodi y dylai'r Cabinet ysgrifennu at Ms Elin Jones, Aelod yr Etholaeth yn Senedd Cymru, a'r pedwar Aelod Rhanbarthol yn Senedd Cymru, i fynegi pryder nad oedd yn bosib darparu digon o dai i ddiwallu'r anghenion yng Ngheredigion gan fod y Rheoliadau Cynefinoedd yn ei gwneud hi'n ofynnol i Awdurdodau Cynllunio Lleol ystyried effaith datblygiadau arfaethedig ar ffosffadau ac ansawdd y dŵr o fewn dalgylchoedd afonydd Ardaloedd Cadwraeth Arbennig. Roedd hyn yn cael effaith sylweddol ar yr argyfwng tai presennol a dylid ystyried y mater.

Cytunodd y Cabinet i ysgrifennu at Ms Elin Jones, Aelod yr Etholaeth yn Senedd Cymru, a'r pedwar Aelod Rhanbarthol yn Senedd Cymru, ac adeg ysgrifennu'r adroddiad hwn, roedd yn aros am ymateb.

Mae Gweithgor Craffu Cyd-bwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol Canolbarth Cymru yn parhau i graffu ar waith Bwrdd Cyd-bwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol Canolbarth Cymru (Grŵp Cydweithredol Gofal Iechyd Canolbarth Cymru yn flaenorol). Mae'r trefniadau presennol yn cael eu hadolygu a byddant yn cael eu trafod yn y cyfarfod sydd i'w gynnal ym mis Medi 2023.

Fel rheol, cynhelir y cyfarfodydd y prynhawn ar ôl pob un o gyfarfodydd y Bwrdd. Mae'r Cadeirydd, Cyfarwyddwr a Rheolwr Rhaglen y Sir, a'r Cyfarwyddwyr Arweiniol, yn mynd i'r cyfarfodydd hyn. Gweithgor Craffu ar y Cyd sy'n cynnwys aelodau o Gyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ceredigion (a Chyngor Sir Powys yn flaenorol) yw hwn. Daeth Cyngor Sir Powys â'i aelodaeth i ben ddiwedd 2019.

<u>CANLYNIAD A/NEU EFFAITH</u>

Mae hwn yn gyfle i bwyso a mesur swyddogaethau amrywiol, i graffu ar y penderfyniadau a wnaed, ac i ystyried a ellir mynd ati i wella gwasanaethau ac i wneud argymhellion i'r perwyl hwn. Cyfarfu'r Gweithgor bedair gwaith yn ystod y cyfnod adrodd hwn.

Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau sy'n Dysgu

Cyfarfu'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau sy'n Dysgu ar bum achlysur yn ystod blwyddyn fwrdeistrefol 2022/2023.

Y prif faterion a drafodwyd

Cafodd y Flaenraglen Waith ei monitro a'i diweddaru ym mhob un o gyfarfodydd y Pwyllgor fel eitem sefydlog ar bob agenda.

Gwasanaeth Dysgu Gydol Oes a Sgiliau a Chanolfan Eos a Chanolfan Aeron (yr Unedau Cyfeirio Disgyblion)
Cafodd y Pwyllgor adroddiad am y pum gwasanaeth o fewn Porth Cymorth Cynnar, sef -

- Y Gwasanaeth Ymyrraeth Gynnar
- Y Gwasanaeth Cymorth ac Atal
- Gwasanaeth y Canolfannau Lles
- Y Gwasanaeth Dysgu Gydol Oes a Sgiliau
- Canolfan Eos a Chanolfan Aeron

<u>CANLYNIAD A/NEU EFFAITH</u>
Cytunodd y Pwyllgor:

i. i nodi'r diweddariad a ddarparwyd;
ii. i longyfarch y ddau wasanaeth ar eu gwaith rhagorol;
iii. y dylai Aelodau'r Pwyllgor ymweld â Hyfforddiant Ceredigion yn y dyfodol agos; ac
iv. ar ôl trafod â'r staff yng Nghanolfan Eos a Chanolfan Aeron, y dylai'r Aelodau ymweld â Chanolfan Eos a Chanolfan Aeron ar adeg sy'n gyfleus i bawb.

Hunanarfarnu a Chynllunio Gwelliant - Gwasanaeth Ysgolion a Diwylliant
Cyflwynwyd yr adroddiad i sicrhau bod aelodau'r Pwyllgor Craffu yn deall prosesau hunanarfarnu'r Gwasanaeth a'u rôl yn y prosesau hyn. Rhoddwyd gwybod bod gan y Gwasanaeth Ysgolion a Diwylliant drefniadau ar waith ar gyfer hunanarfarnu cyson. Mae'r trefniadau hyn yn rhan o'r cynllunio busnes corfforaethol. Cyflwynwyd grid i ddarlunio'r prosesau hunanarfarnu a rôl y Pwyllgor Craffu a Throsolwg Cymunedau sy'n Dysgu yn y prosesau hynny.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH
Cytunodd y Pwyllgor i wneud y canlynol:

i. sefydlu ffrwd waith sydd yn ymateb i dair blaenoriaeth Cynllun Busnes Lefel 1 y Gwasanaeth Ysgolion a Diwylliant; a
ii. sefydlu ffrwd waith i gyfrannu tuag at brosesau hunanwerthuso’r gwasanaeth.

Partneriaeth Addysg Canolbarth Cymru – Cynllun Busnes
Rhoddodd yr Aelod Cabinet ddiweddariad ar flaenoriaethau’r bartneriaeth addysg rhwng Powys a Cheredigion ar gyfer 2022-23. Dywedwyd bod Partneriaeth Addysg Canolbarth Cymru rhwng Awdurdodau Lleol Powys a Cheredigion wedi’i lunio ym Medi 2021. Roedd yn seiliedig ar Femorandwm o Ddealltwriaeth rhwng y ddwy sir.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH
Cytunodd y Pwyllgor i gymeradwyo Cynllun Busnes Partneriaeth Addysg Canolbarth Cymru ar gyfer 2022-23, fel y’i cyflwynwyd.

Diweddariad ar Ysgol Ardal newydd yn Nyffryn Aeron
Cafodd y Pwyllgor ddiweddariad am y broses dendro. Dywedwyd bod Corff Llywodraethu Cysgodol ar gyfer yr ysgol newydd yn cael ei sefydlu ar hyn o bryd.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH
Cytunodd y Pwyllgor i nodi’r diweddariad a roddwyd, ond gwnaeth yr Aelodau annog fod y gwaith yn dechrau cyn gynted â phosib yn sgil y cynnydd mewn costau deunyddiau adeiladu yn dilyn y pandemig.

Cwricwlwm i Gymru – diweddariad
Rhoddodd yr Aelod Cabinet wybod y byddai ysgolion cynradd Cymru yn cychwyn gweithredu’r Cwricwlwm i Gymru ym Medi 2022, gyda’r sector uwchradd yn gweithredu’n statudol o Fedi 2023 ymlaen. Rhoddodd Cydlynydd y Cwricwlwm i Gymru ddiweddariad am yr amrywiaeth o gefnogaeth a roddir i ysgolion wrth weithredu, a’r blaenoriaethau sy’n parhau ar gyfer 2022-23.

Diweddariad ar lafar am y ddarpariaeth prydau ysgol am ddim
Byddai Cyngor Sir Ceredigion yn cynnig prydau ysgol am ddim o dymor yr hydref ymlaen a hynny i bob plentyn yn y dosbarthiadau Derbyn, Blwyddyn 1 a Blwyddyn 2. Roedd hyn yn dilyn cyhoeddiad Llywodraeth Cymru i gynnig Prydau Ysgol am Ddim i ddisgyblion ysgolion cynradd ledled Cymru, gan ddechrau gyda’r dosbarthiadau Derbyn o fis Medi 2022 ymlaen. Mewn ymateb i'r cynnydd mewn costau byw ar hyn o bryd, roedd hwn yn gam cadarnhaol ymlaen i sicrhau na fydd yr un plentyn yn teimlo’n llwglyd yn yr ysgol. Byddai hyn hefyd yn mynd i'r afael â thlodi yn ein Sir.

O ddydd Llun 5 Medi 2022 ymlaen, bydd pob plentyn yn y dosbarthiadau Derbyn, Blwyddyn 1 a Blwyddyn 2 yng Ngheredigion yn cael cynnig Prydau Ysgol am Ddim, gan ymestyn y cynnig y tu hwnt i'r hyn sy’n ofynnol i’w wneud erbyn mis Medi.

Aelod Cyfetholedig ar gyfer Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau Sy'n Dysgu Cyngor Sir Ceredigion - Rhieni-Lywodraethwyr

Cynhaliwyd ymarfer recriwtio yn ystod mis Mai 2022 i benodi dau Riant-lywodraethwr i'r Pwyllgor.

Adroddiad Trosolwg y Bartneriaeth Sgiliau Rhanbarthol 2021 – 2022
Cyflwynwyd yr adroddiad er mwyn rhoi trosolwg a diweddariad i Aelodau'r Pwyllgor ar y cynnydd a wnaed o ran Partneriaeth Sgiliau Rhanbarthol Canolbarth Cymru.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH
Gwnaeth y Pwyllgor nodi'r adroddiad.

Canlyniadau TGAU a Lefel A 2022
Oherwydd pandemig Covid-19, nid oedd modd cymharu canlyniadau 2022 â chanlyniadau'r blynyddoedd blaenorol.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH
CYTUNWYD nodi cynnwys yr adroddiad er gwybodaeth a llongyfarch y disgyblion, yr athrawon a'r staff ar y canlyniadau gwych hyn yn dilyn y pandemig.

Fframwaith Gwella Ysgolion Llywodraeth Cymru
Cyflwynwyd yr adroddiad i'r Pwyllgor er mwyn rhannu gwybodaeth am ddogfen allweddol parthed Gwella Ysgolion a fydd â goblygiadau o ran sut mae'r Gwasanaeth Gwella Ysgolion yn cael ei weithredu yng Ngheredigion. Byddai'r ddogfen yn statudol o fis Medi 2024. Nod y ddogfen oedd:

- Cryfhau effeithiolrwydd hunanwerthuso a gwella cynllunio o fewn ysgolion.
- Rhoi'r gorau i ddefnyddio'r system genedlaethol ar gyfer categoreiddio ysgolion a rhoi system gymorth debyg yn ei lle heb gyhoeddi categorïau ysgol.
- Cryfhau a darparu eglurder ynghylch y gwahanu rhwng gweithgareddau gwerthuso / gwella a'r system atebolrwydd
- Neilltuo rolau a chyfrifoldebau gwahanol gyrff yn glir mewn system hunan-wella

Mae'r canllawiau yn amlinellu'r hyn y mae'n rhaid i ysgolion ac eraill yn y system addysg ei wneud a'r hyn y dylai ysgolion ac eraill ei wneud o dan y fframwaith ar gyfer gwerthuso, gwella ac atebolrwydd. Mae rhwymedigaeth statudol y tu ôl i'r cyfeiriadau at yr hyn y mae'n 'rhaid' i ysgolion ac eraill ei wneud. Arfer gorau, yn unol â'r canllawiau, yw'r camau gweithredu hynny a nodir fel yr hyn y 'dylai' ysgolion ac eraill ei wneud. Drwy gyhoeddi canllawiau gwella ysgolion ar sail anstatudol nawr, rydym am i ysgolion, awdurdodau lleol, consortia rhanbarthol, Estyn ac awdurdodau esgobaethol weithredu a phrofi'r dulliau gwella ysgolion ac atebolrwydd sy'n cael eu nodi ynddynt. Byddant wedyn yn gwerthuso eu heffaith. Ar ôl hynny, rydym yn bwriadu diweddaru'r canllawiau, gan adeiladu ar y dysgu yn 2022 i 2023 a 2023 i 2024 a'u cyhoeddi ar ffurf canllawiau statudol a fydd yn dod i rym ym mis Medi 2024. Yna amlinellwyd rhestr o'r prif negeseuon i'r Aelodau.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH
Cytunodd y Pwyllgor i nodi'r adroddiad er gwybodaeth.

Arolygiadau Estyn, Tymor yr haf 2022
Rhoddwyd adroddiad i'r Pwyllgor am y tair ysgol a oedd wedi'u harolygu'n ddiweddar.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH
Cytunwyd i nodi'r wybodaeth a gyflwynwyd a bod yr adroddiadau'n gadarnhaol iawn. Estynnwyd llongyfarchiadau i'r holl ysgolion ar eu cyflawniadau.

Y llwybr cyfeirio cyfredol i gael diagnosis o awtistiaeth
Diben yr adroddiad oedd darparu gwybodaeth am y llwybr cyfredol i gael diagnosis o awtistiaeth, nodi'r heriau ac amlinellu'r modd yr oedd y Gwasanaethau Ysgolion yn bodloni anghenion y plant a'r bobl ifanc a oedd wedi derbyn diagnosis a'r rhai a oedd yn aros am hynny. Tynnwyd sylw at y ffaith bod awtistiaeth yn gyflwr gydol oes a bod symptomau pob unigolyn yn wahanol.

Gofynnodd yr Aelodau nifer o gwestiynau ynghylch eu meysydd o ddiddordeb ac atebwyd y rhain yn eu tro gan y Swyddogion.
Y prif bwyntiau a godwyd oedd y canlynol:

- Pwysleisiwyd nad oedd diagnosis o awtistiaeth yn effeithio ar yr addysg a oedd yn cael ei ddarparu i blant a phobl ifanc yng Ngheredigion, ac mewn gwirionedd, byddai cymorth yn cael ei roi ar waith ar unwaith os byddai unrhyw symptomau o awtistiaeth yn cael eu nodi..
- Roedd y Tîm Asesu Cyfathrebu Cymdeithasol (SCAT) yn cwrdd bob 6 wythnos i drafod atgyfeiriadau. Y gwasanaeth iechyd oedd yn arwain y gwaith hwn oherwydd mai iechyd oedd yr unig gorff a fedrai ddarparu diagnosis o awtistiaeth. Roedd yn allweddol bwysig bod yn ofalus er mwyn sicrhau bod pob plentyn a pherson ifanc yn cael y diagnosis cywir.
- Meddygon Teulu a Nyrsys Ysgolion ddylai fod yn gwneud yr atgyfeiriadau.
- Roedd gan 70% o ysgolion Ceredigion Dystysgrifau Ymwybyddiaeth am Awtistiaeth ac Eiriolwyr Awtistiaeth (byddai'r rhestr yn cael ei rhannu â'r Aelodau maes o law).
- Codwyd pryderon am restrau aros hir y Gwasanaeth Iechyd Gwladol. Anogwyd yr aelodau i godi'r mater hwn ar bob cyfle posibl. Dywedwyd bod Llywodraeth Cymru wedi cynnal Adolygiad Capasiti lle nodwyd bod Byrddau Iechyd yn genedlaethol yn ei chael hi'n anodd ymdopi ag asesiadau ac felly, roedd addewid wedi'i wneud am gyllid ychwanegol.
- Codwyd pwysigrwydd cynhwysiant er mwyn sicrhau bod gan bob plentyn a pherson ifanc y cyfle cyfartal i dderbyn addysg prif ffrwd yn y lle cyntaf. Os na fyddai hynny'n addas, roedd unedau arbenigol ar gampysau rhai ysgolion a chan eu bod yn agos, roedd modd i'r plant a'r bobl ifanc dderbyn gwersi prif ffrwd lle bo hynny'n briodol.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH
Cytunwyd i nodi'r canlynol:

1. Roedd y Pwyllgor wedi cael gwybod am y llwybr cyfeirio cyfredol i gael diagnosis o awtistiaeth yng Ngheredigion.

2. Roedd y Pwyllgor wedi cael gwybod am sut yr oedd Gwasanaethau Ysgolion yn bodloni anghenion plant a oedd wedi cael diagnosis o awtistiaeth neu'n aros i gael diagnosis.

Strategaeth Tegwch ac Amddifadedd

Esboniodd yr Aelod Cabinet dros Ysgolion, Dysgu Gydol Oes a Sgiliau bod y bwlch o ran cyrhaeddiad a chyfleoedd wedi lledu rhwng dysgwyr difreintiedig a'r rhai mwy breintiedig yn dilyn Covid-19. Mae'r canlyniadau ar lefel TGAU yn awgrymu fod y bwlch amddifadedd a geir ym myd addysg yng Nghymru yn gyfystyr â thua 24 mis o gynnydd addysgol. Dim ond ehangu'r bwlch o ran cyrhaeddiad a'r cyfleoedd addysgol a fodolai eisoes y mae'r argyfwng costau byw. Tynnwyd sylw at y ffaith bod Gweinidog y Gymraeg ac Addysg, Jeremy Miles, wedi siarad yn rheolaidd am ei ymrwymiad i gefnogi dysgwyr bregus a difreintiedig. Rhoddwyd trosolwg o'r sefyllfa bresennol fel y nodwyd yn yr adroddiad.

Gofynnodd yr Aelodau nifer o gwestiynau ynghylch eu meysydd o ddiddordeb ac atebwyd y rhain yn eu tro gan y Swyddogion. Y prif bwyntiau a godwyd oedd y canlynol:

- Er bod Gweinidog y Gymraeg ac Addysg yn cefnogi ysgolion, codwyd pryderon fod y gyllideb yn cael ei thorri o hyd. Byddai'r £8 miliwn yng nghronfeydd wrth gefn yr ysgolion yn gostwng yn sylweddol wrth i gyflogau staff ysgolion a chostau ynni gynyddu. Roedd y Swyddogion eisoes wedi codi eu pryderon â Llywodraeth Cymru..
- Dywedwyd y dylai pob plentyn a pherson ifanc gael cyfle cyfartal i lwyddo yn yr ysgol. Roedd y strategaeth yn cynnwys nifer o bwyntiau ymarferol i gefnogi teuluoedd o gefndiroedd difreintiedig, er cydnabuwyd bod cyllid yn ffactor.
- Ystyriwyd bod presenoldeb mewn ysgolion yn bwysig iawn am nifer o resymau. Yn dilyn gwaith gan yr adran, roedd presenoldeb yn yr ysgolion cynradd wedi gwella ond roedd angen gwneud rhagor o waith o ran presenoldeb yn yr ysgolion uwchradd.
- Ni ddylai'r un plentyn na pherson ifanc deimlo'n oer yn yr ystafell ddosbarth. Os oedd plant neu bobl ifanc yn teimlo'n oer, dylai'r Aelodau anfon tystiolaeth at swyddogion yr adran.
- Er mwyn paratoi pobl ifanc ar gyfer profiad gwaith a'u gyrfaoedd yn ddiweddarach mewn bywyd, roedd cynllun peilot wedi'i gynnal yn Aberteifi lle'r oedd yr ysgol yn gweithio'n agos gyda'r gymuned a'r busnesau yn lleol. Hefyd, roedd y cwricwlwm newydd yn caniatáu i'r ysgolion ddysgu sgiliau bywyd gan gefnogi'r bobl ifanc i fod yn annibynnol. Soniwyd hefyd am rwydwaith Seren, menter gan Lywodraeth Cymru, a oedd yn cefnogi pobl ifanc i wireddu eu dyheadau a chyrraedd eu llawn botensial yn academaidd.

<u>CANLYNIAD A/NEU EFFAITH</u>

Cytunodd y Pwyllgor ynghylch y canlynol:

1. mabwysiadu cynnwys Strategaeth Tegwch ac Amddifadedd Ceredigion ar gyfer ysgolion.
2. bod adroddiad blynyddol ar y cynnydd a wneir o ran Strategaeth Tegwch ac Amddifadedd Ceredigion yn cael ei gyflwyno i'r ysgolion a'r Pwyllgor Craffu Cymunedau sy'n Dysgu.

Cofnodion Cyfarfodydd Cyngor Ieuenctid Ceredigion
Cafodd Cofnodion Cyfarfodydd Cyngor Ieuenctid Ceredigion eu cyflwyno'n rheolaidd i'r Pwyllgor yn ystod y flwyddyn. Roedd sicrhau bod barn pobl ifanc yn rhan o'r broses ddemocrataidd yng Ngheredigion yn cael ei ystyried yn rhywbeth pwysig iawn.

<u>CANLYNIAD A/NEU EFFAITH</u>
Cytunwyd y byddai cofnodion Cyngor Ieuenctid Ceredigion yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau Dysgu a'r Cabinet, er gwybodaeth, bob tymor.

Diweddariad am y grantiau sydd ar gael i ysgolion
Cafodd y Pwyllgor wybod am y grantiau a oedd ar gael i'r ysgolion. Dywedwyd y byddai'n well gan yr ysgolion yn gyffredinol dderbyn cymorth o ran eu cyllid craidd yn hytrach na derbyn grantiau. Dywedwyd bod yr ysgolion wedi derbyn grantiau cynnal a chadw dros y blynyddoedd i wella adeiladau. Roedd gan bob ysgol lyfryn cytundeb a oedd yn amlinellu'n glir yr hyn yr oedd yr ysgol a'r awdurdod yn gyfrifol amdano. Hefyd, roedd gan yr awdurdod raglen cynnal a chadw ar waith a oedd yn seiliedig ar yr arolwg a gynhaliwyd gan Faithful+Gould. Fel rhan o'r rhaglen honno, roedd gwaith brys yn cael blaenoriaeth. Cynghorwyd yr Aelodau i gysylltu â'r adran addysg pe byddent yn teimlo bod angen gwneud gwaith cynnal a chadw brys mewn ysgol benodol a bod y gwaith hwnnw heb ei gynnwys yn y rhaglen. Tynnwyd sylw at y ffaith ei bod hi'n anodd denu busnesau i dendro am y gwaith. Serch hynny, pe na fyddai'r grantiau wedi'u defnyddio erbyn diwedd y flwyddyn ariannol, byddai trefniadau eraill yn cael eu rhoi ar waith.

Adroddwyd na fyddai cyllid ar gael ar gyfer Band C Ysgolion yr 21ain Ganrif na'r rhaglen Colegau. Roedd gofyn i'r awdurdod gyflwyno gwybodaeth i Lywodraeth Cymru o fewn y 18 mis nesaf yn nodi'r angen am unrhyw estyniadau, gwaith sylweddol y tu hwnt i raglen gyfalaf yr awdurdod neu ysgolion newydd ar gyfer y 5 mlynedd nesaf.

<u>CANLYNIAD A/NEU EFFAITH</u>
Cytunodd y Pwyllgor i nodi'r sefyllfa bresennol.

Adroddiad ar y Gyllideb ddrafft ar gyfer 2023/24
Cyfarfu'r Pwyllgor i ystyried y cyllidebau ar gyfer y gwasanaethau sydd o fewn cylch gwaith y Pwyllgor.

<u>CANLYNIAD A/NEU EFFAITH</u>
Cytunodd y Pwyllgor ar y canlynol:

1. Roedd wedi ystyried sefyllfa gyffredinol y gyllideb fel y dangosir yn yr adroddiad ar y gyllideb yn Atodiad A.
2. Roedd wedi ystyried elfennau perthnasol y pwysau o ran costau ar y gyllideb sydd o fewn cylch gwaith y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu hwn.
3. Roedd wedi ystyried elfennau perthnasol y cynigion ar gyfer gwneud arbedion yn y gyllideb sydd o fewn cylch gwaith y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu hwn.

4. Roedd wedi ystyried elfennau perthnasol y cynigion ynghylch ffioedd a chostau sydd o fewn cylch gwaith y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu hwn.
5. Pleidleisiodd rhan fwyaf Aelodau'r Pwyllgor o blaid cynnydd o 7.3% yn Nhreth y Cyngor. Felly mae'r Pwyllgor yn argymell cynnydd o 7.3% yn Nhreth y Cyngor ar gyfer 2023/2024, sef opsiwn 3b) yn yr argymhellion:
   3b) Cynnydd o 7.3% yn Nhreth y Cyngor (gan gynnwys 1.3% mewn perthynas â'r cynnydd arfaethedig yn Ardoll yr Awdurdod Tân) a gofyniad cyllidebol o £180.101m ar gyfer 23/24.
6. Cytunwyd i argymell y canlynol i'r Cabinet: os bydd rhagor o arian ar gael oddi wrth Lywodraeth Cymru ac nad oes amodau ynghlwm wrtho, dylid neilltuo'r arian hwnnw ar gyfer ysgolion.

Cynllun Gweithredu - Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg 2022-32
Ystyriwyd Cynllun Gweithredu Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg 2022-32. Yn unol ag adran 84, Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013, roedd disgwyl i bob Awdurdod Lleol yng Nghymru gyflwyno Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg i Lywodraeth Cymru.

<u>CANLYNIAD A/NEU EFFAITH</u>
Cytunodd y Pwyllgor i argymell i'r Cabinet:-

i. i fabwysiadu Cynllun Gweithredu Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg ar gyfer 2022-2032, a'i weithredu o ddechrau tymor yr haf 2023, a'i adolygu'n flynyddol;
ii. y byddai'r Cynllun Gweithredu yn cael ei fonitro drwy gyfrwng cyfarfodydd Fforwm Iaith y CySGA a'r pwyllgor Dyfodol Dwyieithog;
iii. y byddai adroddiad blynyddol am y cynnydd a wnaed o ran Cynllun Gweithredu Cynllun Strategol Addysg y Gymraeg yn cael ei gyflwyno i'r Fforwm Iaith, y Pwyllgor Dyfodol Dwyieithog, y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau sy'n Dysgu ac i'r Cabinet; ac
iv. yn unol â'r Cod Trefniadaeth Ysgolion, y byddai'r Awdurdod Lleol yn dechrau ar y broses o newid cyfrwng iaith y Cyfnod Sylfaen yn ysgolion Comins Coch, Llwyn yr Eos, Padarn Sant, Plascrug a Chei Newydd. Yn ogystal, byddai ymgynghoriad parthed newid oed derbyn mewn tair ysgol sef Comins Coch, Padarn Sant a Chei Newydd yn cyd-fynd â hyn. Byddai'r cyfnodau ymgynghori hyn yn dechrau ar 15 Medi 2023.

Egwyddorion isadeiledd cynaliadwy ar gyfer addysg
Ym mis Tachwedd 2018, diweddarodd Llywodraeth Cymru ei chod statudol o ran trefniadaeth ysgolion a chyflwynodd gymal rhagdybiaeth yn erbyn cau ar gyfer ysgolion gwledig. Roedd y diffiniad ysgol wledig wedi'i bennu gan Lywodraeth Cymru gan ddefnyddio categorïau gwledig a threfol y Swyddfa Ystadegau Gwladol, ac o ganlyniad, roedd 28 o ysgolion yng Ngheredigion wedi'u diffinio fel ysgolion gwledig.

Yn dilyn penderfyniad y Cabinet ar 15 Medi 2021, diddymwyd y Polisi Adolygu Ysgolion a mabwysiadwyd y llawlyfr i gyd-fynd â Chod Trefniadaeth Ysgolion Llywodraeth Cymru. Cynhaliwyd gweithdy i gyflwyno'r llawlyfr. Gan fod cyfnod y ddogfen Datblygu Addysg wedi dod i ben yn 2020, roedd yn amserol cyflwyno dogfen a oedd yn amlinellu egwyddorion y gwasanaeth i'r dyfodol.

Ar hyn o bryd, roedd y cod statudol yn ei gwneud hi'n ofynnol i Awdurdodau Lleol ddilyn cyfres o weithdrefnau a gofynion manylach wrth lunio cynnig i gau ysgol wledig, ymgynghori ar y cynnig hwnnw, a phenderfynu a ddylid gweithredu'r cynnig i gau ysgol wledig ai peidio. Cyn penderfynu a ddylid mynd ati i gynnal ymgynghoriad, byddai'n rhaid paratoi a chyflwyno papur cynnig i'r Ffrwd Waith Cymunedau sy'n Dysgu. Yn dilyn cyfarfod o Ffrwd Waith y Pwyllgor Craffu, byddai'r papur cynnig yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet fel y gellid ystyried a ddylid:

a) Cymeradwyo'r cynnig a mynd ati i gynnal ymgynghoriad statudol
b) Gwrthod y cynnig
c) Cynnig opsiwn amgen

Byddai'r papur cynnig wedyn yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Craffu Cymunedau sy'n Dysgu cyn y byddai Ymgynghoriad Statudol yn cael ei gynnal.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Cytunodd y Pwyllgor i wneud y canlynol:

i. argymell i'r Cabinet gymeradwyo'r Ddogfen Egwyddorion Isadeiledd Cynaliadwy (Atodiad A) ar gyfer addysg; a
ii. cadarnhau aelodaeth y ffrwd waith trawsbleidiol a fyddai'n trafod unrhyw bapurau cynnig a ddaw gerbron yn unol â'r Llawlyfr Trefniadaeth Ysgolion.

Diweddariad mewn perthynas ag Addysg Ddewisol yn y Cartref

Amlinellwyd y wybodaeth ganlynol i'r Pwyllgor:

- Y cefndir cyfreithiol
- Nifer y plant sy'n derbyn addysg ddewisol yn y cartref
- Y darlun yng Ngheredigion
- Ymweliadau cartref a gwblhawyd yn ystod y 12 mis diwethaf
- Nifer y disgyblion sydd wedi cael eu haddysgu gartref
- Nifer y disgyblion sydd wedi dychwelyd i'r ysgol
- Dyletswyddau
- Gorchmynion Mynychu'r Ysgol
- Diogelu
- Gweithio gyda Rhieni

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Yn dilyn cwestiynau o'r llawr, CYTUNWYD i nodi'r canlynol:
(i) niferoedd presennol y plant sy'n cael eu haddysgu gartref yng Ngheredigion; a'r
(ii) modd y mae'r Gwasanaeth Ysgolion yn adolygu darpariaeth y plant sy'n cael eu haddysgu gartref.

Polisi Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb

Cafodd y Pwyllgor wybodaeth am y newidiadau diweddar o ran Addysg Ryw a'r broses o gyflwyno Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn y Cwricwlwm i Gymru. Roedd hyn yn sicrhau bod gan yr Awdurdod Lleol bolisi Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb addas y gallai'r ysgolion ei fabwysiadu a'i addasu. Cyflwynwyd y wybodaeth ganlynol:

- Y Cefndir
- Beth yw Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb?
- Y Cynnwys Polisi

- Y Sefyllfa Bresennol
- Cefnogaeth i Ysgolion

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Cytunwyd i wneud y canlynol:

i. mabwysiadu cynnwys Polisi Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb Ceredigion; a
ii. nodi y byddai unrhyw sylwadau a gynigiwyd gan Lywodraeth Cymru yn cael eu cynnwys fel newidiadau i'r Polisi Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb.

Ffrydiau Gwaith

Sefydlodd y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau sy'n Dysgu bedair ffrwd waith fel rhan o broses gynllunio'r flaenraglen gwaith. Bwriad y ffrydiau gwaith hyn oedd codi ymwybyddiaeth o amrywiol feysydd, darparu hyfforddiant, archwilio pynciau yn fanylach a nodi agweddau yr oedd angen craffu arnynt ymhellach. Cafodd y ffrydiau gwaith eu hadolygu a'u diweddaru yn ystod 2022. Mae aelodau'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau sy'n Dysgu wedi'u rhannu rhwng y ffrydiau gwaith ac mae'r Cadeirydd a'r Is-gadeirydd yn mynd i bob un o'r tair ffrwd waith gan gyfrannu atynt.

Dyma dair ffrwd waith y Pwyllgor:

- Sicrhau bod y blaenoriaethau lleol a chenedlaethol yn cael eu cyflawni'n effeithiol.
- Sicrhau tegwch i bob disgybl
- Sicrhau seilwaith effeithiol ac effeithlon i fodloni ein blaenoriaethau

Mae'r ffrydiau'r gwaith yn adrodd yn ôl i'r prif Bwyllgor.

Fel rhan o'r gwaith, ymwelodd y ffrwd waith â dwy ysgol gynradd yn y sir. Yn yr ysgol gyntaf, cafodd yr Aelodau'r cyfle i ddysgu am y daith yr oedd yr ysgol wedi bod arni o ran mabwysiadu'r Cwricwlwm i Gymru. Hefyd, aethpwyd ag aelodau'r ffrwd waith ar daith o amgylch yr ysgol, gan ymweld â dosbarth ym mhob blwyddyn, o'r dosbarth Derbyn i Flwyddyn 6 lle cawsant y cyfle i arsylwi'r gwersi ac i siarad â'r athrawon a'r disgyblion. Yna, cafodd yr Aelodau'r cyfle i drafod yr hyn yr oedden nhw wedi ei weld ac i ofyn rhagor o gwestiynau i'r pennaeth a'r dirprwy bennaeth.

Yn yr ail ysgol, cafodd y Pwyllgor gyflwyniad gan y Pennaeth am y daith yr oedd yr ysgol wedi bod arni wrth fabwysiadu'r Cwricwlwm i Gymru. Aethpwyd ag aelodau'r ffrwd waith ar daith o amgylch yr ysgol, gan ymweld â phob dosbarth, o'r dosbarth Derbyn i Flwyddyn 6, lle cawsant y cyfle i arsylwi'r gwersi ac i siarad â'r athrawon a'r disgyblion. Yna, cafodd yr Aelodau'r cyfle i drafod yr hyn yr oedden nhw wedi ei weld ac i ofyn rhagor o gwestiynau i'r pennaeth a'r dirprwy bennaeth.

Roedd Aelodau'r ffrwd waith yn ddiolchgar am y cyfle i ymweld ag Ysgol Plascrug ac Ysgol Bro Sion Cwilt lle cawsant gipolwg ar y ddwy ysgol a'r daith yr oeddent wedi bod arni wrth fynd ati i fabwysiadu'r Cwricwlwm i Gymru, gan gynnwys y gwersi a ddysgwyd ar hyd y ffordd. Ymhlith y prif bwyntiau a nodwyd oedd y canlynol:

- Roedd y cwricwlwm yn annog yr ysgolion i gwestiynu'r hyn yr oeddent yn

- ei wneud.
- Roedd y cwricwlwm yn adeiladu ar yr arferion da a oedd eisoes yn bodoli.
- Roedd y cwricwlwm yn caniatáu i'r ysgolion ganolbwyntio ar y plentyn unigol.
- Roedd pwysigrwydd llais y disgybl yn cael ei amlygu.
- Roedd yr ysgolion yn ddiolchgar am y gefnogaeth yr oedd swyddogion y Cyngor yn ei rhoi.
- Roedd y cwricwlwm yn rhoi'r rhyddid i'r athrawon ddod i adnabod eu plant.
- Roedd y cwricwlwm yn caniatáu hyblygrwydd.
- Roedd y cwricwlwm yn cynnig gwell cyfleoedd i'r unigolyn gan eu paratoi nhw ar gyfer bywyd.

Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau Ffyniannus

Cyfarfu'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau Ffyniannus ar chwe achlysur yn ystod blwyddyn fwrdeistrefol 2022/2023.

Y prif faterion a drafodwyd:

Cafodd y Flaenraglen Waith ei monitro a'i diweddaru ym mhob un o gyfarfodydd rheolaidd y Pwyllgor fel eitem sefydlog ar bob agenda.

Strategaeth a Chynllun Gweithredu Gwefru Cerbydau Trydan Ceredigion
Eglurodd yr Aelod Cabinet mai argymhelliad Grŵp Rheoli Carbon a Newid Hinsawdd Cyngor Sir Ceredigion (20/06/2022) oedd i aelodau'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau Ffyniannus ystyried y Strategaeth a'r Cynllun Gweithredu drafft cyn y byddent yn cael eu cyflwyno i'r Cabinet i'w mabwysiadu'n ffurfiol. Nodwyd bod y Strategaeth yn y broses o gael ei datblygu.

<u>CANLYNIAD A/NEU EFFAITH</u>

Dyma'r prif bwyntiau a godwyd gan yr Aelodau:

- O ran cyllid, derbyniwyd £420,000 oddi wrth Gronfa Trawsnewid Cerbydau Allyriadau Isel Iawn Llywodraeth Cymru (ULEVTF) yn ystod blwyddyn ariannol 2021/22. Yn ogystal, dyrannwyd hyd at £300,000 o gyllid grant i'r Cyngor gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Dyfarnwyd swm o £273,171 gan Lywodraeth y Deyrnas Unedig ar gyfer cyflawni'r ail gam yn ystod blwyddyn ariannol 2022/23 (£204,878.20 (75%) o Gynllun Pwyntiau Gwefru Preswyl ar y Stryd (ORCS) Swyddfa Cerbydau Allyriadau Sero Llywodraeth y DU (OZEC), a darperir y £68,293 (25%) sy'n weddill fel arian cyfatebol gan Lywodraeth Cymru).
- Yn sgil ansicrwydd ynghylch a fyddai'r arian cyfatebol (25%) yn cael ei roi, roedd Llywodraeth Cymru'n ymwybodol nad oedd unrhyw fuddsoddwyr preifat yn y sir. Gobeithir y daw cadarnhad ysgrifenedig oddi wrth Lywodraeth Cymru ynghylch yr arian maes o law. Roedd ystyried ffynonellau eraill o gyllid dal yn allweddol.
- Roedd Silversone Green Energy wedi cynorthwyo'r Cyngor yn dilyn proses tendro i osod a gweithredu'r pwyntiau gwefru cerbydau trydan ar gyfer y cyhoedd ym Mhenmorfa a Chanolfan Rheidol. Mae cytundeb ar waith i

sicrhau bod y cwmni a'r Cyngor yn cael siâr o'r elw, a effeithiwyd gan y niferoedd isel a oedd yn eu defnyddio.

- Mae'r Strategaeth yn allweddol o ran nod y Cyngor i fod yn garbon net sero erbyn 2030 ac o ran cyflawni Cynllun Gweithredu Net Sero'r Cyngor. Byddai hefyd yn darparu mynediad i bobl sydd eisiau gwefru eu cerbydau.
- Ni roddwyd ystyriaeth i osod pwyntiau gwefru cerbydau trydan mewn ysgolion gan gynnwys yr ysgol ardal newydd yn Nyffryn Aeron; cadarnhaodd y swyddogion fod amod ar hyn o bryd y dylid darparu'r pwyntiau gwefru i'r cyhoedd.
- Yn amodol ar gynllunio, roedd yr Aelodau'n teimlo y dylai'r Cyngor ystyried cyfleoedd i greu ynni adnewyddadwy yn y sir.
- Codwyd pryderon na fyddai gosod y pwyntiau gwefru cerbydau trydan yn lleihau nifer y cerbydau ar y ffyrdd yn unol â'r strategaeth drafnidiaeth 'Llwybr Newydd'.
- Codwyd pryderon ynghylch gallu'r Grid Cenedlaethol i ddarparu trydan oherwydd byddai hyn yn cyfyngu ar le y gellir gosod y pwyntiau gwefru cerbydau trydan. Hefyd, codwyd pryderon ynghylch diogelwch y cyflenwad o ynni, yn enwedig yn yr hinsawdd bresennol, ac o le y daw'r ynni a ddarperir gan y gweithredwr rhwydwaith dosbarthu trydan (DNO).
- Allweddol fydd cydweithio er mwyn osgoi gosod nifer o bwyntiau gwefru trydan yn yr un lleoliad.
- Cododd gwestiwn ynghylch yr ystyriaeth a roddir i ffynonellau eraill o danwydd (e.e. HGO); cadarnhaodd y swyddogion eu bod yn ystyried opsiynau'n barhaus.
- Roedd prinder addysg ynghylch buddion cerbydau trydan i'r amgylchedd.
- Gan fod gwerthwyr ceir yn cofrestru cerbydau trydan yn ganolog ac nid o dan gyfeiriad y perchennog, nid oes cofnod cywir ar gael o ran nifer y cerbydau trydan sydd yn y sir.
- Y gwahanol fathau o bwyntiau gwefru cerbydau trydan ac argaeledd mathau penodol ohonynt; esboniodd swyddog fod gwefrydd cyffredinol ar gael ynghyd ag addaswr ar gyfer gwahanol gerbydau. Datblygwyd apiau i gynorthwyo gyrwyr i chwilio am bwyntiau gwefru. Bydd angen ystyried sut i rannu gwybodaeth â'r cyhoedd am y pwyntiau gwefru yn y dyfodol a bydd angen cynnwys gwybodaeth ar yr apiau.
- Wrth ymateb i ymholiad ynghylch y diffiniad o wefru preswyl ar y stryd, eglurodd y swyddogion fod hyn yn golygu darparu pwyntiau gwefru oddi ar y stryd ar gyfer cerbydau sydd ar y stryd.
- O safbwynt diogelwch, bydd yn bwysig rhoi digon o rybudd i'r cyhoedd am unrhyw waith sydd ar y gweill ar gyfer gosod y pwyntiau gwefru.
- Yn sgil pryderon ynghylch lleoliad y pwyntiau gwefru cerbydau trydan yn Aberaeron, cytunodd y swyddogion i drafod y mater gyda'r aelod etholedig.
- Nodwyd bod problemau wedi codi o ran y pwyntiau gwefru cerbydau trydan ym Mhenmorfa yn ymddangos ar yr ap ac esboniodd y swyddogion y byddant yn codi hyn gyda Silverstone Green Energy.
- Codwyd pryderon ynghylch y gwaith cloddio dwys sydd ynghlwm wrth fatris lithiwm.

- O ran gwefru ar y stryd, esboniodd y swyddogion fod rheoliadau ar waith ynghylch beth y gellir / beth na ellir ei wneud felly canolbwyntir ar sicrhau fod gan bobl y cyfleusterau i wneud hynny'n ddiogel. Bydd angen sefydlu system wefru maes o law.

Yn dilyn trafodaeth hir, cytunodd yr Aelodau i gymeradwyo cyflwyno'r Strategaeth a'r Cynllun i'r Cabinet cyn i'r Cyngor eu mabwysiadu'n ffurfiol.

Adolygu'r Gwasanaethau Rheoli Gwastraff - cymorth gan ymgynghorwyr
Pwrpas yr adroddiad oedd gofyn i Aelodau'r Pwyllgor gefnogi'r ffordd ymlaen sy'n cael ei chynnig ar gyfer adolygu gwasanaeth gwastraff Cyngor Sir Ceredigion.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH
Y prif bwyntiau a godwyd oedd y canlynol:

- Dilynir y prosesau arferol ar gyfer penodi'r ymgynghorwyr annibynnol a fydd yn cyflawni'r gwaith.
- Bydd angen fflyd newydd o gerbydau erbyn 2027-28 - oherwydd y dechnoleg gymhleth sydd ynghlwm wrth hyn a'r angen i ystyried opsiynau gwahanol, mae'n rhaid dechrau'r gwaith yn fuan.
- Amlygwyd y pwysau o ran staffio – er bod y tîm bron yn llawn, mae'r gwasanaeth yn rhedeg ar 70% o lefelau staffio oherwydd gwyliau blynyddol, hyfforddiant a salwch. Yn ogystal, nid yw'r Cyngor yn medru osgoi problemau megis diffyg gyrwyr a thechnegwyr cerbydau nwyddau trwm (HGV) – mae rhaglenni hyfforddi ar gael i ddenu staff. Gan fod y gwasanaeth gwastraff yn flaenoriaeth i'r adran, rhennir aelodau staff sydd mewn rolau eraill ac sy'n meddu ar drwydded yrru cerbydau nwyddau trwm a defnyddir staff asiantaeth yn achlysurol.
- Codwyd pryderon bod yr un llwybrau'n cael eu heffeithio gan wyliau'r banc gan fod y mwyafrif ohonynt ar ddydd Llun. Gan nad oedd cytundebau'r staff yn cynnwys gweithio ar wyliau'r banc, awgrymwyd y dylid adolygu cytundebau'r staff ynghyd ag ystyried cynllun wrth gefn fel yr hyn a weithredir gan y gwasanaeth tân. Roedd y swyddog yn croesawu awgrymiadau pellach.
- Nododd yr Aelodau eu bod yn derbyn mwy a mwy o alwadau oddi wrth y cyhoedd ynghylch casgliadau gwastraff. Awgrymodd y swyddog y dylid cyfeirio'r cyhoedd at Clic neu wefan y Cyngor, lle gwneir ymdrech i rannu gwybodaeth ynghylch newidiadau i wasanaethau, gan gynnwys dangosyddion perfformiad.
- Wrth ymateb i gwestiwn gan Aelod ynghylch lorïau trydan, esboniodd y swyddog fod y staff wedi treialu lori a bod hyn wedi bod yn llwyddiannus. Fodd bynnag, ar hyn o bryd roedd y lorïau gwerth tua £450,000 yr un. Dylid rhoi ystyriaeth i hyn os bydd y lorïau'n dod yn fwy fforddiadwy.
- Codwyd pryderon ynghylch lle y dylid anfon y gwastraff ar ôl ei gasglu; roedd y swyddog yn teimlo y dylai nifer o faterion gael eu hystyried yn rhyngwladol ond roedd gan y sir rôl i'w chwarae o ran dylanwadu ar newid. Nid oes digon o wastraff yng Ngheredigion i gyfiawnhau buddsoddi mewn technoleg i ddelio ag ef.

- Wrth i fwy o Awdurdodau Lleol fabwysiadu Glasbrint Llywodraeth Cymru, mae perygl y bydd llai o grantiau ar gael i'r Awdurdodau Lleol sy'n penderfynu peidio ei fabwysiadu.
- O ran a fyddai swyddogion yn gallu gwneud y gwaith arfaethedig a bennwyd ar gyfer ymgynghorwyr a chysylltu ag Awdurdodau Lleol sydd eisoes wedi mabwysiadu'r dull o ddidoli wrth ymyl y ffordd, dywedodd y swyddog nad oedd capasiti o fewn y tîm o gofio'r llwyth gwaith a'r cyfrifoldebau rheoli sydd gan y staff.
- Eglurodd y swyddog fod rhai peiriannau'n cael eu prydlesu. Roedd yn bwysig bod yn ddeinamig ac ystyried y cyfleoedd gorau sydd ar gael ar y pryd gyda chymorth yr adran Cyllid a Chaffael.
- Caiff y cerbydau eu harchwilio'n fewnol bob 6 wythnos, ac os oes angen caiff unrhyw waith pellach ei wneud yn lleol. Yr unig gerbydau a anfonir yn ôl at y gwerthwyr yw'r rhai sydd dan warant neu'r rhai sydd angen sylw arbenigol. Po hiraf y mae'r lorïau oddi ar y ffyrdd, y mwyaf yr effaith ar wasanaethau.
- Amlygwyd y ffaith y byddai newid i wasanaethau yn achosi problemau ac felly roedd ymgynghori â'r Aelodau sy'n cynrychioli trigolion Ceredigion yn allweddol drwy gydol y broses cyn y gwneir unrhyw benderfyniadau. Derbyniwyd 1500 ymateb yn dilyn yr ymgynghoriad cyhoeddus diwethaf.
- Byddai effeithiolrwydd didoli wrth ymyl y ffordd mewn gwahanol ardaloedd (e.e. ardaloedd trefol o gymharu ag ardaloedd gwledig) a'r math o eiddo (tŷ amlfeddiannaeth o gymharu â thŷ sengl) a geir yn y sir yn amrywio.

Diolchodd yr Aelodau i'r staff a oedd wedi gweithio trwy gydol y pandemig COVID-19 a diolchwyd iddynt am eu hymdrechion parhaus.

Yn dilyn trafodaeth hir, cytunodd yr aelodau i'r canlynol:

- Nodi'r sefyllfa bresennol, y risgiau a amlinellwyd a'r angen i adolygu'r gwasanaeth.
- Nodi y bydd gwasanaeth ymgynghori annibynnol yn cael ei benodi i adolygu'r gwasanaeth, gan nodi y bydd yn gweithio'n agos gyda'r gwasanaeth gwastraff.
- Nodi y bydd y gwaith o adolygu'r gwasanaeth wedi'i gyfyngu, yn fras, i'r hyn a nodir yn yr adroddiad hwn.
- Cytuno y bydd y Pwyllgor yn cymryd rhan weithredol yn y prosiect a rhan flaenllaw o ran y broses ymgysylltu gwleidyddol a'r broses gymeradwyo.

Trosolwg o'r Priffyrdd a'r Gwasanaethau Amgylcheddol

Rhoddodd y swyddogion gyflwyniad i'r Pwyllgor am y gwasanaethau a'r swyddogaethau a ddarperir, gan amlinellu'r canlynol:

- Gwasanaethau Craidd
- Swyddogaethau Allweddol
- Blaenoriaethau'r Gwasanaeth
- Gweithlu Rheng Flaen
- Dangosyddion Perfformiad
- Ceisiadau am Wasanaeth
- Cyllidebau- Hanesyddol

· Gostyngiadau Staff a'r Gyllideb
· Heriau a Blaenoriaethau

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH
Yn dilyn cwestiynau gan Aelodau'r Pwyllgor, cytunodd yr aelodau i nodi'r gwasanaethau a'r swyddogaethau a ddarperir gan y Priffyrdd a'r Gwasanaethau Amgylcheddol.

Cynnydd o ran cyflawni'r Strategaeth Economaidd
Cyflwynwyd y wybodaeth am y cefndir, y camau gweithredu a oedd wedi'u rhoi ar waith yn y Strategaeth a'r meysydd ffocws ar gyfer y dyfodol fel yr amlinellwyd hwy yn yr adroddiad gan gynnwys yr heriau o ran y 4 maes ymyrraeth (Pobl, Lleoedd, Menter a Chysylltedd) yn y Strategaeth Economaidd.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH
Roedd y prif bwyntiau a godwyd fel a ganlyn:

- Codwyd pryderon ynghylch a fyddai'r cyllid cyfalaf i ardaloedd gwledig ar ffurf grantiau oddi wrth Lywodraeth Cymru yn parhau ar yr un lefel â'r blynyddoedd diwethaf o ystyried yr hinsawdd economaidd bresennol. Roedd Llywodraeth Cymru wedi lansio Cronfa Arloesi Arfor yn ddiweddar ond nid oedd y cyllid wedi'i ryddhau eto. Cydnabuwyd llwyddiant Cynghorau Ceredigion a Phowys o ran sicrhau Cytundeb y Fargen Lawn ar gyfer rhaglen buddsoddi cyfalaf a fyddai gwerth £110m.
- Roedd gwaith yn parhau yn Llanbedr Pont Steffan a Llandysul i ailddefnyddio asedau canol tref at ddibenion economaidd a gwella'r seilwaith gwyrdd.
- Ystyriwyd bod y prosiect a oedd yn caniatáu i gwmnïau sefydlu mentrau dros dro mewn siopau gwag yn bwysig i fusnesau annibynnol newydd. Y gobaith oedd y byddai'r prosiect hwn yn cael ei ehangu y tu hwnt i Aberystwyth.
- Roedd angen gwneud gwaith i ddatblygu canol y trefi, yn enwedig canol tref Aberystwyth, yn fannau aml-bwrpas. Dylid ystyried cyflwyno eithriadau o ran talu ardrethi annomestig fel ffordd o ddenu busnesau i ganol y trefi.
- Roedd yr adran yn gweithio'n galed wrth ymgeisio am grantiau gan wneud hynny weithiau o fewn amserlenni byr iawn. Roedd yn allweddol bwysig sicrhau bod unrhyw gyllid grant yn berthnasol i'r Strategaeth Economaidd.
- Dywedwyd bod rhaglen Helix Canolfan Bwyd Cymru ar hyn o bryd ar ail flwyddyn contract 3 blynedd gyda Llywodraeth Cymru. Roedd y Ganolfan yn un o dair canolfan yng Nghymru. Awgrymwyd cynnal diwrnod agored i'r cyhoedd a busnesau.
- Yn dilyn pryderon ynghylch cysylltedd yn y sir, nodwyd bod gan 88% o eiddo/adeiladau fand eang â chyflymder o fwy na 30Mb ond roedd y sir yn parhau i fod ar ei hôl hi o gymharu ag ardaloedd eraill yng Nghymru. Roedd Llywodraeth Cymru yn cynnal adolygiadau marchnad agored er mwyn deall y sefyllfa bresennol felly roedd y broses o gyflwyno cysylltiad ffeibr i'r adeilad wedi arafu ychydig. Roedd croeso i'r Aelodau gysylltu â'r Aelod Cabinet neu'r swyddogion os oedd ganddynt unrhyw gwestiynau.
- Adeg y cyfarfod, roedd swydd y Swyddog Datblygu Trefi yn wag.
- Wrth ymateb i awgrymiadau y gellid gosod finyl ar ffenestri siopau gwag, dywedwyd bod cyfleoedd o dan y Rhaglen Trawsnewid Trefi i ymgeisio am

grantiau i wella adeiladau. Anogwyd yr Aelodau a oedd yn cynrychioli trefi i gysylltu â'r swyddogion i drafod hyn.

- Rhannwyd pryderon ynghylch a oedd Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i ddatblygu canolbarth Cymru. Dywedwyd bod rhoi strategaeth glir ar waith yn allweddol wrth fynd ar drywydd cyfleoedd buddsoddi megis Bargen Dwf Canolbarth Cymru. Roedd gan y swyddogion berthynas dda â Llywodraeth Cymru ac roedd trafodaethau yn cael eu cynnal yn aml i sicrhau bod y polisïau o fudd i'r rhanbarth.

Gwywiad Coed Ynn

Cyflwynwyd adroddiad i'r Pwyllgor mewn ymateb i'r argymhellion yr oedd y Pwyllgor wedi'u gwneud yn y flwyddyn fwrdeistrefol flaenorol.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Roedd y prif bwyntiau a godwyd fel a ganlyn:

- Yn y lle cyntaf, bwriad rhaglen y prosiect oedd gwneud y gwaith dros gyfnod o 10 mlynedd gan wneud rhan fwyaf y gwaith rhwng y drydedd a'r chweched flwyddyn. Yn ddibynnol ar y gyllideb a'r contractwyr a fyddai ar gael, y gobaith oedd y byddai modd cwblhau'r gwaith yn gynharach ond byddai'r gwaith o ddelio â'r clefyd a drosglwyddir drwy'r awyr yn parhau.
- Roedd rhan fwyaf y coed wrth ymyl y priffyrdd a'r hawliau tramwy cyhoeddus ym mherchnogaeth perchnogion y tir. Nhw felly oedd yn gyfrifol am archwilio'r coed. Wrth gynnal archwiliadau, os byddai swyddog yn ystyried bod coeden ar dir, nad oedd yr awdurdod yn berchen arno, yn anniogel, byddai Hysbysiad Adran 154, Deddf y Priffyrdd yn cael ei roi i'r perchennog tir. Yn sgil hynny, byddai angen i'r perchennog tir hurio contractwyr o fewn 14 diwrnod. Byddai modd i'r Awdurdod gynorthwyo â'r broses honno, pe byddai angen.
- O ran blaenoriaeth, roedd y coed yn cael eu rhoi mewn 4 dosbarth yn ddibynnol ar y graddau yr oeddent wedi dirywio. Byddai hysbysiadau i berchnogion coed yn nosbarth 4 yn cael eu blaenoriaethu. Byddai rhai coed yn Nosbarth 1 a 2 yn gwrthsefyll y clefyd ac yn goroesi. Roedd hyn yn bwysig o ran cadw coed cynhenid.
- Pe byddai gorchymyn cadw coed ar waith, byddai angen cyflwyno hysbysiad ynghylch gwneud cais am gwympo coeden.
- Codwyd pryderon nad oedd dim ymgynghori wedi bod â'r sector amaethyddol yng Ngheredigion o ran cynorthwyo â'r gwaith o dorri coed mewn cyfnewid am y naddion pren. Gofynnwyd cwestiynau ynghylch arbedion maint gan fod y gofynion o ran cwympo coed unigol yn wahanol iawn i'r gofynion o ran cyflawni'r gwaith yng nghyswllt coedwig.
- Teimlai'r Aelodau na fyddai'n gwneud synnwyr busnes cyflawni'r gwaith yn fewnol er y byddai hynny'n golygu yn yr hirdymor y byddai'r cyfarpar ym meddiant yr awdurdod.
- Er mwyn sicrhau bod gan bawb y cyfle i dendro am y gwaith, teimlai'r aelodau fod tryloywder yn allweddol wrth fynd ati i lunio'r matrics. Roedd fframwaith ar gyfer contractwyr gwaith coed wrthi'n cael ei ddatblygu a byddai digwyddiad cwrdd â'r contractwr yn cael ei gynnal i gynorthwyo â'r broses dendro ar-lein.

- Pe byddai mwy na 5 metr ciwbig o goed mewn un chwarter penodol yn cael eu torri i lawr heb drwydded cwympo coed, Cyfoeth Naturiol Cymru, fel yr asiantaeth gorfodi, fyddai'n cymryd camau.
- Oherwydd pryderon ynghylch diogelu'r cyhoedd, awgrymwyd y dylid rhoi gwybod i'r cyhoedd am y broblem gan bwysleisio mai cyfrifoldeb y perchennog tir oedd delio â choed yr effeithiwyd arnynt ar eu tir. Roedd yn allweddol mynd ar drywydd yr hysbysiadau a roddwyd er mwyn sicrhau diogelwch y cyhoedd.

Cynllun Gweithredu Sero Net - diweddariad ar y cynnydd
Diben yr adroddiad oedd rhoi diweddariad ar y cynnydd a wnaed o ran y camau a oedd wedi'u nodi yn y Cynllun Gweithredu Sero Net.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH
Roedd y prif bwyntiau a godwyd fel a ganlyn:

- Cododd yr Aelodau bryderon nad oedd gan y grid ddigon o gapasiti i wasanaethu'r sir a chefnogi ymrwymiad yr Awdurdod i fod yn Sero Net erbyn 2030. Dywedwyd bod y mater hwn yn cael ei godi'n aml mewn cyfarfodydd a bod awdurdodau cyfagos yn ei godi hefyd. Roedd National Grid a Scottish Power yn eistedd ar fyrddau a oedd yn llunio cynlluniau ynni lleol. Serch hynny, prin oedd eu cyllidebau a byddent yn buddsoddi yn y mannau lle ystyrir bod angen gwneud hynny.
- Er bod gweithwyr yn teithio llai i'r gwaith am eu bod yn gweithio gartref, codwyd pryderon y byddai angen gwresogi mwy o gartrefi yn ystod y dydd yn nhymor y gaeaf. Dywedwyd bod yr allyriadau o weithio gartref yn cael eu hystyried yn Adroddiadau Allyriadau Llywodraeth Cymru.
- Roedd y trydan a oedd yn dod o'r paneli solar a osodwyd ar adeiladau'r Cyngor yn cael ei ddefnyddio gan yr adeiladau yn y lle cyntaf ac roedd gweddill y trydan yn cael ei anfon i'r grid. Os oedd yna daliad Tariff Cyflenwi Trydan ynghlwm, roedd y taliadau'n cael eu gwneud yn ganolog i'r awdurdod. Yn gyffredinol, roedd yn cymryd 10 mlynedd i adennill yr arian a fuddsoddwyd ynddo.
- Roedd Llywodraeth Cymru wedi cynnal adolygiad rheoli tir ynghylch Canolfan Rheidol ac Ysgol Bro Teifi; nid oedd y canfyddiadau wedi dod i law hyd yma. Byddai ystyriaeth yn cael ei rhoi maes o law i fatris er mwyn storio'r ynni a oedd dros ben.
- Nodwyd bod y bwriad o ddod yn Sero Net erbyn 2030 yn uchelgeisiol o ystyried y sefyllfa ariannol. Ar hyn o bryd, ni fyddai Llywodraeth Cymru yn cosbi'r awdurdod am beidio â chyrraedd Sero Net erbyn 2030, ond dyma oedd yr amcan yn genedlaethol ar gyfer cyrff yn y sector cyhoeddus.
- O ran fflyd yr awdurdod, byddai'r posibilrwydd o drosi'r cerbydau i rai a oedd yn defnyddio Olew Llysiau wedi'i drin â dŵr (HVO), a oedd yn ddrutach, yn cael ei archwilio ynghyd â hydrogen. Nodwyd bod HVO 20% yn well na disel ar y cyfan ond fel yr oedd pethau, o ddefnyddio methodoleg Llywodraeth Cymru, byddai hyn yn arwain at welliant bach yn y ffigurau yn unig.
- Dywedwyd y byddai plannu coed yn cael ei ystyried yn yr hirdymor i wrthbwyso carbon ac am bob coeden a fyddai'n cael ei dorri ar dir yr oedd y Cyngor yn berchen arno oherwydd Gwywiad Coed Ynn, byddai 3 coeden yn cael eu plannu yn eu lle. O ran y ffigurau, roedd coed yn dod o dan y pennawd allyriadau ar y tir.

- Roedd awdurdodau lleol eraill yn defnyddio'r un system i gasglu data at ddibenion adrodd. Y gobaith y flwyddyn nesaf oedd y byddai Llywodraeth Cymru yn darparu gwell methodoleg fel y gallai awdurdodau gael gwell dealltwriaeth o'r sefyllfa. Ar hyn o bryd, po fwyaf o arian a oedd yn cael ei wario, y mwyaf o garbon a oedd yn cael ei gynhyrchu.
- Nid oedd yr awdurdod ond yn medru adrodd ar ddaliadau tir y Cyngor. Roedd cyrff eraill megis Cyfoeth Naturiol Cymru yn cynnwys tir yr oeddent yn berchen arno yn eu hadroddiadau nhw.

Cytunodd yr Aelodau i nodi'r cynnydd a oedd wedi'i wneud o ran y camau a nodwyd yn y Cynllun Gweithredu Sero Net.

Y diweddaraf am y sefyllfa o ran ffosffadau
Rhoddwyd diweddariad manwl i'r Pwyllgor am y sefyllfa o ran ffosffadau a rhannwyd y wybodaeth ddiweddaraf yn ystod y flwyddyn.

Rheoli Datblygu
Roedd Archwilio Cymru wedi cwblhau arolwg o'r Gwasanaeth Cynllunio yng Ngheredigion. Roedd yr adroddiad yn nodi 10 argymhelliad yn ymwneud â threfniadau llywodraethu a gwella capasiti'r gwasanaeth. Ystyriodd y Pwyllgor ymateb y Cyngor a'r cynnydd a oedd wedi'i wneud o ran pob un o'r argymhellion hyn.

<u>CANLYNIAD A/NEU EFFAITH</u>
Disgwylid i'r trefniadau uchod wneud gwahaniaeth amlwg yn lefel yr ôl-groniad a'r amser y byddai'n ei gymryd i wneud penderfyniadau dros y 3-4 mis nesaf, ond roedd yn debygol o gymryd hyd at 12 mis i gyrraedd y lefel ddisgwyliedig. Byddai'r Pwyllgor yn parhau i fonitro a derbyn yr adroddiadau diweddaru.

Cyflwynodd Arweinydd y Cyngor, y Cynghorydd Bryan Davies, yr adroddiad am gyllideb ddrafft 2023/2024 gan gynnwys y rhaglen gyfalaf aml-flwyddyn ac esboniodd fod y gyllideb yn seiliedig ar setliad dros dro Llywodraeth Cymru a bod disgwyl setliad terfynol Llywodraeth Cymru ar 28 Chwefror 2023.

<u>CANLYNIAD A/NEU EFFAITH</u>
Cytunodd y Pwyllgor ar y canlynol:

1. Roedd wedi ystyried sefyllfa gyffredinol y gyllideb fel y dangosir yn yr adroddiad ar y gyllideb yn Atodiad A.
2. Roedd wedi ystyried elfennau perthnasol y pwysau o ran costau ar y gyllideb sydd o fewn cylch gwaith y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu hwn.
3. Roedd wedi ystyried elfennau perthnasol y cynigion ar gyfer gwneud arbedion yn y gyllideb sydd o fewn cylch gwaith y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu hwn.
4. Roedd wedi ystyried elfennau perthnasol y cynigion ynghylch ffioedd a chostau sydd o fewn cylch gwaith y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu hwn, ac eithrio bod y Pwyllgor Craffu yn argymell i'r Cabinet bod Ffioedd a Chostau arfaethedig y Meysydd Parcio yn Nhregaron a Llandysul yn cael eu dileu, fel na fyddai dim costau am Barcio Ceir yn parhau yn y trefi hynny o 01/04/23 ac y dylai'r gost bosibl o £40,000 sy'n gysylltiedig â hyn gael ei hariannu o'r

Ddarpariaeth o £400k a neilltuwyd ar gyfer risgiau o ran Chwyddiant Cyflogau ac Ynni.

5. Pleidleisiodd rhan fwyaf o Aelodau'r Pwyllgor o blaid cynnydd o 7.3% yn Nhreth y Cyngor. Felly mae'r Pwyllgor yn argymell cynnydd o 7.3% yn Nhreth y Cyngor ar gyfer 2023/2024, sef opsiwn 3b) yn yr argymhellion:
   3b) Cynnydd o 7.3% yn Nhreth y Cyngor (gan gynnwys 1.3% mewn perthynas â'r cynnydd arfaethedig yn Ardoll yr Awdurdod Tân) a gofyniad cyllidebol o £180.101m ar gyfer 23/24.
6. Cytunwyd y byddai'r Pwyllgor yn rhoi'r eitem ganlynol ar flaenraglen waith y Pwyllgor: Ystyried yr opsiwn o ganiatáu 2 awr o barcio am ddim cyn 11am.

Gwasanaeth Casglu Gwastraff
Bu i'r Cadeirydd alw cyfarfod arbennig i gael gwybod paham yr amharwyd ar y Gwasanaeth Casglu Gwastraff ym mis Rhagfyr 2022, a cheisio canfod ffordd ymlaen i ddatrys y materion sy'n effeithio ar y gwasanaeth.

Ystyriwyd y canlynol:

· Prif Faterion i'w Hystyried
- Lefelau Staffio
- Trefniadau Cytundebol
- Cyllideb Casglu Gwastraff
- Allanoli Posibl
- Cynnal a Chadw Fflyd
- Cyfathrebu
- Safleoedd Gwastraff Cartref
- Ymholiadau Clic

· Gwaith sy'n Mynd Rhagddo

· Opsiynau Posibl am y Dyfodol
- Archwilio cyfleoedd ar gyfer datrysiad digidol
- Adolygiad o gontractau staff gweithredol (9-12 mis)
- Adolygiad o opsiynau cyflenwi amgen
- Lleihau pwysau adnoddau a chyllidebol ar y gwasanaeth
- Cynyddu'r ddarpariaeth yn y gyllideb ar gyfer casglu gwastraff

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH
Cynigiwyd nifer o syniadau cyffrous ac arloesol a'r nod oedd darparu gwasanaeth cyson a fyddai'n cael ei fesur yn ystod gwyliau'r banc a chyfnod y Nadolig yn arbennig.

Y diweddaraf am deithio llesol - Ebrill 2023 a defnyddio hen linellau rheilffordd ar gyfer seiclo / cerdded
Pwrpas yr adroddiad oedd rhoi diweddariad am yr hyn oedd wedi digwydd ers yr adroddiad / trafodaeth ddiwethaf. Cynhaliwyd cyfarfod gyda Lee Waters AC, Dirprwy Weinidog Newid Hinsawdd ar 1 Rhagfyr 2022 er mwyn darparu trosolwg o Deithio Llesol yng Ngheredigion. Ar hyn o bryd dim ond tri Anheddiad Teithio Llesol sydd yng Ngheredigion a ddynodwyd gan Lywodraeth Cymru o dan Ddeddf Teithio Llesol (Cymru) 2013 (sef Aberystwyth, Aberteifi a Llanbedr Pont Steffan) felly roedd yn ddymuniad i ymestyn hyn. Diolchwyd i'r gwasanaeth am ddatblygu'r gwaith i wella hygyrchedd Teithio Llesol a diogelwch ar gyfer y Sir.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Rhoddwyd cyfle i'r Aelodau ofyn cwestiynau a bu i'r Swyddogion, Yr Athro Stuart Cole CBE a'r Aelod Cabinet eu hateb. Yn dilyn cwestiynau gan Aelodau'r Pwyllgor, cytunwyd i nodi'r adroddiad.

Rhwydwaith Bysiau Ceredigion

Esboniwyd bod Llywodraeth Cymru yn rheoli cyfran fawr o'r system drafnidiaeth yng Nghymru a bod y diwydiant trafnidiaeth ar hyn o bryd yn wynebu amser heriol. Darparwyd trosolwg o gynnwys yr adroddiad gan gynnwys cyd-destun lleol ac ehangach. Gwahoddwyd yr Athro Stuart Cole CBE i rannu ei arbenigedd â'r Pwyllgor.

CANLYNIAD A/NEU EFFAITH

Yn dilyn cwestiynau gan Aelodau'r Pwyllgor, cytunwyd i nodi'r canlynol:

1. Y pwysau a'r sialensiau acíwt a niferus y mae'r diwydiant trafnidiaeth cyfan yn eu hwynebu, ac sydd ar eu gwaethaf yn lleol.
2. Y pwysau dilynol sy'n codi ar y Cyngor a'r Gwasanaeth er mwyn ceisio rheoli'r sefyllfa, sy'n cynnwys disgwyliadau'r rhanddeiliaid a'r amserlenni sy'n gysylltiedig â chymryd penderfyniadau a chamau gweithredu.
3. Y camau sy'n cael eu cymryd gan y Gwasanaeth i reoli'r sefyllfa a lleihau'r hyn a fydd yn orwariant arwyddocaol yn ystod y flwyddyn 2022/23.
4. Y dull gweithredu sy'n cael ei fabwysiadu gyda'r nod o ddarparu gwasanaethau o fewn y gyllideb sydd wedi cael ei neilltuo.

Bwrdd Perfformiad

Mae Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion y pum pwyllgor trosolwg a chraffu thematig yn mynd i gyfarfodydd y Bwrdd Perfformiad.

Mae hwn yn fforwm lle gall aelodau'r Bwrdd Perfformiad ddod ynghyd i:

- gael golwg cyfannol ar berfformiad y Cyngor;
- nodi ac ystyried materion trawsbynciol lefel uchel sy'n effeithio ar fwy nag un maes gwasanaeth e.e. diwygio lles;
- herio'n feirniadol meysydd perfformiad gwael; a
- nodi cyfleoedd i wella gwasanaethau, risgiau i ddarparu gwasanaethau, a'r goblygiadau o ran adnoddau.

Mae'n gyfle i'r Cadeiryddion a'r Is-gadeiryddion nodi pynciau y mae angen i'r Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu roi mwy o sylw iddynt a'u cynnwys yn eu blaenraglenni gwaith.

Lisa Evans, Swyddog Safonau a Chraffu
Dwynwen Jones, Swyddog Trosolwg a Chraffu

Cyngor Sir CEREDIGION

ADRODDIAD I'R:	**Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu**
DYDDIAD:	**11 Medi 2023**
LLEOLIAD:	**Hybrid**
TEITL:	**Hunanwerthuso'r trefniadau craffu**
DIBEN YR ADRODDIAD:	Gwerthuso'r trefniadau craffu yng Ngheredigion yn flynyddol
Y RHESWM PAM FOD Y PWYLLGOR CRAFFU WEDI GOFYN AM YR WYBODAETH:	Er mwyn sicrhau proses graffu effeithiol

CEFNDIR:

Yn 2018, cytunwyd y byddai'r Swyddogion Craffu yn cynnal adolygiad o effeithiolrwydd y trefniadau Trosolwg a Chraffu yng Nghyngor Sir Ceredigion ac y byddai hyn yn cael ei wneud bob blwyddyn yn y dyfodol.

Adolygwyd y broses yn 2020 a chytunwyd i wneud y canlynol:
a) Parhau i gynnal yr arolwg yn flynyddol;
b) Lleihau nifer y cwestiynau gyda'r nod o gynyddu cyfranogiad;
c) Adolygu fformat yr adroddiad, cyfuno'r ymatebion Cymraeg a Saesneg, a chyfieithu'r ddogfen yn ei chyfanrwydd.

Ar gyfer adolygiad 2022-23, gwahanwyd ymatebion Aelodau Cabinet ac Aelodau Craffu. Dangosir ymatebion Aelodau Craffu i'r cwestiynau a ofynnwyd yn Atodiad A (13 ymateb). Dangosir ymatebion Aelodau Cabinet yn Atodiad B (2 ymateb).

Derbyniwyd cyfanswm o 15 o ymatebion, mae hyn yr un faint â nifer yr ymatebion a dderbyniwyd yn 2021, ond yn ostyngiad o'i gymharu â'r 25 ymateb a dderbyniwyd yn 2020. Ni chynhaliwyd adolygiad yn 2022 oherwydd yr etholiadau. Ni ddatgelir enwau aelodau.

A gwblhawyd Asesiad Effaith Integredig? Os naddo, nodwch pam	Naddo

Crynodeb:

LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL:	**Hirdymor:** **Integreiddio:** **Cydweithio:** **Cynnwys:** **Atal:**

ARGYMHELLIAD:
Ystyried yr ymatebion a ddaeth i law o'r holiadur hunanwerthuso (atodiad A a B) a nodi unrhyw feysydd i'w gwella os oes angen.

Y RHESWM DROS YR ARGYMHELLIAD:
Er mwyn sicrhau swyddogaeth trosolwg a chraffu effeithiol.

Enw Cyswllt:	**Lisa Evans**
Swydd:	**Swyddog Craffu a Safonau**
Dyddiad yr Adroddiad:	**2 Awst 2023**
Acronymau:	

Holiadur Hunanwerthuso – Craffu Scrutiny self evaluation 2022-23

13	04:40	Active
Responses	Average time to complete	Status

1. Enw / Name

13
Responses

2. **Mae Craffu yn rhoi her effeithiol i'r Weithrediaeth / Scrutiny provides an effective challenge to the Executive**

Cytuno'n gryf / Strongly agree	2
Cytuno / Agree	11
Anghytuno / Disagree	0
Anghytuno'n gryf / Strongly dis...	0

3. **Mae Partneriaethau a sefydliadau partner wedi bod yn destun Craffu effeithiol / Partnerships and partner organisations have been the subject of effective Scrutiny**

Cytuno'n gryf / Strongly agree	1
Cytuno / Agree	10
Anghytuno / Disagree	1
Anghytuno'n gryf / Strongly dis...	0

4. **Mae'r cyhoedd yn gallu cyfrannu at y gwaith trosolwg a chraffu / The public able to contribute to overview and scrutiny**

Cytuno'n gryf / Strongly agree	1
Cytuno / Agree	6
Anghytuno / Disagree	5
Anghytuno'n gryf / Strongly dis...	0

5. **Mae gan Craffu berchnogaeth dros ei raglen waith ei hun / Scrutiny have ownership of its own work programme**

Cytuno'n gryf / Strongly agree	4
Cytuno / Agree	7
Anghytuno / Disagree	2
Anghytuno'n gryf / Strongly dis...	0

6. **Mae aelodau'r pwyllgor Craffu o'r farn fod ganddynt rôl werthfawr a boddhaus / Scrutiny members consider that they have a worthwhile and fulfilling role**

Cytuno'n gryf / Strongly agree	3
Cytuno / Agree	10
Anghytuno / Disagree	0
Anghytuno'n gryf / Strongly dis...	0

7. **Mae yna bartneriaeth waith adeiladol gyda'r swyddogion / There is a constructive working partnership with officers**

Cytuno'n gryf / Strongly agree	2
Cytuno / Agree	10
Anghytuno / Disagree	0
Anghytuno'n gryf / Strongly dis...	0

8. **Mae digon o drefniadau cymorth ar gael i'r broses Graffu / There is sufficient support arrangements for scrutiny**

Cytuno'n gryf / Strongly agree	3
Cytuno / Agree	9
Anghytuno / Disagree	1
Anghytuno'n gryf / Strongly dis...	0

9. **Darperir hyfforddiant a datblygiad gyda'r nod o wella craffu / Training and development has been provided with a view to improving scrutiny**

Cytuno'n gryf / Strongly agree	0
Cytuno / Agree	11
Anghytuno / Disagree	2
Anghytuno'n gryf / Strongly dis...	0

10. **Mae newidiadau wedi digwydd o ganlyniad i waith craffu / Changes have been brought about as a result of scrutiny activity**

Cytuno'n gryf / Strongly agree	1
Cytuno / Agree	11
Anghytuno / Disagree	0
Anghytuno'n gryf / Strongly dis...	0

11. Sylwadau / Comments

Sylwadau / Comments

6 responses6Responses

ID	Name	Responses
1		I am unsure that the public are fully aware of the Council's scrutiny processes and therefore they do not participate/engage with the process from what I have seen so far.
2		Mae hyfforddiant mewn cadeirio craffu yn cael ei ddarparu, ond yn fy mhrofiad i mae hyn wedi canolbwyntio mwy ar gadeirio cyfarfodydd yn gyffredinol. Hoffwn dderbyn mwy ar gadeirio craffu - beth sydd yn wahanol am gadeirio craffu o'i gymharu a cadeirio mwy 'cyffredinol'? Hefyd, mae pwyllgorau craffu yn gallu gwneud argymhellion eu hunain i'r Cabinet heblaw am argymhellion sydd yn dod i gyfarfod craffu.
3		Scrutiny is only as good as the members on that scrutiny
4		MAE ANGEN I BAWB AR Y PWYLLGORAU GYMERYD RHAN AC I DDEALLT EU BOD YN GALLU GWNEUD GWAHANIAETH MOND IDDYNT YMROI I'R GWAITH AC MAE YN LAWER MWY O WAITH OND WERTH CHWEIL
5		i do think there should be a piece of work done between scrutiny and cabinet.
6	|	none

11.
Sylwadau / Comments

6 ymateb 6Responses

ID	Enw / Name	Ymatebion / Responses
1		Nid wyf yn siŵr bod y cyhoedd yn gwbl ymwybodol o brosesau craffu'r Cyngor ac felly nid ydynt yn cymryd rhan yn y broses o'r hyn yr wyf wedi'i weld hyd yma / I am unsure that the public are fully aware of the Council's scrutiny processes and therefore they do not participate/engage with the process from what I have seen so far.
2		Mae hyfforddiant mewn cadeirio craffu yn cael ei ddarparu, ond yn fy mhrofiad i mae hyn wedi canolbwyntio mwy ar gadeirio cyfarfodydd yn gyffredinol. Hoffwn dderbyn mwy ar gadeirio craffu - beth sydd yn wahanol am gadeirio craffu o'i gymharu â chadeirio mwy 'cyffredinol'? Hefyd, mae pwyllgorau craffu yn gallu gwneud eu hargymhellion eu hunain i'r Cabinet heblaw am argymhellion sydd yn dod i gyfarfod craffu. Training in chairing scrutiny is provided, but in my experience, this has focused more on chairing meetings in general. I would like to receive more on chairing scrutiny – what's different about chairing scrutiny compared to more 'general' chairing? Also, scrutiny committees are able to make their own recommendations to Cabinet besides the recommendations that come to a scrutiny meeting.
3		Nid yw'r gwaith craffu ond cystal â'r aelodau ar y pwyllgor craffu hwnnw / Scrutiny is only as good as the members on that scrutiny
4		MAE ANGEN I BAWB AR Y PWYLLGORAU GYMRYD RHAN A DEALL EU BOD YN GALLU GWNEUD GWAHANIAETH DIM OND IDDYNT YMROI I'R GWAITH AC MAE YN LAWER MWY O WAITH OND GWERTH CHWEIL / EVERYONE ON THE COMMITTEES NEEDS TO GET INVOLVED AND UNDERSTAND THAT THEY CAN MAKE A DIFFERENCE IF THEY PUT IN THE WORK AND IT IS A LOT MORE WORK BUT WELL WORTH IT
5		Rwy'n credu y dylid gwneud darn o waith rhwng craffu a'r cabinet / I do think there should be a piece of work done between scrutiny and cabinet.
6		Dim / None

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

Aelodau Cabinet - Holiadur Hunanwerthuso – Craffu / Scrutiny Self Evaluation Questionnaire

2	01:39	Active
Responses	Average time to complete	Status

1. Enw / Name

2
Responses

2. **Mae Craffu yn rhoi her effeithiol i'r Weithrediaeth / Scrutiny provides an effective challenge to the Executive**

Cytuno'n gryf / Strongly agree	1
Cytuno / Agree	1
Anghytuno / Disagree	0
Anghytuno'n gryf / Strongly dis...	0

3. **Mae Partneriaethau a sefydliadau partner wedi bod yn destun Craffu effeithiol / Partnerships and partner organisations have been the subject of effective Scrutiny**

Cytuno'n gryf / Strongly agree	0
Cytuno / Agree	1
Anghytuno / Disagree	0
Anghytuno'n gryf / Strongly dis...	0

4. **Mae'r cyhoedd yn gallu cyfrannu at y gwaith trosolwg a chraffu / The public able to contribute to overview and scrutiny**

Cytuno'n gryf / Strongly agree	0
Cytuno / Agree	1
Anghytuno / Disagree	0
Anghytuno'n gryf / Strongly dis...	0

5. **Mae gan Craffu berchnogaeth dros ei raglen waith ei hun / Scrutiny have ownership of its own work programme**

Cytuno'n gryf / Strongly agree	1
Cytuno / Agree	1
Anghytuno / Disagree	0
Anghytuno'n gryf / Strongly dis...	0

6. **Mae aelodau'r pwyllgor Craffu o'r farn fod ganddynt rôl werthfawr a boddhaus / Scrutiny members consider that they have a worthwhile and fulfilling role**

Cytuno'n gryf / Strongly agree	0
Cytuno / Agree	1
Anghytuno / Disagree	0
Anghytuno'n gryf / Strongly dis...	0

7. **Mae yna bartneriaeth waith adeiladol gyda'r swyddogion / There is a constructive working partnership with officers**

Cytuno'n gryf / Strongly agree	0
Cytuno / Agree	1
Anghytuno / Disagree	0
Anghytuno'n gryf / Strongly dis...	0

8. **Mae digon o drefniadau cymorth ar gael i'r broses Graffu / There is sufficient support arrangements for scrutiny**

Cytuno'n gryf / Strongly agree	1
Cytuno / Agree	0
Anghytuno / Disagree	0
Anghytuno'n gryf / Strongly dis...	0

9. **Darperir hyfforddiant a datblygiad gyda'r nod o wella craffu / Training and development has been provided with a view to improving scrutiny**

Cytuno'n gryf / Strongly agree	0
Cytuno / Agree	2
Anghytuno / Disagree	0
Anghytuno'n gryf / Strongly dis...	0

10. **Mae newidiadau wedi digwydd o ganlyniad i waith craffu / Changes have been brought about as a result of scrutiny activity**

Cytuno'n gryf / Strongly agree	0
Cytuno / Agree	2
Anghytuno / Disagree	0
Anghytuno'n gryf / Strongly dis...	0

11. Sylwadau / Comments

1 responses 1 Responses

ID	Name	Responses
1		dydw i ddim yn gallu ateb rhai cwestiynau gan nad ydw i'n gwybod yr atebion.

1.
Sylwadau / Comments

1 ymateb 1Responses

ID	Enw / Name	Ymatebion / Responses
1		Dydw i ddim yn gallu ateb rhai cwestiynau gan nad ydw i'n gwybod yr atebion. / I can't answer some questions because I don't know the answers.

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

Cofnodion Cyfarfod o Bwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu a gynhaliwyd yn Siambr y Cyngor, Neuadd Cyngor Ceredigion, Penmorfa, Aberaeron ac o bell trwy fideo-gynadledda ddydd Llun, 22 Mai 2023

YN BRESENNOL: Y Cynghorydd Keith Evans (Cadeirydd), Wyn Evans, Gwyn Wigley Evans, Rhodri Evans.

YN BRESENNOL YN RHITHWIR: Endaf Edwards, Chris James, Caryl Roberts, Marc Davies.

HEFYD YN BRESENNOL:
Y Cynghorydd Bryan Davies, Arweinydd y Cyngor ac Aelod o'r Cabinet.
Y Cynghorwyr Matthew Vaux, Wyn Thomas, Aelodau o'r Cabinet.

AELODAU NAD YDYNT AR Y PWYLLGOR YN BRESENNOL YN RHITHWIR: Y Cynghorydd Gareth Lloyd.

SWYDDOGION YN BRESENNOL: Elizabeth Upcott, Rheolwr Corfforaethol, Alun Williams, Swyddog Arweiniol Corfforaethol, Diana Davies, Rheolwr Corfforaethol, Tim Bray, Rheolwr Argyfyngau Sifil Posibl a'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol, Harry Dimmack, Swyddog Llywodraethu, Lisa Evans, Swyddog Safonau a Chraffu, Dwynwen Jones, Swyddog Trosolwg a Chraffu, Carol Thomas a Llinos Williams, Cyfieithwyr.

(10.00am - 12.00pm)

1 Ymddiheuriadau

Croesawodd y Cadeirydd bawb i'r cyfarfod.

Manteisiodd y Cynghorydd Rhodri Evans ar y cyfle i longyfarch y Cadeirydd, y Cynghorydd Keith Evans, ar gael ei ethol yn Is-gadeirydd y Cyngor yng nghyfarfod y Cyngor Llawn a gynhaliwyd ar Fai 19^{eg} 2023. Hefyd llongyfarchodd y Cadeirydd y Cynghorydd Maldwyn Lewis a etholwyd yn Gadeirydd yn yr un cyfarfod.

Ymddiheurodd y Cynghorwyr Geraint Wyn Hughes a Ceris Jones am fethu mynychu'r cyfarfod.

Ymddiheurodd Elin Prysor, Swyddog Arweiniol Corfforaethol, am ei hanallu i fynychu'r cyfarfod.

2 Datgelu buddiant personol (gan gynnwys datganiadau chwipio) Atgoffir aelodau am eu cyfrifoldeb personol yn datgan unrhyw fudd personol a budd sydd yn rhagfarnu yn gysylltiedig â materion a gynhwysir yn yr agenda hwn yn unol â darpariaethau Deddf Llywodraeth Leol 2000, Cyfansoddiad y Cyngor a Chod Ymddygiad Aelodau. Yn ogystal, mae'n rhaid i Aelodau ddatgan unrhyw chwip plaid gwaharddedig a roddwyd ar Aelod yng nghyswllt y cyfarfod yn ôl Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011

Datgelodd y Cynghorydd Rhodri Evans fuddiant personol mewn perthynas ag eitem 4 ar yr agenda, Cynllun Llesiant Lleol Ceredigion.

3 **Adroddiad Diogelu Grwp Gweithredol Lleol Cyfun CYSUR / CWMPAS Chwarter 3 2022/23**

Rhoddodd yr aelodau ystyriaeth i Adroddiad Diogelu Chwarter 3 y Grŵp Gweithredu Lleol Cyfun CYSUR/CWMPAS, rhwng y cyfnod 1.10.2022 a 31.12.2022, 2022/23.

Croesawodd y Cadeirydd Elizabeth Upcott, Rheolwr Corfforaethol, i roi crynodeb o'r pwyntiau allweddol, a oedd fel a ganlyn:

Crynodeb o'r Pwyntiau Allweddol:

- Yn Chwarter 3, bu cynnydd yn nifer y cysylltiadau / adroddiadau a dderbyniwyd ynghylch plant / pobl ifanc o'i gymharu â Chwarter 2. Derbyniwyd 1112 o gysylltiadau / adroddiadau yn Chwarter 3 o'i gymharu â 1030 yn Chwarter 2.
- Bu cynnydd yng nghyfanswm y cysylltiadau / adroddiadau a arweiniodd at gymryd camau o dan y Gweithdrefnau Amddiffyn Plant. Roedd 193 yn Chwarter 3 o'i gymharu â 171 yn Chwarter 2.
- Canran yr adroddiadau a aeth ymlaen i Drafodaeth Strategaeth yn y chwarter hwn oedd 17.3% o'i gymharu â 16.7% yn Chwarter 2.
- Yn Chwarter 3, aeth 7.3% o'r adroddiadau ymlaen i Ymholiad Adran 47 o'i gymharu ag 8.3% yn Chwarter 2. Roedd angen i 0.97% o'r adroddiadau symud ymlaen i Gynhadledd Gychwynnol Amddiffyn Plant yn Chwarter 2 o'i gymharu ag 1.6% yn y chwarter hwn, sef Chwarter 3. Felly bu cynnydd yn nifer y cysylltiadau / adroddiadau a dderbyniwyd yn Chwarter 3 a arweiniodd at gynnydd yn nifer y trafodaethau strategaeth a gynhaliwyd a chynnydd yn nifer y plant a oedd yn destun Cynadleddau Cychwynnol Amddiffyn Plant.
- Cyfanswm y plant a roddwyd ar y Gofrestr Amddiffyn Plant yn y chwarter hwn yn dilyn y Gynhadledd Gychwynnol Amddiffyn Plant oedd 31 o'i gymharu ag 16 yn Chwarter 2.
- Cyfanswm y plant a dynnwyd oddi ar y gofrestr yn y chwarter hwn yn dilyn y Gynhadledd Adolygu Amddiffyn Plant oedd 28 o'i gymharu â 13 yn Chwarter 2.
- Cyfanswm yr ymholiadau Adran 47 a gwblhawyd yn ystod y chwarter hwn oedd 81 o'i gymharu ag 86 yn Chwarter 2. Yn y chwarter hwn, cafodd 59 o'r ymholiadau eu cynnal ar y cyd â'r Heddlu a chafodd 22 eu cynnal gan y Gwasanaethau Cymdeithasol fel Asiantaeth Sengl.
- Y prif gategorïau o gam-drin a arweiniodd at ymholiad Adran 47 yn Chwarter 3 oedd cam-drin corfforol (40), cam-drin / cam-fanteisio'n rhywiol (15), esgeulustod (13) a cham-drin emosiynol (9). Mae hyn yn dilyn yr un patrwm â'r hyn a welwyd yn Chwarter 2.
- Roedd 49 o blant ar y Gofrestr Amddiffyn Plant ar ddiwedd y chwarter hwn, o'i gymharu â 46 ar ddiwedd Chwarter 2. Yn y chwarter hwn, cofrestrwyd 29 o dan y categori cam-drin emosiynol / seicolegol, 14 o dan y categori esgeulustod a 6 o dan y categori esgeulustod a cham-drin corfforol.

- Y prif ffactorau risg ar gyfer y 49 o blant oedd ar y Gofrestr Amddiffyn Plant ar 31/12/2022 oedd cam-drin domestig, iechyd meddwl rhieni, rhieni'n camddefnyddio sylweddau / alcohol a rhieni'n gwahanu.
- O ran Diogelu Oedolion, bu cynnydd sylweddol yn nifer yr oedolion yr amheuir eu bod mewn perygl o gael eu cam-drin a / neu eu hesgeuluso, gyda 128 oedolyn yn cael eu hadrodd yn y chwarter hwn o'i gymharu â 113 yn Chwarter 2. Yn arbennig, bu cynnydd sylweddol yn nifer yr oedolion yr adroddwyd eu bod mewn perygl yn ystod mis Tachwedd (67) o'i gymharu â 53 ym mis Hydref a 37 ym mis Rhagfyr. Nid yw'n glir pam y bu cymaint o gynnydd yn y mis hwnnw, ond roedd yr adroddiadau'n ymwneud â phryderon ynghylch cam-drin domestig.
- Unwaith eto'r categori o gam-drin yr adroddwyd amdano fwyaf yn ystod y chwarter hwn oedd cam-drin emosiynol / seicolegol, gyda 64 adroddiad yn datgan mai hwn oedd y prif gategori o gam-drin. Esgeulustod oedd yr ail brif gategori o gam-drin a adroddwyd (51), yna cam-drin ariannol (42), cam-drin corfforol (33) a cham-drin rhywiol (23). Mae hyn yn dilyn patrwm y chwarter blaenorol.
- O'r adroddiadau a dderbyniwyd ynghylch pob categori o gam-drin, menywod oedd mwyafrif y bobl yr adroddwyd eu bod mewn perygl, ac roedd nifer y menywod yn sylweddol uwch na nifer y dynion. Fodd bynnag, o ran cam-drin ariannol adroddwyd bod bron yr un nifer o ddynion a menywod mewn perygl (20 dyn, 22 menyw). 3
- Yn Chwarter 3, yr Heddlu oedd prif ffynhonnell yr adroddiadau (40) o'i gymharu â Chwarter 2 lle gwelwyd mai'r brif ffynhonnell oedd Asiantaethau Darparu (30). Yn Chwarter 3, roedd nifer yr adroddiadau a dderbyniwyd gan yr Heddlu yn sylweddol uwch nag unrhyw asiantaeth arall. Y ffynhonnell â'r ail nifer uchaf oedd Asiantaethau Darparu (26).

Yn dilyn trafodaethau, nodwyd y canlynol:

- Yn dilyn cwestiwn ynghylch cynnydd mewn atgyfeiriadau amddiffyn plant, cytunwyd y byddai'r Swyddog yn rhoi gwybodaeth am dueddiadau atgyfeirio amddiffyn plant cyn covid hyd yma,
- Gofynnwyd am eglurhad ar y diffiniad o 'gam-drin ariannol' – rhoddodd y Swyddog rai enghreifftiau o hyn,
- Gofynnwyd am esboniad i'r broses atgyfeirio Amddiffyn Plant, h.y., y camau sydd ynghlwm wrth y broses o roi plentyn ar y gofrestr a chymryd plentyn oddi ar y gofrestr,
- Yn dilyn cwestiwn, bydd y Swyddog yn codi pryderon y Pwyllgor gyda chydweithwyr Addysg ynglŷn â chyfanswm y plant (229) sy'n cael addysg ddewisol yn y cartref yn y Sir.

Cytunodd yr Aelodau i nodi cynnwys yr adroddiad a'r lefelau gweithgarwch gyda'r Awdurdod Lleol, fel bod llywodraethu gweithgarwch yr Awdurdod Lleol a'i asiantaethau partner yn cael eu monitro.

4 Cynllun Llesiant Lleol Ceredigion a chyfarfod Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion a gynhaliwyd ar 24 Ebrill 2023

Croesawodd y Cadeirydd Arweinydd y Cyngor, y Cynghorydd Bryan Davies, Diana Davies a Tim Bray, Swyddogion, i'r cyfarfod i gyflwyno Cynllun Llesiant Lleol Ceredigion a chyfarfodydd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus

Ceredigion a gynhaliwyd ar Ebrill 24ain 2023. O dan Adran 35 o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, mae'n ofynnol i Awdurdodau Lleol sicrhau bod gan eu Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu'r pŵer i graffu ar y penderfyniadau a wneir, neu gamau eraill a gymerir, gan Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ardal yr Awdurdod Lleol wrth iddo arfer ei swyddogaethau. Mae Adran 39 hefyd yn nodi bod yn rhaid i bob Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus anfon copi o'i Gynllun Llesiant Lleol i Bwyllgor Trosolwg a Chraffu'r Awdurdod Lleol.

Mae'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu wedi derbyn diweddariadau yn y gorffennol am y broses o ddatblygu'r Asesiad Llesiant Lleol a Chynllun Llesiant Lleol 2023-2028 yng Ngheredigion.

Ar ôl i Gynllun Llesiant Lleol 2023-28 gael ei gymeradwyo yng nghyfarfod y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ar Fawrth 6ed 2023, gwnaeth pob un o sefydliadau statudol y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ystyried y Cynllun Llesiant Lleol yng nghyfarfodydd eu byrddau yn unigol, gan wneud hynny rhwng Mawrth 22ain ac Ebrill 20fed. Gallwn gadarnhau bod pob un o aelodau statudol unigol y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus wedi cymeradwyo Cynllun Llesiant Lleol 2023-28 drwy eu trefniadau llywodraethu arferol. Fel un o'r aelodau statudol, cymeradwyodd Cyngor Sir Ceredigion y cynllun yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu ar Fawrth 22ain 2023, y Cabinet ar Ebrill 4ydd 2023 a'r Cyngor llawn ar Ebrill 20fed 2023. Cyfarfu'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ar Ebrill 24ain 2023 i gadarnhau'r broses o gymeradwyo'r Cynllun Llesiant 2023-28 a bu i'r holl bartneriaid gytuno'n unfrydol. Cytunwyd y byddai'r Cynllun yn cael ei gyhoeddi ar 2il Mai, gan fodloni'r terfyn amser statudol fel y nodwyd yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (ddim hwyrach na blwyddyn ar ôl y dyddiad y cynhelir pob etholiad cyffredin o dan adran 26 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972).

Gofynnwyd i Aelodau'r Pwyllgor ystyried cofnodion drafft cyfarfod Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion yn dwyn dyddiad Ebrill 24ain 2023.

Yn ystod y drafodaeth, nodwyd y canlynol:

- Swyddogion i adrodd yn ôl drwy e-bost ar y cwestiwn a ofynnwyd ynghylch sut mae'r cynnydd o 1% yn nifer y perchnogion tai yng Ngheredigion, yn unol â Chyfrifiad 2021, yn cymharu ag Awdurdodau eraill,
- Mewn ymateb i gwestiwn ynghylch Adroddiad Sylfaenol Cyfoeth Naturiol Cymru o ran Risgiau yn Sgil y Newid yn yr Hinsawdd, bydd Swyddogion a Chadeirydd y pwyllgor hwn yn codi'r cwestiwn yng nghyfarfod nesaf y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus a bydd y wybodaeth yn cael ei rhannu ag Aelodau'r Pwyllgor,
- Gofynnwyd cwestiwn ynghylch y ffigurau cyflogaeth a Statws Gweithgarwch Economaidd a ddangoswyd yn y Cyfrifiad diwethaf. Dywedwyd bod y ffigurau hyn yn cael eu monitro'n barhaus gan Is-grŵp Tlodi'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ac felly mae'r blaenoriaethau yn y Cynllun Llesiant Lleol yn adlewyrchu'r sefyllfa bresennol.

Yn dilyn trafodaeth, cytunodd Aelodau'r Pwyllgor i:

1. Nodi bod y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus wedi cymeradwyo Cynllun Llesiant Lleol Ceredigion, a,
2. Derbyn cofnodion drafft cyfarfod Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion a gynhaliwyd ar Ebrill 24ain 2023.

Er mwyn i'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu gyflawni ei rôl o gadw golwg ar effeithiolrwydd cyffredinol y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Swyddogion ac Arweinydd y Cyngor am fynychu a chyflwyno'r wybodaeth yn y cyfarfod heddiw. Diolchodd Arweinydd y Cyngor hefyd i Aelodau'r Pwyllgor am eu mewnbwn i'r Cynllun Llesiant Lleol yn ystod y broses lywodraethu.

5 **Dyletswydd Trais Difrifol**

Croesawodd y Cadeirydd y Cynghorydd Matthew Vaux, Aelod o'r Cabinet, Diana Davies a Tim Bray, Swyddogion, i gyflwyno'r adroddiad.

Dechreuodd y Ddyletswydd Trais Difrifol ar Ionawr 31ain 2023 ac mae'n cynnwys y gofynion a nodir ym Mhennod 1 o Ran 2 o Ddeddf yr Heddlu, Troseddu, Dedfrydu, a'r Llysoedd 2022. Mae'r rhain yn rhoi dyletswydd ar awdurdodau penodedig i gydweithio i atal a lleihau trais difrifol. Mae'r awdurdodau penodedig yn cynnwys Awdurdodau Lleol, Byrddau Iechyd Lleol, Awdurdodau Tân ac Achub, y Sector Heddlua a Chyfiawnder (timau prawf a throseddu ieuenctid). Y sefydliadau hyn sy'n gyfrifol am gyflawni'r ddyletswydd ac sy'n gyd-atebol am gyflawni prif gerrig milltir yr arian grant rhanbarthol a ddarperir gan y Swyddfa Gartref i weithredu gofynion y Ddyletswydd. Yn ogystal â'r awdurdodau penodedig a nodir uchod, mae yna awdurdodau perthnasol sy'n cynnwys awdurdodau addysgol (ynghyd ag awdurdodau dalfa ieuenctid a charchardai). Mae gofyn i'r awdurdodau hyn gydweithio â'r awdurdodau penodedig, yn ôl yr angen, i gyflawni'r ddyletswydd a hefyd rhaid i'r awdurdodau penodedig ymgynghori â nhw wrth baratoi'r strategaeth. Rhaid i awdurdodau penodedig nodi'r mathau o drais difrifol sy'n digwydd yn yr ardal, achosion y trais hwnnw (cyhyd ag y bo modd gwneud hynny), a pharatoi a gweithredu strategaeth ar gyfer atal a lleihau trais difrifol yn yr ardal. Dylai'r strategaeth gynnwys atebion pwrpasol i atal a lleihau trais difrifol. Rhaid cadw golwg ar hyn ac adolygu yn flynyddol a'i ddiweddaru pan fo angen. Asesiad o Anghenion Strategol I fwydo i'r broses, dylai awdurdodau penodedig wneud dadansoddiad ar y cyd, yn seiliedig ar dystiolaeth o achosion trais difrifol o fewn eu hardal, a defnyddio'r dadansoddiad hwn i ddatblygu Asesiad o Anghenion Strategol a ddylai lywio'r strategaeth leol. Bydd hyn yn cynnwys ystod eang o ddata, er enghraifft gallai gynnwys data lleol a chenedlaethol am droseddau, data'r cyfrifiad, a data ysbytai a gofal sylfaenol. O safbwynt awdurdod lleol, gallai hefyd gynnwys data addysgol megis presenoldeb, data am atal a gwahardd disgyblion, a data am ofal cymdeithasol plant. Bydd yr Asesiad o Anghenion Strategol yn cynnwys dealltwriaeth gyffredin o'r carfanau sydd fwyaf agored i drais difrifol a bydd angen i'r strategaeth leol ddangos sut mae pob ardal yn cyfeirio adnoddau i'r boblogaeth ddiffiniedig sydd fwyaf angen cymorth.

Nid yw'r Ddyletswydd yn diffinio trais difrifol oherwydd mae'n fater i bob ardal unigol wneud hynny – bydd hyn yn seiliedig ar y dystiolaeth leol ar gyfer yr Asesiad o Anghenion Strategol. Wrth ystyried yr Asesiad, mae'n eglur nad yw trais yn gyfyngedig i drais corfforol yn erbyn person. Mae'n darparu, at ddibenion y Ddyletswydd, bod trais yn cynnwys cam-drin domestig, troseddau rhyw, trais yn erbyn eiddo a bygythiadau o drais. At hynny, mae Strategaeth Trais Difrifol 2018 yn nodi fod Trais Difrifol yn ymwneud â mathau penodol o droseddau megis lladd, trais â chyllyll a gynnau, a meysydd lle mae trais difrifol neu ei fygythiad yn gynhenid, megis mewn gangiau a llinellau cyffuriau. Mae hefyd yn cynnwys bygythiadau sy'n dod i'r amlwg mewn rhai ardaloedd o'r wlad, megis defnyddio sylweddau cyrydol fel arf.

Mae'r ddyletswydd hon yn creu 'dull iechyd cyhoeddus' newydd o fynd i'r afael â Throseddau Treisgar gan nodi'r hyn sy'n achosi trais a chanfod ymyriadau sy'n gweithio er mwyn atal trais rhag lledaenu. Mae'r 'dull iechyd cyhoeddus' yn cynnwys nifer o wasanaethau cyhoeddus a chymdeithasol sy'n gweithio gyda'i gilydd i roi ymyriadau cynnar ar waith i atal pobl rhag mynd ynghlwm â throseddau treisgar.

Bwriad y Ddyletswydd yw creu'r amodau cywir i awdurdodau gydweithio a chyfathrebu'n rheolaidd, gan ddefnyddio partneriaethau presennol lle bo modd a rhannu gwybodaeth a chymryd camau effeithiol, cydlynus, yn eu hardaloedd lleol. Bydd pob sefydliad ac asiantaeth sy'n ddarostyngedig i'r Ddyletswydd yn atebol am eu gweithgarwch a'u cydweithredu.

Dywedodd y swyddogion wrth Aelodau'r Pwyllgor am yr amserlen bresennol, sef:

- 31ain Ionawr 2023 – dechrau'r Ddyletswydd Trais Difrifol
- 31ain Mawrth 2023 – cadarnhau'r cytundeb partneriaeth
- 28ain Ebrill 2023 – llunio fersiwn dros dro o'r cynllun cyflawni a chadarnhau'r defnydd a wneir o gyllid y Swyddfa Gartref
- 29ain Medi 2023 – cytuno ar fersiwn uwch o'r cynllun cyflawni
- 31ain Ionawr 2024 – cwblhau'r Asesiad o Anghenion Strategol o ran Trais Difrifol
- 31ain Ionawr 2024 – cwblhau'r Strategaeth Leol (gan gynnwys fersiwn derfynol o'r cynllun cyflawni)

Gellir gweld dogfen y Canllawiau Statudol fel y'i cyhoeddwyd ar 16eg Rhagfyr 2022 ar y Wefan ganlynol: Dyletswydd Trais Difrifol - GOV.UK (www.gov.uk) (noder y Canllawiau penodol i Gymru o dudalennau 20 ymlaen).

Dyrannwyd cyllid i ranbarth Dyfed-Powys gan y Swyddfa Gartref i weithredu'r Ddyletswydd Trais Difrifol, ac yn unol â'r ddeddfwriaeth bydd hyn yn cael ei oruchwylio gan y Comisiynydd Heddlu a Throseddu, a fydd hefyd yn darparu cymorth, yn monitro gweithgarwch ac yn adrodd i'r Ysgrifennydd Gwladol.
Cadarnhawyd cyllid gan y Swyddfa Gartref hyd at 2024/2025, ar sail y dyraniadau blynyddol canlynol:
2022/2023: Costau llafur £30,000 Costau heb gynnwys llafur: £0

2023/2024: Costau llafur £180,000 Costau heb gynnwys llafur: £39,737.48
2024/2025: Costau llafur £77,041.71 Costau heb gynnwys llafur: £111,655.25

Ar hyn o bryd, mae'r adnodd yn cael ei ddyrannu i gynyddu capasiti dadansoddi Heddlu Dyfed-Powys, er mwyn paratoi a chyflawni'r Asesiad rhanbarthol o Anghenion Strategol. Ar ben hyn, y bwriad yw defnyddio'r cyllid i gydlynu'r cynllun cyflawni, y strategaeth a'r llifoedd gwaith cysylltiedig yn y rhanbarth.

Mae Crest Advisory wedi ei gomisiynu gan y Swyddfa Gartref i weithio gyda'r sefydliadau a fanylir yn y Ddyletswydd Trais Difrifol (noder uchod) a'r partneriaid lleol yn ystod 2023 i weld a ydynt yn barod ar gyfer y Ddyletswydd ac i roi cymorth pwrpasol i ddatblygu a sicrhau cydymffurfiaeth. Mae partneriaid ledled y rhanbarth, gan gynnwys Cyngor Sir Ceredigion, wedi mynychu cyfarfodydd gyda'r Comisiynydd Heddlu a Throseddu ac mae arweinwyr Trais Difrifol wedi'u nodi mewn sefydliadau allweddol. Yr Arweinydd Strategol ar gyfer Cyngor Sir Ceredigion yw Barry Rees, sef Cadeirydd y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol, a'r ymarferwyr a enwebwyd yw Diana Davies (Rheolwr Corfforaethol - Partneriaethau a Pherfformiad) a Tim Bray (Rheolwr Partneriaethau ac Argyfyngau Sifil).

Gellir defnyddio'r trefniadau partneriaeth presennol i gyflawni'r Ddyletswydd hon gan fod y Canllawiau Statudol yn nodi nad oes rheidrwydd creu partneriaethau newydd. Felly cytunwyd mai'r lle cywir i arwain ar gynllunio a gweithredu gofynion y Ddyletswydd Trais Difrifol yw'r strwythur presennol ar gyfer Trais Difrifol a Throseddu Cyfundrefnol, a'r Bwrdd Rhanbarthol Trais Difrifol. Mae'r Rheolwr Corfforaethol - Partneriaethau a Pherfformiad a'r Rheolwr Partneriaethau ac Argyfyngau Sifil yn mynychu cyfarfodydd Rhanbarthol Trais Difrifol a Throseddu Cyfundrefnol ar hyn o bryd, a byddant yn parhau i wneud hynny ac i adrodd yn ôl lle bo angen. At hynny, i gydnabod rôl hanfodol addysg wrth ddiogelu, argymhellir bod cynrychiolydd o fyd addysg strategol yr ardal yn mynychu'r cyfarfodydd i drafod y Ddyletswydd Trais Difrifol. Bydd hyn yn gymorth i gynnig dolen rhwng yr awdurdodau cyfrifol penodedig a sefydliadau unigol, a rhwng Cwricwlwm newydd Cymru a'r cyfleoedd y mae hyn yn eu cyflwyno o ran cefnogi maes llesiant. Cynigir bod y Ddyletswydd Trais Difrifol yn cael ei chyflwyno i'r Cabinet, er gwybodaeth, ar 6ed Mehefin 2023.

Yn ystod y drafodaeth, nodwyd y canlynol:

- Mynegwyd pryder ynghylch y cynnydd mewn gweithgarwch o ran cyffuriau a Llinellau Cyffuriau yn y Sir a chytunodd Aelodau'r Pwyllgor y dylid monitro hyn yn agos.
- Ymhellach i gwestiwn ynghylch dyraniad cyllid, cadarnhaodd y Swyddog nad yw'n glir eto pa asiantaeth fydd yn arwain ar ddod o hyd i allu ychwanegol i gydlynu'r gwaith hwn. Dylid cadarnhau hyn erbyn Medi 2023.

Yn dilyn trafodaeth, gofynnwyd i Aelodau'r Pwyllgor ystyried yr argymhelliad a ganlyn:

i. Nodi'r Ddyletswydd newydd o ran Trais Difrifol a'r goblygiadau i Gyngor Sir Ceredigion ac i'r partneriaethau perthnasol a fynychir gan gynrychiolwyr Cyngor Sir Ceredigion.

Cytunodd Aelodau'r Pwyllgor i nodi'r Ddyletswydd newydd o ran Trais Difrifol a'r goblygiadau i Gyngor Sir Ceredigion ac i'r partneriaethau perthnasol a fynychir gan gynrychiolwyr Cyngor Sir Ceredigion.

Er mwyn i'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu ddeall y dyletswyddau ychwanegol y mae'n rhaid i Gyngor Sir Ceredigion ymateb iddynt ac ystyried.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Aelod o'r Cabinet a'r Swyddogion am fynychu a chyflwyno'r wybodaeth i'r Pwyllgor**.**

6 Adroddiad ar ddefnydd yr Awdurdod o Ddeddf Rheoleiddio Pwerau Ymchwilio 2000 (RIPA)

Croesawodd y Cadeirydd y Cynghorydd Matthew Vaux, Aelod o'r Cabinet, a Harry Dimmack, Swyddog Llywodraethu, i gyflwyno'r Adroddiad ar ddefnydd y Cyngor o Ddeddf Rheoleiddio Pwerau Ymchwilio 2000 i Aelodau'r Pwyllgor.

Cyflwynwyd Polisi RIPA diwygiedig i'r Pwyllgor ar 23ain Tachwedd 2022, ac fe'i cymeradwywyd gan y Cyngor ar 26ain Ionawr 2023. Cafodd yr aelodau ddiweddariad hefyd yn dilyn arolygiad gan Swyddfa'r Comisiynydd Pwerau Ymchwilio (IPCO) yng nghyfarfod mis Tachwedd.

Yn ogystal â'r newidiadau a gyflwynwyd i'r pwyllgor hwn ar 23ain Tachwedd 2022, gwnaeth y Cyngor gymeradwyo dau newid pellach i'r adran a geir yn y polisi RIPA ar y Weithdrefn ar gyflwyno cais am Awdurdodiad Gwyliadwriaeth Gyfeiriedig (gweler adroddiad y Cyngor am ragor o wybodaeth). Cymeradwywyd y newidiadau ychwanegol hyn cyn cyfarfod y Cyngor a hynny gan Gadeirydd y Pwyllgor hwn.

Y Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu sy'n gyfrifol am fonitro defnydd y Cyngor o Ddeddf RIPA. Cyflwynwyd y diweddariad diweddaraf ynglŷn â gweithgarwch RIPA i'r Pwyllgor ar 26ain Medi 2022. Cyflwynir adroddiadau bob 6 mis.

Rhwng 4ydd Gorffennaf 2022 a 26ain Ebrill 2023, cafodd un cais am wyliadwriaeth gyfeiriedig ei gyflwyno a'i gymeradwyo. Cafodd yr awdurdodiad ei gymeradwyo gan ynadon ar 13eg Ionawr 2023 a daeth i ben ar 13eg Ebrill 2023 (3 mis). Gwnaed adolygiad ar 11eg Ebrill 2023 a ddaeth i'r casgliad na ddylai'r awdurdodiad gael ei adnewyddu.

Ar Fai'r 12fed 2023 cafodd diweddariad RIPA gan yr Uwch-swyddog Cyfrifol ei gyhoeddi ar Newyddion Cerinet a hynny ar gyfer holl staff y Cyngor. Roedd hwn yn hysbysu'r staff bod Dogfen Bolisi a Gweithdrefnau Corfforaethol y Cyngor ar Wyliadwriaeth Gyfeiriedig, Ffynonellau Cuddwybodaeth Dynol a Data Cyfathrebu, ar sail Deddf Rheoleiddio Pwerau Ymchwilio 2000 (RIPA) RHAN II, wedi cael eu diweddaru. Roedd y

diweddariad hwn hefyd yn rhoi braslun i'r staff o'r ffurflenni a'r canllawiau RIPA a oedd ar gael ar CeriNet. Bwriedir cylchredeg negeseuon ar Cerinet bob chwe mis i sicrhau bod unrhyw staff newydd yn ymwybodol o'r angen i ystyried RIPA.

Mae cylchlythyr chwarterol hefyd wedi'i gyhoeddi gan Swyddfa'r Comisiynydd Pwerau Ymchwilio (IPCO) ac mae ar gael i'w weld ar eu Gwefan. https://www.ipco.org.uk/publications/correspondence/

Yn ystod y drafodaeth, nodwyd y canlynol:

- Codwyd cwestiwn ynghylch ceisiadau Rhyddid Gwybodaeth. Cadarnhaodd y Swyddog Llywodraethu y byddai'n rhaid i'r Awdurdod gadw at y polisi Rhyddid Gwybodaeth wrth ymateb i unrhyw gais.

Yn dilyn trafodaeth, gofynnwyd i'r Aelodau nodi'r adroddiad.
Cytunodd yr Aelodau i nodi cynnwys yr adroddiad, er mwyn sicrhau bod y pwyllgor yn cael y wybodaeth ddiweddaraf am ddefnydd y Cyngor o RIPA a gweithrediad polisïau.

7 Cadarnhau Cofnodion Cyfarfod Blaenorol ac unrhyw faterion sy'n codi o'r Cofnodion hynny

Cadarnhawyd cofnodion y cyfarfod Cydlynu a gynhaliwyd ar 22 Mawrth 2023 fel cofnod cywir o'r trafodion ac nid oedd dim materion sy'n codi o'r cofnodion hynny.

8 Diweddariad gan Gadeiryddion y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu ac ystyried y Blaenraglenni Gwaith drafft

Rhoddodd pob Cadeirydd (neu Is-gadeirydd yn absenoldeb y Cadeirydd) yn ei dro ddiweddariad ar Flaengynlluniau Gwaith eu Pwyllgorau priodol.

1. <u>Cymunedau Ffyniannus</u>
   Rhoddodd y Cadeirydd ddiweddariad mewn perthynas â blaengynllun gwaith Cymunedau Ffyniannus.
   Llongyfarchodd y Cynghorydd Wyn Evans y Cadeirydd am drefnu cyfarfod diweddar i drafod sefyllfa'r Gwastraff.
2. <u>Cymunedau Iachach</u>
   Rhoddodd y Cadeirydd ddiweddariad mewn perthynas â blaengynllun gwaith Cymunedau Iachach.
   Roedd yr aelodau'n siomedig bod yr adroddiad ynghylch Recriwtio//cadw Llesiant Gydol Oed wedi'i symud ymlaen i 3ydd Gorffennaf 2023 o gyfarfod y Pwyllgor ar 24ain Mai 2023.
3. <u>Cymunedau sy'n Dysgu</u>
   Rhoddodd y Cadeirydd ddiweddariad mewn perthynas â blaengynllun gwaith Cymunedau sy'n Dysgu.
   Gofynnodd Aelod o'r Pwyllgor gwestiwn mewn perthynas â Datganiad o Ddiddordeb a dywedodd y Swyddog Safonau a Chraffu y dylai'r Cynghorydd gysylltu â'r Swyddog Monitro.
4. <u>Adnoddau Corfforaethol</u>
   Rhoddodd y Cadeirydd ddiweddariad mewn perthynas â blaengynllun gwaith Adnoddau Corfforaethol.

5. Pwyllgor Cydlynu
   Rhoddodd y Cadeirydd ddiweddariad mewn perthynas â blaengynllun gwaith y Pwyllgor Cydlynu. Nodir ar hyn o bryd y bydd y Cynllun Ariannol Tymor Canolig yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Cydlynu ar 29 Mehefin 2023. Dywedodd Cadeirydd yr Adnoddau Corfforaethol, y Cynghorydd Rhodri Evans, y dylid cyflwyno'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig i'r Pwyllgor Adnoddau Corfforaethol gan ei fod yn dod o dan gylch gorchwyl y Pwyllgor hwn. Dywedodd y Swyddog Trosolwg a Chraffu ei bod wedi bod mewn cysylltiad â Duncan Hall, Swyddog Arweiniol Corfforaethol. Y broblem yw'r amserlen ar gyfer cwblhau adroddiadau. Fodd bynnag, efallai y bydd cyfarfod y Pwyllgor Adnoddau Corfforaethol ar Orffennaf y 19eg 2023 yn bosibilrwydd.

Awgrymwyd y dylai pob Pwyllgor gael adroddiad yn yr Hydref ar sefyllfa'r Gyllideb er mwyn i'r Aelodau allu paratoi ar gyfer cyfarfodydd mis Chwefror. Byddai hyn yn rhoi cyfle i drafod lle mae arbedion yn debygol o fod yn rhoi mwy o fewnbwn gan Aelodau ynghylch yr opsiynau sydd ar gael.

Awgrymodd Aelod y dylid cynnwys Caffael ar Flaengynllun Gwaith y Pwyllgor perthnasol.

Diolchodd y Cadeirydd i Aelodau'r Pwyllgor, Aelodau'r Cabinet, Swyddogion am fynychu a daeth y trafodion i ben am 12 hanner dydd.

Cadarnhawyd yng Nghyfarfod y Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu a gynhaliwyd ar Dydd Iau, 29 Mehefin 2023

Cadeirydd:________________

Dyddiad:__________________

Cyngor Sir CEREDIGION County Council

ADRODDIAD I'R:	**Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu**
DYDDIAD:	**11 Medi 2023**
LLEOLIAD:	**Hybrid**
TEITL:	**Blaenraglen Waith Ddrafft 2023/24**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Adolygu rhaglen waith bresennol y Pwyllgor**
Y RHESWM PAM FOD CRAFFU WEDI GOFYN AM Y WYBODAETH HON:	**Mae blaenraglen waith y Pwyllgor yn cael ei harolygu a'i diweddaru ymhob cyfarfod**

CEFNDIR:

Mae'r Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu'n goruchwylio gwaith y Cyngor er mwyn sicrhau y darperir gwasanaethau yn y ffordd orau posib a hynny er budd y gymuned leol.

Swyddogaeth Trosolwg a Chraffu yw ystyried y gwasanaethau a'r materion sy'n effeithio ar bobl yng Ngheredigion. Mae'r broses yn rhoi cyfle i Gynghorwyr archwilio amryw swyddogaethau'r Cyngor, holi cwestiynau am sut y gwnaethpwyd penderfyniadau, ystyried os ellir gwneud gwelliannau i wasanaethau a gwneud argymhellion yn unol â hynny.

Mae craffu'n hanfodol wrth hyrwyddo atebolrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wrth i'r Cyngor fynd ati i wneud penderfyniadau a'r ffordd mae'n darparu gwasanaethau.

Prif swyddogaethau'r Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu yw'r canlynol:

- Galw'r Cabinet a'r Swyddogion i gyfrif ynghylch eu penderfyniadau
- Bod yn 'gyfaill beirniadol', drwy holi cwestiynau am sut y gwnaethpwyd penderfyniadau, fel bod y bobl sy'n penderfynu'n destun 'rhwystrau a gwrthbwysau', gan wneud y drefn o benderfynu yn fwy dilys
- Cynnal adolygiadau o wasanaethau a pholisïau'r Cyngor
- Cynnal adolygiadau ar gyfer datblygu gwasanaethau a pholisïau'r Cyngor
- Ystyried unrhyw fater arall sy'n effeithio ar y sir
- Sicrhau bod Ceredigion yn perfformio hyd eithaf ei allu ac yn darparu gwasanaethau o'r radd flaenaf i'w ddinasyddion
- Asesu effaith polisïau'r Cyngor ar gymunedau lleol, ac argymell ffyrdd o wella
- Gweithio gyda'r cyhoedd i ddatblygu polisïau a gwasanaethau sy'n canolbwyntio ar y dinasyddion.

Gall trefn effeithiol o Drosolwg a Chraffu arwain at y canlynol:

- Penderfyniadau gwell
- Gwelliant o ran Darparu Gwasanaethau a Pherfformiad
- Trefn gadarn ar gyfer Datblygu Polisïau, yn seiliedig ar ymgynghori â'r cyhoedd a chyfraniad arbenigwyr annibynnol
- Gwelliant o ran Democratiaeth, Cynhwysiant, Arweinyddiaeth Gymunedol ac Ymgysylltu
- Ychwanegu haen eglur o dryloywder ac atebolrwydd i brosesau gwleidyddol y Cyngor
- Rhoi cyfle i bob Aelod feithrin sgiliau a gwybodaeth arbenigol a allai fod o fudd yn y dyfodol wrth lunio polisïau a monitro perfformiad
- Creu diwylliant o hunan-herio ar sail tystiolaeth.

Y SEFYLLFA BRESENNOL:

Cwestiynau i'w hystyried wrth ddewis pynciau

- A oes amcan clir dros archwilio'r pwnc hwn?
- Ydych chi'n debygol o lwyddo i gael y canlyniad a ddymunir?
- Beth yw'r manteision tebygol i'r Cyngor a dinasyddion Ceredigion?
- Ydy'r mater yn un sylweddol?
- Oes yna gysylltiadau â'r Strategaeth Gorfforaethol?
- A yw'n fater allweddol i'r cyhoedd?
- Ydy'r materion wedi cael eu codi gan archwiliad allanol?
- A yw'n wasanaeth sy'n perfformio'n wael?

Dewis pynciau
Dylai Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu ystyried gwybodaeth o'r Strategaeth Gorfforaethol, Cynllun Gwella, Cynllun Strategol, Cynlluniau Gwasanaeth, y Gofrestr Risg Gorfforaethol, arbedion yn y gyllideb – cynigion ac effaith, cyfarfodydd chwarterol y panel Rheoli Perfformiad Corfforaethol a mewnbwn adrannol wrth ddewis pynciau a chynllunio eu Blaenraglenni Gwaith, ynghyd ag unrhyw waith sy'n parhau.

ARGYMHELLIAD (ARGYMHELLION):

Adolygu a diweddaru'r Blaenraglen Waith bresennol.

Enw Cyswllt:	Lisa Evans
Dynodiad:	Swyddog Craffu a Safonau
Dyddiad yr Adroddiad:	4/9/2023
Acronymau:	BW- Blaenraglen Waith FWP- Forward Work Programme

<u>Blaenraglen Waith y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu 2023/24</u>

Pwyllgor	Eitem (disgrifiad/teitl)	Siaradwyr Gwadd	Pwrpas e.e. monitro, polisi, argymhellion
Cydlynu			
22 Mai 2023	Dyletswydd Trais Difrifol Cynllun Llesiant Lleol Ceredigion a chyfarfod Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion a gynhaliwyd ar 24 Ebrill 2023 Adroddiad ar ddefnydd yr Awdurdod o Ddeddf Rheoleiddio Pwerau Ymchwilio 2000 (RIPA) CYSUR / CWMPAS		
11 Medi 2023	Fframwaith rheoli perfformiad Adolygiad IIA Cynllun Cydraddoldeb Strategol 24-28 Adroddiad Blynyddol Cynllun Cydraddoldeb Strategol Adroddiad ar y Bwlch Cyflog rhwng y Rhywiau 2023 ac Adroddiad Cydraddoldeb yn y Gweithlu 2023 Cofnodion Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus		

	Canlyniad Asesiad Strategol Trosedd ac Anrhefn 2023 a gynhaliwyd gan y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol CWMPAS/CYSUR Adroddiad Blynyddol craffu Hunanwerthuso’r trefniadau craffu		
6 Tachwedd 2023	Cofnodion Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus		
19 Chwefror 2024	Cyllideb		
4 Mawrth 2024			
Cyfarfodydd y dyfodol			

Pwyllgor	Eitem (disgrifiad/teitl)	Siaradwyr Gwadd	Pwrpas e.e. monitro, polisi, argymhellion
Adnoddau Corfforaethol			
12 Mehefin 2023	Trefi SMART Diweddariad Cysylltedd Digidol Adroddiad Blynyddol Cynllun Ymgysylltu a Chyfranogi 2022-23	Arwyn Davies David Owen Cathryn Morgan	Ar gais y Cadeirydd Ar gais y Cadeirydd
19 Gorffennaf 2023	Polisi'r Menopos Cynllun y Gweithlu Diweddariad ar weithio'n Hybrid Diweddariad ar Clic (wedi gofyn am) Medium Term Financial Plan (MTFP) Strategaeth Caffael a Comisynu	Geraint Edwards Geraint Edwards Russell Hughes-Pickering/Geraint Edwards Joy Lake/Anna Gawthorpe Duncan Hall Duncan Hall	Cyn Cabinet Cyn Cabinet Ar gais y Pwyllgor
19 Hydref 2023	I Ethol is-gadeirydd ar gyfer gweddill blwyddyn fwrdeistrefol 2023/2024 I gychwyn yn syth Mynd i'r Afael â Chaledi Adroddiadau Sylwadau o Ganmoliaeth, Cwynion a Rhyddid Gwybodaeth Strategaeth Digidol a ICT	Cathryn Morgan Marie Niege-Hadfield Alan Morris	

	Strategaeth Caffael a Comisynu Diweddariad ar y contract Bancio	Duncan Hall/George Ryley Duncan Hall	
7 Rhagfyr 2023	Adroddiad cynnydd ar y Cynllun Ymgysylltu a Chyfranogi 2022-23 Gwahodd Peter Williams WG a Openreach i diweddaru'r Pwyllgror ar y gwaith yng Ngheredigion Polisi Rheoli Straen Polisi Gwyliau Blynyddol a Chydbwysedd rhwng Bywyd a Gwaith	Cathryn Morgan Geraint Edwards Geraint Edwards	Cytunwyd yng nghyfarfod Mehefin Pre-Cabinet Pre-Cabinet
23 Chwefror 2024	Paratoi ar gyfer y Gyllideb		
16 Mai 2024			
Cyfarfodydd y dyfodol	• Adroddiad ar yr Ystad Corfforaethol		
Grwp Gorchwyl a Gorffen	Ffermydd y Sir – yn mynd yn ei flaen ar hyn o bryd.		

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

Pwyllgor	Eitem (disgrifiad/teitl)	Siaradwyr Gwadd	Pwrpas e.e. monitro, polisi, argymhellion
Cymunedau Iachach			
24 Mai 2023	Adroddiad CSSIW a'r Cynllun Gweithredu Diweddariad ar Gofal Cartref Strategaeth Mamolaeth a Blynyddoedd Cynnar Gorllewin Cymru Trefniadau mabwysiadu ar y cyd	Audrey Somerton-Edwards Donna Pritchard Iwan Davies/Elen James Audrey Somerton-Edwards	Ar gais y Pwyllgor Cyn-Cabinet
3 Gorffennaf 2023	Recriwtio/Cadw staff Gydol Oes a Llesiant Taliadau Uniongyrchol Adroddiad ar y Gofrestr Tai	James Starbuck Donna Pritchard Llyr Hughes/Cerys Purches-Phillips	Ar gais y Pwyllgor Ar gais y Pwyllgor Ar gais y Pwyllgor

18 Medi 2023	Strategaeth Tai Adroddiad Blynyddol y Cyfarwyddwr Statudol Gwasanaethau Cymdeithasol 2022/23 IRO	Llyr Hughes Audrey Somerton-Edwards Elizabeth Upcott	Cyn-Cabinet Cyn-Cabinet
22 Tachwedd 2023	Adroddiad ynghylch arolygiadau safonau bwyd ac arolygiadau ffermydd Arolygiaeth Gofal Cymru (CIW) adroddiad arolygiad – monitor 6 mis Cynllun Gweithredu Dementia Gwasanaethau Seibiant a Gwasanaethau Dydd	Carwen Evans James Starbuck Donna Pritchard Donna Pritchard	Cais gan y Pwyllgor
22 Chwefror 2024	Paratoi'r Gyllideb		
11 Mawrth 2024	Gwahodd: Barcud WWHA Caredig		
Eitemau agenda ar gyfer y dyfodol	Diweddariad ar y Gwasanaeth Cymorth ac Atal Adroddiad Ebrill/Mai 2024 ar yr 15 pwynt y 'Pledge' – Gofal Cartref	Gethin Jones Donna Pritchard/Heather West	

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

Blaenraglen Waith y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu 2022/23

Pwyllgor	Eitem (disgrifiad/teitl)	Siaradwyr Gwadd	Pwrpas e.e. monitro, polisi, argymhellion
Cymunedau Ffyniannus			
22 Mehefin 2023	Newid Hinsawdd ac Erydu Arfordirol / Llifogydd (o'r gofrestr risgiau) Creu Grwp Gweithio Gwasanaeth Gwastraff Diweddariad ar lwyth achosion Rheoli Datblygu a Gorfodi	Phil Jones Gwahoddiad i Adnoddau Naturiol Cymru Rhodri Llwyd Russell Hughes Pickering	O'r gofrestr risgiau Adolygiad Monitro
31 Gorffennaf 2023	Adroddiad ar yr opsiwn o ganiatáu 2 awr o barcio am ddim cyn 11am (o'r cyfarfod cyllideb) Gwasanaeth Gaeaf Trafodaeth ar gynllunio a ffosffadau Dŵr Cymru Welsh Water (DCWW)	 Gwahoddiad i Dwr Cymru	Argymhellion Adolygiad Monitro
23 Hydref 2023	Adolygu Polisi Rheoli Harbyrau Canolfan Bwyd Cymru	Gerwyn Jones Arwyn Davies	Polisi

18 Rhagfyr 2023			
23 Chwefror 2024	Cyllideb		
18 Mawrth 2024			
Cyfarfodydd y dyfodol	Awgrymiadau: Effaith cynlluniau a ariennir gan grant – beth yw'r effaith, pa mor dda mae arian yn cael ei dynnu i lawr Defnydd o le – sut allwn ni ei wneud yn fwy bywiog, cynyddu incwm CDLI Adolygu strategaeth toiledau cyhoeddus Y defnydd a wneir o adeiladau Y Polisi Torri Porfa Y berthynas rhwng Cyngor Sir Ceredigion a Llywodraeth Cymru o ran Cynllunio Gwlad a Thref		

	Cymorth i Fusnesau ac Adfywio		

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

Blaenraglen Waith y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu 2023/24

Pwyllgor	Eitem (disgrifiad/teitl)	Siaradwyr Gwadd	Pwrpas e.e. monitro, polisi, argymhellion
Cymunedau sy'n Dysgu			
8 Mehefin 2023	Cynllun Busnes Partneriaeth Addysg Canolbarth Cymru Dogfen trosglwyddo ADY Cofnodion cyngor ieuenctid Arolygiadau ESTYN	Arweinydd Strategol PACC a'r Ymgynghorydd Cefnogi Ysgolion	Argymhellion Argymhellion Monitro Monitro
6 Gorffennaf 2023	Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant E-sgol	Carys Davies Gwion Dafydd	Monitro Monitro
28 Medi 2023	Adolygiad ol 16 Canlyniadau TGAU/ lefel A		Argymhellion Monitro
27 Tachwedd 2023			

	Sgiliau Bywyd, Sgiliau Gwaith & Multiply Diweddariad 6 mis ar Digonolrwydd Gofal Plant Curiclum	Mark Gleeson Carys Davies Gareth Lanagan	
22 Chwefror 2024 1.30pm	Cyllideb		
9 Mai 2024			
Cyfarfodydd y dyfodol	Asesiad Digonolrwydd Chwarae Partneriaeth Addysg Canolbarth Cymru (adroddir bob hydref)		
Ffrydiau Gwaith	1. Sicrhau bod blaenoriaethau lleol a chenedlaethol yn cael eu darparu'n effeithiol 2. Sicrhau ecwiti i bob disgybl 3. Sicrhau is adeiledd effeithiol ac effeithlon i gwrdd â'n blaenoriaethau		